శ్రీ రస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీరామచంద్ర చరణకమల సేవాధురీణుండు

నాంధ్రకవితాప్రవీణుండునగు

కంకంటి - పాపరాజుచేరచియింపఁబడిన

శ్రీమదుత్తరరామాయణంబనుమహాకావ్యంబు

లేఖకప్రమాదజనితదోషంబులు లేకుండునటులఁ

బరిష్కరింపఁబడి.

సరస్వతి ॥ తిరువేంగడాచార్యులచేతను

వంగీపురం ॥ రామకృష్ణమాచార్యులచేతను

చెన్నపట్టణపుతండియార్ పేటతిరువట్టూరుసత్పథంబున

౨౭౮వ సంఖ్యగల గృహంబందుంచఁబడియున్న

సరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు

వం॥ శేషాచార్యులచేత.

అచ్చు వేయించి ప్రకటింపఁబడినది.

౧౮౭౪ సం॥ డిసంబరు నెల.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమదుత్తరరామాయణమునందుఁగలకథానుక్రమణిక.

చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

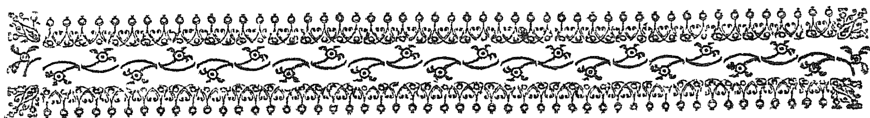
షష్ఠాశ్వాసము.

సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీమదుత్తరరామాయణమునందుఁగలకథానుక్రమసూచికసమాప్తమయ్యెను

శుభమస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

ఉత్తరరామాయణము.

శ్రీసీతాసమేతరామచన్ద్రాయనమః

శ్లో॥ చరితంరఘునాథస్యశతకోటిప్రవిస్తరమ్। ఏకైకమక్షరం ప్రోక్తం మహాపాతకనాశనమ్॥ రామాయరామభద్రాయరామచన్ద్రాయవేధసే। రఘునాథాయనాథాయసీతాయాఃపతయేనమః

శ్రీరాధాధరబింబమున్దరయురాదిల్కన్నిహారస్థలి। రారాజన్మణికాంతిరాజిలిచితద్రాక్షేందుబింబాననా। స్మేరాంభోరముచేఁగృతార్థుఁజసుమంజల్యాంబుదగోపాంగనా। జారగ్రామణికృష్ణుఁడీవుతమహైశ్వర్యంబుమాకేప్పడున్॥ సీ॥ పుష్కరవిహరణస్ఫురణంబువహియించిచాచలానుగుణవృత్తియవధరించి। యోశ్యాభిగమ్యసౌకర్యంబునరహించిప్రబలహిరణ్యవర్ధనతమించి। త్రిభువనాంచితరూపవిభవంబుప్రాపించి భృగుకులంబుపవిత్రముగ జనించి। యంబోధిభంగలీలానక్తివర్తించికామపాలనరీతిఖ్యాతిగాంచి। పుణ్యజనములపూజనములుగ్రహించి। కలికితనమెందునిట్టిదికలదెయనఁగఁ। జెలువుచెలువునసలువొందుకలిమిచెలువ। మెచ్చినిచ్చలుమాకోరుకలిచ్చుగాత॥ చ॥ వనితరోవెండికొండనెలవంకలుపెక్కవహించెఁజూచితే। యనినరసోక్తితాననిననవ్వుపుగందవుపూఁతగుబ్బజన్నా। రినునుపైఁటకొంగునవరించుచునవ్వినగౌరిఁగౌఁగిటన్। దనిపెడుచంద్రశేఖరుఁడుదారకృపన్మముఁబ్రోచుగావుతన్॥ ఉ॥ ఊరకచుట్టుకొన్నకమలోత్పలపుష్కలువాడునంచునో। యేలునుగూర్చిచుట్టితివియెంతటిజాణవుమేలుమేలునీ। నేరుపుమెచ్చవచ్చునని నిచ్చలుమెచ్చికశంభుఁగేరునీ। హారగిరింద్రకన్యకదయామ

తిగోరుచు న్బలుమాకొసంగుతన్ ॥ చ॥ భువనములం బ్రసిద్ధిఁగనిభూరితరోర్మిపరప్రభా
వమొం । దివిధునిరాకపుబ్బుచునుదీర్ణగుణాంచితరత్నరాశియై । కవులనమాశ్ర
యింపఁదగికర్బురగర్భతశ్రీసురత్వముం। దవులుసరస్వతీశ్వరుఁడుభారతమాకుఁ
బ్రసాదయుమీవులన్ ॥ చ॥ తనహృదయాంబుజాతమునఁదార్కొనునాథగతానురా
గవాహిని వెలిఁగ్రమ్మఁజేసెనొకో యీగతివాఁగవిధాతచెంగటం। దనరిజపాప్ర
సూనసవిధస్ఫటికాకృతిరక్తిఁగుల్కు వాగ్వనజదళాక్షిమాకొసఁగుగాతవచోర
చనాచమత్కృతుల్ ॥ మ॥ కలుషేభావళినాఁపసంకుశము విఘ్నధ్వాంతధరశ్రేణిప్ర।
కటులుగావింపసరస్ఫురద్భాలిశముద్గర్వప్రమత్తారివీ। రులబంధింపఁగఁబాశమున్న
తమనోరుగ్రేణువుల్మాన్పఁబు। వ్వులదానాంబువులూనువేల్పడఁచుమాకున్వ్యాం
తరాయచ్ఛటల్ ॥ సీ ॥ శైశవంబుననెభాస్కరుమ్రింగెనితనితేజమునకేఘనుఁడిం
కఘనత్వశుఁడనుచు । హనుమటోద్ధతివజ్రహడఁచెనీతనితనుద్రఢిమకేమిఁకఁబోల్ప
దగునటంచు । సురభాటిఁగడలిలోమెఱసెనీతనిగభీరతకునెయ్యదియింకఁబ్రతి
యటంచు । వాలాగ్రమునగిరుల్ వ్రాల్చెనీతనిధైర్యసంపదకిఁక నెవ్విసాటి
యనుచు। జానకీరామచంద్రులేశౌర్యవంతు। పటుగుణస్ఫూర్తులప్పటప్పటికినెంతు
రామహాశాంతుసతిదాంతుసరికృతాంతు। నతులమతిమంతుహనుమంతునభినుతిం
తు॥ ఉ॥ ఏకవిజిహ్వఁదొల్తనటియించెసరస్వతిపాదనూపురో । ద్రేకరుఝళంఝ
ళార్భటులుదిక్కులుపిక్కటిలంగనేశుభ । శ్లోకువిమానసాబ్జమునశోభిలెఁదారకు
హంసమట్టివా। ల్మీకిమహర్షిశేఖరునిమేయగుణాకరునాశ్రయించెదన్ ॥ మ॥ ధర
ణీభృన్మణివర్ణనములందళ్కొందియార్యోక్తివై। భరిప్రాపించియహీన
విస్ఫురదలంకారాప్తిశోభిల్లిభూరి। రసాఢ్యాఖ్యఁజెలంగియర్థవరమైత్రింజొక్కుమీ
లౌకవీశ్వరులంగొల్చెదసన్మనోహరకళాచంచత్ప్రభావాఢ్యులన్ ॥ చ॥ సరస
తఁదామునుండెలియఁజాలరుచెప్పిననీసులేకనా। దరణవహించియాఁకొనరుతప్పు
లెవట్టుదురొవ్వగన్నమె। చ్చరుపెడయుక్తులెన్నుదురుశక్తులుగార్యకనైననింపు
చే। కుఅరచియింపనట్టిపెడగుల్వినర్తురెసత్ప్రబంధముల్ ॥ వ॥ అనియిష్టదేవతా
ప్రణామకౌతూహలసంబునువిశిష్టకవిస్తుతిమేళనంబునునికృష్టకవిజనావహేళనంబును
గావించి ॥ మ ॥ వరమశ్రావ్యమమవ్యయామితకథాభవ్యంబుదివ్యత్సుధీ। వరిప
త్సంతతసేవ్యమబ్జభవసంభావ్యంబునైమించును । త్తరరామాయణకావ్యము
న్మృదువచోధారార్థసందర్భనిర్భరతత్త్రద్రసముల్ రహింపరచియింపంబూనితి
న్వేడుకన్ ॥ మ॥ వరుసందిక్కనయజ్వనిర్వచనకావ్యంబైతగంజేసెను। త్తరరా
మాయణముందమసన్నరిప్రబంధంబూనినిర్మించుటే। సరసత్వంబనిప్రాజ్ఞులాదరి

పసించంబోకుఁడే రాఘవేశ్వరుచారిత్రము లెంద ఱెన్నిగతులన్వర్ణించినం గ్రాల
దే॥ ఉ॥ మానకకర్మభూమియయి మానుషదేహముతో హితాహిత। జ్ఞానమెఱుంగు
బ్రాహ్మణుఁడు చారుకవిత్వము నేర్చి జానకీ। జానికథల్ రచింపకయనర్థకథ లెన్ని
రచించె నేనియున్। వానివివేకమేమిటికి వానికవిత్వమహత్త్వమేటికిన్ ॥ ఉ॥ శ్రీక
రరామమంత్రజపసిద్ధిఁ బ్రసిద్ధివహించి వెన్కవా। ల్మీకి రఘుప్రవీరుకథ లేరచియిం
చికదా చెలంగె ము। ల్లోకములందు నెల్ల మునులుంగొనియాడఁగ నట్టిదౌటఁ బుణ్యా
కరమైన రామకథ హైన్యము మాన్ప దె యెట్టివారికిన్ ॥ శా॥ ఆ వాల్మీకిమునీషివర్ణి
తమమంథావార్యసంశోభితం। బై విశ్వాతిగకామితార్థఫలదంబై శ్రీపదంబై సుశ
ద్ధావాసంబయి మాఘరిందనరు రామాంచత్కథాక్షీరధి। రావారంబున మాత్రే
యింతుఁగవితా ప్రఖ్యాతికర్హంబుగన్ ॥ చ॥ ఇహపరసాధకంబనరహించు ప్రబంధ
మొనర్ప శ్రీరఘూద్వహుని చరిత్రము కాదొరికె వాసిగ నీకృతిరత్నమేమహా। మ
హునహనుమంతవంబున సమర్పణజేయుదునంచు నెమ్మది। స్థిహితశుభార్థనారయాజ
మన్వల లెదెరాజన సేయుచున్నెడన్ ॥ సీ॥ పాదువు కెంపువహించు బెడిదంపువినుకేం
పురహినింపుకంఠహారంబువాఁడు। కొమ్ములాంఘ్రులపొరగోనబురింగులుజా
అఁగట్టినబంగారుపట్టువాఁడు। శృంగారగతిమీఁటి చెలువొందు కస్తూరితిలకంబుచే
ముద్దుగులుకువాఁడు। మకరకుండలలోలమణిజాలరుచి మీఁదళుకొత్తు చెక్కిట
ద్దములవాఁడు। తలనువలగొన్న పింఛపుదండవాఁడు। విపులశతపత్త్రజైత్రనేత్ర
ములవాఁడు। మురళి డాచేతఁగలజగన్మోహనుండా। కందు నాస్వప్నమునను సా
క్షాత్కరించెఁ॥ వినుమనతినిం బోడగని। ధ్యానంబుననలరు శ్రీపదనగొ... లు...
డౌననికలలోన నెవర। మానంబమఁ జెంది మ్రొక్కియర్పించు నెడన్॥ ఉ॥ ఆ...
నీయముహాత్మకరుణాన్వితుఁడై యనువత్సనీ ప్రబం। ధమ్ము ముదంకితింబుగ నొనగ...
కృతార్థుఁడవయ్యెదింతె కా। దిమ్మహి వస్తువాహనసమృద్ధర మారమణీయ...
భా। గ్యమ్ములు గల్గెడుం గృతియునారవితారకమై ప్రకాశిలున్ ॥ గీ॥ శ్రీ వె...
మున్ను విష్ణుమాయావిలాస। యక్షగానంబు మాకె సమర్పణము గ। జే...
యాదిగా మెమునీసుధాన। సారివాక్కులఁ జొక్కియున్నారమునను ॥ క॥ అ...
లొక్కయుగాక్కృపాళుఁడు। సనుటయు నే మేలుకాంచి స్వప్నమునందు। న్నను నేలుస్వ
మిఁగనఁగలి। గనెయని రోమాంచకంచుకితగాత్రుఁడనై ॥ మ॥ హనుమద్దివ్యపదా
రవిందమకరందానందనేందిందిరా। త్మునకేకాంధ్రకృతిప్రకల్పనసమాధుర్యంబు వ్వ
గిర్వాప్పనా। హ్యనిసత్పుత్రుఁడిమ్మనాఖ్యకవిచంద్రున్మత్సహోదరుఁ బ్రో। ద్దున
న్నైబిల్వఁగఁ బంధికన్నకలశాంతోషంబునం దెల్పినన్ ॥ మ॥ అతఁడానందము జెంది

నన్నుఁగనియెన్నాజాఘవా పైఁడికిం। గృతవర్ణాంచితరత్నభూషణులయ్యెన్నీ
వువాక్ప్రీతిమం। గృతిసేయుంగఁదొడంగు రామకథకుం గృష్ణుండు రాజోటఁ బ్ర
స్తుతిఁగావింపఁగ మాకు శక్యమె భవత్పుణ్యప్రభావోన్నతుల్ ॥ తే॥గీ॥ అరికిరీటికి
శౌరితోడైనయట్టుల। నమ్మహాకవిష్ఠాహాయ్యమాచరింప। గృతినొనర్పఁగఁబూనిన
యేను మొదట। నెంతు మద్వంశవిధమదియెట్టులనిన॥ సీ॥ అఖిలరాజాధిరాజాస్థాన
జనహృద్యవిద్యావిహారులార్వేలవారు। కల్పకబలికర్ణకలశార్ణవోదీర్ణవితర
ణోదారులార్వేలవారు। సజ్జనస్తవనీయసతతనిర్వ్యాజపరోపకారులా
ర్వేలవారు। ఘనదుర్ఘటస్వామికార్యనిర్వహణప్రవీణతాధారులార్వేలవా
రు। విమతగర్వాపహారులార్వేలవారు। లట్టియార్వేలవారిలోనలఘుకీర్తి। వెల
యు శ్రీవత్సగోత్రారవిందహేళి। మహితసుగుణాళి వల్లభామాత్యమౌళి॥ ****
ఉ॥ ఎల్లభయంబులన్విడువుఁడేఁగలనంచు వచించి ప్రేమతో। ఖిల్లభరించు బంధుజ
నబృందము డెందమునందు భక్తిరంజిల్ల భజించు సంతతము శ్రీహరిదివ్యపదారవిం
దము। ల్వల్లభమంత్రి బుద్ధిసురవల్లభమంత్రియమాత్యమాత్రుఁడే॥ క॥ శ్రీవల్లభుం
డు లక్ష్మీదేవినిమును పెండ్లియయినతెఱఁగునఁదనరున్। దేవేరిగలత్మాంబిక। వా
వల్లభమంత్రి పెండ్లియాడెన్వేడ్కన్॥ సీ॥ జడనిధిఁబొడమునిజలజాతగేహినిచం
డికాఖ్యఁదొలుంగు శైలకన్య। బహుముఖావాసంబుఁబాయు సరస్వతి గోత్రభి
త్సతియనఁగూడనిశచి। చక్రవిద్వేషణాశ్రయగానిరోహిణి పతిప్రతాపము మెచ్చి
ప్రబలుసంజ। హీనవంశోత్పత్తిలేనియరుంధతి పృథుపంకమొందని భీష్మజనని। యీ
మెయానని చుట్టంబులెల్లఁబొగడ। నగణితక్షాంతిసంపదసవనిఁబోలి। వల్లభుని సేవ
సేయునవార్యలలిత। లక్షణకదంబ కంకటిలత్మమాంబ॥ క॥ అల్లత్మమాంబయం
దావల్లభవామప్రధానవర్యుఁడు గనియెం। బల్లవబాణాకారుల్। హల్లకహితకీర్తి
ధారునయ్యనధీరుల్॥ ఉ॥ కనకాహార్యసమానధైర్యుఁడగు కంకటయ్యవామాత్య
వర్యునకుం బ్రాక్తనమంత్రులద్యతనమంత్రుల్ భావిమంత్రుల్ విశుద్ధనమోద్య
క్తిఁబరోపకారవినయార్యప్రసక్తిన్నృదా। క్తినిజస్వామిహితోరుకార్యఘట
నాధీశక్తినీడౌదురే॥ క॥ అయ్యనవద్యగుణావని। యయ్యనమంత్రిమణిసరసమాంబ
వాహం। బయ్యెనహార్యకుమారిని। నెయ్యంబునఁబెండ్లియయిననెలతాల్పురహిన్॥
సీ॥ వసియింపఁబ్రభుఁడురంబొసఁగినచోవనజాతంబుఁబాయు శ్రీపతిహసించి।
ప్రియునిపామేనసుండియునుఁదత్తైజంబు సైరింపఁజాల నిశాంభవినగి। విభుస
మ్ముఖంబున వెలసియుబహురసజ్ఞాధీనయైయున్న బ్రాహ్మిఁదెగడి। తనకెందుగ
తియైనధవునిల్లావణ్యంబుఁగలయునవ్వుడమంచుగంగఁగేరి। యేనొఅంతయు లేకన

స్తోత్రభక్తిచేసి జేజేదివరి చర్యసేయు నెవ్వఁడు । ధర్మగుణధామపతిదేవతాలలామ! భవ్యమతి సేటినరసమాంబావధూటి॥ క॥ ఆనరసమాంబ గర్భాంబోనిధి నమృతాంశుచందమున దానయశో।న్నానవిభాసిత వైకని। ధానంబగు నప్పయప్రధానుఁడు వొడమె॥ మ॥ దయనూనాత్మసయాబ్ధి సత్రక విదర్వ్యావైదుషీభోజభూ।దయిత గ్రామణిపూర్వజాత్యపిహినాథః కారి దాన ప్రభూ । త్రయశోధౌతదిశావకాశుఁడు మహోదంభూతవాహాంగుఁ డప్పయమంత్రీశ్వరుఁ డమ్మహామహు నుతింపం జెల్ల దేయెయ్యెడన్॥ తే॥గీ॥ వినయమునకిమ్ము దాక్షిణ్యమునకు నెలవు। సత్యమునకాస్పదము సదాచారమునకుఁ। బ్రాపు నేపుణ్యమునకుఁ జేపట్టుకొమ్మ । యలవిరొమ తింపఁగంకంటి యప్పమను న॥ క॥ జనసుతుఁ డయ్యప్పఘనుం । డనఘుఁడు చిదుకూర నరసయకుఁదిమ్మమకుం । దనుజాపహశియయుగుణముల। బెనుపొందెడు నరసమాంబఁ బెండిలియయ్యెన్॥ సీ॥ తలఁపమురాధీశుతల్లి గాకుండెనా యదితిని౦చుక సాటియనఁగవచ్చు । రూఢిగా దోషాకరునిఁ బెంపకుండెనా యనసూయనింత జోడనఁగఁ వచ్చు। శక్తిగర్భీకరించకయుండెనా యరుంధతినొక్కగతి నీడనంగవచ్చు జనులు నిందింపకుండఁగాంచకుండెనాభాయ గొంతనమంబు సేయవచ్చు। నక్కొదవలున్నవారలయ్యతివకుఁ బ్రతి । యాదు రేయునిబుధులెంచ నతిశయిల్లె। నప్పయామాత్యవరాలియఘాంగలక్ష్మి। నయదయాదిగుణాలంబ నరసమాంబ॥ క॥ అన్నరసమాంబ యుందున । మున్నతగుణుఁడప్పనార్య ముఖ్యుఁడు గనియె। సన్నుతునిఁ బావరాజాఖ్యు న్నరసింహాభిధానుఁగులము వెలయఁగన్॥ తే॥గీ॥ వారిలో బావరాజాఖ్యవన్నెఁ గన్న। వాఁడనేఁ బూర్వకృతపుణ్యవాసనావి। శేషమునఁ గృష్ణదేవునిఁ జెలఁగి కొలిచి। తత్కృపమహాకృతియొనర్పఁ దలఁచి వాఁడ॥ ఉ॥ కాంచనగర్భశంకర ముఖత్రిదశేంద్రులు ప్రార్థరీతిఁ గీ। ర్తించిన మెప్పుతో విని నకృష్ణుఁడు కుత్కృతకీర్తనం బ్రహా। షించి విసుక స్వకీయకృప చేవిలసిల్లెడువాక్కులొటఁడా। ర్పించిన చిల్కపల్కు విని ప్రీతివహింపకయుండు రేదొరల్॥ శా॥ వైదర్భీవిలసద్విలాసమునఁ జెల్వంబూని సత్యోక్తినెం। తేదీపించి కళిందజోజ్జ్వలరసా ప్తిన్మించి భద్రాత్మకం। బై దివ్యద్యుసలక్ష్మణాశ్రయ సమాఖ్యం గాంచు మత్కావ్యమా।హ్లాదంబిచ్చు గ్రహింపఁ గృష్ణునకు నహ్లాదిజేకదాయయ్యెడన్॥ సీ॥ శ్రీరుక్మిణికి మకరికలు చెక్కులవ్రాసి సత్యకీల్జడకుఁ బూసరులు చుట్టి। జాంబవతికిఁ గొప్ప చక్కగా నిడి మిత్ర విందకుఁ బుక్కిట విడే మొసంగి । భద్రసిబ్బెంపు గుబ్బల గందములఁదిను దంతకుఁ దిలక మందముగ దిద్ది । కాళింది ముఖకుముకణము గొటను మీటి లక్షణయాడు గునలాతుఁ దూంచి ।

ణాతాళిదొడిగి। నవ్యకువలంబు రాధకర్ణమునఁ జేరివి। వెలఁదిమిన్నలు వదియారు
వేలుగొలువ। మించుఁగృష్ణుని శృంగారమెంచవశమె॥ షష్ఠ్యంతములు॥ క॥ ఏవంవిధ
గుణనిధికిం। దైవతచాతకఘనాఘన ప్రతినిధికిన్। లావణ్యరసాంబుధికిని। సేవకశేవ
ధికిమానివింతావధికిన్ ॥ క ॥ పురుష (గా) మణికి నురోం। తరభృతరమణికిని బూత
నా (ప్రా) ణహరు। ధరణో (గ్ర) ఘణికి వినతా। మురమణికి భుహోమ సౌహారమాద్యోమ
ణికిన్॥క॥ఆనతవిందునన్ శ్రుతి। సానటితవదారవిందునకు ముదితయశో। సానందు
నకు నదాత్మన। దానందునకవితశివశతానందునకున్॥క॥ కందళితానందశతానం।
దమతానూనగానవనధృతికిన్। గుండశరత్కుందకురు। తుందభరప్రభువిభా
పృథుయశోరతికిన్॥క॥ నీలమణీనీలఘృణీ। జాలత్మణీశరణనిపుణచారుతనునకున్।
శూలంధరాభీలకరా। వేలశరాకార ఘోరవిహ్మాతిఘననకున్॥క॥వివిధావతారున
కునఖ। తవిజితతారునకుఁబరధరశతారునకున్। స్తవనదవప్లుషితసుదృ।గ్భవకాంతా
రునకు భువనభయతారునకున్॥క॥ ప్రజగజగమనాలోలున। కజగరవరజఠరవార
ణాభీలునకున్। సుజనైకకృపాళునకుం। గుజనవిపాలునకు మదనగోపాలునకున్॥
వ॥ సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబు మొదటనం
క్షేపరూపంబుగా రచియింపఁదలంచినపూర్వరామాయణకథాప్రపంచంబునకు నా
దికారణంబయిన సాకేతపట్టణం బెట్టిదనిన॥ ఉ॥ శ్రీతరుణీవిహారసరసీజవిరాజితరా
జసౌధసం। ఘాతము గోపురస్ఫురితకాంచనకుంభవిభాభిభూత। ఖద్యోతముద్యో
తమానమణితోరణవారసమేతమొప్పసా। కేతము వాతసంచలితకేతుపటప్రహ
తాభ్రజాతమై॥ ఉ॥ హరిదశ్వస్ఫురదశ్వఘోరఖురభిన్నారామభూనారికే। రర
పొరుట్ఫలనిగళద్విమలనీలస్ఫారధారాధరాం। తరవత్తీక్ష్ణతఁదోయపూర్తిగన
నిదానకాంబుధారాధరా। ఖ్యరహించెన్ జలరాశి వ్యర్థమయి ఖేయస్ఫూర్తిఁ
గొల్చెంబురిన్॥సీ॥ కృష్ణపక్షవిభావరీవేళలఁ జకోరసమితి చంద్రికలంచు సంతసిం
ప। వలిపెక్రొండళుకు మేల్ తెలివట్టుపుట్టముల్ కట్టినయట్లు దిక్కాంతలలర। గం
గాతరంగసంఘము వీటిపైఁబొర్లి యేలవచ్చెనటంచు నిమ్రుఁడరయఁ। దారకాకై
రవోద్యన్నభఃకాసారముదుటు రాయంచలయునికిఁ దెలుపఁ। బరఁగు శరదభ్రబుధర
దిగంబరసురప్ర। కాశపేశలవజ్రసంఘటితవప్ర।దీప్రరోచిఃపరంపరల్ దివము
ప్రాఁకి। వరతమోలీలదూలనప్పట్టణమున॥ ఉ॥ పురిఖేయంబుఁ బరాధియాంగని
జనంబుల్ రెంటికిన్ భేదమే। ర్పఱువం జాలకయున్న బ్రహ్మ విపరీతం బూని వారా
శిపైఁ। గరమొప్పన్మణిముద్రవై చెనదియాఁగాకున్న నీలచ్ఛవిన్। ధరియింపంగత
మేమిరోఁటికినముద్రభ్యాతిమున్నీటికిన్॥ మ॥ వరిఘాంభోనిధినప్వరంబుప్రతిబిం

ఎంబొప్పునే వేళ దుర్ధరభూలోకధురంధరాహివరపూత్కారోద్ధకీలావళిం। బరితా
పంబువహించి భోగినులతోఁ బాతాళము న్బాసి భా। సురవాగ్గ. కేళికి వచ్చు భోగవ
తియంచుం బొల్పుఁగా నర్హమై॥ ఉ॥ నీలపురాలమేడలకు నిచ్చలపుం బటికంపు మె
ట్టులం। బోలుమెఱుంగు గోపురపు నొత్తపు వాకిటికీలు జాళువా। మేలివసిండి బొమ్మ
చనుమిట్టలకుం దెలిచల్వ పైఠిణీ। చేలచెఱంగు లై యచటఁ జెల్వగు వేలుపు జేటిపెం
డెరల్॥ సీ॥ కేళీసరఃపద్మశాలీవిహారియై కాంచుసుగంధంబు గంధవహుఁడు। లీలా
ద్రివన్యాపుహైలావళుల్డాసి క్రీడించు విరులచాల్గ గనత్తి। నూతనాంశుక
రత్నకేతనాంశుకయాత్రిఁ బ్రాపించుఁ జిత్రాంబరముఁ లుహోళి। గణనీయ విచిత్ర
తోరణనికాయములా నిమొనయుము తైపు పేరులనిమిషనది। నర్మహర్మ్యాంతర
స్త్రైణనవ్యగాన। కౌశలీద్రవమాణాబ్జకాంతవారి। పుషిత వాతక మయిన
యుప్పారవరమునఁ। జతురలంకారవితతులాశ్రితులకరుదె॥ తే॥ జనులెల్లప్పుడుఁ
దోయజాననమునఁ జంచత్తాళవృంతానిలం। బునఁ బాంథవ్రజ మొందు దప్పియు
శ్రమంబున్మాన్పఁ బ్రోల్లద్బ్రియా। వనితాగానరసద్రవచ్ఛవిమణీ వార్ధార
చేఁ జాతకా। వనముం జేసెధ్వజాళిగాప్తినడఁచుకావై మానికస్రాంతియుకా॥ చ॥
ఘనజఘనస్తనద్వితయ గౌరవముల్ధరియించియాకసం। బునఁ జరియింపలేక దమ
ముందటనందము జెందు జాళువా। మినుకువసిండి మేలివని మెచ్చులమేడలు చూచి
పోలిప్రా। లినయమరీశిరోమణులలీలఁ జెలంగుదురింతులప్పురికా॥ మ॥ త్రిది
వోద్యానము డాయమాడువుల పైఁ గ్రీడించుఁ బూఁబోండ్లకుం। ద్రిదశస్త్రీలువ
యస్యతైనవిన రాత్రింజాడుఁ డారంభయిల్లదెయూ చెంగటి దేతలోత్తమని
కాయ్యంబూర్వశీమందిరం। బిదెయాంచు న్వివరించి చూపుదురు వారింపొంది వీక్షిం
పఁగకా॥ మ॥ విధుకాంతోజ్జ్వలసౌధవీధికలతీసిద్దంపతుల్గాడియి। యుధనుఃకేళికిఁ
జొక్కరూర్కుటయునచ్చో వేకువస్వందిమా। గధసంఘాతముపోల్కి మేల్కలుపు
నుత్కంఠార్భటి నొక్కలో। కధునీహాటకపద్మరఘూటచరచక్రక్రౌంచచక్రాంగము
ల్॥ చ॥ ఘనతరరత్నసంఘటితకాంచనసౌధములప్పురంబునం। దనరగఁ జూచి
ఖానరుడుఁ దైవతశైలము వీనితోడజా। డనఁగఁ దగుంబరాశుగహతాంచితశృం
గము గాకయున్నచో। ననచుననూరుతోననుఁ దదంతికజాలకమార్గవర్తియై॥ తే॥
గీ॥ అహిపులములా వరింపనయ్యడుగువట్టి। తెలియఁబడకున్న భోగవతియు దివంబు
పేరుగనియాసురులకుఁ బ్రాపింపఁదగిన। స్వర్గపురమప్పురంబుతో సాటియ
గునె॥ సీ॥ బ్రహ్మహాదునఁ బోయి భంగమొందినళు చిద్విజవాహనుని సద్వివేకమెం
త। యునిశంబు దోషాకరుని మాళిధరియించు ధర్మాభియాళి ప్రతాపమెంత। ఘనతర

స్వర్ణమ్ముల్ దలిసియాడు కరసంగతినున్నయి యొకలిమియొంతో|యేడు ప్రయ్యాలోన
ర్ప్రియయూరుడ వ్యూంగఁజేసెజాలయుజా హరికానికుహింపయొంత|యని చతుర్ముఖచం
డీశధనదసిర|ధయులసుజ్ఞానధర్మసత్పుణ్యకృషివి। శేవముల మెచ్చరవ్వారిఁ జెలఁగు
ద్విజశి|గాణులు జులూరుజుల్గాఁపు ప్రజలు|చ॥ ప్రతిగజశంకన భ్రనికరమ్ము
గదమ్ములఁగ్రమ్ముదిక్కరి। ప్రతతులమార్గొనంబిలుచు భంగినిబృంహితముల్ ఘ
టించు నభ్రతటిఁ బద్మము లైనచివట్టి పెకల్చుటకుఁ గావలెఁ గనము|న్నతకరముల్
నిగుడ్చ గగనమ్మున తత్పురిమత్తవేదనుంగుల్॥సీ॥ రవగాలునకు సాటి రాక గాడ్పవ
త్రాని పొదలుసిగ్గునఁబోయి పొదలఁజొచ్చు। జోడనలకొకింత జోడుగా నేరక వేల్పు
రాయని తేజి వెల్లనయ్యె|బలునిబ్బరమునకుఁ బ్రతిగాక గరుడియు వాతుధేయుని వా
హనంబనఁదగెఁ|జుట్టువట్టు లకునింపుకయునీడొందలేకినుహరుల్ పిచ్చగుంటున
కగవడె| నింకనీవాముల కెద్దియొనయటంచు। జనులువొగడకునో వేగమెనసిధార|
లాలసిలోక ప్రసిద్ధమనూనిమేటి|సాహిణులశిక్షనలరునచ్చటిహయములు॥మ॥వ
రనీలోన్నతిమించుటందనరె దివ్యత్రాజరాజాప్తిభూ| ధరరూఢింగననాటశృంగ
కలనందళ్లొంద్రెఁగేతుస్థితిం| గరమొప్పారుటన భ్రముందొరసెఁజక్రస్ఫూర్తి
వర్తిల్లుటన్|హరిలీలన్వహియించెఁగాంచనశతాంగానీకమాప్రోలునన్॥ చ॥
గిరినికరమ్ములైనఁబిడికిళ్ళ నెప్రయ్యాలోన గ్రుద్దు గ్రక్కే। సరిసటలయినఁజేకొనివె
సంబెకలింపు దురత్యయా భ్రవి। స్ఫురదశనిప్రజంబయిన చోనరచేత నెతట్టివై
తురో|దరుహరుఁడైనబోయులకు చూసినయట్టిడువీరులప్పురిన్॥సీ॥ ఓడిడస్సినదిగా
కున్న వెందులకుఁగాఁ కబ్బుతద్దూవధూ మునబలియుఁ| దనకంబెఘనకాంతిగన
కున్న నెలవీనికాశ్రితగతి నేలయావహించుఁ| దమ్ములకంటె నందమ్ములు గాకున్న
నంచలేమిటికిఁగాననుసరించుఁ|దమసొంపుకుదియించితలుకుకున్నసుదార లేటికి
గాబట్టబైటఁ ద్రవ్రేలునని ప్రకీర్తింపఁదగుకొవ్వలానసములు। చరణయుగములునఖ
ములుసాటిలేని। పెంపువహియింపనెపుడు నిలింపసతుల। సవతునఁజెలంగుచురు
వారయావతులచట॥సీ॥ పొగడవిరుల్ లేవెకృగరాజకుధ్యమువిటరాజచంగల్వవి
రులుగావె। జాతుతేమైననునంతరించి తెకొమ్మనేర్చు కెరావలసిననీటుకాఁడ|వగ
లాడియిచటసువణ్ణముల్ గలుగు నేకలయిండ్లఁగలుగును జెలువరాయ। తమ్ములఁ
జూపవెతరుణీశిరోమణియాడఁగాఁజనిరి రేకాడిరమ్ము। వలయుపున్నాగతతులే
వేవన్నెలాడి। యేలయడిగెదవీయూర నేమికొదవ। యనివిటులజాణతనములనవ
హసించి। పువ్వులమ్ముదురవ్వీటఁబువ్వుఁబోండ్లు॥ఉ॥పారవశైరవాంబుకుహసా
రమతంధభరంబుఁజెందితర్వం। గారవనావలీవివిధకాసుమరేణువులూఁసౌధిభసం।

వారిజధూళిచే వసుధ నెంపుగ నింపుగంధసారతా । శ్రీరసమా ననల్లొనరి మీఱు సమీరకుమారుఁ డప్పురిన్॥ వ॥ నగరాధీశుని సద్గుణంబులకు నానందించి దేవేంద్రుఁ డు । న్నగరిరత్నముచుట్టు నగ్గిరియు స్వర్ణ ప్రాకారముగా వచూలాకారంబునాఁ దనసంవత్సర యానదీనికటకేదారంబుగంబుఁడిసో । యగమైయెన్నుల వ్రేగునవాధరణి ప్రోయుర్ వ్రాలి సస్యశ్రేణుల్ ॥ క ॥ అ ప్రోలను రాజవీథులు । న ప్రభుఁ డేలుగతిఁ బఙ్క్తి రథుఁ డేలుదినేం । ద్ర ప్రతిభాస ప్రతిభా । వి ప్రభుభాన్వితసు ప్రతిష్ఠానిధియై ॥ సీ ॥ తనయాజిభావమునఁ గనిపించె సకలసన్నుత సత్క్రతు ప్రవీణత వహించి । తనగభీరతఁ జూపెఁ దటినీశు సోమహర ప్రఖ్యాత సఖ్యసంపదలఁ జెలఁగి । తన ప్రభావముఁ దెల్పెఁ దవననందనగర్వనిర్గంధనక్రియాకారకుఁడనరి । తన తేజమెఱిఁగించె నమిషేశ్వరవజ్ర దుస్సాధ్యదైత్యసన్ముఖులవధించి । రాజమాత్రుఁ డె యిట్టిది రాజసమున జ । రాజితయశఃప్రతాపనిగళితరాజ । హేళి రిపురాజభయదాజి కేళి రాజ । రాజధనశాలి దశరథరాజమౌళి ॥ తే ॥ గీ ॥ అనఁ దేవేంద్రుఁడు బంధుసంతానకారి । పొగడ సంతానఘూజంబు వగిదిఁ బెద్ద । కాలమిల మేలి సంతానకాంక్ష మించి । శిష్టసమ్మతి నొకయిష్టి సేయుసప్పుడు ॥ సీ ॥ అసురుల్ విష్ణునిఁ జేరిత క్షీరవదనుండ త్రాసి యైనాసి సీ । యసురుల్లోకముసంచెలి । చెనఁ రాసమ్మాపసన్నుం బ్రోవఁ గా । యసురుల్ నీ కేదు రేఁచయింపగద పలహ్యాయుసన్నలేనవ్వుగా । మానవరులాగ్రుల్లు చుమారివీడ్కొలిపి దైత్యచ్ఛేదనోద్యోగియై ॥ సీ ॥ శ్రీ సూర్యపులకు ధాసింధువా కాంక్షించి నాలము స్వటి పై బాలికా నేని । స హాస ముద్య్యాత వాత్సల్యముంచఁ దలంచి పిలువ రా మానవై పై నెలమిమాని । జగతీసుతాంగసౌఖ్యముగాంచఁ గామించి కలిమితోఁ యిల్లిత్తోడి చెలిమి విడిచి । యాలఘు కామసలీలల వహించఁ దలంచి తనయుమా నుసచర్యయును దొఱంగి । వనచరత్వంబుఁ బూనిపోవఁగఁదలంచి । బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతా ప్రభులమీఁది మోళియును మానిసందకాఖ్యాయు ధాభి । రాముఁ డయ్యెడ దశరథరాముఁ డయ్యె ॥ సీ ॥ చలిగట్టు దొరపట్టి జపియించుమంత్రంబు వేయి రేకులతమ్మి వెలయునంచ । వలుకు కొమ్మకు రేనిఁ గలిగించు తొలి పెద్ద యీరేడు జగముల నేలు ఱేఁడు । ప్రాఁబలుక జవరాంద్ర బలగంపుముచ్చట పెనునీటఁ దేలాడు పిన్నపాప । మెరుగొంగశలఁ పుండామరమీఁది మొలదేఁటి కలిమియొయ్యారి నోముల ఫలంబు । కటికిచీఁకటి వెలుఁగు నెక్కటి వెలుంగు । మేటి రేఁ డ్రిమ్మరులగంటు పోటుబంటు । తొగలఁదమ్ములఁ బ్రోచుకందోయిఁ జూచు । వేల్పు కౌసల్యకొమరుఁడై వృద్ధిఁ బొందె ॥ క ॥ దారకుఁడయిరఘువీరుఁడు । దారకతూహలముతోడఁ దండ్రి వసుమబ్బం । దారకు లెంచఁగ మునిబ్బం । దారకక్రతురక్షకరి గెఁదమ్ముఁడు గొలువన్ ॥ వ ॥ ఈవిధంబునఁ గౌశికతపోవనంబున

పవనావనంబు సేయుచుండె నతదనంతరంబు॥సీ॥ హోమాగ్ని ధూమంబుతో వ్యోమమం
బు వ్యాపించె భీకరదైత్యాస్త్రధూమరుచులు। పవనాగ్నిశిఖలతో దివిఁ బ్రాఁకె కేకిగా
ముకలహసజుఁ జూచు వెంట్రుకల బెడంగు। లసదుద్ధతస్ఫులింగాళితోఁ జదలానె నసుర
దంతోద్ఘట్టనాగ్నికణములు। లఘుమంత్రారవంబులతోడ నిండె ఘోకసముద్రాత్మ
చకుహాకలకలములు। జటిలసంకల్పములతోడఁ జటులదనుజ। కుటిలసంకల్పములు
మీఱెఁ గుశికతనయుఁ డనద్భుతప్రజ్ఞ రాఘవునాజ్ఞ చేత। యజ్ఞదీక్షవహించిన యా
త్మజ్ఞముని॥ఉ॥ దానవనీతినీతిసుబాధామతుఁడు రాముఁడు దొల్తఁ బాటకా। దానవిప్రా
ణముల్గొనిన దారుణశాత శిలీముఖంబునన్। దానవిరాజమున్నముచిదానవసూదను
ఁడుర్విఁ గూల్చె నం। దానవరాజమానభుజదర్పములో గెడ పెన్నుబాహువుల్॥క॥ పా
రమ్ములేని నడిగలు। పారమ్మున రఘువరుఁడు పడనేసెనకూ। పారమ్మునఁ గుటిలవ్యా
పారమ్మున మెలఁగు నలఘుబలు మారీచున్॥ అప్పుడు॥ఉ॥ జన్నమునిర్వహించితనిన
స్మలెంచఁగ నింతదిన్నరా। జన్నముగల్లఁ జేసెననకుండఁ జెలంచు సురల్ ప్రకీర్తన
ల్। జన్నమునిన్ త్రిలోకజనకు [illegible] జన్నము వాపె గా
తమికిభానుకులుండు మహాజాంఘ్రిసంగతిన్॥సీ॥ నిటలాక్షు ధనువుఁ ద్రుంచుటకుఁ గా
శిశుఁ డెట్టు సమకూర్చెననుచు నసురులనఁగ। జెలికాని ధన్వంబుఁ జెఱువఁ గాకు
త్స్నఁ డెకతెంబూనె నని శైవగణము నడువ। గడిదినిల్లు నియుచప్పుడు వీనులకు విందు
సేయు నెప్పుడటంచు సీత జెలఁగ। నిండఁ డల్లుఁడయిన శ్రీపతి మామయగు రమాజనకుఁ
బోలనేఁడుంచు జనకుఁ డెసఁగ। మాకథమద్భుగకార్యమెవ్వరికిఁ దెలిపి। సూడుపుట్టిం
చుమనినిల్చు చోనిలు నక। కలహభోజనమానిసల్లడలఁ దిరుగ। శివునివిలుద్రుంచె రఘు
వీరశేఖరుండు॥చ॥ హరకోదండవిఖండనప్రవణబాహాదండపాండిత్యవి। స్ఫుర
ణం జెందిన కీర్తిలక్ష్మి నలె భూపుత్రీలలామంబు నే। కుఱుచకొప్పలికొప్ప శేఁటి
తెగ కుంకుమమ్ము లర్పించు బో। ల్క రఘుగ్రామణికోత్తము తియపుంబ్రాల్నిం
చెన్నివాహంబునన్॥ఉ॥ బాడబహారునింజెనకు పార్థివులెవ్వరటంచుఁ గేరడం।
బాడబులాయిదేటికిటపకుంచు భృగూద్వహుఁ గర్వవార్ధికిన్। బ్బాడబమాప్రతాప
ముగ నంబడఁ జేసె దివిక్ సురీజనం। బాడబలంబుతో రఘుకులాగ్రణి చేరెనయోధ్య
వేడుకతోడను॥ తనుహేమంబు ధరాబ్జరాగమణియుక్ ధమ్మిల్ల నీలంబునా। ననవద్యం
బునకాంతిమౌక్తికవితానంబుం గటీచక్రముల్। స్తనదుర్గంబులు గల్గి రాజ్యరమ
చందంబొందు భూపుత్రితోన్। జనకాజ్ఞన్వనిఁ జేరె రాముఁడెలమిన్ సౌమిత్రి సేవిం
పగన్॥సీ॥ చిత్రకూటమణిచిత్రకూటమఖేటచిత్రకూటస్థలాసీనుఁడగుచు। దండ
కాశరభవేదండకాసారముఖోద్దండకాననమృగధ్వంసిగుచు। మానవారిత పూ

జ్యమానవానవిరాధమానవాదహానిగ్రహానుండసంచు। [illegible] నవాగ్నిశిఖా [illegible] నవార్యభయప్రదానవాత్పరితుష్టదశా [illegible] ము। దేవబద్వేషదానీశశోకహరా [illegible] మించె రఘువంశభూషణ [illegible] దశాస్యుడు [illegible] ము। జేప్పరెం [illegible] డురఘునందనుముందట జేట్టిలా [illegible] పంబునన్వనంబులా [illegible] నరాము [illegible] రాశసీ ఁదెల్పినన్నరేంద్ర [illegible] నరాము మాయయుంచుం బోదగ నన్వకొం ముగి। [illegible] గి వెంబడిఁగా॥ శా॥ సారంగంబుక [illegible] తరంగ [illegible] సారంగంబు హరించు పెట్టునకు కాంక్ష [illegible] సీత [illegible] తిందలంచందన్మనఃపద్మినీ। సారంగంబు విభుండు పట్టుబడ కేచుక్కా లేడించిం పెంచుదిగా వ॥ ఇవ్విధంబునం గుహానాహారించుంబు సుకణంబునొందించి యుత్త [illegible] నరణంబుపురలనరుదెంచి [illegible] రాముండింపుబా। [illegible] వనిం జరించుచుక్ జటాయువు [illegible] ప్పవిని ఘనాకబంధునిం గబంధుని ద్రుంచి కిరాతిపూజల। [illegible] కుండుగా నివంపక దక్కా వసియించియున్నెడక్॥ సీ॥ హిమధామకరకుంజ [illegible] శరట్మం దనమధాము మైజన్నిదము [illegible] ంగ। వినుకెంపునగజాలునను కెంపుతెగడాలు మొనయింపుకుండలంబులు వెలుంగ। [illegible] నీల [illegible] హారరోచులు చెలంగ। దులకించుం దోలు [illegible] బలుమించుం బలు [illegible] లలయించు మేనికాంతులురహించ। బసిండిముంజియ [illegible] బట్టువంచ [illegible]। కంకణంబులునరుణముఖంబు దీర్ఘ। వాలముసుగల్గునొక మహావానరుండు। వచ్చి పొడగన్న రఘువంశవర్యుండలరి॥ ఉ॥ ఆయనభక్తియుక్తిం దనకంబు జమిత్రు సుపుత్ర మిత్రునిం జేయబవాకరించుచున జేయభుజాయతశక్తితో శతా। రాయుత సాలబాణహతి నైంద్రి మరేంద్రుఁ జూడనంపితా। రాయుతమైన ప్రాజ్యకపిరాజ్యమొసంగెం బతంగసూతికిక్॥ క॥ ఈలాగు నరఘువీరన్న। [illegible] లుండు సుగ్రీవు నెడం గృపాళుండగుచుక్। మేలు ఘటియించి కపివద। మేలుమనుచు వానకొఁక్క యెడవసియించెక్॥ తకాఁలంబున॥ సీ॥ కాదంబినులు మానసోదంబుల నెయుండె కాదంబినులు నభోగణము విండె। జాతకంబులు జాలిం జాలించె దవశిఖాజాతకంబులు సముజ్జ్వలత డించె। బుండరీకముల భూపుండు డావసెలవిచ్చెం బుండరీకముల గుంపులును హెచ్చెం।

జంచలాలోకా ప్తిసంసారివర్తించెఁజంచలాలోకా ప్తిఁజడలుమించె| స్తనితము
లుమీఱెఁగరకలుధాత్రిఁజాఱె | నదులువడిఁబాఱెశృంగములుపొదలుదూఱెఁగ
ర్షకుఁడుమెచ్చవలిమిరిగాడ్పువొచ్చె | వసధిబహుఘోషముసఁబొల్చెవానవే
ళ్ళ||ఉ|| వానకరంబుదీఱుటయువానరనాథుఁడసేనతో|మానవనాథుఁగాంచి
బహుమానపఁచోగతికుబ్జిజానకి|మానసవతింగనంగనసమానవబాటుఁబంపవార
లు|న్మానితమానితంజడిమమానితభజ్ఞఁజనంగవారిలోన్||క|| పావనికాకరము
త్రజ| పావనిరఘువీరుఁడనుపసరిగెఁద్రిలోకీ| పావనివెదకుటకుఁజలం| పావనికా
లోకనార్థమైత్వరపడఁగన్||వ|| ఈసంబునంబవననందనుండుజనకనందనీసందర్శ
నంబుసేయుఁజని||సీ|| తనధైర్యరసకెనార్వదనినట్టులోకగట్టువడిమెట్టియొకగట్టు
జడియఁజాఁకె | దనగభీరతఁజాలదనలీలఁజలరాశిమేజపంబునఁగ్రిందుమీఁదుచే
సెఁ|దనయుణుత్వముమహత్త్వముఁదెల్పుచందానసురసలోఁదనులీలఁజొచ్చివె
డలెఁ|దనలోకబాంధవత్వముగోచరముసేయుకరణిఛాయాగ్రహాకత్వమొం
దెఁ|దనతపఃఫలదేవతఁగనినసరణిధరణిసుతలంకలోఁగాంచెఁదనహరిత్వ | మె
లుకగావించుజొకననేకదైత్య | వరమదేభంబులనుద్రుంచెవాయుసుతుఁడు||
మఱియును ||మ|| పురదాహంబొనరించుశూలివలెనంభోజాప్తభూమిత్రిభీ|కర
వాలానలకీలికాపఘలలంకాదాహముంజేసిముం| దరరామాస్త్రవశంవరాగ్నిశి
ఖలీజారింబ్రవేశించునఁ| దరులెల్లన్వ్యసఁబల్కివచ్చునతిమేలాత్మశుతోఁదెల్పినన్||
మ||వరమానందమునన్విభుఁడనిలభూబాహాప్రతీపప్రతా | పరమావైఖరికాత్మ
మెచ్చిశుభమాపాదింపసావత్సరం|పరమాన్సన్నినుఁబోటిబాంధవునిసంభావిం
పఁగల్గెన్దయా|పరమాకేమిగొ అంతయుంచతనిసంభావించిదీవించుచున్ ||సీ||
పటువనాటకవీరభటమహోర్భటులచేవనమార్గమార్గము ల్వసటఁజెంద | నగచర
వ్యాయామనాదంబుచేఁబ్రతిధ్వనిమిషంబునధరాధరములడరఁ|బ్లవగవేగాటో
పబాహుళ్యముననదీగణములుత్తుంగభంగములనెలయ|హరియూధపులయట్టహా
సంపుటవళిచేఁబూర్వాదిదిగ్గజంబులుచలింపఁ|గలసిబహువాహినీప్రభుల్గొలువ
రామ|విభుఁడుదక్షిణవాహినీవిభునిఁజేరి|విరహవారాశిదరిఁజేరువిధముదోఁప|
దత్తటంబునదిటముతోదండువిడిసె||తదనంతరంబున||తే||గీ||దశముఖుఁడుయుద్ధ
చలితత్రిదశముఖుండు|దన్ననయమార్గమెంచకఁదన్నుటయువిభీషణుఁడుధర్మ
దూరవిభీషణుండు|శరణుశరణనెఖరవినాశరణుఁజేరె||క||వగతునిండానుజుసమీపో
వగతునిదయఁబ్రోచివిభుఁడుపౌలస్త్యవధిం|పఁగదేవత్రోవయిటఁజూ|పఁగదే
వునిమూఁడునాడ్లపొంపతివేఁడెన్||ఇవ్విధంబున ||మ|| వలుమాఱుంగదనువేఁడు

రామవిభునింబాటింపకుత్తుంగభంగ। గలసత్త్వోయభుజంగసంఘఃఫణాభంగప్రోక్ష రంగత్తిమింగిలవాలప్రహాతప్రవాళశకలాకీర్ణారుణార్ణః ప్రభా। కలనం దేజము చూపెవార్ధిజడత్వమ్మైకొంచుకేధీరులకా॥క॥ఘనవారిసత్త్వగతిచే। తనవారితనాద ముగనుదధిఁజూచివిఱ్ఱోఁకనబుధవనలశిఖుండై। నలుచుఁరఘుపతిఁడుగ్రకార్ముక మూనెన్॥వ॥ఇవ్విధంబుననుద్దండకోదండమండలమండితకరుండై యచ్చండకరకు లుండు ప్రచండదోషరసావేశంబున వారిరాశింగనుంగొని॥సీ॥ మొగులానినవరా గములుపరాగములుగా శతకోటిశతకోటిశరములేసె।గగనంబునెరయు భంగ ములుభంగములుగాఁజటులబాడబశిఖాస్త్రములువఱపె।నవ్వైకజలకరేణువులు రేణువులుగా హరిదంష్ట్రికోగ్రసాయకములుఁగిచెఁ। నజతిమినాదికాంగవిభూతి భూతిగాఁగాలాగ్నితులితాంబకములునించె। కహితవిద్రుమకములువిద్రుమములు గాఁగ। లలితమణిజాలములుజాలములుగాఁగ। గ్రకచనుమస్మరశిలీముఖము లుగురిసె। వారినిధిమీఁదరఘువంశవర్యుఁడడరి॥క॥ భువనములు లకఁగాఁగన।భువ నములింకించు రామభూపతిజివా। సవినయవిధిఁగనిజలనిధి। ...యముగఁగదిసి మొక్కిసంస్తుతిజేసెన్॥సీ॥శ్రీకరరఘుకులలక్ష్మీరాజునధిపో... సోమముఖ్యా రప్తోమధాను।ధామనిధిప్రశస్తప్రతాపోదార...దారకవిస్మయ... రవీక। వీరభ దోర్నిద్రవీరరసాధారధారణాభ్యాసచేలఃప్రచార।చారణశ్రీవిలాసనిరస్తభా జీవజీవభావైక్యదృష్టిప్రభాస।దానవప్రాణహృతిబాణతతభుజంగి।జంగమస్థావ రరచనాంచత్ప్రభావ।భావనాదూరబహుపావనావతార।తారకబ్రహ్మనామకో దండరామ॥ఉ॥శరముల్ద్రావకశ్యానుకీలలవినాశంబొందుచందానధా। శరముల్ డించెభవత్కరస్థలమిళద్బాణప్రముక్తంబులో। శరముల్డాసినయంతనీకెదు రెయీవస్త్రాంబురాశుల్ జితా।శరముల్లోకములుంజలించెనిఁకరోషంబూనకేనా వుడున్॥క॥జలధిన్రఘుపతికరుణన్।జలధింగానీకకాచిసరగఁదజాజ్ఞన్। నలుచేరి పుసైన్యదవా।నలుచే సేతువుప్రియంబునంగట్టించెన్॥చ॥కపులుహితోచితక్రియ లుగైకొనిచేయుటయుంబయోధిపై। విపులశిలాపరంపరలు వేసినఁ దేలుటయున్న రుల్నర్లా।వపులజయింపఁబూనుటయుఁదావివరీపమటంచు రావణుం। డపుడుదలం చెఁగానికనఁడమ్యోసరాముప్రభావమింతయున్॥...విస్తృతగిరుల్కపీంద్రు లుభ్రజింపన్ దేవభూదేవతా। వరవశ్వే... ధరణిరాలుండు సేతుస్థలి। వహవింబోయిను వేలమొక్కయుదుటంబోల స్తుత్యప్రోల్లస... స్నట్టులచూచి సైనికులంబంపెన్వారలత్యుగ్రులై॥మహోస్త్రగ్ధర॥ శా...కాంబులై రాతుసుల హృద...ములుల్లాట్నడప్రాముపాజ్ఞం। గారావల్ దుల్పువాశ్వ్యాగణములవ లెవే

గంబుమీఱం బ్రదీప్ర। కారాద్యుల్విరవఱ్ఱల్కుపులుగడపిలంకాపురీ గోపుర
ప్రా। కారాదుల్గాల్చి కాలాగత పరవనితాక్లాంతిసూంయంబరంతర్॥మ॥ రవిపు
త్రాంగగజాంబవత్పవనభూసంభప్రజంఘాంబనా। ధవనీలనా భ శరాదిధూమ్రాన
లమైందశ్వేతముఖ్యుల్ ప్రహ। స్తవిరూపాక్షనరాంతకప్రముఖులై తత్రాగ్రాసు
ఖుల్ మార్కొనన్ । బవరంబయ్యెసురాసురాదివసురస్వర్గాళుతాద్యుగ్రమై॥
సీ॥అస్త్రప్రహాస్త్రప్రహాస్త్రాద్యదైత్యవిధ్వంసినీలాదియూధపసమూహాగ్ర। జన
లధూమ్రాక్షదేవాంతకప్రముఖోగ్ర హారికులగ్రామణిహావనభవము। ఘటక
ర్ణపటునాసికాకర నిగ్రహాగ్రహారపగ్రహాకుమారప్రచార। ఘాతికాయుపసేవను
నాదతమోవినిర్భేదమిత్రాయమాణసౌమిత్రిశరము। భూరిబలమూలబలవనస్తో
షరోష। భీమరఘురామసాయకస్తోమభూమ। జావపావకశలభీకృతత్రిలోక। కం
టకదశాస్యమసుచునక్కుదనమమరె॥చ॥సురనిదాఘవేళశరశాతకరంబులరా
మభాస్కరుం। డమరవిరోధిరాజకములాపలినొంచిరపస్విమానసా। బ్జములలరిం
చివేల్పుకవజక్కువలన్ వెలిఁగించిలోకసం। క్తమములడుంచితోరపుప్రభావమునన్
వెలుఁగొందెనయ్యెడన్॥మ॥నటరాదిత్యవధూటికాతనువితానశ్రీలుసాదాడనీవ
టలచ్ఛాయలుగానభస్తటర త్నాకాభియాతిస్ఫు టత్పటహధ్వానముగర్జగాఁ
గురిసెంగల్పతజాజపూనచ్ఛటా। పటువసదాంబుదశాస్యకోపపరితప్తక్షోణిపైఁ
జల్లగన్ ॥సీ॥ అనిదీర్ఘనిద్రఁజెందినవానరకోటిఁ బ్రతికించియాశ్చర్యరసముఁ
జూపె। శుచిముఖంబుననిర్వాశుచియైనసీతతోఁగూడిశృంగారరసముఁజూపెఁ।
బగతుసోదరునికిఁబ్రాజ్యరాజ్యము సంగిరక్షించికారుణ్యరసముఁజూపె। నరక
జాదులుగొల్వ హైమపుష్పక మెక్కి ప్రభుతఁగైకొని శాంతరసముఁజూపె। నలభర
ద్వాజమునివిందులారగించి। సంతతమెసంగస్నేహాతిశయముఁజూపె। భరతుసే
మంబుగనవాయుభవునిఁబంపి। దశరథసుతుండు భ్రాతృవత్సలతఁజూపె॥క॥ఆనం
దించుచురఘుపతి। యానందిగ్రామమునకుసటులనరిగి సీ। తానుజవరిజనయుతుఁడ
యి। తానుజతురలంకృతులునుదారతఁబూనెన్ ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబునంజతుర్విధాలం
కారచారుశరీరుండై తదవసరంబున॥సీ॥తనదివ్యమకుటంబుతనడంబుననంత మ
ణిసంతతిద్యోతమహిమఁగాంచఁ। దనకాంచనరథంబుతనవిధంబున సమాశ్రిత
దేవతానగశ్రీరహింపఁ। దనసితచ్ఛత్రకేతన రాజిత సలీలఘనమార్గణవతిఁజ్ఞ
గతివహింపఁ। దనపార్శ్వచామరద్వంద్వంబుదనయట్లసరిలేనిశరకళాస్ఫుర
ణమింపఁ। దనపురోవీథిమ్రోయువాద్యములుదనమ। హావాద్యమంబులువలెఁ
త్రిలోకోత్సవప్ర। దానహేతువులయిదిగంతములనొలయ। రామచంద్రుం

డయోధ్యాపురంబుచేరె॥ సీ॥ కనుఁగవలైనేఁటికైననురామునను చుఁగౌసల్యాది
జననులుత్సాహమొందఁ। రామునికీర్తియారవిచంద్రమై వుగాఁతయనివసిష్ఠుఁడు దీ
వనలొసఁగఁ। దశరథునేసినసుధర్మములునేఁడుఫలించెననిపౌరులుత్సవమున
మెలంగ। సకలదేశాధినాయకులుకానికలిచ్చియలికశీలికహస్తులయిభజి న। భ
రతలక్ష్మణశత్రుఘ్నపవనతనయ।భానుజాంగదజాంబవత్ప్రముఖభక్తు।లు పరిచ
రునూడిగములుచేయుచునుగొలువ। రాముఁడప్డు పట్టాభిరాముఁడయ్యె॥ సీ॥ కమ
నీయరత్నోర్మికలఁబూనిసితఫేనచందనాంగకుఁడయ్యెసాగరుండు। పైరుపచ్చల
తాళిమీఁదమొల్కలగుర్పాటుకించుకమూనెరత్నగర్భ। వినుకెంపువతకఁబుగ
నుపింపసురదీర్ఘికాచేలయైమించెగగనలక్ష్మి। విపులకోరకమౌక్తికములతోఁ జి
గురుకెంబట్టుపుట్టముఁగట్టెబహువల్లి।కుంభికుంభాగ్రశోణపృథుకకుచంబు
దంతరుచివజ్రహారముల్దాల్చెదిశలు। సీతతోఁగూడినరిలేనిచెలువుపూని। శ్రీరఘు
స్వామిపట్టాభిషిక్తుఁడయిన॥ శా॥ దిగ్దంతుల్నిదురించెనిర్భరతఁజెందెం దేట భూధరంబు
ల్మరు। గృధ్రేవేంద్రుఁడుభోగినీశ సుఖంబుల్గాంచె యజ్ఞాంగతిర్యగ్గాహంబుశ
మించెఁగాటపిమపైనట్లుండెఁగూర్మంబు శ్రీ భర్గోద్దండమునన్ ధరాభరమురాష
త్మావరుఁడూనినన్॥ వ॥ ఇట్లు తైలంగునన త్తరణికులగ్రామణిసకలదిగ్గామణీమ
కటాక్షచంద్రచంద్రికావిశేషంబుననశేషబుధలోకచకోరకంబులతో నతజనము
ఖాంబుజాలంబులనలరించుచుంబాపగుణాంధతమసంబులవిరియించుచుసింధు
రాట్పుత్త్రీపరివేష్టితబంధురవసుంధరాభారధురంధరుండయి యొక్కనాఁడు
పూర్వపర్వతోర్వీరమణశిరోభాగభాగరుణమణిప్రభాగరిమకుటప్రకటాకృతి
యంబునకునిక్కటంబయి యంబుజప్రియబింబంబుడంబుఁజెందకయుమున్దరనమంద
మకరందరసాస్వాదనానందరంగద్భృంగసంఘాత సంగీతప్రసంగంబులతోవిక
సించుసితకమలంబులవిమలప్రకాశంబునం జెలువొందువందిమాగధజనబృందాభి
నందనంబునందననేత్రారవిందంబులువిచ్చి మచ్చికతో నెదుటవచ్చినిలుచున్న
పుడమికన్నెచిన్నారినగుమద్దుమొగంపుటద్దంబుఁగనుంగొనుచుఁ బాన్పుడిగ్గి న
సుదోవికాచారంబులుసంఘటించి కొలువుసింగారంబయియభంగతరాష్ట్రాం
గవజ్రమయపద్మమహాస్థాంగసంగంబునంగనుపట్టుగట్టురాయలపట్టినెమ్మిచా
ంపలందొట్టిసగట్టినీలంపుడాలంబులడండితనంబులెచ్చరించుమెచ్చునంబయిప
యింగ్రచ్చుకొనుపచ్చ రాయరుంగులవచ్చలచ్చుజిగివచ్చికలనిచ్చికలతోవచ్చి
మూరొక్కనలీలాబాలమరంగంబులకుబెదరుపుట్టించుపులి చర్మంబుగలచిత్తరవు
వసులపెక్కు జెడలకెంజాయలపలెంబుంజిగనుమంజులప్రవాళమహాస్తంభంబుల

రత్నగోపురములగారుబొమ్మల ప్రతిబింబంబులకు నెలవయిన నిర్మలచంద్రకాంతజగతీ
స్థలంబులను [illegible] బులందోసవంపువామెండుగ కెందొగలపువ్వు తెగ
లం గ్ర నుకొను ... ల్లెలతెమ్మెరజూపుసాంబ్రాణిధూపధూమంబుల
తో వాసించు ప్రాలంబకుసుమమాలికాపరంపులకాంతి ... లకు రుగుపారుగుల
గు సోయగండిగొప్పసుపుష్పాళిముత్తెంపురాల తండంబులు భుజకాండకాండం
బులని నిండుకొను స్పృహణీయయూరికలవిప్పుగలకుంభంబులమొప్పలనుప్పతిల్ల కొ
లువువెలయొప్పులకులసప్పకేలుకొప్పలసుక్రొమ్మెగిలుసకుమెఱుంగులగుతదు
పరివరివేష్టితకాంచనదామంబులతోఁబురణించుకాంచనతోరణస్తంభంబులునవవి
జమణినభోమణికాంతిఁరీతుఘూర్ణంబరుణబింబంబు నంబరకలితకరాగ్రంబునఁబిలు
చుచున్నదోయనఁజెన్నగునుస్నతధ్వజపటపటలంబుల పటాత్కారంబుల కళుకుపవ
ద్మరాగవిటంకభాగపిటత్పారావత వారంబుల ... నంబుమించిన రఘువీరు
నగరివాకిట నుండిజలధిఘోషంబు జేలజేలతపంబున నెర్పిచిరనిశుభాగౌరవర్ణ
చ్ఛలంబునవానినసుపౌఢలక్ష్మీనవ్వువెన్నెలల ముకుళించిన కెందమ్మిమొగ్గలనసగ్గ
లంబగువసించిచూరు మొగ్గలనిగ్గులజగ్గుమనుపుష్యరాగ వలభి ప్రతానంబులతో సు
స్ఫుర బొరయునుబ్బునప్పగంబులలోపల నేపొందుస్ఫటికోపలసోపానమార్గం
బుచెంగటికురంగనాభికాపంకసంకుమన పంకిలాంగణంబులరంగైసమణిమయ
రంగవల్లికలప్రభావల్లికలల్లుకొనగొల్లలసుఫల పుష్పభాసమ్రకమ్రతర కనక
కదళికాకాండముకతను స్తంభంబులమీఁదు ప్రతిద్వారంబులతీరైన నవరత్నఘటి
తకవాటదేహళీవిశేషంబులవాటంబగుకొలువుకూటంబుఁ బ్రవేశించి భద్రాస
నాసీనుండయినలువంకల భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నహనుమత్సుగ్రీవాంగదనలనీల
జాంబవద్విభీషణాదులు సేవింపనిండుకొలువున్నసమయంబున ||సీ|| కణ్వగాలవ
గార్గ్యకౌశికవరతంతురోమశాదికులుతూరుపుననుండి।విముఖశంఖపళాదమును
ఖాత్రికుంభబ ప్రముఖమునులుదక్షిణముననుండి। జాబాలికుత్సత్రిశంకులో ధ్రక
ధూమ్రమంకణాదులువశ్చిమముననుండి । వత్సకశ్యపభరద్వాజగౌతమపౌండ్రజ
మదగ్నిముఖులుత్తరముననుండి। ప్రాప్తసామ్రాజ్యవిభవుఁడై బాసమీఱు।ది
నుజసంహారురఘువీరుఁగని ప్రశంస। సేయాతలఁపులశిష్య ప్రశిష్యకోటి।కొలువన
హదెంచి మొగసాలనిలిచిరపుడు||మ || మునులేతెంచినవార్తఁదెల్పురఘురాముం
జేరినీవంచగ। స్తినిరోగించినద్వారపాలుఁడుసముద్రేకత్వరంబోయిరా । ము
నిసేవించివరాకుస్వామిఘటభూముఖ్యప్రముఖ్యబ్బిచ్చినా।రనివిజ్ఞాపనమాచరించు
టద్యూఁదానత్యంతహర్షంబునన్ ||ఉ||బంగరుకొండనుండిదిగుబాలదివాకరులీలరా

ముఁడు! త్తుంగమణీమయాసనముఁదోరపువేడుకడిగ్గియుంగము! ప్పొంగమహామహు
లంగదియుఁబోయినమస్కృతులాచరించిత । త్కింగరముల్మ్రొగిడ్చితోడితెచ్చిస
భాంతరత్నవేదికన్॥చ॥శుకమృగచర్మసంకలిత కోమలకాంచనరత్నపీఠలం।
సుశీలసుతాత్రికణ్వభృగుకుంభజముఖ్యులనుంచిపూజనా । తిశయవిశేషగౌరవవి
ధేయగుణంబులనింపొనర్చుచున్ । దశరథనందనుండనునదభ్రనవాభ్రనదభ్ర
మార్చుటిన్॥మ॥కుశలంబేమునులారశిష్యులకుమీకున్ శిష్యసంఘుంబహా । ర్నిశ
ముల్ సేవలుసేయనేతపములున్నిర్విఘ్నతన్ సాగునే!కుశవర్ణాంబుఫలాదులబ్బు
నెవనత్కోణిన్మిముంజేరిదుర్దశలెవ్వారునుజేయకుందురుగదాతథ్యంబుగాఁదె
ల్పరే॥మ॥భవదాశీర్మథువైభవంబునఁగదా ప్రాపించుమాదృగ్జనా । భవదా
వంబుయశఃప్రతాపసుమశుంభత్పల్లవంబుల్మహో!భవదాహంబుశమించుమీపదజ
లప్రాశంబునంబద్మభూ!భవదామోదరులైనమీరలిగినన్ భాషింపఁగాశక్తులే॥
సీ॥ఊరుభాగమునభూభారమిమ్మునిదాల్చె బ్రహ్మయష్టినెయత్తపస్విపూనె। న
లత్రిమూర్తులఁబుత్రకులఁగనీయతిగాంచెనగిలివారల నమ్మహీంద్రదన్నె। భువన
సృష్టికిమాఉపుట్టించెనీమౌనిపూనియాయన మ్రింగెభువనరాశిఁ। దనమోగమ
హిమునిత్తపసిక్రోధుజయించెనడఁగకుగ్రతనుగ్రునతఁడుగెలిచె! మోగమహి
మంబులనుమెచ్చరొకరినొకరు। మోగమున్ననుసవ్వచునుందురెపుడు। వింటిమీ
చర్యలెదమెచ్చుకొంటినిత్య!మహర్షులనుమిమ్ముఁగంటిమహర్షులార ॥వ॥ అని
యదంభగంభీరవచోవిగుంభంబునంబొగడు నక్కుంభినీసుతాధీశ్వరునితోఁగుం
భసంభవాదులిట్లనిరి॥ఉ॥లోకమునీదృగంచలవిలోకమునన్ రహిఁజెందెభాస్క
రా । లోకమునంబరోజినివెలుంగురహిన్ సుజనావనైకలీ । లాకుశలప్రభావ
ముచెలంగజగంబిటులీవుప్రోవఁగా। మాకుశలంబువేఱెయొకమాటడుగన్ వలె
నారఘూత్తమా॥శా॥శీలత్క్ష్మాధరవజ్రితాపసజనశ్రేణీతపస్యానిల!వ్యాళస్వామి
వరాంగనారతిలతావాలంబుధర్మాంబురు! ట్కాలాంభోదమురావణుండరిగెనీ
కాండాగ్నిచేమాతవం । బేలాగొందెడువిఘ్నమేచుఖలుఁడింకెవ్వాఁడుసీతాధి
పా॥ తే॥గీ॥అనిమిషులగుండెలోగాలమఖిలలోక!నేత్రమునసాటివేధించునెరసు
గాలి!కాలిముల్లుకుభృత్పాలిపాలిపిడుగు। రావణుఁడుడిందెభువనముల్ దక్తిజెం
దె॥సీ॥ముసుకువేసుకమాలమూలడాఁగినదిశాధిపులకిప్పుడుబయల్వెడలఁగలిగెఁ। గు
లుములొందకకొండగుహలఁద్రిమ్మరువేల్పుచెలులకిప్పుడుచెల్పుసేయఁగలిగె । జ
వతవంబులుమానిజడవృత్తిఁదిరుగుమానులకునిప్పుడునిష్ఠసలుపఁగలిగె। ననదలై
గతిమాలివనినఖేచరులకిప్పుడువిమానములెక్కిపోవఁగలిగెఁ!బడగ్గలైత్తక్షకబడుగు

లఁబట్టియడఁగి।యున్నఫణిజాతికివ్వుడువన్నెగలిగె । దశరథకుమారతిలక నీధవళా
మునను।దనుజవిభుఁ ద్రుంచిభయముమాన్పినకతమున॥ సీ॥ మునులపాలిటవాఁడవ
నుటకాదినినీవుసవరించుయజ్ఞరక్షణమెసాక్షి । యతిపావనుఁడనౌటకలయహ
ల్యాదోషరాశిఁ ద్రోచినపాద రజమెసాక్షి । భువనాధికుఁడనౌట కవిరతోద్ధతి
శూలివిలువిఱిచినబాహుబలమెసాక్షి । యఘటనప్రఘటనోద్యముఁడవౌటకు
రాళ్లనీటిపైఁదేలించునేర్పెసాక్షి।యఖిలజీవేశ్వరుఁడవైనయందులకును । వనచ
రులచేతఁదగువనులొనుటెసాక్షి।యిట్టినీకేముదీవింపనీప్రతాప।మీశయమఁగద్దె
ననుమాటకేమిసాక్షి॥ క॥ ఐననిజాశ్రితవత్సము । చేనానతియిచ్చితిరివిశిష్టులమను
చుక।మీనామముజపియించం।గానెకదప్రతిష్ఠమాకుఁగలిగెజగములక॥ సీ॥ ఖల
శిక్షసాధురక్షయ మొనర్పనెకదా గురునాజ్ఞవనినీవుదిరుగుటెల్లఁ।బగతుఖండింప
నెవంబుగల్గనెకదా సతినెంటినిడి వేఁటచనుటయెల్లఁ। గాందిశీకులఁ బ్రోచుకరు
ణఁజూపనెకదా భానునందనునిఁజేపట్టుటెల్ల । నేకాంతభక్తుఁడౌటెఱిఁగియేలనె
కదా హనుమచేనుంగరంబనుపుటెల్ల । గణనసేయకదశకంఠుఁదృణముగాఁద।లం
చియెకదా విభీషణులంకఁగట్టి।కట్టకయెమున్నవట్టంబుగట్టుటెల్ల । రవిసహస్రప్ర
భాసాంద్ర రామచంద్ర॥ ******************************

సీ॥ కులకర్తనింతిమీఁగురునంపిమాన్పినా యకుభంగమునిగంగయమునకనియెఁ ।
దనతోడఁబుట్టువింద్రునికగ్గమాయెఁగా యనిగౌరిపతిమొగంబట్టెచూచె। మాను
నీగతిఁగలంవఁగనాయ మేయంచుఁబరవాసుదేవుతోఁబద్మపలికెఁ। దిరుగనబ్ధులతో
డఁద్రిభువనంబులొనర్పవలయునోయనివాణివరునినడిగెఁ। దనహయంబులకె
ల్లజీవనములిచ్చు।నవ్విభుఁడుమెచ్చెనోయంచునడలెవజ్రి।బాడబజ్వాలలట్లు
నీవటుశరములు।వార్ధిఁదనింకించునప్పుడిక్ష్వాకుతిలక॥ చ॥ శరమననీవువిల్లుగొని
కాండముఁబూనినమూఁడులోకముల్ । కరముభయంబునొందుఁగడఁకన్నినుమా
రొకటనెవ్వఁడోర్వఁభీ।కరముఖనిర్గతానలశిఖాపరిదగ్ధసుపర్వరావణుఁ।దురము
నబంధుయుక్తముగఁద్రుంచఁగనీకెతగుఁరఘూద్వహా॥ సీ॥ అమితాస్త్రశస్త్ర
ప్రహస్తుఁడైనప్రహస్తుఁడురుమహోదరుఁడమ్మహోదరుండు । చండయు
ద్ధాకంపనుండకంపనుఁడు దేవాంతకుండైనదేవాంతకుండు। కువచోనిసుంభుండు
కుంభుండుదితశత్రుదానికుంభుండునాఁదగునికుంభుఁ। డహితవిరూపాక్షుఁడగు
విరూపాక్షుండుయతియజ్ఞకోపుఁడౌయజ్ఞకోపుఁ। డాదిగాఁగలదైతేయులడఁ
గిరుగ్ర । సంగరంబుననీచేతసమితిఁదొడరి।కడఁకనతికాయుఁడగునతికాయుఁ
డీల్గె।నీనహోదరుచేతసీతానపతి॥ మ॥ ప్రళయాబ్దప్రతిమాప్రమాణతనుసుం

భతుఁ గుంభకర్ణాద్రినీఁ గులిశాత్యుగ్రనిశాతబాణహతులంగా లేరే దశగ్రీవుదో
ర్బలమైనన్ సహియింపవచ్చు సహియింపంగూడదు నేయింద్రజి। ద్బలము వీరుఁడు
నొచ్చెనీకుహితమాపాదించు సౌమిత్రిచేన్॥ మ॥ సురకన్యాకబరీవరిగ్రహణజాళు
భాప్రకీర్ణచ్ఛటా। భరసంసూచకవర్ణరావణసుతున్ భంజించుటం ద్రాదిభీక
రపౌలస్త్యముఖాసురప్రవరులన్ ఖండించు కార్యంబుతో। సరియానందునఁగాదె
నిర్భయతమించంగదె జేజేలకున్॥ క॥ జేజేయనిజగమెంచఁగ । జేజేలకునభయమొ
సఁగి చెలఁగెతివిఖళీ । యాజేయవీరదైతే। యాజేయజయాప్తినెలరుమనియగ్గిం
పన్॥ క॥ ఆరాముఁడు బుధవిహగచ। యారాముఁడు వెఱఁగుఁజెందియుఁ జలియుతుఁ
డై । వారలఁగని గగనధుని। వారలఘుఘుమంఘుమారవంబునఁ బలికెన్॥ సీ॥ ఘటక
ర్ణకంపనాకంపనాదులమానియింద్రజిత్తు ప్రతాపమెంచ నేల । ధూమ్రాక్ష
యూపాక్షదుర్ముఖాదులమానియింద్రజిత్తు ప్రతాపమెంచ నేల। నతికాయవికట
ప్రహస్తాదులనుమానియింద్రజిత్తు ప్రతాపమెంచ నేల। త్రిశిరోనరాంతకత్రిదశాం
తకులమానియింద్రజిత్తు ప్రతాపమెంచ నేల। వారికంటెనువీఁడంతవీరుఁడైన। కా
రణంబేమి జన్మప్రకారమెట్టు । లెవ్వరివరంబుచే నిజ్జరేంద్రు గెలిచె। నెటులుదన
తండ్రికంటెఁ దానెక్కుడయ్యె॥ ఉ॥ తాదృశవిక్రమాన్వితసుతప్రభవంబున కాది
కారణం। బౌదశకంఠుజన్మము తదన్వయపద్ధతిఁ దత్తపోమహ। త్త్వాదులు తత్త్రిలో
కవిజయంబు నమున్నగుచర్యలెల్లఁ బు । ణ్యోదయులార గోప్యదశ నొందినఁ దాఁ
పక నానతీయరే॥ చ॥ వరులకుఁ దాఁచుపోలికఁ బ్రపన్నులకున్నిమువంటి తెల్పెద్మా । వ
ఱులగు పెద్దలంచితకృపారతి నెంతరహస్యమైనఁ దాఁ । వరులలితాత్ములార యనిప
ల్కెడు రాముని జూచి తత్తపః। పరులయనుజ్ఞఁ గుంభజుఁడు పల్కె నదంభవచోని
గుంభనన్॥ ఉ॥ వారిజబంధువంశవరవారిధిచంద్ర దశాననాదిదే । వారిజనుస్తపో
బలజయస్ఫురణంబులు విస్తరించెదన్। పారవభృంగఝుంకరణసంగతరంగరవంబు
లీలనా । పారవచోవిజృంభణలు సారెవినందగునంచు నిట్లనున్॥ చ॥ పదములు నాల్గు
కల్గి కవివద్యము కైవడిఁ జెందు ధర్మమెం। దదికృతయుగంబునఁ దదంచితధర్మ
గుఁడై పులస్త్యుఁడు। న్మొదలిటి వేల్పుపట్టిమునిముఖ్యులకుంగమికాఁడు జ్ఞానసం। పద
లబిడారు శాంతుఁడుఁ గృపానిధి యొప్పు నహఃపతిప్రభన్॥ క॥ శ్రీమించు సత్యమెనసి
పి। తామహునకు సాటియై యాదంచితకరుణా । సామగ్రిసత్త్వయుక్తిం బి। తామ
హునకు సాటియనన తఁడు విలసిల్లున్॥ సీ॥ అకలంకసుగుణమౌక్తికజన్మదేశమై యే
మౌనిహృదయాబ్జములు పుంగులుకుఁ । త్రిభువనీవిమలవారిజవనీహంసమై యే తపో
ధనుకీర్తి రొమ్మెగాంచు। నజమనఃకమలహర్షాపాదియై యేమహర్షిమహాత్మ

వంబలిశయిల్లు। సకలమానవతంసులకు మేలుబంతియైయేపుణ్యుదినచర్యఁబొవుఁజెం
దు। వినతదేవకిరీటభావితసరోజ।రాగరుచిచక్రచక్రచంక్రమణగతుల। నేమినివ
హాంబుజములొప్పనాయహోత్ముఁ। డతఁడుసాధారణుఁడెపులస్త్యాహ్వయుండు॥
ఉ॥ ఆమునిచక్రవర్తితనయుంచితధైర్యముపోల్కిమించునా। హైమనగంబుచెం
తఁజెలువొందుతృణబిందునియాశ్రమంబునం। దామసముజ్జగించివనితావిముఖత్వ
ముఁగాంచి క్రోధుతోఁ। గామునిజయించిమాత్మశివుకైవడినుగ్రతవంబుసేయఁగన్
సీ॥ వలరాజుకోసమైయలవసంతుఁడుగుంపుసేసినచిలుకతేజీలనంగ। వనరాశివా
వరించినకరంజనమేఘతతిమించువంచలాలతలనంగ। భువనముల్ భ్రమియించు
పూవిల్తునెలయింవరతిబాల్పదూశాంతరంబులనఁగ। మునిచిత్తములనెంపమ
నసిజుండపుడంపవచ్చుమంత్రాధిదేవతలనంగ। బెళుకుచూపులునొయ్యారమొ
లుకునడలుఁ। దళుకుతొడలునుసిబ్బెంపుకులుకుగుబ్బ।లమరునమరాహిఖచరకన్య
లుసఖీస। మాజములతోఁబులస్త్యాశ్రమంబుఁజేరి॥ సీ॥ పాటఁబాడుదురొక్క
చోటమోటులువల్లవించికోయిలలకు విందుసేయ। నాటలాడుదురొక్కచోటఁ
గాంచీఘంటికలుమ్రోయమురుముదావళములనఁగ। మాటలాడుదురొక్కచోటఁ
జక్కెరవింటిజాణతేజికిఁదియ్యఖాణమొసఁగ। నీటుసేయుదురొక్కచోటఁగేళిని
మనోహరుఁజేడవలచునోయనిచలింప। నగుదురొకచోటఁగుముదసంతతులువిరి
య।నిలుతురొకచోటమెట్టతమ్ములుజనింప। ఖచరగంధర్వకిన్నరాంగనలుమీఱి।
బ్రహ్మకొడుకుతపోవనాభ్యంతరమున॥సీ॥గణికసోఁకకురంటకముకంటకమిషంబు
ననుగనుర్వాటొంచెవనితచూడు। నరసమాధవిచేరవిరితేనెనెవముతోఁజెమరిం
చెనురపొన్నచెలియచూడు। లతకూనగదియఁబల్లవదంభమునరసాలమురక్తిఁగని
పించెరమణిచూడు। తనజాతికొమ్మచెందినపురుద్ధతిబంధుజీవంబువడఁకునెచ్చెలు
వచూడు। మల్లికారాగమందిసంపెఁగపువణఁగ।పువ్వములుపెక్కుమొనయిం
చెఁబొలఁతిచూడు। మనుచుసకలర్తుశోభితంబయినమునితపోవనంబునమెలఁగిర
వ్వవ్వబోండ్లు।చ॥ ఇటువలెజవ్వనంపుమదమెచ్చఁగనెచ్చెలులిచ్చమెచ్చఁగా।న
టునిటుచెంతవారుచెరలాడఁగఁగందువమాటలాడఁగాఁ। జిటిపొటిగుబ్బచేలల
లిఁజీరఁగఁబల్మఱుఁజేరజీరఁగా। జటిజపవిఘ్నమొరువఁగఁజాలకచాలఁగలంగియి
ట్లనున్॥ శా॥ఓలీలావతులారనేఁడుమొదలేయొయ్యారివీక్షించు।నన్నాలోలేతు
ణయొంతణంబునెకన్యాత్వంబుమాన్యంబుగాఁ। జాలాలౌననుచుశపింపము
నిరాజుంజూడశంకించియుం। దేలాయాటలుచాలుచాలునికరారేయంచువారింగు
మన్॥సీ॥ మగరాలచికిలిగమ్మలుడాయఁదెలుపెక్కెఁజెక్కులేమునిరొంటాకుఁజెలి

యనడిగె। నీలకాంతిచ్ఛాయ నెరయ నీనూగారు మెఱసెనేమని యొత్తు మెలఁతన
డిగెఁ। గస్తూరికరఁగి పైఁ గ్రమ్మ నేడి దేచూచుకములనల్పని యొత్తు కాంతనడిగె। నళు
కు చేఁబలుగెత్తి యలసిరా నేమొయియాయాల సత్వమని యొత్తు కలికినడిగె। జారినడ
చుచునలజడ జారికినుక। హారి తోత్సాహలై తప్పి తారి మత తనిఁ। జూచితి మెయిం చుఁ
జూలాంద్ర సొబగులెంచి। భ్రమసి యొండొరునడుగుచుఁ బడఁతులరుగ॥అంత॥ఉ॥
బిందునిరోధముందుఁ ద్యుమణి బిందునినందిని తత్తపోవనం। బిందునిఖాననంబుగలయి
ష్టసఖీమణితోడఁ జేరి యాం। దందచరించుచుం డెభయమున్నదొకింతయు లేకమా
నినం। క్రందనుఁడవ్వాడాడిన తెరంగదివిన్నదిగాదు కావునన్॥వ॥ఇవ్విధంబున॥సీ॥
తనతనూసురభిళత్వము ఘుమ్ముమనఁ గ్రమ్ముకొని గంధవహ ఖావహునిలుఁడొందఁ।
దనకాంతిలతలల్లుకొనవనీతరులెల్లఁగనకపాలశ్రీలఁగని వెలుంగఁ। దనమందహాస
కుందములకై విరియు నారి నిగూర్పమురుఁడు పారెకునుడిరుగఁ। దనకరారుణరుచు
ల్ఘునలతాదులఁ జారసిలినవ్యకిసలయావళులనింపఁ। దనవలుకుచిల్కవలుకు
తోఁ ద్రస్తరింపఁ। దననడలు నెమ్మికొమ్మలఁ దవ్వవట్టఁ। తననఖాంశువులిలకుగందం
బుపూయ। రాజఋషిపుత్రి వనవిహారంబు సలిపె॥వ॥ఇవ్విధంబున నవ్వనంబులో
ననజ్జవ్వని విహరించుచుఁ దనతోడి ముద్దులాడిఁ బోడఁ గానక నవ్వాలుగంటి యెటు
పోయె నోయని యొంటిగా నవ్వలం జనిచని॥మ॥ కనకాంగీమణి కంచుగేఁచినగతిన్
గంతంబు మీఁజన్ జటాం। తనిరూఢశ్రుతిపాఠమొందినపులస్త్యబ్రహ్మ వేదధ్వని।
స్వినిథూరక్తజటాధరుంగుశతృణాన్వితాసనస్థున్నృగా। జినవాసఃపిహితాంగు
నజ్జటిలుఁ గాంచెం దత్సమీపంబునన్॥ మ॥ కనుఁగొన్నంతనె కన్యకామణికి లేఁ గావిం
తగాన్పించెఁ జ। న్మొనలన్నిలిమగూడరించె ముఖపాండుశ్రీమిటారించెఁ గుల్క
నడల్ గొంచెఁ గృశించె మేనరుచి యాలోమించె నార్ల్లసిం। చెనురుక్రాంతి జనించె
గర్భమురహించెన్ మించె నిట్టూరుపుల్॥ **********************
క॥ ఈలాగున బాలామణి। చూలాలితనంబు తనకుఁ జొప్పడినమదిన్। జాలన్ జాలిం
బడియిది। యేలీలఘటిల్లె హాతు వెయ్యది యొక దా। తే॥గీ॥ పేరుఋషిగానిమాతం
డ్రి పేరుసొంపు। గలమహారాజమణియట్టి ఘనుకడుపునఁ। బుట్టి నేనిట్టి యట్లాడిఁగట్టు
కొన్నఁ। జెట్టయని తిట్టరే తోడిచేడెలెల్ల॥క॥వచ్చినవేళాగుణమో। యిచ్చటి యొరావ
ధులు మహిమమిటు సేసినదో। యుచ్ఛరమునఁ గన్నెటిక। మెచ్చెమ్ముగ నెవ్వరిటు
ల నెనరించిరో కో॥మ॥ కడులేఁ బ్రాయపుఁ బూవచన్నుఁగవ సింగారంబుఁ బో
నాడియు। కడుపున్నేనునుఖోయి మ్రోలనిలువంగన్నయ్యకావట్యమెం। చఁడెవి
న్నయ్యలు శిశ్వసింపుడు రెయేనంబంధముల్ లేనియు। నడినావంటిలతాంగికిన్విధి

ఘటించం జెల్లునే యకటా! అని చింతించుచు ॥ మ॥ స్తనభారాతనయైన యాప్ర
తసముద్యద్గర్భదౌర్బల్యనం। జనితోచ్ఛ్వాసవరంపరాగతకవోష్ణమ్లానితాస్యాబ్జ
యై। కనరాలోకనిరోధిబాష్పకణయై గాఢత్రపాక్రాంతయై। జనకుం జేరి కుమారి
యేమియు గణించన్నేరకున్నంతటన్ ॥ క॥ వంచినతలయొత్తక తన। యంచలనిలుచు
న్నకన్నె నట్టియవలో। కించి యొకించుక సంశయ। మెంచి వెఱవహించి తండ్రి యిట్ల
నివలికెన్ ॥ ఉ॥ ఎక్కడఁబోయి తింతతడ వెవ్వరికిప్రియమాచరించినా। వెక్కరినుం
డునిన్ను శపియించెని మేనములో ననీనుఁజూ। లెక్కరణిన్ ఘటిల్లెఁదగ వెంచకనిం
తయకృత్యమెవ్వఁడే। దిక్కుననుండి చేసెనిది దెల్లముగా వివరింపు బాలికా ॥ చ॥ కు
లము నకీర్తిఁ జెంద జనకుండును వెల్వెలఁబోవ బాంధవా। వలి దలవంపఁ దల్లి వగవన్ జెలి
కత్తెలు సిగ్గుచేటులన్గశవశ మొంద నెవ్వఁడును గైకొనకేఁగఁగ జన్మనష్టిగా। నలు
వుఁదొటిఁగికన్నెటికమా అడిబెట్టుదురే మెహూఁతురా ॥ మ॥ తలవంపుల్ ఘటియిం
చితెఁదటికిఁగాంతా యింక నీకేలనా। దలవంపన్వివరింపు మెట్లొదవెనే తద్వాహ్య
దశ్రీయనన్। జెలిబద్ధాంజలియై వడంకుచుభయస్వేదంబుతో మోము వె। ల్వెలఁ
బాఱందనుఁగన్నతండ్రిఁగని వెక్కంబల్కుదొట్రిల్లఁగన్ ॥ శా॥ పనేపావమెఱుంగ
నాటలకుఁదండ్రీ యీపులస్త్యాశ్రమ। స్థానాభ్యంతరభూమికిం జనివయస్యాసం
ఘముల్ గానక। చ్చోనొంటిం జరియింప నద్భుతముగాఁ జూతేర్పడెన్ హేతువు।
న్గానన్నీ చరణంబులాన మదిఁ జక్కం జూడవే నావుడున్ ॥ శా॥ ఆరాజర్షివరుండు పు
త్రి వచనంబాలించి ధ్యానావధా। నారూఢాంచితదృష్టిదర్పణముచే నాద్యంతముం
జూచి యొం। తేరోమాంచముతోఁ గుమారిఁ గని తల్లీ నిన్ను శోధింప కే। నేరం బెంచితి వం
తఁ జెందకుము సందేహంబు దీఱెన్మదిన్ ॥ మ॥ తనుగన్గొన్న దిగర్భమాననిపులస్త్యబ్ర
హ్మమున్బల్కనా। తనిశాపంబిదినీ వెఱుంగ కెదుటన్ దర్శింపనిన్ లైతివిం। దునని కేమి
కొఱంతయంచుఁ దృణబిందుండవ్వడే పుత్రిఁదో। డ్కొని బ్రహ్మాత్మజుఁ జేరఁబో
యి భయభక్తుల్ మీఱఁగా నిట్లనున్ ॥ సీ॥ మునిచంద్ర సద్గుణంబున మించునీకన్యహ
స్త్రాభియుక్తి నీకు వహింపు। ప్రతిమహేశ్వరసతీత్వముఁ గన్న దీశ్యామమహిభృ
త్కుమారిఁ బ్రేమమున నేలు। జటిలభాస్కరచారుసంజ్ఞ యీపద్మినిచ్ఛాయానుసా
రిణి నవధరింపు। సుదరాత్మభవనిర్మలాంగి యీమృదువాణి విద్యావతి దయార్ద్ర వీ
క్షఁజూడు। యోగిచక్రేశ విను మిప్ప యోజపాణి। శ్రీవిలాసినిఁ బోలుఁ బరిగ్రహిం
పు। శమధనవర్గభకామి తార్థములొసంగు। సురుచిశుభరాశి యీ బంధుసురభిఁ
బ్రోవు ॥ క॥ ఆతవమునం దెనిలిచిరు। హాతవములొనర్చి బడలియరుదెంచినమీ। కీత
రుణి కల్పలతవలె। శీతలసత్క్రియలనింపుసేయక యున్నే ॥ శా॥ అశ్రాంతశ్రుతి

పాతయత్నజనితాయాసంబువంచాగ్నికి । ధృతశ్రద్ధానహిత ప్రకల్పిత తపస్యా
కార్శ్యమత్యుగ్రమో । గ్రాంతిస్ఫురణంబుమాన్పఁగలదీకన్యాలలామంబు మీ
శుశ్రూషార్థముదీనిఁగైకొనుడటంచున్ బుత్రి నర్పించినన్ ॥ఆ॥గీ॥ ఆమహర్షి మి
గులహర్షించి రాజబింబాక్షిఁ బ్రమునఁ బరిగ్రహించి మహాముని సత్కరించి పనుప శౌ
రికి మహాముయా । సబ్ధికరణిఁ బొంగుచుఁడునవియొ ॥సీ॥ స్నానంబుగావించి చనుదెం
చునంతలో జపవేదిఁ దగురీతి సవరుచేయు । జపనిష్ఠ యొనరించి చాలించు నంతలోఁ జ
క్కగా దేవపూజకునమర్చు । దేవపూజయొనర్చి తిలకించునంతలో వద్రసాపూర్ణ
భోజనము వెట్టు । భోజనంబయి కరంబుగడుగునంతలోఁ బర్ణాజినముల చేఁ బాన్పొన
ర్పుఁ । బాన్పువయిఁ జేరునంతలో బడలిరవిమునంబునఁ దలంచి తాలవృంతమున విస
రి । తొడలవయి సంఘ్రులుంచి యొత్తుచునవేక । సేవలొనరించుఁ దపసికన్నిసురుఁ
బోడి ॥ఉ॥ తోయములాడుచో నొడలు దోమెడుకూర్మి కొకింతయైనఁ గటన్ । గా
యముడయ్యనీక నొడికంబుగ నన్నముఁ బెట్టు ప్రేమకున్ । రేయుఁబగల్ సపర్యలొ
నరించుటకున్ గరఁగెన్డవస్వి లేఁ । బ్రాయపుటాలి సేవలఁ గరంగరె యంతటి వారు
రాఘవా ॥వ॥ పలికినచో సదుత్తరము పల్కె కౌశికమాహాక్తులాడఁగాఁ । దలఁకు
టకెవ్వడేదియుచితంబది సేయుటకున్న నోగతుల్ । దెలసి మెలంగ నేర్చుటకుదీ
మసమున్ వినయంబుఁ దాల్చియున్ । గలుగుటకున్ బ్రితావనుఁడొ కానొకనాఁడలక
న్యతో ననున్ ॥శా॥ ఓలీలావతి నీగుణంబులకు నాయుల్లంబు రంజిల్లెనీ । నాన్నలోకింపఁ
గనైన గర్భమున నీకన్మాదృశుం డాత్మజుం । డీలోఁ బుట్టెడు నేఁ బఠించు శ్రుతినీ వేవేళ
నాలించితా । వేళన్ గర్భగుఁడౌట విశ్రవుఁడనన్ వీఁడొప్పు లోకంబునన్ ॥శా॥ సుధ్య
గ్రేసరుఁడప్రతర్క్యనియమాస్తోకత్వమాయుక్తవాస్వాధ్యాయవ్రత శీలుఁడా
గమరహస్యజ్ఞాన వైజ్ఞానికుం । డధ్యాత్మార్థవిశారదుండుభయవంశాధారుఁడజ్ఞా
తుఁడౌ । పధ్యాసార్క విభావిరస్త తముఁడీపాలస్త్యుఁడజ్ఞాననా ॥క॥ మాతామహుఁ
డుపితామహుఁ । డీతనయుని నడకఁ జూచియింపొందు దురం । చాతపసియాసతీయున
తితిలకము హర్షజలధిఁ దేలుచునుండెన్ ॥ తత్కాలంబున ॥మ॥ శుభనక్షత్రమునన్
శుభేక్షగ్రహములుస్వోచ్చస్థితిన్ । శుభవేళన్ దృణబిందుపుత్రిగనియెన్
శుద్ధాత్ముఁ దేజస్వి నా । త్మభవుర్ విశ్రవునాతఁడున్ సకలవిద్యావైదుషిం దంద్రి
నాత్మభవుంబోలి తపంబునన్ నిలిపె నాత్యంతంబంత బాల్యంబునన్ ॥సీ॥ పూరుషా
కారంబుఁ బొందుత్రయీవిద్య బాలత్వ మొందిన బ్రహ్మచర్య । మాలోకగోచర
యౌధర్మదేవత ప్రాణంబులూనిన భవ్యనియమము । మవయవంబులు దాల్చినట్టివై
రాగ్యంబు జంగమస్థితిఁగన్నశాంతరసము । వైయాత్యమొందిన వైదికాచారంబు

బ్రాహ్మణ్యమెనయుక్తశౌగుణంబు । దానె మానవిశ్రవో బ్రహ్మతల్లిదండ్రుల
ననుమతియె సంగనొ శతపోవనముఁ జేరి । యాశలు జయించి వెలయు భూమీశులీల
నాశలు జయించి తపము సేయంగఁ దొడఁగె ॥క॥ రుచిరజటారుచికీల । ప్రచయము పో
లంగు శాస్త్రగణపరివృతుఁడై । శుచిభావమునఁ దపము సే । యుచునచ్చలుఁ డజడదారి
యొన్నట్టియెడన్ ॥ క ॥ ఆ మునితనయోగ్రతీంద్రియు । యామునిదోగముఖభావి
తాంచత్ప్రౌఢా । యామునినిఃఫలితవ్రతి । యామునిఁ గని రోమహర్షులయిరి మహ
ర్షుల్ ॥మ॥ శమసౌఖ్యామృతవార్ధిమగ్నుఁ దతనిన్ జామాతగాఁ జేయుచి । త్తము
తో నుత్తమతాపసుండగు భరద్వాజుండు లేఁబ్రాయమున్ । గొనురుంగల్గినపుత్రిఁ
దోడ్కొని రమా కోటిస్తనిందెచ్చితో । ల్లి మధుద్వేషికొసంగవచ్చు భృగుపోల్కి
న్నధ్వవల్కెన్ రహిన్ ॥క॥ వణిన్ నిధానమయియా వర । వర్ణినిమతృవ్రతి దేవవర్ణిని యు
నఁగా । వర్ణింపఁదగిన దిదియా । కర్ణాంతవిశాలనయన కైకొమ్మనియెన్ ॥సీ॥ అలమం
దగమనంబు హంసబోధము సంగఁగౌనునభోలక్ష్య గతిఁ బొసంగ । మావి కెంజిగు
రుజపావృత్తివహియింపఁ బలు వాండ్లష్టాంగపటిమనింప । ఘననఖప్రభ తారకా
లోకముగణింప నాననంబమృతకరాభమించఁ । గొమరుఁ జెందుపిఱుందు గురు
మహత్త్వముఁ దెల్పఁ జిరునవ్వు ముక్తానుసరణఁ దాల్పఁ । దనతపోరీతిది త్తమైతగి
నదేవ । వర్ణినీ నామకన్యనవ్వర్ణి తల్లి । దండ్రులయనుజ్ఞ వరియించి తత్సమాగ । మమున
సకలగృహస్థధర్మములు నడపె ॥శా ॥ ఈలీలన్ స్వగుణానుగుణ్యమతియానిల్లాలి
తోఁ గూడియు । ప్పౌలస్త్యుండు గృహస్థధర్మకలనా పారీణుఁడై పార్వతీ । రోలం
బాలకయందు శంభుఁడు కుమారుం గన్నయట్లాధరా । స్థూలాంచత్కటియందుఁ
గాంచెనొకపుత్రుం బుణ్యచారిత్రునిన్ ॥చ॥ అవిరళపుణ్యలీలయగు నాశిశుసంభవ
వేళ భారతీ । ధవుఁడరుదెంచి పౌత్త్రుని దప్పక కాంచి ధనేశ్వరుండు వీఁ । డవునిఁక
విశ్రవోమునికులాగ్రణిగన్న యపత్యమాట వై । శ్రవణుఁడనన్ జగంబునఁ బ్రశ
స్తివహించునటంచు నేగినన్ ॥చ॥ ఉపనయనంబు సేసి శ్రుతియుక్తునిఁ గా నొనరించి
శాస్త్రముల్ । కృపఁజదివించి ధర్మ మెఱిఁగించి హితంబుపదేశమిచ్చిపు । ణ్యపురు
షుఁడైన తండ్రి దనునన్నిట నేర్పరిఁ జేయ నాతఁడున్ । దపమున కేగె వంశగతధర్మ
ముమానరుపాధులెయ్యెడన్ ॥వ ॥ ఇవ్విధంబున వైశ్రవణుండు తపంబు సేయం జని
క ॥ ఆహుతులఁ బ్రజ్వరిల్లెడు । స్వాహావిభులీల బ్రహ్మవర్చసముతుఁడున్ । బాహు
ళ్య మొందనియమో । త్సాహంబున నుగ్రతపముఁ దానొనరించెన్ ॥మ॥ ఘననిష్ఠన్ జల
శాయియై పటుతటిత్కాంతిచ్ఛటన్ బెంజెడల్ । దనరన్మించె సహస్రవర్షములు
నంతత్కాంతివాతాశనం । బున వేయేండ్లు గ్రమించె మీనచలమున్ బోలన్ నిరాహా

పుండై। తనువాశించకయుండ్లు వేయుఁగడచెం ద్రైలోక్యమాతాయనన్॥ సీ॥ వ
ర్మాప్తగలిమహింపఁగలాఁడుగావున మునిపద్మాప్తాభిముఖ్యమూని। మకరసంగ
తిమీఁదటఁ నుఁగానమకరభీకరజలాకరతరంగముల నాని। ఘనవిభావసుసముగ్ర
తముందరికిఁగాంచ ఘనవిభావసు ఊర్ధ్వగత్వమొంది। యులనుపర్ణన మైత్రినలరఁ
బోయెడుఁగాననతనువర్ణనవృత్తియువధరించి। ఘోరతపములు సేసిమిక్కుటపు
మహిమ। లవధరించిన మునులు ప్రశంసనముచు। వణక్షణలోనర్వఁద్రి సహస్రవ
త్సరములు దపము గావించె విశ్రవస్తనుభవుండు॥ అంత॥ సీ॥ ద్వాదశద్వాదశాత్ముల
కిరీటమణిప్రకాండదీధితులు లేదెమ్మెండగాయు। భాషాబ్జపత్రదృక్పత్రాతపత్రము
ల్ స్థిరశరచ్చంద్రచంద్రికలనీన। సురనదీపటిమరుస్ఫురణతోఁదనతనూవరరుచు
ల్బంగారువానగురియఁ। బ్రగుణాగమశ్రీలఁదగుబుఋమ్మలిక్షలరొజ్జ్వలజటా
గ్రములనంజలులు వాల్ప। గసురుపాటుసువడఁకునాగాసుపింప। నెల్లనుమనోవి
తానంబులెనసికోల్వ। మంచుజిగివట్టిపొగడవిరించసుండు। గరుణఁబౌలస్త్యజునకు
సాక్షాత్కరించె॥ క॥ పెన్నిధివలెఁదనకిటువలె। సన్నిధిసేసినకడానిచాయలజే
జే। మన్నెదొరపెద్దఁజూచిప్ర। పన్నమతిగాలేచిమ్రొక్కి భయభక్తులతోన్॥ వం
చచామరము॥ హరామరాగ్రణిస్తుతావ్యయప్రభావభాస్వరా। స్వరాదినైక
లోకసృష్టిశాసనక్రియాదరా। దరాబ్జహారివారభామ్యాబారపారధీవరా। పరాఖ్య
మంత్రభృన్మనోబ్జపద్మినీమనోహరా॥ క॥ అనితనుఁబొగడినమునిమని। వినయ
మునకు మెచ్చినలువవేఁడుము వత్సా। నినుమెచ్చితివరమిచ్చెద। నని వచ్చితినసఁబు
లస్త్యజాత్మజుఁడనియెన్॥ తే॥ గీ॥ లోకపతివైననిన్నునేలోకపాల। కత్వముసుహై
మగర్భతఁగన్ననిన్ను। బహుధనాధీశ్వరత్వంబుఁ బ్రార్థనంబు। సేయుచున్నాఁ
డఁగట్టడసేయవయ్యా॥ ఉ॥ కామితదాయివైననిమఁగ్గనెనినంతసనంతలోకలో।
కామితచింతితార్థములయారెలభించ వేయుంచు వేఁడినన్। దామరచూలివల్క
ధననాథపదంబుదిగీశ్వరత్వమున్। నేముదమందినీకెకరుణించితి దేవతలెల్ల మేల
నన్॥ క॥ ప్రాగపరదక్షిణములకు। నీగిరిరిపువరుణయములసృజియించియు। దగ్భాగ
మునకొకనిదలఁచం। గాఁగలిగితివీవు హేమగౌతుకమొందన్॥ ఉ॥ పాలితసత్యధర్మ
మసుబ్రహ్మకులంబునఁబుట్టినట్టిదిగా। నాలవవాఁడఁజేయఁదగునాయనలోకదిగీశ్వ
రాళిలో। నాలవవాఁడవై బహుధనస్థుఁడవై మనుమంచుమన్మనిన్। లాలనసేసిధా
తయొకనవ్యవిమానమొసంగివెండియున్॥ గీ॥ పుష్పకాఖ్యమిదియపూర్వయాన
మదివ్య। పుష్పకాయమానపూజ్యమాన। మీవిమానమెక్కియెల్లవేల్పులలోన।
నీవిమానశక్తిఁబరఁగుమింకసనుచు॥ భ॥ సని జేసహాసరకాయమునకు [illegible] సంజసన్నరాథపై

శుండమవి। శ్రవుఁజేరంజని మ్రొక్కి తండ్రి భవజాజ్ఞఁ బ్రహ్మ మెప్పించి యుష్టపదం
బుల్గొనివచ్చి యిందగుని వాసంబాంయజాన్వేఁడనై। తిపినూస్త్రస్థల మెయ్యాదెంమని
లుతుండెల్లఁ బుగాఁ డెవ్వఁ వే॥ ఆ॥ గీ॥ ఈతిబాధలేక యింతై నఁబగవారి। చేతిబాధ
లేక చెలువుగలుగు। నట్టిగీముపలయూ నానతైయిమ్మన్నఁ। బట్టి కొనుముఁజూచి పలికెను
రుఁడు॥ మ॥ కలదీ దక్షిణ వార్ధిమధ్యమున లంకానామదివ్యప్రుపురం। బలఘు ప్రాక్త
టినీవిటోత్క-రిష ణఘ ర్యావార్యహార్య స్వర। ధ్వజసక్తామ్రికఖురాగ్ర సౌధగతవం
కా లేశసంతాళనా। కలిగాకాశతరంగిణీ తరళరంగ త్తుంగభంగాఢ్యమై॥ సీ॥ కనక
కుంభ ప్రభా కలన బాలార్క-వి భ్రమముఁబాపెడు గోపురములుగలుగ। భర్మమూ
మిథరంబుపలు రూపులాడెనో యనిపించునమణహర్మ్యములుగలుగ। హీరకాం
తులచేతఁ దారకావళిఁ గేరులనమానలీలా చలములుగలుగ। నగరిందిరా దేవినడు
మఁబూనిన కాంచికొనరు కాంచననైపెడి కోటగలుగ। భూరివైడూర్యతోరణస్ఫురి
తవిపణి। మార్గములుగల స్వర్గసా [illegible]
న। రాతు సౌధరాంబుమున్న [illegible]
దునిలువ వెలది దైత్యులందఱు మతలం। బొందిరి నిర్భయత నదిఁ జెందిసుఖింపు
మనితండ్రి సెలవిచ్చుటయుఁ గా। సీ॥ ఉపవనీరమమారుతోత్పతత్కు-సుమరాజితైల-
తవంబున సేసలిడఁగఁ। బ్రాకారలక్ష్మివజ్రపుకారలకొలుపు చేఁదనమేనుపుండిగం
దంబుఁబూయఁ। భ మహాగోపురచరత్పారావతద్విజశ్రేణిపలుకు-ల నెంతయాశీర్వదిం
ప। రాజమార్గ విరత్నగన్న సౌధ శ్రీలుగమక త్తిఁగుంపు మగాక్క-సేయఁ। గేళిశూ
భృత్ప్రవరలేక-తనం శు। కాప్తిఁబావడలూనముక్తాశ్మ ధామ। లలితరుచిధూత
చంద్రకలంకలంక। రాజసముసఁ బ్రవేశించె రాజరాజు॥ మ॥ ధనదుండీగతిలంకఁ జే
రిమరగంధర్వాప్సరస్సేవ్యుఁడై। తనయాజ్ఞోన్నతి నైరృతుల్ భయముఁజెందండ
త్పురంబేలుచుఁ। జనయిత్రింజనకుంగనుంగొనఁగ నిచ్చల్ పుష్పకారూఢుఁడై।
చనుచుఁ గ్రమ్మఱుచుఁ సుఖించె నతులైశ్వర్యంబ వార్యంబుగన్॥ తే॥ గీ॥ అనియు
దంభవచో నిసుంభ నలఁగుంభి। సంభవుండు పులస్త్య వంశ క్రమంబు। గొంతఁ దెలి
పినవిని శ్రీరఘుప్రవీర। వర్యుఁడిట్లను నాశ్చర్యధుర్యుఁడగుచు॥ శా॥ ఓ యింభ్యాచలగ
ర్వనిర్వారణయాత్రోద్యోగపూర్వంబులం। కానానంబపరాధి నాథులనికా
యాంబంచుమీ రానతీఁ। గావిన్నప్పటనుండి చిత్రరసకం కాశంకులంబయ్యె మా।
డ్భావంబంతకమున్న రాద్యుశబలుల్ దైతేయులెవ్వారొకో॥ ఉ॥ ఆదిపులస్త్యవం
శభవులాసురముఖ్యులనంగవింటినే। తాదృశరాష్ట సాధకులు దానవులంతకుము
న్నెలంకలోఁ। [illegible]

పేరవరులైన మహారాజులు వారలెవ్వరో॥ ఉ॥ వారికి వంశకర్తయగు వాని పేరింగు
లు వారి పేరులున్ । వారిబలోన్నతుల్ పిదప వారు ముకుందుని గొలిచి కన్ । జేర
కపోవుటల్ జటిలశేఖర చెల్వుగ విస్తరించిన । చారుసుధారసోపమవచఃకలనన్నెవులిం
పుజేయందేదిగన్ ॥ ఉ॥ ధాను విచేసి హాసముం గాయము తెలంగు నమహామహార్ఘ్యశా । జ్ఞా
నము మిమ్ము బోని బుధవంద్యులచే నిజానకీబహీ॥ ప్రాణము రామభూమిభుండు
ప్రశ్నయొనర్ప దరస్మితంబుతో । నానతిచ్చె దాపవిధకథాదిమం డమ్మునిసమ్మదం
మునన్ ॥ పా॥ రవివంశోత్తమ సంశయంబయినచో బ్రశ్నంబుగావింపనే । ర్తుకి నన్నె
ఱుగవు నావధానముగ నిశ్శాస్త్రంబు సేయంగమా । కువశం బేవర మృష్టినుండియు
నరయుక్తో వంశజమాఖ్యాంతమున్ । వివరింతు న్విను మంచగస్త్యుడను బ్రావృట్కా
లమేఘస్ఫుటక్ ॥ సు॥ హరినాభీసరసీరుహకారవిందమకరందానందసందీదిరం । బుర
హన్మించి చరించి సుంచిరతపస్స్ఫూర్తిన్ జగత్సృష్టివై । ఖరిం బ్రాపించిసు హోజలం
బుదోలు గన్సల్పింది తద్రక్షణా । కరకాంతుండ్ సృజియించె సత్త్వములసంకల్పంబ
నల్పంబుగన్ ॥ శా॥ ఆసత్త్వంబులు తృషాతురత బ్రహ్మన్ జేరంగావచ్చి వి ।
శ్వాసంబుల్ గనిపించ నేమియొనరింతున్ మమ్ము బుట్టించినా । వోపావిరాయిపు డేమి
సేయుదుము నీను కీసుందున్నవ్వటో । మీ సార్థ్యము జాతమిజ్జలము నెమ్మిన్
బ్రోవుండీ నావుడున్ ॥ సు॥ జలసంరక్షయొనర్తుమంచు జనియాసత్త్వవళుల్
క్షుత్తృడా । విలభావంబు సహింపకంబు హ్రాతిగావించంగనుంకించియుం । చల బ్ర
హ్మన్ గని కొంచికొన్ని యనె జక్షామేతి భాత్స్వర్థవా । క్కులనిన్నిల్లవసించికొన్ని
యనె రక్షామేతివాగ్వైఖరిన్ ॥ తే॥గీ॥ అపుడు పరమేష్ఠి బక్షింతు మనిపలికిన । జంతు
వులయక్షులగుచుం బ్రశస్తిం జెందుం । డనియోషింపుమనిపల్కినట్టివారి । రాక్షసు
లగుచుం బలెక్కరఘుపశ్రేణ్య ॥ ఆ॥గీ॥ రాక్షసులుట్టినట్టి రాక్షసకోటిలో । నెంచ
దగినవీరులిద్దరైరి । యొక్కరనలయోగ్య హేతి యనఁ బోలిన హేతి । మఱ్తదీ ప్రహేతియు
నుప్రహేతి ॥ క॥ ఖ్యాతప్రతివీరులు మధుకైటభనిభవిక్రమప్రకారులు వటుబా । వా
ట్యోవపేటులాదిని । నాటుబు హేతిప్రహేతులద్భుతహేతుల్ ॥ క॥ వారలయందుం
బ్రహేతియు । దారుఁడు గామాదిరిపువిదారుఁడు శ్రితపుం । దారుఁడుగుణసందిత
బృం । దారుండనవేక్షితార్థదారుండయ్యెన్ ॥ మ॥ భయ దూరుండల హేతి తాతవ
నువస్వార్ద్యాకుమారత్వలా బాలా । భయసంగాత్ముడై టక్కాలభగినిన్ఫ్రెక్షీ
సంభస్తనిన్ । భయయద్ధానిం బరిగ్రహించె దశదిగ్భాగస్ఫురన్మల్లికా । భయశోః
పాండురమార్తికప్రతతిపైపై నేసగావింపగన్ ॥ క॥ ఆశాతోదరివిద్యు । త్కేశుని
సంధ్యాత్మజనిక్కట్టదిపిత విద్యు । త్కేశుని పెజశ్యాది । మోక్షశునికనె హేతి ప్రీతిచెన్నుఁ

వహించెన్॥ శా॥ విద్యుత్కేశుఁడుతోయజాంబుజముతోఁ గూడ తాకేర్త్యున్నతి। బ్రా
దాత్మభ్యాసివివేకముగావలెను మావిజ్ఞానివైరాగ్యము। ట్లుద్యోగస్థానికల్మిలీలహాత
రోగోద్భాసియామాయగాతిగా। విద్యోతద్యుతిప్రృద్ధిఁబొం దెఁబిన్నరక్షుం జేసి గా
నాటికిన్॥మ॥ నవవసాగమజృంభి తాంబుదము చందానన్మధున్ఫూర్జితా।టవిలీ
లన్పట్టుబ్బియోవనస్ఫురత్వవష్టంభంబు సంబుత్రకుం। డు విజృంభించినరీతిహేతిగనిమ
త్ప్రప్రీతిఁబ్రాపించి వా।నివరోచూపనిరూశ్ఠికింజగినకన్యం గాంతుఁగావించెఁగన్॥
సీ॥ కమనీయకమలకోశములశోసమములై పలుకుగుబ్బ మెఱుంగుగుబ్బలమర।ల
సమానసీలోత్పలసమానరుచులొంది కలికిసోయగపువాల్గన్నులలర। శ్రీనందన
స్యందనానందనరథాంగపటిమవిస్తృతనితంబము రహింపఁ। గంజరాగముమీఱు
నంజకెంజిగితీరువహియించి కేమ్మోవివన్నె మిసుల।విరులవిరులను బెన్నెఱులిరవు
కొనఁగఁ। దారకస్ఫూర్తిగనన ఖోదారకాంతి। సంధ్యవలెమించుసంధ్యాత్మజాల
లామఁ।బ్రియకుమారున కాహేతిపెండ్లిసేసె॥ శా॥ తత్కాలంబునఁ జారుగాత్రి
యగుసంధ్యాపుత్రిఁబ్రాపించివి। ద్యుత్కేశుండు శచీసమేతుఁడగునింద్రుం డరో
హిణీయుక్తుఁడౌ। నతాకాంతుడ్గిరిజావిలోలుఁడగువశ్యత్మా లునింబోలి యు।త్సు
త్కంఠోత్థరతిక్రియన్మదనదేవోపాస్తిఁగావించెఁగన్॥ ఉ॥ నీలపయోదయుక్పవ
లనీటునదాధునింగూడి మొప్పనా। సాలకటంకటాయువతిస్వాతిగతాంబుదవృష్టి
శుక్తియున్। బోలెనిజేశు తేజమునభూరితరంబుగనంతగర్భముల్। తాలిచిమంద
రాచలనితంబమునందురు సాహసంబునన్॥ మ॥ వరులెవ్వారును గానకుండనిజగర్భ
స్థార్భకుందద్ధరా।ధరమధ్యంబునడించి వహ్నిజనితోద్యద్గర్భభారంబునన్।శరముం
జేర్చినగంగఁబోలినురశేచ్ఛాలోలయైజీవితే।శ్వరుఁ జేరం జనెఁ బావమెంచరుకదా
చానద్రఘుగ్రామణీ॥ శా॥ ఆసంధ్యాతనయావిసృష్టశిశువాస్యాంతస్ఫురన్ముష్టియై
యాసన్నక్షితిభృద్గుహల్బదులుప్రాయింగాలజీమూతగ।ర్జాసామ్యధ్వతిరోదనం
బు ఘటియించన్ సాగెసింహాదినా।నాసత్త్వంబులుఁ దద్ధ్వనింబెదిరిచెంతం జేరవే
రగఁగన్॥ అప్పుడు॥ సీ॥ బల్లుకెంజెడలతోడఁ దెలిగన్నెరలవన్నెగలక్రొన్నెలవతం
సకంబుతోడ। వలుదమాలముతోడనలినుబ్బునలము బ్బవెలిఁద్రొబ్బుగరళభృద్గళ
ముతోడ।గిబ్బితత్తడితోడగిరిరాజుహరిరాజుకరిరాజునగు మేనికాంతితోడఁ।బును
కకంచముతోడనన తూపులనదొం[illegible]గననొప్పుదొరబూదిమినుకుతోడఁ। బ్రమథ
తతితోడఁ బార్వతీప్రమదతోడఁ।గరిముఖాదికుమారవర్గంబుతోడ। శివుఁడుమం
థానగరితుంగశృంగవీథిఁ।జెలువుమీఱంగ స్వారివెంచేయునపుడు॥ క॥ వాపోవు
ము సంధ్యాతనయావత్యముదిక్కుఁ జూచెనభవుఁడు గారు।ణ్యాపారస్వాధాపూర్త

వ్యాపారకటాక్షవీక్షణాతిశయము నన్ ॥క॥ అంగజహరుఁ గని ప్రియమైన । యంగ
జగజ్జననిఁ గిరిజ యవధారహిరా । డంగదయీవసిహావని । యంగదఁ బాయంగఁ జేయ
నర్హంబనినన్ ॥మ॥ ప్రియురాలాడినమాట వాఁటకపురస్త్రీ చిత్రకల్లోళనా । ఘ
యదుర్ధర్షణశరుండు శంభుఁడు మనఃపంచద్వ్యద్ధిఁ దబ్బాలుఁ జా । వియమ ద్రవ్యత్వ
ముమాత్మ సన్నిభవయుక్శ్రీ నవ్యా ప్తియుక్స్వర్గాది । గ్గజయాతేజంబు నభశ్చరత్వ పరము
గల్గంగా వరం బిచ్చినన్ ॥శా॥ శ్రీగౌరీ జలజాయతాక్షి వలలా శిశ్రేణికిం గూర్మి స ।
ద్యోగ గర్భాతిశయ ప్రసూతులును సద్యో యౌవన ప్రాప్తిన । ద్యోగాథ ప్రతిభావ
రాక్రమజయోద్యోగంబు లిచ్చె కాలస । ద్యోగారూఢమనః ప్రసన్నుఁడగు కాం
తుండట్టులౌ గాక నన్ ॥క॥ దేవికి వేడుక యు వునని । దేవరయును వరములొసఁగ దేవరక
నుచున్ । దేవియు సాటికి బేటికి । దీవింపఁగ దైత్యశిశువు దేజము నొందెన్ ॥చ॥ జనని సు
ఖంబె కోరికని శైలతటంబునఁ బాఱవైచి పో । యిన శిశు వేడ వానికి యతీంద్రులకుం గ
నరాని వేలుపుల్గనఁబడి కోరనేరఁడని గాఢ వరంబులొసంగు పేడన । ద్దనుజుని పూ
ర్వజన్మసుకృతం బెటువంటిదొ కాక రాఘవా ॥ఉ॥ ధారుణిలోన రక్షితుఁడె దైవసు
రక్షితుఁ డందు రార్యులౌ । వారిదిపుట్టులుం డెరఘువంశసుధాంబుధిచంద్ర వింటి
వే । యారజనీచరార్భకుఁడు నంకసుకేశుఁడనం బ్రసిద్ధుఁడై । గౌరియు శంభుఁ డున్న
నవఁగా శివదత్తపురాను వర్తియై ॥సీ॥ జలజాతరాగ మండలపిచండిల మండలావి
ష్టుఁడగు భానుననుకరించి । లవనీయ దివ్యరత్నవిమాన సంచరిష్ణుత నిర్వహించు జిష్ణు
నిహసించి । బహుయోజనాయత ప్రథమాన రథమెక్కి చరియించు పూర్ణిమా
చంద్రుఁ దెగడి । కనకాచలాంగ సంగత పతంగ పతంగ నాహను డగు విష్ణువై ఖరిన
గి । గగన బహు పొద్ధ రారుహాగ్రము స్వకీయ । పురమణీదీప్త వప్రగోపుర విభాజ ।
తల్లి కావల్లి కాశ్రేణులల్లికొనను । కేశుఁడల్లరా రెనం బరకేళుకరుణ ॥క॥ ఆమనుజా
శిస్తోమల । లాముని కీర్తి ప్రతావలావణ్యంబుల్గా రిమణియను గంధర్వ । గ్రామణి
దిలకించి కౌతుకంబలరారన్ ॥సీ॥ వేణి కారుచిఁ గృష్ణ విభవంబు వహియించి ముఖదీ
ప్తిఁ బూర్ణ సోముని గ్రహించి । తనుకాంతిఁ గనక గర్భనిరూఢిఁ బ్రాపించి స్తనలీల
గిరిజాతఘనతఁ గాంచి । వరనాభిగతి దేవవల్లభోన్నతి నొంది మధ్యరీతి ననంగమహి
మఁ జెందె । కటితటస్ఫురణఁ జక్రహితాభ్యుదయ మా [illegible]నడల చే శిఖివాహనటనమూ
ని । పౌరభంబునను మనః ప్రసక్తిమీటి । యఖిలసుమనోగుణంబుల నతిశయించు । దే
వవతియను తనకన్యఁ దెచ్చియిచ్చె । నలసుకేశాఖ్యునకు ఖానుకులవరేణ్య ॥మ॥ ర
క్షొరాజ్యరమావధూటియనఁ గా రంజిల్లు నవ్వద్మవ । త్రాక్షిం బెండిలి యైసుకేశుఁ
డధనుం డర్థంబుఁ బ్రాపించిన ట్లక్షీణ వ్యామోహమింపున ద్దివిజ కన్యారత్నమున్నిర్జరా

శ్వతయుం జెందుచు భానుజుం డెగడెదివ్యద్యోగఘాతోగ్ర స్ఫురితా॥ క॥ కలియుగ కేళా
పృథు బెనఁగు కైవడి రిప్పులు పిడుగుచ్చి కల్లోకపినాకి యుచపాలకుఁ డోడ నెవ్వతి
రి పావక త్రయి। స్ఫురణఁ ద్రి లోకవశగఁ ద్రి పురాసుమ సుంధ్యగతకాద్రి నేత్రత్రయై।
ఘనఁ ద్రి గుణంబులున్న లెఁ ద్రి కాలములట్టులను పృ్వ రాత్మజుల్ ॥ ఉ॥ ది యుడ భా ను
రు మన్మతి న్విలయాన వీర త్రయిఁ గాధిపుఁ డా।జయశ్రీ నిర్మల మాల్యవంతుఁ డనవిం
చె న్మాల్యవంతుండుద్వి। ట్పాయ సంపత్కుల సుమాలి నాఁ డదను జాంచ ఖ్యాతిఁ గాం
చెఁ గా సుమాలి యుఁ దే జో రాజి తాఁ సుమాలి యయిపొల్చె న్మాలి ప్రఖ్యాతిఁ గా॥ శా॥
అరక్త త్రిశయం బు పేషిత మహా వ్యాధి త్రయం బున్న లెం। గారుణ్యంబు వహించి
తం డ్రి కరణిం జానెంతయుఁ జేసి తా। కారుణ్యంబునఁ గా మితంబులుగ నంగా నెంచి
యుం చత్తపః। ప్రా రంభంబు వహించి కాంచనగిరి ప్రత్యంత శైలస్థమై॥ శా॥ కీలా
లంబు నిరు గ్రో లురపి ప్రక్కించెం బలాశంబులం। చాలో కించుట మానెం బణ్ణ
ముల ముఖ్యాస్యం బ్రవర్తించఁ గాఁ। జాలించె న్విరితే నెచాయంఁ దోరయం జన్మప్ర
వి ద్రోహమున్ శ్రీలంబౌనని రాక్షసత్రయి విసర్జించె న్దురుచ్చాటన్॥ ఉ॥ అతి
లోకంబగు తాల్మితోఁ దపములిట్లా రాక్షసుల్సల్పఁ గా। యతి లోకంబరుదందె నంత
టఁ దదీయ ప్రాంచితాచార సమా। నృత సంభావ్య మహా తపో జనిత వహ్ని జ్వాలికా
మాలికా। హతిముల్లోకములుం దపింపఁ గ విభా మాధీశుఁ డు వ్ర్యాకింతుఁ డై॥ సీ॥ పలల
భోజన తపోనలము రేఁడి మిసంచ లేజి బంగరు తెక్కచేజరిల్ల। దోషాచర తపోగ్ని
ధూమాళి భారతీ ధవళ కౌ షికొవ్వపూ వంగలా నసన జాత్ర యయాఁడ పోదము నస్పలిం
గముల్మహనీయమకుటా గ్రమణుల నోరయు। దైత్య మూర్ధస్యమూర్ధ జత విశ్వ శిఖి
శిఖా చయము చేసావిత్రికయి సెగదిర్పు। నుగ్రనిష్ఠాగరిష్ఠులై యుగ్రమహిమ। నుగ్ర
తపములు గావించుచున్న రాక్షసా గ్రణుల చెంతకరు దెంచియ ట్టి కాంచి। వెరగు
మించి విరించి దీవించి యనియె॥ ఉ॥ ఇంకఁ బ్రయాసమొందవల దేమిము మెచ్చితిఁ
గోరు కొలిచ్చెదన్। శంకఁ దొలంగి లెండసుర శంకరులారయటంచు భారతీ। పంకజ
లోచనాకచవిభాసుర కేసరవాసభాగతా। హుంకరణాళి యుంకరణహారి మృదూ
క్తుల నానతిచ్చినన్॥ మ॥ అమృతాంబోధి తరంగఘుంఘుమ రవోద్యత్తన్మృదూక్తిన్
గత। శ్రములై కన్నులు విచ్చి రాక్షసులు సాష్టాంగ కరమైయున్న బ్ర। హ్మాముఖాం
భోజముఁ జూచి లేచి భయకంపావాప్తి సాష్టాంగదం। డ్రములర్పించి నుతించిరిట్లని
లలాటన్యస్త హస్తాబ్జులై॥ సు॥ పురుషుండంచుఁ బరేశ్వరుండనుచు వేల్పుం బెద్దయం
చున్మహా। శ్వరుఁ డంచుం బరమాత్ముఁ డంచు శ్రుతి శాస్త్రజ్ఞాన పారీణు లే। ర్పఱువం
జాలక కెఱుక భేదముల నే భావ్యాత్ము నూహింతు రా। పరమేశున్నినుఁ గొల్తు మే

మహోత్సవముల్ వ్యాపింపన శ్రాంతముగ॥ శా॥ ఆశాశ్వంబులు నీవలె నెన్నఁ దలకేయుం
జాలు జేజేగలాఁ। దేశశ్వత్క్రమమా యొదన్న లిపి తండ్రి బ్రోచెదేనిక్ సమ।
స్త్రాశాధీశ జయప్రతాపములు దీర్ఘాయుస్సదారోగ్యవి। ద్యాశాలిప్రతతి భల్పరస్పర
హాతత్వంబుల్ ప్రసాదింపవే॥ క॥ ప్రభవిష్ణుల మయి యొందుము। నభిష్టదిక్సహింతుము
నుచుఁ బ్రార్థించిన వా। క్షభవుం డాదరమునను। ల్వధిక వరములొసఁగి పనిచె నాత్మీ
యులతోడ॥ అంత॥ శా॥ భాషానాథవర ప్రధానబల గర్వ్యాహోబలాటోపులై। దోషా
టాధిపతుల్ మదాంధతమసధ్వాంతాంధముఖ్యాల దైల్పిత। ద్వేషారత్నములన్ గ్రహించి ము
నుల న్బూలించి సాధ్యాదులన్। రోషాగ్నిన్ దపియింపఁ జేసి సుర వైరుల్రైచ్చవర్తించి
రి॥ సీ॥ పట్టుకానక జనుల్ప్రత్తిశాదిత్యుల్లు ఖచరుల త్రోపయి గట్టుపడియె। దీనులై గ
రుడులు దెస సెడి పారిరి తుషితులు బడలికతోఁ దిరిగిరి। వసువులు పేదలవలె గాసిఁ
జెందిరి గమిఁ బాసి రుద్రులు గాడుపడిరి। యూడ్డగింపులకులోనైరి మరుత్తులు జేరిరిగిరి
గుహల్ సిద్ధవర్యు। లోడి గంధర్వులూడనిబాడి రచ్చ। రలకుఁ జెలులుప్పతిలె మహారా
జికులకుఁ। గలిగెఁ దలగంపదించని వలసపాటు। రాక్షసులు సేయురాయిడి రఘువ
రేణ్య॥ క॥ నిరయగతులయిన ప్రాణులి। కరణి నిరాదరులనొందెఁ గసకసకేళా। సు
రసుత బాధితభువనాం। తరగతులా వదలఁబడిరి తత్కాలమునన్॥ సీ॥ ఆ రాత్రిం
చర శేఖరుల్సురుని ట్లాదిత్యహృద్భీకర। స్వైరస్ఫారవిహారులై తమకు భూస్వ
ర్గంబులీల న్మనో। హారంబౌ నగరంబొనర్పుటకుఁ గానర్థించి శిల్పప్రభా। ధౌరేయుం
డగు విశ్వకర్మఁ దలపం దద్దన్యుఁ డేతెంచినన్॥ ఉ॥ మాల్యవదాదులిట్లనిరి మత్త్యల
కల్మియు బల్మికీర్తి బా। హుల్యమెఱింగి వారికిం దాధోచిత గేహములీవె నగ్పఁ బ్రా
బల్యముఁ జెందె దేని వరభాసము దిక్కుల నీయి శిల్పకా। శల్యనిధాన మాకునిఁక
సద్గృహము ల్రచియింపఁగాఁ దగున్॥ మ॥ హిమవత్పర్వతమాళి మీఁద నయినన్
హేమాద్రిపైనైన మం। థమహీధ్రాగ్రణిమీఁద నైనఁ గనకధౌతక్షోణిభృచ్ఛృం
గతటిం। గమణీ గోపుర సౌధయూథములు గల్గ న్మాకు నిర్మించు గే। హములంచుఁ బ్రోచి
యుంపనయ్యమరశిల్పాచార్యవర్యుం డనున్॥ ఉ॥ దక్షిణ వారిరాశితటధారుణిభాసు
రహాఁద్రికూటనా। మక్షితిభృద్వరేణ్యము సమానమణీమయ సానుసంపదన్। ద
క్షిణదిక్త్రికూటమునఁ దద్గిరిశృంగమునం దొనర్పితిన్। రాక్షసులార మున్నొక పురం
బు మహేంద్రు నియాజ్ఞఁ బెంపునన్॥ వ॥ అదియును శతపత్రజనవిస్తీర్ణంబు శత
యోజనాయతంబును వినిర్మలముక్తాఫల నిర్మిత నర్మహర్మ్యచ్ఛవిచ్ఛటాధవళిత
హరిదశ్వహరిత్తురంగంబును తుంగ గోపురోపరిద్వారాంతర స్థాపిత కాంచన
తోరణాలికా [illegible] స్తంభ [illegible] రత్న [illegible] తరం

గంబును-ధ్వానవత్కృతత్రాసనిరాసార్థవనరాశి సమానీతకలధౌతగిరిపోతతులిత
లలితమణిమయక్రీడాచలవిజమానంబును నిజవైభవాధఃకృతసమగ్రసౌభా
గ్యలక్ష్మీప్రార్థనానిమిత్తసమాగతభోగవతీపురవ్యంజక పరిఘాయితాంభోధిగ
తాత్మప్రతిబింబంబును శతకోటిశివాలయనీలప్రాకారజాలప్రభాభిధ ముధా
భ్రమరసముదయారుణకమలాయితకమలపోతమండలంబును నాయకోచితమ
రకతమణిమయఘన వివసన కనకవసన గగనలక్ష్మీప్రకల్పితపుష్పవహారాయిత
తారాప్రతానంబును వనవవనచలితలతాప్రతానవతత్ప్రసూనపరిమళ మిళితవ
రాగవాసితాజాండకరండంబును సమస్తవస్తువిశేషంబులకు జన్మనివాసంబున
ఖిలవిభవలక్ష్మీవిలాసంబులకు వీడుపట్టు నైకనుపట్టునట్టుగాఁ గంకాదిశకునదుష్ప్ర
వేశంబును.టంకాగ్రవిచ్ఛిన్నచతుర్దిశావకాశంబును నగుత్రికూటశిఖరిశిఖరప్రదే
శంబున స్వర్గలోక వస్వోక సారాదిదిక్పాలపురంబులు నిర్మించియారి తేరినశిల్ప
నైపుణ్యంబు మెఱసి నిర్మించిన యాలంకాపురంబు మీఁకాపురంబునకుఁ దగునం
దులనిలువుండని వెండియు విశ్వకర్మ వారలం గనుంగొని॥ శా॥ లంకాదుర్గముఁ జెం
దిశాత్రవులకున్ లక్షింపఁగారాకని । శ్శంకన్ ఖ్యాతిఁగనంగలారని గణించన్ శిల్పి
సామ్రాట్సుధా। సంకాశోక్తులనుత్సహించి బహురత్నశ్రేణితో దోర్బలా। హం
కారంబునఁ జేరి రవ్వరినిశాటాధ్యక్షులొక్కుండుర్క్ ॥ శా॥ ఆ లేఖద్విషదగ్రగ
ణ్యులభుజాహంకారతేజోవయ। శ్శ్రీ లెల్లం దిల్కించినర్మదయనం జెల్వొందు గం
ధర్విమ। శ్రీలావణ్యగుణాభిజాత్యములహ్రీశ్రీకీరుణాలంబోల్పనా। స్త్రీలన్ముప్వ
రనిచ్చె నాత్మసుతలన్ జ్యేష్ఠానుపూర్వంబుగన్॥ గీ॥ నర్మదవళిప్రహసితమహో
మిన్ కలిత। నమన్ దసువర్వ సతియయ్యు దమన్ దులకు। నసురులకు నెట్లొ సంగెఁగ
న్యకలననకు। కలిమిగుణమట్టిది యువ్వికుపులవరెణ్య॥ చ॥ మరుఁడు మద్రిలోక మోహక
రమాత్రనిగుంభితమార్గణత్రయిన్। దరుణులుగా నొనర్చి భువనత్రయభీకరరా
క్షసత్రయిన్। గురులునముంవనంపెనొయ నందగునజ్జవరాంధ్రముప్వరన్। బరి
ణయమైనమర్త్యలక్రమంబున వారుసుఖించిరెంతయున్॥ అంత॥ క॥ సుందరియ
నునిజసుందరి। యందుఁగని యెమాల్యవంతుఁడాత్మజనౌకన్ । నందనుల నేడు
గురఁ బిను। మందరనామములు దశరథాత్మజతిలకా॥ మ॥ అనికిఁ గ్రోధుఁడు వజ్రము
ష్టియు విరూపాక్షుఁడు దుర్ముఖుం। డను సుప్తఘ్నుఁడు యజ్ఞకోఁపుడను వాఁ
డున్మత్తుఁడున్మత్తకుం। డనిలానామకుమారియుం బొడమిన న్భాషించెన న్మా
ల్యవ। న్మనుజాశీంద్రుఁడుపుత్రవంతుఁడును సంవన్నుండు నై రాఘవా॥ క॥ కేతు
మతిన్ద్రుష్మాంగజ। కేతుమతి సుమాలి సతి శుకీవాణిక నూ। తాతలఁ దనజాతుల గనె

సితాఖివవారి వేల్పు సెప్పెదవినుమా॥ వ॥ సుప్రహస్తుండనందగు ప్రహస్తుండును-
రణస్థలాకంపనుండగు నకంపనుండును పరవికటుండగు వికటుండును విధ్వస్తశత్రు
పక్షస్వస్తశకటీముఖుండగు శకటీముఖుండును బరువడు పానలధూమ్రాక్షుండగు
ధూమ్రాక్షుండును దండభుజాదండుఁడగు దండుండును జతురంగబలాక్రాంతసు
పార్శ్వుండనఁదగు సుపార్శ్వుండును శనిసంహ్రాదియగు సంహ్రాదియుం దనప్రభా
ప్రహసితోద్దీప్రఘనుండగు ఘనుండును - మాగడిభూతసురస్తవనశ్రవణసము
జ్జృంభసకర్ణుండగు భాసకర్ణుండును బుట్టిదిట్టతనంబుం జేపట్టిరట్టడివీరులకుఁదోఁ
బుట్టువులై వంకయుం బుష్పోత్కటయుం గైకసియుం గుంభీనసయు ననందగు కన్నె
లు చెన్నువహింపిరంత॥ ఉ॥ వసుదావోవశమాంబు ప్రతిమ దీవ్యద్గాత్రుఁడమ్మా
లియుండ్ | వసుదారిద్య్రియుతుండుఁబెన్నిధులఁజెందన్గోరుచందంబునన్ | వసుదా
భామినిఁగూడిశౌర్యనిధులన్వాంఛించిపద్విడ్విభా| వసుజాయాదులఁగాంచెఁబు
త్రులఁజతుర్వ్యారాశిసంకాశులన్॥ క॥ నరసుండనలుఁడు నీలుఁడు। హరుఁడున్ సం
పాతియనఁగనల్లనలువురున్ | బురుషార్థంబులవలెనొ । ప్పిరి రాఘువవారి కదపి భీష
ణమంత్రుల్ ॥ వ॥ ఇటులమ్మాల్యవదాదులాత్మజులతో నింద్రాదిదిక్పాలకో|త్క-
టసంపద్గరిమంబుతోఁ ద్రిభువనత్రాసప్రదోద్యత్ప్రటో|త్కటధాటీఘటితార్భటీ
పటిమతోఁ దామందవున్నాడిము । న్నటిలీలంగరుడోరగామరమునీంద్రశ్రేణిబా
ధింపఁగన్ ॥ ఉ॥ వారియుపద్రవంబు ననివారితవైభవులై సమస్తబృం | దారకులు
న్వసింపఁదగు తావికనెయ్యదియేదిత్రోవయే । వారికివిన్నవింపుదము వైరులరాఘ
నిచింతఁజేసియి।బ్బారిపురావహారియెడవావఁగలాఁడనినిశ్చితాత్ములై॥ గీ॥ శ్వేతరు
చిభూతిఁదగిభవ్యశృంగకలనఁ। తనరిగజముఖసంయుక్తిఁగనియనంత। పాదకటకా
ప్తినెంతయుబాగుమీఱి। శివునివలెనున్నకైలాసశిఖరిఁజేరి ॥ సీ॥ అహిరాజభూష
ణుండయినయీవేల్పుమాయహిభయంబేరీతినడఁచుననక। నెపుడుఁగుత్తుకవిషం
బిడుకొనిమాటాడునితనిమాటలునమ్మునెట్టులనకఁ | దనవారితనముతోఁగడువు
ణ్యజనులనీయనఁబుణ్యజనవైరియానెయ్యనక। త్ర్యంబకుఁడితఁడనేకాంబకుద్దేవ
తారిపులెట్లువారినిజింపుచుననక। నలసుకేశకుమారసంహారమునకు । నెటులనె
డఁబడునితఁడనకింద్రముఖ్యు | లటులనావన్నలై భద్రవటమునీడ। నిందుకొలువు
న్నపార్వతీనేతఁగనిరి॥ క॥ కనివినయముభయమునుబెనఁ। గొనఁగరములు మొగిచిశి
వునకునుబహుసాష్టాం | గనమస్కృతులొనరిచియి। ట్లనిపొగడిరి మునులుగూడియ
మరేంద్రముఖుల్ ॥ వ॥ త్రైలోక్యగర్భితసీసము॥ అథవశంతర్పకుదావహోనలత్నిశావ
ద్వారికోటిప్రభాజోహారు | సుకవిసంస్తుత్యరజోగుణకరర్తృమతీగౌరీవధూనాయ

కాజోహారు। ప్రభంజనకుంభీంద్రవిభంజనక్రమహారి బ్రహ్మాదిదేవాదిపూజోహారు। త్రిభువనాధీశ్వరసేవనసంయమీమానసఃపూజావిధేయాత్మ కాజోహారు। చంద్రశేకలశిరోవతంసకజోహారు। హరధరాధరకోదండధరజోహారు। శరధికన్యామనోహరశరజోహారు। ప్రణతరక్షావిచక్షణజోహారు॥ వ॥ లైపఁతవైరిశరంపరాకుసుకేశసురారిననదన। త్రిదశంబుమ చేతిబాధనదీనులమై గతిహీనులోకసంతతులకుదిక్కునీవగుటం జావకపాదములాశ్రయించితి। క్షితిమిదయాప్రసక్తిమముంజేకొనివిన్నపమాదరింపవే॥ ఉ॥ కాలిచిరాత్రమాఃకఫులఁగామునకమ్ము త్తరాగ్నికీలలన్। త్రేలిచిరెల్ల దేవతలభీరులఁజేసరిసిద్ధముఖ్యులం। దాలిచిరుగ్రరూపములుదైవగృహాంతరగోపురాదులం। గూలిచిరేమి చెప్పెదముక్రూరనరాధులచెయ్వులీశ్వరా॥ సీ॥ వద్మాసనస్థులై ప్రణవంబు నొడువుచు ముక్కుఁబట్టఁగఁ బాసెమునివరులకు। నేవట్లనైనస్వాహాపూర్వముగహవ్యమగ్నివేల్వఁగఁబాసె యజ్వలకును। హావిరన్నకాంతవేషవనకర్తగృహంబుదేరిచూడఁగఁబాసె దేవతలకు। గుహలలోనొంటిగాఁగూర్చుండిదినిపాదచింతసేయఁగఁబాసె సిద్ధులకును। జేరిగురుకులవాసంబుఁజేసి శ్రుతులఁజదువుకొనఁబాసెనీ బ్రహ్మచారులకును। పార్వతీనాథమాల్యవత్ప్రముఖదైత్య। శేఖరులు సేయునాజ్ఞావిశేషమునను॥ ఉ॥ పమెయజాచ్యుతేశ్వరులమేమెదినేశహుతాశనతషా। కాములమేమెయింద్రయమకంధివరేణ్యులమంచుభీమసం। గ్రామముమాహులంబుంజగత్త్రియముఁ బడలించురాక్షస। గ్రామణులఁ హరించి యముఁగావఁగదేశిపయంచుమ్రొక్కినన్॥ శా॥ ఆముక్కంటివరస్మితంబునసువర్వాధీశులంజూచిమీతో మామాటము లేకఁ దెల్పెదనవధ్యుల్రాక్షసుల్వారలన్। నేమదిఁజంపఁగనోపవారిఁ గెడపన్నేర్పున్సమర్థుండుమీ। రీమంత్రంబెదనమ్మిశౌరిఁగనఁబొండిష్టార్థముల్సేకుఱున్॥ క॥ దితిజాహితుచేఁదక్కఁగ। నితరులచేఁజెడరువారలిదినిజమనియా। య్యతనుహరుఁడాడిననా। శ్రితహితమొనరింపమికెచెల్లునటంచున్॥ శా॥ ఆకైలాసనివాసువీడుకొనికార్యైకాతురత్వంబునం। బాకార్యాదులుపోయిబాడబశిఖిప్రజ్వాలికాసంగతిన్। జైకింబొంగుచుఫేనమాలికలతోఁబల్మోగ్రితయుంగన్నక్షీ। రాకూపారముఁజేరితజ్జలధిమధ్యద్వీపదేశంబునన్॥ సీ॥ కడలిరాయలుమిన్నగలమిన్నగమిడాఁపఘటియించుబంగారుకజమునఁగ। జలధిమధ్యమునందుజనియించినసహస్రపత్రశోభితహైమపద్మమనఁగఁ। దెలిదీవిపుడమిముద్దులగుమ్మనిజవలగ్నమునఁబూనుసువర్ణఘంటయనఁగఁ। బాథోధిసుతవీడుపట్టుచొక్కపుగుడారంపుసొంపుబట్టుసరాతియనఁగ। నలుపుమీఱినవైకుంఠనగరిపసిఁడి। కోటఁబొడగాంచిమ్రొక్కుచుగోపురంబు। ద

ఆయెడఁజొచ్చి ముసోమొన్నతగరుడకేతు|రాజనలరారుహరిహజారంబు జేరి॥ వ॥
తెలిమగరాతికంబములఁదీర్చినబంగరుకీలుబొమ్మగుం| పులను మెఱుంగుకొమ్మపసాల
పుల్ మొలపించెడుకప్పురాలలో | వలగలకల్వచప్పరపువన్నెలఁజెన్నగునొక్క
మేడలో|నలరుచు నేకతంబుకొలువైనహరిం గని రాదిశాధిపుల్॥ క॥ విని సముదయ
మానోకాదో|యనియించుక నిలిచి దయాపటనవసరపుచెలిక్ | గని స్వామికి మారాకా
గతి|వినిపించ న్దగునటంచు వేఁడిన నదియుక్॥ సీ॥ తిలకంబు దిద్దిదిద్దికఁ జూడుఁడసుర
మానవతి చెక్కులనీడఁ జూచువాని| మొనపంటనుడువు వేఁడిన నీళయొసఁగి నందు
చుఁజూబుక్కన మోవిఁగఱచువాని| నాచిన్నెలకు నుజక్కని మొగంబటు వెట్టుకొని
నభూసతి వేఁడుకొనెడువాని| వారియింతులకుము న్వాదుతానెఘటించినలి రేఁగి
పోరాడనవ్వువాని| నిచ్చఁబరిపూర్ణకాముఁడై హెచ్చువాని| నచ్యుతునిఁ గాంచి
మ్రొక్కియింద్రాదిసురులు| దేవయారు దెంచినారంచు దెలిపినంత | శీఘ్రముగ
దోడితెమ్మని సెలవొసంగె॥ క॥ ఆవిశ్వంభరుననుమతి| దౌవారికులెఱిఁగి పనుపఁ ద
త్పరమతులై | దేవతలు సన్నిధికిఁజని| సేవించిరి శక్రశిష్యజిష్ణున్ విష్ణున్॥ వ॥ ఈ వం
దంబున శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గనందకధరుండును భక్తజనానందకరుండును గునిద్ర
యాకరునకు నభివందనంబులొనర్చి బృందారకులిట్లని యభినందించిరి॥ సీ॥ దండంబు
శార్ఙ్గకోదండోగ్రకాండప్రకాండఖండితదైత్యకాండ నీకు | జోహారు మదగజ
ద్రోహోగ్రహావహగ్రాహచ్ఛిదావహోత్సాహ నీకు| వందనంబరవిందమం
దిరామందిరత్వాంతరోరస్థలాళింద నీకు| జేజే హరాజాదిరాజీవభూజా సమాజాం
చితాంఘ్రిపంకేజ నీకు| బహునమస్కారములు చక్రపాణి నీకు| నైకసాష్టాంగము
లు జగన్నాథ నీకు| బ్రణతిశతములు సురసార్వభౌము నీకు| నంతసేవాంజలులు సదా
నంద నీకు॥ ఉ॥ దానవవీరవైరియవధారు సుకేశతనూభవుల్మహో | గ్రానలదీ
ప్తవిగ్రహులుదగ్రులుముప్పురుకూడిలోకసం| తానముఁగాసిసేసెదరుతద్వ్య
థలోరువలేకమిక్కిలిం|దీనతఁజెందియుందరుగు దెంచితిమావడఁబాపవేకృపన్॥ సీ॥
ఖపురభేదియునంధకచ్ఛేదియౌనమించుహరుభుజావైభవంబనఁగ నెంత| పరము
తో జడవృత్తిఁ దాల్చునరూపుఁడౌ శార్ఙ్గకోదండుని సత్త్వమెంత| చోరుచేనవహృ
తశ్రుతియై యజాఖ్యకాస్పదమైన వేల్పురాజసమదెంత| పాశాపహృతియాజంభ
విఘాతమొనరించియలరువృద్ధశ్రవుబలిమిమెంత| యితరసముమనోగణములయుక్తి
సనమురకరక్షత్వమదెంతని గణుతిసేయు| రసురముఖ్యులుదామె బ్రహ్మాదిదేవ
వరులనందఱ మించినవారమనుచు॥ సీ॥ తగధనుర్గుణమీవు తెగనిండఁదీసినదివిజా
రివరులకాయువులునిండు | బలురయంబున నీవు బాణముల్ వఱపినవిమతసైనికుల-

ప్రాణములు పఱచుఁ గడిమి మైనీవు చక్రముఁ గేలనంటిన రాక్షసగుప్తచక్రముగలంగు నలిరేగి పాంచజన్యము నీవు పూరింపన హితజన్యములు జన్యములు మాను। గరుడవాహన మెక్కి లోకములు పొగడ నందకముఁ బూనికలనికి నడచితేనిఁ। గొంచకెవ్వాఁడు నిన్నెదిరించువాఁడు దానవసమూహము సేయు నేల రావే ముకుంద॥ వ॥ అని యాపన్నులై విన్నవించిన వేల్పులకు నెన్నదోరలఱొమెడం బ్రసన్నుండై వెన్నుండిట్లని యానతిచ్చె॥ చ॥ ఎఱుఁగుదు మున్ను సుకేశుఁడను హేతుక్షపావిభవాభిరాముఁడౌ। నెఱుఁగుదు వానిపుత్త్రకులహీనవరంబులు బ్రహ్మయియ్యఁగా। మెఱసి జగత్త్రయంబునకు మీకును బాధసలొటసర్వమే । నెఱుఁగుదు వేల్పులార వెతనింక కుఁడింక జయింతు వారలన్ ॥ శా॥ పూర్వాదిత్యమహావిలాసములయంబుం జెందనస్మద్ధనుర్మౌర్వీటంకృతిగర్జమించసుమనోమ్లానిత్వముల్మానఁగా।దుర్వారాశుగవృష్టి ముందియుఁ గదద్దుష్టౌద్యమగ్రీష్మత। ప్తోర్వీతాపముఁ బాపునే సుఁడన వారుత్సాహముం బొందుచున్॥ తే॥గీ॥ ఇందిరానాథవదనారవిందగళద।మందమధురవచోమకరందబిందు।బృందతుందిలసుమనోమిళిందులై పు। రందరాదులు సెందిరి యందిరములు॥ క॥ అనికుంభజుఁ డెఱిఁగించిన। విని రాఘవుఁ డవల నెట్టివృత్తి మెలఁగిర।ద్దనుజాళుహారి వారలతో।నని యెటువలెఁ జేసెఁ జెల్వుఁడని యడుగుటయున్ ॥ శా॥ హేలాగోపితగోపికాంశుకశుకప్రేత్రావరోధస్ఫుర। త్ప్రీలేఖాంశుయశోధురంధరధర ప్రత్యర్థిముక్తాంబుజా। భీలప్రస్తరవర్షవారణరణస్ఫీతాప్తశాంధోద్ధవ।జ్జాలవ్యాళభిరాఖరోత్తమతమస్సంఛేది తేజోనిధీ॥ క॥ మతికువలయహిమకరకర। భృతనందకచక్రచక్రహితఘృణిమణిభా।సితవత్సవత్సదనుజా।యుతమారుతభుజగజగదుదంచితవిజయతీ॥ భుజంగప్రయాతము॥ నిశాంతస్ఫురత్పాండునీరేజనేత్రా।నిశాంతజ్జగద్వందనీయాబ్జమిత్రా । యశోదానదాక్షిణ్యహారిత్వధుర్యా। యశోదాపునోరంజకాశ్చర్యచర్యా॥ ✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽

గద్య॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షా సమాసాదితచతుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజసకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోదీర్ణవితీర్ణివైభవాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్య లక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపసభాంతరస్తవనీయనయకళాయుగంధరబంధురమనీషావిశేష మంథానవసుంధరాధరశోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకరవినయాదికగుణరత్నాకరకంకంటివంశపయఃపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందన

విజ్ఞానవిభవవిజితధనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణ శ్రీనిధానపావరాజప్రభావప్రణీతంబైన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మహాకావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము - ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరాధామధురసుధా।ధారాధరలోలకామితప్రదశీలా। శౌరీర శ్రీజితసవ|ధారాధరజాల శ్రీమదనగోపాలా॥ తే॥గీ॥ అవధరింపుము కుంభసంభవమహర్షి। చంద్రుఁ డిట్లను శ్రీరామచంద్రుఁ జూచి| జానకీనాథ సురలిట్లు శార్ఙ్గిచేత|సభయమానంబు గొని వేడ్క నరిగినంత॥ శా॥ ఆవృత్తాంతము వేగరుల్దెలుపఁగా నాలించి యమ్మాల్యవద్దేవద్వేషి నిజానుజద్వయము నెంతేఁ గూర్మిఁ దప్పించితం| త్రావాసంబుననుండి యిట్లనియె నేకాంతంబుగా శేముషీ| ప్రావణ్యంబును గార్యతత్పరత సౌభ్రాత్రంబు గాన్పింపఁగన్॥ ఉ॥ వింటిరె తమ్ములార యొకవింత వినంబడె మున్న నేముచు। కంటిఁ గనంగ నెల్లతె లగంటి దొరల్మును లేగి మ్రొక్కమా| బంటుల కమ్ము నొంచెదరు బాధలఁ బెట్టిను కేశవు త్రుల|కంటకులన్వధించి యికఁ గావఁగ దేశివయించు వేఁడినన్॥ చ॥ కరచలనంబు మస్తకవికంపనముం గనుపింపవారితో। హరుఁడపుడానతిచ్చెనఁట యామనుజేంద్రులు మాకఁ జేయులా। హరియగు నెన్నయించుఁ జనుఁడా యని యొద్దకటంచు నట్టులన్। స్థిరమతి వారలేగిరఁట శీఘ్రముగా నసురారి పాలికిన్॥ చ॥ హరునకుఁ దెల్పినట్ల మనయాగడముల్హరితోడఁ దెల్పనా। హరి వెతలేల శాత్రవచయంబు వధించెదఁ గొంచకిల్ష మీ। యురవులనుండుఁ డంచ భయమిచ్చి ప్రియంబున వీడుకొల్పఁగా| నరసముఁ జెంది వచ్చిరఁట యందఱు ముందరి లీలగుంపులై॥ చ॥ అమరుల పాలివాఁడు హరి యాయన యిచ్చిన బాసఁ దప్పఁడే। క్రమమున నైన గెల్పు మనగర్వములింతకుఁ దెచ్చెనెప్డున| క్రమము మెయొనర్తు మేము లలఁగైకొన మెంతటి వారి నాదరిం। పము బలవద్విరోధము శుభంబొనరించునె యెంతవారికిన్॥ క॥ హీనునితోఁ దగు రణము న| మానునితోఁ జేయఁదగు సమాధానము సం|ధానరణంబులు దగవగు। మానునితోఁ దొలఁగి కొలిచి మనుటయె యొప్పున్॥ మ॥ నదమంత్రంబున బల్మిఁ దెచ్చుకొని యస్త్రాణంబున న్మార్గుఁడె|

ఎక్కుడువారిం దొడరంగఁ బోయి మడియక్ ఘోరానలజ్వాలలోఁ । బడినీశల
భంబులీల సహజభ్రాజిష్ణుశౌర్యుండుని।ల్కడభావంబుననుండుఁ గయ్యమునకుం
గాల్ద్రివ్వఁ డేపట్టునన్ ॥క॥ తనబలమెదిరిబలంబును।గనుఁగొనక హితోపదేశకర్త
లవలుకుల్వినక మజనుండు సాహసమునఁ జెడు బలుగాడ్పు దొడరు బూరుగలీలన్॥
ఉ॥ కావున దేవతార్థముగఁ గయ్యము సేయఁగవచ్చు విష్ణుపైఁ। బోవుటపాడిగాద
తఁడు పుణ్యజనప్రియుఁడాశ్రయించిన। న్గావక పోవఁడిప్పుడవకార్యము కయ్యము
నెయ్యమొప్పఁ గ। జ్జావముతో ముకుందున కెభక్తులమైననసాధ్యమున్నదే॥క॥ రా
క్షసులు సేరిన నుహరి। రక్షించునె దానఁగవలదు ప్రజ్ఞోదాదు।లా ప్రక్షసులు గారా
వారల।రక్షింపఁడామీ రెఱుంగ రా హరిమహిమల్ ॥ సీ॥ ప్రళయాబ్ధి మెరాకాలిమ
ట్టుగాఁ జరియించు మధుకైటభులఁ బట్టి మట్టుపెట్టెఁ। జావచుట్టుగధరాచక్రంబుఁ
జుట్టికొంపోవు హిరణ్యాక్షుఁ బొడవడంచెఁ। దై త్రైలోక్యనాథుఁడై తనకీడు జోడు
ను గాంచనున్న హిరణ్యకశిపుఁ ద్రుంచెఁ।జదువుల దొంగయై జలరాశిఁ దాగినకపట
హయగ్రీవుకడిమిఁ జెఱిచె। నముచివధియించె సంహ్రాదనాము నొంచె। గెలిచె
శుంభనిశుంభులనల సహస్రకవచుఁ దెగటార్చెఁ బరిమార్చెఁ గాలనేమిఁ। దరమె
విష్ణునితోఁ బోరఁ దమ్ములార॥ఉ॥ వారలకంటె నెక్కుడగువారమె విష్ణునితోడఁ బో
రని।ష్కారణ మెల్లఁ డాయన నిజంబుగ నేరము లేక శౌరియుం। దారయు దోషమేమి
మనయందఱ దోష మెతన్మనోంబుజం।బీరన మొందఁ జేసెనిది యెంచి యెనర్పఁ
డు మీఁది కార్యముల్ ॥తే॥గీ॥ అనిహితంబెఱిఁగించిన యన్నమాట।నాసుమాలియు
మాలియు నాలకించి। నీతిదెలిసియుఁ దెలియక నీతిమాలి।యుద్ధమును గూడి యతనితో
బిట్టులనిరి॥శా॥ ఇట్టైశ్వర్యయుతంబు నీ నెలవు నీ యిచ్ఛాదృశంబాయువు। తక్కృష్ట
ప్రాభవశాలివంచిత తపోధిక్యంబు నీసొమ్ము నీ। శిష్టాచారము మేలు బంతివలలా శి
శ్రేణికి న్మాత్రవా।నిష్టోత్స్వాహనిధానసీకుఁ దగునే నేఁడింతఁ జింతింపఁగన్॥మ॥ వి
శిఖోత్తుంగతరంగఘుంఘుమరవోద్వేలంబు దుర్వారవీ।రశతాంభోభటసంఘలం
బు సముదగ్రచ్ఛత్రఫేనావృతం। బుశతాంగాద్రియుతంబు నాసురబలాంభో
రాశినీ బాడబో।గ్రశరజ్వాలలనింకెనెవ్వ రెదురింకన్నీకు దైత్యాగ్రణీ॥మ॥ బల
వంతుల్భవదీయపుత్రకులునీభ్రాతల్ త్రిలోకైకవీ।రులునిన్మృత్యువు దేరిచూడ
వెఱచు గారుద్రాచ్యుతాంభోజగ।ర్భులు నీ పేర నినందలంకు దురుభీరుత్వంబు నీకే
లయం। దెలియంజాలక నానతిచ్చెదవు దైతేయాన్వయగ్రామణీ॥ఆ॥గీ॥ అష్టదా
దులు సేయరాయడి సువర్వు।లచ్యుతునితోడఁ దెలిపినారని యెభయము। జెండె
దవు గాని మనలను జెఱుపనింత। కెత్తుకొనిరనిజాలుగవదేమి యధిప॥మ॥ అరుబం

పంపుపట్టించుఁ బందలయి యయ్యాదిత్యులాలిణన్నతిం। చిరిపో సర్వసహానుఁడై
నహరిద్వేషిత్వంబుఁ బాఁబూనిరో । కరణింగయ్యము సేయవచ్చుపనతోఁ గా్రి
ర్యంబుఁ గొట్టెల్యమా। హరికింగల్గి నమాదృశుండ తనియాధిక్యమే మారయన్॥ తే॥
గీ॥ సహజమాత్సర్యమున దేవఘవితతోడ। మనము దొడరిన హరి యేలపచ్చరించు।
నతఁడె నిష్కారణద్వేషి [illegible] సేసరసగతిని॥ గీ॥
తే॥ వనజనాభుఁడు గనుపించు కొనుసటంచు। వెఱచు టగతురపైఁ గిన్కవిడువవలెనె।
యేటి కాజనబలవంతుఁడీ హరియని। యిపుడు శరణన్న నవ్వరె యెవ్వరేని॥ తే॥ గీ॥
వెన్న నమ్మినస్నవామల మెన్నఁడైన। నవకృతి యొనర్పఁ డతఁడెన్నఁడయిననకు।
నేయఁడవకృతి వేల్పులు సేసిరింత। వేలుపుల మీఁదనేక దండు వెడలవలయు॥ చ॥
త్రిదశులతోడఁ గయ్యమొనరింపరమాపతి యుష్మదాదులం। గదిసి రణంబొనర్చిన ను
సాదనవచ్చునె యెంత భాగ్యము। న్నదె యెట్టులైన ముంచి దిరణంబొనరింతము వేద
శాస్త్రముల్। సదివితి మీవులిచ్చితిమి జన్నములూనితి మైహికంబునన్॥ తే॥ గీ॥
అన్న నీమాట జవదాఁటి యాడితిమని। యలుక సేయకఁ బ్రతివాదములు క్షమించి।
నుమతి యొసంగుమిపుడె బాంధులసుమ। ధాంధుల జయించి వచ్చెదమనుచుఁ
బలికి॥ క॥ సేనాధిపతులరమ్మని। దానవపతి యమర రాజధానివయిఁ జనన్। బూనిన
వాఁడిప్పుడె మనని సేనలరప్పింపుడనుచు సెలవిచ్చుటయున్॥ భుజంగప్రయాతము॥
ఘనా పెద్దయాజన్ సుధాభుగ్విరోధ్యా। గ్రణీ సేనలన్నించె గంభీర భేరీ। ధణంధాం
ము ర్దేవధానీ వసర్దర్శిణీ గర్భ గభ్రాణ భేదంబు గాఁగన్॥ సీ॥ తన నిజా రాచలత్వ
మునవల్కసురాద్రి వాపోవుగతిఁ బ్రతిధ్వనులొసంగఁ। దనకింక నెద్దిజీవనముంచు
వారాశి కెఁగె నాజలము పంకిలము గాఁగ। దనపేరు గరుపార దమిమీఱి శశిధారి
వడఁకు సుబ్బలిక న్నెవడఁకుఁ దీర్పఁ। దన కొఱ్ఱలీడేరెననుచొక్కవలువుతోఁ గ
లహాభోజిముకుందు కడకుఁ బఱవఁ। జెవులలో వ్రేళులునిచి రాజీవగర్భుఁ। డిచ్చనే
మియాసన వేకరిచ్చ వడఁగ। మించి ప్రస్థాన భేరి వేయించి దండు। వెడలి రసురులు జేజే
లపీఁటిమీఁద॥ సీ॥ సౌందర్యకృత మేరు మందరాచలనిందనములౌ మహోస్యందనము
లమీఁద। ఘూరిదానోదకాపూర్ణబంధురకంధరములైన మదసింధురములమీఁ
ద। స్వజవమానసగంధవాహవాహసబాంధవములైన ఘన సైంధవములమీఁద।
బ్రతివక్షకుంభికుంభచ్ఛిదారంభరంహములైన ఘోరసింహములమీఁద। శరభ
చమరీమృగవ్యాఘ్ర శల్యభల్ల। కాసరవరాహఖడ్గపుంగవ ఖరోష్ట్ర। విహగఫణిమా
ర్జాలమకరాదివివిధ వాహ। వారములమీఁద దైతేయవీరులెక్కి॥ సీ॥ మధ్యందినా
దిత్యమండలో గ్రాంశుశాణింధమాయుధదీప్తి దిఙ్గిరింగ। గాఢనర్వాంగీణ

కవచసఙ్ఘట్టనాధ్వానములఁ గాహళధ్వానచర్చలతోఁ గఁగ। పరవాణప్రక్రియాపారక్తద్వ
ద్దృశ్యవిభవధరాంగాంబృష్టిసురిఁ గఁ। బ్రళయకాలాభ్రగర్జావహావనిర్హ్రాదా
ట్టహాసముల బ్రహ్మాండమగల। దేవలోకజిగీషచేఁ ద్రిపురహంతు। కామకామాంత
కోదణ్డటంకారులగుచు। లంకవిడిచిరి సైనీవీథికరకవిడిచి। యసురులు ద్వ్రములు
గ్రాలనరుగు వేళ॥ శా॥ అలంకాపురిలోఁ బినంబడెస్వ్రగాలారావముల్భ్యాతభే। తా
ళ క్రూరతరాట్టహాసములు బిథ్యాదుర్వీలావంబుల। వ్వేళన్వేలయూదాఁటిన ద్దేస
లఁబర్వైన సాగరోల్లోలక। ల్లోలశ్రేణిచలించె యత్నోజియూదుహాళు ల్రాలెప్రిలె
న్గిరుల్॥ శా॥ రక్షస్సైన్యములోఁగబంధములుగృధ్రంబుల్నటించెం ద్రిలోకయత్నో
భంబుగమేఘముల్గురిసెనెగ్ధాశాస్త్రిమాంసాస్రముల్ పత్తకేతువములొప్పనిప్పుకలు
సూబల్ప్వాపుల న్రాల్చెఁబ। ద్యాతుండిప్పుడెమిమ్ము గెల్చునవలాకాశభూ
తంబనెన్॥ శా॥ ప్రీతిన్సూరెలనశ్వినీసుతులు రాఁగాంపొందునిం మ్రస్వలెన్। భ్రా
తగ్లోల్పఁగకాల్యఁదముదఁడుపుడాభోషాంతరిత్నోఢితో। త్పాతంబుల్గిలకించి దైవ
కృతముం దప్పింపరాదంచుని। ర్భీతిన్సైన్యముఖంబునన్నడిచె నిరేజాతువీరా
స్వ్యహన్॥ ఉ॥ మాల్యవదాసురుండిటుల మాల్యవదాఖ్యనగంబులీలనై। శ్చల్యము
తోననేకదివిషద్రిపుసంగతుఁడై పటీరనై। మాల్యలసద్యశోధనసమన్వితదాతధ
నాధిన్ కోటిలోఁ గల్యతఁగన్నకైవడిఁ బ్రకాశిలెశత్రులుభీతినొందఁగన్॥ గీ॥ వి
భునిశౌర్యధైర్యవిక్రమోన్నతిపాహాసములు సూచి సకలసైనికులును। భయము
మాలిమాలివనుపునప్పుత్త్యవ। శాత్ములగుచునడిచిరమరపురికి॥ చ॥ దనుజవరూధినీ
సలలితత్వరితాశ్వఖురాహతోర్వరా। జనితపరాగమింద్రపురి చక్కటికింజను
టొప్పెమీపురం। బునకదెదాడిగాదనుజముఖ్యులువచ్చెదరేడకైనఁబొం। డనిము
నుమున్నెథాత్రియమరాళికిఁదెల్పఁగనేగెనోయనన్॥ మ॥ సురదంతావళదాన
గంధలహరీన్సొంపొందుసౌరావగాం। బురుహోళిందమిళిందబృందముకుహామో
దంబునంబైకొనం। జరనీలాచలభాసురాసురబలస్తంబేరమోద్యత్కటాం। తర
చంచన్మదమాహరింపరిపులన్నెన్సైఁపరెవ్వారలున్॥ ఉ॥ బ్రాతలవీటికిగతిను
పాధివిరోధులొనర్పఁజూడఁబా। లైతినటంచువిన్ననయినట్టిక్రమంబునఁగాంతి
మాసిఖ। ద్యోతుఁడువీరరాత్రసభటోద్భటపాణికృపాణదీధితి। వ్రాతముగప్పిన
న్గనెవివర్ణతయుద్దపుబిల్లకైవడిన్॥ తత్సమయంబున॥ ఉ॥ అసురరాడ్భయానకజ
యానకనాదములాలకించెనో। వాసవమాతపోయియిదెవచ్చిరిదైత్యులునానె
జెంగెనో। త్రాసకలాత్ముఁడౌటవిభుతన్ననెనో తెలియంగరాదుల। క్ష్మీసరసోత్తులం
దనివిజేంద్రముఖుండుఁడు లేచెఁజెచ్చెరన్॥ వ॥ ఈ ప్రకారంబునక్షీరాబ్ధికుమారి

తోడివిహారంబు సాలించి దనుజసంహారంబునందు డెందంబుఁ గీలించి సురబృందం
బు మేలెంచి మహోత్సాహంబున॥సీ॥ వనజమోహమునఁ జేరిన భాస్కరుఁడో నాఁ
గశంఖుకులేశయమునఁ జక్రము మెరఁ। గరికరంబున సితాంబురుహంబు తగులీలనొక
కేలనంబుజంబొప్పమీఱ। నంజనాచలము పైనరుణాతపము మించు రహి మేనఁగన
కాంబరము తనర్పఁ। దొలువేల్పురా ప్రతిమల చెక్కడపు గండపెండెంబు డాకాల
దండిఁ జూప। శార్ఙ్గతూణగదాఖడ్గసహితము హిత। గారుడస్కంధమెక్కి బర్హి
గరపు గట్టు। కదనుగను వట్టునీలతో యదమనంగ। శాత్రవజిగీష నరుదెంచెఁ జక్రధ
రుఁడు॥ తత్సమయంబున॥సీ॥ తూలఖండములట్లు తునుకలై పాథోధరములు రోదోం
తరాళమున నెరసె। నవతత్రములలీల శైలముల్ దివిఁబ్రతిధ్వనులతో నొండొంటిఁ
దాకులాడె। శరనిధుల్ లోఁతు మూవరపాతలము దోఁచఁ జలువరాచెలులకంటె
లు చెలించెఁ। గులశైలచలనంబువలన భారము వోయి బెదరి దిక్కరులు గీపెట్టసా
గె। విఱిగి పెళపెళ ధరఁగూలె విపినతరులు। గ్రహవిభుని తేరిహరులు వగ్గముఁ లువడ
లెఁ। బ్రళయజంఝానిలాభీల పక్షిరాజ। పక్షవిక్షేపజాత ప్రభంజనమున॥క॥ ప
క్షీంద్రపక్షహతదీప్రక్షోణీరేణుపటలి ప్రతిపక్షచమూ। రక్షోవీక్షలకప్ర। త్య
క్షముగా వించె భువనకుంతయు నధిపా॥చ॥ హరి శరవర్షకంబెము నువగ్ర రుడో
గ్రగరున్మరుత్పరంపరలు విరోధిసైన్యముల పైఁ జనఁగూలె ధ్వజాతపత్రచా। మర
సుభటప్రకాండభుజమండలమండితమండలాగ్రము। లక్కురులు హరుల్ రథంబు
లును గాడ్పడెఁ జేడ్పడిరెల్ల సైనికుల్॥చ॥ అమరులు పుష్పవృష్టి గురియన్ దివిఁదుం
బురునారదాదిగా। నములు రహించ సేవకజనంబులు గొల్వఁగఁ జారణస్తుతుల్ప్ర
మద మొనర్పవచ్చి రిపుభంజనుఁడా హరి యొత్తె రుక్మమూ। హమథిత రాజమున్
రవధుతారిసమాజము శంఖరాజమున్॥చ॥ అదురుగడంగ సూరారిభటులాజయశం
ఖరవంబు వీనులం। గదిసిన గుండియల్ పగుల గంపముతోఁ దలలెత్తి కాంచనన్। చ్ఛాద
రుచిమించు నగ్గరుడుఁ జక్కఁగ నుంగొనలేక భీతులై। యదెయి దేవాఁ డెవీఁ డెహా
రియంచుఁ జెలించఁగ సైనికాగ్రణుల్॥ఉ॥ గర్వముతో సువర్వులకుఁ గానని సేయఁ
గవచ్చి నావిదే। సర్వసమానలక్షణము సాలు హరీ నిలుపోపుము౦చహం। పూర్వికతో
గదావరశుముద్గరతోమరబాణులై మహో। పర్వతరాజముల్ మశకపఙ్క్తులయట్లె
విరించిరొక్కటన్॥సీ॥ వషాణ్జగతిన౦పవాన దైత్యులు ముంపనచలుఁ డైహరి యొక్తి
జనాద్రిఁ దెర్చడె। శలభసంహతిలీల శత్రులొక్కటమీఱఁగే దారగతి నెందెన్గ్గే
శవుండు। మశకపఙ్క్తులయట్లు మార్తురుద్ధతిఁ జూవ గట్టుదాలుపు చట్టు బెట్టుఁ జెం
డె। మకరవైఖరి వైరినికరంబు చెలరేఁగ వనజనాభుఁడు వార్ధి వహించెఁ। బూ

క్షపిశాచులనుపిశాచపొలికి నికుడ। నయ్యనంతుఁడనంతాభ సతిశయిల్లెఁ దోఁచయుజు
ధుకుక్షిఁ రలపెఁ యోగాలు హార్కఁ। దేనె పెరజారిమధువై రిగానుపించె॥ శా॥ రక్షో
రాజభుజాస్త్ర సంక్రమితఘోరస్ఫారహస్త్రాద్యాయుధమ్మె। నాశీనాస్త్రపరంపరల్వినసు
రికీలాభీలతస్స్వద్వివదాస్త్రమ్ముంజొచ్చియుద్ధంబెనొక్కటఁ దదీయాంగంబునఁ బన్న
గ। స్ఫురశీనావసరంబునన్భువనముల్ ప్రాపించిలోనారహిన్। అప్పుడు॥సీ॥పలుస
గంబులువజ్రనిశాతసూరోరునారీల రథికసారథులతోరథములడరె। హరినీలశిఖరి
గెనారాడఁదారోరుసుశాడవిజయయూథములతోడగజములడరె। బక్షితాగ్రక్షితస
సాంద్రబిచండమున నాశ్వికశ్రేణితోఁదురంగములడరె। గదనపుంబెట్లైనని
శిరోదికరనురీతివారిపదంబున భటోత్కరములడరె। నడరినప్పుడెరథిక ధోరధిక
ఘనద్య్రశింజనీఘోషములుసహస్తిపక హుంకరణములాశ్వికధిక్కారరవములు గ్ర
భటకహకహోద్భటులునిశాపటలి నెరసె॥ శా॥ ఆనక్తంచరశేఖరుల్గురియదివ్యా
స్త్రాస్త్రవర్షంబులన్। నానాశస్త్రపరంపరల్పయిపయిన్నారాయణుంగ్రమ్మి
... మాట్లోకము హరార్ణంబరవ్యూఢంగస్పడన్। బ్రాణా
యాసుపరాయణుండు మునవిప్రగ్రామణింబోలుచున్॥క॥మీనసమూహము బా
పలము। పోనీరధిఁగలఁగనట్లుహరియాన్నతఁడు। స్సేనాధిపనాశాస్త్రవిశాసములకుఁగ
లఁగకుగ్రతరకోపమునన్॥ఉ॥అపశీఘ్రంబునశార్ఙ్గమెక్కిడిగుణంబాఘీలతండ్రీఁ
టుచున్। శతధారాగ్రములైజవనోజవములై సంవర్తకాలానలా। ద్భుతకీలాభ
సులైతనర్చు పరమస్త్రోరంబు గా సేసినన్। శకలశఃఖండములైరి రాత్రిచరుల్ సం
గ్రామరంగంబునన్॥క॥శ్రుతి జఁక శరములరిపో। సితగిరిహరిరయనసుర సేన
లఁబడియెన్। చతురంగంబులుదిలశః। శ్శతశఃకణశస్సహస్రశఃఖండములై॥ఉ॥వా
యువుచేఁ బ్రభూతమగువాన్దవలెన్నిజశార్ఙ్గముక్తమా। సాయకజాతమర్దనజ
సైన్యముమించినసుత్సహించినా। రాయణుఁడొత్తెనప్పుడు యుగాంతపయోధర
ఘూర్ణితోదిత। స్ఫోటదభంగురాశనినిభధ్వనిధుర్యముశంఖవర్యమున్॥శా॥ఆనా
నాభిజనితఖరాజరవమిట్లత్యుగ్రమైవిద్విష। త్సేనాధీశులవీనులందొరయభీతిం
జెందిసింహంబు। న్యాదిన్గజిలనేనుఁగుల్బెగడునట్లందందమూర్ఛిల్లుచున్। దీనత్వం
బునఁద్రెళ్ళుచున్నలుగడల్లక్షించుచున్ స్రుక్కగన్॥చ॥గతులకుఁబాసెనశ్వములు
గంధగజంబులుమూర్ఛిలెన్రథ। ప్రతతులతోవగట్టువడెఁబన్నముఁజెందెఁబదా
తిజాతియు। ద్భుతపటయాంబుజధ్వనికిఁదోడుగఁగేశవుఁడార్చెసంగర। క్షితియద్రు
... రాలుచేద్దలశార్ఙ్గగుణంబుదీటినన్॥ వ॥ వెండియు నకుండలీకశయ
సాదసుందరీస్మితకాదండమండితకరుండయిగండుమిగిలిచండలీలాఖండలసమం

ఫలాగ్రనిఘాతఖండితకాండకుండలాగ్రంబులం గొంకులవలెఁ డిందువడఁ బరోషమ్ముం గుండెలం బగులించుచుం గండలనగలించుచుం గోదండంబుల ఖండించుచు దోర్దండంబులం దుండించుచు జోళ్లం జించుచుం గాళ్లం ద్రుంచుచుం బ్రక్కలం గ్రొచ్చుచు డొక్కల వ్రచ్చుచు నెమ్ములరాల్చుచుం గొమ్ములం జెల్చుచు ఘ్రాణంబుల ... ంబుల భేదించుచు మెడలం ద్రెంచుచుం దొడలు నొంచుచుం జేతులఁ ... ఛితచిత్తులం జేయుచుం గజాలంబుల నాస్ఫోటించుచుం గపోలంబులఁ ... సిరంబుల వదలించుచు శిరంబుల విదలించుచు భూషణంబులను లుప్తుచు ... బులనలుపుచు ధైర్యంబుల నెంచుచు శౌర్యంబుల నడంచుచు ధ్వజంబులం జెడఁగొట్టుచు గజంబులం బడఁ బెట్టుచుం దొండంబులఁ గోయుచు గండంబుల వ్రేయుచుం దేరుల విరుగుచు నూతెలం దిరుగుచు భీతుల వడిఁ దీల్చుచు సూతులం గకావికలు సేయుచు బోధల గిట్టుచు బాధలఁ బెట్టుచు బిరుదులం బాపుచుం గదలఁ జూపుచు నెక్కుడఁ జూపినం జూసయ్యెచుట్టుకైదువం బట్టుక యొదిట్టితనంబుతో బెట్టిదంబుగ నుపించు నెదం బ్రళయోద్దండమార్తాండమండలంబున నుండి నలుగడల నిండికొను కరకుండలంబుల మెండున నజాండోదరి తరంగమాలివలనం దుఱంగలించు నభ్రంకషతరోత్తుంగ తరంగమాలికలతో ఱంగు నగుమాగరుత్పరితగిరి సుమేరు మారగరశతంబు ... కాల్బద్వంబుల దర్పంబు సంగప్పు జిగిదలిర్పు సుప్పరంబు సంగప్పకొని ... మెఱయు శాడ మొగిళులవలన దిగునగణితజలధారలతీరున నందద్వ్యశిఖంబుల సంఘాతంబులయి నిశాటుల శరీరంబులు శోషింప జేయుచు నవ్యతాశనవైరు నలోకంబు ... చుచుం బక్రిదూపకులకుమారంబులు నాటుచు ఘోన విపక్షుల శిరంబులఁ బయుడొరుగ సుమాజియునరిదిశానరిపుం డరికంబులు ఖండించుచుం గొంకప్రతాప కరంబులై వరహాహీనులయుబ్బడంచుచు నత్యంతసంతాపకరంబులయి రాఁ బిరెంచినవారి కన్యృతపదంబుఁ జూపుచు గరుత్పరంపరావరిణద్ధంబులై దుష్టరంబు వెడలించుచు నప్రశమితప్రదీప్రశిఖిశిఖాప్రతీపంబులయి ప్రతిపక్షబలంబుల వయిం బ్రవహించు నస్వాదుపద్మనాభుండు భద్రేభవరదుండు మీరతనిధనంబున మెలంగుచుఁ డియుచునమ్ము నొంచవచ్చుట మేరగాదని వారించు తీరున సంచలత్కారంబులయి ఘీంకరణంబులొనర్చుచుం దదభిముఖంబుగా శరణాగతరక్షింబడు గంధసింధురంబులకు హరి సారూప్యంబొసంగెనో యననూతనక్షతజధారాపూరంబులు కెంబట్టుపుట్టంబులుగా గరాగ్రపరిసరపతద్రథచక్రంబులు చక్రంబులుగా వికృతవిగతవిజయశంఖంబులు దోలిశంఖంబులుగాఁ గ్రిందఁబడిన వీరయోధబాహుకాండంబులు శయనీకృతవిశేషప్రకాండంబులుగాఁ జెలువొందు నక్కడం గ్రందు సేయుచు భూతప్రేత

భేతాళకూశ్మాండ బ్రహ్మరాక్షసపిశాచశాకినీఢాకినీగణంబులు దేవాసుర గణం
బులవలె ద్వివిధంబులయి యాయాయుధాస్థిభూషణరజస్సికతాతలంబున నిలిచి మహా
సింధురబంధురకబంధమంధాచలంబునడుమ నిడుదనరంబులు నూరారులోకట్టి
సేసిగట్టిగాఁజుట్టి యిరుదెగలవారిరుదెసలం బట్టి శోణితాంబుధి మథించుచుఁ దన్మ
ధ్యంబుననుండి శాకినీభూతంబుఁ బొడవుగా నెత్తినముత్యాలగొడుగు గ్రొత్తగా
బొడమినచంద్రుండనియును బ్రచ్ఛన్నంబుగా మునింగియుండి బయలుదేఱిన మో
హినీభూతంబు లచ్చరలనియు నంగహీనంబుగా నిమత్తమాతంగ శవంబునకు వెండి
యూరెండుకొమ్ములిడి ప్రేతావేశంబునం బఱతేరనదియె చతుర్దంతదంతావళంబ
నియును శ్వేతాశ్వశవంబుచ్చైశ్శ్రవంబనియును విచిత్రవర్ణపతాకాకీర్ణ పటచ్ఛ
త్రచామరశకలావికలరథస్తంభజాతంబు పారిజాతంబనియుఁ గమనీయసౌంద
ర్యలీలంబయలువడిన కామిని యిందిరాకామిని యనియును బ్రహ్మరక్షో ధన్వంతరి
స్థూలకపాలకలశంబునం దెచ్చిన తరసతైలంబమృతరసంబనియును నిబంధించి త
దర్థంబుగా నిరుదెనల పెద్దలును సన్నద్ధులై పెద్దయుం బ్రొద్దు యుద్ధంబు సేయఁ గో
లాహలంబు కౌతూహలంబు గల్పింపఁగా వరించి విరించివట్టి విపంచివట్టి బెట్టుగా బొ
ట్టిగీతంబులం దలవెట్టినట్టిరాఁడనజ్జగజట్టి మహారణ్యంబు సొచ్చిన కార్చిచ్చు పేర్చునం
బ్రళయసముద్రంబు దొరసిన సంకరణాగ్నిబింకంబున మేఘజాలంబువయి నడరిన
ఝంఝానిలంబు వేదఁబున నంధతమసంబువయి నెలసిన మధ్యందిన సూర్యు శౌర్యం
బున నవార్యక్రౌర్యంబుఁ జూపిన యాపురుషోత్తముచాపున నిలువనోపకఁ గకాపిక
తైబేరుండంబునకుం బాఱు శరభంబుల రభసంబునకులుకకొదమసింగమ్ముల భంగం
బునఁ గొదమసింగంబునకు లుకుమత్తమాతంగఘటలయటుల మత్తమాతంగంబు
నకుంబరచు వ్యాఘ్రంబుల శీఘ్రంబున వ్యాఘ్రంబునకు వెఱచు కురంగంబుల తెఱం
గునిలిచినచో నిలువక నోఁడొరులం బిలువక తిరిగిచూడకం బడిన కత్తులెత్తఁ జేతు
లాడక హతశేషులై నదోషాచరులు విముఖులై లంకాభిముఖులయి పఱచిరయ్యెడ॥
క॥ పాఱెడిరిపులరణస్థలిఁ, బాఱెడిబహురుధిరనదులఁ బ్రతిబలములు పైఁ। బాఱెడి
శరములఁగనిసొం। పారెడిమదిశంఖమొత్తె హరియవ్వేళన్॥ మ॥ హరిచే నొచ్చిన
దైన్యమై పరచు సైన్యంబున్ జయోత్సాహినా। హరినీక్షించి సుమాలి రోషవివశుం
డై చండకాండంబులన్। హరిశాతాశుగవృష్టిమాన్చి రథినీహారచ్ఛటల్గప్పవై। ఖరి
మైఁదూపులముంచి దిక్కులబ్రువంగాఁ బేర్చి పెల్లార్చినన్॥ శా॥ ప్రావృట్కాల
ఘనార్భటుల్వినిశిఖవ్రాతంబులేతెంచున। ట్లావీరాగ్రణిసింహగర్జవినిముసాన్న
తన్నులైచన్నయా। ద్దేవద్వేషులు గ్రమ్మఁ అన్నరలి బుద్ధిస్థైర్యశౌర్యాఢ్యులై। గోవిందు

న్వేసఁ దాఁకిమున్నటివలెన్ ఘోరంబుగాఁ బోరఁగన్ ॥ చ॥ అపుడు సుమాలి హేమ
కవచావృతుఁడై వతటిద్ఘనంబుతో । సవముకువచ్చి రత్నకటకోజ్జ్వలమాకరమెత్తి
యుత్కల । ద్విపమువలెన్ముకుందుఁ బలఁ దెమ్మని పిల్చుచుఁ గేక వ్రేయుచు । న్నిపులశ
శాంగమునైఁ బయవేచనిమా రొక్కనివిక్రమించినన్ ॥ మ॥ సరసీజాక్షుఁడు మంద
హాసముదనర్పన్ బ్రోల్లసత్కుండల । స్ఫురితంబైనతదీయ మూతిశిర మచ్చోఁ
ద్రుంచియాజ్ఞోమమై । శరసంఘంబులు నించియార్చినరథాశ్వంబుల్నిజత్తత్తలే
మిరథంబీడ్చుక నేగెఁదత్సమరభూమిఁ బాసియుద్భ్రాంతిమై॥ ఈ క్రమంబున॥ ఉ॥
భ్రాంతములైరథాశ్వములు పాఱసుమాలియు నిల్వలేకను । ద్భ్రాంతివహించెనిం
ద్రియవరంవరనిల్వని భ్రాంతచిత్తున । ట్లంతఁ బరాఙ్ముఖుండయిన యన్నఁ గనుం
గొనిమాలివచ్చి శ్రీ । కాంతునిఁ దాఁకెయుద్ధకుతుకంబున హైమరథాధిరూఢుఁడై॥
ఇవ్విధంబునం బ్రకాశజితాంశుమాలియగు మాలి వనమాలిం దాఁకి మహోపాహవం
బున॥ మ॥ ఘనకోదండగుణారవంబుదశదిగ్భాగంబులన్ నిండఁగాం । చనపుంఖాం
చితబాణముల్ద్రొడిగిలక్ష్యంబైన శ్రీవత్సలాం । ఛనవక్షంబున దూరనేయ నదిగాఁ గ్రౌం
చంబుం బ్రవేశించుమాఁ । సనికాయంబులలీలఁ జొచ్చుచనని చ్చన్గొందె దేవౌఘము
ల్ ॥ ఉ॥ మాలిధనుర్విముక్తశితమార్గణముల్ శతకోటికోటుల । వ్వేళనిజాంగము
న్దూరసి వేదన సేయఁగధైర్యసంపద । న్దాళిబరాజనాభుఁడురణంబుననింద్రియ
జేతయాధులం । దాలిమిమై సహించినవిధంబున రామనృపాలవింటివే । ********
క॥ ఈ క్రమమున మాలిభుజా । విక్రమమున నొచ్చి మెచ్చి విష్ణుఁడు శార్ఙ్గా । వక్ర
జ్యారవముఖిలా । శాక్రోడములావరింపసంరంభమునన్ ॥ చ॥ కులిశసముజ్జ్వలద్వి
శిఖకోటులమాలిశరాళిఁ ద్రుంచితజ్జలదనిభాంగము న్గదియ శార్ఙ్గిమెఱుంగులఁ
బోలువాలుతూపులు నిగుడింపఁ గానవియుఁ బోయి తదీయశరీరరక్తముల్ । బలువి
డిఁ గ్రోలెమున్నమృతపానము సేయుసురౌఘముల్ వలెన్ ॥ చ॥ మదమిటులార్చిపే
ర్చివనమాలిచలంబున మాలిమాలిప । ల్చిదురుపళ్లై ధరన్గలయఁజేసి శరాసముఁ
ద్రుంచి సెకెక్కమున్ । బ్రదరముపాలొనర్చి హయపాటనముంగఘటియించి సూ
తునిం । దుదిఁ గనఁజేయవాఁడు విరథుండయిచండతరాగ్రహంబునన్ ॥ మ॥ గదకేలం
గొని శృంగవద్గిరిరహిన్ గ్రావంబుపైనుండియు । న్మదమై కేసరి డిగ్గులీలరథముం
తన్ డిగ్గి వల్గాఘులు । గ్గదఁ జక్రాకృతిద్రిప్పుచుం గదిసి నాగద్వేషిమూర్ధంబుబి । ట్టి
దరంగొట్టెమహాద్రివజ్రహతిద్రవ్యంజేయుజిష్ణున్ వలెన్ ॥ ఉ॥ మాలిగదాహతిం
బిలుకుమాలివిహంగమమాళి ధైర్యముం । దూలివరాధిము న్ దిరుగుతోరపుగట్టువ
లెన్ జెలించియు । వ్వేళఁ బరాఙ్ముఖుండయిన వెన్నుఁడు నివ్వెరనొందెనందున । న్మాలని

యార్వరాత్రవులుమింటనువర్ష్యలుపిచ్చలింపఁగన్॥ అప్పుడు॥ చ॥ గరుడునపరాజ్జ్వల
త్స్వనమునగర్వితులైరిపులార్చ్చ వేసినయాఁతన్। సురలధయాకులస్థితిఁబాఁజూచియు
వేమిభగేంద్రయానుఁడుత్రి। హరిశనహస్తపద్మమునసాతనిశస్త్రముసంస్పృశించి
యుం। సురతహరించిశాత్రవునెదుర్కొనఁజేసెపరాక్రమంబునన్॥ ఉ॥ కేలినదట్ట
పాయుధముఁగేశవుఁడంపయుగాంతపావకా।ఖిలమహోత్పలింగపంపుభీషణకీలక
రాళమైలరెరా। ద్వేలఘనాఘనోద్గళితదీర్ఘతరాశనిఘూరిఘోరమై। మాలిశి
రంబుఁద్రుంచెక్షణమాత్రముతోదివివేల్పులుబ్బఁగన్॥ క॥ చక్రాహతినీక్రమము
న। వాక్రవ్యాదోత్తమోత్తమాంగముదెగిభూ। చక్రముఁగ్రక్కదలంబడె। శక్రక
రాసిచ్ఛిత్త్రోగ్రశైలములీలన్॥ శా॥ ఈలీలన్హరిమాలిఁద్రుంచుటయుఁదేవేంద్రా
దిదిక్పాలకుల్బాలన్సంతసమందిదివ్యసుమవర్షంబుల్ప్రవర్షించిరి। పైశన్యా
నివహంబుల్కన్నులెదుటన్వీక్షించిశోకానల। జ్వాలల్గ్రాఁగఁదదగ్రజుల్వగచు
చున్సైన్యంబుతోఁబాఱఁగన్॥ శా॥ లంకామార్గమువట్టిపట్టిరిపులన్లక్షించిశా
ర్ఙ్గ్యుండుసా। హంకారస్థితివెంబడించిబడిస్వైరంబుఖిలవాతంబునల్పంగల్జార్ణో
నఁజేయుఁదూలములలీలన్వారలువ్విగ్నులై। బింకఁబెదిచనంగఁగేశవుఁడుగంభీరాట్ట
హాసంబునన్॥ స్రగ్ధర॥ బెదరించున్బెట్టుమించున్బెనుశరములచేభీకరస్ఫూర్తిన
ముంచున్। గుదియించున్గోపగించున్గురుముసలములన్గట్టిబాధించఁడంచు। న్గదనెం
చున్దడంచున్ఘనపరిఘములన్ఖడ్గమున్గైధరించున్। విదళించున్వ్రేఁచఁబడిం
చున్విబుధకరులన్విష్ణుఁడీరీతిఁద్రుంచున్॥ అప్పుడు॥ మ॥ జహదస్త్రంబులురత్త
రంగముఁబతచ్ఛత్రధ్వజంబుల్ఝషివ। స్ఫుహుశీర్షంబునటత్కబంధముగళద్రక్తం
బుధావద్భటంబుహసద్భూతమువిప్రవచ్ఛ్రిమవయఃపూరంబునై యుండిరా। స్ప
హిఁచేశత్రుబలంబుపెంపుసెడిపాఱెన్దక్షిణాశాగతిన్॥ క॥ హరివెనువెంటందగి
లిన। కరినివహముచండిమనఁగకాపికలగుచున్। హరివెనుదగిలినఁబఱచిరి। కరినివ
హముతోడరిపులుకాకుత్స్థునకున్॥ గీ॥ ప్రళయజంఝామమీరంబువలనఁజెదరి। పఱ
చుకాలాభ్రములలీలఁబద్మనాభ। శార్ఙ్గకోదండనిర్ముక్తసాయకోగ్ర। పవన
హతిదైత్యసంఘముల్వఱచెనపుడు॥ చ॥ గరుడతురంగనందకవిఖండితదానవరాట్ట
నుచ్చ్యుతా। భరణరుచుల్దిగంతములఁబర్వఘనాఘనకోటినుండిభా। నురగతిమిం
చుమించులనఁజూపెవియద్గహరిప్రసూనాంబువుల్గురియఁజెలంగుసందొరిఁగెంగ్రొ
త్తగనెత్తురుజేఁజులత్తఱిన్॥ మ॥ ఘనదైతేయఘనాఘనప్రచయమాకాశంబు
నందాజనార్దనవజ్రన్యనియుక్తిఁజెందిరణవర్షావేళవర్షించెనూ। తనకీలాలముమహో
రమాక్తికలనద్వర్షోపలవ్యాప్తిభూతనికాయంబనుచాతకప్రతతిమక్రోహంబుగ

న్పించుచుఁ గీ॥ ఈ క్రమంబున॥ మ॥ గమకంబులెసఁడికై దవుల్వడి చిటిలంగఁబులెసఁ
ప్పన్నిరూఢమహా ప్రాణభయంబునం దలలుపీడ నక్తముల్ గ్రక్కుచు । న్వమఖ
ధ్వంబునఁ బాఱు రాత్రిచరుల న్వెన్నాడి మున్నాడి వి। క్రమమునం జావు త్రివిక్రము
స్మరలిచక్కఁ జూచి రోషంబునన్ ॥ చ॥ రణనయవేదియుద్భవ రాక్రమవంతుఁడు
మాల్యవంతుఁడా । క్షణమున వెలకంటి వసుసం ద్రమలీల స్వకీయవాహినీ। గణ
ముఁ గ్రమించి యాహరి మహాముఖకెంజని ప్రజ్వలత్కృధా। రుణనయనంబులన్ని
డుగురు లెస్సవెన్దలయ్యా విచ్చిల్లనన్ ॥ ఉ॥ ఒప్పనెనీ మమాధవ యకారణధర్మము
వీరధవణాము । తప్పిభయార్తులై పఱచు దైత్యుల వెన్కనిహింస సేయఁగా । వి
ప్పనిహీనుఁడై నఘటియించు నె భీతుల ద్రుంచువానికిం । జెప్పెడిదేమి కీర్తియును
సేతము స్వర్గము గల్గ నేర్చునే ॥ చ॥ సమరవరాఙ్ముఖుం దొడరి చంపినవాఁ డెటువం
టి సంచిపు ద్యాములానలె ంబినం బోరఁడుండం ద్రు దివంబదియట్లు ఱుఁ డెఁగ । య్యా
ముఘటియించవనంత ప్రియమైనను నేని దెయున్న వాఁడఁ జూ। పుము భుజశౌర్యమీ
వెఱచిపోయెడు దైత్యులఁ బాఁక నేటికిన్ ॥ క॥ అనిపల్కి మాల్యవంతఁ । బను శైలమురీ
లనిశ్చలాత్ముండై నిల్చినమాల్యవంతుఁ గనుఁగొని। కనుఁగొనఁ గెంజాయదొలఁకఁ
గాహరి పలికెన్ ॥ ఉ॥ ఓ యినిశాచరప్రవర యొప్పగ నిప్పుడు పల్కినీరణ । న్యాయ
ము లెంచఁబోయెను సురనాథులఁ దోలెడు చోటఁ జాలుచా। ల్యాన్యాయము చేతఁ గాదె
జయమందుట మీరు జగంబెఱుంగదే । న్యాయము మేము దప్పమొక నాఁటికి దెట్లనవి
న్మతెల్పెదన్ ॥ ఉ॥ మున్ను విధాత మీకు వరముల్ కరుణించుటఁ జేసి త్రోయరా। కి
న్నిదినంబులేను తమియించితి వేల్పులు మానుఁ బ్రాణముల్ । విన్నదనంబు వారి
కొదవించిన మిమ్ము రసాతలంబునకుఁ బొమ్మని దూఱిన న్వినమి మిన్నికఁ బ్రాఁకినఁ బ
ట్టిచంపుదున్ ॥ మ॥ అసురుల్మీవలనన్భయార్తులయినన్నర్థించి నన్ దైత్యులన్ । స
మరక్షోణి జయింతుఁబొండని ప్రతిజ్ఞాపూర్వకాభీతి జా । నము మున్నిచ్చితి భీతిను
న్నశరణ్యన్నన్వందినన్ ప్రాలినన్ । మిముఁ ఖండింపక పోవనన్న నతఁడు న్నెలంచుఁ బెల్లా
ర్పుచున్ ॥ చ॥ కనుఁగవఁగొప్ప నిప్పులొలుక న్పటురోషరపారుణాబ్జలో। చనుఁడగు వి
ష్ణుమీఁద నొకశక్తి మహాభుజశక్తిఁ బూన్చి వై । చిననది ఘంటికల్ రొదలు సేయఁగ
మంటలు మింటనంటఁగాఁ । జనిహరి యొమ్మున న్మెఱసెఁ జారుఘనస్థితచంచలాద్యు
తిన్ ॥ మ॥ దనుజారాతి యనంతఁ బేరురమునం దల్లొత్తు తద్ఘోరసా। ధనముం గ్రమ్మ
ఱం బూని శాత్రవునిమీఁద న్వైవ సేనానివం। చినశక్తిన్ వలెమాల్యవంతు నెడఁ జొ
చ్చెన్ బ్రచ్ఛిదానన్మహో। శనిపాతంబునఁ గూలు నీలగిరి యోజన్ వ్రాలె వాఁడుర్వ
రన్ ॥ చ॥ తొడిగిన జోడు వ్రయ్యలుగఁ దోరపు నెత్తుటఁ దోఁగి యాగతిన్ । బడిజుటి

కొంతసేపునకుఁ బ్రైకొను శ్రాంతి దొఱంగి స్వస్థుఁడై । యదరి నిశాచరాగ్రణి సుమహా
గిరి పోలిక సుస్థిరాకృతిం । దడఁబడ కేగుదెంచి హరిఁ దార్కొని మార్కొని విక్రమం
బునన్॥మ॥ రటదత్యుజ్జ్వలకింకిణీశతసహ ప్రస్ఫారకార్ష్ణాయస। స్ఫుటశాతో
త్కటకంటక ప్రబలమై పొల్పొందు శూలంబు ని। క్కటపుం దెంపునఁ బూని కేశవు
ని వక్షోదేశముం గ్రుమ్మియుం । దటఁబోకద్దివిజారిముష్టినిహతిన్ ఘాటించె రోషం
బునన్॥ఉ॥ ఆతని సాహసంబునకు నచ్చెరువందె వియచ్చర వ్రజం। బాతఁడె వేలు మే
లనుచు నార్చిరి దైత్యులు మాల్యవంతుఁడీ। రీతి ముకుందు నొంచి యపరేని లుమంచు ఖ
గేంద్రు మోముని। గ్ఘాతముఁ బోలు ముష్టిహతి ఘట్టన సేసి పరాక్రమించినన్॥ఉ॥ ప
క్షీకులేంద్రుఁ డల్గి నిజపక్షపరంపరఁ బుట్టు గాడ్పునన్। రాక్షసరాజసైనికుల రాయి
డిఁ జేసినఁ బండుటాకుల। ట్లక్షులు తక్షణంబయి యనచ్చట నిల్వఁగ లేక బెండులై । ద
క్షిణవార్ధిలోఁ బడిరి దైవవశంబున లంకఁ ద్రోవగన్॥ అంత॥క॥ వినతానందనపక్ష
మ్మారుతహతి నిర్భ్రాంతుఁడై మాల్యవ। ద్దనుజేంద్రుం డట నిల్వఁ గూడక సహాయాద
ర్వ్యాప్తమిత్రంబు గాఁ । జనియెన్ లంకకు సిగ్గుతో నిటులఁ గంజాతాక్షుచేఁ బెక్కు
మార్గ్లనిలో నెద్చి రసాతలస్థులయి రయ్యా దానవుల్ రాఘవా॥గీ॥ వెలయ సాలక
టంకటకులమౌ వార। లధికు లమ్మాల్యవన్ముఖ్యు లాహవమున। రాముని చేత హతులైన
రావణాది। దనుజవరులు పులస్త్యగోత్రంబువారు॥గీ॥ రావణాదులకంటె నిర్వక్ర
విక్ర। మక్రమంబున ఘనులై సమాల్యవన్ము। ఖాసురగ్రామణుల గెల్వ హరికిదక్క
నలవియె తదన్యులకు భానుకులవరేణ్య॥చ॥ హరిహరియంచు మేమనఁగ నన్యు వలెన్న
న నేల నీవె శ్రీ। హరివి పుడాలకించిన మహత్త్వము నీయది శంఖచక్రము। ల్కరము
లఁ బూని కిద్దివిజకంటకులం బొలియింప మానుష। స్ఫురణ జనించినాఁడవు ప్రబోధని
ధుల్మనుఁగందు రాత్మలన్॥ఉ॥ దుర్మతు లెచ్చి సాధులకు ద్రోహము సేయ నెడన్
జగ్గంబునన్। ధర్మము దప్పనప్పు డవతారము లెత్తి విశిష్టరక్షణల్। ధర్మినెనవిన్
దుష్టజనకోటి హరింతువు రావణాదిదు। ష్కర్మపరాయణారి గిరిశంబక రాఘు
వంశశేఖరా॥క॥ అల పౌలస్త్యులకంటె వీరులగు పూర్వాదిత్యులన్ లంకవా। తలు
పొంగించుట శౌరి వైరమున వీరత్వంబు దీఱన్ రసా। తలమా భీరులు చేరుట న్నెలిపితిం
దర్వాతివృత్తాంతమున్ । దెలియం జెప్పెద నాలకింపుము కథాదీనావధానుండవై
వ॥ అని కలశజుండు మున్నదన్ను రఘువీరుం డడిగిన ప్రశ్నంబునకు నిటుల నుత్తరం
బొసంగినవాఁడయి మఱియు నిట్లనియె॥సీ॥ అమరలోకము జొక్క నాలోకనీయమై
భోలోకము సమృద్ధి నింపొనర్పఁ। గమలాప్తకమలారికాంతు లొందక యెయ్యేస్థల
ము రత్నప్రకాశముల వెలుఁగు। బలినిశాచరసార్వభౌము నాజ్ఞావిశేషమున నైభవ

నంబుసౌఖ్యముఁగను। భోగవత్యావగాంభోజగంగానిలవ్యాప్తినేనెలవుపావన
తఁజెందు।హాటకేశ్వరసేవాగతాగతాహి।కన్యకానూపురార్భటిఁగర్ణసుఖము।
ఘంగునేవదవుట్టిరసాతలమున।నుండియంతమమాలిజానెక్కనాఁడు॥వ॥ ధరణీ
లోకవిలోకనోత్సవమెదన్దార్కొన్నస్వర్ణాద్రితుం।గరథస్థుండయిపుత్రికైకసి
విజాంకంబెక్కెరాఁజంచలా। స్ఫురితంబైతగునీలమేఘమువలెన్ భూపాలసద్గా
త్రుఁడై। సరిదంభోధివనప్రదేశములసంచారంబుఁగావింపఁగన్॥ లయగ్రా
హి॥చారుపదనూపురములారభటిమీఱమణిహారములుచన్నవలఁదారసిలమేలౌ।
యారములనచ్చరలుపేరణినటించవరచారణులుదేవయువధారనిజతైకై। వార
ముఖటింపఁబలుకాలువెలిచామరముసారెలవిడుచ్చరకుమారికలువీవన్। జేరు
గలపుష్పకముపైరుచిరలీలగురుఁజేరఁజను ధీరునిఁగుబేరుఁబొడఁగాంచెన్॥ ఉ॥
కాంచిసుమాలివెండియునెగాదిగఁజూచికళానిరూఢినా। హించఁగవీనిఁబోలఁగ
లఁడేజలలేదొరయిట్టిపుత్రునిం। గాంచినవిశ్రవోమునిదిగాదెకభాగ్యమయా
రేరాక్షసుల్గాంచరెసౌఖ్యమీదృశునిఁగైకసివిశ్రవుఁజేరికాంచినన్॥వ॥ అనిర
క్షోహితకార్యకాంక్షియగుసయ్యాదిత్యవిద్వేషిరోజ।జనఁగావించివిముక్తవద్మ
యసుశ్రీచందానవింపొందునం। దనిమోమాదరవూరితేక్షణములన్దర్శించివం
శంబుకై।న్నుసుపాయంబొక్కటేగణింతువినుమంచుంగూమిరాతోనిట్లనన్॥ ఉ॥
మానినియీమణీమయవిమానముపైఁజనువాఁడువిశ్రవో। మానికుమారుఁడీశ్వ
రసమానుఁడుదిగ్విశయేలు నెవ్వడున్। వీనిజయించుపాటిరణవీరులుఁగల్గుదురమ్మ
హాముని।శానునిభార్యవై యుతనిసాధుకుటింబభజియించితేనియున్॥సీ॥దౌహిత్రకు
లముచేఁదకుకుమేలగునంచుఁబితృదేవతలుకునఃప్రియముఁగందు। రాడుబిడ్డయ
నల్లుఁడనివేడుకలుసేయఁగలిగెఁగాయనితల్లిమొలమిఁబొందుఁ। గన్యకాదానాభి
గణ్యపుణ్యఫలంబుతనకుఁజేకుఱెనంచుజనకుఁడలరు। వరునతోభోగించివరమురీ
యఁదలంచియనలేందుగంధర్వులాశ్రయింతు। రాత్మజామణిజనియించెనన్నమా
త్రనట్టికన్యయసామాన్యయనిరొజెంగి।కులవయోరూపశీలభంగులకుఁదగిన। వి
భువెదకిపెండ్లికావించివెలయుగురుఁడు॥వ॥ తనుజామాత్రవుగావువంశమున
సౌందర్యంబునన్సద్గుణం। బునశ్రీదేవికిసాటిసేయఁదగునీబూబోఁడిమావాని
కి।మ్మనిరోబంధుఁడువేఁడగావెఱచుఁబ్రత్యాఖ్యానశంకాప్తిజ।వ్వనివైనన్దినము
ల్గ్రమింపఁబడెనుద్వ్యాహోర్ధ్వానిస్థానమిన్॥చ॥కమలదళాక్షిఁగూఁతురినిఁగాంచుట
మేలగునైననెక్కవాతుమునవిచారహేతువనికాంచెదనెట్లగునన్నఁదల్లి వం।శము
గురునన్వయంబువతినంతతికన్యదుశాత్మమైననౌ। ప్రమదయపకీర్తియౌన్ సకల

బాంధవనిందయు నొందుఁ గావునన్॥ఉ॥ దీని వరించు పేఁడనుచు దేవుఁ డెఱుంగునొ
తే కెఱుంగఁడో। కానిటి దన్యుఁ డెట్లెఱుఁగుఁ గాన నెఱుంగని తండు నీవిభుం। డౌనని త
ల్లినీవలన నన్వయ మొప్పఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంచునం। చేనును నెల్ల బాంధవులు నెన్నుదు మి
ప్పనిదీర్ప వేయనన్॥ఉ॥ కమ్మలడాలు చెక్కులఁ దగద్గలీన మొగంబు వాంచి తా। నిమ్మ
ని ప్రేది సిగ్గు మది నెక్కొన మ్రొక్కినఁ దండ్రి యొత్తిమా। యమ్మను పుత్త్రలం గనిశు
భాన్వితవై మను మమ్మహామునిన్। సమ్మతిఁ గొల్చి నీవని ప్రసన్నత దీవన లిచ్చి పంచి
నన్॥సీ॥ నఖరుచుల్ పరణారుణచ్ఛాయలను గూడి యులరు కుంకుమగంధ మవని కొసఁ
గ। రమణీయమణినూపురధ్వనుల్ మదవత్కులగుద్విజాతులవల్కుల ననుసరింప। సొగ
సువాలు మెఱుంగు చూపులా శావీధికలఁ గల్వ విరి మేలుకట్ల మర్పఁ। గరపల్లవశ్రీలు
గంకణారవము చేఁ గోయిలరొద లాగ సుంపుఁ బిల్లువఁ। గాంచిఘంటికలు మ్రో
యనంచితోరుకదళికలు మీఁద ఘనకుచకనకకలశ। యొగి దిగన్నిగలోలుక నయ్యె విద
శోభ। వాకృతిఁ జేరెఁ బౌలస్త్యనాశ్రమంబు॥క॥ కాంచనపాంచాలికవలె। మించి
నయా కాంచనాంగి మెయిజిగి వ్యాపించఁగఁ గాంచిన తరువులు। గాంచనతరు
వుల లెఱుంగఁ గైకొనె నచటన్॥క॥ పాయమున హరుని కెందొగ। పాయక మనసరమ
శియిటులఁ జని మోహాంబున్। జేయుచు రెండవ వ్యాహా। వాయిరుఁ డనఁదగు పుల
స్త్యనందనుఁ జేరెన్॥ఉ॥ చూచి మరీచిమాలిరుచిఁ జొక్కుడు పద్మిని లీల రక్తితో। నా
చెలి యిచ్చ మెచ్చుకొని యాతని మ్రోలన తానె నాబ్జవం। మూచి తలజ్జయై నిలిచి యుక్షో
ణిఁ బదాగ్రమునన్ లిఖించుచున్। వేచిన యంత మోహము విధివిశ్రవుఁడు న్నెర వే
ర్చి ముందరన్॥సీ॥ తెలివియా చేరలం దేసి కన్నుల దాని మొలకనవ్వుల ముద్దు మో
ముదాని। వెలయశోంచెదు తల వెంట్రుకల్గల దానిఁ బనమించు నెలవంక నెంసలి దా
నిఁ। గమ్మడాలారయా బంగారు చెక్కుల దానిఁ దావి పీడెపు కావి మోవిదాని। ముబ్బు
గుబ్బపుగబ్బి గుబ్బ చన్నుల దానిఁ బిడికిట నడఁగు నెన్నడుము దాని। మెఱుఁగువలెద
ళ్ళు తళుకను మేనిదానిఁ। గన్నెప్రాయంబు చేవ న్నెగన్నదానిఁ। దోరవు పిఱుందు
దానిఁ బెందొడల దాని। సొగసు నడదాని నక్కన్నెఁ జూచె నతఁడు॥ఉ॥ చూచి సవిస్మ
యాత్ముఁ డగుచున్మ నిరొవ్వ తె వేమి నీదు పే। రే చెలి లేక నొంటి నిట కేటికి వచ్చితి వె
వ్వరైనఁ బ్రే। రేచి రొ నీవె వేడ్కఁ జెరించెదొ కల్గినమాట కల్గిన। ట్లో చెలి దెల్పుమ
న్నన దియాగరమున్ల్మ కులించి యిట్లనున్॥మ॥ కరుణాసాగర నేను మాలియను రక్షః
స్వామి గారాబు కూఁతు। రఁ బుష్పోత్కట చెల్లెల న్రహి వహింతున్ గైకసీ సంజ్ఞ
చే। గురునిర్దేశమునన్ భవచ్చరణముల్ గొల్వంగఁ దా వచ్చితి। న్పరికించం దగు నామనో
రథము నీవా భవ్యప్రభావంబునన్॥వ॥ అని పలికిన యాచ్చెలుకలకొలికి పలుకులు విని తత్

నను నీదృష్టినదివచ్చినరాకయెఱింగి సుగుణాభినందనుండగునవ్వలస్త్రీనంద
నుండిట్లనియె॥మ॥కలకంఠీమణి నీమనోరథము నేఁగంటింగానుతాపేతునిం। దులకు
స్వచ్ఛితివైనసందేశడనన్ను జ్జేరిమాటాడుటల్। ఖలులౌరాత్మనులుద్భవించెదరు
నీగర్భంబునన్నావుడుఁగా। జెలిభీతిల్లివినీతిమ్రొక్కివచియించెన్విశ్రవోబ్రహ్మ
తోగ్॥మ॥ అనఘా మాకుఁ దవబ్రహ్మవై విబుధలోకారాధ్యశీలుండవై। మునినీతేజ
మునన్ జనించినసుతుల్నాంసాశులైదుష్టవ। ర్తనులైసాధువిరోధులైమెలఁగుట
పాపంబేసుఁజన్యూతిఁజే।నిరుఁబోల్పందగుసత్కుమారకులమున్నింపంగదేనావు
డుఁగ॥మ॥అలపౌలస్త్యుఁడుగ్రమ్మఱంబలికెఁగన్నెన్గాలదోషంబుపె। ద్దలకేకా
దువిఘాతకైనవశమేతప్పింపనింకేలచిం। తిలనీపుత్రులయందుమేటియనఁగాదీ
పించువిద్యాగరి। ష్ఠులలోశ్రేష్ఠుఁడుబ్రహ్మనిష్ఠుఁడుకనిష్ఠుండిందుబింబాననా॥క॥
ననుఁబోలుబ్రహ్మనిష్ఠల।నినుఁబోలువ్రతావరుచులనెనయావినీతి। నినుఁబోలున
కుమారుఁడు।మునునాతనివలనఁగులముమనికితమేలా॥వ॥ అనిథవిశ్వదర్ధంబువి
వరించివిరించిపౌత్రుండుపుత్రకాంక్షలాచరించితనువరించిమరులునందీవరించిన
యక్కన్యకుగర్భాధానంబుబ్రసాదించిన॥సీ॥ మేరుశృంగములపైమేఘముల్ డి
గురేఖనాతిచూచుకములునల్లనయ్యె। దౌహృదశ్రీనిల్చుధవళాంబుజముపోలికఁ
దెలిగంటినెమ్మోముదెల్లనయ్యెఁ। కృశదైత్యజాతివర్ధిలునటులనురీతిఁగలకంఠి
లేఁగౌనుబలితమయ్యె। గర్భగార్భకతనూకాంతిపైలగులీలవిమలాంగినూగారువి
పులమయ్యె।నలరుబోఁడికినొక్కయడుగామడయ్యెఁ। గీరవాణికిఁజిట్టుములోరము
య్యె।నబ్జపాణికిమంటిపైవాసయయ్యె। సైకతశ్రోణికిఁబ్రమాతిసమయమయ్యె॥
క॥భువనములుదలఁకమునులును।దివిజులడరదనదుగుండెదిగ్గమనఁగరా। హువుశ
నిమొదలగుదుర్గ్రహ।నివహముబికటస్థలమునవిలిచినవేళన్॥సీ॥పిడుగుచప్పుడు
తోడబెడఁగుజేసురునిందుచాయదేఱెడుదశాస్యములతోడ।బిఘుదకోఱలతోడ
నెరయఁగాటుకరాశిమైనట్టుగనునట్టుమేనితోడఁ।జూలుకుచూపులతోడజ్యోతిర్జ్వ
తారుణారుణములౌకఱుకువెంట్రుకలతోడఁ। దామ్రోష్ఠములతోడదారుణాకృ
లలీలవెలయువింశతిభుజార్గళములతోడ। భయదమైబీభత్సమొలయురూపంబుతో
డఁ।గైకసీభామినీమణిగర్భమునను। రావణాగ్రుఁడగురాక్షసుండొకఁడుదయమ
య్యెఁ।గాలకూటంబువారాశిఁగనినయటుల॥శా॥ ఆరక్షోవరుఁడుద్భవించునెడగృ
ధ్రారావముల్మించెమే। దోరక్తంబులుమేఘముల్గురిసెనాందోళించెభూతావ
ళుల్।భీరుత్వంబెనసెన్సమీరౌఘములుగంపించెనాస్తృగాలవ్రాటల్పూరిజ్వాలలు
వాంతిసేసెరవిదీప్తుల్మాసెమ్రోసెన్దిశల్॥క॥ఆపేక్షబుత్రజన్మము। భావించిపు

లస్త్యమతుఁడు బల శోభించి దశగ్రీవుండను పేర తనికిఁ గావించి యథోచితంబుగా
నున్నయెడఁ॥ ఉ॥ వెండియు విశ్రవస్స్ఖలితవీర్యమునన్ బలుచాలు దాల్చి బ్రహ్మాండవి
ఖండనోద్భటఘోరఘటిమాతిదువానిఁ గుంభకర్ణుండను పుత్రునిన్ సురవరుల్ బె
గడొందఁగఁ గాంచె నంతన। య్యండజయాన శూర్పణఖ యన్దనయన్ గనియెన్ బ్రియం
బునన్॥ తదనంతరంబున॥ చ॥ గుణరత్నాకరుఁ డింద్రియార్థముదుదుఁ గూరాహి
వస్యాయుతుఁ డశేషవిద్యానిధి విశ్రవఃకులహితాచారాశ్రయుం డార్యపో। షణచిం
తామణి సర్వభూతకరుణాసంగాత్ముం డౌ విభీ। షణుఁడుర్వైకసిగర్భవార్ధిఁ బొ
డమెన్ సంపూర్ణచంద్రాకృతిన్॥ గీ॥ ఆసహోదరత్రయంబున కాగమోక్తమార్గ
మునఁ దండ్రి జాతకర్మంబు నాదు। కరణములు మున్నుగాఁ గలకర్మతతులు। గ్ర
హమున నెనర్చి యుపనయనము లొసఁగె॥ వ॥ తత్తెఅంగుసనవిశ్రవస్తనూజాతులు
వనీతులయి తండ్రివలన నఖిలవిద్యావిశేషంబు లెఱింగి చిత్రభానుత్రయసమాను
లును దినదినప్రవర్ధమానులునై వెలయుచుండి రయ్యవసరంబున॥ సీ॥ అలఁతిగట్టు
లు భుజాగ్రశిరాగ్రశతను త్రాటించి కందుకప్రౌఢిఁ జూపు। నుడువీధి నెరసిపో
యెడు విమానములందుకొని బిట్టు నేలతోఁ గొట్టియార్పు। శాస్త్రమోన్నతభూరుహ
ములు దాఁ బడఁ ద్రోచి పఱచు మానుల డాసి పరిహసించు। శరభసింహాదు దేభ
సమితిఁ జీడిచి తెచ్చి గట్టిగా దామెనఁ గట్టివైచు। గరుడగంధర్వసన్నాగగ్రణుల నేచ
టఁ గనిన మీఁతో భుజాభుజిఁ బెనఁగవలయు। నిలువుఁడను వారలు బుక వెన్వెంటఁ ద
గులు। బాల్యలీలావిలోలుఁడై పంక్తిముఖుఁడు॥ సీ॥ గిరిదశాకరిభోగికిటికూర్మ
లు ప్రావాలనంఘ్రి ఘట్టన నుర్వి నడఁగఁద్రొక్కు। నరుణచోదితరథంబట్టిటు గాఁ బట్టిన
లినాంశుబింబంబు వాకిలిడుచుఁ। బారపాచిదిగీశపట్టణాభ్యంతరోద్యానవృక్షఫలా
గతతులఁ గూల్చుఁ। గనుగొన్న వైమానికశ్రేణి విన్యాలాస్యబిలగతంబుగ నొక్కి పె
ట్టమ్రింగు। నెదుటఁ బడకున్న మునికోటి వెదకి వెదకి। పట్టి భక్షించుఁ గ్రొవ్వెగఁ దొ
ట్టిగురక। విడిచి నిదురించు లేచు నల్గడలఁ దిరుగు। కుంభకర్ణుండు నడయాడు కొండక
రణి॥ చ॥ అతని సహోదరుండు సుజనావనశాలి విభీషణుండు। వ్రతములు సే
ల్పుచుఁ శ్రుతివరంపరయర్థముఁ దండ్రి దెల్పఁగా। హితమతిని నాలకించుచు జితేంద్రి
యుఁడై యుపకారశీలతన్। ప్రతిదినముం జరించు మృదుభావముతోఁ గులధర్మవర్ధ
తిన్॥ ఉ॥ అన్నలు సేయు రాయిడి భయాతురులై పలు వెత్తు మానులం। గన్నులఁ జూ
చె నెంత నుకంపము మానిచి నానిమిత్తమా। పన్నులవీరి బ్రోవుఁడని ప్రార్థన సే
యున తండ్రి వారలన్। బిన్నతనాననుండియు విభీషణుఁ డెంత పరోపకారియో॥ క॥
క్రూరుఁడగు కుంభకర్ణుని। బారిఁ బడి విభీషణోక్తి ప్రతికిము నాలుక। శాఖారుణికు న

దీవింపుఁడు। తారవితారముగ బ్రదుకు మన్నా యనుచున్॥ ఉ॥ అంతట నెక్కి వాఁడు
తమయయ్యఁ గనుంగొన రత్నఘంటికా। క్రాంతవిమాన మెక్కికొని కన్నుల పండు
వు గాధనేశ్వరుఁ। డెంతయు వేడ్కవచ్చె చెలు వెల్లను దప్పకఁ జూచి కైకసీ। కాంత
స్వభావసిద్ధమగు క్రౌర్యమునన్ దశకంఠుతో ననున్॥ మ॥ కనుఁగొంటే భవదగ్ర
జుండయిన యక్షస్వామి సౌభాగ్యమీ। తని చందంబున నీవు నిట్టిసిరులొందన్ జూడఁ
గాంక్షించెదం। దనయా యెందున నీదృశస్ఫురణఁ జెందన్వచ్చునా నేర్పుఁగ్రై। కొన
శీఘ్రంబున నేఁటికూరక యశక్తుంబోలి వర్తింపఁగన్॥ అని ప్రబోధించిన॥ ******
మ॥ జననీ వాగ్వ్యజనానిలజ్వలితరోషజ్వాలియై యద్దశా। ననుఁ డిట్లంచుఁ బ్రతిజ్ఞ
సేసె జననీ నామాట తథ్యంబుగా। విను మే ఘోరతపస్వినై ధనదు లీలన్మించెదన్ లే
నిచోఁ। దన తేజంబుల నీదృశంబగు ప్రభుత్వంబైనఁ బ్రాపించెదన్॥ క॥ పెక్కువవు
సాటియనుగా। కెక్కువయుం గాక జోక నీతనికంటెన్। దక్కువయయి రానిచ్చన
ను। మక్కువ వీడ్కొలువు మనినమగ్రవినీతిన్॥ మ॥ వినతుల్సేసి దశాననుండు ముదము
తన్వేమాయు దీవించు నజ్జననిం వీడ్కొని కుంభకర్ణుఁడు గవిత్త భ్రాతయున్వెంటరాఁ
జని గోకర్ణ మహాప్రయాగ శ్రమము విశ్వాసంబుతోఁ జేరి కాం। చనగర్భున్మది
నుంచి యుగ్రతపముల్సల్పంగ నుద్యుక్తుఁడై॥ తమ్ములతో నిట్లనియె॥ సీ॥ కమలగర్భుఁ
డు భక్తకామధేనువు నిక్కంబుగా వత్సలత్వంబుఁ జూపుఁ। బరమేష్ఠి యాశ్రిత
పారిజాతము క్రాంతిఁ బాపి కావలసిన ఫలములొసగుఁ। భారతీనాథుండు ప్రణత
చింతామణి రాతనంబూనియు రక్తి నెరవు। చతురాననుండు దాసనమీవ మేరువు
కర్పురదాత్యక్త్వగరిమ మించుఁ। దాత తావసజనకామితప్రదాత। పెద్దవేల్పు ముని
శ్రేణిఁ బ్రీతి నిల్పు। నలువ యతివీక్షణాళులు నిలుచు కలువ। యతని భజియింప మసకో
రెక్కలబ్బుట యరుదె॥ మ॥ అని వాణీరమణీమనోహరుని మాహాత్మ్యంబు వర్ణించి యు
య్యనుగుందమ్ముల నిర్వురన్ ఘనతపస్యాసక్తచేతఃప్రవర్తనధౌరేయులఁ జేసి వా
రి సవిధారణ్యంబులన్ నిల్పి తా। ను సుప్రత్యేకవనాంతరంబునఁ బ్రశాంతుండై
తపంబున్నెడన్॥ సీ॥ వనజకాననశోషకమన కెంతపమలయువరి తాపకృతి నాఁగఁ బ్ర
బలుతపను। కరములు సోఁక భగ్నము మండు రవిరత్నముల తనుజ్వాలికలొలసినపుడు।
చురచురగా లెడి శుష్కతృణశ్రేణిఁ ఫరణిఁ గన్పడు నికుంజములఁ దగులు। మంటలు వె
దురుజొంపములఁ బ్రాకి మహోగ్రమైత దంతిక భూరుహముల కెగసి। దరికొని
దహించు నక్కాకఁ జాళ లేక। దెరలి మృగములు మృగతృష్ణ కరిగిపారుగు। మండు వే
సవిఁ బంచాగ్నిమధ్యము మునఁ। గుంభకర్ణుండు గావించె ఘోరతపము॥ క॥ కటులెం
డకు వానకును। తట్టటతర మగు నలికి వెఱకకంపించక వే। సటఁబడక కుంభకర్ణుఁడు।

పటునిష్ఠ ఘటించెఁ దపము పదివేలేఁడుల్ ॥ సీ॥ కంటిచూపు జగంబు కంటెరూపు సజా
తిక జ్యోతి కతన నైక్యంబు సేసి । సర్వభూతదయా ప్రసన్న భావంబుతోఁ దరలని
నియమంబు దగులువడెఁ ది । యించుకించుక సందడించు కోరికలతో వివిధేంద్రియ వి
కారవితతులఁ డించి । ద్వంద్వములు సహియించు శాల్మికంబంబుతోఁ గడిది త్రైతంబు
గట్టివైచి । కమలవట్టంబు శోధించి కమలభవుని । కమలపదములు దలఁచు మగాధ
శక్తిఁ । దగ విభీషణుఁ డేకపాదమున నిలిచి । యయిదువేలేండ్లు గావించె నతుల తపము
॥ క ॥ మఱి యయిదు వేలయేఁడులు । దెఱ దినకరు మూయకీసుని దెసఁ జూచుచు నే । డ్త్రైర
నూర్ధ్వబాహుఁడయి మతిఁ । దఱకశ్రుతి నెడి వికొనుచుఁ దప మొనరించెన్ ॥
మ ॥ ఎలుకల్ పిల్లులు నీలకంఠములు భోగీంద్రంబు లేణచ్చటల్ పులులున్ సింహములే
నుఁగు ల్శరభ వ్యాఘ్రల్గెండ భేరుండము । ల్చెలిమిం జెంది విభీషణాశ్రమమునం జె
ల్వొందు భూనాథ యం । దులకున్ బొంగి నటింతు రచ్చరల మూర్త్యుల్ పొలువర్షింపఁగన్ ॥
వ॥ అదివలికి లోపాముద్రాధిపతి వెండియు రామభద్రున కిట్లనియె ॥ సీ॥ అఖిల లోకా
తీతమగు మహామహిమంబుఁ బడయంగ నూహించి వంక్తిముఖుఁడు । విధి దేవతాక
మైవిల సిల్లు మంత్రంబు జపియించుచును విరళ నతఁ దాల్చి । యొకకాలి పెను వ్రేలి ను
ర్వి జక్కఁగ నిల్పి నూర్ధ్వావలోకన ధుర్యుఁడగుచుఁ । దన హృదయాకాశమునఁ బితా
మహు నుంచి ధ్యానించి వేలేఁడు లయిన వెనుక । నగ్రమున నుండు నుగ్రతరాగ్నిలో
న । మునుకొని కరాసిఁ దలఁ ద్రుంచికొని సభక్తి । కముగ బ్రహ్మార్పణంబు గాకయు
నుచు । వీర సాహసంబు గావించు విస్మయముగ ॥ మ॥ వికటాచారుఁ డతండు చెల్చి
యిటుల న్వేయేండ్లకు కొక్కొకమ । స్తకము ల్ఛేద మొనర్చి వేల్పుదమున న్సంభా
సితార్చిం దదీ । యకరోటి ప్రతతుల్ తిల్లుమని వ్రయ్యంబుట్టు ఘోషంబు జాం । డక
టాహస్ఫుట నాప్రచండతర మైనాదిశల్నిండఁగన్ ॥ శా ॥ పౌలస్త్యార్పిత కీకసా
స్రవలశుంభన్మస్తకప్లోవణ । స్థూలాభీల కరాళ పావక శిఖాస్తోమంబు ధూమంబు
తోఁ । బాలోమీపతి ప్రోలుఁజుట్టికొని యెన్నా వివ్రవృద్ధానురో । ద్వేలా ప్తా ర్పులు
తద్బలంబు లిటులుద్దీపించు నట్లోలికన్ ॥ మ ॥ ఉరునిష్ఠోగ్ర దశాస్య నిర్మిత శిరో
హోమానుక్రియా దగ్ధమే । దుర మేదఃపలలాస్థికైశికమిళద్దుర్వాసనల్ వ్యోనభోం । త
రముల్ నిండఁగఁ బైఁ బనోవకిఁ కెనెన్నండి చ్చు సోవీనికిన్ । వరమజ్ఞానసుఁ డంచు నెం
చుదినము తోవకాబోవు దేనాఘముల్ ॥ క ॥ కైకసిసుతుఁ డిటువలెని । ర్వ్యాకులమ
తిదశసహస్రవర్షములదుగన్ । భీకరగతిఁ బదియవతల । వీఁకం దెగఁ గోసి వహ్ని వే
ల్వఁగఁ దలఁచెన్ ॥ అప్పుడు ॥ చ॥ గగనము మ్రోసె వీచె మఱి గాలి సముద్రములింకె మే
రువుల్ । దిగఁ బడె భూమిచక్రము గతిం దిటిగె న్రవితో వదప్పెన । మ్మగల మగండు

పీఁక దశముఁ బసుపుస్తకముత్తరించివే। ల్వఁగడఁగి హోమానవహ్ని చటులంబుగఁ
బ్రజ్వరిలంగఁ జేసినన్॥ శా॥ ఆపౌలస్త్యవివర్ధమానఘనహోమాగ్నిజ్వాల
జ్వాలికల్। పైపైఁ బ్రాఁకిన దిక్పతుల్ గతులు విభ్రాంతాత్ములై సర్వలో। కావ్యా
కర్షాధిపతిత్వసౌఖ్యనిధి బ్రహ్మఁ జేరి సేవించి స్వామీపశ్యాసనయాత్తులన్నముఁ గృ
పాదృష్టిన్విలోకింపవే॥ మ॥ దశకంఠాపరుఁ డగ్నిఁ దోఁచి దితలల్ దా వేల్చియున్
నేఁటికి।ద్దశముంబైన శిరంబు వేల్వఁగడఁగం దద్ధోమధూమచ్ఛటల్। దశదిగ్భాగము
లావరించెనిఁకఁ బ్రత్యక్షంబుగాకుండితే। నిశిఖిజ్వాలలఁ గ్రాఁగుమా జగములున్ని
కష్టంబు వాణీశ్వరా॥ ఉ॥ చెప్పెదమైన నీకరుణ నున్నతుఁడై మనుటేమిఁ దఁగా జగం। బ
ప్పశిఖాశిఖామిఁచు మహాపవనానిలమిప్పుడె యేఁచఁబూనెడి। చెప్పెడిదేమి యింక నెడసే
సినఁ దప్పగు మీఁదిబాధకే। మొప్పితిమగ్రమవ్యక్రత హోమము మాన్పఁగదయ్య
చయ్యనన్॥ వ॥ అని భయహేతోత్పాతవిధాతచేతస్కులై చేతులు ముకుళించి ప్రార్థిం
చు వేల్పులదొరలదరహాసవదనంబు దెరలంగనుంగొని మంచిదని సమ్మతించి విరించి
కాంచనమయకమలాసనంబు డిగ్గనుఱికి యతిసత్వరంబున॥ సీ॥ శ్వేతకేతుఁడు జో
కనేసి తెచ్చినపదార్థాన్నియుంచ హంసమాయి పడిగ నెక్కి। వెనువెంటవచ్చు పావి
త్రిముఖస్త్రీలప్రణయభావలమీఁది బాళిమాని। ప్రాఁబల్కు తుదలతోఁ బ్రణు
తించు సంయమిప్రవరులనుతిఁ బెడచెవులఁ బెట్టి। సృష్టిక్రమముఁ దెల్ప జేరికైనడచు
బ్రహ్మలదిక్కుగని మాటలాడ మఱచి। గనుమవులపునఁ బఱతెంచుకొడుకుపిఱు। వి
నెడురక్తియుఁ బూనక వేల్పుచెలువ। లాడఁ బాడంగ నెడయూక నాతఁ డమున। దశము
ఖునకబ్జభవుఁడు ప్రత్యక్షమయ్యె॥ శా॥ ఈచందంబున బ్జక్కఁ తునకు వాణీశుం
డు గాన్పించి పీ। రాచారుండ తఁ డున్న యొక్కతలపై హస్తాసిఁ బూన్పంగనో। హోమా
చాలించు దశాస్య యీతెగువ మద్యోగింతు రేమెచ్చితిన్। నీచిత్రాధ్వరకర్మనైష్ఠి
కతకున్ గానీ కోరిక్కలీవచ్చితిన్॥ వ॥ అనివారించి హితోక్తులు వివరించిన విరించి నవ
లుకులాలించి సాహసోద్యోగంబు చాలించి లేచి తలయెత్తి యతని బోడఁగాంచి పు
లకాంచితశరీరుండయి యవిశ్రవఃకుమారుండ నేకనమస్కారములాచరించి యి
రువదికరంబులు ముకుళించి హర్షగాద్గద్యంబు వహించి యిట్లని స్తుతియించె॥ సీ॥
ప్రకృతి దురాపమై పరిపూర్ణరూపమై యొసఁగు సత్తామాత్రమీవె కావె। సత్త్వ
ప్రధానమై సాక్షితాధీనమై యొసఁగు నీశ్వరతత్వమీవె కావె। సృష్టివిహారతవై
యిష్టార్థదాతవై యొసఁగు సర్వనియంత నీవె కావె। పురుషాహ్వయుండవై బోధమ
యుండవై యొసఁగు మహాత్ముండవీవె కావె। నిన్ను సృజియించుకొన్నది నీవె కావె
నిన్ను నీలోనఁ గనుఁగొందు నీవె కావె। యొల్ల ప్రోచుచుఁ ద్రుంచ మేల్పనీవె కావె।

యొల్ల శత్రువులకు వానసమీవె కావె ॥ మ॥ తనుబుద్ధిం ద్రిదశముల్ వికారములునా
త్మ జెందఁగాఁజేసివా । నినిద త్తగ్వమహాకర్మముల్ సలుపఁగా నీవేని యోగించి మం।
దున దారిద్ర్యము వైభవంబు సుఖముల్ దుఃఖంబు కాలంబు వెం।టనె కల్పించి సమ
స్తము గను నిసర్గ ధ్యానింతు నశ్రాంతముల్ ॥ ఉ॥ దేవ శుభాశుభస్థితులు దేవనరా
సురముఖ్యులొందగా । నీవె రమోన ర్తువాహ్యుఁడవు నీకొకవిన్నపము వరించెదన్ ।
జీవులు కృత్యవన్నె వెఱఁజెందు దురుగ్రవిరోధికృత్యులై । కావునఁ బద్మజుంబు వె
లిగా బ్రదుకన్ వరమిమ్ము వేగృహల్ ॥ మ॥ గరుడాదిత్యసభశ్చ రాసురమరుద్గంధర్వ
సిద్ధర్షిగా భా । స్వరవిద్యాధరయక్షకిన్నరపిశాచ ప్రేతరక్షఃఫణాధరభూత గ్రహ
విశ్వసాధ్య వసురుద్ర శ్రేణిచేఁబోరులన్ । మరణంబొందని యట్టి యిమ్ము గణి
యింపం దక్కు మర్త్యాదులన్ ॥ మ॥ అని ప్రార్థించిన పద్మగర్భుఁడు దదీయాశ్వాస్యమీ
డేర్చి తెంపున మున్నాఁడు వహ్ని వేల్చిన శిరంబుల్ క్రమ్మఱన్ మొల్పిచె । ల్వాల
యంగట్టడ సేసి సౌఖ్యనిధివై యీరేడులోకంబులం । మనజేయుండను కీర్తిఁగాం
చుమని సంతుష్టాత్ముఁగావించు మన్ ॥ చ॥ అపని సవర్యులం బ్రముదితాత్ముఁడవై వర
మేష్టి రమాగరం । జితమతి యా విభీషణునిఁ జేరి తపంబున ధర్మమార్గమున్ । స్థితిననివా
ర్యభూతహితశీలత నీ ప్రతిగాన నేను మెచ్చితి నిను వత్స నీవలచు చింతితముల్ గణియిం
పు నావుడున్ ॥ శా॥ అంతర్నాదము విన్న రోగి కురునట్టా మాటలాలించుచున్ । సం
తోషించి విభీషణుండు విశాలస్వాంతంబు భవంతం దయా । వంశం శాంతమనంతరూ
పిణముహంవం దేవాటంచున్నచః । కాంతుం జేసిన మ్రొక్కి రించిఁ బలికెన్ గంభీర వా
చార్భటిన్ ॥ చ॥ ఇనుఁడు కరంబు నిగ్గశలనిందుఁడు కీలలవహ్ని వన్నెఁగాం । చినక్రి
యనవ్యుణంబులఁ బ్రసిద్ధి వహించిన లోకకర్తనీ । వెలసిన నూర్మి వచ్చిన నవెంత
యు మెచ్చితినంటివింతకం । తెనువరమున్న దే యిపుడు నే గృతకృత్యుఁడనైతి నీశ్వ
రా ॥ ఉ॥ ఐనన మోఘదర్శనుఁడవై నజగత్పతివీవె మెచ్చి యిం । పైన వరంబు వేఁడుమ
ని యానతియియ్యఁగ నూరకుండరా । దేనుతి సేసి వేఁడెద సహింపఁగఁగూడని యట్టి
యాపదల్ నాని తధర్మమార్గమున నామకచిత్తము నిల్పఁజేయవే ॥ క॥ ఏయాశ్ర
మంబుఁ జెందిన । నాయాశ్రమధర్మమునకు ననుకూలముగాఁ । జేయుము హ్యాప
యము ధామిక మ । డేయెడన విజేయుఁడనఁగ నేవినియుందున్ ॥ గీ॥ శిక్షితము గాక
బ్రహ్మమదియు చిత్తవృత్తికనుగుణంబుగ నిమ్ము బ్రహ్మాస్త్రమనిన । నావరములిచ్చి తద్
వృద్ధికజుఁడు మెచ్చి । యిచ్చననుకంపజనియింపనిట్టులనియె ॥ ఉ॥ అసురయోనిఁ బు
ట్టితి వియాసురవృత్తి యొకింత లేదనీ । కీసురలైన దీటగుదురే భవదుత్తులు నన్నుఁ
బ్రీతుని । జేసె నమత్యగాభావము సుశీలము సంగిలి నింక నీవు దే । వాసుర కోటిలో

ఘనుఁడవై మనుమంచునను గ్రహించినన్॥క॥ కొనియాడిరసురులజుఁగనుఁ। గొని
యాడిరి వేల్పుముద్దుగుమ్మలు వెతవీ। డ్కొని పాడిరి గంధర్వులుఁ। బెలువగునసుర
ద్వేషువిభీషణుఁడొందన్॥చ॥ పరహితుఁడైనవానికిశుభంబులభించిన నెల్లవార
లన్। హరుష మొకండ్రు దుర్జనున కాయువు శ్రీయు నువృద్ధిఁబొందినం। బరమభ
యంబుఁజెందుదురు భానుమ లేశ్వరకావునన్ దయా। పరుఁడు విభీషణుం డసురభా
వమునొందిననుబ్బిరందఱున్॥చ॥ బిసరుహగర్భుఁడిట్టులవిభీషణు కొక్కాలాసం
గి ప్రాభవం। బెసఁగఁగఁ గుంభకర్ణుకడ కేగెడునప్పుడు వేల్పులాడిరయ్యసురకభీ
ష్టమియ్యఁదగదయ్యవరాకుశరణ్యతేశవాఁ। డసదృశకాయుఁడీభువనమంతయుఁ
మ్రింగగమోవునొక్కఁటన్॥ సీ॥ గట్టిగాఁబదముర్విఁబెట్టె నేనియుసప్తపాతాళ
లోకముల్భగ్నములగు। నొక్కమాటటునిల్చి నిక్కె నేనియుశిరఃప్రహతిచేనూర్ధ్వ
కర్పరమువగులు। నుత్సాహమొదవమై నుబ్బించె నేనియుఁ బచ్చిగోడలజాడవిచ్చు
దిశలు। లేచినీల్గుచుబారసాచె నేనియుఁజక్రవాళాచలేంద్రమువ్రాలికీలఁగుఁ। గేరిన
వ్విసమిబోటివారి కెల్ల। గుండెదిగులగుమమ్ముఁబేర్కొనఁగ నేఁటి। కీవరకువాఁడు
సేసినహింస లెంచఁ। గూడదటువంటిఖలుదయఁజూడ నేల॥గీ॥తనువుజాతమున్నఁ
గనరాదుతుదమొది। లాత్మఁజాతమున్న నతికఠినము। దక చూతమున్నఁగడుహీన
వాఁడేల। జాతవతనితవముదయ్య మెఱుఁగు॥క॥నందనవనవాసినులఁబు। రందరన
హచరులనచ్చరలఁబెక్కండ్రన్। మ్రందించె మ్రింగెనరమునిబృందంబులఖలుఁ
డువీఁడుపిన్నతనమునన్॥క॥ ఏవరము లేకయేబలు। కావరమునజగము లేచుఁఖలున
కువరముల్। దేవర వ్రేసఁగుటయుండెడు। పావకులో నేయివోయుభావము కాదే॥
ఉ॥ కావునఁగుంభకర్ణునకుకారుణికత్వముమానినీవుమా। యావివశాత్మఁజేసివ
రముంచొకదానినొసంగినన్శుభం। బావహిలున్జగంబులకునంచుసురల్ వివరిం
పభారతీ। దేవిముఖంబుఁజూచెఁదొలిదేవకసాదరవీతుణంబునన్॥వ॥ ఇటువలెఁదన
మొగంబుఁగనిననలుమొగంబుల వేలుపుదొరయింగితమెరింగి మెఱుంగులతెఱంగు
నఁదుఱంగలించు మెఱుఁగుచూపులఁదొంగలిరెప్పలనప్పళించుచు విప్పుగలకప్పుకొ
ప్పువిరులవరులకై కప్పుకొనునళివరంపరల కళుకు సంపాదించునవతంసచాంపేయ
ప్రభాసంపదలకులంకెలగుచుఁగనత్కనకతాటంకదీప్తులువిద్దెంబుఁ చూపుకోపు
ననందంపుచెక్కుటద్దములపైముద్దుగురియంగరంబులఁబుస్తకాక్షమాలికా వివం
చికలు మెఱయఁగొదమరాయంచవలెనచ్చదువులజవరాలువతియెదుటికరుదెంచి
యందంచితాంజలియొనరించివినయలజ్జాభరానతవిలోకనంబులఁదద్వనంబులలం
కరించియప్పల్లన నేమిపనియాచరింతునానతిండనిన నజుండునద్దేవినాదరించి యిట్లని

యా॥మ॥ సరసీజేశుఁ డెల్లజీవులరసజ్ఞల్ చేరి క్రీడించు నే। ర్పరిపేకద కుంభక
ర్ణుఁడరసవాభాగంబునన్నిల్చి నే। వరమీవచ్చిన వేళ నవ్యామర చేవ్యర్థోక్తులాడిం
పు మే। ల్వరముల్గోరఁగ నీకు పొమ్మని వసన్వాగ్దేవి యట్లుండినన్॥మ॥ అమర జ్యేష్ఠుఁ
డు నంతనవ్యామర డాయం బోయి లేమంభక। ర్ణముహో భాగభవత్తవంబుఁ గన నా
నందంబు వర్ధిల్లెవేఁ। డు మభీష్టంబొనఁగూర్తు నిప్పుడన వాఁడున్ మ్రొక్కి హాస్యా
సము। త్తమిని ద్రింపఁగ నెక్కఁడాఁడశన మొందం జేయవే నావుడున్॥చ॥ వనజజుఁ
డల్లయా నిదియ వశ్యము మేలు మహానని ద్రసాన్మునిసుర కోటితోఁ జనియె నంత సర
స్వతి యయుంప దాస్య। వర్తనముడిగెన్ని జప్రతిభఁ బాలిదియవ్వడ కుంభకర్ణుఁడున్।
దనను దుప్పుల్లలంచుకొని తానిటులంచుఁ దలంచె నెంతయున్॥క॥ అకటా పద్మజు నం
త వాఁడు వరమియ్యన్వచ్చిన నమ్మంచికో। రికల ధిక్కంచక నిద్రయిప్పునెడి వెత్తిం గంటి
మేయిట్టిదే। టికి నామోటికి వచ్చెవా తెలిసికొంటిన్ వేల్పులే చేసిరీ। వికలత్వంబిఁ
క నేల దైన పనికిన్ భ్రాంతి వాటింపఁగన్॥క॥ పౌరుషమునకును దైవం। బారయ ఫ
లకారి యందు రాదైవంబే। వైరస్యము వహియించిన। పేరూపునఁ బురుషుఁడొందు
విస్తారతరంబుల్॥క॥ దైవోపహతుఁడు సుకృతపు। త్రోవ వెదకి పోవ నది యెమ్మర్గతి
యగు మేల్గా వలయు నన్నఁ గీడగుఁ। గావున నిఁకఁ జాలిఁ జెందఁగా దనుచున్నన్॥ ఉ॥
అన్నయుఁ దమ్ముఁడచ్చటికి నంతటిలోఁ గడువేడ్కఁ వచ్చి తా। నున్న విధంబుఁ జూచి
యిది యుర్వి నిదైవమెయిట్లు సేసిన। దిన్నతనంబుఁ జెందఁ దగు నేవగ పేటికిఁ బాపు
రుండవే। యన్నఁ గలంకఁ దేఱె నతఁడక్కమలేశ్వర వారిమాటలన్॥క॥ ఈ తెఱఁగు
న నశకంఠుఁడు। ధాతవరంబునను గామితములొనఁగూడన్। భ్రాతృసమేతంబుగ శ్లే
ష్మాతక వనమునకుఁ జనియె సంతోషమునన్॥వ॥ అని యెఱింగించి యారఘుకులగ్రా
మణితో మఱియు నగస్త్యముని శిఖామణి యిట్లనియె॥చ॥ దశముఖుఁడీ ప్రకారమునఁ
దమ్ములతోఁ జని తల్లికిం బ్రదీ। ప్రశమధియైన తండ్రికిని భక్తిఁ బ్రణామములాచరించి
దై। త్యశతముగొల్వఁ బాయకఁ దజ్ఞాశ్రమభూమి వసించుటంతయున్। విశదము
గా నెఱింగి కడు వేడుకఁ బొంగి సుమాలి యయ్యెడన్॥చ॥ చిలువలసంపు వెల్వడిన
చెల్వున రాక్షససైనికప్రవా। తలమున నుండియున్ వెడలి తన్నృజియింపఁ బ్రహస్త
ముఖ్యపు। త్రులు నహితాప్తబంధులయి తోడన రాదుహితృప్రియాత్మజా। తులుఁ దు
లకించు నుత్సవము తోరము గా నరుదెంచి చొచ్చె న్నెడన్॥శా॥ ఆమాతామహు రాకల
ము న్నెవిని భ్రాతాన్వితుఁడై కైకసీ। కామిన్యగ్రసుతుండెదుర్కొని నమస్కా
రంబు నర్బాజన్। క్షేమప్రశ్నములన్ వినీతియును భక్తిస్నేహముల్ జూపఁగా
శ్యావసేనాదంబు వహించి యా తఁడు సుసద్యత్ప్రౌఢవాగ్జృంభణన్॥ సీ॥ చిలుక...

రిపులు బలువట్టు వలఁబుట్టుకాడ్పు చేసెను వసన గాఢ్ల పడఁకు। గా. టుటుఁ గరుకుఁ టిటిఁ
టు వేలుపు వింటి గుణరవంబున నటుసు డెదిసుటు। తొలి వేల్పు దిందఁ పుతోరంపుర
వళి చేఁగర్ణ రంధ్రములందు గపియూచెవుడు। వేయిఁ సుంచుఁ వాలు మ్రోయుచుద్ధతి
డాయునవుడు మైకొని సత్వ బాహ్యరంబు। నేఁటితోఁ బాసెర ప్రహార్యికమునవు। వీర
హోహాపుఁ బు చేనీవు వేల్పు పెక్క। పెరసుపడఁ జేసెలోకైక విజయహేతు। వరము
లొందుటఁబౌల స్త్ర్య వరకుమారు॥ చు॥ శరిపూర్ణోజ్జ్వలనా తిలకీకరమదినీ ప్రాణే
శ్వరజ్యోత్స్న విలై। ఖరిని కీతిఁర మాపిలా సముపాసంగిన సొంపు గాంచెన్ నిశా।
చరవంశాబ్ధి సుధీయు హృత్సరసిజా హ్లాదైక సంపాదన। స్ఫురణన్మించె భవత్ప్రి
తావర విరక్తో నాథ నికర్బంబు గన్ శ॥ శ॥ పరమా వ్యాజ్య సమిన్మఖాహుతుల చేబ్ర
హ్మోర్వణంబచ్చున। ధ్వరముల్ సేయుదురందఱుఁ నెమ్మది దైర్యోన్నతి న్నీవుగ
తిన్। శిరముల్ పాణిగ్రపాణిఁ జేర్చియునలార్చి న్వేల్పునీయద్భుతా। ధ్వరకర్మం
బొనరింప రెవ్వరు మవశ్యం బాసుర గ్రామణీ॥గీ॥ మిగులఁగోపించి తన్నిసభ్రగుమ
హర్షి। యడుగు పట్టిన వేల్పు రాయిడికి వెఱచి। యడుగుపట్టిన దైత్యులయావదబ్ధి
ధివయుమ్మత్ప్రతాప మార్యాగ్నిమయ్యె॥క॥ బలియుఁడన్వయ కర్తవు। గలిగితివిఁక
వేల డావఁగా మునకొఱకే। తొలుతన్మత్ప్రీతుఁడై। లలితస్థితి విశ్వకర్మ లంక రొమ
నర్చెన్॥ వ॥ అట్టిపట్టణంబిట్టు వేలవిడిచి పెట్టితిరంటి వేని వినుపించెద నాకర్ణింపు
ము॥ మ॥ త్రిజగద్ద్రోహమొనర్చుచున్ సమదవృత్తిం గూడి క్రీడించు మా। భుజగర్వం
బు సహింప వేగఁజని వేల్పుల్ దెల్పుకొన్నం జతు। ర్భుజుఁడ భ్రూంక మశంఖ రాజ వినదం
బున్ మీఱ సంగ్రామకే। ళిజమోత్పాదనశాలిమాలి మునుగూల్పె న్గెల్పె కున్మొం
దఱన్॥ ఉ॥ అడ్డము వచ్చి వేల్పు పురియా గెడు కుమ్మిటులా వరించి మా। యొడ్డపు
డ్దైరల్చి హరి యుద్ధతిఁ జూపిన గొల్ల వెల్పినన్। దొడ్డికిఁ బాఱు జావసులతో సరిమై రిఁ
బాసియాంధ్రనుం। బిడ్డల వెంటఁ బెట్టుకొని భీతిలి చేరితి మూర్వి క్రిందటన్॥గీ॥ అది
మొదలు లంక పాడైన యసుర నాథ। యంత మాయన్న నడుమఁ దానాక్రమించె। దా
నమునసైనసాము భేదములనైన। బలిమినైన గ్రహింపుమప్పట్టణంబు॥గీ॥ ఒరులపా
లైనదశ సొమ్ము మరలఁగొనుట। యార్తిఁ జెందిన చుట్టాల నరసికొనుట। నిజకులోచి
తధర్మంబు నిలిపికొనుట। బలియుఁడగుటకు ఫలము చంద్రవక్త్రవదన॥గీ॥ కరము
చేఁగంకణమ్ము కంకణము వలనఁ। గరము కరమొప్పు కరణిలంకా పురాధి। పత్యమున
నీవు వెలయు దప్పట్టణంబు। వెలయు నీచేత నని తాత దెలుపుటయును॥ మ॥ దశకంఠుం
డనుఁదాత నీమడియథార్థం బైన చోనెంతబా। ల్యుండైనన్నయమేదయాగ్రజుని బ
న్మింద్రోచి మర్త్యత్తిఁద। ద్వాశమాయిలైటు వా క్రమించు మబ్జిలేవాయిఁ తెగ్గి పెద్ద

ల్ భవా। దృశులేయిట్లననస్మదాదులకుబుద్ధిస్థైర్యముల్గల్గునే॥క॥అనితాతబోధసే
సిన। పనికిన్ సమ్మతిలకతఁడు ప్రత్యాఖ్యానం।బొనరించెనంతకొకనాఁ।డనువగుస
మయంబుగని ప్రహస్తుండనియెన్॥శా॥పౌలస్త్యాన్వయచంద్రమారులకుసౌభ్రా
త్రంబుబాంధవ్యమున్ । వాలాయంబనవచ్చునేబలిమియొవ్వాఁడొందువాఁడేక
దా। త్రైలోక్యంబునమేటియౌనడతయేధర్మంబుఁజేసుపై। నేలాయీమొగ
మోటమాతనిపురంబేలంకశంకింపఁగన్॥ఉ॥ యేలబహూక్తులప్పరిమహీన్సృజి
యించినయట్టివారువీ। రేలినవారువీరతనికేడదికాదతఁడేలికంటివా। యేలఁడె
యింతకాలమిఁకనేలఁగనీకనుఁబాలివంతునన్।బాలికిలంకెలెవ్వడలభ్రాతలుగా
రెపులస్త్యనందనా॥ఉ॥ అన్ననుద్రోచియెంతచెడుగైనఁదదీయగృహంబుఁజేరు
నే। యన్నదివింటిమీవలననారయఁగశ్యపునాఁడు దైత్యులం।గన్ననెలంతవెలు
పులఁగన్ననెలంతయుఁబత్నివ్రజం। బున్నతిఁగాంగువారలసహోదరమైత్రి
జగంబెఱుంగదే॥ఉ॥ ఎక్కడవాఁడఁగావెఱతునింద్రుఁడుభ్రాతలటంచుఁగాంచె
నే।యొక్కడనైనదైత్యులమసహోద్ధతిగల్గిననొంచుఁడక్కినన్। దిక్కయికావు
మంచుహరిఁదెచ్చివధించఁగఁబంచుఁజూడమే। యొక్కడియన్నలేటితగవేటివిచార
ముఘోరకౌటిలికిన్॥మ॥ దయయున్ ధర్మము సత్యమార్జవముశాంతంబెప్పుడుం
బూనిన। త్రిక్కాలన్ సౌఖ్యములొందువేలుపులెదైతేయచ్ఛటంద్రుంచఁగా।
భయమేలామనవంటివారలకుఁదర్పంగింప్రవర్తింపనె।ట్లయినన్మేలగుదాయగా
ల్పుమనురేంద్రాయంచుబోధించినన్॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
శా॥ఆకర్ణించియతండురెండుగడియల్ ధ్యానించిమీభాషితం।బేకత్వవ్యాపటం
బుఁదాతవదనంబీక్షించుచున్లేచిబా।హాకాత్మీయకులైయమాత్యులుప్రహస్తా
మల్ భటుల్గొల్వం। శాకాంతుంజననిల్పెదండధరదిగ్రాజత్త్రికూటంబునన్॥
నిలిచియచ్చట॥చ॥అతులవచఃప్రశస్తునిఁబ్రహస్తునిఁజూచిదశాస్యుఁడీవిశన్। వి
త్తపమునస్మదగ్రజుఁగుబేరునిశీఘ్రముచేరినాయభీ।ప్సితమునులంకమున్నసురశే
ఖరులేలినకార్యభంగియున్ । జతురతఁజెప్పియప్పురమొసంగఁగవేచనియాడిర
మ్మనన్॥వ॥అతఁడుమహాసాదటంచతిరయంబునలంకకుఁబోయికిన్నరీ।శతమణికంక
ణక్వణనచారుకరోదరచామరాళిల। ప్రతిహతకుంతలుండయిసభాస్థలినోలగము
న్నదేవతా।పతిప్రభునిన్ధనప్రభునిభక్తిఁగనుంగొనిమ్రొక్కియిట్లనున్॥ఉ॥ దాన
దయాదిసద్గుణనిధానపరాక్రమభవప్రియానుజుం।డైనదశాననుండువినయంబున
మీదగుసేమమారయన్।గానముఁబంచెమీపదయుగంబునకున్నతులాచరించెమీ।
తోనొకమాటదెల్పుమనెనోరపువేడ్కనినుండుదెల్పెదన్॥మ॥ మనమాతామ

హులాదికాలమున నిర్మాణంబు సేయించియుం। డిన గేహంబుఁ బట్టలఁ గ యెవ్వరచ
టకా లేకుండినఁ గా మీరు గై। కొని పాలించితిరిష్టదద్దపజముఖ్యుల్వచ్చినా రండలు।
స్నానుఁ గొల్వంబుర మేనుమీవలె నెకోన్నాళ్లలఁ గాంక్షించితిన్॥ ఉ॥ అవిమికూరి
మితమ్ముఁడాడుపని వాఁడామాపెపట్టుండె నే సా। నసయుం దెల్పెఁబ్రత్తికంధ
రుఁడు భాషాబాధదీవ్యత్స్వరంబునఁ దేజంబున పటి నెయ్యు మెత రపాముర్ఘిల్విరో
ధంబు సే। యునయమున్నారిమితంబు గానచటనయ్యార్డీమచిత్తంబనన్॥ శా॥ ఆయ
క్షేశుఁడు వత్రికంధరుసమాత్యాగ్రణిం జూచియే। మోయంచుండిలిలింత మా
త్రమునకో రాబాయింతసంకోచమే। లాయీ ప్రోలోకఁ డెంత నాధనము నా
యైశ్వర్యము గా బ్రోవఁ జా। నేయహంకారండసు జీ మీ రెఱుఁగ రేయిమ్మే డిభేదో
త్తికిన్॥ క॥ నేనై చేయఁగవలసిన। పాని నెఱింగించె మేలు తమ్ముఁడు నెమ్మిం। దానిప్ప
ట్టుణ మేలుట। నే నేలుట కంటె వేడ్క యిబ్బడి గాదే॥ అనికలయంబలికి॥ క॥ కాఁపురము
సేయకిఁ కలం। కాపుర మెడఁబాయవల సెఁ గాయెనుబలునా। తావముదోఁపఁగనీక
ప్ర। తావముగల యానుజుఁ దలఁచి ధనదుఁడు పురలన్॥ క॥ రమ్మను మా తమ్ముని దన। సొ
మ్మను మాలంకరాత్మపలతో మేల్గై। కొమ్మను మావలదను మా। నమ్మనుమా యనుచు
దండనాథునిఁ బనిచెన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున ననుమ్యధర్మఁడు దుర్వాదుండగు దశకం
ధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబు వచియింపదూతఁ బంచి తత్క్షణంబ॥ మ॥ నవరత్నోజ్జ్వల
దివ్యపుష్పకవిమానం బెక్కి వేవేగవి। శ్రవసున్ జేరినపుష్కరించియనుజ ప్రారం
భమాద్యంతమున్। సవిశేషంబుగఁ దెల్పియయ్యుదిని వానం బెందు వత్తీంతమీఁది।
విచారంబిఁక నేమితంత్రిక్రియ నిర్దేశింపవే వావుమున్॥ శా॥ ధనదుం గన్గొని తంత్రియి
ట్లనియెంబుత్రా నేఁడు గాదద్దురా। త్మునిదౌనిప్పనియెల్ల వాఁడెవినియీ దుర్బుద్ధి
యైమూర్ఖుఁడెల్పనరెంటా యగ్రజుప్రోలు గావలెనె బల్మిన్ గైకొనం జోటు లే। దెన
యుం జేలవరిత్యజించెదనిమూర్తిన్ నీతి నేఁ జెప్పినన్॥ క॥ చిలువకుఁ బదనికఁ జూపిన। చె
లువున నావలుకు వాఁడు చేకొనక లుకల। న్బలుకక మొగములఁ జేసురు। లాలుకఁ గవడి లే
డియి చట నుండక చనియెన్॥ ఉ॥ వాఁడు పబాంధుఁ డార్యులగు వారలు పల్కిన వా
క్యపద్ధతిన్। రాఁడు వరావజగర్భుని వరంబున లోకవిభుండు దానయై। వాఁడు దురా
త్ముఁడై నదితినందనులన్ బలుమందిగూడుకో। న్వాఁడు శపించినన్ గినిసినన్ బని సే
యఁడు వానిపైనిఁకన్॥ చ॥ తగనికుమారుఁడైన పుడు తారహితస్థితి యొప్పఁ దంత్రి
కిన్। దగని నసోదరుండయినఁ దానును బాయుట యొప్పసన్నికన్। పగదని నిగ్ర
హించిన ననుద్యభులౌదురు గాన వానితోఁ। దగదిఁకఁ బొత్తు నీకొకహితం బెఱిఁగిం
చెదవిన్ము పుత్రకా॥ శా॥ లీలోద్యానలతానికుంజవిహారశ్లేషాంగనామానసరు। గ్గా

లప్రస్రవదిందుకాంతలహరీసంబంధమందాకినీ|నాళీకోత్పలవాసవాజనితకాం
తాయుగ్మవోల్లాసమౌ| కైలాసంబు వసింపనీకుఁదగునింకన్ జేరుమచ్ఛోటికిన్ ॥
ఉ॥ అచ్చటికేళికావనములచ్చటికల్పితభూధరోచ్చయం|బచ్చటియుచ్చపుంగొలఁ
కులచ్చటిబంగరుచాయతమ్మిపూ|లచ్చటిరత్నమందిరములాత్మకుమెప్పొనగూర్పు
నేకదా|యచ్చటికాపురంబునఁబురారిసఖుండగుపొమ్మునావుడున్॥ చ॥ జనకుని
యాజ్ఞమాళినిడిసమ్మతమొప్పథనేశుఁడప్పుఁడే| ధనమణివస్త్రవాహనకదంబము
చేకొనియాశ్రితుల్ హితుల్| తనయులు సైనికుల్గొలువఁదక్కకలంకఁ బరిత్యజిం
చి శం|భునిశరణంబుఁజేరి ప్రియపూర్వముగాశరణంబు వేఁడినన్॥క॥ శరణాగతవ
ల్లభుండగు|హరుఁడాతనిగారవించి యలకాహ్వయమౌ| పురమిచ్చి మెచ్చిముచ్చి
కఁ|బరమాప్తుఁగానెనర్చి పరిపాలించెన్॥క॥ అనయము వినయము నయమును|ద
నసొమ్ముగ మెలఁగు కీర్తిధనుఁడచ్చటికే|గిననిష్టార్థముఁ జేకొనుఁ| గనరాముధనే
శుఁడిటులఁ గాంక్షితమొందెన్॥ఉ॥ జనలోకేంద్రకుబేరుఁడిట్లరుగఁద్రింశద్యోజ
నీదీర్ఘమై|కనకోజ్జ్వసితసౌధయై సుగృహాయై కన్పట్టు నాలంక వి|జనయయ్యెన్
జెలువొందెనెక్కవిభుఁడానెకాగూడి వీడొక్కన్నఁ జ|య్యన వేయొక్క నిరాకరుకా
దనరు వేశ్యాకాంతచందంబునన్॥ఉ॥ అంతఁ బ్రహస్తుఁడున్ జనిదశాస్యునకెంత
యు వేడ్కనంతవృ|త్తాంతము విన్నవింపదరహాసముతో సభవారిఁజూచినన్| విం
తయె నీభుజామహిమ వీఁడిదియైనఁ గఁబూనరాజరా| జింతమఁగాసి గాదె పురమీయ
కయుండిననంచు వారనన్॥క॥ అదివిజమానని పలుకుచు| మదిలోనముదంబుపొదల
ముంచిముహూర్తం|బిదియనిభాగరావనందను|లదురుగఁడన్ వచ్చి తెలుపనద్దశము
ఖుఁడున్॥సీ॥ తనపురోవీథిమాతామహుల్ మదమత్తమాతంగములమీఁదఁ బ్రీతిఁ
జనఁగ|దనతల్లికైకసిథవళాక్షిముత్యాలపల్లకిపైవారివజ్జనరుగఁ| దనయిరుదెస
లనిద్దఱుతమ్ములవరిమితానీకినీయుక్తులగుచుగొలువఁ| తనవెంబడినెప్రహస్తము
ఖాద్యరసుపార్శ్వమారీచముఖమంత్రిమణులునడువ| దివ్యరథమెక్కి శంఖ
వాదిత్రవేణు|కాహళాదులరవములాకాశమొరయ|ఛత్రచామరకేతనచ్ఛాయ
లొలయ|వింశతిభుజుండులంకఁబ్రవేశమయ్యె॥ మ॥ అరసంబొందుచుమాల్యవ
త్సుమాలిముఖపూర్వాదిత్యులవ్వేళబం|గరుపీఠంబునఁబెట్టి కంతునిడిలంకాపట్టణా
ధ్యాసివై|పరిపాలింపుము దైత్యపాళినను చుం బట్టాభిషేకంబొన|ర్చిరిసుక్రాత్మ
జపత్తలగ్నమున భేరీశంఖముల్ మ్రోయఁగన్॥శా॥ ఆపౌలస్త్యకులేశ్వరుండిటు
లలంకాధీశ్వరుండై హితా| వ్యాపారజ్ఞులబంధులన్ సఖులదిత్రామాత్యులన్
మాన్యభా|షాపూర్వంబుగఁదత్తదర్హపదవీసంఖ్యావ్యులంజేసివి|ద్యాపాండిత్య

తపోబలాన్వయవరోహాంకారముల్ మీఱఁగన్ ॥మ॥ అనవద్యస్థితినుల్లసిల్లుచొక
ఖాఁడాత్మానుజన్ నిండుజవ్వనినాశూర్పణఖాఖ్యఁగన్యఁగనియుద్వాహంబుగా
వింపబం|ధునికాయాన్వితుఁడై తలంచిజలవిద్యుజ్జిహ్వుఁడన్ గాలకే| యునకున్
బెండ్లియొనర్చెఁదల్లి హృదయంబుత్సాహమగ్నంబుగన్॥ వ॥ ఈప్రకారంబున
శూర్పణఖకువివాహంబాచరించి యావిరించిపౌత్రుఁడొక శరత్సమయంబున
మృగయావినోదంబొనరింపఁదలంచి సముంచితకుశీమయాన్యందనారోహణంబుఁ
గావించిధనుర్బాణంబులుధరియించి యొక్కరుండపోయి యమితాగమసమన్వి
తంబై పులస్త్యజన కాననంబునుంబోలెనున్న యొక్కనిర్జనకాననంబుఁబ్రవే
శించియచ్చట॥క॥సురమృగములనిఁక నీటువలె| హరియింతునటంచుఁదెలుపునను
వుననయ్యా|సురశార్దూలుఁడువనధా|సురమృగముల వేఁటలాడుచున్నని యెదుటన్
క॥ మయాసిఁబ్రశాంతకృపారస| మయునిహతాభ్యాసనియమమహిమావహ్యా
త్మ|మయునిగుణముదితనరసుర| మయునిఁదొలుతఁగైకసిమారుఁడుచూచెన్ ॥
చూచితదనంతరంబ॥సీ॥హరినీలములకవ్వనళిజాలములయొవ్వగలకొవ్వరహిఁ మె
వ్వఁగులుమదానిఁ| గలువరేకులయేపుఖంజనంబులరూపుబిరసించువాల్చూపునీటు
దానిఁ|గళుకుబంగరుగిండ్లదుళకించువిరిచెండ్లనడఁగించుపాలిండ్లనతురుదానిఁ|
గండచక్కరదీవిదండికెంపులఠీవిమొలిపించుచెంగావిమోవిదానిఁ|జళుకుచెక్కు
లదానిసిగ్గొలుకుదాని| నొఅవుగలదానిఁదొలుకారుమెఱుపుదాయ| హెచ్చుజిగి
దానిమయవెంటవచ్చుదాని|బాలనొక్కతెఁజూచెనప్పక్తిముఖుఁడు॥క॥ చూచి
తలలూచియొటులని|యోచినతమిఁదలఁచెనొరయనియీయొయారం| బీచిన్నిపొం
యమీచెలు|వేచెలువలయందుఁగంటిమేలోకమునన్॥సీ॥ యీనాతికానుతోనెన
గాకకాఁబోలు నేనంగులడవిలోనీగుచెల్ల | నీచెల్వచూడ్కితో నెనగాకకాఁబో
లుసారంగములుపొదల్ దూఱుచెల్ల| నీకన్యఘనవేణికెనగాకకాఁబోలునహులు
పుట్టలుసొచ్చియడఁగుచెల్ల | నీనెలఁత జేరికాఁబోలునించువింటి | చెంచతమఁడ
య్యుజగముజయించుచెల్ల|నీలలనసృష్టిసేసికాఁబోలుఁబంకజా|సనుఁడువిశ్వము
నస్రష్టయగుటచెల్ల॥సీ॥ ఎలదేఁటివిహారణంబెపుడొందవిప్రఫుల్లకమలంబుదొ
రసైనిక్కలికిమోము| కాఁజిలుకముక్కుఁజేర్పనివక్త్వబింబంబుప్రతిబింబమెనసె
నిప్పడఁతిమోవి| గండుకోయిలకుఁదక్కనిమావిచిగురులశైలిఁగెనీలతకూనమృ
దుకరములు|నవభుజంగాలింగనమ్ముచేకొననిగేదంగితావిఁదెలిపెనీతరుణివలపు|
వన్నెగలక్రొన్ననగటారిమన్నెవాఁడు|చిన్నవాఁడువహించినచికిలికలువ|తూ
పులనమించెనీచల్వచూపులగుట|[illegible]ండ్లిలేనట్టులున్నదిబ్బెగరుహాత్ప॥శా॥ శోప

క్షేత్రము ణజాతియె యెయ్యెది యొ పేరేమందురో యీయాశ్రమం। బీపూఁబోఁడికి నేమి గావల
యూనో యేమియు నతిథి నిమ్మన్నచో । నీప్రాణేశుండు నిభాగ్యనియ్యుఁడొకదా యీయాతన్న
నిం దెలసం। దాపంబప్పటికిఁ దనిం గెలచి మైనన్ దీనిఁ బెండ్లాడెదన్॥క॥ అనుసాహసం
బు తుదినిడి। వినయము గలవాఁడపోలె వింశతి భుజుఁడా। యనపోవు త్రోవకడ్డము। చ
నిపినతియొనర్చి వలికెఁ జతురత్వమునన్॥ ఉ॥ ఓ సహితాత్మ యీ విపినము గ్రమ్మ
గాఁకులమిప్పుఁడించుమిమీ। రేమిటికేగుదెంచితిరి యెప్పుడు నెచ్చటనుందురేమి మీ।
నామములాను పూర్వికగపినన్వలతు న్వినిపింపుఁడన్న వీ। తామయుఁడా మయుండను
దశాస్యునితోఁ గలరూప మేర్పడన్॥క॥ దానవశిల్పాచార్యుఁడ । నేను మయుండనె
డు వాఁడ నిందువదనయి। మ్మానిని మందోదరి యనఁ। గా నెప్పు మదీయపుత్త్రి గాంభీ
ర్యనిధీ॥ఉ॥ నా మహనీయ శిల్పమును నా మగుణంబులు మెచ్చి దేవత। ల్గామయసం ప్ర
సిద్ధి వహియించిన యచ్చరలేమి నిచ్చిరా। హేమకుఁ గామనోజ్ఞ మగు హేమపురం
బు సృజించి యచ్చటన్। హేమను గూడి నేను సుఖియించితి పంచశతాబ్దముల్ ప్రహీన్॥
శా॥ ఏ మాయీశ్వరమాయచే నెఱుఁగఁ దండ్రీ హేమతో నున్నచో । వ్యామో
హంబునఁ బెద్దకాలము తృణంబై తోఁచు నా చెల్వనె। మ్మోము ముక్కంచుకచూడ కున్న
నిమిషంబుం గల్పమా వేయునే । లా మే లెట్టిదొ దాని నిట్టులెడవాయన్ లేన హా
శాత్రముల్॥ శా॥ అయ్యొంబోయెను నాటి జాలి యిఁక నేలా యీవలన్వింటివే। యో
యయ్యా యెటుకొన్న ... ళ్లు వననా యోగంబుగ దౌహ్యద । శ్రీ యుప్పద్మ పలాశ
లోచన ధరించెన్గాం చెమాయావియా। మాయా విన్మతి దుందుభింబిద జనిమ్మం
దోదరీ కన్యకన్॥మ॥ అనిమిషులంతటం బిలువ నంపిన నన్నెడవాసి హేమవో । యిన
నది లేనిచోట వసియింప నహింపక సంస్మృతి ప్రవ। ర్తనము జుగుప్సగాఁ గని విరాగుఁ
డనై తపమాచరింపఁ బో। వ నెనసు కట్టియీ సుత వివాహము సేయఁదలంచి యిమ్మె
యిన్॥క॥ తగువాని నెందుఁ గానక। జగతిం గ్రమ్మరెద రాత్రిచర శేఖరనీ। దగుకుల
ము నామమేవినఁ। దగుదనను చుఁదోఁచె నేనితగు వివరింపన్॥ ఉ॥ నా విని వజ్రకం
ఠుఁడు మనంబున నంత నమందమోదమో। త్మావిను నాకు బ్రహ్మ ప్రపితామహుఁ
డే నుబులస్త్య పౌత్త్రుఁడన్। బావన మూర్తి విశ్రవుఁడు మజ్జనకుండు జగంబునన్దశ।
గ్రీవుఁడనాఁ బ్రసిద్ధుఁడ నరీణవరాక్రమధైర్యధుర్యుఁడన్॥మ॥ లవణాంభోధిగభీర
ఖేయవృతమాలంకాపురం బేలుదు । స్సవరోహా రూపకులానురూపయగు కన్యం గో
రుచున్నాఁడ స్రేఁదు వివాహంబని వల్కన్ మయుఁడు సంతోషించి యర్ఘ్యాండితం। డ
పుమత్పుత్త్రి వరిగ్రహించుటకునూహాపోహాలిం కేటికిన్॥క॥ అనిశ్చితనిశ్చయుఁడై
యా। ద్దనుజనుణికిదార వోసెఁ దన పుత్త్రి క్షయాం। డనలునిసన్నిధిన తండుం। దనరు చుఁ

బాణగ్రహణముఁ దగ నొనరించెన్॥ శా॥ మాణిక్యోజ్జ్వలకంకణస్ఫురితహస్తాం
దోదరీకన్యకా। పాణింబట్టినసాత్త్వికోదయముచూపట్టెన్ దశగ్రీవుపైన్। శ్రోణీ
నాయకయెంతకామసగుణస్థుండైనచో సద్గుణ। శ్రేణీకామించినవారిపొందొల్లసి
నం చేకూరుఁదద్భావముల్ ॥ ఉ॥ రాక్షసరాజ్యలక్ష్మియనరంగువహించినయప్ప
రోహజవ| త్రేక్షణవిట్లు పెండ్లియయియెంతయు వేడ్కదశాస్యరాతుపా|ధ్యక్షుఁడు
మామకుంబహువిధార్చనలిచ్చిన నాతఁడుర్విలలా। టాక్షునినైసనెంచునెకయ
ద్భుతశక్తియొసంగి ప్రేముడిన్॥ క॥ ఇదివరమఘోరసాధన| మెదిరించిన నెట్టివగ
తు నేఁజెలుచుఁబె। ట్టిదుమీఁదఁగానివైవకు। కుదురొందెడువానిమీఁదఁననివీడ్కొ
నియెన్॥ గీ॥ రామయాశక్తిఁగొనికాదె రావణుండు। మున్నుమనలక్ష్మణునినొంచి
మూర్ఛవుచ్చె| నదియుఁబెనులోభిఁబ్రార్థించునర్థియాశ|వలెనిరర్థకమ్మైచన్న
వగలఁబొగిలె॥ ఉ॥ అవియెల్లన్ రఘువీరనీవెఱుఁగ వేయాగాథలట్లుండెని | ట్లువి
వాహోత్సవమాచరించిదశకంఠుండంతసౌదామినీ | ధవిమీఁబౌబలిపుత్రికాదు
హితవజ్రజ్వాలయన్ దానిబాం। ధవుతోరాయనఁగుంభకర్ణునకునుద్వాహంబొ
నర్చెన్మహిన్॥ ఉ॥ సరమంగేసరమంజుసౌరభవతిన్ సౌందర్యలీలావిలా। సర
మాఖాసురమన్మథాస్త్రతులితన్ శైలూషగంధర్వశే | ఖరుకన్యామణిఁజిన్నత
మ్మునకువేడ్కంబెండ్లిసేసెన్ నిశా। చరవంశాగ్రణియట్లదశాననుఁడెదన్ సౌఖ్యా
త్రముప్పొంగఁగన్॥ ఉ॥ ఆదటకొన్నినాళ్లకుదశాస్యునివట్టపుదేవిమైనమం|దోద
రిగాంచెనొక్కసుతునుద్ధతునాతఁడుపుట్టినప్డె।రోదసిభేదిలన్ సురవరుల్ బెగ
డన్ఘనలీలమ్రోయఁగా | నాధృతిమేఘనాదుఁడను నాఖ్యయిడెన్ జనకుండు వే
డుకన్॥ చ॥ దినగులవృద్ధిబొందుశిఖిచెల్వొననద్దశకంఠుపుత్రుఁడ | భ్యుదయముఁ
జెందుచుండెఁబిత్రుపోషణ పెంపుననక్కుమారుఁడే । కదమఁటయింద్రజిత్తనఁబ్ర
కాశిలెన త్తెఱఁగెల్లజానకీ | హృదయసరోజమిత్ర వివరించెదమీఁదఁగథాక్రమం
బునన్॥ చ॥ వినుమటమీఁద బ్రహ్మయొదవించిననిద్దురమబ్బుకుంభక| ర్ణుని మొగ
మానిజాగ్రదవరోధమొనర్చినఁబవ్వళింపఁగాఁ | దనకొకయిల్లుగావలయుదానవ
నాయక యంచునన్నతో। ననుటయునాతఁడప్పనికినప్పడవంచెననేకశిల్పులన్॥ వ॥
వారునుదదాజ్ఞశిరంబునధరియించితక్షణంబ॥ సీ॥ చికిలిప్రాఁగెంపుటిట్టికెలగో
డలువెట్టివజ్రంపుగారలవనులొనర్చి। మూలలరాకంబములుపెక్కుజతఁజేసిజా
ళువాప్రతిమలచాలమర్చి | తులకించువవడంపుదూలముల్ పైనుంచివచ్చరావలక
లుపాదుకొలిపి | వులుదిండిరామొత్తములలోవలనమర్చి స్ఫటికసోపానముల్ వ
రిఘటించి । పుష్యరాగవితర్దికల్ భూరిచంద్ర| కాంతజగతులుగోమేధికవుత

లుపులు॥ క॥ సకలము త్యాలసోరణగండ్లు వేడ్క। నేయఁబడ కిల్లుఁగట్టి రాశిల్పవరులు॥ క॥
ఆమడనర వెడలుపు మూఁ। డామడ నిడివియును గలిగించు తిరమ్యంబై। రామసుభటక
ర్ణసుతుని। ధామందిరముల రమ్యమూలతల్పతతులతోన్॥ వ॥ అటుల ధవళప్రభావ
హసితకైలాసంబగు తన్నివాసంబున॥ సీ॥ కిన్నరాదులఁ గిట్టి గెలుచు నాందోళంబు
మించ బల్మెలుఁగల్పరించుకొనుచు। దిక్పరుల్ చెవుడొంద దేవతల్ వెఱ చెందఁ
బెట్టుగా గురకలు వెట్టుకొనుచుఁ। గలలోన దిక్పాలకులమీఁద నిమారుకొనువారిఁ గ
నివండ్లు కోరికి కొనుచు। నెలవుల లాల దిప్పల నప్పటప్పటికించుకించుక చప్పరించుకొ
నుచు। మురలుచును బోరుచును మేను సాఁచి మిగులఁ। జెమ్మటల దొప్పదోఁగుచు నిమ్మ
ళించి। నిండఁ జామసనుఖమిచ్చు నిద్ర గలిసి। కాలముగ్రమించెన కుంభకర్ణుఁ డధి
పా॥ క॥ క్రూరుఁడు దశముఖుఁ డంతట। దారుహాభవదత్తవరమదోద్రేకమునన్।
మేరదలంపక దుష్టప్రారంభమునం దెబుద్ధియలవరిచెన్నృపా॥ అదియెట్లనిన॥ సీ॥ గ
రుడుల గరుడకంబముల చెక్కట్టి గంధర్వుల గంధర్వతతుల నడిచి। యక్షుల బక్షుల యా
టులఁ బాఱఁగఁ దోలి ఖచరులఁ గుచరులఁ గానదల్చి। కిన్నరులెన్నరు తన్ని నొప్పించి
సిద్ధుల బద్ధులఁ జేసి కలఁచి। సాధ్యుల సాధ్యులై శరణుఁ బొందఁగఁ జేసి యమరులచ
మరుల మండకనిచి। భోగుల విభోగుల నొనర్చి రాగితతి విరాగితతివలెబలు వె
తనొందఁ జేసి। చారణానిలతుషితభాస్వరుల నొడిచి। యుద్ధతేజంబు చూపె లంకే
శ్వరుండు॥ మ॥ హవనంబుల్ భువనంబులుం జెఱుచు మాయల్ దాల్చి గూల్చున్
మాభా। శివనంబుల్ వనంబులీలద్విజులన్ ఛేదించు భేదించుఁ దద్భవనంబుల్ భువ
నంబులున్న తటినుల్ బంధించు క్రందించు నుత్సవనంబుల్ ప్లవనంబుఁ జెందగిరులు
ద్వ్యస్తుప్తినొంచుకున్ వడిన్॥ ఉ॥ ఆకటకొన్నివాళ్ల కుధనాధిపుఁ డంతయు నాలకించి
ఈ। శోకితివహించు తమ్ముని కినీతియు ధర్మువుఁ దెల్పుమారిమిన్। దూతన తిత్వరంబ
నువదశ్వకసంబులతోడ లంకకున్। భీతిలకేగి వాఁడును విభీషణు ముందర గాంచెఁ
గాంచినన్॥ ఉ॥ అన్నయ శౌలి వాని హృదయంబు లరంగ బహూకరించి మా। యన్నకు
సేమమే నదిన మామ్మ గాంచు నె పుత్రులెల్ల సా। భ్యోన్నతు లేక దాకుళలయా
క్తరెయాప్తులు మంత్రులాశ్రితుల్। విన్నటకేల నంపెఁ బతి నేఁడననంతయు వా
డుఁ దెల్పినన్॥ గీ॥ కొంత చింతించి మహితోక్తులు సగౌర। వముననిన నెర్చునేవ జ్యే
ష్ఠదనుఁ డేల। యన్న యివ్వని దలపెట్టెనైన నేమి। వచ్చితివిగద రమ్మని వానిఁ గొను
చు॥ మ॥ గణనాతీతనిశాచరస్తవములాకర్ణించుచుం గంకణక్వణనంబుల్ దగఁ జా
మరంబులఁ బరీవారంబు వీవన్ సభాం। గణసంమర్దము వేత్రహస్తులు దువంగా నిం
డుకొల్వున్నరా। గణునిం జేరి విభీషణుం డెఱిఁగ క్రేశన్ దూతఁ గాన్పించినన్॥ క॥ ధ

నమనిమూలతయావినయం|బుననించుక చేరి మ్రొక్కి ముకుళితకరుఁడై । నిజభుజలబహు
సమ్మదగాం । బుననొదుగుచు నిలిచి వక్త్రముఖుతో నిట్లనెన్ ॥ ఉ॥ స్వామి పరాకు దై
త్యదులపంక్తి త్వదగ్రజుఁడై సకిన్నర । గ్రామణివంశవిత్తగుణగౌరవయుక్తి
మానుఁడౌటయు । నేఁడు మువేఁడిమికాక విశేషముం బెడఁగిం ప్రమించుచు । నీన్నె
యుఁబంచె నెయ్యము వహించి వినుండది విన్నవించెద ॥ చ॥ ఘనతంబొరక
తిసల్పుటనేసుకృతంబు ఘోరతా । తము వరపీడ సేయుటయు బ్రహ్మకులంబునఁ
ట్టి దేవతా । ప్రముఖవిరోధముల్ నెరపఁబాడియె ధర్మము చేతఁగాదెయా । సం
సంపదల్ దొరసి సంతతసుందరముగ్ సుఖించుటల్ ॥ ఉ॥ నా స్తికుఁడుగాశత
కులనాథుఁడౌఁగ డుదుష్టవర్తనం । బాస్తికతాధురంధరునకర్హమె యద్భుతనిష్ఠ
చేనజా । హాస్తి ఘటించి నాఁడవుకృపాగుణమాన్యుఁడవై భుజాబల । ధ్వస్తుఁడవే
యు నేలసురవర్యుల నార్యులధర్మధుర్యులన్ ॥ ఉ॥ నందనమాదియాసురవనంబులఁ
గూల్చితివప్సరోవధూ । బృందముఁబల్మిఁబట్టి చెఱబెట్టితివార్యులు సేయుయాగము
న్నిందగఁ జేసితార్తులసుమానులఁ జంపితివస్త్ర బాదులే । మందిరొయాస్పదము జె
ఉఁగ వైతివి తెల్పెడిదెట్లు నీకికన్ ॥ ఉ॥ గొట్టితనానదగ వెడలఁగొట్టినఁదిట్టు
డంచుఁదోఁ । బుట్టువనాట నెండనకపోయితిఁబల్మి బెట్టుఁజూపినం । జుట్టు
డాఘుదరేసూరతయోజడదారి పెద్దలం । బట్టివధించుటల్యేడఁగుభావము
య్యాతమ్ముఁడా ॥ మ॥ హిమవత్పర్వతతుంగశృంగమున నేని వ్యాళ్లు శైవవ్ర
మితశ్రద్ధనొనర్చి వచ్చి భవదీయాద్ధత్యమాలించి ధర్మము గాదంచుఁ బ్రబోధసే
సితినముంబాటించి వంశోచిత । క్రమముం గైకొనుమంచుఁదెల్పుము నెలుఁత స్వా
మి రక్షోధిపా ॥ మ॥ అదిగాక స్వలకల్మిగన్గొనియ సూయామగ్నుఁడౌ వానికా । వద
చేకూఱునవశ్యమట్టియశముం బ్రాపించెమీయన్నయే । యదితాగా ఁగవిన్నవిం
తువినుడంచున్ దూతకందోయి నెన్నుదుటం జేరిచి వల్కెఁ గ్రమ్మఱ దాంధుండౌ
దశగ్రీవుతోన్ ॥ మ॥ దితిజాధీశ్వర యొక్కనాఁడుతుహినాద్రిం జేరి మీయన్న
దతిసౌభాగ్యనిరూఢిశంకరుని యర్ధాంగంబు నన్నించువ । ర్యతరాసక్తి
చూచె నెట్లులం బ్రాపించెనీభాగ్యమీ । సతికంచుం దననవ్యనేత్రము నీక్ష్యగో
మగ్నాత్ముఁడై ॥ గీ॥ ఇటులఁగుటిలబుద్ధి నీక్షించు యక్షేశు । సవ్యలోచనంబు
లోన । దివ్యరోగమహిమ దేవిదగ్ధము సేయ । నేమి సేయువాఁడనింక నను
త్తవిభుఁడడలియగ్గిరి । యుత్తరశృంగమున నియమయుక్తినిలిచి
వమూ । ఉత్తమశైవవ్రతంబు లొనరించు నెడన్ ॥ ఉ॥ భూరిజటల్ ప్రవాళ
లపొల్పుగనన్ ఘనబాహుశాఖలన్ । మీరి ఘనవర్ణ పర్ణరుచి సొంపు గొన్నె నెలరేక

కోరకా। శారదముఁబూని నీలగళ కాంతులు లేఁటుల నీటుఁ జెందఁగా। దారములీల
మాలి ధననాథునకుం గనిపించి యిట్లనున్॥ ఉ॥ మెచ్చితి నీతపంబునకు మీఁటగు నిష్ఠకు ని
మ్మహావ్రతం। బచ్చపుభక్తి నెవ్వరుఁ బ్రయత్నముతోఁ గిటులన్ ఘటింపలే। రచ్చ
గమున్న నే సలిపినట్ల నెసల్పితి వీవు రుండవే। నిచ్చితి నా సఖిత్వము వహింపుము బుత్త
లితప్రభావమున్॥ గీ॥ దేవ నే దృష్టిఁ గంటివా దృష్టి యొకటి। యనుధరారేణు పరివృ
తజ్యోతి గతిఁబి। శంగరుచిఁ గాంచు నేకపిశంగనయనుఁ। డనఁగ నందున వెలయుదు
వనఘ నీవు॥ వ॥ అనిపరమిచ్చి మాలి రజతాద్రికి నెచ్చెలి కాని వెంటఁ దో। డ్కొని చను
దెంచె నట్లగుట గోపము నాయనుఁ గీదృధమైన వా। ర్తనము నేఁడు స్తబాంధవహితం
బగునగ్రఁ బుద్ధి మాటఁ జే। కొనుము శుభంబు మాన్పు చెడుగుం దన మేలని దూత దె
ల్పినన్॥ మ॥ పది మోముల్ ప్రళయార్క బింబముల రూపంబూనఁ గోపంబునన్। ర
దసంఘట్టన మాచరించుచు నదభ్ర భ్రూకుటుల్ మీరని। ర్వదికన్నుల్ జ్వలితాగ్ని
కుండముల యుగ్రత్వంబు సూచింపమా। ర్ఖుదశాస్యుండల దూతఁ జూచి మిగులం
గ్రూరాత్ముఁడై యిట్లనున్॥ గీ॥ మంచితనమున నీతి బోధించువాఁడ। పోలె తనయుగ్ర
తపమున మాలితోడి। చెలిమియును గల్మి బలిమియుఁ దెలుపఁబంచి। నాఁడె మీఁదోర నా
చెంత నాన లేక॥ ఉ॥ రొక్కము గన్న కల్మి యనురుద్రుని చెల్మి యనమ్మి కొన్నదు।
ర్వాక్కులు నెన్ని సెప్పియనురమ్మని నీవెటులాడవచ్చినా। విక్కడ మూర్ఖ యించడి
దమెత్తి వధింపకుఁ డంచుఁ దమ్ముఁడుర్। మొక్కన దల్చి దూత శిరముం దెగవ్రేసె
వివేకశూన్యుఁడై॥ మ॥ అలకాధీశుని దూత నిట్లతఁడు ప్రాణాంతంబు నొందించి యా
తలయుం గా మొండెము గొల్వులో మెలఁగు భృత్యశ్రేణి పాల్వెసె బ్ర। జ్వలితాత్యు
గ్రదవాగ్ని నేమిడిచినం జల్లాఱు నే నీతి వా। కుల మూర్ఖుండు శమించు నేకినుక శా
కుత్థాన్వయ గ్రామణీ॥ క॥ చెనఁటి యని దశముఖుని ననఁ। బని లేదతనికి హితోక్తిఁ
బ్రకటింపదలం। చిన ధననాయకు ననవలె। జనవర వినుమంత నద్దశగ్రీవుండున్॥ గీ॥ త
నయమాత్యులఁ గనుఁగొని ధనదు మాట। వింటిరే యివ్వ డెంత గర్వించి నాఁడు। మా
కుఁ దనకున్న పాటి వివేకమున్న। దే ప్రబోధింపఁ దాఁ గాక నెవ్వరింక॥ ఉ॥ పట్టణమా
క్రమించి తనుఁ బాఱఁగఁ దోలిన నోర్చి తా నుదోఁ। బుట్టువు గానఁ బోయెనఁట పోవక
నిల్చిన నేమి సేయు నో। గట్టిగఁ జూత మివ్వడల కావురి ముట్టడి చేసి గట్టువిల్। పట్టి
నదిట్టఁ గూడి మన పైభవ శౌర్యముఁ జూపుఁ గాకికన్॥ ఉ॥ మాన్యుఁడటంచు నెంచు బ
హుమాన మెఱుంగక యతఁడై యుసా। మాన్యవిరోధకృద్వచనమార్గణ వజ్జ్రుక
ల నెంచె నింద్రము। ఖ్యాన్యుల నన్నుఁ గెల్వఁగఁ బ్రయత్నము సేయుట యొగ్గడించె
నీ। హైన్యము దీఱ నింక ధనదాదిదిగీశుల గెల్వఁ బోదగున్॥ ఉ॥ లెమ్ము ప్రహస్త తొల్త

నవలీలధనేశునిగెల్చి(బోయెదం । బొమ్ము బలంబుగావలె ననపోక్రిలనుగల్గిన వీర దైత్యులం। దెమ్ము జయానకార్యటులుదిక్కులంబిక్కటిలంగనాబడిక్ ।రమ్మురయ మ్మతోననభరంబడియాతడుసల్లసేసిరక్॥సీ॥ శాతమన్యవశిలాచక్రఘుఘుర దీర్ఘరావంబుదిక్కులువ్రక్కలింప। గారుత్మతద్యుతిస్ఫారసైంధవఖురోద్ధురస ముద్ధతులనిద్దరచలింప। సారసారససరాగచారుకేతనకాంతులాకాశమణిదీప్తినవ హరింప।ఘనఘంటికాఘణంఘణనాదములధరాధరగుహాళులు ప్రతిధ్వనులొసం గ । శరశరాసనముసలముద్గరకృపాణతోమరగదాదిసాధనస్తోమవ్యాప్తి। మిక్క టంబైనయొక్కతేరెక్కివెడలె। వింశతిభుజుండుత్రైలోక్యవిజయకాంక్ష॥ క॥ మారీచమహోదరశుక। సారణధూమ్రాక్షముఖ్యసచివులతోంబెం।పారం బ్ర హస్తుండుముంగలి।యైరాక్షససేననడపెనప్పుడునృపాలా॥క॥ పలలూటాడనదీన దములులకలంగఁగఁజండవిపినములుగూలంబురం। బులుబెదరిమహాతఱంబుఁనబ లలాదబలంబులలకవజ్జకుఁజనియెక్॥ సీ॥ చరనీలగిరిశంకసవరించుకుదమ త్తకరుల దంతురదంతకాండరుచులుఁ । దనువులొందినగాడ్పులననొప్పునుత్తమాశ్వముల ముత్యాలకల్లములరుచులుఁ । బలుమేరువులతీరుగలతేరులనుమీరుకళుకువజ్రపు బండికండ్లరుచులు। కలనైనభయమెఱుంగనిభటోత్కరమెత్తువిచ్చుకత్తులహి చ్చునిచ్చురుచులు । ధవళకేతనరుచులుఛత్రములరుచులుఁ। జామరంబులరుచులొ క్కసారినిగుడి । మెండుకొనివెండికొండపైనిండనాప్ర। చండభుజదండుఁడాతఁ డుదండువిడిసె ॥ క ॥ అనికుంభజుఁడెఱిఁగించిన। వినినవ్వుచురాముఁడవలవింశతి భుజుఁడుక్ ।ధనవిభుఁడునుబోరినవిధ।మునమావినవలతుఁ దెల్పుఁడనియడుగుటయున్

—— ఆశ్వాసాంతము. ——

ఉ ॥ నందకుమారమారదసనందననారదమానసాంతరా।ళిందవిహారిహారిము రళీమృదుగానవిలోలగోపికా । నందనిదానదానవఘనాఘనభిన్నరుదుల్లలద్దరు। ద్బృందతురంగరంగదమరీజనరంజనరాసఖేలనా॥క॥వనదారుణశిఖివారణ । వన జామదవారణేంద్రవరదజగత్పా।వనదానజననిరూఢా। వనదాక్షిణ్యాదిసుగుణవ రరత్ననిధీ॥పంచచామరము॥సనాతనప్రసిద్ధపూరుషత్వకీర్తిభాజనా।జనాదిలో కసంగిమానినంమసౌఖ్యసాధనా । ధనాధినాథనందనాత్మతాపహృత్కృపాఘ నా।ఘనాత్మరూపదర్శనోత్సుకత్సరోరుహాసనా॥****************

గద్య * ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతు ర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానాఘనాతనభోజరాజసకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోదీ ర్ణవితీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధర

ధరాధిప సఖాంతర స్తవనీయానయ కళాయుగంధర బంధుర మనీషావిశేషమంథా నవసుంధరాధరశోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాకరవినయాదికగుణరత్నాకర కంకంటివంశపయఃపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందన నందనవిజ్ఞానవిభవజితసనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగానవిర్మాణ ప్రవీణతానిధాన పాపరాజాభిధాన ప్రధానప్రణీతంబైన శ్రీమదుత్తరరామా యణంబను మహాకావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము-తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీవనితానిభనీళా। దేవీకుచయుగమదాభదేహరుచిఝరీ। గోవర్ధనలీలాధృత। గోవర్ధనశిఖరివేణుగోపాలహరీ॥ గీ॥ అవధరింపుము కుంభసంభవమహర్షి। చంద్రుఁడిట్లను శ్రీరామచంద్రుఁ జూచి। జానకీనాథ యిటులద్దశాననుండు। విత్తవిభుపీటిపైదండువిడిసినపుడు॥ మ॥ భటకోలాహలముల్ మహారథికశుంభచ్ఛంఖఘోషంబులు। లుద్భటదంతావళబృంహితంబులుహయప్రత్యగ్రహేషార్భటుల్। పటహోద్యద్ధ్వత వాద్యభేదరవముల్ బ్రహ్మాండభాండచ్ఛిదా। పటిమన్ మించెపయోధిరాడ్వ్యవలిగర్భభ్రాణముల్ భేదిలన్॥ వ॥ అప్పుడప్పర్వతప్రదేశంబుననుకూలంబున్నయక్ష కిన్నరులన్నరవాహనునకిదివిన్నవింపకయుమించినమొక్కలించుకశరవరంపరల ముంచినమాటవచ్చుననికొంచికొందఱందుఁదరలకకొందఱలకాపురంబునకరుదెం చియుదంచితప్రాభవంబుమెండుకొన నిండుకొలువున్న కిన్నరేశ్వరుంబొడగ ని॥ క॥ వందనములుచేసివరా। కిందుకళావహాళిమిత్ర యిదెనేఁడుచమూ। బృందముతో దశవదనుఁడు। నందాతీరమునవిడిసినాఁడని తెలుపన్॥ గీ॥ ఆకుబేరుఁడు నవ్వి బళామరేమి। దశముఖుఁడుమందిపని సేయదలఁచెహితవు। దలపనమ్మికముక్క కోఁ తలనుమాట। నేఁడునిజమయ్యె నీకు నేల నెనరు దలఁప॥ గీ॥ మొగముఁబొడువలేని మాంగోవమికనెవ్వఁ। డలుక జొచ్చె నేనిచులకనగుదు। మాటలసేయనియ్యకాఁగి భండనమాచరింపుఁడనుచు వారిఁబంపుటయును॥ ఉ॥ యక్షవరాజ్ఞమాళినిడియు యుడులునక్షులనిప్పులుల్లహా। ర్యక్షములోయనంగహాకహోగ్భటులభ్రమునిండఁజే యుచున్। రాక్షససేనబాఁకిరలరాక్షసులున్నలిరేఁగిమారొ్కనన్। ద్రక్షధరాధ

రంబున రెనంబుజవత్రగతిం దదుద్ధతిన్ ॥ మ॥ అసిఘట్టనోదితవిస్ఫులింగమయమై
యస్త్రానలాభీలకీలసముజ్జృంభితమైగదాముసలశూలప్రాససంప్రేరణా। వ
సరామోఘన్యస్తకృతాభినందనవచోవ్యాపారమైయాతురాతుసనంగ్రామముచూ
చుఖేచరులకున్ గల్పించెదృక్పర్వముల్ ॥శా॥ ఘోరోత్తుంగతరంగముల్ప్రఁబడఁదద్ఘో
రాసిమీనప్రభల్ । మీరన్ సైనికచంద్రులుబ్బఁగగాంభీర్యంబవార్యంబుగా।
భేరీఝాంకృతిరావమొప్పఁగరిఘూత్కృత్కోటిమాటోంగఁగా।బోరాడెన్ వడియ
తురాతుసబలాంభోరాసులొంటొంటితోన్ ॥అప్పుడు॥ఉ॥ కూలెదు సేనఁగల్వైరలు
సుబ్జములున్నడిఁద్రెళ్లు తేరులున్। వ్రాలెడిపెక్కుముల్ దునిసివమ్మగుఛత్రము
లాడునట్టులున్।దూలెడిరూపులున్ దొరుఁగుతోరపునెత్తురుకేరులందుపైఁ। దేలె
డుపీనుఁగుల్గలిగెఘోరతఁబోరెడురెండుసేనలన్॥ ఉ॥ రాతుససేనముందరఁదిరం
బుగనిల్చిరణంబొనర్చ్పన। య్యాతులఁజూచివజ్రముఖుఁడత్యుముఁడై నిజసైన్యర
త్నలా।ధ్యాతులమార్కొనన్బనిచి తానునునిర్వదిచేతులన్ గదా।సితురికాదిసాధ
నవిశేషవిజృంభముగానుపించినన్॥చ॥ చెదరకయాతులద్దనుజశేఖరుబిట్టదిరిం
చిభీకర।ప్రదరపరంపరల్గురిసిపైపయినైకవిధాయుధచ్ఛటల్। గుదిగొనవించిబీర
మునకోయనియార్చినచోమహోగ్రవరుం। డుమరుననొక్కఘోరగదయూని
కృతాంతునిలీలనుగ్రుఁడై॥క॥ వాయువుబలుపిడికుజములఁ। ద్రోయంగలంగున
గజాహతులచేక్షితిపాల్। గాయాతుసేనఁగూల్చెభ।లీయనిశుకసారణాదులెల్లను
తింపన్॥క॥శుకసారణధూమ్రాక్షాదికసేనాధీశులొక్కెదెసదశకంఠుం।డొక్కదె
శయాతులజమువీ।టికిననతిథులఁజేసిరోహటింపకనధిపా॥గీ॥ అపుడువఱచుయాతు
లతిభీతులయిపూరి।గరచుయాతులొడలుమఱచుయాతు। లఱచుయాతులయిమ
హోవాతధూతజీ।మూతరీతిఁజనిరరాతులలర॥ ఉ॥ వచ్చిననొచ్చినన్వెఱచివేఁడిన
నోడినవారిఁబోవనీ। కచ్చెడుగుల్ దయారహితులైయలకాపురిదాకఁగోటలోఁ
జొచ్చినదాకవెంటఁబడిశూలములన్బలితంపుటీఁటెలన్। గ్రుచ్చిరిచొచ్చివచ్చిర
దిగోయనిపౌరులుతల్లడిల్లఁగన్॥ఉ॥ ప్రకటక్రోధమునన్ధనాధిపతిపంపన్వేగసం
రౌద్రాధిక్యంబుటకుఁడన్యతువకేయ్యుఁడొక్కఁడపుడుదండంబై పురద్వారము। త్సుకతం
జొచ్చునిశాటకోటివయిశక్తుల్తోమరంబుల్మరప్రకరంబుల్గురియించినిల్పెదనశౌ
ర్యంబంజభున్ మేలనన్॥శా॥ ఆరక్షోబలనాతనిన్నడువలేకాకంపమాజైందఁగా।
మారీచుండెదిరించిశాతశరసంపన్నత్వమున్జూపనా। వీరుండున్ గదరొత్తివానిశి
రమున్ ద్రేయన్వెసన్గూలెన। త్ప్రారంభంబుడివోవనేలఁబడుపుణ్యభ్రష్టుచం
దంబునన్॥ఉ॥కూలిమహోత్కటమాత్రమునసుద్దెలివింగనిదాటకేయుఁడు। నాన్వ

లుమెఱుంగుతూపులనివారణియత్నునిమేనగ్రుచ్చియా । భీలతఁజూపినన్సురభి
తిజనించియాతఁడుతాళఁగా । జాల్గకవీఁగిపోయిననిశాచరులార్చిరిసంభ్రమంబు
నన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబునసంరోధకంటకుండారోధనంబువిడిచిరోధధరాగ్రంబు
దలకడచివాఁటినమీఁటినకౌతుకంబునఁబదిమొగంబులకుఁబుకంబగు మందస్మితంబు
లతోఁబచ్చరాజగతులంగనువట్టుకోటవాకిటి రచ్చవట్టుకొట్టంబునట్టనడితెరువుం
బట్టుకొనినూఱుమొగనలవట్టంబునట్టువేల్పుచలువలంగట్టినగోపురంబుడాసి వా
సిగలచిగురుతోఁగరులందెగడువగడంపుదారబందంబులురులం ద్రోచి మకరాల
జోడుతలుపులువీడందన్నివదారువన్నెపెంపున్నవనులంజూడంజూడ వేడుకయ
గునగరిముందరివైడూర్యమణితోరణస్తంభంబుకడంక సంరంభంబునంజొచ్చివ
చ్చునక్కుంభకర్ణాగ్రజుంగనుంగొని॥ గీ॥ అవటిదౌవారికుఁడుమహాహసితతీ
వ్ర। భానుఁడగుసూర్యభానుఁడప్పఙ్క్తిముఖున।కడ్డమైరొందువచ్చెదవనుచునత
నిఁ।జుట్టుసరుదెంచుదైత్యులబిట్టదల్చె॥ ఉ॥ సింధువుమించిరానియబిచెల్లెలికట్టె
అంగుననన్సురా।బంధుబలంబునిల్పినిలువన్నిలకేగెడుపఙ్క్తికంఠుఁగ। ర్వాంధునిఁ
జూచిపోకునిలుమాచలమాఫలమాబలాపికి। బంధులనెంచవచ్చుటనిపల్కెమహా
గదపూన్చివైచిన॥శా॥ కుంభీంద్రంబుమృణాళముందునుములాగుందోఁపదాని
న్భుజా।శుంభల్లీలసురారిద్రుంచఁగనియాతుండుగ్రుఁడైతోరణ। స్తంభంబుంబె
కలించివైవనతఁడున్దానక్షాధరస్థూలక।య్యంభోజాననదత్తదివ్యవరమాహాత్మ్యం
బునం గ్రూరుఁడై॥క॥అత్తోరణంబెకొనినడు। నెత్తివగులసూర్యభానునిన్మొత్తి
నచోఁ।దుత్తుమురై వాఁడిలఁబడె।నత్తఱిబలువైనచటియాతుబలంబుల్॥క॥ఆబ
లములిటులఁబఱచిన।నలబలమెసఁగన్దశాస్యుఁడసురావళితో। నలకఁగలఁపంగనది
గని।వలికెధనేశుండుమాణిభద్రునితోడన్॥క॥ నొచ్చిరిమనయక్షులువురిఁ। జొ
చ్చిరిరాక్షసులుబాలిశునిదశముఖుని। న్జెచ్చెరనెదుర్పనీవా।రిచ్చఁగలరువిక్రమిం
పనిధిత్రజేనీర్చన్॥గీ॥అనినసామిహసాదనియామితసమర।దోహళంబుననతఁడుచతు
స్సహస్ర।యక్షవీరులుదనతోడనరుగుదేరఁ।గల్పకాలాంతకునిలీలఁగదలివచ్చె॥
ఉ॥వచ్చినమాణిభద్రుబడివచ్చినసైనికకోటికొటలోఁ।జొచ్చినరాక్షసోత్తముల
ప్రక్కగదల్గానిమొండితూపులం । గ్రుచ్చికటారులన్నఱికికుంతములన్బడఁగ్రు
మ్మియార్చిన।న్వ్రచ్చిరినొచ్చియప్పురమువెల్వడిరుక్కలుదక్కెరక్కసుల్॥ ఇవ్వి
ధంబున॥ ఉ॥ నాలుగువేలయక్షులునునల్గడఁగొల్వగమాణిభద్రుఁడు। వ్వైశదశా
ప్యసైన్యములవెన్నైనినెంచఁగదద్వరూథినీ। పాలకుఁడాప్రహస్తుఁడురుబాహు
బలంబునయాతువాహినీ।పాలునిబిట్టదర్పమునుబారెదుసేనలకుబ్బొనర్చుచున్॥

క॥ దళకర్తలిరువురిటువలెఁ। దలపడిపోరాడ రెండుదళములఁగలరౌ। ధలుసు ద్భటులగుభటులును।గలయంబడిపోరిరుత్సుకత వెలయంగన్॥శా॥ కైలాసాద్రిగు హాల్ప్రతిధ్వనులొసంగన్ దివ్యసంబాలకా।కూలత్క్ష్మారుహపాళిమూలములతోఁ గూలన్ భుజాస్ఫాలనో। ద్వేలధ్వానములంఘ్రిఘట్టనములెంతేమీఱఁగాఁబో రిర।హ్వాలస్తత్యద్వయసైనికప్రవరులత్యామదబద్ధస్పృహన్॥ తత్సమయంబు న॥చ॥కరముసలంబుమీఱదశకంఠునిమంత్రిప్రహస్తుఁడుగ్రుఁడై।కరముసలంబు నంగెడపెఁగ్రక్కున వేవురయోధులన్ముసాలా।దరుఁడుపాలాదరుఁడయి గదాహతివేవురనొంచెఁబాటకా।వరతనయుండుద్రుంచెఁగరవాలమునన్ద్విస హస్రయోధులన్॥వ॥ ఇవ్వరుసునవిజపార్శ్వచరులైనచతుస్సహస్రయోధప్రవ రులంబరిమార్చి పేర్చినప్రహస్తాదులంగనుంగొని నిలిఁద్రరౌద్రంబునమాణిభ ద్రుండువానిపైనురువడించిన॥శా॥ ధూమ్రాక్షుండెడసొచ్చిశాతశరవిద్ధుంజేసి పెల్లార్చినన్।బామ్రాక్షుండయియక్షుఁడారిపుగదంబాటించినన్వ్యాతధూ। శా మ్రంబున్వాలెవాఁడుమూర్ఛిలస్వకీయాంఘ్రిస్ఫురద్ఘట్టనన్।సమ్రుత్వంబహిరా జుచెందఘటకర్ణజ్యేష్ఠుఁడత్యుగ్రుఁడై॥క॥అమాణిభద్రుఁగదిసిశి। శామితశర వృష్టిగురియుసతఁడతిపిశుం।డై మూఁడుతూపులనుర। గ్రామణిపేరురము నా టఁగా నేయుటయున్॥ఉ॥అందుననొచ్చియక్షముఖుఁడల్గిగదాహతిమాణిభద్రు మా।ళిందిలకించికొట్టినఁజలించియతండలమాళిరోరార పా। టూందెఁదదాదిగార ఘుకులోత్తమయాయనపార్శ్వమాళినాఁ। జెందెనభిఖ్యయంత పెఱచేఁబఱచెం బరసేనలార్వఁగన్॥వ॥ఇత్తెఱంగునదళవాయితొలంగిపోయినంగనుంగొని॥సీ॥పి డుగుచప్పుడులతో బెడిదంపుటడిదముల్ ఝుళిపించుచునుభటావళులుగొలువ। జ యజయనవనిధిశ్వరమహాశ్వరమిత్రయనుచుఁజారణకోటులభినుతింప। జవన కంఠీరవరాజము లెక్కికిన్నరగ్రామణులుభయభాగములఁగొలువ। నుద్భటా హంపూర్వికోక్తులువెలయఁగింపురుషరాధులు నుగ్రిక్కిఱిసిగొలువఁ। బద్మశం ఖాఖ్యనిధులురూపంబులూని।కొలువబంగారుతేరెక్కిగురుగబ్బాది। సాధనములొ ప్పఁగిన్నరేశ్వరుఁడువచ్చి।చులుకుచూపులదశకంఠుఁజూచివలికె॥ఉ॥తమ్ముఁడవం చునీకొకహితంబెఱిఁగింపఁగదూతఁబంపినన్।వమ్మొనరించివానివలుకువానినిజంపి ననూజయింపరే। ద్రిమ్మరిగుంపుతోడనరుదెంచితినిన్ననేలనీకుడెం। దమ్మునమే లుగాఁదలఁచునన్నెయనందగుఁగాకదుర్మతీ॥ఉ॥ రోగికిభత్యభోజ్యములరోగ ముహెచ్చఁగతిన్బటుక్రుధా। రోగికినీకుమాదృశహితోక్తులఁగ్రోధముమించు మాటికిన్।న్నిగుణవర్య లేటికివినిందయొనర్పఁగనీకతెల్లమా। రాఁగలమృత్యువుద్రి

బోరసి రౌరవబాధలఁ బొందుచు న్నేడ్తున్ ॥ఉ॥ ఆపదలా వహించుచు మదహంకృతి నీగ
తమూర్ఖుఁడు గ్రొవ్వుం। బాపములాచరించి విషయానమొనర్చి శరీరమంతయున్। వ్యా
ధిశమైన చింతలు జడాత్ముఁడు లేని యమపాశబద్ధుఁడై। పాపఫలంబుఁ జెందుఁ దడఁ
బాపముఁ జేసితి నంచు వందురున్॥ఉ॥ అన్నకుఁ దండ్రికిన్ గురున కాపద యొవ్వఁడొ
నర్చువాఁడు గా। నైనన్నదు మాటాగ్రహాతకమసు గాదను వస్తి రమ్మృత్యు వెవ్వఁడున్। స
న్నిహితస్థితిన్ మెలఁగు సంపద పుణ్యావశంబటంచు లో। నిన్నియు నెంచి ధర్మము
వహించు జనుండు కృతార్థుఁ డెయ్యెడన్॥ చ॥ కలఁగక బుద్ధిపూర్వకము గా జనుఁడే
క్రియఁ జేయుఁ దత్క్రియా। ఫలము నుభూతి కాని దిశుభంబ శుభంబిది యంచు రెం
టినిన్। దెలిసి సుకర్మముల్సలుప దేవతలండలు మెత్తురందునం। గలిమియు బల్మియు
చ్చట నెగల్గు సుఖంబె లభించు నచ్చటన్॥ చ॥ ధనము శివస్తు వాహవని తాజన తాదు
లు బల్మి నంతరించిన యావియించు ధర్మములు సేయక యుండిన నేమి యంచున। య్యా
నిమిషులందఱుం బగళులంచు మహాపదలొంగ నున్నని। న్ననుజుఁడ నన్గఁ గల్గు నిర
యంబురయంబు నరమ్ము జేరికిన్॥క॥ అనితమ దోరఁదూ తెఱుఁగున। మునిమారీచ ప్ర
హస్తధూమ్రాక్షశుకా। ద్యనిమిషరిపుమంత్రులు మా। రొక్కనినిలువఁగ లేక చనిరి
కొంచతనమునన్॥ చ॥ అనినిటులాత్మమంత్రులు ధనాధిపుకొల్తల కోర్వ లేక న। ద్ద
నుజవరేణ్యుఁడు గ్రనిశిత ప్రదరంబుల వానిముంచినం। గనలుచు తాసికిన్నరశిఖామ
ణివాని కిరీటపజ్క్తిఖం। గునరొదసేనమభూరి గడగ్గైకొని బెట్టుగ మోఁదియా చిన
న్॥క॥ కడు కోపించిన నాసను। డతని వతుఃపీతముంజొచ్చి పో। యెడునట్లు గ్ర శరం
బు వేయుట యుం యతఁ శుంఠుఁ ధీపత్వమే। ర్పడఁ గోదండగుణారవంబఖిలదిగ్భాగం
బులన్నిండఁగ। ప్పుడు పహ్న్యస్త్రము పైవవాఁడడఁ జెనం భో బాణవేగంబునన్॥
మ॥ శరనంధానదృఢాపకవర్ణాణకృతుల్ జ్యాఘోషణంబుల్ పర। స్పరధికారము
లొక్కచందమున నిమ్మింపగా పిశ్రవఃపుత్రులి। ద్వరుఁ గ్రొన్నెత్తుటఁ దోఁగుచుం
గెరలుచున్ రోషించుచున్ డాయుచున్। హరియుగ్మంబన నిద్దఱిద్దఱయి శౌర్యస్ఫూ
ర్తిఁ బోరాడఁగన్॥క॥ రణమున నవిరధాయుధ భా। రణమున సరిపోరు యతఁడు రాతన స
వరులన్। బ్రణుతించిర సురులమరా। గ్రణియున్ మాయఁ గొనిన్యాయ్యరణవిము
ఖుండై॥సీ॥ ఒకసారి మేఘమై యుడుపీథి గనిపించుఁ గనిపించి పిడుగులు గ్రమ్ముఁ గుఱి
యు। నొక తేపసింహమై యుద్వృత్తిఁ బలితెంచుఁ బలితెంచి కహకహార్భటి వహిం
చు। నొకతూరి కొండయై యురులీల నెదిరించు నెదిరించి యెగసి బిట్టదరఁ జేయు। నొక
మాటు వార్ధియై యూర్ములతో ముంచు ముంచి రోదసి యెల్ల ముంచివైచు। నొక్క
పరి వ్యాఘ్రమై వచ్చు నొక్కమారి। సంప్లిష్టమై తోఁచు నొకపరి భారువాహి। కరణిఁ

గనుపించు నొకతూఁరు గానుపించు । కడఁగు మాయానిరూఢి నయ్యసురవిభుఁడు ॥ వ॥
ఇటువలె బెక్కుమాయల ధనేశ్వరుని భ్రమియించి విక్రమో । ద్భటగతి మించిని
స్ఫురగదండల మోఁదినఁ గ్రొత్తనెత్తురుల్ । జొటజొటఁగారఁ జూచిన యశోకము
గాలికిఁ గూలుచాడ్పున న । ధటుకున వ్రాలెఁ దేరుపయిఁ బసవసైన్యములుల్లసిల్లఁ
గ౯ ॥ వ॥ ధనదుండిగతి మూర్ఛఁజెందినఁ జని కాపాడుచు త్రైదృ[illegible] । కన్నకనం [illegible]
టినీ సమీపమునకుఁ గొంపోయె నప్పు డుల్లసిల్లి [illegible] బునప్పుడు [illegible] వ్రాఁకిడుమ౯ గి
రిబిలంబుల్ సొచ్చియున్వెచ్చి కానన ముల్ చూచియుఁ గోనలం బడియు దైన్యంబొం
దిరెంతే నియుఁ౯ ॥ గీ॥ మూర్ఛ మునిఁగిన ధనదు సమ్ముఖముఁ జేసి । శంఖపద్మాదినిధులు
విశ్రాంతిమాన్చి । నంతదశకంధరుఁడు నిట్టులన్నఁ గెలిచి । పొలపుకాంతవినగరంబు
సొచ్చి యుచట ॥ సీ॥ శాతకుంభ స్తంభ సాహస్రములు గల్గి వైడూర్యతోరణావళులు
గలిగి । నవ్యమౌక్తికవితానవితానములు గల్గి శశికాంత వేదికాచయము గలిగి । సౌగ
సైనమకరాలసోపానములు గల్గి కస్తూరికాలోవలిమొల్లఁ గలిగి । కామితార్థములి
చ్చునమృతములు గల్గి వికచకల్హారదీర్ఘికాకలు గలిగి । మానసజవంబు గల్గి రాజుగతి
గల్గి । కామరూపంబులు వహించు గరిమ గల్గి । ప్రబలు వరపుష్పకజితపుష్పకము గాం
చి । యందుమైనెక్కి యతఁడు తారాద్రి కరిగె ॥ ఉ॥ తరళోత్తుంగతరంగఘుంఘుమా
రవోద్గదివ్యనంబారవి । వరజొబ్బందమరందతుందిలమిళిందధ్వానసంబంధగః ।
ధరమాబంధురమందరానిలునిచేత౯ శ్రాంతివాయ౯ ధనే । శ్వరుఁడుం౯ దెప్పిరిభీ
తిసేనఁ గొనిలజ్జంజేరవీఁడమ్యోడ౯ ॥ ఉ॥ ఆజతనూజనింటి వెదశానను డిట్టులఁబు
ష్పకంబుతో । నాజిజయంబునున్బరసి యావలఁబోవుచుఁ జూచెఁ దరక౯ । రాజి
తశైలము౯ దవనరథ్యనిరోధకృదత్యుదగ్రతా । రాజితసాలమండట చరత్కరిసిం
హాతరతుకోలము౯ ॥ గీ॥ చూచి యచ్చోటివింతలు చూడవలసి । బలిసియిరువంకల
నుదైత్యభటులు గొలువ । చెలువమొలికెడు యమ్మహాశిఖరమెక్కి । యుక్కడఁజ
రింపమారీచుఁడతనికనియె ॥ ఉ॥ కలధౌతాచలధీధితిప్రచయమోఁ గంగాప్రవా
హాంతరోజ్జ్వలడిండీరనికాయమో శబరకాంతాహారధన్యమౌక్తాస్త్రమో । దళితప్రాం
చితచామరవ్రజమొ తారఁజిల్లు రెండాఁబుచే । తులతోఁడుండిన రెల్లుటిల్లుగనుమా
దోషాచరగ్రామణీ ॥ సీ॥ శైలజాసహచరోజ్జ్వలరుద్రకన్యకాచరణాలక్తావంక
మొరసినదియొ । యుదినగంబను పేరనింపొందుఁ గావున విపులంబు గాఁబల్లవించిన
దియొ । తనగిరీశత్వమందఁ జొదోఁవనభంబు మించు పెంజెడలు వహించునదియొ ।
సానుభాగచరద్భుజంగభోగమణీసమంచితప్రభ నాక్రమించినదియొ । లేకధన
నాథుఁ గెలిచి త్రిలోకవిజయ । వాంఛఁగరుడెంచు దేవరవారి దోఃప్ర । తాపమిడనుండి

నదియొనాఁ దరుణతరణికిరణగతి గైరికంబులిగ్గిరి వెలింగె॥ చ॥ తిరముగ జైత్రయా
త్రచనుదెంచిననిగాగ నియీశుభృత్తుని ఝుంకారములఁ బాద్యమిచ్చి రవిసంజ్వలితా
ర్కమణీవిభావరం। బరలని వాలి సేసి వనభవ్యశుకాదివిహంగమోక్తివై। కరినుతి
సల్పెడిగీరజితకాంతులవెల్లఁ దనంబుఁ జూపుచున్॥ సీ॥ చిగురుజొంపములరంజిల్లె
నీయులఁదోఁట వెలువరణకు వేడ్క సేయు నేమొ। విరిగల్వ విరులచే వెలసినికొల
నిందుఁ జంద్రుఁ జూటుఁడు కేళి సల్పునేమొ। సంతానకుసుమవాసనలూనెనికోన
దేవకన్యకలు వర్తింతురేమొ। పువ్వుపుప్పొడిదుమ్ము పొదలెనిప్పొదలలో సిద్ధులు తె
పుడు వసించునేమొ। తనరె బహుబిల్వరుద్రాక్షతరువులిచట। బ్రహ్మవర్యులకి
విరచ్చపట్టులేమొ। యనుచు మారీచుఁ డెఱిఁగింపనచటనచట। నయ్యసురభర్త వి
హరించునవసరమున॥ సీ॥ చమ్మచీకటి గ్రమ్ము క్రొమ్మావిగుబురుల నల్లి బిల్లియ ద్రా
క్షవందిళ్ల నడుము। వడిఁబాఱు విరితేనెవాఁకలందరుల వెంబడి ఘుంఘుమను భృంగము
దము తావిఁ। బొలుపొందు విరవాదిపొదలలో సుంపులువడి సురపొన్నపుప్పొడిదు
మారి। మొలసిన లేఁ దెమ్మెరలయెమ్మె గనుకమ్మ బంగరుపూఁదోఁటవజ్జ నరుగ। మరు
కతనిబద్ధభూములవులయారేవె। లుంగురాతిన్నియలచెన్నె సంగుపొగడ। మ్రాని
నీడలఁ దగు నెక్కొనలోనఁ బుష్పకవిమానము టుపాఁగిపోక నిలిచె॥ చ॥ నిలచినఁ బ
క్తికంధరుఁడు నివ్వెఱఁగందియి దేలనిచ్చట। న్నిలిచె నుశక్తుఁడేయితఁడు నిల్వఁ
గదీనికి మగఁడుస్థలం। బులుగలవో టుచూడుఁ డటఁ బొండని మంత్రులఁ బంపవార
లి। కేలఁ కుసుల సంచరించి వరికించియు హేతువు గానకవ్యేడక్॥ క॥ అలమారీచుఁ
డు దేవవింతయిదియ దౌర్ధ్యతుని గానియ। నృలఁ బైనూని చరింపదోయితఁడు
క్రోధోద్రేకియైనిల్పెనో। తెలియుండంచనునంతలో వికటుఁడై దీప్తాస్యుఁడై కు
బ్జుఁడై। బలధుర్యుండగు నందియుండుఁగనియప్పాల స్తుత్యతో నిట్లనున్॥ చ॥ నిలిచె వి
మానమం చరజనీచర నివ్వెఱఁగంద నేలయీ। నెలవున దేవితో హరుఁడు నేఁడు విహా
రము చేయుచున్నవాఁ। డలగరుడోరగామరవియచ్చరులోడుదురీడఁ జూడనిం। దు
లకరు దెంచి నీబలముతోఁ జెడిపోకతొలంగుసావుడున్॥ చ॥ పటపటవండ్లు గీటుకొని
పక్తిముఖాసురభర్తపుష్పకం। బటుడిగి శంభుఁడెవ్వఁడహా హానను నిల్పెడు నం
తటచ్చెనేఁ। యిటనిను నీశివున్ని లువనిచ్చిన యట్టులగాదె యుంచుదఁ। ద్రైటముననుండి
యగ్గిరివతంసము క్రిందికి వచ్చి చెచ్చెరన్॥ క॥ ఉరుశూలము గొని రెండవ। హరునివ
లెను దీప్తవిగ్రహము మీఱఁగవా। నరముఖమొందిన నందిని। బరికించి దశాననుం
డు వకవకనగియెన్॥ ✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽
గీ॥ ఇవ్విధంబున నందనుఁ జూచినవ్వుచున్న। యతివిమూఢుని దశకంఠునన్నె చూచి। యా

పరశివుఁడైననందీశుఁడాగ్రహముప్పొంగించి కటకటంబడి దశకంఠునిట్టులనియె॥ మ॥ శివ
దనుండనైననునుఁగన్గొనినీవవమానదృష్టితో। నిపుడుహసించినావుగదయీదృశవ
క్త్రిముఖుల్ నఖాయుధుల్ కపులిఁక నీకులంబడఁచఁగల్గెదరంతటఁ గండ్లగర్వముల్।
దవమునఁబుట్టుబెట్టెదము తానెఱుఁగంగెదు రాక్షసాధమా॥ శా॥ శాపోక్తుల్ వచ
రింపకున్న నెదిరించఁగా రాదెయొంటేనినీ। చాపారంపరిమున్న గాస్వతఁడవై నా
విట్టిపీనుంగుపై। నేవుంజూపఁగనహహా నెయిదిగాకీచేయుపాయంబుచే। నావ
జ్ఞాధిపమునిఁగిపోవఁగలవేళాయింకని న్నెంచఁగన్॥ క॥ అనియానందిశపించిన।
వినియానందించిసురలువిరులుగురిసిరి। వ్యోమవీధిదేవదుందుభులును మొరసెఁ బె
రసెసుఖములోకములెల్లన్॥ ఉ॥ అంతదశాననుండు మదాంధుఁడుగావున శప్రుఁ
డయ్యు। నెక్కుంతయుజింత లేకమరి హెచ్చినభీషణరోషవహ్నినే। త్రాంతరశో
ణకాంతులుబయల్ వెలువంగలధౌతశైలరా। డంతికవర్తియై పలికె నగ్రమునన్ని
లుచున్ననందితోన్॥ ఉ॥ పెక్కులు ప్రేలనిచ్చినను బ్రేలవె నీవశుబుద్ధిమాటలం। ద
క్కనెచక్కఁగానెదిరిఁదన్నెఱుఁగవటుండుపుష్కరం। బెక్కఁడనాఁగిమీఁదధి
పుఁడింకసుఖంబుననుండుఁగానిలే। యెక్కెనవెండికొండనిదియేఁబెకలించిరజంబు
చేసెదన్॥ వ॥ అనిదురాగ్రహంబునం బలికియుద్దశగ్రీవుండు రవిగ్రహంబు నెరయు
నుదగ్రవిగ్రహంబుతోనమ్మహోగ్రావంబు శిఖరాగ్రంబనగళలీలంబట్టియిట్టట్టు
గదలించిబెట్టుగదలినయగ్గట్టుచుట్టుగనుపట్టునెఱెయులిరియంబదఘట్టనంబుగావిం
చిగీర్వాణగణప్రాణనిర్వాణప్రవీణతాధూర్వహమర్వారగర్వాకరదర్వీకరభీ
కరంబులైనవింశతికరంబులుసారించిహుంకరించియహంకరించి పదిమొగంబులు
జేగురించవేగురించుసాహసోత్సాహసంపదలతో నిజభుజాంగదంబులొండొంటి
తోనొరయనిజాట్టహాసంబునగుహాసహారంబులువూమోఁగరయనిజవిలోకనంబు
లమిడుంగురులుగురియనిజదంతఘర్షణంబునదిగ్గజంబులు చెవుడుపొరయ ని
జప్రతాపంబుమెఱయనిర్నిమిత్తమిహీభృత్తుహత్తిసుత్తవృత్తింజావ నేల
యదితద్బలంబులుతనపైసురువడించెనోయనశరభ సింహశార్దూలఋక్షప్ర
ముఖవనజంతువులుక్రేళ్లురుకఁ జెవాఁరగంబులుసరగనరుగఁగూడకచూడఁగొప్ప
లుసుపిప్పలాదితరువులంజుట్టుకొనిబుసకొట్టుచునవియున్ జావకట్టుపడనెడఁగ్లున
లగివడఁగలవిసినయిసినఁదదగ్రజాగ్రన్మణులుఫణిభూషణునకస్ఫురవస్థముదుంబులు
పులిదుచున్నవడువునదవ్వులమిడిసిపడగడగడవడఁకుచునడుగనిజడువునందముఁ
గౌఁగలించుచెంచుమించుబోఁడులకౌఁగిళ్లసనంగిపెనంగివారింపనంగుఁగలడు
గుపొంపఁగూడకదెబ్బసంగూలినెత్తంబువట్టులఁబొర్లిగింతలుపెట్టినట్టిపింఛలుగ

నిమొట్టివింతలుపుట్టెననిరచ్చపట్టుచెట్టులఁ గ్రేనిడలం గ్రీడలుచాలించి యన్నెలవు నకానిలువలేక పెన్నెక్కులువక్కంటులు క్రొమ్ముడులువీడఁగీలుగంటులంసంబులపైజీర బాఱఁగులుపుచెక్కులుచెమరింపఁగులుకుగుబ్బలుపులకింప నెన్నొసళ్లుముంగురులు వెలఁగజిగురుకేమ్యాపులనిట్టూర్పులుదొలఁగనిజాధిపభుజాస్తంభంబులూఁతగొనితద్రమణంబునంజెంగటివిమానంబులెక్కికొనితమ్ముఁగ్రమ్మసంభ్రమంబుట్టినవారిఁగాఁదలంపనిలింపవ్యాదణంబులుగలంపంజాలుపరభటులతో వరభటులు నిరువంకలనిలిచి పెక్కుచందంబులనభినందింపనందికేశ్వరగణేశ్వర చండికేశ్వర ప్రముఖమహాప్రమథగణేశ్వరులుశరశరాసనపట్టిసప్రాసకరవాలభిండివాలతోమరముద్గరగదాపరశుత్రిశూలాదిసాధనంబులుగైకొని సర్వజ్ఞునియనుజ్ఞపడయుటకైయతనియగ్రభాగంబుననలబలంబులుసేయుచునిలువుకొలువుసేయఁ బార్వతీపరమేశ్వరక్రీడోచితమణిఖచితసౌధప్రాకారగృహకుడ్యగోపురతోరణస్తంభాదులుబ్రద్దలువాఱెకద్దయుఁబ్రకంపనంబుసహింపసహింపరానిదరంబునంగరంబులువిసికికొనుచుఁబదకంజమంజీరసంజాతశింజారవంబులు సెలంగనలుగడలందిరుగుచుసుద్రకన్యకలనన్యశరణ్యలైదైన్యంబునొంద నరవిందబాంధవాదిగ్రహంబులుత్రోవలుదొలంగనింద్రాదిలోకపాలకలోకంబులు హాహాకారంబులతోబట్టబయలనిలిచి చూచుటకుబెట్టులికియుట్టలంబగు మొగుళ్లు తెట్టువలలోపలుఁగుపడియాకట్టడిపొట్టక్రొవ్వుననిట్టిబెట్టిదంబుగావింపగట్టువిల్లునట్టిన దిట్టయెట్టుసట్టుబెట్టకున్నవాడో యనియొక్కళ్లొకళ్లతోఁబలుకుచుగనుంగొనఁ బ్రత్యంతపర్వతంబులున్మూలంబులైపొడవడంగఁబెదపెదగండోపలంబులు పైపైలనుండి బెళబెళమనువవ్వళ్లతోడుల్లిసరులనురిలివడంబడలువడకపాతాళంబులోఁతుగనుపొఁతగలించిపుండరీకంబుఁబెకలించుమదవేదండప్రకాండంబుడంబునఝరీపుంజలహరిపరంపరలునలువంకలఁదొరుంగఖనిస్థలీవినిర్గతనీలమణిరమణీయమధుకరంబులునలుగడలజెదరఁగనకవకుళకేతకీకురంటకాశోకమధూకకేసరప్రముఖభాసురకుసుమవిస్ఫురవల్లాగవిసరంబున్వలుదెసలనొరసికొననవ్వెండికొండపెకలించికందుకక్రీడగావింపంగడంగెనయ్యవసరంబున॥మ॥ అసురాధీశకరావధూతకలధౌతాద్రింబదంబూనలే। కసఖుల్ గొల్వవనంబులో మెలఁగునగ్గౌరీసరోజాక్షిమే। నుసెమర్పందనమధ్యమునావడఁకనాందోళింపనేత్రప్రభల్। పెనచేతెంచికవుంగలించుకొనియెక్కవిభ్రాంతయైశంభునిన్॥ఇవ్విధంబున॥ఉ॥ బంగరుతళ్కు చెక్కులనుబంజులకమ్మలడాలుచిందద్రో। క్కంగమెఱుంగుచన్నుగవకొంచుకపుణ్ముడివీడగాహాతా। లింగనసౌఖ్యంబొసంగినచెల్వింగవుఁగింటనెయ్యము

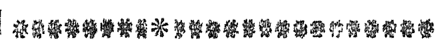
చియొల్లఁడ। యెట్టంగఁ బెకంతుఁ డద్రిసుతఁ డెత్తఁగఁ గాముసలెగ్గు లెంచు శ్రీ॥ శా॥ శం
భుండద్రికుమారికాస్ఫురదురోజద్వంద్వశుంభత్స్పరీ। కంభాఁబీ [illegible]
సుఖావహాలా నెమ్మదిన్ వీనియా। కంభంబెట్టుదుమంగ పచ్చుసియుండ్ గౌ [illegible] బు
ఙ్గ భుజా। స్తంభోజ్జృంభమొకింతవూన్చి పిడపన్ సౌహార్దముల్ జూపె [illegible] ల
నిటలఁచిలేంతిసగవా। ననముసఁదగఁ గంభుఁడా సమడిగ్గఁపమున్।వసవా [illegible] ం
గుప్తం। బునసదిమిదశాస్యహస్తములక్రింపవడన్॥ గీ॥ జటులసదమసభుజశో
మెడలిబడలి। యడలియొడలిపదోద్వృత్తిసడలిమూలి।కాలిపెనువ్రేలు దెసలిఁ
చికరము లెత్తు। కొసనమథనాత లేకరత్నోవిభుండు॥ మ॥ కులశైలంబుల పెన్ బిలంబు
లుబదుల్ ఘోషింప శేషాహి। మూర్ఛిలభూచక్రము దిదిరఁ బిరుగ జేజే పెద్దభీతి
ల్లఁజు। క్రూలు రాలన్ దివి పెల్లగిల్ల సురలాకంపింప నంభోనిధు। ల్గలఁగన్ దిక్కటు
లొడ్డగిల్లఁబడి మోళ్ళం బెట్టు వాపోవఁగన్॥ క॥ తలఁచిరి మనుజులకాం డ।ప్రళయం
బిది యనుచుదిగులువడిరమరేంద్రా। దులు యతు సిద్ధసాధ్యులు।కలఁగిరితొలఁగిరి
వదంబు గ్రహరాణ్ముఖ్యుల్॥ శా॥ ఈరీతిన్ జగముల్ దలంకఁగను వేయేఁటర్తుఁ
డై కూయఁగా। నారత్నోవిభుదైన్యపాటుఁగనిదైత్యశ్రేణి కన్నీరుము।న్నీరై పా
రఁగ నేమిసేతుమనుచున్ నిర్విణ్ణతం జెందన। మ్మారి చాదిసులాత నింగని [illegible]
న్యప్రబోధంబునన్॥ గీ॥ వలికిరవధారుడై తేయపట్టభద్ర।భద్రగజచర్మధారి పైభ
క్తియుంచి। యుంచితో త్తులనతనినుతించి కేని।యీవిరోధంబు నెడపావు నీక్షణమున॥
క॥ హరుఁడున్న లేకరుణానిధి।శరణన్నఁబరిగ్రహించు జగతి నతనికిం।బురుడున్న డె
యజకనకాం।బరు లెన్నఁగ లేరు తత్ప్రభావంబనినన్॥ శా॥ ఆపన్నుం డసువజ్రికం
ఠుఁడిదియానంచున్ లలాటేక్షణ। శ్రీపాదాంబుజముల్ మనోంబుజమునం జిం
తించుచున్ వేదవి।ద్యాపాండిత్యము సర్వశాస్త్రకుశలత్వంబున్ మహాసాహితీ
నైపుణ్యంబు ననూనుపించఁబొగడెన్ గంభీరతుంగార్భటిన్॥ శా॥ ఆస్తోత్రంబు
నకాము నోద్రషిమకాధ్యావాప్తికాయీశ్వరుం। డస్తోకప్రియమావహించి పెను
వ్రేలావేళపైనెత్తినన్। హస్తంబుల్ వెడలంగఁ బాపికొనిదైత్యస్వామి ఫాలస్థ
ల।న్యస్తప్రాంజలియైనుతింపఁదొడఁగెన్ గంభీరవాగ్గుంభనన్॥ దండ॥ జయజ
యశంకర సాధుపంశంకర జయజయ రిపుభట పయశాశంకర। శరణు నిరంజన నిజజన
రంజన శరణు ప్రభంజన జగదవభంజన। పాహిపురావహబంధుర విక్రమ పాహి
యవిబ్యావంకర విక్రమ। యచ్చుగ నిను దెలియవు తొలిచదువులు మెచ్చనితత్త్వవు
మేలుగు పదవులు। నీకెవ్వరి పైనిలువదు కోపములోకుల కెంచఁ దెలుపుదు ప్రభావ
ము। పరుఁడు స్వజనుఁడను భావనిభేదముఁ బొలిరయు గుణస్నిదికి బుధాగ్ర్యా [illegible]। బృభ

వునిభవునిన్నమితదయావరునభినుతియింప బ్రహ్మాదులునోవరు । ఖలుఁడను బొం
ధుఁడఁగలుషోత్కృష్టుఁడఁ । నేమిముఁబోగడఁగనెంతటివాఁడనుస్వామిమదవ
తిశరణన్నాఁడను। నీదాసుఁడనిఁక నేరము లెంచకు నాదుర్వృత్తిపసంబుననుంచ
కు। మెఱుఁగక చేసితినిపుడపచారము శరణన్నను గడననదెవిచారము। వలసితినీ సేవ
కలమహత్త్వము తెలిసితినిప్పుడదేవరసత్త్వము । నీకనుదెఱచిననెగడును జగ
ములు నీకనుమూసిననిలువవుజగములు । యిట్టినీకుసరియేనని హెచ్చితిఁబొట్టక్రొ
వ్వునసపొగడఁగవచ్చితి । నాగుణమెంచకునను బాలింపుము నీగుణమెంచెదనీవా
లింపుము॥ చ ॥ అనితనుఁబ్రస్తుతించినదశాననుఁజూచి పురారినవ్వుచున్ । దనుజవ
రేణ్యనీ స్తుతికిఁ సద్దయ మెచ్చితి ధైర్యశాలివౌ। దనుమతియిచ్చితిం జనుప్రియంబగు
చోటికి నీభుజాబలం । బనితరసాధ్యమంచు వినియారయ నిల్పితినింతె యిప్పుడున్॥
గీ ॥ మత్పదాంగుష్ఠపరిపీడ్యమానరజత। పర్వతము క్రిందఁ జేతులువడిన యపుడు। జ
గముల ద్రవవిరావంబు సలిపితందు । వలన రావణుఁడను పేర వెలయుమునిన ॥ ఉ ॥
ఆదశకంఠుఁడీశ్వరునకానతుఁడై శివనన్నుఁ బ్రోవ నాహ్లాదముగల్గె నేనియును మం
తఁగొఅంతయు లేనియాయువున్। నీదగు చంద్రహాసమును నెమ్మినొసంగుమఁట
న్నశంభుఁడు। కైకొదు వయిచ్చి పిమ్మట నఖండతరాయువునిచ్చి యిట్లనున్ ॥ మ ॥ దితిజా
ధీశ్వర నీవుగోరిన క్రియన్ దీర్ఘాయువున్ నీకు నిం। చ్చితినీ క్రొవ్వున నీతిఁ జేకొనక దుశ్శీ
లుండవై మమ్మునా । ద్భుతినెందించితి పైని మావరము మమ్మే చేరఁబొమ్మన్న చో। న
తఁడా శూలికి మ్రొక్కి వీడ్కొని విమానారూఢుఁడై యుబ్బుచున్ ॥ క ॥ తనవరివార
ముగొల్వఁగఁగఁ । జనియెన్ రజితాద్రి డిగ్గి స్వచ్ఛందగతిన్ । మనుజేశ్వర యనికుంభ
జుఁ । డినకులునకుఁ దెల్పి మరియు నిట్లని పలికెన్ ॥ మ ॥ ఇనవంశోత్తమ వింటె పత్త్రివ
దనుండీలాగు కైలాసవాసునిచే । మన్ననగాంచి పొంగుచుఁ బ్రహస్తుండాదియౌ
సైనికుల్ । తనుఁగొల్వం జని హేమకూటహిమవత్ప్రాంతంబులన్ గంధమా। ధన
నీలాచలపారియాత్రములమీఁదం గ్రీడసల్పెన్ రహిన్ ॥ మరియు ॥ సీ॥ చరియించు
నొకవేళ జంబూనదీతీరసౌవర్ణవాలుకాస్థలములందు । విహరించునొకపూట వే
ల్పులతోటలఁబొదలుగొజ్జఁగిపూవుపొదలయందు । క్రీడించునొకపట్ల కేసరశ్వే
తాంజనావ్యద్రిరాడధిత్యకలయందు। నలరునొక్కెడఁ గేళి నరుణోదమానసప్ర
ముఖదివ్యసరోవరములయందు । నన్నెలవులందు మెలఁగెడు సురఖచర। యక్షకి
న్నరసిద్ధవిద్యాధరాప్సరోభుజంగాదికులు మహోత్క్షోభమొంది । తనుఁగనుంగొని
పారసద్దశముఖుండు॥ సీ ॥ పట్టణంబన రాదు కట్టాయితంబుగా నట్టెముట్టడి చేసి చు
ట్టువిడియు । బలవంతుఁడనరాదు బలియుఁడై యెంతటివ్వ్యాలనున్నవడి నేగి గెలిచివ

చ్చ । సురజాతియానరాదుకరము ల్గిరమొటుజన్నంజననీకశస్త్రాస్త్రసమితినొంచు ।
భరణీశుండనరాదుతనమనోడితినన్నజాకనీరసముసవీంరంజూపు । బ్రాయమువె
లంతయైనరాదుజీవమానకు । భయమువడకనెట్టులైననుబట్టికలయు । నహోవనస్త్రీవుల
టంగలవనంగరాదు । దుడుకుమైంజొచ్చికొనితెచ్చుదుష్టుండతండు ॥ వ ॥ ఇచ్చెలువునం
దనయిచ్చకువచ్చిన హాచ్చసనచ్చటచ్చటనచ్చవలుండువిచ్చలుమెలంగుచునొక్క
నాండుహిమవత్పర్వతంబునసముత్తరదిగ్భాగంబుననొక్కసుందరోద్యానంబునం
దశీతలించియుచ్చట । సీ ॥ ఘనకుండలములుసాభాకరమండలమునిండునటులహోమున
జటాచ్ఛటలునెరయ । పలంజక్కవలుదిక్కవలనొప్పవృషవల్కలంబునంగుచలికు
చంబులొరయ । బెళుకుచూపులంబెంటిగెలిచికైకొనియెమోహనాంగ్రింపంగృష్ణాజి
నంబువెలయ । నఖపాళిబెడంగుమాణిక్యముపంచుచునుడులుగై ప్రాలెనాస్ఫటికాక్ష
మాలికదగంగ । గౌనుమురజంబుదొరసిసకల్పలతిక । బాసుగవిభూతిజేతమైదీంగవెలుం
గ । నొంటిగిరికన్యపలెందపంబున్నతపసి । కన్నెనొక్కతెంజూచెరాక్షసవిభుండు ॥
గీ ॥ చూచియాచెల్వచల్వంబులోచనముల । కబ్బురంబునుగాంతుయామబ్బెనర్పం ।
బుట్టకముడిగ్గి సరభసంబునంపదగ్ర । భాగమునునిల్చిపలికెనప్పు డిక్కముఖుండు ॥
సీ ॥ నీకులంబెయ్యదినీనామమేయందు రెవ్వారిజానవేయిందువదన । కలికితేంబ్రా
యంబుకానతోంల్ గావించిదేలకృశించెదేయిసురుబోడి । నీప్రాణనాథుండైవి
నునేలుభాగ్యమెవ్వారికిగల్గెనేవన్నెలాడి । యౌవనంబొనరించియీచెల్వగంటి
నోయింకతపంబేలపోంణననయనా । శాకంజెందినపసిండిననాకువంటి । తనువువెండియు
గళగాంచునవితలంబి । చూపులులయిచ్చవేషముతాపముంచె । దేమినీచర్యలెటెం
గింపవేలతాంగి ॥ ఉ ॥ నీవిగిగుబ్బచన్నులకునీనెఱిపెన్నెరులున్నతీవికిజా । నీబటువుం
పిరుందులకునీయొలప్రాయముకల్మికింతిరో । యీజమునుంబుకబ్బిరమొయీతిరిపే
లియూవట్టుచీరలే । యీబిరుసైనవల్కలములీతపమిష్టమునోజభోగమే ॥ సీ ॥ అణు
మధ్యనీమధ్యముశీమంబువహియించుమహాకటినీకటిమహిమగాంచు । గిరికుచనీకు
చగిరులొందుగరిమంబునలినాక్షినీ తెప్పలలరులఘిమ । ఘనవేణినీవేణికనుఘన
శ్రీప్రాప్తినతివనీమాయిప్రకామ్యతమవెక్క । నంగననీభర్తలయుఖిలేశతమందగు
జెలినీకువశుండగుంజెలువవిల్తుం । డిన్నివైభవములుగల్గియిసురుబోడి । బేలతనమూ
ననీతపంబేలచేయం । గోదవయొదవినదియంచుమ్రుమలఘటిలి । జెవులకింపుడబం
ధువుసేయమునినా ॥ క ॥ ఆనెలతయునవ్వలుకులు । వీనులకేడంజేసివాదివిశ్రవసుతుం
గాం । జా నెజెంగిహీనుండనకయు । హీనతనాతిథ్యమొసంగియిట్లనిపలికెం ॥ మ ॥ దను
జానీశ్వరకశ్యపాంతసుతపోఘస్పూంతుమునొప్పెనా । యనవేసంబుకరించుశైశ్వ

దయితంబై నేను వాపోవఁగా । ననుఁ బ్రేమంబునఁ జూచి వేడవేతియు నన్నాహంబుగా
వించి పెం।దిన నేఁజవ్వనమువ్వ తిల్లుటయుఁ జేజేలున్న నల్ రాజులున్॥క॥ నను వలసి
యాధీశ ఘనుఁడగని వేఁడిన హరికి నిత్తుగాని యొరునకి। వ్వనితా హజి సీనని యె।వ్వని
కైనను సంగఁడడుగవచ్చిన వేళన్॥ ఇవ్విధంబున॥శా॥ ప్రఖ్యాత్యామ్యానముఁ జెందియుం
డయుఁజనంబా హాత్ముఁడౌ దంభుడన్। దైత్యుండొక్కఁడు వచ్చి యజ్జనకునిం బాపేఁ
డియానన్నచో।నత్యంత క్రుద్ధుఁబూనిక్షద్దమునని బ్రాసకుత్తుకం డించియా। హాత్యా
వ్యాఁడు నశించె న త్తపసియిల్లాలగ్ని సాచ్చె నృతన్॥ గీ॥ తల్లియు నుదండ్రియును
జన్నఁదనయు భాగ్యముననుఁగలఁగియుఁగలఁగక పూర్ణనిష్ఠ। జనకుని ప్రతిజ్ఞఁగడతే
ర్తునని తలంచి। వెన్నుని గురించియిటఁదపమున్నదాన॥క॥ కంటివియిచ్చటివింతలు।
వింటివి నా పూర్వకథ సవిస్తరముగఁ జే।కొంటివి యాతిథ్యము తడ। వుంటివి చటఁజ
నము రాతుసోత్తమ యనినన్॥ చ॥ తనకిది దక్కెనంచుఁ బ్రముదంబునఁ బజ్జ్వము
ఖుండు మీనకేతునిచిగురాకు బాకు జిగిఁగూటినఁ దాలిని మాలిచేరఁగాఁ। జనియు
దిసేమి వెత్తి తాలజవ్వనముం బొలిపోవ విష్ణుఁడం। చునెళ లకాలము ందవసి చొవ్వన
బాఁబెదు వృద్ధకాంతవై॥ ఉ॥ వెన్నునికిత్తునంచు బలువేదులు చేకొని తండ్రియా
ట్టుటన్।గన్నులఁజూచియుం హరియె కావలెనంచుఁ దపించెదూర కే।కన్నెతికంబుకా
ఁడవిఁగాచిన వెన్నెల చేసియయ్యా రౌరా। నిన్ను నుముంచెనీ జనకునిన్ గుదియించిన
చెత్తియొయ్యేడన్॥మ॥ హరితానే బలవంతుఁడై నను నొమీయయ్యున్ విరోధించియో।
క్రూరుఁడు గ్రాసివధింపనడ్డపడిదోగర్వంబుగా న్వించెనే। హరియన్నా హుముక
ప్పకుంబెరగున నేలా యీ పృథాభ్రాంతియుం। తిరోయింక న్నను బొందు మేఁగుల
వయస్తేజః ప్రభావాఢ్యుఁడన్॥చ॥ అనవినికణఁముల్చి గురుటారులగేరెదుకేలు దో
యిన।వ్వనజదళాక్షి మూసికొని వానిన నాదరదృష్టిఁ జూచియా। చెనటిని వాదము
ల్వ్వడు వుశ్రీహరి నేఖలుఁడై ననింపన । ల్వనెతగు బ్రహ్మవంశమునఁ బుట్టియు మా
క్యణముమానవక్రటా॥ సీ॥ అన్వయంబులకెల్ల నాదికారణభూతుఁడగు తాతఁగని
కాతఁడతఁడెకాఁడె।జపతపోముఖ ముఖాచారసారఫలంబులరసి యిచ్చు ప్రదాతయ
తఁడె కాఁడె। నీయందు నాయందు నిఖిలాత్మలందంతరాత్మయై కను నాత్మయతఁడె
కాఁడె। సముఁడయ్యు దుష్టశిక్షయు శిష్టరక్షయుఁ బ్రతియుగంబున సేయునతఁడె కాఁ
డె।యాగమాంతరహస్యార్థ మతఁడె కాఁడె। యన్నిజగములకధినాథుఁడతఁడె
కాఁడె।యట్టిహరి నెంచ నేరక హుంకరించి। కర్నిమిత్తంబు నిందింపనీకుఁదగునె॥మ॥
పలుకు ల్వేయును నేల లెస్స వినుమా పౌలస్త్య నామేనునా। మొలప్రాయంబును
బాహనోగ్గల్లులునాయిచ్ఛాభిమానంబులా। జల్లరుద్ధారికి ధారవోసిన విధుస్వాంతా

ల్పినర్గించి పెద్దలువర్తించుపదంబునన్ మెలఁగుము దైవంబె తోడవచ్చెడిన్॥గీ॥ అ
నిపలికి యందునిలక భయంబు దోలక|కలఁకఁ బిల్లికిఁ దోలఁగు రాచిలుకవగిది| వావ
లికిఁ బోవఁ జేటులయా వలికిని|నతనునిశరావలికిఁ బాశకసురక దిసి॥ చ॥ చెలినను
మోవిపానకము చేవడ జేర్పక మోము మోమునం| బలుకులుఁ జేర్చి ముద్దిడక వా
హులతావరిబద్ధు జేసిన| న్నలమియుఁగౌఁగలింపక రహస్యముగా బహుబంధవైఖ
రుల్|దెలుపక పోవనేలయని తెంపునవేఁడికఁ బట్టియీడ్చినన్॥వ॥కలఁకదోలంగ వే
గవతి గ్రక్కున బెత్తిలి మొత్తి త్రేయాడుచు| మలచపు వేణినట్టనడుమందెగి చేతికిఁజు
న్కఁబి కేకన|దులకళుకొందిరైక సినుతుండిది దీనితపః ప్రభావమం| చలవడియు
న్ననచ్చెలియును వ్వలికింజని క్రోధమూర్తియై॥మ॥ ప్రళయాగ్నిజ్వాలికేతు ప్ర
భలనప్పౌలస్త్యునింగాల్చునట్టులనీక్షించిదురాత్మ నిన్నుపడెదుష్టుండంచుఁజిఁ [illegible]
చియున్|దెలివిన్విశ్రవసుందలంచుకొని యాతిథ్యంబు గావించిమా| గ్వలుకుల్ప
ల్కనవింతయుంగలిగె మోర్వంగూడునే యింకిటన్॥శా॥ ఘోరస్ఫారమదీయ కోపా
పదహనక్రూరార్చులన్నీరుగా| నీరూపంబు దహింప కోర్చితిఁదపోనిష్టార్థ లో
భంబుచే|నోరీ నీవిపుడంటుకొన్న మెయినే నెల్లన్ జ్వాలద్వహ్నిలో| నీతైన్ దివి
మించు పూనికను నేజన్మింతున్ ధరన్ గ్రమ్మఱన్॥గీ॥అనిమహాగ్రతఁబలికి క్రో
ధాగ్నితోడ|నచటయోగాగ్నియును మండునటులఁజేసి|యయ్యెదుటనిల్చి శ్రీహ
రినాత్మనునిచి|మేను వెడిదైత్యుఁడు నువిననిట్టులనియె॥ ఉ॥ ఏను నిజంబుగా హరివ
యిన్ మదిగల్గినదాన నేని నా| పైనలినాతుఁడాత్మయుడిపత్నిగ జేకొనుమాటతథ్య
మా|నేనియయోనిజత్వమున నిద్ధరఁ బుట్టిద శాస్యుఁ బుత్రమి| త్రానుజయుక్తిఁ గ్రుం
చనే వహయ్యెదఁగాక నివహ్నిఁజొచ్చినన్॥క॥వేదవతిమాటనిజము గు| వేదము ఎ తె
ననుచు మ్రోసెవినువీధి మృతివా| మోదమునఁ గుసుమవర్షము|లాదిత్యులు గురిసిర
ప్పుడవనీనాథా॥గీ॥యతిసుతయు నిట్టులైక సినుతకృతావ| మానపవనాసనజాజ్వ
ల్యమానకోపాబ్దహనసంయోగయోగాగ్నిదగ్ధయై వి|దగ్ధతాస్నిగ్ధదైవముత్నాం
బుకతన॥సీ॥తనవద్మవాసినిత్వము జూపువహిలంకఁ దోయజాంతరమునఁదొట్టుబు
ట్టై|నిదెనీకుమిత్తినై యేగు దెంచితినన్నగతిఁబట్టు ముఖునకే కానబడినె|నడఁదు
పెట్టియఁబెట్టియబ్ధివేయించిననబ్ధికిఁబుత్రియాటచటఁదెల్పె| బహుళొమిగతక
మునబయలుదేఱివిదేహరత్నగర్భరత్నమయ్యె|జనకజననాయకుఁడు యా
గశాలఁగట్టు|చోటదున్నించవాగేటిమురసదోఁచి| సీతయను పేరువహియించి చె
లువుగాంచి| ప్రేమ శ్రీహరివగునిన్నుఁబెండ్లియాడె॥గీ॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశా
ర్ఙ్గ గరుడ|వాహనాదులునామియుత్స్వకులము| ఖ్యాతికై కొనమాననాకావ

మూని।నట్టిని న్నాశ్రయించు(బట్టాభిరామ॥౪॥ సాకేతనగర రాజము। వైకుంఠము నీవెహరివివై దేహిం రమా। కోకస్తనియాకృతులా। వాకవులు యథార్థమిది భవ్యగుణా గుణజలధీ॥క॥కృతయుగమున జీవించితి। శతమైనొకటమొందిత్రేతాయుగమున దద్వైనా। యతిం దలంచినయులపట్టిన। ప్రతినయు నెరవేర్చెం(బెప్పిభావించుచుదేవ॥ ... విన్నవించు దృతముననంగలశోధ్వపుంజూచియాసురేశ। ... లంకాకొండల్లుతోల్లి యుసురాయడివెట్టైనె క్రోధమూర్తివైయె। హేయమలోవలంబడినబాలికంగన్నొంట్లెట్టక్కవాఁ। డావలనెందుఁబోయె దెలి ... పుత్రుఁడవుశర్మయ నిర్ణయించు గ్రమ్మఱంగు భజాండని యెలామూడెయొర్వ్వదన్నివెఱుం। గని యెయుగన్దుదివ్యైనయు మునులోకంబుల్ ప్రశంసింపను।జ్ఞాన చందంబున నాలకింపెడవు తాజ్ఞల్మిచ్చలోంజూపులం।గమనానందమునీవెకావెని నుతశ్చర్యలా మీరఁదటకా॥గీ॥అటుల వేదవతీశక్యాయ సలశిఖలఁజొచ్చిమ్రగ్గుటంజూచియు చోచ్చెటువాసి।చపలుఁడవ్వ జ్ఞ్యముఖుండు పుష్పకవిమాన। మెక్కికొనిభూమిఁదిరుగుచునుకొనాఁడు॥౯॥ ఒకచోస్వాహాస్వర వూర్వకవివిధాజ్యాహుతప్రవర్ధితకీలా।ప్రకరానలధూమవ్యా।పకమగునొకతపవనము టవము గనుంగొనియెనా॥క॥కనియొవ్వరిమఖమొక। న్గైనిరమ్మనివినుకునిహారణునిఁబనుపహాహా। దనిపోయి తెలిసి క్రమ్మఱి।వినిపించిరియిట్టులనుచుమఁంశతిభుజాతోడా॥ సీ॥ అవధారుజయిరమాయత్తుఁడైనమరుత్తసర్వంసహాభ గ్రహపనకర్త। యయు రేజ్యానుజుఁడు గ్రహమహత్త్వశాలి సంవర్తనాకుండు గ్రతుప్రవర్తనుఁడు। బలభేదిశతమఖాంబువతిముఖ్యులగు వేల్పుము న్నెవారు వహించుకొన్నవారు। కశ్యపాత్రివసిష్ఠకాశికాములుపుణ్యభాజనంబులుతత్సభాజనములు। హైమమణికాంతిఁదగుశాలయజ్ఞశాల।మెచ్చినాఁడుహరుఁడర్థమిచ్చినాఁడు।విప్రదొరాగంబుమనుల చేయప్రయోగ।మైనదనివారు తెలుపఁగా నాలకించి॥శా॥ అహో నాయెదుటకా ముఖంబొకటి సేయంబూనెనే వెఱ్ఱియా। బాహాజన్ముఁడు విష్ణు మెట్లొదవదోభాగంబులెట్లందఁగా। నూహల్ చేసిరొచూతమీసురలటంచు గ్రాహవక్రీడనో।త్సాహశ్రీవహియించియచ్చటికి దైత్యస్వామియేతెరఁగనా॥ సి॥ నమ్మియున్నను గ్రమ్మిదొమ్మి సేయుననటంచు నెమ్మిరూపుసురారి నేతజాల్పె। వాకొన్న హరి ధాకచేకొన్నవాఁడంచు కాకవైఖరిదండకరుఁడువూనె। మించివాఁడితఁడా క్రమించియేమెంచునోయంచునంచవిధంబుగాంచెవరుణుఁ।డొండుచూడండుమార్గుండుముండునటంచుఁదొండయైగండాటియుండెధనదుఁ। డితరులాతురులై జాతిహీనరూప।ధారులైపోసిరంతనగ్దశముఖుండు।దారుణాకారుఁడై మరుత్తక్షితీంద్రుఁ।గట్టెదుటవచ్చినిలుచుండియిట్టులనియె॥

క॥ ఓయిజయ కురుపతి చెవర । నేయుద్ధప్రేతపిచటి కేతెంచితివా । తోయుద్ధమైనఁ జేయు
ము। వేసాటికి వెఱచి రోసి వెలవెలఁబడి నను మురా॥ మ॥ నను నీ రాజులలీలఁ జూడవలదన్నా
నప్పుత్తోసమ్మరు । త్తన్నకు ... త్రుకోటికుల గోత్ర ప్రాభవాచారము
ల్ । విన కేయుద్ధము సేయ ... వృత్తాంతమాద్యంతముల్ । వినఁగాంక్షించె
దఁ జెప్పు ... రుచిప్పి ... ంబున నా ॥ మ ॥ వినుమూర్వీశ్వర నేఁబులస్త్య
కులుండ ... విధోవరో ... గా । ... దశాస్యనామకుఁడు ఖ్యాతిఁ గాథ
... ధీశుము । నన్నిలోకాలెల్ల గెల్చి ... సమ్ముగొని త్రిలోకాతీత మాహాత్మ్యమొం । దిన
వాఁడ కారణభితుయిప్ప ... బృథ్వీ వాయుకుండిట్లనుఁ గా ॥ చ ॥ అవురయ కేమి నీ ... హి
... లన్నను గెల్చితి నన్నమాటది । ... విశదముద్యోగనాయనధనంబగువుష్పకముఁ గ్ర
హించితే । భళిభళి యింత గెల్చితె ... రచ్చల గెల్వఁ బోవలెన్ । భువనములం
దు గీతి ... సమృద్ధిఁ జెందదే ॥ ఉ ॥ ఇంతటి ధర్మశాలి నిఁక నెవ్వరె
మఱొక్కని గెల్చువారుర । ... ప్రియంబు గల్గి నటులైన రణంబొనరింప నేనని ।
న్నంతయు చెంతకుం బనుతు నంతకు నేఁదగువాఁడ నంచునం । తంతకు రోసమీమ బెర
యు ధరణీశుఁడు లేచి చెప్పెరా ॥ మ ॥ శరచాపంబులు పూని వజ్రకవచస్ఫారప్రభా
ల్ ... । తరపుల్ ... దన జాండఖండనసముద్యచ్ఛింజినీనిస్వనస్ఫురణన్
రాజు దశాస్యుపైఁ జనఁగ నచ్చో సన్నద్ధమై ధారుణీ । శ్వరచూడామణి ...
... ండు ... తద్ధ్వనిన్ ॥ చ ॥ ఎలికె బలాసు రేమి ... సిలదీతు వహించి శ
త్రుపై । నలుగుట ... మేయి దిమ మహాక్రతువించు కవిఘ్నమైన చోఁ । గులము నశిం
చునద్దశముఖుండును దుర్జయుఁ డేల పీనితోఁ । జలము వశం హరింపు వరుసత్వము
నావిని ... రుత్తుఁడునా ॥ శా ॥ ఆస్యంపతు ... నిమాటఁ జేకొని వరిత్యక్తాస్త్రకోదం
డుఁడై । యీ ... ఘము పుజ్జగించి వనదైత్యేంద్రుండు వీక్షించినా । తో సంగ్రా
మము సేయ ... దోడేఁ జుండీయటం । చాసన్నాద్రి ... బ
దులు మ్రోయం బెట్టు చాటించుచున్ ॥ ఉ ॥ అమ్మఖశాలఁ జొచ్చి ... దై ము
ని కోటిఁ గ్రమ్మంచియు । ... పెల్లగించి ... హరించి ... తంబు ...
... తలన డంచి ... తల ... ంచు ... । ... ఁబల్క
నొక్క గతి నక్కడఁ బాసి చనెన్ బలంబుతోన్ ॥ క ॥ హరిహయముఖ్యులు భయము
లు । గిఱికొన శిఖి కాక హంస కృకలాసగతుల్ । ధరియించి యమ్మహాధ్వరదరియం
చి తదీయ హితము దలఁచి ప్రియమాత్తిన్ ॥ సీ ॥ కన్నులీకలు చంద్రకములు గా ఘన వే
శ నెమ్మి ... బలవైరి నెమ్మికొసఁగెఁ । బెద్దగాలము ... త్మక తభుక్తి గలుగఁ
గాజము ... కాకము నకొసఁగెఁ । బాలునీరును నేరుపఁ ... హారం

జనపదధీశుఁ డంచకొసరఁగఁ। దలవెండిపలెనుండఁదనువుబంగరుచాయదలఁకింప
థనరాజుతోఁడకొసరఁగ । నివ్విధంబునఁ దమతమయెలమికిఁదగు।వరములజ్జంతువు
లకిచ్చివారు సవన । భాగముల్ గొనిపోయిరప్పార్థివుఁడును। సుఖము నెరపేర్చి
సంతతమానికరుణ॥చ॥ అటులమరుత్తభూవిభుని యజ్ఞధరాస్థలిఁబాసి యూర్చ్చ
చు । బటహమహాశోభటుల్ దిశలు బ్రద్దలుసేయఁ నజేయుఁడై ధరా।విటులపరాక్ర
మోద్భటులవీఁక నెదుర్చుచు నోపమున్నచో। నటఁదనగెల్వఁజెల్వుచు దశాస్యుఁ
డు ద్రిమ్మరె భూమియంతయుఁ॥సీ॥ పరిపంథిమదలతాః పంక్తజన్యధిభూవిభుండైన
దుష్యంతభూవిభుండు। వైరిరాజప్రాణవాయుభుగ్భుజభుజంగాధిరాజైన మించు
గాధిరాజు। హరిశౌర్యఘటితాఖిలారివీరన్యగావహరణాజివ్యగయుఁడై యలరు
గయుఁడు।శత్రుహృద్భేదనతమచక్రదీర్ఘఘర్ఘరఘోషసురథుఁడై క్రాలుసురథుఁ
డహితసురచారుగౌరవుండగుపురూర। వుండుమొదలైననృపపుంగవులుమహో
గ్రుఁడౌ దశాస్యునితోడఁబోరాడలేక। నోడితిమటంచువచియించిరోహటించి॥గీ॥
ఎమిదెలిపెదనింక శ్రీరామచంద్ర।యొక్కనృపుఁడైననెదిరింపనోపఁడయ్యె। రా
వణాసురుపైననరణ్యనృపవ। రేణ్యుఁడొకరుఁడుదాఁకెనిభీతుఁడగుచు॥ ఉ॥ ఆపి
వరంబుఁదెల్పెదదశాననుఁడిట్టులనెల్లరాజులన్ । లావుదొలుంగఁజేయుచుబలా
న్వితుఁడై యొకనాఁడయోధ్యకేం। తేవడినేగుదెంచిపటుతెమ్మనరణ్యనృపాలపో
రికిన్ । నీవిపులప్రతాపముగణింతురుదిక్కులశూరులందఱున్॥క॥అనుమాన మేల
వెఱచిన। ననుమాఱొడిలినటంచునమాటచుఁఱు।కుక్కనమానవపతిచెవిసొర।ఘ
నమానమురోషమీసుగనఁబడనిదియెన్॥ఉ॥ ఏలదురుక్తులాడెదనురేశ్వరమమ్మెది
రించిపోరఁగాఁ। జాలుదువేనిద్వంద్వమునఁజక్కఁగనిల్వుము బిల్కుమార్చెదన్।
బేలతనంబుతోఘనులుపెద్దటికంబుగణించుకొందురే। యాలములోపలందెలియ
నందఱుబీరములంచుఁబల్కుచున్॥సీ॥ పృథ్వీస్థలంబెల్లఁబెల్లగింపఁగఁజాలుపెం
పొందురథములుపెక్కువేలు। ఘనగాత్రమహిమనాకాశమెత్తెడుభంగిబెడఁగై
నయేనుగుల్ పెక్కువేలు। చక్రవాళముపైనఁజక్కఁదాఁటెడుధాటిబెరయుఘో
టకములుపెక్కువేలు। కల్పాంతభైరవాకారులైశూరులైబిరుదులందినభటుల్
పెక్కువేలు। మిక్కుటపువీఁకదిక్కులఁబిక్కటిల్ల।నొక్కమొగిఁదన్నుగొల్వఁగా
నుక్కుమీఱి।కదనమునకాయితంబయికదలిపోయె।రావణునిమీఁదనయ్యనరణ్య
నృపతి॥క॥ఆవిభునిసైన్యపతులకు। రావణుసైనికులకుగరమురణమయ్యెఁద్రిలో।కీవి
స్మయావహార్థతి । దేవాసురయుద్ధమైనతెఱఁగుననధిపా॥మ॥దనుజుల్ నీలశి
లోచ్చయోచ్ఛ్రితనులువ్యూఢబాహులుగ్రాశని। ధ్వనులొక్కుమ్మడిఁజుట్టుముట్టిభ

ఛత్రస్తంభముల్ రథాంగంబులు। శ్వనికాయోదరపార్శ్వముల్ కరటిహస్తంబుల్
విచారింపన। య్యనరణ్యాధిపుసేనగాడుపులరణ్యానిస్వలెఁ గూల్చినన్॥సీ॥ పడగ
లుగొడుగులు పావడల్ వీచోపులొడొంటిపై వ్రాలియుండు నెడలు।తొడలును మె
డలు చేతులు కాళ్లు వ్రేళ్లు వక్కలు వొక్కలొక ప్రోగుగ నున్న యెడలు।నరము లెమ్ములు
క్రొవ్వునంజుడు మెదడు ప్రేవులు నెత్తురొక్కమైకలయు నెడలు। హారకుండలకిరీ
టాంగుళీయకకంకణాంగదాదులు చూర్ణమైన యెడలు। బహువిధాయుధశకల
ముల్ వడిన యెడలుఁ। గలిగి వలలాశనోత్సవకారియగుచుఁ। దనబలము నేలపాలైన
యునికిఁ జూచి। యలిగి యనరణ్యభూపాలుఁడొడుగ నది॥ చ॥ కరమున విల్లుఁ బూనిల
యకాలకృతాంతునిలీలమార్విటం। శరణమది కర్ణరి శ్రవణఘట్టనముల్ ఘటియిం
పఁ దేరుస। త్వరమున సూతుఁడుర్వి నడుపం దన్నెదిరించినఁ జూచి వక్త్రకం।ధరుఁ డన
రణ్యునింబెలుచ నవ్వుచు నీసు వహించి యిట్లనున్॥గీ॥ ఆకలియు దప్పిఁ గొన్న నరాదు
లాహ।రింప నరసేన దెచ్చి యర్పించినట్టులఁ। జటుల మా మక వరశిఖజ్వాలికలకు।ని
న్నొసఁగ వచ్చితే యన్న నృపుఁడు గినిసి॥ చ॥ దనుజు కిరీటముల్ వదియఁ జాఁకన
నేకశరంబు లేసి యా। ర్చి నశతశాతబాణముల చేత శకంఠుఁడు రాజు నొంచి యా
తని విలు ద్రుంచి సారథి వధంబొనరించి హయాంగముల్ దళిం। చి నరథహీనుఁ డయ్యు
గదఁ జేకొని శత్రుని మోఁదె మోఁదినన్॥గీ॥ దండతాడితఫణిరీతి దశముఖుండు। పు
డమి కుద్ధతిలంఘించి పిడుగుఁబోలు। కలకుటిల చేతఁ దన్ను స్త్రశంబు వ్రేయ। వాయు
హతపాదలీలభూవరుఁడు గూలె॥ఉ॥ అగ్గతి నేలఁ గూలి సధరాధిపుఁ గన్గొని వక్త్రకం
ఠుఁడున్। బెగ్గిలఁ గేల వేసినగిబీరములాడి శివివ్వ డింతలో। డగ్గఱె నో టు మృత్యు
వె చటన్ నను గెల్వఁగ నెవ్వఁడో పునీ। సిగ్గిటు చేసెనో టమి వచించిన నిద్దురవస్థ వచ్చు
నే॥ చ॥ అని తనుఁ దూలనాడిన జనాగ్రణికన్నులు విచ్చి దైత్యునిం।గనుఁగొని నన్ను
నీ విపుడు కాఁటియఁ బెట్టిన నేమి మీఁదటన్। నినువధియించు నొక్కఁడు మహనీయ చరి
త్రుఁడుమాకులంబునన్। జననము నొందు నిట్టి పరుషంబులు వల్కకు పొమ్ము రావ
ణా॥ చ॥ పురుషుఁడు కర్మసంగమునఁ బొందు సుఖంబు సుదుఃఖ మెవ్వరె। వ్వరికి విరో
ధముల్ సలుపువారి దిదైవవశంబు దీనఁగా। తరతవహింపనేఁ గనక దానమఖాధ్య
యనాదికర్మముల్। ఫెరసితి నేని వల్కు పొలిపోవక సట్లుగుఁగాక యంచనన్॥ క॥
మించిన తమినిసురలు గురి। యించిరి మందారవృష్టి యిది నిజమని మ్రో।యించిరి పణ
వాదలు నుతి।యించిరి యనరణ్యనృపతి యతివిభవంబుల్॥ వ॥ అదిసహింపక చె
డుగహంకృతితో నిటువంటి సత్త్వమే। కద నినునింత చేసె దుది గాంచియు వైరము
మానవఁచుబ। ల్లడిగొని మస్తకంబున గులక్ వడి నొంచి జయిఁ బుఁగాఁచిన। మ్మద

ము వహించి కపోగనన వహానికి నవ్వుచు రాముఁ డిట్లనియె॥ క॥ అరి నోర్వఁజాలు వీరులు ధర నెక్కడఁ దేరొ యీకథయు మునివర నో । నరవరులశౌర్యధైర్యస్ఫురణ లిటులనే లఁగలసిపోనేమిటికి॥ అనిపలికినంతనిలు వశీ॥ మ॥ అకటా సూర్యశశాంకవంశ్యులను బాహాసంభవుల్ మెచ్చితే । స్వకరాస్త్రంబులు పొంగఁ బెంచె నెవఁ డస్వంబ స్నతల్ సుంబెనే। యొకఁ డైనన్ రిపు నెంచకున్న కలపు న్మోహిన్న దింటర మ్యేడిఁక సకలస్తుత్యవివశః స్వభావనిధియై సందేహమేఁ దీర్ప బోక॥ అవనిలో బాముదా జీవితనాశకరంబుగుచు షితిక ఘాదృగ్గీ నంజీ నహి శాసన । జైవాతృకుఁడైన రాముచంద్రనకనిరామా॥ వ॥ తనచే నిర్జితుఁడైన శత్రుని దోర్దర్పంబుఁ గీర్తించి నఁగా। విని సంతోషముఁ జెందు నెట్టి మునుఁడు న్విశ్వావనీశాగ్రణీ। హానసంబోర్వక వాని వొరాటము లెని వాలించఁ గొంత్యించెదం। తవివరింపవెదనీ సుబుష్కరణ రామా రాజచూడామణీ॥ క॥ అశ్రమము నధగదిరుసుచు। పత్రసముపతుండు కార్తవీర్యార్జునవా। రథశత్రసపాదుల కోటడిన। విప్రశతధలుగల నిఃనుప్రీను మానివలెక్ర॥ శా॥ ఆహాంసోన్నతవజ్రసౌధరుచిసౌధాంభోధి దివ్యాపగా। ద్యావాభూమి పక్రమసా చకోవరిచరత్పాండుచ్ఛదగ్రామణీ। సాహస్రచ్ఛదనిస్స్రుతాంబుకణచంచన్మా క్తికస్తోమమై। మాహిష్మత్యభిధానపత్తనలలాముంబొప్పు భూమీశ్వరా॥ శా॥ అప్రాలజ్ఞానచక్రవర్తి కృతవీర్యాత్మోత్థిత్తృత్ప్రీరవా। ధీరాప్రత్యర్థశశాంకమూర్తి నతదారిద్ర్యార్తివిచ్ఛేదనా। ద్రీప్రతిష్ఠిప్రద... సమవర్తి విశ్వ... దిగ్దంతికాండదకాం। తిప్రద్యోతితకీర్తి ...లు నెపుడుర్కాదే దీవ్యరసప్రాభిగాతోగా॥ సీ॥ అనవద్యబాహాసహస్రముల్ దనచక్రభావమంత... బట్టుబిగువులు నెందా। ... లల్లగత్తాత్రీయుగురుకృపఁ దనుముంచుకొనుటఁ దెలుపు। సంతతోదార్యమష్టాదశద్వీపంబులేలెడి తనకల్మి పేరు వరుస। దక్షిణనాడికశ్వ... నేకసతులతో విహరించు తన నేర్పు నిస్తరింప। సార్వభౌములలాముఁడై జగతియేలె। నప్రతిహతప్రతీపబాహాప్రతాప। దావపావకకీలిశావర్గమునగ। నాజనుండగు కార్తవీర్యార్జునుండు॥ క॥ ఆ సార్వభౌముఁ డమితప్రశాసంగతసార్వభౌముచందమున బహు। స్త్రీసంయుతుఁడై యొకనాఁ। డాసన్నసరిద్వ్యలోకనాదృతిఁ జనిరెుగా॥ ము॥ చనివింధ్యాచలపార్శ్వభాగవికటాంచన్నమదా రాతీరభా। గ్వనసౌభాగ్యము మెచ్చి హైహయధరావజ్రాయుధుం డంగనా। జనకానేకవిధాంగసంపదలతో సాహ్యంబులో వస్తువుల్ । గనుఁగొంచుఁ గాలతకూనలం దొరసి పేద్కల్ చెంచెఁ జైబుక్స్వలెదా॥ శా॥ తత్కాలంబున రావణాసురుఁడు దైత్యగ్రామణుల్ గొల్వను। ద్యత్కాంచేదనిధాన మెక్కికొనియద్దాపేత రాసర్వభూ। భృత్కోటీరకశేకరరత్నవిశ్రాంధీఃప్యు?

ప్రస్ఫుర । త్పక్కుంజద్వయుఁడర్జునసుండనెడివార్తల్ భూమిలోమించినన్ ॥౪॥
అతిరోషంబుననామహి । ప్పతికిం జని రావణుండు సమరస్పృహవ । చ్చితినాయా
గపమీ యుధి। పతికిం దెల్పుఁడనసార్వభౌమునిమంత్రుల్ ॥ అతనితోనిట్లనిరి ॥ సీ ॥
బలువేసడములపైబండ్లపైఁ బ్రబలోష్ట్రవర్గపైముందుగాఁ బరువులేగఁ । దదను
వర్తనలీలఁ దారుణాయుధరుచుల్ దూలకింపసుభటముఖ్యులు సనంగ । రథికహస్తి
పకతొరంగిపల్ వలగొనిమేడెమైకనుచూపుమేరనడువఁ । జెంతలనెవ్వారిఁ జేర
రానిజ్యోకబహుకంచుకులు బరాబరులు సేయ । నవ్యపల్యంకికారోహణములొన
ర్చి । రాణివాసంపుసతులుపార్శ్వములఁ గొలువ । భద్రగజమెక్కి మారాజు ప్రా
భవమున । సముజాతీరవని కేగి నాఁడు నేఁడు ॥ శా ॥ నేఁడేవచ్చెనొ రేపెవచ్చునొ స
నిస్త్రీయుక్తిఁ గ్రీడించుచున్ । రాజోరాజులచిత్తముల్ దెలియనేరతుఃకుబుద్ధ్య
తుయె। వ్వాఁడున్ మాపురిఁ జేరి నీకరణిగర్వస్ఫూర్తి నిట్లాడఁగా । లేఁడు గ్రుండవ
తండువచ్చిననుబాళిఁ గారమ్ము మేలౌననన్ ॥ శా ॥ ఆమాటల్విని నవ్వివక్త్రవదనాండో
రౌరయీబూమెలే । లామీదమేలికన్నాప్రయాణకథ లెల్లన్ విన్నవాఁడై వధూ ।
స్తోమంబుంగొని డాఁగనేగెరణభీతుం జేరిపోరాదునే । భూమిం రావణుఁడంచు వా
రినగుచున్ బోయె నాదోర్దెకియై ॥ గీ ॥ ఇటులమాహిష్మతీపురాధీశుఁ గాన । కసుర
యూచొచ్చిటువాసి సైన్యములఁ డాసి । యుల ప్రహస్తుండు మొదలయిన యఖిలమంత్రి ।
పుంగవులు గొల్వ నవ్వలఁ బోయిపోయి ॥ మ ॥ అవలోకించె దశాననుం డెదుట నివ్య
స్త్రైణవీణారవ । శ్రవణోల్లాసరసోన్నమత్ఫణిఫణారత్నప్రభావాత్మభీ । తివిఖా
వార్తతటమ్ముం భిషీఘం కృతిరటద్దివ్యద్గమహాయాతమా । నివరారక్తజటాంశుకింశుకమ్మ
ణిస్వింధ్యాచల గ్రావణిన్ ॥ వ ॥ కనియుఁ కొండచక్కటికిఁ జక్కనరిగిసురగరుడ
గంధర్వాదిదేవతామిథునంబులనిథువనంబులకుం డసుబృథువనంబులలోఁ దరలని
యురులకిరవగుతోరంపుటీరంపుసంపులఁ బెంపుగను మవ్వంపు దివ్వెలవలెనివ్వటి
ల్లుగనగనిమణులకై కేరలుమధుకరనికరంబుల గరులతెమ్మెరలవలనఁ జలనంబు
నొందునలరులయందుం డియుం దొరుఁగుమకరందధారాబ్బందంబు వాఁకలంగల
సి ప్రవహించు సెలయేటినీటిమంవరలం దొరసిజుందగతులందిరుగుమందపవనం
బులం దారొక్కనియూవటించు సానుచరద్భుజంగసంఘంబుల ఘూత్కారంబులం బె
గడుపడివడినిగుడంబులుపులిడుతమపడుచులజడుపుదీర్చుట కెదురవచ్చు తవసిపే
దలకటితటీరమణీయతరవ్యాఘ్రచర్మంబులఁడంబుగని తల్లడంబునం గ్రేళ్లు ఱుకు
కన్నెలేళ్లు మేయమొల్లంపువచ్చికలకు మచ్చిక లెచ్చరించు పచ్చరాగనుల చెంగ
టంగను వట్టునీలరత్నాకరంబులవిభాకదంబంబులంబుదనికురంబంబులని యొదద్ధు

చరి ప్రద్యోతితజ్యోతిర్లింగాలాతాసంబులు తటిల్లతా ప్రతానంబులనియు నెందియుఁ
గానవచ్చునట్టి సంబులు గలిగినయట్టెండి పరికింప బ్రియమగునట్లైననాఁడు నారింగేరడంబు
లుమచేయుచునింతుమారఁజూచు బాంచాలకర్ణ నున్నృత్తనటన శరాసారం
బులంబగలిన పింఛప్రలసుందరీరాలు మెఱుంగు మొత్తిలింపరాలు దుంపయూరాం
డంబులనిఘంటించినందివురుశిఖండిప్రకాండంబుల విన్యాసగలంపచేపింప ధారాబాలనెంచుప్ర
పాంద్రపరపద్రికావ్యోతములింద్రచాపస్ఫూర్తులనిగరించు బాణాంచలపలంచూ
పులపనహారుపుత్రధాన్యగణంబులంగౌఁగిలించు జేసరూలతోఁ గరంబుమీఁటగు
కూటపనూటంబులఁగ్రీడించుచునప్పట్టికాంధరుంతు॥ఉ॥లపహారీసంపదనంగ
సంగొనిదొంకుం గాథంగభంగాలీలా। భ్రమరస్త్రైనగబాలికాతిలకధాన్యాలస్థలి
ఘూర్ణగ। బ్రమరపాన్యకపర్యరగానస్పురహిమహాపత్స్యస్తనానాసరి। ప్ప్రియయాం
తర్యదనర్మగణాబలగిళద్గాంరావళ్లోఁ జైవ్యర్మదగ॥సీ॥కటికోయిష్టికచక్రసారసబక
క్రౌంచాది నానాఖగధ్వనులఁ బేసులు పంచదారెత్తులు తావత్తేరులఁగన్ములు।
స్నానజాతోత్పలసారసౌరభములఁ గాకల్పదీయానిలం। బునమెసఁగఫలత్వ
మొందదితిక్షమామూర్ధన్యుఁడు ప్రాహిమ్మైక॥అత్తటినిఁజేరఁబోయిరి। యుత్తటినికి
పాటియైనదారాయనుచుఁ। బ్రోత్తుంగంబగుకటమునహత్తివలెపసింపఁగనిప్ర
హాస్తుఁడుకలికెఁ॥చ॥జలశకునాకులచ్ఛటలజాలవిలోలవిలోకనంబులఁ।జలుకె
లగించుమంగళాలమందచలన్మలహంసికాగరు।చ్ఛలవసనాంచలంబునఁగుచాయి
త పెం..పాళిఁగప్పుచు। ప్పలియెడఁవైననీయెదుట నర్మదసాధ్వి వెలుంగు పూనె
డిఁ॥చ॥ తనవిమలోదకంబులమధామధురత్వము ఫేనయుక్తమా। తనసికతాతీ
లంబునసితప్రభయుందనునాశ్రయించుగా।ద్వనననవద్యశైత్యమునుబోల్పఁగ
నిన్నదిసంద్రిపోలికల్గనియునడంచెఁగ్రిందనెకళంకముకర్దముకైతవంబునఁ॥చ॥
జలశాఖాగతసింహాభీతసలిలస్తంబేరమస్తోమమై। చలనోపద్రవధావదుద్రకపు
తీశంకాదికేళిస్తకో।జలజానచ్ఛపునప్రవాహాయితసురేవందోఁచుమూలిస్వమో।
జలజాప్తప్రతిబింబమొందెఁజనునేత్రంసగడ్డోపంబిలఁ॥ఉ॥అరుణాబ్జద్యుతిని
మూపద్యుతులచేనత్యున్నతోమిగాచ్ఛటా। గరిమఁ సన్మిరవజ్జిచేరమునరేఖల్ నీ
యశోశ్వాయచే। హరియించంబడెనంచునిన్నఁబోగడెఁ హంసార్భటిఁ వార్ధిఁ
రా। ట్టరుణీరత్నమువింటివేయునురచంద్రాయున్నలేనప్పునఁ॥చ॥అవునని యం
త్రితోఁబలికియుండఁజూదియహాస్యరుండునా।యవిరళకాంతికిఁ వెలియింబ
రమధ్యగుఁడయ్యెఁజల్లనై। యవలయబంధువోలెఁగనుఁగొంటిరెయున్నదిఁగ్రౌంకి
యాండయం।బువులిఁ గోసి తెండుని ప్ప్రాజఠటించుదశాస్యుడంచినఁ॥చ॥ స్నా

మహాపాదపంబుచుశుకసారణముఖ్యనస్తసైనిక| గ్రామణులమ్మహానదితరంగ
ములుగ్రాసవావరీవర్గా| ...జపుంగవస్మరణస్నానములాడి మహాపాపముతై
...హానీయు పస్యసమ... బొనరించిరంపటుక|| సీ|| తొగలుకెంగడంమ్ము
లుపమ్మిపూలజ్బెంపట్రుస్నలుబొన్నలుపొగడపొదులు| నన్నజాజులుపగపొన్నలు
కలిగొట్టులు ..ల్లెలు ..ంపెటల్ మొల్లలుపులు| బొండుమల్లెలశోకములు ..ంకేస
లునందివర్ధనంబులువిరవాదివిరులు| గోరంటులుమగొంటగోగులుపేవగాంచన
కుసుమములుగొజ్జంగిపూలు... త్రియంగురాజీవములు వకంబు| దవనమూను
గగ్గెరయుబిల్వదళములాదిగాయనపూబాహా...మృవులపుడుదెచ్చి| వంతులటంగొం
డపొడవుగావైచుటయును|| కు|| వరితోషించి శివార్చనకుమట్టు సంబద్ధాత్ముడై లే
చి...| శరమూర్ధణాస్య...డుసగుణదాతటినిలోనంగల్పపూర్వంబుగా| స్నానవై
రిక్ ప్తిగిరియించు మర్ష మునింగితన్మంత్రంబు పేమాఅభంగసురనిష్ఠంజపయించి వెల్వ
డిపుడుంగుల్ గట్టి నేమంబునర్క|| క|| సైకతమునశుచియగు నొక| సైకతమునసధివసిం
చిస్మరణప్రాప్తంబౌ కాంచనమయలింగముం| జేకొని ప్రాణప్రతిష్ఠచేసిముని
శ్రే|| సీ|| ఆవాహనముపృథ్వ్యాధివాహనమునకు నాసనంబద్రిశరాసనమునకు| నర్ఘ్యం
బువిశ్వధరానర్ఘ్యభూషణునకుంబాద్యజాగ... శిఖాపేద్యునకును| గలిరాప్యలా
భిషేకంబమృతాత్మునకంబరం బలదిగంబరునకు| యజ్ఞోపవీతంబు యజ్ఞాధి
దేవతకిగంధంబు విమగవ్యగంధునకును| వారిధవళాక్షతలు సంగరాక్షతునకు| స
మానముమునర్పితస్సహాప్రాభిధానములనుబంచాక్షరీమంత్రముననువర| మున
నురద్రియామునవిరుల్ పూజచేసె|| గీ|| అమ్మహాపూజకొనసాగినట్టులైన| సంగ
రంబునగెల్చునేశ్రుసైన| విఘ్నమొందిననోడునవ్విధముత్తరి...టొటగ
నింపకచేడదోడగౌ|| క|| ఇరువదిచేతులశాంభవ| వర్పూజనసేయుచుండిన జ్క్ష-
ముఖుండోం| హరహరహరహరహరహరవోం| హరయనివదినోళ్లంబలుకుసంబరమక్షు
ష్ట|| క|| కదలనిగాత్రమొకించుక| వదలనిపద్మాసనముశివానాథునిపైం| జెదరని
లంపుముజలనము| గదురనిచూడ్కులుమబ్జక్ష్మకంతునికెతసుగ|| గీ|| తొ...
నమ్మహాశైవతిలక| ...ంకననునిననయ్యోటి కెలనమంచి| పంచితప్రీతంబూజసా
వించుచుండె| నంతనక్కడంగాతర్జవీశ్యార్జుసుండు|| సీ|| చిగురులుగిల్లుచోం జిగురు
లునకుకేలు చిగురులరక్తితోం జెలిమిసలుపం| బువ్వులుగోయుచోం బువ్వులు...
వ్వుపువ్వులతెలివితోం బొత్తుసేయు| లతికలు సేరుచోలతికలు తమతనూలతికల ...
మరితులనుబెనంగ| దేనియల్ ద్రావుచోం దేనియల్ దమమోవితేనెలరుచులపొం
దికలంజెంద| మాటలాడుచుం బాడుచు మందమంద| గమనములంగామినీమణుల్ గ

లసి మెలసి|వనవిహారంబు గావింప వారిఁ గూడి |యలరె నవమన్మథునిలీల నజ్జనమం
డు॥ మ॥ పరితన్మృత్తలతాప్రతానము పృథక్పగ్నప్రవాళచ్ఛదో|త్కరమారావి
తషట్పదంబు యుగపద్ధావద్విహంగంబు జహా|చరదిందీవరము గ్రహః ప్రవిచలచ్ఛాఖాని
కాయంబునై |ధరణీనాథవధూవిహారముల నుద్యానంబు గాసిం బడెన్॥ వ్వాడు॥ పు
త్రముతో యార్ద్రకపోలము న్సగళదంచన్మాల్యమున్ మ్లానగా|త్రము సస్వేదకృతకం
చుకంబలికమధ్యస్థాలకంబానగా|స్యము చారోచ్ఛ్వసనాతిలంబు నగు నవ్యస్త్రైణం
బుతో హైహయుం|డు పరి మత్తబలారి యట్లరిగె రేవాంభోవిహారస్పృహన్ ॥గీ॥
అరిగి పశ్చిమవాహిని యైన యమ్మ|హాతరంగిణి బాహాసహస్రమునను | గాత్రపి
ర్యాజన నుండఁ దఱ్ఱకట్టి శశిముఖీసహస్రంబుతో జలక్రీడ లాడె॥ లయగ్రాహి॥ పొం
చు పువయస్యల గ్రహించుచుఁ బదంగములదంచుచుఁ దరంగములను ముంచుచు జలం
బుల్ | పెంచుచు నొకళ్లొకరి మించుచు సరోజములు ద్రుంచుచు ముఖాబ్జములనిం
చుచుఁ దొగల్ ప్రాపించుచు రథాంగలఁ గలంచుచు మరాళములఁ గాంచుచుఁ బ
మన్నొబడుప పెంచుచుఁ బతిం బ్రాథించుచు జలేభులను గొంచుచు ఖగాళి బెదరిం
చుచు జెలంగి రిహాసించుచు లతాంగుల్ ॥సీ॥ సార్వభౌముని నొక్క సతి పద్మముల పై
చిపద్మముల్ దగునని పరిహసించెఁ | జక్రవర్తి నొకర్తు సక్క నిమవలయంబులను
చియు పినీకుఁ బోలునని యె | రాజుపై నొకర్తె కైరవిణీముఖో దారమధుధారఁ జిలికిన
ర్మంబులాడె | నజ్జనునమే నొక్క యతివ బాహావల్లికలఁ జుట్టియా చిత్యగిరి మఁ దెల్చ
గట్టువాఁ డొక్క తె సహస్రకరుని మీఁదఁ దఁడలుచు గాకొనను శైవాలతమము నించి
తలఁపనిది యొక్కటి యొయమ్మత్తంబటంచు|విభుఁడు దిరు నవ్వు నవ్వ నవ్వించె నఖి
ల॥ క॥ మాహిష్మత్యధినాయకు | బాహాసేతువునఁ జిక్కపడి కరతోయా| వాహిని క
డునుడివడి రొత్తె | సాహసి చేఁబట్టువడిన సతి చందమునన్ ॥మ॥ పతదంభ్రంకపతీర
భూమిరుహమై ప్రాదుర్భవత్ఫేనమై | హతనాళీకమృణాళనాళమయి భీతాంభ
శ్చర వ్రాతమై | కృతవీర్యాత్మజబాహురోధమునఁ బైకింబొంగి రేవానర | స్వతి
ప్రాగ్వారిధి చాయ కుఱ్ఱాడు అలెజంచత్తుంగభంగార్భటిన్ ॥వ॥ గిరినైనం దెగగో
సిమత్తహరి మాడ్కిన్ బాహు నదియ్యేలుభూ | వరదోస్తంభవిజృంభము గడి దిపో
వగా బల్మి లేకప్పైన | త్వరయై క్రమ్మర వచ్చి పంక్తిముఖుకట్టస్వాంగాలిం గాల్పనా |
మ్ఫురిత ద్రవ్యము లెల్ల ముంచుకొని యెంబ్రోద్యత్ప్రవాహోద్ధతిన్ ॥మ॥ తను
రోధించెన్నృపాలకుండ తని పై దండెత్తి హామ్మేటిపూ | జనలిచ్చోనని తుంచ దూమిన్ని
నదచ్ఛాడ్మంబునం బల్కుచున్ | వినమున్నాన దిమించి మొంచెనో యన కావిఘ్నంబు
పూజావిధిన్ | మొనయన్ దానవచంద్రుఁ డద్భుతరసాంభోరాశిమగ్నాత్ముఁడై॥

మ॥ పరమాంభోనిధి చెల్మియేలయనఁ జాలించు పూర్వాంబుధిన్ । దొరయం బో
వెడి నోతరంగిణీయిదెందుం గానమౌచున్నదా । శ్వరపూజానియమంబు మానక
కరధ్యానంబునం జెంతమం । తురులం బిల్చి ప్రవాహకారణము దోడ్తో నారయం బం
చినన్ ॥ క॥ వారలలోఁ జతురుం బొకఁ । డారయ లభ్రంలిహ లగుచుఁ జనుదిశకుఁ ద । త్తీర
మున నరయఁ జాముడ । మారము సనవినిరిఁ బైదవఁ దలకలొ బముల్ ॥ క॥ విని యతకాకం
తల చెంతఁ గన్గొనిరి ప్రావృట్కాల కాలాంబువ । ద్ఘనలీలాలకని స్త్రైతాళికను
దగ్రస్వోగ్ర బాహాసహ । స్రదురుద్ధాబ్ధికళత్రు నిద్ధమదసంరక్తాంత నేత్రున్ సు
మో । హనగాత్రుం గృతవీర్యపుత్రు జలఖేలాయత్తచిత్తాబ్జునిన్ ॥ క॥ కనుఁగొని ని
వ్వెఱవడిచ । య్యనఘ గిడిదశాస్యుఁ జేరి యంజలిబంధం । బొనరించి నిలిచి దేవర । విను
డొకవింతయని యనిరి వేగరు లంతన్ ॥ మ॥ ఘనసాలోన్నతిఁ గాంచినాఁడు పురసిం
గారంబున గాంచినాఁ । డునదిన్ స్వీయభుజాసహస్రముల నాటోపించి బంధించి
నాఁ । డునవీనాంబువిహారతత్పరతనాం ద్రుందావిజృంభించినాఁ । డునరగ్రామణి
యెవ్వఁడో యొక బలిష్ఠుం డాసురగ్రామణీ ॥ క॥ తనకరముల వెలెనివ్వా । హినితరగ
లుమించెన నెడియాసనఁ గాఁబో । లునతం డుగట్టినాఁడం । డనబడె పరఁజనక తటిని
తూరుపు వట్టెన్ ॥ క॥ దేవర కంటెను నించుక । యే వరమ భూమానుఁడౌనో తెలియఁబ
డదు మే । మీవర కా విభుఁ బోలిన । భూవరుఁ గని కొలుఁగము విన బుద్ధి చలింపన్ ॥ మ॥ శివ
పూజానియమంబు మాని తొలి జేజే పెద్దమాహిష్మతీ । ధవుఁ డాతండు భళీ కనంబడె
నుయుద్ధక్షోణిమాతారత । వ్యావిశేషంబులు గానుపింతుఁ జను దెండంచున్ వడిన్
లేచి దా । నవ యోధుల్ రథదంతివాహముఖ నానా సేనలున్ గొల్వఁగన్ ॥ వ॥ కదలి
మదాధిక పజాతివదాఘాతధూతధరాతలపరాగపటలంబుతోఁ గలసి మాలసి ప్రతి
కూలమారుతంబు లెదురుకొన నరకు గొనక వచ్చి సమ్ముఖుండై వంక్రిముఖుండు త
త్తటినీతటంబున సంజనిచని ॥ శా॥ రంభోరూశతగీతనృత్యరననిమ్నగాత్మజుఁడై యా
త్మదో । స్తంభస్తంభితనర్మదాహ్వయసరిత్కల్లోలజాలంబులోఁ । గుంభీంద్రు
న్వలెఁ గేళి సల్పు నృపముఖ్యున్ దవ్వులం జూచి దై । త్యాంభోరుట్ప్రతిమానవింశతి దృ
శుండై రావణుం డిట్లనున్ ॥ శా॥ చేరం బోవఁ బ్రధాను లడ్డమయి యా చూపించియి
ట్లేఁగఁగా । పోరానీ వెటఁబోయె దెవ్వఁడవు నెమ్మింగొమ్మలం గూడినేఁ । డీరాజున్న
రహస్యమెన్న విధియే మీయన్న మీరాజుతోఁ । బోరన్ వచ్చితి రావణుం డ బిలువం
బొండా తనిం జెప్పరన్ ॥ క॥ ఊరక పోవఁడు చూచిన । బోరక దశకంఠుఁ డనిన భూరిక్ష
పాణ । స్ఫారప్రభ లినుఁ బోడువఁగ । వారలతని కనిరి ధైర్యవైభవ మెసఁగన్ ॥ క॥ స
మరము నకనుచు సెప్పని । సమయంబున వచ్చి పిలువ జను నేనీమా । త్రమున కతఁ డేల

వెం వెూ। కమెరకెమ్మి నిరిం[illegible]బంధుబలములనవి [illegible]
చ॥ పని [illegible] పీరు [illegible] మంత్రులు [illegible] గిసుగ నెదిర్చి శస్త్ర
చయకీలి [illegible] శస్త్రులఁ జేసి వారిఁగో। [illegible] కోటిభ [illegible] సేనాచర రక్తము
లానుమణ్ [illegible] । బునఁజెల [illegible] నుడివో [illegible] హైహయ [illegible] సైనికాగ్రణు
ల్॥ ఉ॥ బహునారాచపరంపరల్ గురియుచుం బైపైఁ బ్రహస్తాదు। స్వహములగా
మించిన రాజు [illegible] ప్రహస్త శస్త్రచ్ఛటా। ప్రహతిన్ సేనల జెక్కుచు [illegible]
మచుణ్ భంజించుచున్ [illegible] । గహనంబగ్ని సఖుండు గూల్చు [illegible] జే
సె నెక్కుడు [illegible] ॥ [illegible] ంబున॥ చ॥ [illegible] హాళితో పెదర్చి దనుజాగ్రణి చేబహు సై
నికోత్తముల్ [illegible] జాచి పవనికంచుకుల ప్రాడ [illegible] ॥ [illegible]
మసామిరజని [illegible] పెక్కు [illegible] ల్। [illegible] వరికింప
[illegible] కడకెగు [illegible] । అద్దు [illegible] మంత్రులజడ్డి [illegible] ంచెభటుల
[illegible] । దోర్దండ [illegible] రోడ్డి [illegible] ంచెసవలి యొద్దానసధి [illegible] ॥
గీ॥ పేరురావణుం [illegible] టపీరి వారిఁ గో [illegible] ంచిన [illegible] ంటల వలె। మివ్ము
నుజయించుటకు నిక్రమించినాఁడు। మించినాఁడిప్పుడవిక్రమించినాఁడు॥ చ॥ అ
నుమాటల్ వెను గాడ్పు పైనిగిడి రోషాగ్నిం బ్రవృద్ధంబొన। దివా నధావం బనభూ
మటిస్ఫురణ [illegible] । [illegible] విపులస్ఫులింగములు [illegible]
జంబులన్ జ్వాలలు [illegible] । [illegible] బలవన్నాగ్లో [illegible] సంరంభియై॥
గీ॥ ఓపవు [illegible] సురోధ [illegible] ము [illegible] వివాహసిరోధమెల చేయు। నను
చునవరోధ కాంతలయుక్షులపను [illegible] । లటిసిరోధంబు నాసిరోధంబు పేరి॥ ఉ॥ [illegible]
మాళి ధౌతపటముల్ ధరియించి పిశేషదివ్యభూ। షాధవళాను లేపములసౌకుకల
మిక్కిలి మెప్పఁ జే [illegible] గో [illegible] మూర్తిఁ గైకొనిన కోపున కాంచన వేష్ట
నోజ్జ్వలో। [illegible] ధపుఁ డగుచుఁ జెచ్చెర రావణుఁ డెన్నఁడి కేఁగఁ గన్॥ గీ॥ ఆ [illegible]
ప్రకరునినడ్డగించెఁ బ్రహస్తుఁ డతనితోడ నాఁ కలా సరించె। ఖరకరాయుధాంశు
కలన సమ్మూర్ఛ పెం। జీకటులను పెరింపఁ జేసె నతఁడు॥ చ॥ అలిగి ప్రహస్తుఁ డుద్దవిడి
హైహయుపై ముసలంబువైచినన్। బలువిడి దప్పఁ ద్రోచి గద పైకెగ నెత్తి పలాశి
నెత్తిపం। చలుపడు నెంత వ్రేయుఁగులిశ ప్రహతాచల రాజశృంగము। న్వాలెనతఁ
డొల్లఁ బోయిబలపైఁ బడు నొంజడి [illegible] నిశాచరుల్॥ గీ॥ వానిపాటుఁ జూచి వడిగ
లతన మెల్ల। మంటఁ గలయుసన్న మంత్రి వర్యు। లాకడ చనిన త్రో వనొక్కఁడు వో
వక। బీరువోయి పదలి పాఱుటయును॥ శా॥ పోముల్ జేసురుచాయ మించదిలి భూ
మాధన్యుఁ డత్యుగ్రుఁడై। యామూధన్యు నెదిర్చి భూరిగద బాహోగ్రుం బునం

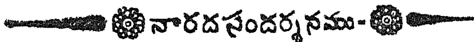
బూనియు। భ్యాసమహాస్పృహాసింహముం డియాసింహంబుకఁ బలెఁ బక్రమో।
ద్దామక్రీడనతత్పరుండున్నపుడె కేకేసరుల్ మేలక్కఁగని॥ఇత్తెరంగున [illegible]
తఁ పీర్కృతైత్యవర్యులు [illegible] త్రిదైత్యసైన్యశౌర్యప్రభుర్యులై [illegible] దుర్యయుగళోడంబ
రంబున నుత్తుంగమాతంగతురంగ[illegible]ంబులఁ గిలుపంగ నసురసైన్యంబులు కాలమార్తాం
డమండలవ్యాపంబు [illegible] సద్దండులు [illegible] స్యందనంబు గడుపన నఖండ
కాండప్రచండపండితస్వ[illegible] మఱియు న్నిద్రయు గోద్రే
కంబున నొండొరుల నెదుర్కొని [illegible] తిం బెరసి బలఁబి గదాదండంబులు
ద్రిప్పుచు ముండలత్రిశూలంబులం [illegible] చుచు [illegible] సంబు నెట్టుకొను చుండె
ట్టుచు బెట్టుగా వ్రేయుచు [illegible] కొగ్గిన [illegible] యొక్క [illegible] సరించుచు బ
దులు వ్రేయుచుఁ [illegible] చుచుఁ దప్పించుకొను సెన్నక ద్రిప్పించి పైఁబడంగ ద్రిప్పించు
చు ముసలంబు లెత్తి నొప్పించు [illegible] ంబున కెగసి [illegible] పాటవహారంబు
ల మేఘమాలికలఁ జేలికలు సేయుచు దిగ్గజంబులు వెఱ్ఱి గ్గనగ్గలికతో నుల్లంఘించు
చు నాలీఢాదిపదవిన్యాసంబుల బిత్తరంబుతో నొత్తరించుకొని మొరయుచు నొక
రొకరిం జూచుకొనుచు [illegible] పలుపతించుచు నొం డొరుల నొప్పదప్పులకు మురి
యుచుఁ బ్రతి [illegible] మాసను వ్రతిల్లుగొప్ప నెత్తు
రువఱుగలదొప్పఁదోఁగుచు నొం డొరుల [illegible] చుచు నొద్దారంబున గ్రుద్ధు
లు వెట్టియొండు దెసం జూచి యొండు దెస [illegible] లకంగొట్టి బడలికలు వుట్టించుచుఁగ
ట్టలుకతో ముట్టు మిగిలి ఘట్టించుచు సకలభూతంబులు భయాద్భుతరసోపేతంబుల
యనలు దెసలకుం బఱవ నార్చుచు బెట్టిదంపు సాదన పెనకువలం బేర్చుచు హుంకా
రంబులొనర్చుచు నహంకారంబున నెదుర్చుచు నొల్లంబోయి యొక్కెడ దవ్వూర
క నిల్చుచు నొల్లకళ్ల బేరుకొని పిల్చుచు నిదిగో వ్రేసెదఁ దప్పించుకొనుమని హె
చ్చరించుచు నితరేతర బాహాబలంబులు సమేతముచ్చరించుచుఁ బెల్లుమించి నం
బొగడుచుఁ జల్లడించి నం దెగడుచుఁ గాలసర్పంబు వలెబుసకొట్టుచు నేటిదరి చె
ట్టులు నగ్గమాచంబులుగా మెట్టుచు భుజాస్ఫాలనంబులాచరించుచుఁ గార్చిచ్చుల
హెచ్చునం గోచరించుచు ఖేచరులు మెచ్చ గ్రద్దటితనంబులం బెద్దతడవు గదాయు
ద్ధంబు చేసిర య్యవసరంబున॥గీ॥అలుకవహియించి కార్తవీర్యార్జునుండు। బాహు
గదం బూన్చి గజించు పఙ్క్తిముఖుని। యురమొరయ నేయ నది యొప్పె యురము
కాల। మేఘము నమించఁగనుపించు మించు బోలె॥క॥ దనుజుండును గార్తవీర్యా।
ర్జునునురమున గదమిడుంగులు సెదరఁగవై। చిననది పర్వతముధ్యం। బున నూ
ల్కాను సజ్జ్వలోల్కా సోక్కి వెలింగెఁ। ఇవ్విధంబున॥ఉ॥కొమ్ములఁ గ్రుమ్ములా

తుముద ఘోరవృష్టంబులవాడ్కి గ్రోలుచో | నమ్మనుజేంద్రుఁ డుద్ధతి నుపాగదవైచి
నంబట్టికొందురు | శుష్మది శాండిల్య స్గైవరశక్తి నదంగట బంటి పెట్టుదు | రమ్మతఁ డేగి
మహార్ణవాంతరంబుడస్సంబడె వీతచేష్టుఁడై | అప్పుడు || చ || గరుడుఁడు సర్పముం బోదు
వుకై వడి రావణు రాజు దానిచుట్టి | హరి బలిఁ గట్టివైచిన క్రియంబటు పాశనిబద్ధుఁ
జేసిరే | చరులు సుమాలిముల్ గురియ సైన్యముతోఁ బురికేగె నంతన | య్యారదముచు
ట్టుముట్టిరి ప్రహస్తముఖాసురరాజసైనికుల్ || చ || ఇటువలెఁ జుట్టుముట్టుకొని యొ
క్కడికేగెద రాజ నిల్వు మెం | తటి పని కైనఁ బద్మభవు వాలవానిఁ గ్రహింపఁ గూడ
నే | తటుకున సీతని విడుమ దర్పమున క్విడవేని నేఁడు నీ | పటు భుజముల్ రావళు
ల బ్రద్దలు వావకరి త్తపోదు వేడ్క || అని కాలాభ్రముల భ్రమణబోదువునట్లయ్యా
జూనుం గ్రమ్మియూ | కున్న నెకొన్నమ్మడిఁ బ్రాసపట్టిన గదా ఖడ్గ తోమరాది శస్త్రంబు
లే | సిన నాతండవి యెల్ల జే నెడి సివసై రాన్యుఁడై వారిమీఁద నెవై వంగడు నొద్ది
విచ్చి చని రాత్మస్వామి చింతిల్లఁగన్ || అప్పుడు || సీ || దశకంఠదర్ప వేదండకంఠీరవజ
యజయయని వందిజనులు పొగడ | రోదసీకుహరంబు భేదిల్ల సేనాముఖంబున దూ
ర్యఘోషంబు లెసఁగ | జంభారి ప్రముఖ లనచ్చరలట్లు గణికాంబుజాస్యలు దండలా
స్యములు సలుప | ఫలముఖోపాయనంబులు దీవనలు నిచ్చి యెడనెడ బ్రాహ్మణు లె
దురుకొనఁగ | నఖిలశృంగారములు మించు నాత్మనగర | మందిరైశ్వర్యమునఁ బ్రవే
శించి సౌధ | చారణస్త్రీలు ముత్యాలఁ జల్లుచుండఁ | గొలువునకు నేగె జననాథకుంజ
రుండు || గీ || పగి పేరోలగమున దేవేంద్రవిభవ | మెసఁక మెసఁగఁగ నసియించి యెల్ల జ
నులు | వెలఁగు వడ దైత్యుఁ జెఱసాల వేయఁబంచి | యంతిపురము ప్రవేశించె నజు
నుండు || క || చెట్టతనంబునఁ బెద్దల | బట్టి చెఱం బెట్టినట్టి పావంబున నేఁడి ట్టైతివమ చుఁ
బౌరులు | దిట్టఁగఁ జెఱనుండె నలిఁదుడు దీనముఖుండై || ఉ || అంతట గొన్ని నాళ్లకు వివి
చ్చరులంత యాఁ దెల్పఁ బౌత్రు వృత్తాంతము లెస్సఁగా విని దయాబ్ధి పులస్త్యమహా
షి నేంయాము | స్పంతల గొల్వ నింద్రపురిఁ జేరెడు ధాతవిధానసద్ధరా | కాంతు
నివీటి కేగి కుతుకంబెసఁగన్ మొగసాల నిల్చినన్ || చ || జనపాలుఁగని ద్వారపాలు
రు పులస్త్యబ్రహ్మ విచ్చేసినాఁ | డని విజ్ఞాపన మాచరించుటయు నర్ఘ్యపాద్యంబిత్త ద్ర
వ్యమం | గొని ప్రాగ్భాగమున సంబరోధనదు వంగోధిష్ఠరత్నాసనమై | చనియ
మ్మానికి మొక్కి యమహాగతిఁ బూజల్ సేసి భక్తిస్తుతుల్ || శా || ధన్యంబున్య
హృదబ్జుఁడై యతనినా స్థానస్థలిం జేర్చి మా | ధన్యుండున్నతభద్రపీఠినిడియాద్య
త్వాప్తిభీమంబల్కెన | న్యాన్యంబరయ్యోఁగు లంబుశ్రీలు వెలసెన్ మాహిష్మతీ నేన
పా | మాన్య ప్రాభవశాలినై తివిము సంభావించి సేవించుటన్ || ఉ || వీరుతనూభ

వుల్ హితులువీరలమాత్యులువీరుబాంధవుల్ । వీరలువీరు సద్భృత్యులువీరలు నేనును
నిక్కంబుగా। నీరుగణించినట్టివను లెల్లను జేసెదమానతియ్యవే। కారుణికాగ్రగ
ణ్యయనిగౌరవమేర్పడవిన్నవించినన్ ॥ పంచచామరము॥ పులస్త్యమానిసంతసి
ల్లిభూతలేంద్రుతోననున్ । భళీనృపాలనీ ప్రియోక్తిభక్తియుక్తిశక్తియుం। దలం
పనద్భుతంబులత్యుదాత్తభోగసంపదల్ । నిలింపనాథు మించినావునీకు సాధ్య
మున్నదే॥ చ॥ బలియునిఁబఙ్క్తికంధరునిఁబట్టితివంచొకవింతగాఁగనీ। బలముమతిం
ప నేలప్రతిపక్షుఁడునిన్నెదిరించి క్రమ్మఱం। గలఁడె మహానుభావుఁడవగణ్యగుణా
కరమాకుఁ బ్రీతిగాఁ। బలికినయట్లయద్దనుజుబంధవిముక్తునిఁ జేయవేయనన్ ॥ క॥ జ
నపతియలరుచుమీపని। చినవనిగావించుటం బెశ్రేయముగలదే। యానిదశముఖుని
డిచి ప్రియం। బున నాతని సత్కరించె భూపాదులచేన్ ॥ గీ॥ సత్కరించినవహ్నిసాక్షి
కంబుగ సఖ్య। మాచరించిపనుపనధిపునెంచి। పౌత్రు నాదరించిపరమేష్ఠిసుతుఁడే
గెఁ। బఙ్క్తిముఖుఁడు నెలవుఁ బాసి చనియె॥ క॥ చనితన సేనలమున్నిడు। కొని యెదురు
గవచ్చుమంత్రికోటులహర్షం। బునసాదరించివారి। చ్చినపుష్పకమెక్కిదనుజ
శేఖరుఁడవలన్ ॥ శా॥ దుష్కాంతుల్ వివరింపఁ గ్రమ్మఱ మదాంధుం డైనృపాలచ్ఛ
టా । శుష్కారణ్యదవాగ్ని తేజములనేచ్చోనైనఁ గ్రీడించుచున్ । నిష్కారుణ్యము
నన్ థరాజనులపానింజెందఁగాఁజేయుచుం । గిష్కింధాపురికొక్కనాఁడువడినే
గన్ వాలితోఁబోరఁగన్ ॥ క॥ యేగిపురద్వారముచి। ట్టాఁగినిలిచితన్నుఁజూడనడపిది
రుగుడుల్ । మూఁగికొనగగనమెట్టిటు। గాఁగలయాంబుదములీలగర్జించుటయున్ ॥
క॥ ఆరవమువినియశోజిత। తారుఁడు తారుఁడరుదెంచిదశముఖుఁగనియే। మీరావణ
నీవచ్చిన। కారణమెఱిఁగింపుమనినగర్వమునననున్ ॥ క॥ వాలిమహాభుజవిక్రమ। శా
లియనఁగవాలకించి సమరక్రీడా। ఖిలతఁజూపఁగవచ్చితి। నాలన్యంబేలవనుపుమగచ
లయతనిన్ ॥ ఉ॥ నావిని తారుఁడిట్లనియెనవ్వుచునీవిదియేమివెఱ్ఱి వే। రావణవాలితో
డబవరంబొనరింపఁగ నెవ్వఁడోపుఁబో । మ్మావొకరుండదేలవరమేశ్వరుఁ డైన నె
దిర్చినిల్వలేఁ। డీవదకాతనిం దొడరియొందటు నెచ్చిరొనీ వెఱుంగుదే॥ చ॥ వనచరనా
థునిం దొడరవచ్చినశూర్తులకీకసావళుల్ । గనుమదె ప్రోవులై గిరులకై వడినున్నవి
దానవేంద్రనీ । వునుజనువాలిమీఁదనసువుల్ భరియింపఁగనొల్ల వేనియా। యన
యుపుడేగినాఁడుచతుర్బ్ధులఁదానములాచరింపఁగన్ ॥ అనియంతనిలువక ॥ సీ॥ మ
హితాహితగుణవేష్టమానోరుమంథానమహీధరోన్మథితోర్మిమాలివాలి । మా
యావిముఖదైత్యమాయావనప్లోషశీలిభీషణదావకీలివాలి। పదఘట్టనోద్భగ్నపా
దపాద్రవశిలాజ్వలశృంగశతసన్తశైలివాలి । వజ్రధ్వజోత్తాలవాలవిక్షేపణో

త్సాతితనత్రుపాలివాలి। యట్టివాలిఁదోడరియమృతంబు ద్రావిన। వారికైన
బ్రదుకవచ్చునోటు। కాదుకూడదతనికయ్యంబుపలెనన్న। గిపుడెదక్షణాబ్ధికేగు
మనిన॥క॥ అత్తారునిభర్జించుచుఁ। గ్రొత్తలువింటిమిమహేమిక్రోఁతులపురినం। చె
త్తినమదమునదనుజకు। లోత్తముఁడాక్షణమెదక్షిణోదధికరిగెన్॥వ॥ అరిగితత్ప్ర
దేశంబున॥సీ॥ అతులితానంతపథశ్రాంతిశాంతుఁడై ధరణికిదిగినమార్తాండు
డనఁగ। నుత్తరదిశనుండియొకపేడుకకుదక్షిణాశఁజేరినకాంచనాద్రియనఁగ। న
నవరతాంబుపానాయాసమునఁదీరమాశ్రయించినబాడబాగ్నియనఁగ। గరచర
ణాదికాంగములతోఁగపిరూపుదాల్చినయామ్యప్రతాపమనఁగ। దుర్నిరీక్ష్యప్రభా
వంబుతో సుదగ్ర। తనువుతోఁగీలికాభీలతరలవాల। వల్లితో శోణముఖవైభవంబు
తోన। వంధ్యగతిసంధ్యవార్చనవ్యాలిఁగనియె॥మ॥ కనిశాఖామృగమాత్రుఁగాఁ
దలఁచిరక్షస్స్వామియయ్యింద్రపు। త్రునివంచించిగ్రహింపనెంచితనమంత్రు
ల్ దప్పులన్నిల్చికౌ। గ్గినఁడాసెకుఁడపుష్పకంబుడిగియద్దుల్ సద్దుగాకుండనె
య్యెనఁబాదంబులువెట్టుచున్ వెనుకయైయంతంతనే తేరఁగన్॥ చ॥ పదములచప్పు
డింతచెవిఁబాతిసఁగన్నులువిచ్చివాలికి। న్తుదలనెవానిఁగన్గొనిననుంగపటంబునఁ
బొంచిపొంచివ। చ్చైదననిరావణుండునిగిడెన్ వడివీనిభుజాంతరంబులం। బొదివిచ
తుఃపయోధులనుమ్ముంచెదనంచుజపించుచున్నెడన్॥మ॥ చరణాగ్రంబులఁదిన్న
గానడిచివశ్చాద్భాగముంజేరియా। శరుఁడున్నస్తములారఁజేసికొనిహస్తంబుల్
వయింజాచినన్। హరిదంతిగ్రహియించునట్లుప్రబలుండవ్వాలిబల్ సందిటన్
శిరముల్ ప్రక్కలుబాహువక్కులిటకింజెంజండసత్త్వంబునన్॥ఉ॥ ప్రక్కలజ
క్కుగానదిమిబాహుశిరఃప్రముఖాఖిలాంగముల్। మిక్కిలినొవ్వఁజేయుచునమే
యబలంబునవాలిమింటికిన్। గ్రక్కుననుద్గమించెదనుఁగన్గొనివేల్పులుసిద్ధసా
ధ్యులు। మ్మక్కమహాపరాక్రమసహగ్రుఁడితండనిసంస్తుతింపఁగన్॥గీ॥ ఇటులనుద్గ
మించియుంద్రునిగారాబు। పట్టిదిలువనొడిసిపట్టివఱచు। పన్నగారిదారిఁబశ్చిమాం
బుధిఁజేర। నరుగనంతలోననద్భుతముగ॥శా॥ ఆకాశంబునకడ్డమేగినప్రహస్తాద్యా
సురామాత్యుల। శ్చాకారిప్రియసూతివాలజనితప్రత్యగ్రజంఝానిలో। ద్రేకం
బోర్వఁగదూలికల్ చెదరురీతిన్ మేఘముల్వ్రచ్చిచీ। కాకైపోయెదుజోకనెబ్బిచని
రాకంపింపసర్వాంగముల్॥క॥ తోయదముంగొనిపోయెడు। వాయువువలెవాలిప
క్షివదనునిటులఁగొం। పోయిపడిఁబశ్చిమాంబుధి। తోయములమునింగినియమ
ధార్వహముఖివై॥చ॥ అరవుగనప్పరోధమటియింపఁగలట్టిక్రియల్ ఘటించియు।
త్తరజలరాశికింజనిసమర్థాఘాసహితసాన్ననముఁజేసిపక్కెకం। ధరునలపోకనందిటను

జాల్పియె తూరుపు వార్ధిఁ జేరియుం । బరుజవనిష్ఠ లెల్ల నియమోన్నతిఁ దీటె దియి
వ్విధంబునన్॥ మ॥ కృతకృత్యుండయి యింద్రనందనుఁడు కిష్కింధాపురోద్యానవ।
ద్ధతిఁ బ్రాపించి భుజాంతరంబున మహాదైన్యంబుతో వ్రేలున।ద్దితిజాధీశ్వరునందు
వైచినసుచుం దేవారి హాయెప్పడం । చతనిఁ జూడని వానియిట్లడుగ వీతాహంక్రి
యార్ధకృత్యుఁడై ॥ ఉ॥ తను వాద్యంతముఁ జెమ్మరించ భయదాగాద్గద్యంబు గాన్పింపఁగ।
స్సైనలకా బాష్పములా వరింపవడఁ కుస్సోడ్త్రోఁ బ్రవతిఁ జంఝో। రునని ట్టూపుర్ఱ లుపిం
చలేచిదను జేం ప్రుడుఁపశాఁగ్రమ్మఱన్ । జననంబొందితి నంచు నెంచియని యెన్
శాఖామృగస్వామితోన్॥ చ॥ బలియుఁడవైననీవె నిరపాయదయార్ద్రుఁడవైననీవె
ని। శ్చలమతివైననీవె విలసద్ధృతివైననునీవె కాకనీ।కిలనెకరుండు సాటియగునేస్తు
రవాధకుమారనిస్నానేఁ। దెలిసితినేఁడు నిక్కముగఁ దీటె మదీయ మదాంధకారము
ల్॥ శా॥ కైలాసంబు గలించి శంకరుని చేఖడ్గంబుఁ బ్రాపించిది। క్పాలశ్రేణిఁ గలంచి
మించిననునుం గతౌంతరాళంబునన్ । దూలంబున్వలె వ్రేలఁ జేసితివి నీదోశ్శక్తి
ప్రౌలక్వృథా। స్థూలంబయ్యె మదీయశౌర్యమఖిల స్తుత్యప్రభావోదయా॥ చ॥ గ
రుడురయంబు మానసము గాంచిన వేగము చండమారుత।త్వరయు భవజ్జవంబునల
వంబునకైనను సాటివచ్చునే। సురగరుడోరగాసురులఁ జూచితి నీదృశ బాహువిక్రి
మ। స్ఫురణలెఱుంగ సత్యమిది స్తోత్రము గాదు ప్లవంగపుంగవా॥ ఉ॥ అన్నవు నీవు భా
సుమతునట్టుల నేనును గూర్మిఁ దమ్ముఁడన్। నన్నుఁ గృపం గనుంగొనుము నాథసమం
తయు నీది నీవునే। నెన్నటికిట్లు చెల్మి వహియించి యెయుండుద మన్న నింద్రజుం। డ
న్నరభోజితోడ నపుడట్ల నెనఖ్యము చేసి వేడుకన్॥ క॥ బాంధవుఁడగు వాతనిఁ గి।ష్కిం
ధకుఁ దోడుకొని పోయి స్నేహమున జగ। ద్బాంధవసుతుఁ జూచిన గత।బంధుర ముదిఁ
జూచి మిగుల బహుమతిఁ జేసెన్॥ క॥ మానము దారత నచ్చట।మాసమ్ము వసియించి
మిగుల మైత్రియఁ గని యి। య్యాసురపతి సత్కృతుఁడై।యాసురపతి సుతుఁడు వను
వనరి గెన్పపాలా॥ వ॥ అని వలికి యగస్త్యముని శేఖరుండు రఘువీర శేఖరునకు వెండి
యు నిట్లనియె॥ మ॥ చతురంభోధులదైత్యముంచిన భుజాశౌర్యాఢ్యునవ్వాసవిగ్
హాతుఁ గావించితి వెక్కటూపున సమిత్రామాత్యపుత్రంబుగాఁ। గృతవీర్యాత్మజు
జుద్రుంచివైచిన త్రిలోకీవర్ణితున్ రేణుకా। సుతు నిర్జించితి వెంచ శక్యమె ని
న్నుఁ ద్రోణీశమహాధీశ్వరా॥ క॥ వినుమువ్వలి కథయిటువలె। దనుజుఁడు కిష్కింధ వెడలి
తనసహజ ముదం। బునమును వటివ లెన్పవతులనని నొంచుచు ధరఁ జరించున కాల
మునన్॥

నారదసందర్శనము

శా॥ సర్వాంగీణవిభూతి కాంతులు శరచ్చంద్రస్ఫురచ్చంద్రికా। నిర్వా

హంబుగనెఱజటల్ భుజగమాణిక్యచ్ఛటల్ సాటిగా। సర్వజ్ఞత్వము సార్వకాలము
రహింపఁగా మించు దేవర్షిఁగాయం। తర్వాణి స్తవనాహార్యకీర్తిఁగా యెదురైనన్ దైత్యుఁ
డుప్పొంగుచున్॥ఉ॥దండముఁ బెట్టి సేమ మెక దాయది మేవరియయ్యవారి కేం।దుం
డిపుడెందుఁబోయెదరో రోచనలేమి విశేష మెద్ది బ్ర। హ్మాండమునందు మీకుఁ దెలి
యంబడకుండునె సర్వముం గాథరా। మండలనాథులన్ గెలుచు మద్భుజశౌర్యము మె
చ్చవచ్చునే॥వ॥అనినఁ జతురవచనరచనావిశారదుండగు నారదుండు నీరదపథంబు
నం జనువుత్సుకంబు నిలుపుకొని నియమించి యతనితో నిట్లనియె॥మ॥ యశము దేజ
మ్ము బాంధవప్రియము ధైర్యస్థైర్యముల్ గన్న నీ। కుశలంబేఁ దలఁతున్ శుభంబె కద
నీకున్ రాక్షసాధీశయా। దృశశౌర్యాఢ్యుఁడవీవు మానవులతో నేవేళఁ బోరాడఁ
గాఁ। గృశతంబొందెడు దీయ కౌతుకము దేమియన్న వాక్రుచ్చెదన్॥క॥పిచ్చుకప
యి బ్రహ్మాస్త్రము। విచ్చలవిడి నిగుడఁ జేయు విధమింతె కదా। మచ్చరము మనుజత
తిపైఁ। దెచ్చుక పాలింపనీవు దిరుగుట లెల్లన్॥మ॥అకటా విష్ణునిఁ గెల్చుటో జము
ని బాహాశక్తి మాయించుటో। సకలాదిత్యవినాశముల్ సలుపుటో శక్రున్ని వారిం
చుటో। వికటవ్యాధిజరావికారకృశులన్ విభ్రాంతులన్ మర్త్యులన్। బ్రకటక్రో
ధములన్ జయించిన వికారంబందరే మాదృశుల్॥క॥సామజరాజము దోమల। తో
మార్కొని పోరునటులఁ దోఁచెన్ మనుజ।స్తోమముతోఁ దార్కొనినం। గ్రామము
నీవాచరింపఁగాఁ గనుఁగొన్నన్॥మ॥ వరమబ్జాసను వేఁడినప్పుడు సుదేవశ్రేణులం
గాని నే। నరులన్ వానరులన్ గణింపనని వేనాయం బెభీశాత్ములం।బరిభేదించుట మా
ఱ్ఱొకనెఱవలసినన్ బాతాళవాసుల్ ఘనా। ధరులున్ దైత్యులు లేరె వారసదు లే
దైతేయవంశాగ్రణీ॥వ॥అని మనుజహితాధికాయై రావణు నసురపాతాళజయోద్యో
గంబునందు బుద్ధిపుట్టించి యున్నలువపట్టియింత నిలువక॥గీ॥ ఇది హితంబుగనూ
హించి యింక మనుజ। కోటివయి ఖాటి చూపక నేఁటనుండి। చనుము పాతాళవాసు
ల సంహరింప। నీ గెలుపు గెల్పుగాదు దైత్యేంద్ర యనిన॥ఉ॥ నారదు మోముఁ జూచి
యెలనవ్వునఁ బజ్క్తిముఖాసురుండనున్। మీరు మనుష్యకోటులకు మేలు దలంచి
తిరే మొదుండదే। శూరులు భీరులందొఁ డరిశూరతఁ జూపిన శూరుఁడందురే। భూరి
గుణాభిరామ తగు బుద్ధి గణించిన మానవచ్చునే॥మ॥బలిసద్మంబున కేగి తొల్త బలిశుం
భద్గర్వముం గామార్చి దైత్యులయాద్ధ్యము డంచి భోగివరులందూలించి వత్తుం గర
సాతలయాత్రానుమతి ప్రదానము మునీంద్రా యిచ్చి తేయన్న నం।దుల కానంద
ముఁబొంది పద్మజుని పుత్రుఁ డిట్లనున్ గ్రమ్మఱన్॥మ॥ అలవుష్పొంగ రసాతలాధిపు
లబాహాటోపమ్ము లాన్పఁగా। వలబేనిం దొలుదొల్త సంయమునితోఁ ద్రవఁబొమ్ము నీ

లోకము। సమ్మలికం జెందిజముండుమాతో గూడిననంమదంబుగానప్పటం। గలుగుం
బోరతనింజయించియశముం గైకొమ్మునా మెచ్చుచుఁ॥ ఉ॥ దేవమునీంద్రమంచి
యుపదేశ మొసంగితిరంతకాదిది। ద్దేవతలందుకంబునను గెల్వఁబ్రతిజ్ఞ యొనర్చి
నాఁడము। నానావిధ మెచ్చరింపహితమా య్యేజయింతునవశ్యమాతని। నీదివనలిచ్చిమీ
రిపుడతిప్రమోదంబునవీఁడుకొల్పుటఁ॥ ****************************
క॥ వనివినిరొమదననినారద। మునికిన్విన రౌతాత్రియుక్తి మెక్కొదశాస్యుం। డను
మతిఁగొనిజముఁ గెల్వఁగఁ। జనియెన్బలకలకలంబు చదలంబొదలన్॥ ఉ॥ నారదుఁడం
తనిట్టనిమనంబున నెంచెదశాస్యుఁడెంతయుం। గ్రూరుఁడుమూఁడులోకములకు
న్వెత సేయఁగఁబూనుకొన్నవాఁ। డీరస మెక్కుడంతయుఁడునింతటనంతటరిత్త
వోవునే। వీరలుపోరుపోరుగనివేడ్కయొనర్చెదఁగన్నుదోయికిన్॥ చ॥ యమునికిఁ
జానె పెద్దయముఁడై భయమొందకరావణుండునం। యమునికిఁబోయొవింక నెటు
లైననుమంచిదిమర్త్యకోటికి। న్నమకడతే తెనింతటఁగనారిలి వేల్పులమీఁదఁ
జూపువి। క్రమమది మేలుగాదయినఁగన్గొని మెచ్చకపోవవచ్చునే॥ ఉ॥ ఇప్పటఁదా
మసింపఁదగదిప్పుడె యాతనికిన్విధంబు వా। క్రుచ్చెదనంచు నారదుఁడుగొబ్బున
సంయమనీమహాపురిం। జొచ్చిదిరత్నరత్నమయశోభితదివ్యసభాంతరంబులో।
నొచ్చెము లేనికల్మిఁగొలువున్నజముంగని చేరఁబోవఁగన్॥ సీ॥ కణ్వాగ్నేయమా
ర్కండేయాలోకవంకసముచితస్మృతివివాదములు సలుపఁదమరు దెచ్చినప్రాంజ
లులుముందరనుంచియొడనెడఁగింకరుల్ హెచ్చరింప। నెవ్వరెవ్వరినెంతు మెం
తెందుఁబోదు మంచాకృతుల్గనియమయామములు వలుకఁ। గవిలెలోనున్న ప్రకారా
నఁబ్రజపాపముల్పుణ్యముల్చిత్రగుప్తుండు దెలుప। ధర్మపీఠంబునను గాలదండమూ
ర్త్య। సహితుఁడై నిండుకొలువుండి సకలలోక। వంద్యుఁడౌతండు సురమౌనివచ్చు
టకఁ। గాంచియెదురేగి మొక్కియర్ఘ్యంబొసంగి॥ గీ॥ ఉన్నతాసనమున నాని
చిపూజలు సేసి। కుశలమడిగి ప్రియముగామిరవికటి। కేగుదెంచేమి హేతువుము
నినాథ। తెలుపవలయునవినఁబలికెనతఁడు॥ మ॥ నిఖలస్తుత్యభుజప్రతాపనిధినౌనీమీఁ
దదండెత్తివ। చ్చెఖలుండై నదశాననుండతనితో సిద్ధంబుయుద్ధంబగుఁ। శిఖరిగామే
మమూడాఁకిమందుగతినీచేవందురుఁ సంగరో। న్ముఖభావంబువహింపు మన్ననగి
యుంభోజాప్తపుత్రుండనుఁ॥ ఉ॥ మేలుమరేమి మాపురముమీఁదికి రావణుఁడేగు
దెంచినం। జాలుభవత్ప్రసాదమున శౌర్యగుణంబు ఫలింపజేసెదం। గాలునికాలదం
డమెటుఁగఁడొకొ మృత్యువుఁ జెందవానికిం। గాలముడగ్గరించెనదిగానిదొడర్చెమ
దినిట్టులెంచునే॥ క॥ మంచిదిరానిండంతయుఁ। గాంచెదరీ మునులు మీరుగర్వోన్మత్త

లుభాషింపఁబనియేమి యిఁక మన। మంచితదైన్యమున నుండెనటవె దశముఖుఁడు॥
చ॥ హాలహలతీక్ష్ణభంగులు లయాంబుధరప్రతిబింబరూపముల్। ప్రళయసముద్ర
ఘోషములు బాడబకీలల నేలు తేజము। ల్వెలయుచు నుగ్రరౌద్రములు వింతలు
గాఁదగు వీరరాక్షసు ల్గ్రాలుచుఁబరేతరాజపురి గోపురముద్ధతిఁ జూచి వేడుకన్॥ ఉ॥
ఆయతదివ్యపుష్పకము మహాప్రభ లానిరయాంధకారము। న్ద్రోయిదశాస్యుఁ డమ్మో
డఁగనుంగొని యొక్కభటకోటికత్తులఁ। గోయఁగ వ్రేయఁగాఁగళలఁ గొట్టఁగఁ దిట్టఁ
గ బెట్టు వేదనల్। వ్రేయఁగఁ జిక్కు ప్రుక్కు వెతఁ జేష్టలుఁ దక్కుతపించు ప్రేతలన్॥ సీ॥ ఉ
క్కు కోరలముక్కు లొక్కుంతములు ముఖముల్వ్రేకితెయుఁగ మొలవ్రేట్టువారి। గొప్పని
వ్వలమేటఁ గాల్చి పోనీయక హాదివినియమ్ముల నేయఁబోరలు వారి। నెత్తురుచీమునిండి
నకూపముల వ్రాలి పురుగులం గముఁదొల్వఁబొగులు వారిఁ। గత్తులఁ గోసిన కాయ
ముల్ తారవాహినులముంపఁగఁ బెట్టువసపు వారిఁ। బిట్టుగాలినపెనములబెట్టి వ్రే
ల్పఁబిట్టిపడియట్టె మూర్ఛిల్లునట్టివారిఁ। దప్తతైలకటాహపాతము నశోక। తప్తులగు
వారిఁ జూచె నద్దశముఖుండు॥ సీ॥ పశుపాతులు కూటసాక్షులు నకృతోక్తివరులు రౌ
రవబాధపడెడువిధము। కులహంతలును భ్రూణఘాతుక్కులుచ్ఛాస్త్రసనిరోధకంబు
నబడి రోఁజు విధము। బ్రహ్మహంతయు సురాపానిస్వర్ణస్తేయి సూకరంబునఁబడి
ప్రుక్కువిధము। స్వగురుతల్పగుఁడును స్వస్వగామిన్నపహంతత ప్తకుంభికఁబడిత
లఁకువిధము। కూఁతునుంగోడలినిఁ బట్టుకొన్న చెడుగు। లురుమహోజ్జ్వాల వ్రాలిబి
ట్టొరలువిధము। దగనిమగువలఁగవయు పాతకులవలన। యాతనలఁ గూలువిధము తేఁ
డచటఁ జూచె॥ సీ॥ శ్రుతికి వేదంబు చెప్పెడిదూబ వేదనిందకుఁడు విమోహపాతకము
గనుట। నతిథులవృద్ధుల నరయక న్నముఁదిన్నపాపకర్ముఁడు క్రిమిభక్షియగుటఁ। గ్ర
తువు సేయఁగయాగసకలతననసద్గ్రాహియగువాఁడధోముఖియై యొరలుట। బ్రా
హ్మణుండయ్యు బేరములాడుదుర్జాతియంధకూపంబునను వశుఁడగుటఁ। బర్వగామి
యుగృహదాహిబంధురోధి। వైతరణిఁగూడి కాలుట వనమున ఆకి। వైచినదురాత్ముఁ
డసిపత్రవనిఁ దొరుఁగుటఁ। జూచి దశకంధరుఁడు తలలూఁచి మఱియు॥ సీ॥ నవరత్న
మయభూషణములఁ బూనినవారి దివ్యయానము లెక్కుతిరుగువారి। వికచపుంజా
రమాలికలు చుట్టినవారిఁ దెలిగొడుగులనీడ వెలయువారి। మృగమదశ్రీగంధమిళి
తాంగులగువారి వీణాదిగానముల్వినెడివారి। నచ్చరల్గ్రాలువఁగౌగిలించెల్వుగను
వారి మేలిమచ్చులమీఁద మెఱుఁగువారిఁ। జంద్రసౌమ్యంబు తపనుతేజంబు మరుని।
చెలువమింద్రునిభోగంబు శివునివిభవ। మూనిభద్రాసనస్థులై యున్నవారి। ధా
ర్మికులఁ జూచె నొకవంకదశముఖుండు॥ గీ॥ చూచి నేను మొదటఁ జూచినవారిక। య్యో

డిల్లొనర్చి వీరికధిక సౌఖ్య। యుక్తి మెలఁగఁ జేసె నో హేమాజముఁడు వత్స। పాతి
యనుచుఁ బలికి శవక్త్రముఖుఁడు॥ చ॥ పురుషుఁడు కర్తయే దురితమున్ సుకృతంబో
నరింపఁగఁ గర్తయౌ। కర్తరుఁడ దనీవు సేయుచు నాగాఁగ దకర్మకుఁడౌ స్వతంత్రమే।
విరహితులన్ వృధా పరిభవించెద రీ ఖలులంచు యాహ్యకిం। కరుల నదల్చి రావణుఁ
డు గాఢకృపన్ విడిపించె బ్రేతలన్॥ క॥ భయపడు నిరయస్థులఁ గని। దయయను పే
రెలుఁగ నట్టిదశకంఠునకే। దయ బుట్టెనన్న వారల। దయిన వివర్ధశతలంపనలవియె
యధిపా॥ గీ॥ ఇటుల నిరయగతుల నెల్ల విముక్తులఁ। జేసి వారు హాయి చెందిపొగడ। వి
క్రమింపఁగడఁగు వింశతి భుజుఁ జూచి। శమన భటులు నీరసమునఁ గెరలి॥ మ॥ పరిఘా
సి తోమరి కావరశ్వధగదా ప్రాసాది నానావిధో। త్కరములన్ వివిధశాస్త్యపుష్పక
ము మీఁదం బెల్లు గావించి హుం। కరణంబుల్ కటినాట్టహాసము భటంకారధ్వనుల్ మి
ఱ్ఱి॥ కరులై యొక్కటఁ జుట్టుముట్టుకొని మార్గంబున్ నిరోధించినన్॥ మ॥ దనుజా
ధీశు నిమంత్రులజ్జముని భృత్యశ్రేష్ఠులం బిట్టుమా। ఱ్ఱుకనితత్సాధనముల్ దళించుట
యు సక్రోధాత్ములై శూలముల్। గొని వారుం బ్రతిపక్ష సైనికుల వక్షోదేశముల్
గ్రుమ్మియా। క్షనసీలాచల నిర్ఘరంబులనఁ బాఱన్ గ్రొత్తపె న్నెత్తురుల్॥ క॥
నెత్తుటఁ జొత్తిల్లియుఁ బలు। మొత్తములయి రాక్షసులు జముని భృత్యులకుం। జిత్త
మ్ములను త్తములు। ద్దత్తరముము హత్తుకొనరణంబులు సేయున్॥ చ॥ సమముగ బోరున
ద్దనుజసైనికులం దెరలించి కింకరో। త్తములు పరాదముల్ పలిలధారలఁ గాటుక కొం
డ గవ్వచం। దమున దశాస్యమేను శరధారలఁ గప్పిన ఫుల్ల కింశుక। క్రమమునరక్తసి
క్తుఁడయి క్రౌర్యము శౌర్యము ధైర్యముం దగన్॥ చ॥ ఇరువది చేతులన్ వివిధహేతిత
తుల్గొని యొక్కపెట్టకిం। కరుల పయిన్ని గిడ్చినఁగ కాపిశలై రొక కొండ అందునొ। చ్చి
రి యొక కొండ అంతహత శేషులు క్రమ్మ అఁడా సివం క్తికం। ధరుపయి ముంచి రస్త్ర
ములఁ దమ్మతఁ డద్భుతమందిచూడఁగన్॥ క॥ ఇక్కైపడి రక్కసునకు। వెక్కసము
నఁదొడరు జముని వీరభటులతో। నుక్కన మార్కొనిపోరఁగ। నొక్కరుఁడుం గలు
గఁడసుర యోధులలోనన్॥ ఉ॥ అప్పుడు రావణాసురుఁడు యామ్యభటాస్త్రపరం
పరల్తనుం। గప్పినఁ గంటకింబవిసి గాత్రము భేదిల్ల నెచ్చి కమ్మల। న్నిప్పులు కుప్పలై
తొరుఁగ నేలకు డిగ్గి తదీయ శౌర్యము। దైప్పర మైన సైఁపక పడిన్ విలువూని గుణంబు
దీఁటుచున్॥ మ॥ తపనాది గ్రహముల్ కదల్వ గలిఁ జెందన్ వేలుపుం బెద్దమి। ట్టిపడన్
భోగివరుండు డీలుపడ కంపిత్రిస్వామియుం బ్రేళ్ళన। త్తపరాధుల్దలఁ గంగు లా
త్రులు చలింపన్ దారకల్ డుల్లఁబా। శుపతాస్త్రంబరి వోసి యంతకభటుల్ సైకం
బ్రహ్మాగించినన్॥ మ॥ బహుళక్ష్వేళ్ళ హాలాతో మరంబులు బహుప్రాసాదిశ

స్త్రంబులు। న్మహనీయాస్త్రమునఁ జనించిపోగలున్మంటల్చెలంగన్ మహా। గహ
నంబుల్ దహియించుదావశిఖిరేఖన్ మిత్రభూభృత్యులన్। దహియించెన్నిమిషం
బులో భువనముల్యాశ్చర్యము న్బొందఁగన్॥ గీ॥ ఇట్టుల యమభటకోటుల నేపడంచి।
చటులమగుతచ్ఛరంబువ సంహరించి। పురము పేర్చినఫాలాక్షుఁబోలి యట్టి। హాస
మొనరించె నతఁడు సంయమని బెదర॥ ఉ॥ ఇంతయుఁ జూచుచున్నభటులేగికృతాం
తునితోఁ బరాకుమ। ద్దాంతపరాక్రమక్రమధురంధరుఁడగ్రకంధరుండునేఁ। డెంత
యుమించి పాతకుల నెల్ల విముక్తులఁ జేసివి। భ్రాంతులుగా నికింకరులఁ బాశువశం
బునఁ ద్రుంచి వాఁడనన్॥ క॥ కటకటుల దరపటు భ్రూ। కుటికటలస్ఫలినటింపగొప్ప
మిడుగుబు।ల్చిటచిటఁగన్నుల జెదరఁగ। గిటగిటరదనములు బెట్టుగీటుకొని క్రుద్ధన్॥
క॥ క్రూరుండయిశమనుఁడుబిక। తేరమ మద్వీరభటులఁ దెగటార్చినయ। వైరి
నిఁకం దెగఁ జూచెద। సారథి మనరథము దెమ్ము చయ్యనననఁగన్॥ క॥ తోరపులత్తుక
చాయల। వారువములు గట్టిమహిషవరకేతువు చె।ల్వారఁ గట్టి తేరా। సారథి
గొని తేర నెక్కె సంరంభమునన్॥ సీ॥ క్రోధపావకుఁడుండు కుండలంబుల నేత్రగో
ళముల్మంటఁగ్రమ్మరింపఁ। గులిశంబుచతురాకృతులఁ గాంచె నామించుదంష్ట్రిల
గలిసివక్త్రంబు వెలుఁగ। ద్వాదశద్వాదశాత్మల తేజమొకటైనగతిదుర్నిరీక్ష ప్ర
కాశమెసఁగఁ। ప్రళయకాలాభీలపాథోధరములీలఁ దాల్చుమహోత్తాలతనువు
గ్రాలఁ। గాలదండంబు పాశంబు గాలమృత్యు। వగ్నిమయముద్గరముతక్కనాయు
ధములు। మూర్తులు ధరించి నిజరథంబున వెలుంగ। దశముఖునిమీఁది కరుదెంచె దం
డధరుఁడు॥ అప్పుడు॥ సీ॥ ప్రళయార్కబింబంబువగిది భూరిప్రభారాజితంబగు ది
వ్యరథముఁ జూచి। సంవర్తసమయప్రచండానలజ్వాలలంబూను కాలదండంబుఁ
జూచి। కాలపాశంబు ముద్గరము గైకొని మ్రోలఁ దులకించు కాలమృత్యువును జూ
చి। కల్పాంత భైరవక్రౌర్యంబ కాలంబు నం దేచూపఁగఁబూను యమునిఁ జూ
చి। యితని యాకారమును జూచి యదరి బెదరి। చెదరి పదములు తడఁబడ నుదరి పాటు।
గదురఁబరుచు నెంత దార్మికుదురువటువ। జాలకనురులు పఱచిరి త్ర్యామతిలక॥
॥ సహచరహుంక్రియోగ్రమహిషప్రవరోత్కరకంఠఘంటికా। బహుళఘ
ణంఘణధ్వనులు పార్శ్వసమాగతకింకరాగ్రణీ। కహకహ ఘోషముల్తరగకల్పి
తహింసలు చండమారుతో। వహితవకాకికార్భటులఘంగురచక్రరవంబులొప్పఁ
గన్॥ చ॥ నిమిషములోనవిట్లురజనీచరముఖ్యుఁ జేరవచ్చి సం। యమునివిభుండు
కాలము సలాసిగదాప్రముఖాయుధంబులో। కకమొగి విగిడ్చి పేరలుకఁ గన్పుఁడ
నార్చినరావణుండు పై। ర్యమహిమ నార్చి వజ్రనిశితాశుగకోటులముంచె నాత

నిర॥ శా॥ ఆయస్త్రాంధతమిస్రమర్కజుఁడుమధ్యాహ్నార్కచండంబునం। బా
యంద్రోచిసహస్రబాణములనప్పౌలస్త్యునొప్పించినం। గాయంబంతయునె
త్తుటంగడియనాకంపించియుంగిన్కనై । తేయస్వామిపిశాచాదికింజనకనుద్వృ

* రావణుండు యమునితో యుద్ధము చేయుట. *

త్తిరాజముంజూచుచున్॥ శా॥ బాహాస్ఫాలనమాచరించిదశచాపజ్యాలిమ్రోయిం
చిశౌ। ర్యాహంకారతమించిహుంకృతులబ్రహ్మాండంబుభేదించియు। త్సాహశ్రీ
వహించితూపులరిమీఁదన్నించినొప్పించిన।స్త్రాస్త్రాత్రములొక్కచం
దమునంబోరాడెన్మహానోద్ధతిన్॥ ఇవ్విధంబున॥ ము॥ తనతోజోడయిపోరురాక్ష
మునిదోర్దర్పంబుసైరింపక । య్యినజుండేకశరాసనుండయ్యుఁబదివేలేసెన్శితా
స్త్రంబులం।దునమేనంతయుఁగంతలైనదశవక్త్రుండంతమూర్ఛిల్లియుం। తనెతె
ప్పిర్లియుగాంతకంతుహరదుర్దాంతక్రుధావంతుఁడై॥చ॥ శమనుఁడవాఁడువీని
శితసాయకముల్శమియింపుమంచున। య్యమరవిరోధియాతనిహయంబులనూ
తునినాలుగేడుబా।ణములఁగలంచివేయుబలునారసముల్మయినాఁటనేసివి।క్ర
మమునసార్వఁగాజముఁడుకన్నులమంటలుగ్రమ్మఁజూచినన్॥చ॥ దనుజబలంబు
పైనడరితచ్ఛిఖివేఁడికికాననేర్చె। న్ననసలిరేఁగికాల్పఁగఁగనంగొనియంతకు
మున్నెవచ్చియు। య్యనితెలఁగెల్లఁజూచుచతురాస్యగిరీశసురేశముఖ్యుల।య్యన
సుతురోషశక్తినుతియించిరిమెచ్చిరిరాక్షసేంద్రునిన్॥ఉ॥ అయ్యెడమృత్యువిట్ల
నియెనర్కజుతోననిబూనియేడునా।క్లయ్యసురాధియాతియెదురైనినునొంచు
చునున్నఁజూడసి।గ్గయ్యెడునింతదేలననునంపుమెకించుకలోనవీనిను।గ్గయ్యెడున
ట్లుచేసెదసురాసురులింపునఖేదమొందఁగన్॥ఉ॥ ననుదాఁటన్వశమేవిధాతక
యినన్నాచేతఁగాశంబపా। దనదైతేయుఁడుజంభపాకమధువృత్రవ్యాఘ్రనా
గాసురుల్ । కనకాక్షుండుహిరణ్యకుఁడాదియగురక్షశ్శేఖరుల్మ్రగ్గుటల్।చన
దాలస్యముపంపుమన్నజముఁడుర్వ్సైరింపుమంచాత్మలోన్॥ఉ॥ మృత్యువుబంపినం
దనయహీనబలంబుతోలంగుమద్గరాద్ధత్యముపాశముల్రిపువధంబొనరింపఁగలే
పునర్వ్యలో। శాత్యయహేతుపావకమహార్చిరఖండముకాలదండముల్।దైత్యుని
మీఁదవైవనుచితంబిపుడంచుఁదలంచిశూరతన్॥చ॥ బ్రతుకుదుగానిలేరయికఁ
బల్కినముఖాయనికాలమేఘుని। వ్రతదమితాశనిస్ఫురణశాంభవఫాలదృగగ్నికీలి
కా। ప్రతినిధికీలలన్భువనవర్తిగలంచెదుకాలదండము।ద్ధతిఁగొనివైవఁబూనినఁ
బితామహుఁడడ్డముసొచ్చియిట్లనున్॥చ॥ నిలునిలుకాలదండముతినిష్ఠురమీతనిమీఁ
దవైవగా। వలదుపసంహరింపుమనవద్యవివేకతనంబొనర్చిన।న్నలఘుఁగఁజేసియుం

మనసురాసురకోటికజేయుఁడై ప్రపాలికలవరమొందినాఁ డిపుడు ద్రెళ్లిననాపచ
నంబుదప్పదే॥గీ॥ కాలదండంబ మోఘంబుగాఁగనేన। యాచరించితిదీనదశాననుం
డు। మెచ్చినను మెచ్చకున్న నీమనమువు బోంకుఁ। జెందునటువలెఁగాకుండఁజేయ
మనిన॥శా॥ ఆవైవస్వతుఁడబ్జగర్భువచనంబాలించి సద్భక్తితో। దేవాదేవరయా
జ్ఞఁగా నేజగముల్ దీపించుమీవల్లనే। స్సావంబొందెడునట్టులైననసురంబ్రాణం
బుతోఁగాచితిన్। లావుంజేవయుఁగల్గియుండ్ విముఖులీలంబోయెదన్ వీటికిన్॥ క॥
మాటికిమీయానతిజవ। దాఁటకనడుచుటయె గెలుపు సమజునిచేనా। కోటమిగలిగెఁ
గటాయన। నేఁటికనిరథంబుతో నదృశ్యుండయ్యెన్॥ శా॥ కీనాశుండిటు లేగఁ బద్మభ
వుఁడున్ గీర్వాణసంఘంబుతోఁ। దానంతర్ధనమొందె నారదుఁడుయుద్ధం బెంచు
చుంబోయెలం। కానాథుండనుశత్రుఁడోడెననుచుం గాఢోత్సాహంబొందినై। త్యా
నీకాన్వితుఁడై రసాతలజయేచ్ఛాయత్తచిత్తంబునన్॥ వ॥ చనిచనిచూచె ముందట
నిశాచరచంద్రుఁడుతోయబాలికా। జనఘనడోలికాయితవిశాలవిలోలతరంగకేళి
కా। కనదహిచూళికామణిశిఖాసఖవిద్రుమపాలికాపినా। తసరుచిమాలికాపిహి
తతాపనసారథితోరనీరధిన్॥ క॥ కనిగాంభీర్యము సంశో। ధనసేయఁగఁ బోవునటు
లఁదద్గర్భముఁజో। చ్చినిశాటమాలియాలోఁ। జనియెన్నిజయానకాంతిసరణిగణిం
పన్॥ ఇవ్విధంబునంజనిచని॥ మ॥ దివిషద్ద్వేషణచక్రవర్తికనియెన్ దేవేంద్రలో
కాగ్రభో। గవతింగైరవపద్మపద్మపరిఘాకాశాధికాగాధభో। గవతిన్ రాజితపాల
భోగివరశృంగప్రోజ్జ్వలద్భోగభో। గవతిన్ వాసుకిలోలుభోగవతినాగస్త్రైణలీలా
వతిన్॥ క॥ కనుఁగొనియప్పురిచుట్టును। దనబలములు విడియఁబంచి దారుణభేరీ। ధ్వాను
లడరఁ దానుద్వారం। బున నెలకొనియునికిభుజగముఖ్యులఁ బిలువన్॥ ఉ॥ వారిదివిన్న
వింపఁజని వాసుకిబంధులఁగూడివచ్చిబల్। వారణముల్ రథాశ్వములవారణఁగా
నికలిచ్చి మేముమీ। వారము మాపయింజనదు వైరము టంచు హితోక్తులాడదే। వా
రియు వారివీడుకొనియప్పురిఁబాసి వహాన మేతుఁడై॥ చ॥ మణిమయసౌధపాలగృ
హామంటపశిల్పములన్ యుతాగ్రమా। మణివతియన్పురంబునను మత్తవిరోధిజ
యస్పృహావరా। యణతఁజనన్నివాతకవచాభిధులక్కడివారు రాక్షసా। గ్రణులు
పరాజగద్భవరగర్వితులాకనిరాకసుబ్బుచున్॥ చ॥ రణమునకేగుదెంచెభళిరాద
శకంఠుఁడటంచుశత్రుశ్రీ। షణవరుసోవలోచ్చకవచప్రభలున్ శితదంష్ట్రికాప్రభ
ల్। ఫణినిభహస్తదిస్తులకృపాణమహాప్రభలుం జెలంగ రా। వణునియమాత్యులం
బోడరివారొనరించిరిపోరుక్రూరతన్॥ ఇవ్విధంబున॥ శా॥ ఖడ్గాఖడ్గిభుజాభుజిం
బోడరిరతస్సైనికుల్ వాహినీ। రాడ్స్తంభిరవంబడంచుచుసనగజాల్ మీఱఁగా లా

నల! త్వద్బాహ ప్రకటప్రతాపములు వర్ధిల్లన్ మహోత్సాహరో| యుద్ధ క్ష్మాదిమనోభయంకరముగా రోపించి పోరాడఁగన్॥ ఉ॥ అలమున నివాతకవచాసురవీరుల వీఁక కోర్వఁగాఁ|జాలని మంత్రిపుంగవుల సైన్యములన్ గని వజ్రికంధరుఁడా|భీలభుజాప్రతాపమును బెంపుసడెంపున మీఱ వారితోఁ| కేలుఁబగిల్లు నాకసలి కేఁగి మొగిం బది రెండుమాసముల్॥ శా॥ బద్ధస్పర్ధలతో నివాతకవచుల్ పౌలస్త్యుఁడున్ గాఢసన్నద్ధత్వంబుననిట్లు పోరఁగ శతానందుండు వేంచేసియు| యుద్ధంబేటికి మీరలిందఱున జేయాల్ వజ్రికంఠుండితఁ| క్రుద్ధుం డెవ్వనిచేన సాధ్యుఁడిఁక మీకున్ సంధి సేయుండగున్॥ చ॥ సహబలులౌటఁ జేయఁదగు సంధి బలాఢ్యునితో డసంధియుర్| సమరముగా దుహానుహానెడ సంధికినిచ్చకొనంగఁ జెల్లదీ| యమరవిరోధిమీకు సముఁడౌట సఖిత్వము మేలటంచుఁ గొ| ర్యముడఁచి వద్మజుండరిగె నట్లయొనర్చిరి వారలయ్యెడన్॥ గీ॥ అనివాతకవచులధిక సఖ్యంబుతోఁ| దనుజవాక్యరింపదశముఖుండు|కొంత కాలము చటఁగూర్మిమై వసియించి|వలయుమాయ లెరిఁగి వారి వలన॥ క॥ వారల వీడ్కొని వరుణజ| యారంభముతో నకదలి యప్పథమునదే వారివరుఁడశ్మపురమను| పేరిటి దొరపురము మూచి వృథుశౌర్యమునన్॥ ఉ॥ అప్పురి వాకిటన్నిలిచి యార్పులొనర్పఁగఁ గాలకేయులా| చప్పుడులాలకించి రభసంబున వెల్వడి వజ్రికంఠుపై|నప్పుడు తారసిల్లి తమయగ్గలికల్ గనిపింపమీఁకఁగా|విప్పతి కత్తివట్టు నెహిహీ యిటురండని మంత్రులాఁగినన్॥ శా॥ కల్పాంతాంబుదగర్జితంబులెసఁగంగాఁ గాలకేయాసురుల్ |కల్పాగ్నిప్రథమాన తేజములతోఁ గల్పాంతయాత్యుత్యసం|కల్ప ప్రోద్భవవిద్ధి సమద్భయదపీతాకీలికీలచ్ఛటా|కల్పానల్పశరాళి వృష్టి గురియం గంపించిరా సైనికుల్॥ మ॥ తనసేనాధిపులొందు దీనదశయుం దత్కాలకేయుల్ వహిం| చినబీరంబునుజూచి వక్త్రముఖుఁడా త్రేపించి రోషాగ్నిశి| ఖ్యైసలన్ జ్వాలలు మించ నద్దనుజులం గ్రూరాస్త్రజాలంబులం| దునుమన్ సేనలు విచ్చిపోవఁగ నిద్యుజ్జిహ్వుఁడత్యుగ్రుఁడై॥ ఉ॥ పఁగలుగంగ మీకుఁదగు నేబెగడొందఁగనంచు సంగరో|ద్యోగనిరూఢినందఱకు నొక్కఁడు కొల్లలఁ జేసియుండుది|క్కేఁగక వారిలోఁ గలసి యొడ్డెఅమావఁగఁబ జ్రికంఠుని| ట్టాఁగిరి నీలశైలముఖజావలి యొక్కటఁ గప్పుచాట్పునన్॥ క॥ ఆ సందడి జగడంబున| నాసురపతి మఱదియానుచనరయక తనసై| డాసిననీసునఁ గత్తిన్| వ్రేసెనదుము రెండుగాఁగ విద్యుజ్జిహ్వున్॥ ఉ॥ ఉద్ధతి రావణుండు తనరిపోధలు మెచ్చఁజయుశ్శతామరుల్|బద్ధవిరోధులై కదియఁబట్టి సముంగొని బెట్టు ద్రుంచినన్| యుద్ధధరాతలంబు వరణోదరబాహుగళాదియుక్తమై| బుద్ధికిఁ జూడ్కికిన్ వెఱుఁగుఁబూన్చెఁగృతాంతునివంటయిల్లనన్॥ క॥ శరనిధితరఁగల తెఱఁగున| గికొనివఱ తెంచు కాలకేయుల నెల్లం| గరచం

ద్రవాంసధారా| స్ఫురణంబరిమార్చి యార్చి భుజబలము లలరన్ ||చ|| తనవిజయంబు
జేర్కొని ముదంబున నెంచు ప్రహస్తముఖ్యులం| గని యిదియేటి మెప్పొకడఁ గన్ జలధీ
శునిఁ గెల్చి నంగదా| ననుఁగొని యాడఁ జెల్లు ననినవ్య విహాసవరాధియూథుఁడై |చని
యెవిరోధి పట్టణము చక్కటిసక్కటగర్వనంపదన్ ||మ|| చని కైలాసనగాధిరాజ
తులితస్వచ్ఛప్రభాదీప్రమై | ఘనవప్రంబు వెలుంగఁ జూచి యిదియే కాఁబోలుఁ
గాండాధినా| థుని ప్రోలంచుఁ దదీయగోపురమునందుం జేరి తద్రక్షకుల్ |వినలంకా
పురనాయకుండని యెఁబ్రివ్వటాకల మేఘాఘ్నటిన్ ||ఉ||పదశకంఠనాముదనుజేం
ద్రుఁడసంగరకాంక్షవచ్చితిన్ |మీదొరతోఁ గణింపుఁడిది మీర లెఱుమ్మదిరింపనో
పిన్| గాదన నేఁగు దెండనుచుఁ గ్రక్కున లోపలి కేగి యందు తక్షీ|రోదధిఁ బోలు వెల్ల
మొదవ్రెక్కటిగన్పడఁ జూచి మ్రొక్కుచున్ ||సీ|| కల్పకసురరత్నకమలాసుధాకరా
దికులతోఁ బొడమిన దివ్యమూర్తి | వాఁకలిగొన్న దేవాళికిఁ దృప్తిగా నమృతంబు
గురియు సౌహార్దమూర్తివి | స్తనవిస్రవత్పయోధారఁ బుట్టినయిల్లు పాలవెల్లిగఁ జే
యుభాగ్యవతివి | కోరినవారికిఁ గోర్కెలవ్వారిగా దయనిచ్చు నసమానదానవ
తివి | యిన్నిటఁ జనించు కీర్తిఁ బైఁగొన్నలీల | ధవళరుచి మించు మొదవుల తల్లి విట్టి|ని
న్నుఁ గనుఁగొంటి శుభములు నేనుగంటి | ననుచు సురభికి వలగొని యసురవిభుఁడు||
ఉ|| అచ్చటి ద్వారపాలకుల నందర మ్రందఁగఁ జేసి వీటిలోఁ| జొచ్చి రణేచ్ఛరావరు
ణ నూను లెఱింగి యుద్ఘటంగురకుద్ధతిన్ |వచ్చి విరోధిసైనికుల వాలికతూపుల ఖడ్గధా
రలన్ |వ్రచ్చి రథాశ్వదంతిభటవర్గముతో వెసఁ బేర్చి యార్చినన్ || శా || అధూ
మ్రాక్షుఁడు మహోదరప్రముఖదైత్యామాత్యులత్యుగ్రతన్ | హేతిన్యస్తకృపాణ
ముద్గరకుఠారాద్యాయుధశ్రేణిఁ బా|థోధీశాత్మజదంతివాహభటులందున్నాడికా
లాభ్రగ|ర్జాదిక్రూరిఘనాట్టహాసముల దిక్చక్రంబు భేదించినన్ ||మ|| ఉపలక్షిం
చి పయోధినాథసుతులో హోయానిల్వుఁడంచా సురా|ధిపసేనానుల నిల్వరించి యువి
వర్తిన్నొంచి చెరుల్ పయోధి | దవణంబంటి చరింపఁ జేసి బహుమార్తాండప్ర
భల్ మీఱుఁదో| రవుకోపంబునఁ బర్తికుంతుని శరీరంబమ్ములన్నుంచినన్ ****
శా||ఆశౌర్యంబు మహోదరుండుగని యీర్ష్యామించి విస్ఫోధికేం| తే శీఘ్రంబు
ననుద్గమించి పటుశక్తిన్ స్ఫారసర్పోగ్రతన్| హోళంభత్పరిఘప్రహారవరుఁడై వ్యా
పారముల్ చూపెన| ప్పాశిప్రోద్భవసూతరథ్యరథముల్ భగ్నంబులై కూలఁగన్ ||చ||
అరదములున్ హయంబులును యంతలుఁ గూలఁగ బీరువోవక|వ్వరుణసుతుల్ ప్రభా
వమున వాయుపథంబున నిల్చి భూనభో| తరములు మ్రోయఁగార్ముకగుణంబుల
దీటు ఘనమ్ము మహోదరున్ శరములనొవ్వనేసి వివశత్వమునొందఁగఁ జేసిరీసునన్ ||

పరియెను॥ చ॥ అశనిసమాహముల్ గురియు నంబుదసంఘములోన హాటకా
క|రకశకరముల్ని గుడ్సులయకాలవిభాకరమూర్తులో యన|న్నిశితశరప్రకాండ
ములనేకములొక్కటనించి నొంచిర|ద్దశముఖుఁ డాతఁడుం బ్రకటితభ్రుకుటీకుటిలే
క్షణుఁడోగ్రుఁడై॥ శా॥ జ్యాభూరిధ్వనులాకసంబు బగులించ శస్త్రాస్త్రప్రభల్ |
క్షోభించన్ శరజాలముద్గరగదాకుంతాదిశస్త్రోత్కరం|బాభీలోద్ధతిఁ బైవయిన్ని
గుడఁజేయన్ మహిమల్ గాఁడనెం| తోభీతిల్లి వదాతులై ధరణికావ్యోమాధ్వ
గుల్ డిగ్గినన్॥ వ॥ అవలోకించి హసించుచున్ దశముఖుండావాసనస్మించి పో|వ
వశంబేమి తపోనుఁ జేసెద నిఁక న్వార్ధీశుఁ గల్పాంతవా|యువు బారింబడినట్టులై
తిరిగడావొండేల ప్రాణంబులా| సవిసర్జింపుఁడటంచు వారలపయిన్ సైన్యంబు
లంబంచినన్॥ గీ॥ ఆబలంబులు శస్త్రాస్త్రహతులనొంప | బడలి వరుణునికొడుకులు
పుడమిఁబడిరి| యనుచరుల్ గ్లానిపోవ గేహములు చేరఁ| జూచి యార్చుచు రావణాసు
రుఁడు వలికె॥ క॥ శరధులు గలిగియుఁ గాండ|స్ఫురణకు దూరమైనవాని పుత్రకులయ్యు
స్వరసేనలు వెనుచలచుచుఁ|బఱతేరఁ గఁబాటిపోవఁ బాడియె మీకున్॥ క॥ బలము చె
డి నీళ్లకంటెను|బలుచన యైతిరిఁక మిమ్ము బాధింపఁగ రా|డిలు సేరి తండ్రి నైనం | గ
లనికిఁ బనుపుఁడని జెట్టుగా నతఁడనఁగన్॥ క॥ ఆమాటలఁ బలచుచు వరు|ణామాత్యుం
డగు ప్రభాసుఁ డాలించి వటు|స్థేమము ననిలిచి దనుజ|గ్రామణి విననిట్టులని యెఘు
నవాక్స్ఫూర్తిన్॥ ఉ॥ అసురాధీశ్వర యీడ లేఁడు వరుణుం డజ్ఞాననుం గొల్వఁబో|
యె సమానుండగు నేనియుండొ డరు నీ వీరేడులోకంబులం|దవమానుండవు నీప్రతా
పమునకీయంభోధిరాట్పుత్రపా| త్రమహాత్పుంగపు లోడి రాతఁ డిఁక వేడా బుద్ధి
నూహింపుమా॥ క॥ వరుణసహస్రము వచ్చినఁ | దరమే నినుఁ గెల్వనని నదశముఖుఁ
డుత్సా|హరసోన్నతి నార్పుచు న|వ్వరి వెలువడి చని యెఁ దూర్యములరొద లెసఁగన్॥
క॥ అనికలశజుఁ డెఱిఁగించిన| విని రాముస్వామి యవలవింశతిబాహుం| డని గోరి
యెచటి కరిగెనొ|యనఘా నే వినఁగవలతు ననియడుగుటయున్॥ ✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

అనఘుజనావనైకచతురా చతురాననచంద్రశేఖరా|ద్యనిమిషరాజమానస
చరాసచరాచరవిశ్వలోకవ| ర్తనమహనీయరూపమధురా మధురాపురకామినీ
విలో|చనకువలాబ్జదాస్యవనజావనజాతపహాంబుదోపమా॥ క॥ భద్రాహృదయే
శ్వరబల|భద్రావరజాగ్రగణ్య భక్తశరణ్యా|భద్రాద్రిహరణకరణసు|భద్రా
ధిపభద్రకరణపారీణమతీ॥ మాలిని॥ పన్నగాధిరాజతల్పపాదసేవనావరా | పన్న
గాసురేంద్రచంద్రహారదాభకీర్తిభాసనం| పన్నగాలవాదివంద్యమానబాణధోర
ణా|పన్నగాధదేవశత్రుపార్శ్వహస్తహస్తకా॥ ✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

గద్య ॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షణసమాసాదిత చతుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోదీర్ణ వితీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరబంధురమనీషావిశేషాగణితశాస్త్రరత్నాకరకంకంటివంశపయఃపారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందన విజ్ఞానవిభవవిజిత సనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాన నిర్మాణప్రవీణతానిధాన పాపరాజప్రధానప్రణీతంబైన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మహాకావ్యంబునందుఁ

ద్వితీయాశ్వాసము-సంపూర్ణము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము-చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరమణీరమణీయా। ద్వారవతీనర్మహర్మ్యవాసివధూహృ। త్సారంగనవఘనమోహన।నీరదసంకాశరుక్మిణీతరుణీశా॥ గీ॥ అవధరింపుముకుంభసంభవమహర్షి। చంద్రుఁడిట్లను శ్రీరామచంద్రుఁజూచి। రఘుకులాధీశ యారీతి రావణుండు। యక్షంబు చేకొని వరుణాలయంబు వెడలి॥ క॥ అతులనుతుల్సలుపుచు దితి। సుతులుగొలువనవలనరిగి సురుచిరవిభవో।న్నతులసురధానిఁబోలిన। సుతలముగని మెచ్చిసొచ్చిసొంపుననచటన్ ॥ సీ ॥ కలకంఠశుకశారికారవంబుల చేతవలనొప్పునుద్యానవనుల చేతఁ। బద్మకైరవచారుపరిఘాంబువుల చేత భాసిల్లు కనకవప్రముల చేత। మంజులోజ్జ్వలసాలభంజికావలి చేత రాణించుమణిగోపురముల చేతఁ। గారుడోపలబద్ధతోరణంబుల చేతఁ గనుపట్టువిపణిమార్గముల చేత। నవ్యమౌక్తికమయ వితానముల చేత। ధవళమణితుంగసౌధయూథముల చేత। భవ్యశశికాంతసోపానపఙ్క్తి చేతఁ। బొలుపుమీఱెడు నొకదివ్యపురముగాంచె॥ గీ॥ కాంచియచ్చోటిబహుశిల్పకల్పనలకు। నచ్చెరువంది నగరబాహ్యమున నిలిచి। దనుజవిభుఁడీనివాసమెవ్వనిదో వేగ। నరసిరమ్మని సేనానినంపుటయును॥ చ॥ అతఁడుమహాప్రసాదమనియత్తొలి వాకిలిచొచ్చి యచ్చటన్। వెతకిమఱెవ్వరింగనక ద్వైతీయకవాకిటికేగి నిజార్గళ। స్థితినదియుంగనంబడినఁజెచ్చెరనవ్వలికొన్ని వాకిళుల్। జతనముమీఱ దాటిచని సప్తచరుల్వసియించువాకిటన్॥ మ॥ అరుణుంబోలినకాంతితోనవపయోదానీలగాత్రంబుతో। నరవిందంబుల గేరునేత్రములతో నాజాను

లంబోన్నతోద్ధురబాహాద్వయితోఁగటీతటలసద్రుక్మాంబరస్ఫూర్తితోనరుదై
చూడ్కికి నొక్కదివ్యపురుషుండు చొప్పటఁ గానిపించినన్ ॥ఉ॥ ఆసురమంత్రి చేరఁ జ
నియంతటిలో నతఁ డట్టహాసముం జేసినఁ గాసిఁ జెంది వెలచేఁబలు వెత్తి దశాస్యుఁ
డాసినం ద్రావముఁ బొందివచ్చినవిధంబిది యేమి ప్రహస్తయన్నచో । నాసుర
వైరిశేఖరున కక్కడిచోద్యము వాఁడు దెల్పినన్ ॥ఉ॥ ఓరవిచిత్రమైన దివ్యపు
రుషుండతఁ డెవ్వఁడొకో క। ద్వారఁగ నేను జూచెదనటంచు విమానము డిగ్గి దిల్ల
కౌవీరుఁడు ద్వారవట్టికకతి వేగమునం గ్రమియించినత్తఱి । ద్వారము చేరఁగాఁ
జనిప్రధానుఁడు దెల్పినయట్లన చ్చటన్ ॥సీ॥ కీలికీలారుణాభీలజిహ్వకవానిదంష్ట్రా
కరాళవక్త్రంబువాని । బభ్రుబర్బరకేశపాశంబుగలవాని సముదీర్ణశంఖకర్ణ
ములవానిఁ । గుప్పగానిప్పుకల్ గురియుకన్నులవానిఁ జటులబింబారుణోష్ఠంబు
వాని । సంరక్తకర్కశశ్మశ్రుజాలమువాని మున్నకారుణోర్ధ్వరోమములవాని ।
భూరిరోషాభిసూచకభ్రుకుటివాని । సున్నతోన్నతఘనబాహుయుగళివాని । ను
క్కుగదయూనుకొని నిలుచున్నవాని । నొక్కపురుషునిఁ జూచె దైత్యోత్తముండు ॥
గీ॥ చూచియాదివ్యపురుషుండు చూచువేడి । చూపులకు జంకెలకుఁ జెంతనుడియవె
లది । వెఱఁగువడియట్టెనిలుచున్న వింశతిభుజుఁ బలికెనమ్మేటిగంభీరభాషణముల ॥
చ॥ కదనము సేయవచ్చి భయకంపితగాత్రుఁడవై వితాకుఁ జే । సెదవిది యేమి రా
త్రిచరశేఖర ధీరులు ధీరవృత్తిద । ప్పుదురె బలీంద్రునిఁ దొడరిపోరఁగవచ్చితొ నన్ను
మార్కొనం । గదలించి వచ్చితో సురకాంతిలతామరుని దెల్పు నావుడున్ ॥క॥ తలఁ
గినధైర్యము గ్రమ్మఱ । నిలుపుకొని దశాననుండు నిర్భయుఁడగుచున్ । బలిఁదొడర
వచ్చితిని వలికిన నప్పురుషవరుఁడు పకపకనగుచున్ ॥సీ॥ త్రైలోక్యవర్ణితౌదా
ర్యశౌర్యోదితోజ్జ్వలకీర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి । ఖలజనానీకనిగ్రహానిగ్రహోత్స్య
గ్రసేనవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి । యువలోకమాత్రనేత్రానందకరనిరంజన
మూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి । జగదీశ్వరార్పణేచ్ఛాప్రకల్పితయజ్ఞశతపూర్తి బలి
దైత్యచక్రవర్తి । స్వవశచక్రపరిచ్ఛన్నసకలశత్రు । చక్రవిస్ఫూర్తి బలిదైత్య
చక్రవర్తి । యమ్మహాత్మునిఁ దొడరనీకలవియగునె । యయినఁ బోవలె నిపొమ్మను
రనాథ ॥క॥ అనియపరోధము మానినఁ । జనియపరోధమున నసురచంద్రుం గనినాన్ ।
వినయాదికగుణసాంద్రుం । బనితవిభోగామరేంద్రు బలిదైత్యేంద్రున్ ॥చ॥ కనుఁ
గొని యట్టహాసమునఁ గంజనిబాహువులవ్వళించి నిల్చినదశకంఠునిం గని బలిత్రిద
శారిపులస్త్యవంశవర్ధనయిటురమ్మురమ్మని కరమ్మునఁ జెంతకుఁ జేరఁదీసి చయ్య
నఁదొడమీఁద నుంచుకొని యాదరపూర్వముగాఁగ నిట్లనున్ ॥ఉ॥ నేమమె మీకు

బంధులకు శ్రేయమె పుత్రులకున్ శుభంబె సీ| వేమిటికిం దువచ్చెదసురేశ్వరకోరి
నకార్యమంతయుం| బ్రేముడి నేనొనర్తువినిపింపుము నాఁగఁ దదంకవతిక్రాయై|యా
మనుజాశియుం బలి కెనక్కుడి మాటమునుంగువెట్టుచున్ ||చ|| హరినినుఁ గట్టి వేసెన
నియుం దలుఁ దెల్పఁగ నాలకించి నే | హరి నెదిరించి నొంచి భువనైకవదాన్యహతా
స్యసైన్యునిక్| స్థిరమతి బంధముక్తునిగఁ జేసెద నంచుఁ దలంచి వచ్చితిక్|హరి యిపు
డెడనుండు ననన్నల్ల ననవ్వి బలీంద్రుఁ డిట్లనున్||క|| కడపటి వాకిటనీవి | వ్వడుగని మా
ట్లాడినట్టిపురుషుఁ డెవిష్ణుం|డుడుగక నొక చోనుండియు| నడఁగక నెల్లెడలఁ దోఁచు
నతఁడను రేంద్రా|| మ || మును నారాయణుఁ డెడనుండుననిమాముత్తాత యాత్మీ
యపుత్రుని వేధింపఁగ నాతఁ డెల్లయెడలం దుం బూర్ణుఁడై యుండునం| చన నాతీరు
ననుం డెంగోరినఁ దదీయాస్థానగ స్తంభమం| దన్నృసింహాకృతినుద్భవించి విమతుక్
దండింపఁడే రావణా||మ|| వినుము విష్ణుని చేతఁగాదె శుకుఁడుక్ వృత్రుండు ప్రహ్లా
దుఁడు|న్దనువున్నుంభనిశుంభశంభనముచీంద్రవ్యోమధూమాముళా| ర్జునవైరో
చన కాలనేమికనకాక్షుల్బ్యాలుటల్గాలకే| యని శాటుల్మధుకైటభాదికులునుగ్రాట
ఘ్నురారీశ్వరా||క|| మనవంటిదైత్యులెందఱు| వనజాక్షునితోడ నెటుల వైరము
గావిం|చినవారవ్విభుచేనొ|ద్పినవారును బలియుఁ దొడరి చెడమనకేలా|| గీ || న
న్నొకనిశౌరిబంధించినాఁడటంచు| నెంచెదవుగాని తెలియలే వెల్లజనులఁ| జటుల
సంసారమోహపాశమునఁగట్టి| ప్రాభవంబున వెలయుటఁ బంక్తివదన||సీ|| చెలఁ
గి ప్రపంచంబు సృజియించు నొకవేళ నొకవేళ సృజియింపకూరకుండు| విభుఁడు తా
నె ప్రోచు విశ్వంబు నొకవేళ నొకవేళ సాక్షియై యూరకుండు| నానారూపములతో
నటియించు నొకవేళ నొకవేళ నవిమానియూరకుండు | దుష్టరాక్షసశిక్షఁ దొరఁకొ
ను నొకవేళ నొకవేళ సమబుద్ధినూరకుండు| నెటులఁ దోఁచిన స్వేచ్ఛతో నటులనుం
డు| నెఱిఁగి భజియించువారల నెఱిఁగియుండు|నమ్మహాత్ముఁడు గట్టిన యట్టికట్టు| ల
న్నవిడిపింపనీకు శాకలవియగునె||చ|| అనిబలి దెల్పఁ బంక్తిముఖుఁ డారభయంక
రమృత్యుయుక్తుఁడై |ఘనతరకాలదండమును గైకొనివచ్చు కృతాంతు నంతవీ| రు
ని నెదిలించి వెండి కులరుద్రునితోఁ బెకలించి మించు నక్ | జెనకఁగలం డెవిష్ణుఁడు
వచింపుఁడతం డెటువంటివాఁడనన్||చ|| బలిదైత్యేంద్రుఁడు గ్రమ్మఱం బలికె నో
పౌలస్త్య వేదాంత వే | త్తలకుంగానఁబడం డనాదిలయుఁడే తద్విశ్వసృష్టిస్థితి| ప్ర
ళయాపాదకుఁడవ్విభుం డతఁడెపో బ్రహ్మాదిరూపంబుల| న్వెలయుం దన్మహిమంబు
నిట్టిదని వర్ణింపనవ్వర్థుండనే||సీ||యాగంబు యజ్వయాయాగైకఫలము నయ్యా
గార్హమంత్రంబులతఁడెచుమ్ము| దానంబు దాతయు దానసాధనములద్దానార్హపాత్రా

లంబతండె చుమ్ము। రోగంబు రోగియు రోగనాశ దేష్ట రోగాగా సందము హి
మంబులతం డెచుమ్ము। ధ్యానంబు ధ్యాతయు ధ్యాననైశ్చల్యమా ధ్యానార్హమూ
ర్తియునతం డెచుమ్ము। తన్ను వినం దన్నుం బేర్కొన్నం దను నెఱింగిన। వారి యఘము
లు గడతేర్చి వాంఛితములు। కరుణ నొసంగు నార్త్బంధ మోత్తములకతం డె। కతనను
మ్మని బలిదైత్యభర్తయైన॥ క॥ వైరోచను మాటలు విని। దారకనరు దెంచి మున్నా
దోఁచినయాలదో। వారిమనచ్చోఁ గానక। నా రాహరి రాఁ డిపో రౌనని గర్వము సన్॥
గీ॥ అట్టహాసంబు సేయుచు నచట నిలక। పర్వత గుహాంతరము వెడఁబాసి వచ్చి। కేశ
రివిధాన నవలి పాకిళ్లు గడిది। పుష్పకంబెక్కి దైతేయ పుంగవుండు॥ మ॥ బలి నిజాంచి
తవిష్ణుఁడు న్వైఅచెమ జ్బ్రహో బలస్ఫూర్తిఁ గిక్ । బలియుంగర్గాన మీస్థలంబున నిం
కంబద్యాప్తవద్మారులకా। గెలువంబోవలె నేను దెండనుచు మంత్రి శ్రేణితోఁ బల్కు
చుఁగా । బలుమాఱుం గాదను వారు ప్రస్తుతులొనర్పఁ గా సంతసంబొందుచున్॥ వ॥ చని
యుదగ్దిశాభిముఖుండై యుద్దేశముఖుండు హిమవద్గంధమాదన కైలాసాది పర్వ
తంబులతిక్రమించి యవ్వల॥ సీ॥ వీచోపుగుమి వీచువిధమున ననుసు వెల్లజల్లుల మెక
ములు చలువ లందరుఁగ। బావడలిడునట్లు వతుల చెమ్మటఁ బయ్యెదలమాన్ప సతులు నె
త్తములమెలఁగ। దీపికావళిహెచ్చె తెఱఁగుగ జ్యోతిలతా విజానములు పత్యకల
వెలుఁగఁ। జూపఁ జెంగట నిల్వు సొబగున హారులును గరులును బాజాంతికములనోల
య। భవ్యమందాకినీ తౌమపటము గట్టి। గైరికద్యుతి కుంకుమగంధ మలఁది। వేడ్కగం
ధర్వగానముల్ వించుమించు। క్రౌంచ పావని భృన్మౌళిఁ గాంచెనతఁడు॥ గీ॥ శాంబర
జటాద్రిఁ బెఱికినకరణిఁ జన్నుఁ । బెఱుకవలదని గిరి కాన్కఁ బెట్టె నీకుఁ। దటచర
త్కుంభికరపతద్రత్నపాళిఁ। గొనుమనుచు మంత్రియనన విక్కొనుచునచట॥ శా॥ ఆ
వాఁడెల్ల వసించి తద్గిరివినోదారామలీలావిలో । కానందామృతవార్ధిమగ్నుఁడ
యి దైత్యస్వామి కాల్యంబునన్। స్నానాది క్రియలాచరించి మణిచంచత్పుష్పకం బె
క్కి ఛా। యానీరేజదళేక్షణాధిప జగీషాయత్తుఁడై యవ్యోడన్॥ మ॥ అమరత్వాధ
రతుంగశృంగగత దివ్యార్ధ్యంబున స్వారివా। హమరుద్యాత నివాసముల్ గడిచి సా
ధ్యస్థానగంధర్వలో। కముల్ సిద్ధపదంబు మున్నగు నెడల్ గన్గొంచుఁ దల్లోకులన్
ఘమరక్రీడకుఁ బిల్చుచున్ వైఅతుమన్నా వారిమన్నించుచున్॥ మ॥ దనుజగ్రామ
ణిభీతి లేకెటుల సద్యద్యోగివైలతురా। జనముల్ పోయి ప్రభాకరార్చకులకుఁ ఛా
యాధినాథావలో। కనదీత్వాధ్యులకర్మ్యమానతులకుం గాలోచితాఖ్యాంబువ। జజా
ననంసక్తులమన్నివాసము గుభాస్వల్లోకముం గన్గొనెన్॥ వ॥ కనుంగొని నిరవధికా
లోకదురవలోకంబగు నాలోకలోచన లోకంబు దఱియం జొచ్చి యచ్చట॥ సీ॥ అ

రణచోదితఫణాధరబంధబంధురచ్ఛందోమయాశ్వాహవలు చెలంగఁ । గనకదం
డోద్దండకరదండమాతరప్రముఖమహాస్త్రాని నాయకములె నెనంగ । వాలఖిల్యాదిక ప్ర
తిముఖ్యపతిత ఋగ్యజుస్సూక్తసారమంత్రస్తుతి పటిమఁ । జామరగ్రాహిణీఛాయా
సఖీమణీకరమణికంకణక్వణనమధుర । నేకచక్రరథారూఢుఁడై కిరీట । హారకుండల
కటక కేయూరముద్రికాద్యభూషణప్రభలతో నమరుసుగ్రభానుఁ గనుఁగొనిస్తో
లస్త్వసమానుఁ డపుడు ॥ శా ॥ ఆరక్తాంబరగంధమాల్యములతో సత్యుగ్రతేజంబుతో ।
హైరణ్యాంగము చెల్వుతో నయుగపదామధ్యాధోఖిలాభాస్వర । ద్ఘోరస్ఫారసహ
స్రభానువులతోఁ దోఁచునబ్జాసనిక । ధీరత్వంబున నింతకై కొనక వజ్రీ గ్రీ
వుఁడు గ్రాక్ష్రతిక ॥ వ ॥ తన సేనాపతి సోమునగ్నిని ప్రహస్తానీవు శీఘ్రంబె యా ।
యుసఁ జేరంజని వజ్రీకంఠుఁడు సేయునవ్వచ్చెఁబో రాదర । మ్మను చుంబిల్చు మభీతిఁ
జె దినజితోహంనూసమిత్యుక్తిమై । నను వాక్రువ్వఁగఁ జేసి రమ్మనిన యావ్వా కా
రివాక్పద్ధతిక ॥ వ ॥ అతఁడును జేర్చి చండకిరణావళి వేఁడిమి కోర్చి పద్మినీ । పతిదికటం
బుచేరు నెడఁ బార్శ్వగులద్దము సొచ్చి యోలవ । చ్చితివిటక న్న రావణుఁడు చెప్పిన వా
క్యము లెల్లఁ జెప్పమీ । పతినిఁక మాపతిక దొడరఁ బంపుఁడు నావిని వారు చెప్పిరక ॥
చ ॥ తపనునిఁ జేరి మ్రొక్కియవధారు త్రయీమయదివ్యమూర్తి శౌ । ర్యవరుఁడు
రావణుఁడు సమరంబొనరింపఁగవచ్చి వాఁడుతో । రపుభుజశక్తియొప్ప నఘరంబె
యొనర్చెదరో యిచేలనం । బిపుడు జితోస్మి యంచు పచియించెదరో యిది యేమి నావు
డుక ॥ ఉ ॥ ఆ హరిదశ్వుఁ డిట్లను దశాస్యునితో నను కేటి పోరు మం । దేహనిశాటులం
దొడరి నిత్యము పోరెడి పోరు చాలదే । యూహలిఁ కేలయిప్పటికి నోడితి మున్న సుదప్సా
గామహం । డాకావ కేళినోడెరవియించనుఁడాయనతోడ నావుడుక ॥ గీ ॥ వారిలో
దండుఁడనువాఁడు వచ్చి వజ్రి । కంఠుఁగని యయ్యనినుడాసి కయ్యమియ్యఁ । జాల
కొడితెనన్నాఁడు చండభానుఁ । డి పటనందఱుఁ గెల్చితి వేగుమనిన ॥ శా ॥ ఆదైతేయ
కులేశ్వరుఁ డపుడు బాహాస్ఫాలనధ్వానను । యాద్యాదిత్యానుచరాళి సుండియలు ప్ర
ద్యుం జేయఁగాలాభ్రసహా । నాదిక్కుల్ వగులంగ నార్పుచుఁ బ్రధానశ్రేణియా
త్మప్రతా । పుడుల్ పేర్కొని యొంచఁబుష్పకవిమానారూఢుఁడై యువ్వలక ॥ క ॥ తు
హినాంశునిఁ గెల్చెదనని । మహిరోపరిలోకములు క్రమించిరయమునక । బహురౌద్రా
జనములహాదవశు । మిహికులతుదఁ జేరి విశ్రమించిన యంతక ॥ క ॥ అచటికి వీణామౌని
ఘ । హావరుండ సువర్ణఖ్యుఁడరుదెంచిన రా । త్రించరేంద్రుఁడు పచరించిన । ముచి
తస్థితి మాటలాడుచుండెడి వేళక ॥ సీ ॥ తిలకంబు దిద్దమద్దులగుమ్మ యగ్గంపు నిద్దంపు
చెక్కులనీడఁ గనుచు । నిండురాకడజుట్టుచెలి లేనగవు చూచియాయింతపూఁడఁడరో

టికదనుచుఁ। గలవరేఁబుఘూర్ణయితోఁ య్యాలి మేనికప్పువాసనలు పైఁబొలయఁ మూర్ఛ-
నియలరుచుఁ। గపురవువిడెమిచ్చుకలికిముచ్చటనినవేడ్క-మైమాటాడ వేఁడుకొను
చు। నింద్రభోగంబుపరిపూర్ణచంద్రకాంతి। వెలయుబంగారుమేడెక్కి-వేంకటాంబ్య
లప్సరలుగొల్వఁదనయ్యాలనరుసునెక్కి-। దివ్యపురుషుఁజూచి దైత్యేంద్రుఁ డనియె॥
గీ॥ చూచితనులెక్క-సేయుచుహసాగమపాటి। పాంతులనుగూడి పొందునెవ్వాఁడొ
వ్వాఁ। డమరమునిచంద్రవిహరింపుమనినదనుజ। పట్టభద్రునికనియొనప్పుడిత్తుఁ డుఁ॥
సీ॥ ఒకనాఁడుజలపానమొనరించిబహుకాలముపవసించినమేటితపసియితఁడు।
దళమొకించుక మెక్కి-లేకక పెక్కేండ్లుజపము సేసినతపమూలియితఁడు। దిగ
వరాలినవండ్లుదినియు నేకాబ్దముల్ ధ్యానంబు సేసినధన్యుఁడీతఁ డనిలభక్షుఁడై సే
యమితవత్సరములుగ్ర సమాధిఁబూనినసమునుఁడితఁడు। దనుజవర యీతఁడప్పుతం
బుద్రోవికల్ప। వృతములనీడనీ వేల్పువెలఁదిమందియంధరమును నెక్కి-కొనుచుఁ
జరాయువంది। వెలయఁబోయెడునితనిపైనలుగవలదు॥ మ॥ అనియమ్మానిగణించఁ
గావినుచునున్నంతిన్మణిస్యందనంబునఁజండాంశుసమప్రచండరుచివేల్పుంగొ
మ్మలుంగొల్వఁగాఁ। జనవేఁజొక్క-నిఁజూచియెవ్వఁడితఁడో సస్వామి నా సంగరో
ర్విని స్వామి ప్రియకాంతుఁగూలినమహావీరుండు దైత్యాగ్రణీ॥ వ॥ ఇంకొంత పరి
పాటుండునుడివినసూకొనుచునయ్యసురమండలాఖండలుండువెండియునిజాగ్ర
భాగంబున॥ సీ॥ ఉభయభాగములయందుండికొమ్మలువీచువెలిచామరములువె
న్నెలలుగాయఁ। బద్మరాగవిమానభాసమానద్యుతుల్ కపటసంధ్యారాగకాంతి
నింప। వీణెలువాయించువెలఁదులగాంధర్వకలనచట్టులనెల్లఁగరఁగఁజేయు। హైమ
కుండలకిరీటాదిభూషణరుచుల్ నింగికిబంగారునీరువోయఁ। దనువుబాల్పినసూరుని
చందమునను। మొందియందువీథిఁజనుచున్నయొక్క-పురుషుఁ। ...వీఁడెవ్వఁ
డనఁబాత్రకనకజాత। యితఁడనితపస్వి దెలుపదైత్యేశ్వరుండు॥ క॥ అబ్బుపిఁ...
యతిశేఖర। వీరలలోనెవ్వరైనవినువక నాతోఁ। బోరాడఁగఁగలవా...
లుపుకునసతండులలితో ...కినను॥ ఉ॥ ఆయతధర్మకజాజని ...
భూతికై। పోయెడువారువీరసురపుంగవవీరలడాసికయ్యముల్। సే... ...
రునని సేయఁగరారుకృతార్థులౌటనీ। కీయెడఁబోరఁగావలసె నేని ... ...
క్కు-మూరునిన్॥ మ॥ అతఁడెవ్వాఁడనిపంటివేవినుమరాధ్యాపట్టణాధ్యాసియై।
చతురంభోధివరీతభూభరణదీక్షాదక్షబాహాబలో। న్నతిమించున్ యువనాశ్వనం
దనుఁడుమాంధాతృక్షితీశుండునీ। ప్రతియ్యావీరుఁడునిక్క-మిప్పటిననేంద్రశ్రేణి
లోరావణా॥ క॥ నావిని రావణుఁడానా। నీవెఱఁగించినటులందఱుంచెదరతనిన్। దే

వభుపీశ్వరయుపుడ। బ్భావరుఁడెందుండునిపుడపోరాడననిన॥మ॥అజభూవిం
త్రుఁడవలెక్కనీవు నన నేలా రాక్షసాధీశ దిగ్విజయారంభముఁబూని నేఁడిదె యయు
ద్ధ్రేశంబుమీఁదన్ బహుధ్వజినీసంగతి నేసుదెంచుక్షణమాత్రంబోర్చి నంబద్ధరా।
భుజుతో నీపురణంబుగల్గునని ముపొంగెన్ దశగ్రీవుఁడున్॥ఉ॥ అంతటఁ గొంత సేప
టికి నచ్చటికిన్ నవచ్చెధారుణీ। కాంతురథాంతరస్ఫురితకాంచననిర్మితఘంటి
కాధ్వనుల్। స్వాంతమరుజ్జవప్రథితసైంధవమేదురకింకిణీధ్వనుల్। దంతిఘటాపరి
ప్రకటితధ్వజచిత్రపటీపటుధ్వనుల్॥ క॥ అరవములువినిదశముఖుఁ। డీరసమునస
న్నద్ధుఁడయి దెసను దెంచెన్। ధీరుండసుయువనాశ్వకు। మారుండనవడి నెదిర్చె మం
త్రులతోడన్॥చ॥ఎదురుఁగఁబోయి పఙ్క్తిముఖుఁడింపుసొంపు దెంపు పెంపుచ
క్కఁదనము రాజసంబు భుజగర్వముగల్గి నయాన్నృపాలునిం। గదిసిన రేంద్ర సేనుద
శకంఠుఁడ సంగరకాంక్షవచ్చితిన్। బెదరక నన్ను మార్కొను ముభీతుఁడవైనఁ దొలం
గు నావుఁడున్॥సీ॥ నిడువకన్నులక్రేవసడరు కెంజిగికణఁసాంకవపుదముతో సం
ధిసేయఁ। గనుబొమల్ ముడివెందుకంటెముందుగఁగరంబుననున్న చాపంబుగొ
నయమొనయఁ। బెనుగాడ్పు సోఁకఁ గ్రంపించు కెంజిగురునా బెట్టుహుంక్రియలాని
పెదవి యదర। రమణీయరత్నహారచ్ఛలంబునమనఃప్రకటరోషజ్వాలబయలుప
డఁగ।జుఱుకుచు జుఱుకునదశకంఠుఁ జూచి యార। బెఱిరి పౌలస్త్యనాతోడ నారణం
బు। సేయవచ్చితి యుంచి దేమోయ నెదుటఁ। జక్కనై నిల్చి రాయించు జనవిభుండు॥
క॥పిడుగులకుఁదోడువోయిన।కడిఁదిశరములపుర తెఱమ్ము గాఁడఁగనేయు। నడియ
క నాయుధములకా। వడెనిపుడీ చినుకులనుచుఁబఙ్క్తిముఖుండున్॥మ॥ పదికోదం
డములొక్కసారిగొని దర్పంబొప్పమాంధాతపైఁ। బ్రదరాసారమునింపఁదద్విశి
ఖవర్షంబున్ నివారించి తన్। గదియన్వచ్చని కోటమంత్రిజనులన్ ఖండించి భూ
భర్తన్ బెట్టిదపుందూపుల నొంపనంతకుని మాడ్కిన్ రావణుండుగ్రుఁడై॥ మ॥తన
బజ్జోదులనెల్ల నొక్కటన తామాధ్యానాధురోధించఁబం। చినవారందఱుఁ జుట్టుము
ట్టుకొని యామోచెపించి కోపించి విమిం। చిని శాస్త్రపరంపరల్ గురిసినన్ సింగంబు
మాతంగభం। జనముగా సేయఁగడంగినట్లు నృపుఁడుత్సాహంబు రెట్టింపఁగన్॥సీ॥
శుకునిఁ బంద్రెండు సాయకముల నొప్పించి సారణు నేడింట జడియ నేసి। ధూమ్రా
క్షు నెనిమిది తూపుల నొగిలించి మారీచుని బదింట మదమడంచి। జంబుమాలి నిమూఁ
డుశరముల బడలించి యామహోక్షు నాల్గిఁటను దుటుమాడ్చి। త్రిశిరునిఁ బదిరెండు నుదీ
హాస్త్రముల నొంచి దుర్ముఖునైదింటఁ దూలనేసి। వెండియుఁ బ్రహస్తముఖుల
నుద్దండదండ। కాండముల ఖండనము సేయకుండఁ దఱిమి। తరమెనసుఁ గెల్వనీక నిద

తముభాసు। రాగ్రగణ్యుని మాంధాతయవుడు పొదివి॥ ఉ॥ క్రౌంచవిభేదిశౌర్యు
నుక్కందుని పందముఁ జెంది ముందెన । క్తంచరరాజు పేరురము గాడఁగ ముద్గర
మెత్తి వ్రేసినా। ప్పిడిననొమ్మసిల్లి ధృతి పెంపునఁ దెప్పిరి వాఁడు రాజని। న్నించె
ద నేఁడు పండిపడ కంచతిరోషకషాయితాత్ముఁడై॥ ఉ॥ అక్కనకాద్రిబిట్టదరనంటి
యదల్పి రౌద్రర్పియన్వభుం। డెక్కిన పేరుచెక్కులుగ సేసి హయంబులఁ ద్రుంచి సా
రథిం। దక్కక నొంచి కేతనము ధారుణిఁ గూల్చిన నాగ్రహించి పే। ర్మొక్క రథం
బు పైరవిమలోత్తముఁ డెక్కి లయాంతకాకృతిన్ ***************
చ॥ పటుతరఘంటికాక్వణనబంధురమామహనీయశక్తి రయో। క్కటిగొని వజ్రి
కంఠతుదిఁ గంటివిహొమ్మని రేసి యార్చినం। దటుకునఁ గేలిశూలమున దానినడం
చివశౌనసుండు భ్రా। కుటులెసఁగన్ నృపాలుపయిఁ గుంతము లిర్వది వూన్చి వైచి
నన్॥ మ॥ అవిఖండించి యఖండకాండములు చండాంశుప్రభోచ్చండముల్। యావ
నాశ్వప్రియసూతి యేయ దనుజవ్యూహంబు భేదిల్లెనం। తవివస్వత్సుత దత్తదివ్య
శరమా దైత్యేశ్వరుం డేసిన। న్నవసుండవ్యానశేశ్వరుండు దివిజుల్ విభ్రాంతిఁ జిం
తింపఁగన్॥ తదనంతరంబున॥ చ॥ నిమిషము లోపలం దెలిసి నీరజబంధుకులాగ్రగణ్యు
డు। య్యాసురవిరోధి పింఁదజల దాశుగమేసిన వాఁడు మారుతా। స్త్రము నసడంచె భూ
పతి కృశానుశరంబరిఁ బోసి వైచినన్। విమతుఁడు రౌద్రబాణమున నిల్పెఁ దదీయశి
ఖావరంపరల్॥ శా॥ మాంధాతృక్షితినాథుడుం గెరలి భీమస్ఫూర్తి బ్రహ్మాస్త్ర
మున్। సంధించెన్ దనవింట రాత్రు సభటుల్ సంత్రాసముం జెందగ। ర్వాఁధుండద్ది
విజారి పాశుపతమేయంబూనె నయ్యుద్ధతిన్। గంధిశ్రేణి గలంగెఁ గ్రుంగె ధరయా
కంపించెన్ స్వర్ణాద్రియున్॥ శా॥ ఆయుత్పాత మెఱింగి యాడముఁబుల స్త్రబ్రహ్మ
వేంచేసి యే। లా యీ యుద్ధము దీనలోకముల కెల్లన్ భీతివాటిల్లెమీ। రాయుష్మంతు
లరై చెలంగఁగలరు గ్రాస్త్రోపసంహారముల్। సేయుండన్నఁ దదాజ్ఞఁ జేసిరటు
లన్ జిత్తంబు లుప్పొంగఁగన్॥ క॥ మునివతి లోకహితంబుగ। మునుకొని తమకిటుల
సఖ్యముం జేసి చనన్। జననాథుఁడు యాధవృఁ। డనిమిషవౌన్యుఁడు నిజని
జం ప్రునిమీఁదన్॥ వ॥ ఈ చందంబున దశకంధరుండు మాంధాతృవసుంధరావరుని
తో సంధి గావించి సౌగంధికబంధుమద నిగంధ నోత్సాహంబు వహియించి మహా
నీయపుష్పకారూఢుండై యమ్మహాగిరివరోపరిభాగంబున నుద్గమించి యవల విడం
బితాడంబరంబునం బోయి పోయి పదివేల యోజనంబుల పొడవునఁ బ్రథమభూమి
కయనం దగి యగణితాధర చరణారుణప్రభాపహాసితాభినవహంస మండలంబగు
హంసమండలంబును నిమిరుత్సాహంబు గడిచి యాపతలసంఖ్యదూరంబు నడిచి పువ్వుల

జలావిష్కృతపుష్కలావర్తకాదిబహువిధజలధరప్రకాండంబులకునుండనిరవ
గు రెండవమండలంబు నతిక్రమించి యవక్రవిక్రమసాధ్యులగు సిద్ధచారణసా
ధ్యులకునీడుపట్టగు మూఁడవచోటు దాఁటి యవ్విమానం బటనవనాయకధీరతో దగ్రవి
నాయకభూతప్రేతపిశాచనిశాచరగోచరంబగు నాలవకక్ష్యాంతరంబు దరలితర
లీకృతవిస్తృతతరశీకరనికరంబుల నధోగతవలాహకగర్భంబులు నించుచు నుదంచి
తాకూరతరంగిణీతుంగతరంగరంగత్క్షమలక్షము జావహ్వృతులంబోలుపుమీరు కు
ముదాదివేదండకాండంబుల విలాసంబులకు నుదేశంబగు పంచమప్రదేశంబు వాసి
వాసవవాసిధారానివారణోదారదారుణకఠోరగరుజ్ఝాల సంచలనసముజ్జాత
వాతావధూతసకలగ్రహమండలుండగు నండజమండలాఖండలునకు విడారగు
వాఁవరావున వెడలి కడలిం బోలినగంభీరత్వంబు భగించి నిత్యసత్యసంపదలను బెం
పుగనినిదోషవలీలఁ గ్రాలు జమదగ్నిప్రముఖమునిరత్నంబుల కునిధానంబగు స
ప్తమస్థానంబు సంబయలు దేఁటియవారిత కైరవకాండలమందాకినీ సరిజ్జల బిందు
బృందంబునఁ జెలువందిచలువల కెల్ల నెల్లయగు నెనిమిదవ నెల వొరసికొని తదూ
ర్ధ్వమార్గంబున జడలువడక దశసహస్రయోజనంబులరిగి యవ్వలనయాతవరో
జనాయతంబగు సుధాకరలోకంబు విలోకించి తన్మధ్యభాగంబున॥ సీ॥ తనయమనోహ
రమూర్తి ధరణిచక్రనివారికుపసేయపాత్రమై యొప్పుమిసుల। దనయుంచితక
శాభ్యుదయమాశ్రయించినవిధుల మక్కంఠత వెలయఁజేయఁ। దనవిలాసములు
చెంతలనున్న రోహిణీప్రముఖకాంతల వింతబాలిముంపఁ। దనచంద్రికామహ
త్త్వంబు బ్రహ్మాండకరండంబునకుఁ గప్పురంబుగాఁగ। దనరుహిమధాముసౌజన్య
ధామసోముఁ। జేరఁబోయిన యంతట శిశిరకిరణ। పాళిపైపైన నొలసినఁ బంక్తిము
ఖుని। మంతురులమేను లెల్లఁ గంపంబు నొందె॥ క॥ చలిఁ జనఁగాక వడంచుక। నలజ
డిఁబడి మంత్రు లెల్లన య్యాయిచటన్। నిలలేమ తొలఁగిచనుటకు। సెలవీవలె ననుడు
దనుజశేఖరుఁడు లుకన్॥ శా॥ ఆహా తావక దేహముల్ వడఁకఁ జేయం జొచ్చె నిమ్మా
ర్గుఁడీ। నీహారాంశుఁడు తాళుఁడించుక నియాగ్నేయాస్త్ర రౌద్రాస్త్ర సం। దో
హంబుల్ శశిమాఁదనించుటకు నుద్యోగించినన్ బౌత్రభూ। బాహాశౌర్యమెఱింగివ
చ్చినటకుం బద్మాసనుండ య్యెడన్॥ గీ॥ వచ్చి యిదియేమి వత్స భవత్సమగ్ర। బాహు
విక్రమము మీసితభానుమీఁదఁ। జెల్లునే చూపనీశఁడు చల్లనిదొర। వీవవదలగ్నిబాణ
ముల్ వీవు బులుక॥ మ॥ అని వారించి విధాత వెండియు నువశ్యానీమమో సాహసం।
బున కే మెచ్చితి మంత్రమొక్కటి దయాపూర్వంబుగా నిచ్చెదఁ। గొనుము మ్మంత్ర
జపంబు సాంగమయినన్ ఘోరాహవక్రీడనిన్। నెన్నెనయన్ గెల్పది విఘ్నమైననను

భంబే తెంచు శీఘ్రంబుగన్ ॥ చ॥ అదిమృత్యుంజయమహావఁదల్ప్రాడమిత్రోయన్రా
ని పేళన్ జపింపఁదగున్నిక నిత్రికీలక ఋషిచ్ఛందోధిదైవంబులుఁ। మది పూజా
మంబున దర్పణంబు విధియుండ్రోద్దో నెఱింగించి పూర్ణ జయమన్త్రము నొసంగి వెండి
యును గీర్వాణమాధవుఁ డిట్లనన్ ॥ గీ॥ అసురవల్లభ ప్రాణాత్యయంబునందు । నీకి
వాష్టొత్తరశత నామ్మ స్తోత్ర ... న । నేఁడు శివ ప్రస్నము జపియించువానికొదవుని
జయంబు హానియెయాఁగాదు పద్మైన ॥ సీ॥ దేవదేవుఁడు మహాదేవుఁడీశుఁడు భూతభా
వనుఁడు భవుఁడు భవుఁడు శివుఁడు । భుజగభూషణుఁడు శంభుఁడు నీలలోహితుఁడు
త్రిపురుఁడు జుఁడు వైయాఘ్రచర్మ। ధరుఁడు జగత్క్షత్రహరుఁడు లలాటాక్షుఁడంత
కాంతకుఁడు యుగాంతకరుఁడు । పశుపతి శూలికపాలి కాలగ్రీవుఁ డుగ్రుఁడు భీ
ముఁడాఢ్యుఁడు గిరీశుఁ। డతులుఁడవ్యయుఁడ కలంకుఁడష్టమూర్తి। యచ్యుతుఁడనా
దిలయుఁడు బ్రహ్మణ్యుఁడచలుఁ। డస్థిహారుఁడు హరి సఖుఁడభ్ర కేశుఁ । డాశ్రితుల
బ్రోచునని చెప్పి యజుఁడు చనిన ॥ ఉ॥ శశినిజీలం చితినంచున న్నెలవునంజాటింపఁ
గాఁబుద్ధిసల్ । దిశలుగ్ఘూర్ణిలఁజేయుతూర్యములతో దేవాచలాధీశ్వరా । పశ
దెందూపలభూమికిందికిక డుకావి భ్రాంతితో నచ్చటన్ । దశకంఠుండు వసించె నంబ
రచరి ద్వాతంబు పైఁబొలఁగన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నాఁటి రేయెల్ల నచ్చోట విశ్రమిం
చి సురనాఁడరుణో దయంబునఁ గాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి ॥ క॥ అఁటఁ జను
లంకకు నికఁ బో । వలయునని యమాత్యభృత్యవర్గము వినఁగాఁ । బలికి సలుగడల
విడిసిన। బలములఁ దివిరియించి దైత్యపతి పయనంబై ॥ చ॥ మణిమయదివ్యపుష్పకవి
మానరుచుల్ దివి నిండ నైనికా। గ్రణులిరువంకలన్ భటవరంవరతో నడువన్ శుభం
బుపా । రణుఁడు ననేకభంగులను బ్రస్తుతిసేయఁ గఁబోవు చుండిరా । వణుఁడొకఁ
పుర్ విహార మొదవం దనవారలఁ జూచి యిట్లనున్ ॥ ఉ॥ ఎల ప్రాయంబులు చెల్వము
ల్చతురతల్ హేలావిశేషంబులుం। గలకన్యామణు లెవ్వరొక్కొ బలిమిం గాంతు
ను కూలంబుగాఁ। బలుమాఁదిం జెరఁ దెత్తు నావిని మహాపార్శ్వ ప్రహస్తాదిమా ర్గులు
మోము ల్వికసిల్ల నిట్లనిరి రక్షోనాథుఁ డింపొందఁగన్ ॥ సీ॥ ముదిమి యెన్నఁడు లేక
కొదమ ప్రాయము చెల్వు నెప్పులు చెల్వుకన్నియలకమరు । సొలవుల బెళుకుచూ
పులు తళుక్కుచెక్కులొయ్యారముల్ మనుజకన్యకలకమరు। నిడువాలు జడలు పెందొ
డలం చనడలు నెన్నడుములు నాగకన్యకలకమరుఁ । బాటల మేలిమి మాటలతీయఁద
నంబు గంధర్వకన్యకలకమరు। మఱియుఁ దక్కిన జాతులమందయాన। లాఁ అపులువ
హించియుందురొక్కొక్క వగల। వీరిలో మెచ్చు వచ్చినవారిఁ బట్టి। తేవలయు నన్న
నింద్రకుఁ దెత్తునన్యాయు ॥ మహాస్రగ్ధర ॥ కరుణాలేశంబు ధర్మక్రియ మకలుషశం

కాకలంకంబులాత్మం। జొంపించి మూర్ఛ దేవాసురనరవరప్రముఖ్య స్త్రీవస్త్రాభ్యావి
ద్యాధరసిద్ధాదిఖేచరదానవదనుజగరుడగంధర్వయక్షాదికాంతా॥పురకాంతా శ్రేణి
బల్మింబోదివిబెదరివాపోవఁగాఁబట్టితెచ్చె॥ స్రగ్ధర॥చొచ్చెగేహాంతరంబు
ల్బడినవగలంజుట్టలన్ బిట్టుపట్టెల్।వ్రచ్చెన్ శాఖాసిధారన్ వనితలబలలస్య గ్రు
(డ్డై పట్టియీడ్చెం। దెచ్చెన్ యానంబుచేరన్ దెసచెడితను నిందించినన్ బీరము
ల్వ్రా। క్రుచ్చెన్ సైరించినన్నున్ గెలువఁడెటకుఁబోఁగూడుమీకంచునవ్వెన్॥సీ॥సి
రుంతమౌక్తిక శ్రేణిరుల్లసరాలఫట్టించి ముందలల్వాట్టియీడ్చి। వలువ చన్నుల
హారవల్లికల్ దెగి పోవఁబయ్యెద ల్బలిమిమైఁబట్టితివిచి। కమ్రకోవిదరిసరుల్లా
సిస్మైయసియాడ బలుకేలుకొవ్వాలబట్టియీడ్చి। కడియముల్ గాజులుంగరములు
బిట్టూడఁబల్లవహస్తముల్ పట్టితిగిచి। మూలమూలల నుదిగినమొక్కి వేఁడు।కొని
నమాయన్నకావవే యనినవృద్ధ।జనులమాటలు కేగిననకియులెంత।పొరలియేడ్చినఁ
బోనీక చెఱలువట్టె॥వ॥నుతియుసద్గుణహీనుండు గుణమేరయెఱుంగక దలిపం ప్రు
ల్లమఱుంగుననున్నమెఱుంగుఁబోడులనత్తమాపుక్రిందనన్నుయుత్తమాంగనల
దమతమమగలతోఁగలిసి కాపురంబులు సేయుమహాపురంధ్రులఁబురోవ వనంబు
లందోడిచేడియలతోడంగూడి క్రీడించు కాంచనాంగులజలకేళికలందేలుబాలికల
ద్యూతాదివినోదక్రియలంజిక్కినచక్కెరబొమ్మలఁబెక్కుపగలనలంకరించుకో
మచంచలాక్షులవిమానంబులెక్కి హరిపదమధ్యంబున విహరించుహరిమధ్యల
గిరికంధరంబులయందు వేడుకలఁజెందుసుందరదనలసౌధమందిరాళిందంబులం ది
రుగుమందగమనలఁబరాంగనల నక బాలికలనక యెల్లజాతుల నాతులన్ బలా
త్కారంబునంబట్టి తెచ్చిపుష్పకంబుపైనుంచునప్పుడుహాహాకారంబులతోవిలపిం
చువారునబలికినది వలుకుచుఁదపించువారును నేమి సేయుదుమనివలవించువారు
నానింతదురవస్థవచ్చెనేయనితల్లడించువారును నుఱుమునిపిడుగువలెనిచ్చోటుదైక్ష
డనుండివచ్చెననువారును నిట్టికష్టునకు సృష్టికర్త యెట్టివరంబులిచ్చెననువారును
నింకనెక్కడిధర్మంబు లోకంబులన్నియు నధర్మోపహతంబులై చెడుకాలం
బరుదెంచెననువారును నయ్యో యింతయరాజకంబై దిక్కులేకఁబోవునేయనువా
రునునోహోయింద్రచంద్రాదిదేవతలారా మీరైనమాయాపదనివారింప
రేయనువారునునీక్రూరునిచేతులువెండికొండక్రిందఁజిక్కిననాఁడట్టె యడంగఁ
ద్రొక్కినుగ్గునూఁచంబు సేయక మరలవరంబులిచ్చిహరుండు తమ గాఁడుఁబోసి
కొనెననువారును హరుఁడేమిసేయుఁదొలి పుట్టువులనేమిపాపంబు సేసితిమో
యదియనుభవింపకఁబోవునేయనువారును జననీజనకగురుబాంధవప్రాణేశ్వర

గాభిప్రముఖసుభోజనంబులం దలంచుకొని కన్నీరునించువారును నిట్టూర్పులునిగి డించువారును రావణాయిం డడుగాగళంబు కొఱగాదుపుదిపుదినుండి యిట్టి జావంబులకేల యొడిగట్టెదవనువారును పసువారిసంటఅంబట్టి పట్టెసంబునం దెగఁగొట్టినట్టు మమ్ముం దెగఁగొట్టి కృష్ణుంబు గట్టుకొమ్మనువారును వాఁడు వారియొసరు కొంచంబుగాదు నిన్ను నునీ వారి నినీవు గావించుఁజూమీ యనువారును నిన్నివగలం బొగులుమను పలంబట్టి తెచ్చి వీరివలన నేమి సుఖంబనుభవించెదనువారును బహుసంసారచ్ఛేదనంబులు సేసి యీగడియొనుదోసంబెన్నినాళ్లకు వీడుకొనంగల వాఁడవని వేసఁ బువినం డిట్టువారును నై వానిచుట్టును నెరసిన యుపయాశంబు గనుపింపం జేయుచుకై వడిపీడిన కేశపాశంబులతో వానికి తిఱ్ఱప్రతాపంబులు విరూపంబులై పొడవడ సువదువునం దెగిపడుమాత్తికహార కుచహారంబులతో వానిపాలిటి రాహువనా మ్రాజ్యలక్ష్మీ సౌజనస్యంబు వాడిన తెఱంగెఱింగించు భంగిం వడిముట్టవాడిన ప్రసవదామంబులతో వానిమంచుకలువజలరాశి యిట్టిదని తెల్పునట్టుల నిట్టలంబుగం బుట్టి ప్రవహించు నేత్రకజ్జలప్రవాహంబులతో వాఁడెక్కిన విమానంబుతో వానిహస్తంబు సేయుం జాలుకోవజ్వాలి కాభిలకటాక్షజాలంబుతో గడగడ వడంకు కొనలతో జడుపు చెమ్మటలు వొలంకు మేనులతో నిట్టూర్పు సెగలం బొగులు వాతెఱలతో నశ్రుజలధారలం దేలు కన్నుదోయిలతో ముంగురుల మొగిలు తెగల బడుం గువడి మెఱుం గుదొఱుంగు మోముచందురులతో జెందంబుల సందడించు చింతావరంపరలతోఁ బొరలుచుం దెరలుచు సలంతనొందుచు వ్రాలుచు సోలుచు మూర్ఛిల్లుచుం గార్చిచ్చు చుట్టుముట్టిన నెల్లంబోవు లేళ్లవలెనప్పల్లవపాణులు వెల్ల వెల్లనై వైధవ్యంబు పెల్లునసల్లంబులో వెక్కఁ జేసికొని విలపించుచుం బట్టుంగూడుకొని యేకవాక్యంబుగా రావణునుద్దేశించి యిట్లని విలపించిరి॥ఉ॥ ఏము పతివ్రతాత్వము వహించినవారల మేని యున్ననా। గ్లాని గొరంత లేక చరియించితి మేని మదీయ మానముల్ । కానుపశాత్ముఁడై చెరసఁగాఁబనిఁబూనిన యీదశాస్యుఁడుం। గామినివంక నేఁడుడుగఁగ్గాక సు తానుజబంధుకోటితో॥ అని విలపించి యంత నిలువక॥ సీ॥ మనవారి వీఁడు భ్రమించిన చందమున వీనివారి వైరులు పట్టిచీరవలదె। యనదలమై యెక్కి మనము గుందెడు లీల వీనియాండ్రు సబలవింపవలదె। మనవంటి సతులబల్మి నిబట్టి యీడ్చె నిత్తులువహస్తము లెల్లఁ ద్రుంచవలదె। వనితలు చుట్టు నేడ్వఁగ నవ్వుచున్నాఁడు వీని తలల్ గొట్టి వేయవలదె। యనుచుం బ్రాణేచ్ఛలుడిగి యాయింతులుమ బోండ్లు వన్నెఁ గొట్టుచు బిట్టు రోదనము సేయ। వాలకించుచు నిర్జరుఁ డయ్యెనె గ్గ॥ సిగ్గు లెంచక తన ప్రోలు చేరెనంతఁడు॥ ఇవ్విధంబున॥ చ॥ విహతజయస్వంబుఁ గాంక్షి

చనిపిమచొరంగ నెపుష్పకస్థితి| త్రపడిలంయూ ర్తవాదములు హెచ్చె వారికిందోడు
వంతెన| యుగ్యాగాసనముతోడ శూర్పణఖయు గా విలపించుచు వచ్చియున్నహా| దమలం
బడెంచ్చగ శ్రీరవలథాగాలు కాల్పులుగట్టి పోయెంగద ||సీ|| పడినయుగుడ వెత్తి బాహ్వం
బుగారలం| దుడి వివాహాదరణముదోంచకపాట| లాడందొడంగుసద్దరాష్యకర్కశవి
త్త| మెంత్రంగి చెలియలలిపి యిట్టులనియె|| ఉ|| వీరులు లేరెయొండుం బ్రతివీరులపైంజ
నపోజయింపరో| యారఘుమొత్తినీవలెనికృష్టతం జెందితి అందినొందిరో| ఘోరతనీ
కుంజాగంచగుచోటులులేవె హాపాగ్రహావముల్ | దూరుపు పైంచినా బ్రతుకు
త్రుంగంగం జేసిలి నేను నేయుడుగా|| వ|| వరులొనరించు మహావములం బాపిపిహా శ్రీ
తబంధుకోటిం| త్వరపడిం బ్రోవ నెవ్వరుసని బాంధవులందఱుసమ్మియున్నచోం|
గరుణందొలంగినీతియును గాంచక వారలనీవ త్రుంపవె| వ్వరుని నువ్వానుగాద నె
డువారు నిశాచరచంద్రయీ యెడగా|| క|| బలియులసుదారలు శిశుగా|దిలి చెల్లెం
డ్రపుథనంబుం దె త్తుడునాకి| ట్టులపు అందింబొరిగొనినీ|వ వెవైధవ్యంబు దెచ్చ్వవా
రలుగలరే|| క|| అనిదా తెడి చెలియలింగనుం|గొనియాతండమమములము సనుసులు
తెలుంగకదా| సిననీ పెనిమిటిందునిమితి| వెనక నెతింగిపొక్కి పడితి వెలందిరొ యీచ
ట్ల||క|| చేదప్పిన కార్యములకు| వేదనం బొందుదు రెజాలి విడువుమిక పునః|ఖేదము
విధిదప్పింపం| గాందర మేనీకునాథుంగా మిని చెపుమా|| ఉ|| ఏమికో అంతనీకుజలజేక్షు
ణకోరిన యెల్లవస్తువుల్ | ప్రేమమడి నేనొసంగెదం దపింపకువామ సుజాతవై ననీ
ప్రేమవిహీంచేరిచూడంగల రేనుర మానవదైత్యజా నవ| గ్రాముణులిచ్చ వచ్చిన ప్రకా
రము సంజరియింపు మెయ్యెడగా|| వ|| మునపినతల్లి పట్టిఖరమానవభోజవరుండుదం
డ్రకా| వనమునదూషణాద్యనుజవర్గముతో వసియింపంబోయెడిం|జనుమతండాద
రించు నిను శూర్పణఖనంబును నేమబంచెదగా| వనజదళాక్షి వాలకదు వచ్చుచుంబోవు
చు నుండు మెప్పుడున్|| క|| నేనొకటియును తండొకటియు|నేనీకుమ్మాగా త్తియనియు నె
కగతులసి| న్మానింది శిఖరు విరతు| స్వామిత్వ తుంబలి విదనుజశేఖరుండనియెన్|| చ|| త్త
వవిధియించె నాతనివి కాయ్యముగాంగలదంచుదండకా| టవియాటు గానని ల్చ్యాని
వాటంబదుగాలుగు డేలరక్కసుల్| భవదనుజన్ములుం గొలువంబా రెమసట్టొక చో
రహింపని| యువరజడిది శూర్పణఖవారసికొంచు సమాదరంబునన్|| చ|| త్రిశిరుండు
ఖరుం త్రిదూషణుండు ధీరుండునీదళవాయియయ్యెచున్|ద్దళముఖుండాతవింబనుపవారు
మనేగిబలంబుతోంజతు | దళశభువనంబులుండలంకదారుణవృత్తిఖరుండుదండ
కా|న్యశములపాలిప్రత్యక్షయి రాజ్యము సేయుచునుండెనయ్యెడన్|| ఉ|| ఆదశకం
ధరుండ [illegible] | లేదొకినా గ్రపుత్రుండట నె

మినికుంభిలనద్వారక్రీడాం । త్పాదనకాంచనస్ఫటికాసనము నెగడవాన నెడ
కా॥ ప్లాపపరీతబుద్ధియయి యిప్పటికంపలు వెంబడించగా॥ మ॥ దశకంఠుండిటుల
న్నికుంభిలకు బా త్తప్రీతితో నేగి నం॥ దుశుచిప్రోద్ధతధూమాళిశాస్త్రో
క్తార్చిరుద్గీత్తయయా॥ శతాకీర్ణ ... క్తగ్రస్తోపి॥ తకి
ఘాకృష్ణమృగాజి ... త్రైము బునకా॥ ... అంతరాంతంబునను
త్సవంబునరడాయంబోవు నాలోన ... క్షేత్రము ... దమునకు కాం
తింబ్రకాశించునా॥ హావడితూనిధి సోకు ... త్తనించుద్రచుట॥
చిపినీతింబ్రణతో త్తరూంగుడయి మోడ్పి రెండుహస్తంబులుగా॥ అప్పుడు॥ చ.
ఇరువతిచేతులం గొడుము నెంతయుఁగూర్చి కౌఁగిలించి వ ॥ ఉయునదు నెత్తిము
రొగ్గునచు మైపులకింపముద శ్రువమ మల్ ॥ గుచికొనుచు మోము సారెఁగనుఁగొం
చు నెగందను వెల్లఁగాసిగా॥ జరముగనీడ నేమిపని నెనెమ వగ్నిగళింపు ... వుదుర్గ
ము ॥ దితిజాచార్యుఁడువల్కె నాతనికిఁబత్సిగ్రిప నీపట్టిది ॥ క్షితుఁడై మానముఁదా
ల్చి వాఁడుమునువగ్నిష్టోమముఖ్యంబులో ॥ క్రతువుల్ పెక్కొనరించెనీశ్వరుని గా
రాధించి మాహేశ్వర ॥ క్రతువుంజేసిన శంభుఁడీతనికి పాశూ ... రజదమ్యుండు
దిగా॥ మ॥ తనకీలాగుప్రసన్నుఁడై నశివుచే దంభూత వామాంగుచే॥ గవిరాం ... ము
గమానదృశ్యరథము తుయ్యస్త్రతూణీరముల్ ॥ ధనువుందాను సి పేరిమాయుఁ
బడస్త్రంబున్ర్రణా జేయవ॥ తనముస్నిను తుఁడీ ముఖంబయి నవికా దశించి మాటా
డెడిగా॥ ఉ॥ ఈతరుణాగ్నిహోమత్రికృతకృత్యతఁజెంది సహస్తతాక్రినం॥ ఘాత
ము నుగ్గు సేయ దశకంఠయదృశ్యరథాధిరూఢుఁడై ॥ శాతశిలీముఖంబులురు ...
ముఁజేకొనిమింటనిల్చిన॥ న్నితనయా గ్రతింబొదువ నేరఁడు ... సంచుఁజెల్పి
నగా॥ చ॥ హసమముఁజెంది యుద్వ్యాదయు యిప్పటివారికేఱుంగవీక నా॥ ... ఘుఁ
డా భృగూద్వహు నిఁజూచియి దెల్లనుము చిరైనన ॥ ధ్వరములు చేపిశతు ... గుప్తా
సవముఖ్యుల గెల్పె ... తుం ॥ దరిభజనంబు శల్యఁచగునయ్యాసురారులు ...
ల్కెనగా॥ ఉ॥ అప్పుటఁబాసి పోను చరుఁడై దశకంఠుఁడు మున్న ... ఁజేసెల్ ...
కామినీమణుల దివ్యవిమానము డించునంతలో॥ వచ్చి విభీషణుం ...
లబల్కెఁబట్టఁగా॥ హెచ్చె నెదీనశౌర్యము బిదిరోలయొనర్చి ... సేన్న ...
గనలింమవీకుఁగొందువా త్రిదివాంగన లేమిబాతిపు॥ క్వాంగనలం ... లవా ...
లభార్యలఁదెచ్చి గాసిసే ॥ యంగనముం బువాటిలుచు వో పయుశంబు ... గ్రలించు
డా॥ నంగడలేఱు నాయువు ఘనద్యుతియుశ్రీసిరియుం బ్రతాపము గా॥ క॥ ... టితేషుం
తుస్నుండుట ప్రాపాసలకీళ్లలు చేర్దఁబోయినం ॥ గంట్ఱువహించియా రువు నెగల్ నిగు

డించుటఁ గాలభోగినుల ! జంటవహింపవాయువు వెఱంగొనుటం గనిపించు ప్రత్య
వుల్ ! గంటికి లెస్సయున్న పరకాంతలు మేలని కోరవచ్చునే ॥ఉ॥ ఏసరుఁ డెప్పుడేమి
ఘటించుచుని చెప్పలయున్నదేకదా ! వానికిఁ బ్రాణహానియెటులైన ప్రసన్నుఁడు ధ
తఁ జెందెదని చెప్పెడఁ ! నావిపదిం బ్రవృత్తముగ నవశ్యము దుష్కరుని సద్భావమునకు నెల
నెల్లఁ బట్టి రభసంబున నీవిటు చెప్పనంతలోఁ ॥ఉ॥ మానసకల్మషంబు దిగనారి
కమారి నిమిత్తమైనయది ! ధీనశబల్మికైక కోవిద భీతిమెయి రాఘవుఁడు గనిష్ఠురిఁ !
జానపుఁ దృఢమైన నసిధారన దంభిపరాంగ నెవ్వనా ! క్ష్మానుజఁ గొలుపోయి తిక ద
స్నానరోధులు చుక్క సేయుదుఁ గాక ॥ఉ॥ అమ్మఘుఁ డేసు రెంచునపుడబ్ధిమునింగి సహాధి
నుంటినే ! నమ్మియు మేఘనాదుఁడును యజ్ఞసిద్ధిం జలియించకుండెనే ! తమ్ముఁడును
ప్పుఁడై యెదురు పన్నె నెటుంగఁడు నానవానికిం ! గ్రమ్మతిపోవఁగ దైన్యలు గందగ
పాతనినిఁ జనింకిటఁ ॥గీ॥ ఏలయనినియంటి వేనిదై స్వర్గం ద్రమించి ! నసభా
జరిఁ గొనిపోయె రఘుఁడు వానిఁ ! బట్టి చంపిననపకీర్తి బంధుహాని ! యనగుసుపకీర్తి యింత
మని తెల్పునను జుఁగినిసి ॥ఉ॥ పంచవిపేకివెంతస మహాగమము దెల్పెడ వేవిసించు
ప్రో ! లించు కరమైన భీతి వహియింపక నెక్కడు సొచ్చి దైత్యులం ! ద్రుంచి నరాధా
దరికి బలిమితోఁ గొనిపోయి చెలంగుచున్నియా ! లించి సహింపవచ్చునె భళీ రఘు
డానపుఁ డింత హెచ్చునే ॥ఉ॥ చిచ్చిడిఁ గట్టినట్టు చెడుసింహ సటాచ్ఛట సొచ్చి ప్రా
విక్రమం ! జొచ్చు రఘుఁ బోలిననమగత రాణిమిఁదఁ జూపఁగా ! వచ్చెఁగదా
రఘుండు బహుదానవ లోకుంబని మేమియున్నదే ! యచ్చెదుసున్న చోటికిఁ రణంబు
న నేగి పటంబడంచెదఁ ॥వ॥ అనిమహోగ్రహ గ్రహావేశంబున నొడలెఱుంగక కనుం
గొనలమిడుంగురులు సెదర నదరిపడియప్పుడి మొగంబులపోల దిండిమన్నెవాఁడు
తనసన్నిధినలిక స్థలన్య స్తహస్తుండగు ప్రహస్తునింగనుంగొనియిట్లనియె ॥సీ॥ సం
గరోచితగజస్యందనాశ్వ భటాళి వితతి సన్నద్ధమై వెడలఁ జేయు ! హితమంత్రి సే
నాధిపతులును మున్నుగఁ గలవారిఁ బిల్వఁ గఁబడవాళ్లఁ బనుపు ! వేఁడింత దెలిసియు
న్నాఁడట కుంభకర్ణుర ప్పింపుమి కార్యమెంచి ! యావిభీషణుఁ గొల్చి యాసుర
కేలంకఁ గావఁగాఁ దగు సేనఁ గాపుఁ బెట్టు ! మానసుఁ డోడుగ మాయయుఁ బ్రాత నయుఁ డేగు
జేరనీ వేగిజయనంబు దెల్పుమా జి ! రఘుఁ దోలుత గెల్చి మరిమీఁద మనువు గెల్చి ! స్వ
గణమున కేగవలెనన్న సరగన తఁడు ॥క॥ దొర సెలవిచ్చిన క్రమమున ! బరివారము
నెల్లఁ గూర్చి పణవ మహాఘనకా ! మురజ జయానకభేరీ ! ముఖ్యరు వాద్యరవంబుతో
మ హోద్ధతి వెడలెఁ ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
అప్పుడు ॥సీ॥ వెసఁ బెచ్చినలు పది వేలు సహస్రహేమాభుల్లాఘ్న చుగేగంబుగఁ బఱమినడఁ

కఁ|గరిహరిరథభటులగళబాధిగతహారాంగదములహాలంకృతినాకసాంబువగుల| ఛత్త్రీ
చామర కేతు సంతతచ్ఛాయలమార్తాండబింబంబు మఱుఁగువడఁగ । సైన్యరజో
జాతహారంధ్రాంధకారంబు భటప్రతాప ప్రభావటలినడఁగ। నగ్రమునను గ్రబల
శాలిగ్రామముఁబోకుంభకర్ణుండు నడుము నుజ్జృంభలీల। నేఁడు చేరఁగ దశకంఠుఁ
డేగి రఘుని|వట్టబట్టమిఁ గడిసెంపతొపోరులఁదర||క|| రఘుదైత్యనిపురమునకు|వి
ధమునఁజని కోటముట్టడిసెసిపోరాగ్ర| క్రుధరాఘలడరదశముఖుఁ|డధికో
ద్ధతహానివీటి కరిగెంబెలువడ||గీ||అరిగి రఘునినంతిపురమునఁబోడసాన|కచటవివ
టనరయునంతలోన|వాఁడుబుధునిభయు భ్రాంతయైతను|యున్నరోమహర్షదఁతున
నితలంచి||క||సూవిత వేణీజనమం। భీనస మునలాభిధాన ప్రియనందనమం। భీనస
రామరుగవిశ్వాద|శాసనవరణముల వ్రాలియాతిశనడలినఁ॥క॥ అడలార్చిప
ట్టైముఖుఁడు|ప్పడఁతుకపడిలేవనెత్తిబాలానీవఁ|జడుపేలయేడిరఘుఁడె| కర
డనున్నాఁడనినఁబడుచుకళకళవడుచుఁ||ఉ|| కన్నులశోకబాష్పములుగ్రమ్మఁగఁ
బల్కె రఘుండుబల్మిమై| నన్నటఁదెచ్చుకొన్నవుడె నావిభుఁడయ్యెనతండుక్రూ
రుఁడై |నన్నునుజూచిరాళుటయె నాఁడుముగాదనిత్రుంచి లేవిభూ|యున్నసహిం
పనేర్తునఁటె మున్నెఱుఁగింపవా ప్రదుఃఖముఁ||ఉ|| పదోశకార్యముఁబదఱకించు
కతాళ్మిసహించిచేసినఁ|భేదముచెందజాన్పతికిన్నిసహోదరిగారవించిము | త్రై
దువసేయనింపొదవినట్లయి నఁరఘుఁగావుచుంచున । గ్గాదిలితోడు వేఁడదశకం
ఠుఁడునవ్వుచుఁబల్కెఁగ్రమ్మఱఁ||ఉ|| నెమ్మదివంతమానుతరుణీరఘుఁగాచితివి
మ్మఁగూర్చినీ|కమ్మలియెగ్గు సేఁదలఁచఁగ్రక్కనవారజనీచరాగ్రణిఁ|రమ్మనుమిం
ద్రుమీఁదబపరంబొసరింపఁగ నేఁడెపోవలె| న్నమ్ముదీయభావలవిసన్యనితాను
ణిసంతసింపుచుఁ॥ చ ॥ చవియభ్యంతరకేళికాగృహమహోశయ్యాస్థలిఁనిద్రఁ
బోవునిజాధీశునినిద్రఁజేసిపటుసత్త్వుండైనమాయున్నయిం। ప్రవిసైఁబోవు
చునుండినిన్నఁడనకెంతోకమాన్మైఁదోడురమ్మని ప్రార్థింపఁగవచ్చెవానివిను
ధుండానందముంబొందుచుఁ||ఉ|| అదశకంఠుఁజేరఁజనియర్చనలిచ్చియథోచితం
బుగా। పాదరక్షావలుంబడసి యుండఅకుండగినిండుఁబెట్టియా। మోదము నెయ్య
మువ్వినయముంగనుపించినహృష్టచిత్తుఁడై|యాదినశేషమాతనిగృహంబుననిల్చి
క్రమించివేసవఁ॥ మ॥ మధురాలాపములన్న సోదరిని సమ్మానంబుగావించి
ప్రే। మధురాంచన్మతివామెవీడుకొని సహ్యత్స్యబాహుశౌర్యంబునన్మధునింబోలు
మ అండఁదోడ్కొనిమహామాత్యుల్భటుల్బంధుల!మ్మధునింగూడికలాపులాదటఁ
జనంబొల్లస్యుఁడుమ్పొంగుచుఁ||మ||వెడలెనాఁజిఖురాగ్రఘట్టనలనుర్వింబాల్ప

శేషాహీంద్రము(బడగల్వంచెఁ దమూ మహాహాజరజఃసంపరిస్ఫాల్పితో| అపుడపం
డెంబభటాగ్ర్యటీపటహశంఖాభీలఘోషంబులన్ । జడధిగ్రావ్ణన బడంగన్హఃపుర
జిగీషాబద్ధచేతస్కుఁడై ||వ|| ఇవ్విధంబున వెడలి యక్కడిందిరక్కసి దిక్కుల తేఁడు
తొక్కుడు లేని నిడుపపయనంబులం జనిచని|| సీ || పూరించుచుఁ గట్టిగా ల్పీకనుగలవ
థంబున సేననడిపించు భూరిశక్తి| బాలెంబుడించుచుఁ బోఁబజనంబు సేయుచుఁ బోనెం
దుల(గ్రందుగా నీవి నేర్పు| వనికి రాఁగలవీరభటులకు వాడాడ బహుపానములా
నర్పు ప్రాభవంబు| వలసినవస్తులవ్యాలిగా శిబిరంబునం డెకల్గించు సుమహావిభూ
తి| యుడపు వేటులువల్లంబులనకనుర్దు| ఇడిరథాదులతోఁ జొచ్చు విపులధాటి| తన కె
దెల్లునసంగనద్దశముఖుండు| వెడిఁపులనండకపు డేగి దండువిడిసె|| క|| ఈలీల వెఁడి
యలకడఁ| బాలెముడిగి వేలముడిగివరిశరవరకం| కెలివనసాలీభున। కెలివనదర్శనే
చ్ఛగితికొన మెలఁగెన్|| ఉ|| వాసవుమీఁదఁ బోవు దశవక్త్రుఁడు గెల్పువహించవి
క్రమ| ల్లాసివలాశి సంగతిఁ జెలంగుల రాంగనలింపొనంగు భృం|గి సము దారగా
సముల(గ్రేవలఁ డెమ్మెరరాల్పు క్రొవ్విరు। ల్నెనలు వెట్టిరొక్కుమొగి శ్రీకరవల్లవ
రాగముల్ దగన్|| శా|| తరుణాదిత్యులనిగ్రహించుటకుఁ గాదండెత్తె నాదిత్యభీ| క
రుఁడివ్వాక్కుముఖాసురుండి తనిరంగద్దోఃప్రతాపంబు నే| జరతాదిత్యుఁడనొర్వనే
ర్చు-నెవ్వధా చండత్వమింకేలయా| నక్రరణికాభానుఁ డుదంరశ్మియసుచుంగా
ద్వించెదోద్తోడుతన్||సీ|| హంసాఖ్యగను టదివ్యసైంహాసుస్వణపంకిలనభోనది(గ్రీ
డసలిపెనేమొ| యాకాశమను తోయాటనాత్మారుణప్రభా శ్రేణిఁ గప్పఁ బ్రకాశిం
చనేమొ। ప్రతిసంధ్యలవెదుర్చు ప్రబలమందేహదైత్యులఁ దాఁకి నెత్తుటఁ దోఁగె
నేమొ। యపరదిక్పతిమిత్రుఁడనుమైత్రిఁ గెంబట్టు తనకొసంగిసఁ గప్పుకొనియె నే
మొ| ఘోస్తపస్తిఖిరాఘాతచరణశైల|కటకగైరికధాతురాగముల నెరసి। తమవు
నిండినరక్తిఁగైకొనియెనేమొ| యనఁగ నరుణిమ జరతారుకుఁడవుడు మెఱసె|| గీ||
అపరత్మాధరమెక్కువచ్చు పరసిజాప్తుబ్బిలోకించి విభీ| తివరితంబయి తద్దు వానసహా
రవతిఁ ష్ణుత్వమున్ మానితూ|రుపు గట్టెక్కఁగఁ బోవు చీకటులబారుంబోలి నీడల్
మదూ|రపథా క్రాంతి వహించె భానుతనయా ప్రస్ఫీతమల్యారు దివ|| సీ|| అబ్జినీకాం
తశోకాంధకారము విజైూదరసంగిభృంగకైతవమునఁగ। చక్రవాకీజాతిస్మరశా
తశరహాతిశోణితప్రభాశ్రేణిఁ దెల్ప। ఖగసంక్తిరవము విరహోగమునఁగాంచు వి
రాగమహిఘోరతరుకోటరాప్తినుడువ| దినలక్ష్మితు దను జెందినవివర్ణత్వంబు
వికచకైరవకాంతివి స్తరింప|నచలసంఖ్యాశ్వము లెకానియమితవాజి|వితతి లేదని
కాండాధిపతిని వేఁడు|కొనెడు తలఁపునసరిగనోయనఁగఁబశ్చి|మాంబునిధిప్రా పె

పడి మాలి యొంటి సమాలి॥ క॥ ఇనుఁ డస్తంగతుఁడైనం బాంథజనుల కాహింసింపమా
రుండు పూర్వన కెంజాయుర మొగ్గసంపులొ జగాచెంగల్వపూమొల్కలో। యనఁ
బండావు నిపాతనిస్పృహ నతాప్యా సంగవాహ్యాప్రవ। ల్లనభాగ్యాడబకీలికీలరు
చి సంధ్యారాగముల్ రాజిలెన్॥ చ॥ అలసి పతంగ దేవుఁడపరాంబుధి వ్రాలిన వే
డ్కతో రమా। తలమున నుండియున్వెడలి దారుణకాలభుజంగ సంఘముల్। గలఁచుఁ
గ నెల్లదిక్కులను గ్రమ్మెనొ శత్రుఁ డడంగ రాహు వొగ్గలికత నూఁగిన జగముఁ గ్రై
కొనె నొంపున సింహిజికటుల్॥ గీ॥ ఉప్పరము పేరెనుప్పెదుక ప్పటనఁటి। నుప్పతి
లి మట్టు గాలినస్ప్పుకంపు కప్పులోపున నమరు జార కోరకాభ। తారకాళులంబర
స్థలి నెరసె॥ సీ॥ రతి వస్న్నమిట్టల రాణించు కస్తూరి కావంక మునఁ దిలకంబు దిద్ది। కే
ళినీ భ్రూయుగ శ్రీలఁ బోలెడు నల్లచెఱకు సింగిణి విల్లుచే ధరించి। మోహాంపు రాణి
క్రొమ్ముడి యొమ్మెకైనయైనబలు వారి పలుమాఱు వట్టితేఁటి। లచ్చి కొండలి కన్నులకు
దీటు వచ్చు నీలోత్పలశర వజ్రల్లొ నరఁదాల్చి। లలితకలకంఠకోలాహలంబు లెసఁ
గ। దళముకొని రెండుగెడలఁ గాడంబ కోటి। గొల్వ రాచిల్క పౌంబ్రాణి నెక్కి మె
క్కి। దర్పకుఁడు పాంథజనుల పైదండు వెడలె॥ ఉ॥ కోరినపుంచి లేనియాలు గ్రోలఁగ
నిచ్చు సంఘసంపద। ల్బారలు గొన్న మోరి చిర జోగుణయు క్తి డళంబులాంతఁ
గాఁ। జేరిక సేయు పద్మినుల శ్రీ దొలఁగం దుముదిమ్య కాంతము। స్ఫారతరా కుల
శ్రయవిశేష మెఱుంగుమ రేకలీమనుల్॥ మ॥ తొలి యిక్కల్వరికించుఁ గన్నెలుకు
లందు న్నీరువించుం జలిం। చుల సత్పంకజకోరకాగ్రముల నస్తోకాతిఁ బ్రాపించు
తెక్కలు ముక్కల్ దుదనప్పళించు సరసింగాన్పించు నాత్మాంగమే। తిలకించుం
బతియుంచుఁ గోకి యొకఁడొంటే కంతు సంతప్తయై॥ క॥ కలువలకు మేలు దెలుపఁగ।
నలయుచకోరికల నవలసడఁపఁగఁ దొలుకన్। నెలవవి దిన నెచ్చెలి యనఁ। దొలిది
క్కనధవకాంతి తోరంబయ్యెన్॥ సీ॥ యామినీ ప్రాణనాయకు రాకవిని వానియా
ముసుల కిడినట్టి ముడుగనంగ। శ్రీసహోదరుని గర్భీకరించిన పూర్వదిక్కాంత నె
మ్మొము తెలుపనంగ। దొలి నెలదాల్చు రేదొరవిడియింపని మిత్తించిన జగ కాల్వమే
డయనఁగ। గొడుకు రాఁగలఁడంచుఁ గడుఁబొంగు వాహినీవరుని యూర్ములమించు
నొరుగపంగ। దూర్పుదిక్కునఁ బొండిమ దోఁచె నంత। లోనఁ దోడ్తో డనయయాభి
భానమూని। విష్ణుపదమునివాలింప వేడ్కనెత్తు। కప్పురపుదివ్వెయనసుధాకరుఁడు వొ
డమె॥ భుజంగప్రయాతము॥ క్రమించెం బ్రగాఢాంధకారంబు పెల్లా। క్రమించెన్
దివింజంద్రికల్హారకాభ। ల్పమించెన్ భ్రమించె న్వియోగకోకి పేరా। శమించెం జ
కోరద్విజశ్రేణి పొస్పన్॥ సా॥ సవచంద్రా తపకాంతి లక్ష్మీ దొలుత వ్రాకించె

దిక్కడచ్ఛభా। గపిరాజన్మృదుశోణితప్రవాళరంగత్సుక్రచక్రచ్ఛవి। చ్ఛాయాపా
యాదన మేధమానరుచిఁజెందత్ఫుల్లసౌగంధికా। టవిసంబంధవిభాధురంధరవటీ
స్తత్వంబు వాటిల్లఁగన్ ॥౯౫॥ వ॥ ఈక్రమంబునఁ గ్రమక్రమప్రవర్ధమానంబై నెగడు
సయ్యాగణితసాంద్రచంద్రికాకరంబు హరిహరిదంతదంతావళచతుర్దంతదంతు
రప్రభాసముల్లాసంబున నుల్లసించియుల్లసితగిరిమల్లికాప్రభవవల్లికామతల్లిక
లమొల్లంపు కాంతులెల్లం గొల్లలాడి ప్రథమకుధరాధిత్యకాస్థలచరత్స్ఫటికేశ్వర
పటాచ్ఛటాస్వచ్ఛతరవిభాసులు వ్య...బులనాచ్ఛాదించి జల్లిమొకంబుల వెల్లజల్లు
లతో నల్లిబిల్లి మైఁ బల్లవల్లవాధరులు భల్లవకంవరలంబగిలించిన ముసురు వెదుళ్ల
నుండి ఝల్లున రాలినలుదెసల నెరసిన క్రొత్తముత్తెంపుముత్తెంబు పైన త్తమిల్లి చి
త్తజక్రీడాపటుత్వచిత్తంబుతో నెత్తంబుపట్టులహత్తి పరులెత్తి వేడుక కాంత
తోఁగూడి క్రీడించు ఖచరముత్తకాశినులబిత్తరంబు సత్తెంపు వన్నెలవయిఁ జిక్క
వడు వెలయొక్కడు ...కాల ...గన్నిగలకగపడి విమానంబులెక్క యుప్పరం
బునఁ దమయిచ్ఛగాఁ జెరుగు సవ్వరి మొసలాడుల కప్పకొప్పునంజుట్టిన వేల్పు చె
ట్టుపూదండలదండితనంబు మెండుకొని పురోపవనసరోవరపరిసరంబుల నుప్పొడి
పుప్పొడిదుమారంపు తిప్పలనుపటాభులం దెచ్చుకొని యిచ్ఛకఁగలసి విహరించు నెడఁ
జీమచిటుక్కుమన్నంగళవళించి మోములు వెలవెలంబాఱ స్వైరిపసరెడివారిఁ
బూడికిలకిలనవ్వులతోఁ జిప్పలకుని వ్వటిల్లియింటిముంగిళ్లం దెల్లనిచల్లపానుపుల
పయింబవ్వళించి పెండలకడనెనచ్చెదమునివాక్రుచ్చి ప్రొద్దుపోయివచ్చిన సనిపు
కాంద్రుఁగటాక్షింపక మొగంబులవలం బెట్టుకొని నిట్టూర్పులు నిగిడించిమించినవల
పునవిట్టట్టన నేరకయూరకయున్న నీనేరంబుగావందగుననిపమయడుగులపై వ్రా
లినం గెరలినదతాడనంబు గావించు క్రించు వెలయారాంద్ర చరణనఖకాంతులపైదాం
తరలుగొనియింతలింతల బుడుగలతోనింతులతో బంతులుపాఁగిపరమాన్నాది ప
దార్థంబులు భుజియించుకలవారి వెండిపళ్లెరంబులకునిండక నిండినసముంచిత
క్షీరధారాపూరంబై కలధౌతమయసౌధోపరివరిచిత పృదులశయ్యాతలంబులఁ
బొరలువిరహిణీజనంబులవిరహపాండురశరీరంబులఁబూడుకఁబూసిన ఘనసా
రంబై యుబుసుపోకలకు నెలతోఁట లో మెలుఁగు బోఁడులు చిన్నిపొన్నగున్నలంగ
బిపూయుకఁ బూచెననసనవింటిమన్నెవానికీర్తిమూర్తిభవించి భువనంబుల వ్యా
పించెననముజ్జగఁబులఁ బ్రవహించుగంగాతరంగిణీజలంబుల కెల్లఁ బావనత్వంబు
సంఘటిల్లనొక్కటి నైయిటువ లెవెల్లివిరిసెనతనయపుష్కరవిరూపణక్రియా ధురీ
ణంబై ప్రజ్ఞాసంధకశంభునుపజ్ఞాసంబు తెలంగునం జెలంగియుల్లటపుసల్లుండై పొల్ల

స్ఫురదురపహావల్లభుండు తనలోనున్న పిల్లనఁటని సర్వవ్యాపకత్వంబునఁ దత్త్వసముగ్రం
బగుటఁ జానునువహించి పాలవెల్లి ప్రపంచంబునం దెల్ల వ్యాపించెనో యనఁ జకో
రికానీకతృష్ణాకరంబై కరంబు మెలపసితసరసీరుహముకుళంబుల వికలత్వంబు వరి
హసించులీలం దోఁ ఆసిమరాళకులాధ్యక్షవలక్షపక్షంబులకు వన్నియవుట్టించి గుహా
కుహరంబులు వెడలి నిలువందగు కోనలలోఁ జెలువగువంబు పరాతిన్నాఁ గాల వెలకొ
న్నత్తమ వెనుక దిక్కులకొదిగి దపంపజేయించి న న్నాలు మానసపలుకకున్న వెన్నెలల వే
రులు నెడివితము మెచ్చి చేకొనఁ తలు సడలించువారిం బెడఁబలి చూచి కెరలినవృ
చిలువ రాచవడుచు లక్కెఁ గన్నులఁ బ్బుకులం మలకించి కిలికించి చపతులగుయావతు
లంగలిసి యుబలిసిన కాముకలక్షణాకక్షాల లీలావిలాసంబుల నపహరించి హేలా
రవపానలీలామదలోలాత్మకత్వంబునం బరిత్యక్తచేలలై బడుబులు చేరి బహువికా
రంబులం బొదలు శబరాభీరమ్లేచ్ఛాదిజాతుల వెలతల భ్రాంతిపరిధానధారణంబు
నకుఁ గారణంబగువై ఖరిధరించి శరధితరంగమాలికాడోలికాకేళికాలోలజలబాలి
కాపాలికలతనురుచుల దండనిండికొను పాండురడిండీరఖండంబుల మెండునంగం
డుమీఱు గండుమీలజఠరవిశాలధాళధళ్యప్రకాశంబులకు నవకాశంబగువిధంబా
వహించి వేలాలతాకుందకాళిందంబుల నింపొందెడి గంధర్వమిథునంబులొండొరు
లకు మొనపంటసగంబు గొటికియిచ్చు తెల్లని యాకుమడుపులకనుంగువలైన నంగి
పెనంగి సంక్రందనచందనగంధిన్యాలికఫలకంబునం గులుకు కర్పూర తిలకంబుతోఁ
దులఁదూఁగి వేఁడి వేల్పు వెలందిమిన్న చేనలినలవరించుకొన్న సన్నజాజివిరులస
రుల సిరులం గడలుకొని యంతకాంతఃపురకాంతామణిసీమంతముక్తామణిసంతతు
లకు వింతకాంతులు సంతరించి పుణ్యజనాగ్రగణ్యలావణ్యవతీకరముకురదీధితిప్రక
రంబువలెనుకరంబగు తెఱంగునైకొని రత్నాకరాధీశ్వరవధూ భయపార్శ్వప్ర
ద్యోతమానధవళచామరద్యుతులకుఁ బెన్నుద్దిపద్దునం బెద్దయురహించి గంధవహాగం
ధసింధురగమనావతంసశ్రవణావతంసకైరవశ్రీలంగీలుకొని ధనదాయకాంగు
ళికలితవజ్రమణిముద్రికానుకారిత్వంబు నడంబు మీఱి కుమారజనకప్రియకామి
నీవక్షోరుహాస్తోమపటాంచితకంచుకచ్ఛాయల మెలంగియుం గజభసితాంగరాగ
సంగతగంగాధరాంగరంగద్విభావిభవంబుతో రవణంబుగని శరవణస్ఫురణంబు
తోఁ బొంపిరివోవు కైలాసశైలంబుపై దండువిడిసిన దశముఖుని వీరభటుల చేతివి
చ్చుకత్తుల తళత్తళల హత్తుకొని యతని వెలిగొడుగుల పడగల బెడంగుల నడుగనిక
డిమిం దొడరి ఘనసారవిభాసితంబుగాకుండియు ఘనసారవిభాసితంబై తారకాభి
ఖ్యాభిరామంబుగాకుండియుఁ దారకాభిఖ్యాభిరామంబై చక్రరంజనకరంబుగా

యుండియుఁ జక్రరంజనకరంబై హంసప్రకాశదూరంబుగా నుండియు హంసప్రకా
శదూరంబై వదాన్యవదనంబువలెను బ్రసన్నభావన్నంబై కౌముదిగావున సకలప
దార్థపరిజ్ఞానంబులకు నిధానంబై యనూనంబయ్యె నయ్యెడ॥ గీ॥ అట్టి వెన్నెలబైట
దశాననుండు । తనబలంబుల కెడగాఁగఁదలఁగి వెండి । కొండపై నెక్కి సెలయేటి
దండ నలరు । పూలరుదోఁటఁ బ్రవేశించి యున్నెలవున॥ కు॥ అవలోకంబులకుం బ్రి
యంబడరఁజేయు మల్లికామాధవీ । లవలీముఖ్యలతాగృహాళిరాజ్వలరసాలప్లక్ష
జంబీరనిం । బవటాశ్వత్థకపిత్థనారికదళీపాటల్యశోకాదిభూ। జవిశేషంబులడం
బు మెచ్చుచు నాథేచ్ఛం గ్రీడఁగావించుచున్॥ శా॥ ఆకత్రింపుటనంటి మోకనడిచా
యన్మించువన్నింటికే । శాకాళిందిలకించియాదరిని జెల్వంబైన చెంగల్వరా। రాక
ట్టుం దెలివల్వ దిన్నెఁగనియా రామెంతసౌఖ్యప్రదం। బై కన్పట్టి నదీస్థలంబనుచు దై
త్యస్వామి యుండుండఁగన్॥ సీ॥ గేదంగి వాసనల్ గిలుబాడి నునుసురపొన్నపువ్వు
లవలపులు గ్రహించి । పొగడలవరిమళంబులు గొన్నిలాలించి మొల్లల నెత్తావి కొల్ల
లాడి । పాటలీసుమసౌరభము చూరఁగొని మల్లియలసుగంధశ్రీలనపహరించి। విర
వాదుల నెసంగుపరభిళత్వముగాంచి చంపకామోదతస్కరతమించి। సరిసరస
రస్స్వరమరాళపక్షచలిత। లలితజలబిందుబృందతుందిలతఁజెంది। మెట్ట చెంగల్వపు
ప్పొడుల్ వట్టి మెలఁగు। చలువతెమ్మెరయమ్మేటి శ్రమము మాన్పె॥ శా॥ ఆ కాండా
నిలు వెంబడి శాస్త్రరథను జ్యాకబంధవువ్వంధయు। స్తోమధ్యానము మించిన ంచితకు
కీనూక్తుల్ రచింపంబిక। శ్యామాగానము వీచె నంతనలకా సౌధాంతరస్త్రైణవీ। ణా
మాధుర్యసువాద్యముల్ దశముఖానందంబొనర్పంగదగన్॥ ఇవ్విధంబున॥ కు॥ వ
లుకావుల్ వెదచల్లు తెమ్మరలు పైఁబైఁ డాయ శేరాజు వె। న్నెలగాయ న్మధుపాళి
మ్రోయఁగలకంఠీపాళి గూయన్సరుల్ లలనల్ గానము సేయ నెంటిని శివేళందోఁ
టలోనైందవో। పలవేదిన్వసియించుపాంథుని స్మరావస్మారముల్ సేరవే॥ ఉ॥ చ
క్కెరదిండితత్తడివెసం దుమికించుచుఁ బక్కికంఁడుఁడా। దిక్కితివంచునించువిలు
చేకొని మొక్కడికల్వ తూపుచా। లెక్కడు కిన్కతోఁ దొడిగి యేసిన సోభవుఁడా
ర్పైనందునం। జిక్కని తాల్మికత్తలము చిన్ని నస్రుక్కినసూరారియాత్మలోన్॥ సీ॥ చక్క
ని చెలిచెక్కు నొక్కనప్పుడుగదా యీచందురాతి న్నెయించెపొనర్చుఁ। గలికి పొక్కి
లి సోరుగాంచునప్పుడు గదా యీపొన్నపూఁదోఁటయుంపొనర్చుఁ। జానవాతెరతే
నెలానునప్పుడుగదా యీతెనెసెలయేటు లింపొనర్చు। సుదతిముచ్చటచెవిసోఁకు
నప్పుడుగదా యీ చిల్కగుమికులుకులింపొనర్చు। నతివచిరునవ్వు వీక్షించునప్పుడు కద
యీశరచ్చంద్రచంద్రికయింపొనర్చుఁ। జెక్కు లేటికి నిందొక్క టెక్కులాడి। యివు

డుదొరికెనఁగదయిన్నియుంపానర్పు॥గీ॥అనితలంచుచుమనమ్సురుమునుఁబట్ట। వక
ఋగా వెన్నెలలుగాయుఁదోఁగలతేది। నక్ట్రిచూచుచువిరహార్తుఁడగుచుమున్ధు। సు
మ్మరుయొక్క తెరాఁగోరుకొనుచునుండె॥అయ్యవసరంబున॥సీ॥కులిశాయుధునివిం
డుకొలువులోఁగుజరాశిషేలికోవులఁగొంత మెచ్చవడసి। దోనిమొనఁదెగివచ్చిన
ట్టివీరుల నెదురొక్కఁడోడిచేడెలఁగూర్చిననికి। యుమగోమిాడిడిపలె నెవచ్చెద
నంచుఁవకుకించుయుజ్వలఁదాళ్ఁబలికి। చెలిమిచే వేఁటవచ్చినమేనకాదివ్యాస్త్రండు
బింబాస్యలనిండ్లకనిచి। ప్రాణవదమైనధనరాజువట్టిమీఁద। బాళిత్వర సేవురం
భలోఁవలికిఁబోయి। శాసెచనుకట్టుబంగరుగజ్జెలాది। గావదలిశీఘ్రమునజలకంబు
లాడి॥సీ॥ఎలమాదళపుమేలిజిలుగుపావడచూచివలదనిచలువపావడధరించి। చంద్రి
కవనివన్నెచేలయోలనిమొలున్నజిగిబురుసావనిచీరగట్టి। కస్తూరికావర్ణశిస్తుగా
దనినీటుగాఁదాలికుంకుమగందములఁది। జంటముత్తైపుకుట్టుజంటరవికయుమానిర
హించుమొగ్గలరవికఁదొడిగి। కపురతిలకంబుముత్యాలకమ్మదోయి। తారహార
ముమగరాలదండరెట్ట। పేటపావటబొట్టునునీటుగులుక। నాత్మకింపైనసింగారము
వధరించి॥క॥ఎడలేకకపురవాసన। లడరెడిబాగాలుకొన్నిపాకులమడుపు। ల్వడఁ
తుకవడిపిడుకొనివెం। బడిబడిరారంభసంభ్రమంబునవెడలెన్॥వ॥ ఇవ్విధమున
విల్లువెలువడియుప్పల్లవాధరినలకూబరోపగూహనోల్లాసంబునఁ బజాలు దేరిమే
లివలిపెనరిగంచుచలువపైఠాణిశాలువమేలుముసుంగిడిశరద్ఘనంబులో వెలింగె
డునెలరేఖందృణీకరించి మగరాలవంజరంబునంజెలరేఁగువలరాయనిడట్టంపురా
చిల్క కనుంగుచుట్టంబైదిట్టతనంబుతో నవనిధిపట్టభద్రనిపట్టణవర్ధంబుపట్టివదం
బులంబెట్టినకుట్టియలుకటంబులతోబిట్టుగామొరయురజతగిరికరుగుదెంచెనట్టినా
మయంబున॥క॥అరుదెంచితోడిచేడియఁ। బరికించిసమీపమయ్యెఁబడఁతియలకా।
పురమదెయదెయాచక్కని। దొరబంగరుమేడయనుచుఁదొయ్యలియవలన్॥మ॥
కనియెన్నత్తగజోత్కరోత్కరజపూత్కారోత్కటాంభఃకణా। ద్రవనభఃప్రాం
చితతారముగాసురనదీరంగత్తరంగాబ్జరం। గనటద్ధాత్రీతురంగసంఘమునశంకా
కృద్విసీలాంశుకే। తనదివ్యద్రథఘోరముగా దశముఖోద్యద్వాహినీవారముగా॥
క॥కనియిదిరావణసైన్యము। లనితెలిసివయస్యఁజూచియూరులుమూర్ఛ। ల్చనరా
దీతెరువుననిఁకఁ। జనఁదగుగిరిమీఁదమనమనకియరొయనుచున్॥క॥ఆలలనాపజాక్షి
యమరుల। పాళెమునకుఁగొంతఁదొలఁగిపావననందా। కూలంకషయవ్వలిదరి। కే
లీవనిఁజొచ్చెనిజసఖీరత్నముతోన్॥గీ॥ ఇవ్విధంబునదశకంఠుఁడేకతమున। నున్న
యలదోఁటయేదైవయోగమునను। లేనువులియున్నపాదసొచ్చుతేజినగిదిఁ। జొచ్చి

యెచ్చోటు మెచ్చు చువచ్చు నపుడు॥సీ॥అప్పద్మనయనకీల్గొప్పనఁజుట్టినవిరిహారల్లైసర
ములవరిమళంబు। లక్ష్మణుదుటసోయగము గాదిద్దినకస్తూరితిలకంబుకమ్మతా
వి।యబ్బోటివిగిగబ్బిగుబ్బలనలఁదినకుంకుమగంధంబు క్రొత్తనలపు। ఆచ్చెల్వచె
ంగ్నసందినసాదరసంపెఁగపువ్వు చాయలజవ్వాదిసౌరభంబు। లమ్ముఖుఁగుబోఁడిపు
క్కిటితమ్మలముననెగసులుగొను పచ్చకప్రపుఁగొనిపోయిపర్వె। మునినిఖిలా
ఘఫలత్వ మొనయ నెదుటఁబెట్టెఁజలపూరితము మ్మొగపిన్నవాఁడు॥ శా॥ అయ్యా
మోదమునాసికాపుటగతంబై సద్దయావ్యాపరుం।డయ్యాకేవలసాధ్వితంబయి
నదివ్యామోదసంశ్లేచెనే।యయ్యారంపుమిటారిచేరినదియోయాయుద్యానభూభా
గముల్।వెయ్యేలామెటులైనధాతనిపుడేవేనోళ్లఁగీర్తింపనే॥వ॥అనితలంచుముని
జాగ్రభాగంబున॥క॥కరకంకణపదమంజీరరవంబులుదిశలనొరయమరశనయుమొర
యుఁగ।మురుగజ్జెలగుత్తులువలె।సరభసముననచ్చుపెల్లుపానింగాంచెన్॥క॥ తనివి
న్వేఅపడిభ్రమఁగొని।తనువుతుళిదికొంతపడికిఁదనుఁదెలిసిదళా।ననుఁడస్వనితమ
తనూవిల।సనములుపలుమాఱుఁబొగడసాగెందనలోన్॥సీ॥ మించిదృష్టికిమిఱిమి
ట్లుగొల్పెడునిది తెలియఁగారు మెఱుంగుడీఁగెయో మొ। కార్తెఱుంగునకిట్టికళగల
దేయిదిసొబగైన వెన్నెలసోగయేమొ। వెన్నెలసోగకీచిన్నెలున్న వెయిదిమరుని
శాచిల్కసాంబ్రాణియేమొ।చిలుకసాంబ్రాణికిఁజెలువంపునడలుండునాయిది
కలికిరాయంచయేమొ।కలికిరాయంచకీసొగసుగలదె। యొమ్మెగలదిదిజాళు
వాబొమ్మయేమొ। జాళువాబొమ్మకీవిలాసములుగలవె। మెచ్చనగునచ్చరవె
లందిమిన్నయేమొ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
మా॥ఈదనుండేన్నజియించెదీనినజుపైమాఱొడ్డిపేదున్ననీ। యెదుటుంగుబ్బలపొం
కమీమొగములోనొయ్యారమీమేనిలోఁ। గుదురీకన్నులబెళ్కులీతళుకులీగ్గొప్ప
న్నశృంగారమీ।పదియారువ్వన్నెపసిండిచాయుకుఱిదీపద్మాక్షికింగల్గునే॥సీ॥ కలు
వలీడనవచ్చుఁగలువలకేటికంటిసోగలు డాలు మెఱుంగుచూపులున్న। జక్కవలన
టినాఁజనుజక్కవలకిట్టియొడలేనిపొందికలెపుడున్నఁ। జేంట్లుదీటనఁదగుఁజేం
టులీదీటునగుపుఁబాయకజతగూడియున్నఁ। జిందంబుసరిపోల్పఁజెల్లుఁజిందము
నకీసుగంధంపుతెలుఁగుచెల్వండియున్న। నెటులసాధ్యమౌనుపమింపకయునిలేని। వా
నినెటువలెఁబ్రతిసేయవచ్చుదీనిఁ। బలుకువాల్గన్నులనుగుబ్బచన్నులకును। గప్పుకీ
ల్గొప్పునకు మెడయొప్పునకును॥ఉ॥పచ్చలకంకణమ్ములనుభాసిలుచావలికేలదాళు
వా। పచ్చెలకొంగుదాల్చితళుకుంజెలిచెక్కులుచెమ్మరింపఁగా। హెచ్చుపిఱుందు
భారముసహింపకనెన్నడలింతకొంకఁగా। నెచ్చటనుండిమెచ్చటికినేగెడినోయి

దివెమొంటిపోటుననా॥ క॥ నవపాల్యాపులజెఱకు నెమ్మేనందుకె దెల్లవా
తెల్విగుబ్బుకనడల్ గీల్కొనుత త్తరంబుపలు కోరుక్కుల్లంచ నఖంబులు బెనంగొను
భావంబు నఖిహితోక్తులపలాపనీ యనికొక్కుమ్మెరెమె । కన్నెపై పెల్లపడిపోగుచు
న్నసొలపుంగాన్పించెనా చూడ్కికిన్॥ సీ॥ ఓయీమహాంగసుందరీమెలగాగముచ్చట
ల్పింపంగాఁగిటవారపించునొక్కో । పేరెమ్మెనకేయుత్రిదాకె అతే నెలిచ్చిపై
కొనివమియించునొక్కో । దేహకొలదొరీవధూటీపడ్చనంతంబుచేఁబారవశ్యం
బుఁజెందునొక్కో । పూవున్నదానికేలాడన్కాపలి రెంటిచెనకులు కళలూరఁజేయునొ
క్కో। యీవెలఁదిజన్మసాఫల్యంబు లేమియొక్కో । పలుకోవినన్నరతికేళి నెలదొక్కో।
దేలకుండినదీని నేనేలపిమతు। నవవరాననుఁడు దవ్వత్తినట్టిలేదె॥ ఉ॥ బావురుగా
నిఁజూచి వెఱపైకొనఁదల్లడపడుందుమాను తే। జీవ లెనుం డెఱుఁగుల్లునఁజేద్వడిపేల్పు
వెలందిపోవనా। త్రోవనడ్డమై నిలిచితో యెట్లలి రేల్లవఁబట్టినిల్పిసోం। మావమాలంగ
దాని మొగము ట్టికనుంగొనిరావణుండనుక॥ ఉ॥ ఎవ్వరిదాన వజలరుహేక్షణయె
య్యొది పేరు దెల్పవే। జవ్వనిరావు నిన్ననిలఁబిచయ్యానబోయెద వేమిటారినీ। జవ్వనము
న్విలాసము నుజక్కఁదనంబు నసీటుఁజూచినకా। బువ్విలుకాఁడు నైనభ్రమపుట్టుగదే
భువనైకమోహినీ॥ సీ॥ కుచములు సన్నఁగదుర్కొవ్వకొట్టిన నీటుఁగనుఁగొన్న మో
హాంధకారమొదవు । రవికతాఁగుల్కుత్తోరంపుగుబ్బలకుందుపుప్పొంతఁగనుఁ
గొన్న పులయురత్తి । చెవిసందిమొయిలుగాఁ జెరివినతొగరేకుతిలకింప నామో
దములుజనించు । సొగసుకచ్చెలముడి జొక్కశోభిలుసాభిఁజూచిన దుపడిపల్లవ్రె
డముఁ। గన్నరవు రేఖదగునెమ్మొగంబునందు। రహిఁవిలోకింపమదిచంద్రరాగరంబు
నింతసింగారమూనియాయింతిఁగూడి। యెందుఁబోయెదవీ వేళయిందుబాల॥ సీ॥ ది
నముఫలాహారము నఁదపింపఁగఁగబ్బచిలుకలు నీలాగుపలుక నేర్చెఁ। దలిరుటాలుకు
దినితపమూనఁగాఁగ జాపైకంబు నీపాటపాడనేర్చె । నలరుతేనియలానియడవి
నుండఁగఁగ జాముఖులునీచూపులట్లరనేర్చె। జలము గ్రోలితటాకములవసింపఁ
గఁగ రాయంచ నీనడలనోయగము నేర్చె। నెలఁగియిటువంటినీమాటనీదుపాట। నీ
సొలపుచూపు నీనడల్నెమ్మినసఁగఁ। గనఁగదోరుకునెటుకన్యకాముకులకుఁ। బలు
తపంబులుగావించిబడలకున్న॥ ఉ॥ కొప్పాక చేతఁబట్టిమదిఁగోరికెలీరికలెత్తఁదే
నియ। చిప్పిలుమోవి గ్రోలినను చెక్కిలి నొక్కుచు గుబ్బలంటుచుం। గన్నెరవీడెము
చ్చితమాకంబు ననీవి వదల్పియాంతనీ। గొప్పపిఱుందుపై నెలసి కూడిన మేటికి స్వర్గ మే
మేటికిక్॥ చ॥ పలుకులు వేయు నేలనిను బాలకనుంగొని నంతనుండియుం। జిలుకపటా
నిరాతుత్వగసైసెనికందమునిల్వఁజాలనీ । మొలకమిటారిచేటననుముద్దుమొగం

బోకయింతయొ త్తితోఁ। గలిసినుతెప్పలార్చి కడకంటఁగనుంగొని కౌఁగిలింపవే॥
ఉ॥ లోకములేలు వేల్పుదొరలుఁ సురలున్నరులుఁ భయాస్థులై। చేకొనుచుండున
న్ననుతి సేయుచు మ్రొక్కుచు రట్టివాఁడనే। నీకు నిజంబు గావలచి నేఁడిదె యంజలి
చేసి మ్రొక్కెదం। జేకొని మోవి తేనె దయసేయుఁగదే తగదే పలంపఁగా॥ మ॥ అ
నుమానింపకు సన్నువంటి పురుషుం డాశించి నన్ ద్రోచిరా। జనివే తెంచుకయ్యనీదా
దయనాయుము పై నాయందుఁ విసర్జించి చూ। చిన గూరంతకొంతయుంగలదె నీ
చెల్వంబు సాఫల్యముం। గననాముచ్చట దీర్ప వేయని బలాత్కారంబు గావించిన౯
క॥ గడగడ వడఁకుచు నుడువులు। తడఁబడ సిగ్గడర నెడదదడదడమనఁగా। జడుపుం
జెమ్మట నొసలుం। దడియఁ దశాస్యుఁ గని రంభ తడయక పలికె౯॥ ఉ॥ వేడుక కాంద్ర
కై తిరుగు వేశ్యలనాడిన జాడ నన్నుని। ట్లాడఁగఁ బాడియా నెదనుజాధిప మామవునీ
వునీకు నేఁ। గోడలవాదివ్వదు రెకోవిదులన్యులు పొహద్రృష్టిపై। నాడిన మాన్స్ఫ
నీవెకలి యుండ మకింపవేమి సేయుదు౯॥ చ॥ పొలుపగు బ్రహ్మవంశమునఁ బుట్టి
శ్రుతుల్పఠియించి ఘోరని। ష్ఠలఁ దపముల్ ఘటించి బహుసత్క్రియలూఁది నని
మ్ము వంటి పెద్దలె తగువారియున్వారు సఁ దప్పి చరించి నన్ను చెల్లగా। ఖలులిఁకఁ బా
య నేరుతు రెకాపథముల్ దనుజేంద్ర నావుడు౯॥ క॥ వకవకనగి దశకంఠుఁడు। సకి
నా తనుజునకు నీవు సతివై కోడం। డ్రిక మెపుడు చేసితిపనీ। మొకమే నేనెఱుఁగఁ దె
ల్పుము నిజంబని న౯॥ శా॥ అంభోజాననపలెక్కఁ జానవసుతుండా నేక నాయుంచితా।
రంభుండా నలకూబరుండతఁడు భార్యంగా ననుం జేకొనె౯। రంభా నామము దా
నఁ గోడలిని గానా నీకు నీవట్టితో। సంభోగించినయప్పుడే తెలియుమీ చందంబుదై
త్యేశ్వరా॥ ఉ॥ నీకొమరుండు మెచ్చుటకె నేఁడిటువంటి మనోజ్ఞ వేషము౯। జేకొ
ని పోయెద౯ విడువు శీఘ్రమె పోవలె వేది యుండు నా। రాకకతండు విక్రమధురంధ
రుఁ డించుకయున్గ నేనిచీ। కాకుపడు౯ జగంబులదిగా కతపోధనవంతుఁ డారయ౯॥
క॥ నన్నుఁగని కోడలనుచున। గన్నులఁ గప్పకొని ప్రియము కావింపుము మీ। యన్న
యపవది నెయ్యనటు వలె। మన్నింపఁగఁ దగదె నీవు మామవుగావే॥ చ॥ కొమరెలు నీకు
వేరె పదికోటులు వత్తురు కోరితేనియీ। తమకము మీర గాదసుతు దారను బట్టిద శా
స్యుఁ డెంతయు। క్రమమొనరించెఁ జూడుమన రానరివారవకీర్తి హేతువౌ। నిమిష
సుఖంబుఁ గోరి జననిందలఁ బొందుదు రెట్టివార్దృశల్॥ మ॥ తగదయ్యా దశకంఠ
వంశగుణవిద్యాశ్రీలఁ బోకార్చుచే। తగదయ్యా యిది తొల్లి సన్విడిచి పెద్దల్ సన్న
త్రోవన్నైలం। గిసురుత్వంబు నహింపవయ్యా యనియగ్గీర్వాణి ప్రార్థింపఁగా।
నగుచు౯ దైత్యుఁడు రంభ వాతెలి సెఁగాం దాని తోడల్ చూచిన౯॥ సీ॥ పౌండరీకని

కూఁకిఁబరఁగు వారికిఁగాక కలికి! నీకు సుదోయి కాంచఁదరమె! హారిమేధకలనఁబాయు
విధస్ఫూలకుఁగాక పడఁతి! నీలేఁగౌను పట్టఁదరమె। తెలిసై దువలఁజారసిలుపూరుల
కుఁగాక చెలి! నీకటాక్షంబుఁజెందఁదరమె। ధర్మసంగతి మీఁదగు ధీరులకుఁగాక
చెలియ! నీకనుబొమల్ తెలియఁదరమె। రాజసూయక్రియాలీలరహివహించు। సు
గుణులకుఁగాక నీముద్దుమొగము దొరయఁదరమె। యితరులకతనుం డుతటిమెన
న్నుఁ। దరమెటఁగిచన్నగవఁజేర్చె తరుణిప్రోవు॥ చ॥ కులిశము చేతఁగాఁ బవనికోపు
లినీను నుసోఁగ కల్కి! వా। లులుపమితారిచూపు లెకజానెఱవేర్చు బలారికొల్వులోఁ
గలవెలయాండ్ర కెల్లనశిఖామణివై వెకజాము ఖక్రియ। న్సలిపెడి వారికందిత ఫ
లంబుగ జాని నుఁగూడియుండుటల్॥ చ॥ వెడవిలుకాఁడు నన్నరిభవించెనికన్ని సు
మానఁజాలనె। క్కడిపెడవావులెన్నెదవు కామిని! యెక్కడ నే సుమామనె। క్కడి
కొడుకేటి కోడలవుకంటిమె యుచ్చరజుచ్చెకంటికె। క్కడ నొకరుండె భర్తయు
నఁగా వినియుంటిమె తక్కొటికిఁ॥ ఉ॥ అలివేణీవదిలోవలంబదు నొకండైయుం
డెనో లేదో జాక్కలరీరాయలపట్టి యంతట నెనీకుఁ వాఁడునిక్కంబుగాఁ। జెలు
వుండేకటనీకు మామనగుదుఁ జేజేలకుఁ నీకునుఁ। గలవే వావులు నన్నమాత్ర
ము వితాకారింతు రేమాటలన్॥ సీ॥ జనకుండు నా తండ్రి నుజన్మంబు సేసిన వనిత వా
రేమి కావలయు నీకు। నన్నదమ్ములు సోమయాజులై వెలసిన వనితవారేమి కావలయు
నీకు। బావయు కాఁదియు బవరానఁగూలిన వనిత వారేమి కావలయు నీకు। నల్లుఁడు
మామయును నిఁద్రెళ్లి వచ్చిన వనిత వారేమి గావలయు నీకు। వావివరుసలు గణియిం
పవచ్చితేని। వనితమాతో డమాటాడవశె మెనీకు। జాలునిఁక నేలరమ్మని కేలుపట్టి। బా
లఁగొనిపోయి చెంగల్వ పాన్పుచేరి॥ సీ॥ తమకించి యొడిఁ నుంచి తమ్మిఁబోలిన మోము
జిగిదక్కమోములు చేర్చి చేర్చి। వెలతూఁడ్లనగు బాహువులు గుందవెడిదంబుల
గుసందిళులసందిన దిమిదిమి। లవలీదళములట్ల సవరైన చెక్కులు వాడువారగ
ముద్దులాడియాడి। చిగురుఁగేరెడు మోవి యొగలించి పలుగెంపులడఁగఁజేయుచుఁజే
నెలాని యూని। కుసుమకుంజరులనబించు గుబ్బచన్నులఁగదుమఁ బెట్టుకరములన
దిమిదిమి। నీవిసడలించి బడలించి నెలతనపుడు। కరినరతులనలంచెరాజు సవిభుం
డు॥ మ॥ అక్షతాశ్లేషణ వీక్షితాననము యుక్తాలాపము వ్యంజిత। భ్రుకుటీక ప్రణయం
బకల్పితసక్రుత్ప్రంభావము వ్యక్తబం। ధకళామానుమలబ్ధకూజితము సందష్టాధరం
బయ్యెన్। త్యకపతెంత్రుంగరఁగించె దావిరతమౌ హావానిమేలెట్టిదో॥ ఉ॥ కటిచ
క్రంబు చలించె హారగతముక్తా తారముల్ రాలెనం। తటమోము న్నెగ తేఁటిగుంత
లవిభాధ్వాంతంబు వ్యాపించెను। తటన్నలోఁ జగిరుల్ వడంకె సవలగ్నవ్యాపు

మున్ మేఘమాలార్భటి ప్రేమ నెనా దనుజాండు బల్మిమెయి రంభఁ బట్టి భోగింపఁగా॥సీ॥ రాజహంసనిహారరమణీయతార్ష్య వాకాశవీథులు లాంఛనంబు కలఁచునటులు। సింధునాయకుపొందు సేయఁబోయెడి తరంగిణిని దేశము గలఁగించునటులు। పున్నాగసంశ్లేషమున కెక్కు నెలతీఁగెఁ జెనకి గాడ్పు చలింపఁ జేసినటులు। వలరాజు చేదించు వహింగాం చిదులకించు నలయుంచఁగిటి నొంచినల విసటులు। ఘనవిఘ్నవిపట్టిఁగను నట్టి తలఁపు పుట్టి। సోసురంభ నాంబినిమైనిటులఁబట్టి పెట్టినప్పుడేళ్లి నలుపుటఁబెట్టి పడిచి। పెట్టెదళ కంతుఁడా మేలుకట్టి పెట్టి॥ వ॥ ఇక్కడఁ బడిన మొక్కలి గరక్కసుఁడు ఱెక్కలరాజు చేతి నెక్కుడు వడువున విడువంబడిన బాణంబు గాఁ బదునెక్కి వెబ్బులి వాతికిం జిక్కియుఁ జిక్కువడిఁ గిడిసహరిణీవరణి బాహునఖగహ్వరంబు నంటిన యులు దేరిన చంద్రకళ చందంబునఁ దుద్దండదస్యు భ్రమరింద్ర గ్రనిహాతకిఁ దప్పి వెలువడు చిలువ చెలువ చెలువునఁ జెదరిన ముంగురులతో బెగరిన బెళుకుచూపులతోఁ బ్రిదిలిన నీవిబంధంబుతో వదలిన కేశపాశంబుతోఁ బగిలిన బింబాధరంబుతో నొగిలిన చెక్కుటద్దంబులతోఁ గరఁగిన కపురతిలకంబుతోఁ జెదిగిన తారహారములతో బడలిన నెమ్మొగంబుతో వెడలిన బాష్పజలధారలతో నలగిన కన్నుదామరలతో నలసిన కరాములాంగంబులతో వాడిన విరిసరులతో వీడిన భూషణంబులతో వసివాడు చిన్నియడుగులతో వసివాడు వెన్నడుము తో నలఁగిన బ్బిగుబ్బలతోఁ గలఁగిన నెమ్మనంబుతో గాసిపడి నజఘనంబుతో వాఁడిఁ జెడిన తనుకాంతితో వ్రీలిన కంచుకంబుతో రాలిన చేర్చుక్కముత్యములతోఁ బొలుపు లేని యంగరాగంబుతోఁ దలఁపరాని దీనభావంబుతోఁ గనుగందిన బాహులతలతో వెసఁగుందిన పెందొడలతో నెడ లేని గోటిచెనకులతోఁ గడ లేని చింతాభరంబుతో నాకారంబు దాల్చి వచ్చిన శోకరసాధిదేవత వలెనద్దేవతయావతపుణితోఁ బ్రకెదురుపచ్చియూరడించి మచ్చికమాటలాడు నెచ్చెలికై దండఁగొని యాలవాలచునోలవాలుచునిట్టూర్పు నిగిడించుచుండె నిచని॥మ॥ అలకాపట్టణ రాజమధ్యమునఁ జేనలవుం గోటలో। వలిబంగారుమజారమ్ము గడిచి నగా బ్రాఁగెంపు రామేడలో। నలుకగా గీల్ గడఁగొట్టు కేళికి మోహారిద్ద కెందమ్మిబొం। దళపు బ్రాతను వ్రాసినట్టి పడకింటన్ మించు ప్రాఁబొన్నుపై॥సీ॥ హెచ్చుహా సనసక్కలిచ్చి చుట్టిన పాదపద్ముపు లీఁడని వెడఁగుఁదమనేని। విరకి వేళయిదంచు వీణ నెచ్చుగ జేసి వించి తెచ్చిన గానవిద్యచాని। బాలి నోవి నేర్పుతోఁ బూవుఁ తెత్తులుగట్టి వేడ్కఁగా నిక లిచ్చు విరులవానిఁ। బరిహాసకులు నీటుల్ బయటికొంత్రుమొగసాలఁగాచి నారని తెల్పుకటికవాని। నిండుకయుండేలి చూడక నెందు మీఁద। హాళిభూను లేక నింత ప్రొద్దాయెరంభ। రాకపోకున్న దేమి కారణమొ యనుచుఁ। జలమున

లకూబహుసఁజేరితలిరుబోఁడి॥క॥అడలుచుఁగాటుకకన్నీ। రుడుగక జడిపట్టిపరింపు నెడలుగడగడక్। వడకఁగనిట్టూర్పులనెగ। ఉడరఁగదీనగతినవినయముగులవ్రాలెన్॥ఇవ్విధంబున॥చ॥అడుగులవ్రాలియున్న యలకలియుగ్రతయమలింపలత్తరంబు పరఁగలేక నెత్తిమొదిపడిడిచేలకొంగునమంగఁగా। బడిఁగొనునశ్రువుల్ తుడిచిజాఱెడి క్రొమ్ముడిచక్కఁబెట్టి మాపాదిమెందంబులైనసైనికుడెపుకూరిమిపట్టియిట్లనుడా॥సీ॥కనుచక్కఁదలచెమ్కఁగాఁగనునిమ్మనిబోయిలికేడుకిసుండుగానిపలిచెఁ।గొదమలుపస్పలుష్టిపొలనుసెజకురుల్చెలింగయేబలిసెందుచక్కఁదలిచె। వెలలేనికళలతో వెలయునీనెమ్మోమువనితయేచికలుంతుచాడుపలిచె।నంటినఁగందుఫ్రాపంటినీనునుమేనుఁగువయేదుజాతియుగడుపలిచె। నెలఁతయేచలచిత్తుండునీపిపాళి। కలికివాల్గన్నులనునీరుగ్రమ్మఁజేసెఁ। దరుణివిపరింపుమేనిచతమెఁడుమీఁడ।చేసెటుంగకనిన్నింతఁజేసెననిన॥ఉ॥కోపలినంటనుమ్మరపకుండుచుమేనుసెచుర్పఁగేలుకేం।దాపురదోయిపొడ్విథనవాఁడుకునందనుఁజూచివల్కెనో।స్వామినినుంగనుంగొనెడివాంఛదినంబునమండియీవయు। హ్యామణితోడఁగూడుకొనిచయ్యననేనిటకేసదేరఁగన్॥మ॥నను ద్రోవందిలకించిచత్రైమఖుఁడప్యాయుంబునంగేలుపట్టినచోఁబట్టిరమించినట్టితెలిగంటిఁబట్టిభోగింపవచ్చునెమామాతగవెంచుకోడలనటంచున్ జాలఁబ్రార్థించినన్। వినఁడద్దుష్టుఁడుబల్మిఁబట్టిచెఱిచెన్వమాటలింకేటికిన్॥చ॥తగవునుధర్మమూఁకొనసిదైత్యునికేఁబలుకానదికుఁలే। కగపడిగాసిఁబొందుమనసింబుడగర్భుఁడువ్రాసియుండఁగా।వగలిఁకనేలమైనబలవంతుఁడొకండిటుచేసెనంచునీ। మొగమునఁదెల్పినీహృదయమున్నొగిలించుటకాతిఁజెందెదన్॥చ॥అగములవ్రక్కలించుకులిశాయుధునంతటివానిపీటిపై।జగడమునేయఁబోవునెఱసాహసివట్టినవాఁడవానవే।వగవిడిపించుకోఁగలనవారణమానముఁబోకముందరన్। దెగువకుఁజొత్తునన్నువిధిన్విధిచేసెనమర్త్యకాంతఁగాన్॥క॥నలకూబరువిగికౌఁగిట। నలరుచుసుఖియించురంభయుఁటయురువదిచే।తులరక్కసిబలుసందిటఁ। గళవళమందునఁటదై వగతినేమందున్॥ఉ॥అనుమాటల్విని సుండెదిగ్గనుచఁగాత్రస్వంబుకెంపమ్మితో। నెనఁగాగన్నులచుంటలుంటికొనఁగానీస్వాభిమానంబుల।స్వనుగాఢంబులనాత్మనెప్పికొనఁగాఁబేరల్కఁగాంతిపూజల్।వనఁగానన్నలకూబరుండుదనుజున్శాపింపనుద్యుక్తుఁడై॥మ॥తనలోనెక్కుముహూర్తమాత్మపరకృత్యంబెల్లఁజింతించిపీ। విరోధించుటమంచికార్యమనుచున్నిక్కంబుగావించిది।గ్గనఁబూఁబానుపుడిగ్గిదోయిట్లనుగంగాతోయమునూనియు। తిరుగాథస్థితినుంచిరావణునిసుద్దేశించినక్రో

ఘుఁడై॥ఉ॥ఈవనజాండముకోరికవహింపనిరంభసుబల్మిఁబట్టిన ట్టూదటనింకనొప్పని ష్ఫృగాతులబల్మినిబట్టెనేనిస । న్మోదపుఁడీ అనంతశిరముల్పదియుంబదినూలుప్ర కట్లై । మేదినిఁగూలుఁగావుతనిమేపములోభువనంబుమెచ్చఁగన్ ॥మ॥ అనిశాపో దకముల్విసర్జనముసేయన్ దేవతల్మెచ్చిభో । రనవహింపఁబరిపుష్పవర్షముల వార్య స్ఫారధారాభర । స్వనగంభీరమృదంగఘోషములదిక్చక్రంబుభేదిల్లనం । మనఁ గాఁబేరిమ తించుచున్ సతులుసంతోషించిరెంతేనియున్ ॥క॥ ఆపౌలస్త్యకుమారు ని । శాపమువినివత్క్సమఖుఁడుసంతాపించెన్ । బ్రాపించెవాటనుండియుఁ । గోవ సలకునోంబుజానుకూలత్వంబున్ ॥తత్సమయంబున॥శా॥అన్నాళీకభవప్రదత్తవ రమహాత్మ్యంబునంగ్రూరుఁడై । యెన్నండెవ్వరిరావణుండతనిదుష్టేచ్ఛల్ని వారించెనేఁ । డన్నాన్నలకూబరుండెప్రబలుండంచున్ సుధాంధుల్ నుతుల్ । వ స్నన్ సోఁగిరికారలంబడినబాలల్వోందిరానందముల్ ॥క॥ అలప్రియురాలికినిటు వలె । నలకూబరుఁడుత్సవంబొనర్చితదీయా । విలభావముఁదడియిచ్చకు । వలసినటుల మెలఁగెరాజువసుధాధీశా॥వ॥ అనిపల్కి-యగస్త్యమహామునిచంద్రుండువెండి యురామచంద్రునకిట్లనియె॥సీ॥పాండరీకసమృద్ధిఁబాటఁగాశశికిరణాములఁగనా వె న్నెలల్వలకఁబాతెఁ । బతివివర్ణాత్రస్రకర్మసతులకన్నులపోల్కి-రాజుచెన్నఅఁడ్డి కొరములుబడలెఁ । బద్మినుల్వెతఁజెందఁబరిహాసించినదోషమునాఁగఁగుముది నుల్ మురువుఁదొలఁగెఁ । బాంధసంహారబీజమునమూర్ఛిలెమారుఁడనరతిమఱ ములనలసితూఁగె । నిదురలుడిగింపువారతికెదలవ్రాలు । వాలుగంటులయోరాణిమ త్యాలసరుల । శైత్యమునసుల్కి-వడిరభసమునలేచు । వత్సతులనవ్వుదీపికల్ ధవ శరుచుల॥ఉ॥ కంతురకాంతకాంతపటమున్ హరికాపవనప్రవీణసా । ధాంతరభా మినీవ్యజనతాంచితమృత్తికచోత్తరీయమై । లాంఛనమృగీముదాగురుసితాభ్రపటీర విశేషవాసనా । క్రాంతములై దిగంతములఁగ్రమ్మెనిశాంతమరుత్కిశోరముల్ క॥ మునుకొనివేసవతరగరి । దినమణిగనఁదివురుపూర్వదిశకుంగానఁజూపినముం గరముత్తెమువలెఁ । గనఁబడియెన్వేసుచుక్కకలధౌతరుచిన్ ॥ఉ॥ కాయజుబారికో ఓమునుగాలమిక్కై తమకొడిజాతివాఁ । డాయెసుకెంపుడట్టిదొరవాఁగిజయిం పదళాన్యఁడీయెడం । బోయెముని త్తెఅంగుళిమప్రోలికిఁదెల్పుదమంచుఁబెట్టుగాఁ । గూయిడుచున్నవోయనఁగఁగుక్కుటముల్ రొదసేసెదిక్కు-లన్ ॥క॥ తమివిధుఁగ లిసినయంబర । రజవులకాంపరపరంపరలుదోడ్తోద । త్సమయశిశిరానిలునిచే । సమ సెనెయనఁదారకావ్రజంబులడంగెన్ ॥క॥చెలిమికినినుండుబలుకర । ములతోఁజను దెపమన్నుషుట్టినయందయా । వలవటికివేళవీఐస । తెలివిచ్చోపుజిగిదూర్పుతెలతెల

నమ్మోర్॥ గీ॥ అందు ద్విజరాజనామించు చందమామ। వనలనిద్రాంధకారాబ్ధిము
నుఁగఁ జేసె। మేలుకొలిపెనిమ్మండెంతమిత్రుఁడనెడి। ఖ్యాతి పులుగులు కలకలవలికె
దిశల॥ చ॥ లలితమరందకాంతముకుళంబులఁ జిక్కినకైతవంబునం। బిలుకలనాం
త్రమువ్విడిచి పెట్టి నిశింబ్రతిపక్షబంధులో। కలువలకొద్దికై యువివియఁ గందిసఁగ్ర
మ్మ ఱంజేరు లేఁటులన్। గలకలనవ్వెఁ బద్మినులు ప్రస్తుతకాచ్ఛనిభాచ్ఛలంబునన్॥
మ॥ గిరిభృద్వృతమున్ బాసి శీతకిరణాకేందమ్మిఁ బ్రాపించుటు। స్ఫురిగన్ శ్రీ వెలయ
న్సరోవరనభోభాగంబు సన్మించె బం। భరభామాహృదయాననములకు వివర ప్రత్య
గ్రవర్యాగ్భటు। ల్తరళోత్తుంగతరంగరంగవిలసత్తాకదంబినీలాస్యముల్॥ వ॥ అ
లయక నెల్లెడన్మెలఁగి యుండొక చో నితరేతరాననం। బులు దిలకించి యొండొకటి
మారొకనుమకాదమిఁ జేరి చంచువు। ల్దళములనుండి పల్లవియొ అక్ల్తసవుల్లదియిం
చి చొక్కుచూ। ద్ధృలు నిసుడం బరోరుహకుడుంగములన్విహరించె జక్కవల్॥ శా॥
ఆందోళింపఁగఁ జేసె ముంధురజలాహార్యంబులం కేశ్వరం। డెందం బుద్ధయుఁడిం
ద్రు వీడారయ చో నేమెంచు నోవాఁడు సో। పొందం గానిక యుత్తనంబుఁ దొలిగ
ట్టుత్కంఠతో నెత్తు పై। ల్పింబాకెంపు తెలంగునన్ దన రేఖాస్వద్బింబమున్ దూ
ర్పునన్॥ శా॥ వర్ణంపున్ బలుబిల్వరాజడగనున్ బ్రాగెంపు రాచాందలన్। డిగ్గం
ద్రావినవారుణాబ్జగృహవాటీభాగమాచంచలా। ద్వృగ్గాఢస్తనకుంకుమద్యుతుల
తో రెట్టించి భాసిల్లెఁద। ళ్ళాగ్ర ర్యాతతథాతురాగరుచులన్ బాలార్కశోణాంశు
వుల్॥ ఉ॥ అంతకముస్నె రావణనిశాటకులేంద్రుఁడు వీకసిద్ధుఁడై। యంతికవా
హిని స్వేలయనాహ్నికకృత్యములాచరించి డు। గ్దాంతరణోత్సవంబునఁ బ్రకాసన
వాహావరపుత్రమిత్రసా। మంతసుహృత్కుటోత్తములు సన్నదొకాని సేనలుబ్బ
గన్॥ స్రగ్ధర॥ కదలెంగంభీరరింఖాగ్రనిహాతిరజత్రావహాళినుగ్ధ। చెదరన్
హస్తీంద్రహస్తాంచితవరుధులజేజేలపెం ద్రోవ లెల్లన్। జొమకొందన్ స్యందన
ప్రస్ఫురితగతులచేతఁ గొంప్రీలంబతాక। ల్గదియన్ వ్యాపించు బల్పొంకటులరవిరథపు
త్రయం ధత్వమానన్॥ చ॥ కదలిద్వాసనుండులయకాలఘనాఘనగర్జితప్రమా।
ప్రదభటసింహగర్జనల ఘోరసుహాకుహరంబులానినన్। బమలుగ మ్రోయ వే
ల్పుమలవజ్జకుఁబో యొదదీయపాదము। ల్పిదురుపలై ధరంగలఁ జేయుచు సేనలు
గొల్వ సుద్ధతిన్॥ గీ॥ పోయి తత్సమీపమునకుఁ గానఁగ వచ్చు। వేల్పుపురము చూడ్కి విన్న
యవడి। చేరి యాపవనముల సేనలు విడిపించి। యల ప్రహస్తుఁ గని దశాస్యుఁడనియె॥
మ॥ కనుఁగొంటే యమరావతీపురము గంగాఖేయతో యావగా। హనసత్కాతుర
రాజితామరసవత్రాగ్రశిఖారోత్సిత। కణదంభఃకణమాలికాతులితము స్వార

త్నశిల్ప ప్రకల్పనభాగ్య ప్రభావలక్షితనభోభాగంబు భాసిల్లెడిన్ ॥ సీ॥ ఈపట్టణ
లలామము [illegible] సర్వరాజసంబొందియుండు [illegible] యీనగరి [illegible] త్న [illegible]
బహుపుణ్యములు సేయుచు [illegible] జచేసిపుణ్యలోక [illegible] మీపుట భేదసంపేక [illegible] సౌఖ్య
ములిచ్చు [illegible] సవ్యాలి [illegible] ప్రా [illegible] యెక [illegible] లు ప్రా
పించు ప్రాప్యస్థలంబు కల్పవృక్షములున్నట్లు [illegible] నిదియు | లీనివాసంబు [illegible]
[illegible] యెక [illegible] గట్టివిధిగ [illegible] గాడిపట్టు [illegible] వివరమెప్పి కై
[illegible] ॥ సీ॥ [illegible] రే [illegible] వాంకిళ్లం గో [illegible] రుమీఱినదివ్యగోపురము
లె|యేవీధిఁ గనుఁగొన్న హీరవారప్రభా [illegible] శ్రేధ సౌధమణులె|యేతోఁట
లరసినఁ గేతకీపు [illegible] గమ [illegible] మరఖిళముల | యేయిండ్లఁ జూచిన హీ
రకారదిరత్నరత్నసంపన్నతా రాజితములె| యెందుఁ జూచినఁ బలుకోర్కెలిచ్చు
తరులె|యేడఁ జూచిన వేడుకలిడు కోలఁకులె| యెచటఁ జూచిన ప్రతిలేని కృత్రకగిరులె
యిటులఁ గాకున్నఁ బ్ర [illegible] లియెటులఁ గాంచు॥ ఉ ॥ పరిఘాకారసురావగాలహరి
కాపాండుమ్యలుల్ప జ్రఖా|స్వరప ప్రాచ్ఛితప్రభల్విధుశిలా సౌధాంశుయూ
థంబుల్|ప్వరి పైఁ గప్పినఁ జూడ నొప్పెఁ ద్రిజగత్పూవైర్వైభవంబుం జయిం|వరహిం
బై కొనుకీర్తి వైఖరి ప్రహస్తా చూచితే నావుడున్ ॥ చ ॥ అదివిని కుంత్రి యిట్లనును
[illegible] రిపులేశ్వరకీర్తి గాదు గా|యిది భవదీయ విక్రమసమృద్ధిని జేశ్వరు నేమి సేయు
నో|త్రిదశులకేమి చేటో [illegible] దీనత వెల్వెలనా పురీందిరా|నుడతిపదనభావము
[illegible] గననయ్యెడు నాదు చూడ్కికిన్ ॥ మ॥ అసురాధీశ భవత్ప్రతాపశిఖి పైవ్యాపిం
చె నాఁ బద్మ [illegible] సముజ్జృంభిత గోపుర ప్రభ యుదగ్రం బయ్యెఁ దద్ధామజా | లస
మశ్రీలవిశాలనీలవలభుల్ గాన్పించె దజ్వాలలు| ట్లైసఁగెన్ ద్వారకవాటవిద్రుమ
రుచుల్వీక్షింపుమీ ప్రోలునన్ ॥ మ॥ తను రోధింపఁగ నేగుదెంచిన మిముల్ దర్శించి ఖే
దంబుఁ జెం|దిన స్వర్లక్ష్మి దృగశ్రుతోయకణపంక్తింబోలి కేళీ సరః| కనదాభీలము రా
శవతుయుగరుక్పం ప్రాప్తవశ్రీ ద్రవద్ఘనచంద్రాశ్మసువేశ్మజాలకగళ [illegible] పూ
రమొప్పారెడిన్ ॥ ఉ॥ ఈవరకిప్పురిన్ దివిజులేలఁగఁ జూచిన యట్టి తప్పు జాల్ | దేవర
నన్నుఁ బంపుకుమ లీలఁ ద్రివిష్టప మాక్రమించి [illegible] | [illegible] దంతితో [illegible] రాజు నబ
ల్విడిఁ బట్టితెచ్చెద| [illegible] నిని [illegible] దుచి [illegible] నాపనిఁ జూచియిట్లనున్ ॥ ఉ ॥
అంతటి నాఁడవౌదు [illegible] సన్నుత మేఘనాదుచే| [illegible] కుంభకర్ణుల న
రాంతకముఖ్యులం గూడి యిప్పుడె | [illegible] నాక్రమించి చతురధ్వములాను కని
ల్పాఁడం తెజం|ఖాంతకుఁడేమి సేయునో [illegible] టన్న హసోదనియా ప్రహస్తుఁడున్ ॥
సీ ॥ కుంభనికుంభముఖ్యులతో [illegible] కుంభకర్ణుండు [illegible] రుపు గవి [illegible]

వంటి...నినపోలియబలచుక్కదగమేఘము...ధుందుత్తరమునందు। ధూమాశ్రిత
శిఖి...మములుఁగూడిమధునికోటుఁదుపశ్చిమంబునందు। మారీచముఖ
లతో...గ్ర...గొల్చి...దక్షిణమునందు। నిలుచునట్లుగనియమిం
చిఖిలబలము...పోడిమిఁగఁబంచినాల్గు। గడలనాల్గుసముద్రముల్
గ్రమ్మినటులఁ। జెలఁగివటు...స్త్రముల్ గ్రొ...ఁజేయుటయును॥ అప్పుడు॥ మా
లిని॥ మురజపటహభేరీ...నంబుల్। వరదితిసుతసేనాపాళిఁబల్వా
లుమించెన్। సురలుచెవులుసోఁకశస్త్రక్ష్మాభీతిల్లి రాస్వః। పురినలుదిశలందుంబు
ట్టెనుత్పాతకోటుల్॥ సీ॥ నిండినగేహముల్ నిండినట్లనెయుంచిబలువిమానములె
క్కివచ్చువారు। దగనవస్త్రులతోఁబోవువారిఁగాంచిభీతి...హాలోకమె
క్కువారు। నొకరితోనొకరుదెల్పఁగ...యిరేండకేడకుఁబరువెత్తువా
రు। నెందుఁబోఁగా...కింద్లలోఁ...లవాలలసొచ్చివడఁకుతోనలయువారు। నె
చటఁజొచ్చినఁబోనిత్తురే...బు। లిదిగోలగ్గలువట్టిరింకేటిస్వర్గ। మనుచుస్వర్లో
కమునకునుసరుగువారు। నసుచునడలొందిరమరాలయంబువారు॥ సీ॥ రణమూరు
లకునప్సరస్త్రీలతోఁగూడివీథి...ఁబోవెడలఁబాసె। సోమయాజులకురంభా
మేనకలఁగూడిస్వర్గ...నమాపీఠింఁబాసెఁ। బరమభామినులకుఁబసిఁడిమే
డలనుండివెలఁదులగానముల్ వినఁగఁబాసె। సకలదివ్యాపదులకుసఖులతో
నలదేవనదినీదులాడఁబాసె। నున్నసురలకునిండ్లలోనుండియైన। సొరదినటునిక్క
తలలెత్తిచూడఁబాసె। నలబలంబులతోఁగూడియలబలంబు। లమరపురిఁజుట్టుకొను
నట్టియవసరమున॥ చ॥ తలఁకునఁగోటనల్లడలతల్పులువేల్పులుమూసిడాసికో।
త్తళముల పైనినగ్గలముదారోకనివారోకనివిక్రమింపఁగాఁ। గలరణశూరులైన
...కారులవీరులహెచ్చరింఁపై। బలములరాకఁదెల్పసురపాలకుపాలికిఁబోయి
...డన్॥ సీ॥ ...ముజూచుచు...కన్యానవీనగానమువినువింత
...లు। వేల్పులఁ...నవులు...చునచ్చరమచ్చెకఁటులనటనంబుగాంచుమురు
వు। భన...దిహాబి...త్రిజసలతోఁబల్కుచుసులవాదులకునవ్వెనయుహారువు।
మ్రొక్కువారలకుఁగేల్మోడ్చుచుసురుఁడాన। తిచ్చుయుక్తలెటుంగు హెచ్చరిక
యుఁ। దనకుఁజెల్లుననంగనంత...। వైజయంతంబుపైఁగొలువైజయంత।
...ఖులుబ...ఖులుచంద్రముఖులుఁగొల్వ। నిండుకొలువున్నదేవతానేతఁ
గనిరి॥ ...॥ కనిజోహారిడఁగోటనల్లవసులంగాపున్నవారేగుదెం। చినవారిందవ
ధారుదేవ...నుచుంజేమోడ్పుతోఁగంపముల్। వినిపింపందొలు...డెవేగరులచే
విన్నట్టివృత్తాంతము। న్దనలోఁదోఁచిబలారిమీరలిటకున్ రాఁగార్యమేమోయ

నన్ ॥ఉ॥ వారుణి నీతులై యనిరి స్వామి దశాస్యుఁడు కుంభకర్ణుఁడే । వారియు మేఘ
నాదుఁడు ప్రహస్త మధు ప్రముఖుల్ మహోచమూ । వారము గొల్వ వచ్చి యిదె స్వ
ర్గము నల్గడ లావరించిరి యు । న్నార నివిన్న వింపసుర నాథుఁడు రోష కషాయితా
క్షుఁడై ॥శా॥ ఓరీ రావణుఁ డబ్జగర్భవర గర్వాయత్తుఁడై నాపురిం । గారింపం జను
దెంచె నేఁ తన భుజాగర్వంబు నాచెంత నా । వారికా వీరిఁ దలంచినట్లె నను న్వాఁడెం
చెఁ గాఁబోలు కా । నీ రక్షోబల వార్ధి నస్త్రబడబాగ్నిన్ వేఁడెయింకించెదన్ ॥ అని వ
లికి కొలువుకలయుం గనుంగొని ॥ సీ ॥ కోటవాకిళ్లు బల్ కొత్తళంబులు లంగములు నే
మరకఁ గావ మోహరింప । జారుశిలాయంత్రతతి కొమ్మకొమ్మలఁ దోరంబుగా నిండి
మరుసు సేయఁ । దలబొమిడికము కత్తళము కేడెము కత్తి యాదిగాఁ గలవియు స్త్రిదో
నర్పు । నరదముల్ ద్విరదంబు లశ్వముల్ మొదలైన సకలవాహనముల సంఘటింపఁ ।
జగిన వారి నియోగించి తన సమీప । మున వసించు పులోమజా ముఖ్యసతుల । మరి
యుఁ జనువారిఁ బ్రచ్ఛన్నమార్గమునను । స్వర్ణగిరి శృంగమున కన్పి శతముఖుం
డు ॥ ఉ ॥ కాముగవీ సుధాకలశ కల్పక దివ్యమణీ విభూషణ । స్తోమము మాటుచేసి తన తో
డి దెలోకము గాఁ జరించుచు । ధామర సాధ్య రుద్ర తుషితానిల భాస్వర ముఖ్య దేవ
తా । గ్రామణులున్ రణోత్సుకులుగా సెలవిచ్చి యొకండు వెచ్చరన్ ॥ కమలవిలసి
త వృత్తము ॥ వనజనయను నగరివరదునిఁ జేరన్ । జనిముకుళితకరజలజయుగుండై । త
నువునఁ బులకలు కలుచు గమించన్ । విలసితముద గసురవిభుఁడిటులెంచెన్ ॥ కవిరా
జవిరాజితము ॥ జలజదళేక్షణ శాత్రవశిక్షణ శౌర్యవిచక్షణ చక్రధరా । కలితరవిగ్ర
హకాంతిసువిగ్రహ కల్మషనిగ్రహ కంబుకరా । విలసితకేతన విశ్వనికేతన విస్మితచే
తన వేదనయుతా । సలిలభవాసన సన్నుతశాసన శార్ఙ్గశరాసన సాధునుతా ॥ మ ॥
అవధారయ్య దశాననుండు సబలుండై నేఁడు నా పట్టణం । బవరోధించిన వాఁడు మత్త
మ్ముఁడును దోడై వాఁడు తత్పుత్రకుం । డు వృషాంకప్రియ సూనుమనిత్తలబలిష్ఠుం
డై విజృంభించినాఁ । డుపశేషించి మధుండు బంధుఁడయి వాఁడుం గూడినాఁ డిద్ధయో
ధన్ ॥ ఉ ॥ ఇందుల కేమి బుద్ధిగణియించెదొ వైరుల నెట్లడంచెదో । ముందను వెన్క
తోఁచక నమోఘదయానిధి వంచుఁ జేరితి । స్పందు బలాదిశత్రుజయముగా భవదు
క్తిన గాదె కల్గెరా । విందముకుంద నీ వెకడ వేగతి వేగతులందలంచినన్ ॥ ఉ ॥ అరయన
ర్వభూతముల కాపుఁడవయ్యును మమ్ముఁ గూర్చిదై । త్యారి సమాఖ్యఁ గాంచితిద యా
ఖ్యయథార్థము సేయుమో దయా । నీరధి పాలముంచిన ను నీళ్లను ముంచిన నీ దె
సెంపు నీ । వారము నీదు చిత్తమను వాసవుఁ జూచి జనార్దనుండనున్ ॥ చ ॥ అసురవరే
ణ్యయిట్టి సమయంబున రావణకుంభకర్ణులన్ । సమరములోనఁ గాఁ గెలువ శక్యము

హాదుత్థదివిజసందోహంబు సమితిఁ బరాక్రమక్రమసహాగ్రసరజేయుఁడు మీఁదఁగొంత
సేపు బలమునఁ బనుమానుషాశ్యతిఁ జెలంగి వధింపెద వారినందఱన్॥ చ॥ హరి యాఱుదెంచి
యారకదళాస్త్రనిఁ బాఁకి వధింపలేక క్రూ। ర్యారెననుఁ జట్టిలాఘవము మాత్రమె నేని
వ్రదేశు డెందినన్। హరిహయు నీవెపో యిపలలాదుల మార్కొని తోంటి యట్టులన్।
దురమొనరింపు మిప్పటికిఁ దోడ్పడి మీఁదటఁ శంభుఁ బోవంగెదన్॥ శా॥ దేవత్వంబున
నుండిపోఁగ [illegible] డిగాఁ [illegible] లేనంటి వే। నీవేలాగు నరత్వమొంది పగవారిం గెల్చెదం
బోపేరా। జీవ ప్రోద్యద్వృత్తి నిల్పుటకుఁ గాఁ జేకొంటి [illegible]। భావి ప్రా
చిత రాజహూపము సవిపాల సృష్టింబో నిత్తునే॥ ఉ॥ అనిపీడ్కొల్పి నవజ్రి వచ్చి రణ
వాంఛాకల్పులకా వేల్పులం। గని మాపింపించి జయానకార్భటులఁ ఘర్కాశంఖఘో
షంబులన్। ఘనజస్తోమము సందడింగ్ఙుణరత్నప్రస్ఫురచ్చక్రశం। ఖనదశ్వధ్వజ
ఘంటికాఘణఘణోగ్రస్యందనారూఢుఁడై॥ సీ॥ ద్వాదశాదిత్యదశాస్త్రలతోడవ
డిఁ బదముగ్గురు విశ్వులు ముందునడువ। నురులీలము వ్వజాఋరుతువితులతోడ వెను
ముంద్రవసువులు వెనసికొలువ। మెఱయునశ్విదిసలు సురభాస్వరులతో జనలువది
తొమ్మండ్రనిలులు గొలువ। యూధనేకాదశరుద్రులతోఁ బదునిద్దఱు సాధ్యులు ప్రా
ర్తి నడువ। గరుడగంధర్వచారణఖచరసిద్ధ। యక్షకిన్నరకింపురుషహిందుహ్యా। కాది
దేవ [illegible] రాజకాదిదేవ। సమితినలుగడఁ గొలువ నాఖవుఁడు వెడలె॥ చ॥ వెలువ
డిమొప్ప దెప్పుడరివీరులఁ జాఁచుదమంచు పిచ్చుక। త్తులఁ బెడగుందళత్తళలతోఁ దన
ముందటవచ్చు దేవవీరులకు నుజేయివీచుట [illegible] రోసముతోఁ జని దైత్యవీరులం। దల
పడిరాసురాసురులు దార్కొని రుగ్రతరాగ్రహంబునన్॥ వ॥ అప్పుడు గొప్పచప్పు
డుప్పతిల్ల బాహువులప్పళించుచు ధరారేణువులుప్పరంబునం బోరయఁ గుప్పించు
చుఁ బరుచేతి పోతులన రాతులనొప్పించుచుం దగుదొరల మెప్పించు వేల్పులు సురో
పారుణితలోచనముల నిప్పులు రులం [illegible] నిలుఁనిలుం డనిరొలుంగ [illegible] పిలి చిఱిలి చిఱ
చిరించి ఖడ్గాఖడ్గిం దలపడి యుద్ధిసంబులు పొడిపొడియై పుడమిం బడినఁ జిడిముడిపడి
బడి నడరుపడి నిగుడంగ చాకచిం [illegible] సురకర్ణాలునన్ [illegible] చలికాండ్రకు నవా
యులై యారసంబునం దారసంబై పోరునం బేరువాఁడి వాఁడిమెఱసి మున్నితమ
వారల నొప్పించిన వరవీరులం గడచి పోనీక డయ్యం జేసి [illegible] వ్వంపుటురువడి గనం బడఁ
జేయు దేవతలునుబంతరంబు మెఱసి కుంతంబుల బడఁ గ్రమ్మిన నెమ్మెని నొప్పిఁ దప్పి
లెంచకకరాంచితవట్టిసంబులఁ దళ్ప్రతిపతుహాస్త్రప్రసాదిత కుంతంబులా నకొని
యుక్తైనఖ్యైనడిమికిం దెగఁ గొట్టికట్టలుకఁ బెట్టగసి జగజట్టితనంబున నెదుటివారి యా
[illegible] టుమూన్ప్రానవులు [illegible] మెఱయు [illegible] సురిరోలురంబున గ్రుచ్చిపీఁ

పునస్సృష్టాయునంతలో సురలందరివియూ వారలగా వెలిఁగి రహాసగలని [illegible]
యుతోడికరంబుకరంబు వలంబుతో బిగఁబట్టిన లకోలికరవాలంబుస వలలుకలు
మ్మనం డెగనబుసురవీరులు బెట్టింపుకటాగులంబోడిబిన కహాప్రలసుఁడిబొ న
బొ సవెడల ప్రేవుల ప్రోవులదిబిదట్టతనంబుతో నడుగాఁజొట్టిచట్టి గట్టిగాసలస
డుం చికట్టుకొనితము నెంచినవారిఁజుట్టుకొనిఁయుట్టిబెట్టిగఁబు [illegible]
చరులుసునిష్ఠురగదాఘాతంబులందలలుపగిలినొగిలిబుడబుడనెత్తురు గ్రక్కుచుం
డియుంబెండుఁడకకడిందిరిపు హస్తలంబులుగూలఁబులంగ్రుచ్చి కడఁద్రోచి
యే ద్రైత్యంజూవుచోటుబంట్లునట రోరపుతాం ఘారిలఘనకరోఖలుసవకపై చిసిం అ
కుచెడకయూరులంజుడుమునుఅనసంగసుంగొనుడు మొఖఅడుతనంబుస విరాయకపంకి
బెట్టుగాఁబడఘట్టనంబులుశరగించుకట్టడిన నజులు నెమునగనొఁడిచూచుల యి
లికలతో మాతుఁగ అడెన అస్త్రుండిచిచ్చె వనంటినెడిగనదువునంగడిమి మె
అసిప్రతిజ్ఞలీ డేర్చుకొనసో ఫలొంటసిలింపులును బెడబొబ్బలిడుచు నెదురుగా
నడుచు పెన్కమందిపగతుఅప్పైరోషంబునందారొకని తోమరముద్గరభిండిపాల
శూలక్షురికాదివివిధాయుధంబులసాధనంపు మెరవ ళ్లెఱింగించుసక్తంచరులుసున
డికలననింటివారిందలంచుకొని కేడించివచ్చియచ్చటచ్చట శుచ్ఛరంబులనెదిరిబ
లంబుసొచ్చి వ్రచ్చినొచ్చు వారింజచ్చు వారింజూచి నిజకులస్థానపౌరుషంబులు వ
లంచుకొనిమంచుకొనునభిమానంబుతోఁ గ్రమ్మరం దొడగవచ్చివియచ్చరులునుజ
నకాగ్రజానుజతనూజాదిబాంధవులు వ్రాలిననంబోలివోనిబంటుతనంబునంగంట
కులపైనురువడించిరొయింటిపాటునంటపుయింటిప్రతిష్ఠలునిలుపుకొనుతొలి వేల్పు
లునూటాలు గాయంబులంజడియుగాఁడుంబులనొప్పిదలవక వేలినవాని కార్యంబు
నకుఁబాటువడునమర్త్యభటకోటులుంగలిగియుభయబలంబులవీరభటులారభటు
లతోనుబ్బిగబ్బిబెబ్బులులవలెనుదుటుగలబొబ్బిమెకంబులవలెనుఅనునిపిడుగుల
వలెనుడుగనికార్చిచ్చులవలెనుడినొనికాలసర్పంబులవలె నురువుడింపని మదేభ
త్తులవలెనోలమాఘగొనక నెక్కండంబునంబోరుచుండిరట్టియెడ|క॥ పడు తలలు
తలుచునలుకుడు| పడుచేతులుజడిసిబెండువడునుండెలు చే। ద్పడు మేనులుఁగడు
తొక్కుడు।పడునడుగులుఁబర్జ్కముఖునిభటులకుఁగలిగెఁ॥సీ॥ అపుడు రావణుఁ
డుంవఙ్ఞకోపనుపాశ్వకాధూమ్రాక్షయూపాక్షధూమకేతు । జంబుమాలిసు
మాలిశతమాయరుధిరాక్షఖరమహోదరమహాకాయదూత। ఐతిశిరోనరాం
తకనురాంతకమహాపాశ్వమారీచసుప్తఘ్నసూర్యశత్రు వృశ్చికరోమసర్పరో
మాభేద్యకవచవిరూపాక్షకాలనేమిదుర్ముఖశుకాదివీరదైత్యులుప్రహ [illegible]

ఘులై తీవ్రహస్తప్రశస్తశస్త్రధారాళధళ్యంబులఖిలదిక్తటులు నెరయ। నాహవర
మణాజిగీషులై యడరుటయును॥ చ॥ అసురులమార్కొనన్మనువుడంపినసిద్ధులుసా
ధ్యులశ్విను। ల్వసువులు భాస్వరుల్తుషితవర్యులురుద్రులువిశ్వులుగ్రసా। హసమున
నెక్కుడై యలప్రహస్తుఁడుమున్నగుసైన్యనాథులం। బనలకడాఁకిరద్రులనుమా
ర్గమునద్రులపోల్కినయ్యెడన్॥ చ॥ అడరుచుహుంకరింపుచునహంకృతిఁజూపుచు
నస్త్రధారలన్। నుడివడఁజేయుచుం బెగడుచున్ బెగడింపుచునిల్వరింపుచుం। గడఁ
గుచు నోసరింపుచుముఖాముఖినిల్పుచుబిట్టతల్పుచున్। జడియకపోరిరయ్యెడ
యసైన్యములంగలనాథులుద్ధతిన్॥ చ॥ హరులుమదేభయూథములనాఁగినకై
వడిదెవవీరుల। య్యరులనెదిర్చిశస్త్రములనస్త్రములన్నిగిడింపరక్తని। ర్ఝరముల
తోడిజంగమధరాధరవర్తుల్కలఁబోలివారలం। దలువెనుతియ్యఁగాంచియొలనవ్వ
సహించిసుమాలియిట్లనన్॥ చ॥ నిలగదరోయి దేవరథినీవరులారయటంచునుజ్జ్వ
ల। జ్వలనరుచిం బ్రకాశముసుస్యందనమెక్కిగుణంబుదీటుచున్। బలరిపుసైన్యపా
లకులపైఁ బ్రళయాశనితుల్యసాయకం। బులునిగిడించియార్చిపొలివోనిపరాక్ర
మవైభవంబునన్॥ చ॥ వసువులబిట్టదల్చిపితృవర్గములం బెగడించివిశ్వులన్వసడుర
జేసిసాధ్యులజవంబడఁగించిశశాంకరుద్రులన్। దోసఁగులఁబెట్టిచారణులదోహళ
ముల్ నడలించియమ్మరు। ద్విసరముఁనొంచిభాస్వరులబీరముమాన్చి పరాక్రమిం
చినన్॥ గీ॥ ఈసుమాలిసురలనిటులఁజిక్కులఁబెట్ట। నీసుమాలిచూడ నేలయనుచు। వ
సువుడాయ వేదవలెనుసావిత్రాఖ్య। వసువువిక్రమించివానిఁదాఁకి॥ శా॥ నీవీర
త్వముగానుపించితివి మేల్నేఁడింకనాశౌర్యము। న్నీవుగాగన్గొనవల్లదేయనుచుని
ర్ణిద్రాస్త్రధారాహతిన్। సావిత్రుండుసుమాలినెంచుట యారోష భ్రూకుటీ
భ్రాజితుండై వాఁడేసినబాణముల్నరికిపూర్వాదిత్యుఁడత్యుగ్రతన్॥ శా॥ ఆ
శాశంబవియంచునార్చెనఁగన్జ్యావల్లి మ్రోయించుచున్। బాకారిప్రముఖా
మరుల్ బెగడశుంభద్వజ్రశాతాశుగా। నీకంబవ్వసుగాత్రపంజరము నన్నించెన్న
టోత్పాటన। వ్యాకీర్ణక్రుధమైనకేసరివలెన్వాఁడల్లి దేవారిపై॥ మ॥ వదినారాచ
ములేసిమైమరువునిర్భగ్నంబుగావించియి। ర్వదిబాణంబులజొమ్మగల్చి కరరా
రాజచ్ఛరాసంబుము। వ్వదివాల్దూపులఁద్రుంచిసారథిశిరఃపాతంబురథ్యధ్వజ।
చ్ఛిదనున్నల్వదిసాయకంబులనొనర్చె న్వేల్పులుప్పొంగఁగన్॥ ఇవ్విధంబున॥ మ॥
విరథుండైనసుమాలిపైనడరిసావిత్రుండువృత్రారిభూ। ధరశృంగంబుశతారజా
తమునవిధ్వస్తంబుగావించువై। ఖరినుద్దండభుజాగ్రమండితగదాఘాతంబునన్వా
నిబల్। శిరముంగాత్రమునుగ్గుఁజేసెదివిజశ్రేణుల్ ప్రహర్షింపఁగన్॥ గీ॥ అనిత

పాటుఁజూచి శత్రుధారాపూరితాక్షులగుచు నెల్ల రాక్షసులును దలఁకుపీడ నా
యోధంబులఁబడవైచి రణముఁడిడిచిరి రఘువరేణ్య॥ చ॥ మొదిపాల దిండిచేటుతె
నమూఁకలకొండలపాటు వేల్పుపు న్నెదొరల గెల్పునీటుఁగని నెమ్మదినీసును రోష
మెచ్చఁగెం పొదవెడి చూడ్కితోఁ దనుజరాఘులనిల్పుచు మేఘనాదుఁడా త్రిద
శులబిట్టెదిర్చెఁదన శేరుశిఖిద్యుతినుల్లసిల్లఁగన్॥ క॥ ఎదిరించి శిఖిశిఖాభ ప్రదరప
రంపరలనసురబలవనముదహించె॥ వఁదోడఁగెజగతీస్థలి గ్రక్కదలరథము దుర్ణి రీతు
గతిజరియింపఁగ॥ క॥ అక్కడిఁడి జోదుముందరఁ జక్కనిలిచి శేరిచూడఁజాలక దివిజు
ల్ దిక్కెు మెకంబులపలెనలు దిక్కులకుఁబఱచిరేమి దెలుపెదనధిపా॥ గీ॥ ఇక్కర
ణి దేవతలలోన నొక్కఁడేని రావణాత్మజు నెదిరించి రణముసేయఁ జాలకనుభీతిఁ
జనఁజూచి శతముఖుండు పేరెలుంగెత్తి వారలఁబిలిచి పలికె॥ ఉ॥ ఆసురశూరులా
రతగవాసెఱ వారలు చూచిన న్వాసం గారవముడించి పోవభుజగర్వము ఖర్వము
సేసియూరకే యేమిటికిట్లు పోయెదరొకించుక నిల్వుఁడు మేఘనాదు బాహామహ
ముంబిఁక న్మనజయింతుఁడు మాన్పఁగఁటంచుఁబల్కఁగన్॥ ఉ॥ అంతటను న్నెరావణి
రణావనిఁ గెల్వఁగనుత్సహించి కాలాంతకశౌర్యవంతుఁడు జయంతుఁడు సారథిఁ
జూచి దేవతాసంతతినెంచు రావణినిశాచరసూతినెదిర్చి పోరనేఁ డెంతయు వే
డ్కమయ్యెఁ జననిమ్మురథంబు రయంబుతోననన్॥ ఉ॥ స్వామి మహాప్రసాదమని చ
య్యన నాతని శేరిసూతుఁడా గోముఖుఁడాగతింబఱపగోముఖనాదము లుల్లసి
ల్లను త్రాసముతుండు రావణిసుదగ్రత పూరొక్కని భూరిబాణధారావయగా
ప్రాఁజేసెనతుర ప్రకరంబడిచూచి క్రమ్మఱన్॥ చ॥ వకవకనవ్వి రావణి సెబాసుర
పోరిజయంత దేవతానికరములోఁబలాఢ్యుఁడవు నీవె యొకించుక సేపు పోటిపో
వకనిలునిల్పినంబొగడవచ్చు ననిన్నని వల్కి శాతసాయకముల సారథిన్ హయచ
యంబుల నొంచి యహంకరించినన్॥ చ॥ శతముఖనందనుండు దశకంఠ సారథి నొంచి విశా
ఖసాయకప్రతతులనించి మేనరుధిరంబునమించిన నొచ్చి దండతాడితభుజగంబు
మాడ్కి భ్రుకుటీప్రకటీకృతరోషుఁడై దశాస్యతనయుఁడా జయంతు నిసహాయ
లనెవ్వఁగనేసెఁ దూపులన్॥ వ॥ ఇచ్చెలువున జయంతునికిదోడుపడవచ్చిన వియచ్చ
రులమేనులుచ్చిపాఱ శరోచ్చయంబులునిగిడించి యుచ్చిపుత రక్కసుండు వెండి
యు॥ చ॥ అరదము మీఁదనుండియుబయల్పడుష గ్రతపంబుపన్నియంబరగతుఁడై శ
రాసనకృపాణపరశ్వధభిండివాలముద్గరపరిఘాసితోమరగదాముసలతతులురికా
దిపాధనోత్కరములు శైలశృంగములు గాటముగాఁ గురియించె నొక్కటన్॥ ఉ॥
అంతనభీతిఁబొందినసురలందరునిల్చిన చోటనిల్వకెం దెందెచనంగనాత్మభటులెం
తయునంతగనంగఁజూచినాఁ క్రందనునందనుండు దశకంఠసుతోద్ధతమాః పరంపరం
గుందిపాఱు దేవసైన్యములఁగొల్లలఁజేయఁగఁజూచు న్నెదన్॥ గీ॥ ఆమహేంద్రసు

మారుమాటాడమహాబలుండు। సుమనుఁడలయాటగనిత్తనమాయవలన। వెత్తికొనిపోవు
జలరాశికెవ్వరతని। పోక తెలియకనద్భుతాంబుధిమునుంగ॥ క॥ పతిలేనిచానవలెదై
వతసేనగలంగి దానవప్రభుసుతుచే। నతిదైన్యమొందఁగనిసుర। పతిమాతలి దిక్కు
చూచివటుమతిఁబలికెన్॥ చ॥ అలజడిఁజెందె సేనలుజయంతుని నెక్కడఁగాననైతి
నేఁ। ల్పులకునజేయుఁడై సమరభూస్థలి రావణిమించె వీనితోఁ। గలహమొనర్పనన్న
నికిఁగార్యముగాదురథంబువేగమా। తలిదాటుపోవనిమ్ము నివధంబొనరించెవనేఁ
డు శౌర్యమున్॥ సీ॥ కమనీయశతకోటిఘంటికాఘణఘణారవముచెవిక్కురల్ సె
వుడుదొరయ। దశసహస్రోదగ్రతరహయశ్రేణిచక్రచంక్రమణస్థితిజగతివడఁక।
సకలలక్షణవిచక్షణలక్షహంసఖురోద్ధరజోహతులసముద్రములుగలఁగ। శరస
భ్రవిభ్రమస్ఫురదజభ్రధ్వజోత్కటభటాగ్ర్యటిసభస్తటమువసులఁ। జక్రచాపగ
దాఖడ్గశక్తిశూల। కుంతతోమరపరిఘాదిఘోరసాధ। నాంశువులుశత్రుప్రకాం
తులపహరింప। నసురవిభుతేరుమాతలియపుడునడిపె॥ చ॥ సలుగడలన్మరుద్వసుగ
ణంబులుసాధ్యులురుద్రులశ్విమల్। గొలువవరాప్సరోయువతికోటులుముందు
నటింపశంఖస। న్నాళమురజాదివాద్యనినదంబులుఘోరకొనంగఁజారణు। ల్పొలు
పుమెంచఁగాసకిఁబాకహరుండరుదెంచుచున్నెడన్॥ చ॥ అభిముఖుఁడై దశా
ననుఁడుదంచితకాంచనకింకిణీక్వణ। క్షుభితదిశాకరిశ్రవణకోటరమారథమెక్కి
వాహినీ। ప్రభులిరువంకలంగొలువబంధురతూర్యరవంబులొప్పన్వ। ర్విభునెదిరిం
పమాన్నిరణవీరుఁడురావణితానెదుర్కొనెన్॥ ఉ॥ అత్తఱిఁగ్రొత్తగాబవరమువ్యో
మరాసురయోధకోటికిం। గత్తులబల్లెత్తెళలుకత్తెళపున్మగరాతళత్తెళల్। మొత్త
ములైనభోమణినిముంచెనభస్తటినీమహోర్ములం। జొత్తిలఁజేసెసైన్యయుగ
శోణరజఃపటలంబులొక్కటన్॥ ఉ॥ అందుననిందుఁబేరుగలయట్టిదొరల్నెరయో
ధులుగ్రులై। యుందఱునందఱై పిలుచనార్పుచునొండొరుఁదాఁకిపోరిరా। క్రందు
నఁగుంభకర్ణుఁడధికత్వరముందుగనన్నడెందమా। నందముఁజెందఁగారణమొన
ర్చెమహోగ్రతశూలహస్తుఁడై॥ మ॥ పదఘాతంబులజానుఘట్టనములంబా
ష్ణిప్రహారంబులం। ద్రిదశానీకినినొంచుచుంగలఁచుచున్ దీనత్వమొందించుచున్
రదసంఘట్టనములన్నభంబువగులన్ రౌద్రాకృతిన్మించఁగా। నెదిరింపన్వసనా
కభీకులిరిదేవేంద్రాదులుర్వీశ్వరా॥ ఉ॥ అద్రితెలంగుసన్సురబలార్ణవమున్మథి
యించుశౌత్రవో। పద్రవకారినయ్యసురభర్తఁగనుంగొనిరౌద్రమూర్తులై। రు
ద్రులువచ్చితాఁకిరిమరుత్తులుబిట్టెదిరించియద్రిశృం। గద్రుమసంఘముల్ గురిసి
తాఁటియుఁబెట్టిరిమీఁటియొక్కటన్॥ శా॥ ఆదిత్యుల్వెలలేఁగియాయ్యసురసేనస్త్రు

త్రపగర్భంబులన్భేదింపన్గిరినిర్ఘరంబులరహింబెన్నెత్తురుల్వ్రాలియా । చ్ఛా
దింపన్రణభూమియెల్లనపుడీష్యగ్రస్తమైయొప్పగ్రహ । ప్రాదుస్సైనలనెల్లఁగో
త్రలుగఁజేయుస్మీ తెఁటోరయ్యోడిరా॥ చ॥ కరిమకరాహికర్కటకకచ్ఛపమీనవరా
హఖడ్గకా । సరచమరీతరక్షుహరిశల్యకురంగతురంగగండకా । ద్యురులరనైకవా
హనములుద్ధతినెక్కనురారివీరులా । సురలనెదిర్చిరొక్కమొగిఁజూపరులచ్చెరువం
దిచూఁడఁగన్ ॥ క॥ ఆసంకులసమరంబున । వాసవుఁడామేలసంగవసువులుతుషిత ।
ల్దాసిరియసిధారలఁదెగ । వ్రేసిరిరోసముననసురవీరులశిరముల్ ॥ అప్పుడు॥ సీ॥ తె
గుభుజంబులుతుమురగుధ్వజంబులుకూలఁబడుగజములునడరెడురజములు । వ్రీలు
నెమ్ములునేలరాలుసొమ్ములుచిక్కలొందుకాళ్లరువడిమ్రందుజోళ్లు । సడలుఛ
త్రములుకీలెడలుగాత్రములుమ్రగ్గెడుకరములుదునిగెడుశిరములు । పారలురొతు
లుభీతిఁదెరలుసూతులుప్రస్సియొలుగుబండ్లనుబెట్టునీలుగువిండ్లు । పారునెత్తురు
టేఱులుజారశస్త్రధారలుసమీలుగాములబారుఁగల్గి । పేరుగలవేల్పుదొరల
చేఁదీలునాత్మబలముచీక్షించిరోషించివక్త్రముఖుఁడు ॥ మ॥ అసురాధీశచమూస
మూహములదివ్యాస్త్రానలజ్వాలలన్ । సమరక్షోణిఁగలంచినందెరలియాసైన్యం
బుదైన్యంబుతో । నముచిధ్వంసిరథంబుమాటునకుఁజన్నంగినర్కనేత్రారవిం । ద
ములారక్తసరోరుహద్యుతులఁజెందన్ జిష్ణుఁడత్యుగ్రతన్ ॥ క॥ అరదముదశముఖు
మీఁదం । బరువడినడిపింపువేగమాతలియసుచున్ । గురుకార్ముకమార్వీటం । కరణ
ముతోవచ్చునింద్రుఁగనుఁగొనియితఁడున్ ॥ ఉ॥ సారథినెచ్చరించిరథసంబుననిర్జ
రరాజుతేరికిన్ । జేరువయైతనుంబొదువుచిల్లరవేల్పులవాఁడితూపులన్ । భీరులఁజే
సిమాతలినినేకశరంబులనొవ్వనేసినం । బేరలుకన్శతక్రతుఁడుపేర్చిదశాస్యునెది
ర్చెమారతన్ ॥ మ॥ శతకోటిప్రతికోటిశాతవిశిఖాసారంబులన్ సైంధవ । ప్రతతి
న్నొంచిధ్వజంబుమంచిమకుటీభాగంబులన్నించినా । తతనుత్రాణముఁజించి
మించినసురాధ్యక్షున్నిరీక్షించియు । ద్ధతిమైరావణుఁడాగ్రహించిదశకోదండీ
కరోద్దండుఁడై ॥ మ॥ పదిహస్తంబులనస్త్రముల్ దొడినభోభాగంబుభేదిల్లవే । ల్పు
దొరల్నొవ్వగనేసిసర్వసురుల్లోకేశ్వరుండుంశిత । ప్రదరాసారమునించె
నింద్రదనుజేంద్రస్ఫారబాణావళుల్ । గదిసెన్వ్యాపనిజానఁగ్రమ్మెదిశలన్ గా
ఢాంధకారచ్ఛటల్ ॥ శా॥ ఆపెంజీకటిలోస్వకీయపరకీయానీకినీభేదదృ । గ్వ్యాప్తి
హాళికతరుమైసురాసురులుతారన్యోన్యముంబోరుచో । దీపించెన్భుజఖడ్గకాంతుల
పుడుద్రేకించిపౌలస్త్యసే । నాపఙ్క్తిందశసాంశమంబొదివిభ్రంశంజేసిరద్దేవతల్
శా॥ ఆసేనాతువణంబుగ్నైనిదశాస్యాదిత్యవిద్వేషిరో । షామాయావిలమాన

నుండఁగుచు సింహాస్ఫోతిఁ గర్జించి పీ। తౌ సంఘంబుల నివ్వలుప్పతిలనుగ్ర భ్రూ
కుటుల్ మోములఁ గా। భాసిల్లం దన సారథిం గని యను। బ్రావృట్పయోదాట్ఛటిక్॥
క॥ ఇదె నందనమున నుండియు। నుదయశిఖరి దాఁక నిండియుండెడు నైక। త్రిదశానీకి
నినడుమఁ గా। బదరక యునరథము నడుపు ప్రావీణ్యమునన్॥ కు॥ వసురుద్రానిలభా
స్వరప్రముఖ దేవశ్రేణితో నేఁడు జిష్ణుసమీకంబు నసంహరింతుఁ బోలియింతుం
దోడుగా వచ్చి రా। తుసకలాశాయుధచ్ఛటా రాజితమనప్పోహావిధూనాధులం వే
గంగై కొందుఁ దదీయలోకములు దోర్వీర్యంబుతో నావుడున్॥ మ॥ అతఁడాలంగర
థంబు దోలఁగ సహస్రాక్షుండు వీక్షించియు। ద్దితిజాధీశ్వరు నిశ్చయంబెఱిఁగి దం
డిత్యాదులం బల్కెనేఁ। డతిశౌర్యంబున బ్రహ్మదత్తవరగర్వాయత్తుఁడౌ రావణున్।
చ్యుతిఁ బొందింపఁదరంబు గాదు గదబల్మిం బట్టి తెత్తుం జుడీ॥ మ॥ అవలోకింపుఁడు
మీర లిందఱు మదీయంబైన శౌర్యంబటం। చు విజృంభించి బలారిపక్షిగణపక్షుం … ప
రించె నా సురా। రి వరుండుత్తర భాగవతిఁ యయి మీ ఱెంగొంత సేవం తన। ద్దివిజేం
ద్రుండెదిరించె దైత్యునతఁడద్దేవేంద్రుఁ డాఁ కేన్వడిన్॥ ఇవ్విధంబున॥ క॥ ఒడిమెడ
లు గాఁడి రుసుచు। నెడనెడ మార్కొనుచుఁ దలఁగి యేసుచు శరముల్। జడిగొన ని
గిడించు చుబడి। బడినడరుచుఁ దొడరి తెంపు పనికి నడరుచున్॥ మ॥ వలు చందంబులఁ
బోరుచున్న యెడ జంభద్వేషి యాదిత్యరు। ద్రులతో ముప్పదిమూఁడు కోటులు …
రల్ దోర్దర్పవిజృంభించి కో। త్తలు సేనాదశకంఠుని దొడరి రక్షోవ్రాతము న్నె …
చి చే। తులవిండ్లున్ దెగ వ్రేసి పట్టుకొననుద్యోగించి ధైర్యంబునన్॥ వ॥ అరదము చు
ట్టుముట్టుకొని యాఁగి దశాస్యుని బట్టఁదల్చి పై। కుటికి తెమల్చి పట్టుకొని … డిన్
న తేరిమీఁది కిన్। సురపతి గొంచుఁ బోవుటలు చూచి నిశాటులు సుక్కడాసవే। శ్వ
రుఁడెదికెక్కె దైత్యులకు వచ్చెను వద్రవమంచుఁ గూయిడన్॥ ఉ॥ ఆరొదలాలకించి తా
ను దయయ్యెదను సాధియుఁగాంచి సంగర। క్రూరుఁడు మేఘనాదుఁడతికోపము శో
శిఖిఁ బుట్టినట్టి బల్। తేరున నెగెత్తువున్ హరులు దివ్యధనుశ్శరధుల్ వెలుంగఁగా …
శౌమనోహర వరిష్ఠ వరాగత శౌర్యధుర్యుఁడై॥ చ॥ కదుమపడి వేసు దెంచి … ను
చుట్టును నిండియాఁగియుం। డెడి తెలగంటిమూఁకలఁ గడించి బలంబున దాసియుంప
పెం। జడిని గిడించి వర్మములుఁ జర్మములుం బగిలించి నెత్తురుల్। మడువులు గట్టఁ జేసి బ
లుపచ్చరి మాత్మను హెచ్చరింపఁగన్॥ సీ॥ అరదంబులఁ గలించి ద్విరదంబు … చి
పరదమ్ములగు వాయుధములు ద్రుంచి। పడగలసుమిఁ జేల్చి గొడుగుల గమిఁ గూ … డిగ
లశేజిలఁ బుడమి వ్రాల్చి। శిరములఁ బగిలించి కరముల నొగిలించి నరములు వశిఖ సం
తతులఁ ద్రుంచి। హానువులు నొప్పించి ధనువులు దప్పించి తనువులు నిశితశస్త్రముల

ముంచి। భటులఁ బడలించి యాశ్వికాగ్ర్యుల మాన్చి। సారథుల నేసి రథికులఁ జదియఁ
జేసి। హాస్తిపకకోటి నలయించి యిభదత్త। తామసీవిద్య బాల్చి యద్దనుజసుతుఁ
డు॥ శా॥ అలుకం దేరును గానదృశ్యుఁడయి మాయాధ్వాంతముఁ దిక్కులన్। బలి
యం జేయుచు నింద్రునిన్ బొదివి తత్పార్శ్వస్థులౌ దిక్పతుల్। కెలఁకన్ మాతలిపైఁ బ
తాకవయి రథ్యశ్రేణిపైఁ దేరిపై। బలుతూపుల్ నిగిడించి యాచిన బలప్రత్యర్థి
విభ్రాంతుఁడై॥ శా॥ అరదం బయ్యెడ డిగ్గి యుగ్గలికతో నైరావతారూఢుఁడై। వరుడిం
గానక నాల్గుదిక్కుల రయం బాలస్త్యపుత్రుండు గో। చరుఁడై గోచరచక్రవర్తి
సాలయిన్ శస్త్రాస్త్రము లెన్నించిబః। ఘురమాయాతిమిరాంధుఁడౌ నతని బద్ధుం జే
సెఁ బాశావళిన్॥ శా॥ తనమాయాబలలీల నీగతి సుధాంధస్స్వామి బంధించి య। ద్దను
జాధీశసుతుండు నవ్వుచు రథస్తంభంబుతోఁ గట్టినన్। సంగన్న దశాననుం డ్రిద
శకోటిం గూడి బంధించ నెం। చిసనీ వేయిటఁ జిక్కెం ద్రయిసుచు జిందంబుఁ బూ
రించినన్॥ ఉ॥ అత్తెఱఁ గెల్లఁ దెల్లముగ వారసి యాబ్బుమదైత్యసత్తముల్। మత్తిలి
మేఘనాదుఁ బలుమాఱు నుతించుచుఁ గేకవ్రేయుచు। న్నృత్తము సేయుచున్ జెలఁ
గిరింద్రుని కొండలపాటు చూడలే। కత్తఱి రుద్రసాధ్యమరుదశ్వినులార్చుచు ధీరచి
త్తులై॥ చ॥ చలమున రావణుం బొదివి సాయకజర్ఝరితాంగుఁ జేసి త। ద్బలముల నొ
వ్వ నేసి గుమిఁ బాయక పైపయిఁ గ్రమ్ముకొన్నది। ట్టలసి దశాననుండు నుబ్రయత్న
ముతోనని సేయునంబర। స్థలమున నుండి చూచి రభసంబున రావణి వచ్చి యాచుచున్
చున్॥ శా॥ ప్రళయాభ్రంబని తాశనుల్గురియు దర్పంబేర్పడన్ వారిపై। శిలలున్ బ
ర్వతశృంగముల్ శరములున్ జేయార వర్షించి ద। ద్వ్యూలకుం బాఱఁగఁదోలి తండ్రిఁ
గని దివ్యుల్ పాఱి రింద్రుండు దు। ర్బలుఁడై నా చెయిచిక్కె నేలయిఁక సంగ్రామం
బు దైత్యేశ్వరా॥ ఉ॥ మగఁటిమి నీదు గాని సురమండలితో నని సేయ నేలము। జ్జగము
లకీవె నాథుఁడవు సైన్యములన్మరలింపఁ బంపు నీ। కగపడె వీఁడె వాసవుఁడటంచును జూ
పిన మేఘనాదునిన్। బిగియఁగఁ గౌఁగిలించి కడుఁ బ్రీతి వహించి దశాస్యుఁ డిట్లనున్॥
చ॥ వెలసెఁ గులంబు నీవలన విక్రమధైర్యనిధాన పోరిలో। బలరిపు సంతపాఁపఁ జెఱఁ బ
ట్టఁగ నెవ్వరికైన శక్యమే। తెలిసిరి నీప్రతాపము దితిప్రియపుత్రులు ముజ్జగంబులన్।
వలసినయట్ల కొంటి నినువంటి కుమారుఁడు గల్గియుండుటన్॥ ఉ॥ అందరిలోనఁ బెంపు
మజయంబును జెందితి గాన ముందు నీ। స్యందన మేగనిమ్ము వెనుచక్కి నివచ్చెద నేను
సేనతో। నిందఱు జోదులుం గొలువ నియ్యెడ నంచుఁ గుమారుఁ బంచి మి। న్నందిబలం
బుతో వెనుకయై దశకంధరుఁ డేగె వేడుకన్॥ ఇవ్విధంబున॥ చ॥ సుతుని బురస్కరిం
చుకొని సూరెలజంతులు సంస్తుతింపగా। శతముఖుగుండె దిగ్గుమన సర్వనిశాచ

రసేనగొల్వంగా। సకలమహావిభూతి మెఱయంగ సదనప్రోలికిం బోయి సోదరాన్వి
తుండయి పౌరులుల్లసిలవేడుకనొందుచునుండె రాఘవా॥ క॥ అనికుంభజుండెఱిం
గించిన। విని యిందుఁ ద్రుండెటులఁ బసి యలవిడుపించుకొనెన్। వినిపింపుఁడు లికథయని। మ
నువంశనృపాలమౌళిమణి యడుగుటయున్॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

మ॥ నతరక్షోభరణారణాధిక రిపుసేనా వారణా వారణా। క్షితిజాహృ
త్తపనాపనాయితగుణశ్రీధారణాధారణా। స్వాశ్రితచేతోభ్యుదయాదయాముదిత
కుంతీనందనానందనా। యతిధాత్రీజహరాహరాదికసపర్యాభాసితాభాసితా॥ ❋
క॥ అసురార్పితవదకములా। కమలారమణీసమీపగతహారమణీ। రమణీయాదవైకము
నా। కమనాకృతిముషితగోపికామానధనా॥ పృథ్వీవృత్తము॥ ఘనాభ్రదరుణాధరీ
ప్రణుతికర్ణసంతర్పణా। ఘనాయితభృశాఘసప్రవిలసత్కటాక్షేక్షణా। క్షణా
ధ్యశరణాగతోచ్చయగృహార్పణాకారణా। రణాశనకణాదపర్వతముఖార్యసంర
క్షణా॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

గద్య॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతు
ర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానధురీణతనభోజరాజసకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితోదీ
ర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజదేవాంగనాసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధి
పసభాంతరస్తవనీయనయకళాయుగంధరబంధురమనీషావిశేషమంథానమంథ
రాధరశోధితగణితశాస్త్రరత్నాకరవినయాదిగుణరత్నాకరకంకంటివంశపయః
పారావారపరిపూర్ణకళాకలాసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందనవిజ్ఞా
నవిభవవిజితనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణ
తానిధానపాపరాజప్రధానప్రణీతంబయిన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మ
హాకావ్యంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము. ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము - పంచమాశ్వాసము.

శ్రీవత్సత్రాజిత్తన। యామంజులచరణతలసమాసాదితలా। క్షారా
హాకరణచణవ। క్షోమధ్యస్ఫురితతరత్నశుభకాంతినిధీ॥ గీ॥ అవధరింపుము శంభసం
భవమహర్షి। పంక్తికంఠుఁడిట్లను శ్రీరామచంద్రుఁ జూచి। రఘుకులాధీశ యారీతిరా

వణాత్మ్యజుండుసురపతిఁగొనిలంకఁజొచ్చుటయును॥శా॥ఆశ్చర్యాతిశభయాత్మల
సురబ్రాదుల్సుధాశిద్విష । త్పశ్చాద్భాగముఁజేరికొంతవడిబద్ధస్పర్థఁ
డిత । ద్రోశ్చక్రాసిగదాపరశ్వధముఖాస్త్రౌకాయుధస్తోమముల్ ।నిశ్చేష్టత్వ
జెందఁజేయుటయు శ్రాంతింబొందివారందఱున్॥మ॥ఒకచోఁగూఁపులుగూడిదీ
ఖులై యాచ్ఛాద్వనముల్ నించుచున్। వికలత్వంబున వైరిఁగాంచుచునరా
త్రాదిదైత్యచ్ఛటా । ధికతేజోనిధికింతవంతపడమెన్ దేవత్వమున్ రాక్షస।
ప్రకరాధఃకృతమయ్యెఁగాలగతిమాన్పంగూడదెవ్వారికిన్॥గీ॥పనిసేయుదమింత
మహాతువలవి। ధాతగదయమ్మహాత్మునకీతెఱంగు।విన్నవముఁజేసితద్వచోవృత్తి
లఁగ । నన్నిటికిమేలనితలంచియపుడుకదలి॥సీ॥ఎదురుగావచ్చిదేవేంద్రుఁడుఁబొ

* దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకుఁబోయియింద్రునివరాజయము చెప్పుట. *

కల్లస్వర్గము వారుతల్లడిల్ల।నింద్రునంతటివానికెంతవచ్చెనటంచువసట
కవానులడల । జేజేలుతండ్రిఁబాసినప్రజలైరరెంగయపచూచిజనలోక
గవ। శతమన్యుఁజెఱఁబట్టఁజాలిరేవగవారలనితపాలోకంబుమునులుబెగ
వుండెందుఁజనెనొవిభుఁడలగుచు।సమరులేటికివచ్చిరోయనుచుసత్యలో
పురంబున్నలోకులరయ । జలజగర్భునిశోభఁజేరఁజనిరిసురలు॥మ॥చని
వ్యరత్నమయభాస్వన్నవ్యశిల్పంబులం । గననైనైకవిధావతారకమ
చిత్రాదిచిత్రనవస్ఫాటికకుడ్యహారిరుచులందల్కొందియహాత్మప్ర
భోన్నతదివ్యమానికమహాసౌధాగ్రభాగంబునన్॥సీ॥కపిలమార్కండ
వ్యాదిమునిశిఖామణులతోనొకమోముమాటలాడ । నిండఁజేయుఁదగుస్తు
సేయుఁడనియువబ్రహ్మలకొకమోముబదులువలుక । భావలగ్నములాడు
వధూటితోనొకమోమునగుచునకీర్తినుడువ।నవ్సరఃకములాస్యలాడు
లొక్కమొగముచూచుటకాభిముఖ్యమొంత । సర్వతోముఖచాతుర్య
మాత్మ్యహత్వ।మొందిడెందంబుచెలువందనున్నతాబ్జ।రాగసింహాసనస్థుఁడైరాజ
నఁ। బెద్దకొలువున్నజేజేలపెద్దగనిరి॥మ॥కవియాదిత్యమరుద్వసుప్రముఖలే
శ్రేష్ఠులాపెద్దవే । ల్పునకున్ సాగిలిమ్రొక్కిమోడ్చినికరాంభోజాతయుగ్మం
త్మనిటాలంబులఁజేర్చినిల్చినదయాధారేయుఁడైమీరువచ్చినకార్యంబిది
యేమిదెల్పుఁడనిరాజీవాసనుండాడినన్॥ మ ॥ అమరుల్ స్వామివరాకనేఁడమ
శారాధ్యుఁడౌనింద్రునిన్।సమరక్షోణినెదిర్చిరావణుతనూజాతుండుబంధిం
చెను । దశాస్యశౌర్యంబునఁగొంచుఁబోయెఁబురికిన్ దద్ఘోరమాయామహా। త్త్వము
నన్నేమనుమాలివచ్చితిమిమాతాపంబువారింపవే॥ ఉ॥ గట్టులరెట్టుపెట్టుబలుకె

మునఁబట్టినపట్టిదిట్టఁడుర్ | దిట్టతనంబు వాసిపోలదిండికిలోఁబడిగాసిఁజెందఁగా |
నెట్టుసహింపవచ్చు జగదీశ యశక్తుని చంద మొందిచూ | పెట్టుక యుండ నేలవిడిపిం
పఁగదయ్య పయోదవల్లభుఁడా ॥ వ ॥ అని ప్రార్థించు దివాటకోటిఁగనియావాక
యొంత కార్యంబు వ | చ్చెఁగలిం పాగ్రణికంచు ధాతకరుణాస్ఫీతాత్ముఁడై లేచి కో |
ల్వైననున్నందఱుఁగొల్వ వెల్ల జిగిపుల్గుం దేజిపై నెక్కి గ్ర | క్కునలంకాపురి కేగెఁ
జారణముఖుల్ గై వారముల్సేయఁగన్ ॥ గీ ॥ పగిత నపుఁబూజలిచ్చు మిత్రాత్మజ |
భ్రాతృయుక్తుఁడైన వజ్రిముఖుని | నాదరించి మింటనధివసించి విరించి | యుంచితో
క్తి ననుజులలరఁబలికె ॥ ఉ ॥ వత్స దశాస్యయొందు నినువంటి బలాఢ్యుఁ గానవేల్పు
లన్ | మత్సరమొప్పఁగెల్చితివి మారొక్కనిజిష్ణునిఁబట్టి తెచ్చె యు | ష్మత్సుతుఁడింతకం
టె భుజశౌర్యములున్న వెయింక దేవతా | హృత్సరసీజములు వ్రగులనీతఁడు మేటగు
నింద్రజిత్తనన్ ॥ చ ॥ అసురులఁ బ్రోవముజ్జగములారయ నింద్రుఁ బ్రతిష్ఠ సేసినాఁ |
డమొదట వాఁడు కాదె యుఁబడం దగఁడింకిట నానిమిత్తము | య్యమరవరేణ్యు నిన్వి
డువు మటంచుఁబద్మరుహగర్భుఁడు వా | క్యములు దశాస్యనాతి వినియంజలి సే
సి వినీతి నిట్లనన్ ॥ మ ॥ జగదారాధ్య పదాబ్జ మీరలిపుడాజ్ఞాపించిన ట్లేజయుం | బసురు
ల్విడెద నాకొసంగుఁడమరత్వం బన్న వాణీశుఁడు | న్నగియె దైతేయసురకిన్నరప్రముఖ
నానా ప్రాణిరించ్ఛోళికిన్ | జగతిన్ లేదమరత్వమింకొకటిఁగాంచన్ వేఁడుమాయి
చ్చెదన్ ॥ చ ॥ అనవిని మేఘనాదుఁడననట్టిదయేని మహాత్మవైరితో | నని యొనరింపఁ
గావలసినప్పుడు వేల్మి యొనర్చి హోమవ | హ్నినిజనియించు దివ్యరథమెక్కినచో
నమరత్వమొందని | మ్మనువము హోమవిఘ్నమయినప్పుడు నాశము సమ్మతించి
తిన్ ॥ చ ॥ జపములు పెక్కు చేసి కదతాతయమర్త్యత గందురందఱు | న్విపులపరాక్ర
మంబున నె వేఁడెద నీయఖిలామమియ్యవే | కృపవననిపాత్ర జుండమగనిచ్చితినట్లగు
నంచుఁబద్మజుం | డపుడు విముక్తుఁడై నదివిజాధిపుఁడో డొక్కనివేడ్క మీఱఁగన్ ॥ క ॥
వారలనటవీడొక్కని తన | వారలతో గగనమార్గవర్తియయినచో | గౌరవహాని జల
జా | ధారంబున శిరము వంచి బలరిపుఁడంతన్ ॥ సీ ॥ వీడిన సిగఁజాఱువిరి పువ్వుసరుల
తో మురువుడించిన వాడు మోముతోడ | దండడిఁ దెగి రాలుతారహారములతో వదలి
నభూషణవ్రజముతోడ | బలుకట్లదద్దు లేర్పడు భుజాగళములతో నలిగిన చలువదువ్వ
లువతోడ | నరిశరజర్ఝరితావయవములతో బడలికఁబొడము చేటుపాటుతోడ | నడు
గు లెడ నెడఁదడఁబడనశ్రుజలము | లడరనడలు ననడతెంచియంఘ్రికములు ఆఁగలి
వ్రాలినబలవైరి నూరడించి | యుంచితప్రేమమింపువిరించియని యె ॥ తోటకవృత్త
ము ॥ బాలిశు వైననుబంఢితు వైనన్ | గాలవశంబునఁ గష్టఫలంబుల్ | మేలయి కే

డయి మేకొనవు నన్నే। యేలయనో వ్యర్థనింకేదవిం ద్రా॥ మ॥ తొలిజన్మంబునఁ జేయఁ కపుణ్యములు చెందుంగొందఱుంగొందఱ। దలఁచుం దప్పక యాశరీరమున సత్కర్మం బుకయుస్థితుల్। తెలియన్మక్యము గావునా దృశులకుం దేవేంద్ర నీకర్మ మే। కలఁ గించెన్నిసుఖిట్లు పూర్వభ్యక యాకర్ణింపు మా తెల్పెదన్॥ వ॥ అనిపల్కి తానంమ మపురందరున కిట్లనియె॥ శా॥ నేనిర్మించిన కామినీజనములలో సీటొందు నీలాలక। న్నెనింకొక్కతె న్సృష్టి సేతుననియున్ని ష్కళంకంబుగా బంచియా। నానాదివ్యవిశేషవ స్తువుల సౌందర్యాంశములూర్చి లో। కానందాకృతిగా సృజించితి నహల్యానామ ఖ్యామానుషిన్॥ గీ॥ హలము నాఁగలి యావహ హలము భావ। మరయ హాల్యంబు నాఁ జను నట్టి హల్య। యున్నెలంతకు లేమి నహల్య యనఁగ। నేసు బలికితి నెలుఁగ వేయింద్ర నీవు॥ సీ॥ కమలవైఖరి సుధాకరకళావిభవంబు లొక్కటియై చెలువొందియుండుటకు నా। భ్రమర శంపదలు శింపెఁగవుప్పు విలశీసంబొక్కటియై చెలువొందియుండుటకు నా। దాడిమీబీజసంతతి శుకతుండముఖంబొక్కటియై చెలువందియుండుటకును। శంఖ సౌభాగ్యంబుఁ జారువీణాస్వరంబొక్కటియై చెలువందియుండుటకును। నేఁ బ్రయ త్నంబు సేసి యున్నెలఁతకన్నుఁ। గవ మొగము చూపు గుమి నాసికయు రదములు। పూవికంఠంబు నుస్వరము నుసృజించి। కాంచితిసురేంద్ర యా ఘట నాఘటనపటిమ॥ సీ॥ పూర్ణేందుబింబ మెప్పాదు నిల్వఁ జాలదేఁ గాన నుదూఱు దీని యాననమువలనఁ। గ వజక్కవఁ బాయఁగా జేసెనా నను పడిదీని లివు కుచములవలనఁ। బగలు కల్వల చెల్వు ప్రబలని యుండదను దూషణ దీని కన్దోయి వలన। మించు నించుక సేపు మించని ర్మించలేఁడనుగట్టు దీని దేహంబు వలనఁ। బాపుకొని లెన్స సృజియించె బ్రహ్మ యను చుఁ। గొలువ వచ్చిన దేవతాకోటి వలఁప। నీవెలఁది నిమ్మనుచు నన్ను నీవు వచ్చి। వచ్చి యడుగుదువు కటిది తేవ బ్రహ్మాణి॥ చ॥ వలుమఱు నీవు వేఁడిన నథళ్ళరు లెందఱు వచ్చి వేఁడినం। గలికి నొసంగ నెవ్వరికి గౌతమమౌనికి దానినిచ్చినం। గళవళమొంది నీవు రతి కాంత కృతాంతలతాంతకుంతము। ల్బలువిడి మానసాంబుజము బ్రద్దలువాపిన దై న్యమూర్తివై॥ క॥ ననుదూఱుచు గౌతమముని। జనిదూఱుచుఁ గుసుమ కులసితవల్లీఫల సాద్వనిఁ జాఱుచు నెచ్చెలిఁ బెనఁగొనఁ గోరుచుఁ బొంచి ప్రొద్దు గ్రుంకిన యంతన్॥ ఉ॥ ఆసడి కేయికోడిపలె నార్భటి సేసి మునీంద్రు నిన్నదీ। స్నానము సేయఁ బంచితివు మాయామునివై చని గౌతమాంగనా। నూనరతోత్సవాంబుధిమునుంగుచునుండితివం తలో నన। స్నానియై వచ్చి నిన్నుఁ గని యుచ్చరపల్కయు నిచ్చ హెచ్చఁగన్॥ మ॥ కప టాకారముఁ బూనినాని సతులం గాంక్షించి యీలాగు కా। నివను త్సేయఁగఁ డింగి నాఁడ వెబలా నీ కండగర్వంబు దే। నవతీశ స్త్రుఁడు పట్టి కట్టికొని పోవఁ దీఱుఁ బొమ్మం

మునికిన్ శపియించెఁగద నాఁటి శాపమిది గోసంధిల్లెని నాఁటికిన్॥క॥ నినుఁగలసినని
జకాంతం బెనుపఁ బ్రియుండుమునిశపించి జగతిం జక్కని సతులు కలుచు గలిగెద. ర
నిముని యానెనటుల గలిగిరదిమొదలు ప్రజల్॥వ॥ పగపగమీయఘంబు చనవా ప
ప వైష్ణవయాగకుంచితంబుగ నొనరింపుమీయనుఁగుపుత్రుఁ బులోముఁడు వాధీశ
వైరిచే నగపడనీక జాచెవలచాతనికై వెతఁజెందసంచునన్న గరిపునూరడించినలి
నప్రభవుండపుడే గపీటికిన్॥చ॥ కమలజుఁడానతిచ్చిన ప్రకారమునం గ్రతువాచ
రించి ఖేదముడిగి వాసవుండు నిజధామము చేరెన్నృపాల రావణ ప్రముఖులకంటె
రావణి పరాక్రమ మెక్కుడయున్నమాట నిక్కమువుఁగ జాయటంచలయగస్త్య
మహామునియానతిచ్చినన్॥గీ॥ ఆపురావృత్తమున రావణాత్మజన్ము విక్రమము పె
ద్దయును మాటవిని రఘుప్రవీరుఁ డరుదందె సభనున్నవారలెల్ల నింద్రజిద్వైరిల
క్ష్మణు నెంచిరపుడు॥ ఉ॥ శ్రీరఘురాము చెంగటవసించి విభీషణుఁ డగ్రజక్రమం
బా ఋషి దెల్పఁగా విని ప్రహర్షముతో నృపుఁ జూచి మున్నిక న్నారఁగఁ జూచిన
ట్లమునియానతియయ్యెఁగ నేఁడువింటినయ్యారె యగస్త్యుఁ డెంత మహిమాధికుఁ
డంచు నుతించె నయ్యెడన్॥క॥ మైత్రావరుణి ధరిత్రీపుత్రీపతిఁ జూచి యనియెంబుం
భావకళా ధాత్రానందకరోక్తిమ గాత్రీపదపుటకటకఘటితకాగ్ర్యములన్॥వ॥
జడధిమబంధకారహరశౌర్యదినేశ్వర రామమున్ను నీ వడిగిన మాటకింకనొకయ
ద్భుతమున్న దియాలకింపుమి । వ్వడువున రావణుండు బలవంతులమార్గము నువే
డ్క నొక్కనాఁడు డెడపక పశ్చిమాబ్ధిదరికేగి తదంతికకాననంబునన్॥చ॥ పరిచరు
లూడిగంబు సలుపన్ సచిపుల్ హితభాషలాడఁగా। శరధితరంగరంగదురు సైకతసీ
మలనంచరించుచు స్ఫురిసరధారుణిందుహీనవర్ణ్యత మోయసమించు నొక్కభూ
ధరమణిఁ జూచి చేరఁజని దానవుఁ డందొక కోనలోపలన్॥సీ॥ నిశటాపనీజప జ్రైకిఁ
గడానిజటాంశులామ్రేడితడళంబులై వెలుంగ । నాసన్నఝురములం దానసశో
శాబ్జసుమ కారుణాంభోరుహములనింప । సవిధకుంజాళిపుంజములగ్రవాలగ్న
పద్మమాలిక సౌరభములఁ బిల్వఁ । బరిసరపల్లవప్రతతిఁ బల్లవములుఁ జూపాదముల్ నిశ
కాంతిఁ బరిహసింప బద్ధపద్మాసనస్థుఁడై పరమనిష్ఠఁ గన్నుఁగవమూసికొని పాణిక
మలసముచిత । అక్షమాలిక చెవిత్రేలనాత్మయోగ । పూర్ణసుఖమొందు నొకమ
హాపురుషుఁ గాంచె॥ ఉ॥ కాంచి సమీపభూమి దశకంఠుఁడు సేరఁగఁ దత్ప్రశంగనే
త్రాంచలవీథి నుప్పతిలె నగ్నిశిఖల్ భ్రుకుటీకరాళమై। మించె ముఖంబు బాహు
లనమేయపరిత్తాయుధయామముల్ విజృంభించెఁ దనూరుహాళిఁ గనిపించె మరుద్వసు
రుద్ర సంఘముల్॥ వ ॥ గ్రహములభానుఁడుగ గిరులఁ గాంచనశైలము వేల్పులం

దుష్పుత్రహుఁడు నిభంబులందుఁ జవుసంతియుఁ జెట్టులఁ గల్పధారుణీ| రుహములవె
లుంగునట్టుల జరుద్రముఖామరమూర్తులందుదు| స్వహముగు సమూర్తిఁ జేకొనియె
సంగెడు నాథునుఁ జూచుచున్నెడన్॥ సీ॥ ఉరమున శ్రీదేవి యూరుల ధరణింబు తలఁ
పున పదనుండు దవము దనుము | మూపునఁ బితృసంఘము నుశల్యములఋ రుద్గణ
ములుఁ గుక్షి సాగరచయమ్ము | వసువులు నడుముఁ బార్శ్వములదిక్కులు కన్నుఁ గవ
సూర్యచంద్రుల గ్రమునరుద్ర | లశ్వినుల్పైవుల బాహుదండముల నుధాతయువి
ధాతయు నసుదైవతములు| రక్షామణిబంధమునధిదురంబు పాణి| తలములసుభగ
పూషులు తగనఖములు| భుజగతతి రోమములదానవులు సనువున| వివిధదివ్యులు దివ
మును వెలయుటయును॥ శా॥ ఆవింతల్గని యారణ్యా వెంపట మాయల్సేయుఁ గాఁ జొ
చ్చి వాఁ|డీ వాచంయమిం జంచు రావణుఁడు వహ్నిజ్వాలికాభీలలీ|లా వేలాస్త్రచ
యంబు లాఘునినిపైన దండవషీంచివీ| రావేశంబునఁ బేర్చి యార్చి సనతండా
ట్టోవహేమిటిరఁ గన్॥ క॥ బెండగుం జూపుల నిప్పులు | జడిగొని పడి లేచి సన్ను సాధింపఁ
గని| క్కడ సన్నచ్చి తెరవారి| చెను గాయని యులఁతి ముష్టిచేఁ గొట్టించెన్॥ ఉ॥ ఆయ
నముష్టిఘాతమున మహాకులిశాయుధలీల మించిన | న్యాయము సాంద్ధతిన్ ధరణి
వ్రాలున మోజ మోయనంగదై | లేయఁడు గూలెఁ గూలిన వతింగని మంత్రులు
డాఁక వచ్చినం| బాయఁగఁ జేసె హుంక్రియ నెబల్లిదుఁడప్పురుషుండు భూవరా॥ గీ॥
అలఁతిముష్టిఁ బొడిచి యసురారి నొగిలించి| యతని వారి హుంక్రియ నెగలించి| యు
ష్మహానుభావుఁడంతి కగిరిగుహా | భ్యంతరంబు సొచ్చె నతిరయమున॥ ఉ॥ ఆమొద
మూర్ఛ దేఱి దనుజాగ్రణియుం దన వారిఁ జూచి న|న్నీ మొదముష్టి నొంచిన తఁ డెక్క
డకేగెనటన్న వారల| య్యామ్య యిఁక నేటికి తాతఁడు భయంపడి యుగ్గుహ సొచ్చి చెచ్చె
రం| బోయెంబ రాజ్యముం దొడరఁ బోవుదు లేమి మువంటి బల్లిదుల్॥ క॥ అదిగాక బా
హువిక్రమ| పదనంబి కనికి మహాత్ముఁడని తోఁచుచును | న్నదిమా తెడుబండ్లకుమ
ల| పదుపదములు చావవ సుజవల్లభయని నన్॥ చ॥ అలిగి బళాయతండు ప్రళయాంత
మఁడై సను బోవనిత్తునే| నిలువుఁడు మీర లీడనని నిర్భయుఁడై గుహాంధకారమున్|
దళము కొనంగ మాధుపదిలా గుననున్న గుహాంతరంబులో | వలికిద శాననుందరి
గెఁ బాణిక్ష్మ పోణరుచుల్వెలుంగఁగన్॥ అరిగి తత్ప్రదేశంబున॥ సీ॥ అతిభీషణాకారు
లై ఘోరశస్త్రాస్త్రధారులై విలసిల్లు వీరవరుల| నఖిలలోకైక మోహనవిలాసాగ
ణ్యలావణ్యవతులైన దైవసతుల| నవలోకముల నెబ్రహ్మాండంబు భస్మంబు సేయఁ
జాలిన మహాసిద్ధవరుల| శంఖచక్రగదాసి శార్ఙ్గముల్ గల చతుర్భుజములఁ దాల్చి
నపురుషవరులఁ| జూచి వారలతేజంబు సొంపు పెంపు| గరువతనమును దనుభీతుఁ గా

సోనర్చు।నువ్వతిలుత్తరమునసందుండవెఱది।వఱదిదశకంఠుఁడగ్గృహాభ్యంతరము
న॥ సీ॥ దివ్యచందనమాల్యభవ్యసౌరభములుఘుమ్మనిసుహాయెల్లఁ గ్రమ్ముకొనఁగ।
మహనీయకోటీరమకరకుండలమణిద్యుతులంధకారంబుతోలఁగఁద్రోయ। గగ
నభాగమునసక్షత్రపఙ్క్తులఁబోలియురమునమౌక్తికసరములలరఁ।జామరగ్రా
హిణీచటులకంకణనిస్వనంబులుచెవులకానందమొసఁగఁ।దనుశరచ్చంద్రచంద్రి
కాధవళశయ్య। బన్వళించిపదాబ్జముల్ బాలయొకతె।దొడలనిడుకొనియొత్తఁగ
న్నోయిమోడ్చి। నిదురవోయెడియొకసౌఖ్యనిధినిఁజూచె॥గీ॥చూచియాయనచెంగ
టసౌబగువాలు। బెళుకుచూపులవెలయునచ్చెలియునట్టి।తెప్పవేయకకనుచుదు
ర్వృత్తుఁడగుచుఁ।జెంతకోకయింపఁజేసినయంతలోన॥గీ॥ఎఱిఁగియెమ్మెటితోము
సుంగిడినజిలుగు। చలువవెలివట్టుదొలఁగిందిసరగఁతేచి। సరభసంబుననట్టహాసం
బుసేయ।వింశతిభుజుండుభీతిల్లివివశుఁడయ్యె॥క॥వివశుఁడయికొంతవడికి।దివిజారి
ప్రభుఁడొకింతదెప్పిరిలికనీ।సవినయమునఁగనియెవ్వం।డవునీవుమహాత్మయేర్ప
డఁగఁదెల్పఁగదే॥సీ॥ రుద్రునిఁగనుఁగొంటిరుద్రునకిటువంటిదారుణోన్నిద్రరౌ
ద్రంబుగాన।జమునితోమార్కొంటిజమునకునిటువంటికర్కశోదగ్రవిగ్రహము
గానఁ।పవనునిఁబొడగంటిఁబవనునకిటువంటిప్రతిమేతరప్రతాపంబుగానఁ।గనకా
ద్రిపైనుంటిఁగనకాద్రికిటువంటియతిదుర్నివార్యధైర్యంబుగాన।నింద్రచంద్రా
ద్రిదివ్యులనెల్లఁగంటి। వారియందీప్రభావమెవ్వరికిఁగాన।నిగురులోనివ్వతీరుసన్ని
చరిత్ర। మెఱుఁగఁబడదన్ననగియాతఁడిట్టులనియె॥గీ॥ఇవ్విధెల్లనునన్నునీకెఱుఁగ
వచ్చు।నేదశాననయిఁకమీఁదనీవయెఱిఁగె।దింతలోవలఁబదరినేనింతవాఁడ।నను
చువివరింపఁబోనదియిట్టులుండె॥శా॥ బ్రహ్మాశాసవరంబులన్ భువనముల్ బాధిం
చిబ్రహ్మణ్యులన్। బ్రహ్మణ్యంబులుపెట్టఁగామెలఁగినన్ బ్రహ్మాస్త్రిసైరించి
తిన్।బ్రహ్మఘ్నున్నిసునింకమీఁదననిలోబాహాబలంబేర్పడ।న్బ్రహ్మాశాదినురేం
ద్రులడ్డపడినన్భంజింపుదునాగ్రవణా॥క॥ నేనెవ్వడనితలంచితొ।నానిజరూపంబుఁ
జూచినామహిమంబున్।నానాడు మెఱిఁగికొమ్మని।యానసమొకయింతదెఱచినం
తటిలోనన్॥సీ॥ జ్వలనకీలాసహస్రములక్కెరలతులైందవరుచికోటులచటఁ
దోఁచె।నఖిలసముద్రంబులఖిలాంతరిపంబులఖిలసరిద్వన్యలచటఁదోఁచె। నరసు
రాసురనిర్జరసిద్ధసాధ్యరుద్రాహిగుహ్యకతతులచటఁదోఁచె।నభముభూమి
యునాద్యసత్రములుగిరులామ్నాయముఖవిద్యలచటఁదోఁచె। నట్టిముఖములె
పెక్కువేలమితకణా। నయననాసాపుటంబులనంతపదము।లమితబాహువులమిత
భూషాంబరాదు। లమితశస్త్రంబులున్మూర్తినాయుందుఁదోఁచె॥క॥ ఆయద్భుతతే

జోనిధి। చాటునంగిరియొద్దిదో మహచ్చందంబునఁదై। చేయుండు హనుమండై తన। కొలయము
గంపింప వెఱది కన్నులు మొగిచెన్॥ అవ్విధంబున॥ గీ॥ కన్నులన్నియు మొగిడిన క్తం
చరేంద్రుఁ డమ్మహామూర్తిఁ గానఁబూజ వరించి। యంజలులొనర్చి దేవ నీవనివర్ణిం
చు। సంతతంబు శుభంబేదియనుచుఁ బలికె॥ క॥ ఆదటగిరితో గుహతో। నా దేవుఁడ దృ
శ్యుఁడయ్యెనద్భుతభయసం। మోదములు వెలయ మారి। చాదులతో నచటు వాసియ
తఁడరిగెన్నృపా॥ క॥ రాజా గిరిలోన గిరి చెంత రావణునకుఁ। గనఁబడిన దేవుఁ డెవ్వఁడో
యనఁగ నేల। యతఁ డేకపిలావతారుఁడో నాదిష్ణుఁ। డాయనకును నీకు భేదమింతైన నఁ
గలదె॥ వ॥ అనిపల్కి యాగస్త్యముని చంద్రుండు రామచంద్రునకిట్లనియె॥ సీ॥ స్నా
న సంధ్యాజపహోమధ్యాయముఖముల నెవ్వాని స్మరియింతు రెల్ల ఋషులు। జగదుద్భ
వస్థితి సంహారకృత్యంబు లెవ్వాని క్రీడలై నివ్వటిల్లుఁ। బ్రాబల్యకలికవాటప
సిందూరమై యెవ్వాని పదకాంతి యొసకమెసఁగు। జేశికోచ్చరితోపదేశమంత్రం
బులై యెవ్వాని నామంబు లింపొనర్పుఁ। బద్మజేంద్రాదిదేవతా ప్రభువులేమ। మహి
మహమున మేయమాయాబ్ధిలో మునింగి। దరియఁగావును గానక తల్లడింతు। రట్టిహ
రివి వెకావె పట్టాభిరామ॥ సీ॥ వదవంశజరజః ప్రభావంబు చే రాతి నతివగా నొనరిం
చినందువలన। సాటౌన్నిటాలతటాకుండు బొల్చు విల్లవలీలవిఱిచినయందువల
న। ధనువు గైకొని నెపంబున జామదగ్న్ని బాహాశక్తి హరియించినందువలన।
నిన జుతోఁ బ్రతినచేసినలీల నొకకోలన మహేంద్రసుతుఁ గూల్చినందువలన। నని నజే
యాసురులఁ ద్రుంచినందువలన। నాదినారాయణస్వామి వగుట దెలిసె। నగయాన
రుఁడ వెనీవు పట్టాభిరామ॥ మ॥ వదిమోములు లదండిరక్కసుని నిర్భంజించి నీలాగు
నీవు కయ్యంబొందిన నీ వనుల్ల డపను ద్యోగించిరుద్రాబ్జగర్భది నేంద్రాబ్జముఖామ
రుల్ పవనభూభల్లూకరాడ్భానుజాంగదముఖ్యాగచరత్వముల్ల నిరీశానుర్ధానస్వ
యగ్రామణీ॥ ఉ॥ అంగజునందఁ బానెకదయందఁటిలోఁ బవమాత్మజుండు నీ। యందుఁ
బ్రవత్తిగల్గిన మహాత్ముఁడు బొత్తగుణోత్తరుండు సం। క్రందనజిద్దశాస్యముఖరా
క్షసముఖ్యుల నొక్కరుండె పో। రం దెగఁజూడ నోపు బలరాశిను తింపఁదరంబె
యాతని॥ మ॥ అకలంకాత్ముఁడ పాయమూన్యుఁ డఖిలోపాయాధికుండంచు టెం।
గికబొయెవ్వరిలెక్క సేయకల తాంగింజూ చిరప్పుంచుము। త్రికయీ మారుతి చేతి
కిచ్చితివి భూరిస్తోత్రపాత్రంబుగా। సకలజ్ఞుండవు రామ నీవెఱుఁగవే సామీరి మా
హాత్మ్యముల్॥ సీ॥ కదలఁడీతఁడు వజ్రకఠినవిగ్రహుఁడంచుఁ బోలఁగా మైనాకశై
ల మెఱుఁగు। వెలవఁడీతఁడు మహావీరశేఖరుఁడంచు శోధింపవచ్చిన సురస యెఱుఁగు
। గలఁగఁడీతఁడు భూరిగాంభీర్యనిధియనినపడఁ బాయ యిచ్చిన వననిధి యెఱుఁగు। బలిమి

సైతఁడు మహాబలుఁడంతవాఁడని కేవలి మార్గాని నలంకిణి యెఱుంగు। జీవదాయకుఁడితఁ
డని సీత యెఱుంగు। రాక్షసాంతకుఁడితఁడని యక్షుఁడెఱుంగు। సఖుఁడితఁడని రావ
ణానుజుఁడెఱుంగు। సిద్ధమిదియని రామ నీచిత్తమెఱుంగు॥ సీ॥ అవనిజాహృదయశో
కాంధకారము మాన్పఁగ పిరూపుగనిన భాస్కరుఁడితండు। దశకంధరోద్యానతరు
వులు గూల్పమైఁ గాల్పు ఝంఝామారుతంబితండు। సైన్యేశపంచకసప్తమంత్రిజగి
రుల్ వ్రాల్పఁ బ్రాణములొందు వజ్రమితఁడు। పరబలాశికులంబు భస్మంబు కావిం
పవాలముగాని నదవజ్జ్వాలి యితఁడు। రావణుని ధైర్యలతఁ ద్రుంపరంపమితఁడు। దై
త్యులకు కాలమునఁ దోఁచు మృత్యువితఁడు। సకలకపిలోచనచకోరచంద్రుఁడితఁ
డు। ఖరకరాన్వయమీ కేడుగడయునితఁడు॥ ఉ॥ రావణుపుత్త్రు కంటెన లరావణు
కంటెను వాలికంటెని। ప్పావని బాహువిక్రమవిభాసితుఁడించుకయున్గ నేనిలో। కా
వలి మాఱలింగను మహాహరులశౌర్యము చే స్వకీయమా। లావెఱుఁగండు మత్తకరిలా
గుననుండునితండు రాఘవా॥ గీ॥ అని ప్రసంగవశంబున ననిలసుతునిఁ। బ్రస్తుతించి
నకుంభసంభవుని మాట। లమృతధారలవలె వీనులారనలరి। యెలమితో జానకీజాని
యిట్టులనియె॥ మ॥ కలశీసంభవ మీరు పల్కినది నిక్కం బంజనాపుత్త్రుఁడర్క।బలు తె
ప్పంగొని కాదె దాఁటెతిబివత్పాధోధియీ ఘానుజా। దులునగ్గెల్వ మొనర్చె నీతని
కృతమాత్తుల్ గావె యిమ్మేటికే। వలభక్తిన్నను గూర్చి చేసినపనుల్ వర్ణింపఁగా శ
క్యమే॥ సీ॥ తనవాగమృతధారధరణిజప్రాణముల్ నిల్పి నాకు దిలోని నెగులుదీర్చె।
శరణు సొచ్చినవిభీషణుఁ గూచు కొమ్మని తెలిపి మాకుఁ బ్రతిష్ఠ గలుగఁజేసె। పవరం
బులోఁ బేర్చి వచ్చి కుంభకర్ణుని యురస్థలి ముష్టిహతి నొంచి నగము నంపె। బరులచే హ
తులైన నప్లవగోత్తములకు జీవములిచ్చి మా ప్రాభవంబు నిల్పె। బడిన లక్ష్మణుఁ బ్రదు
తికించి భానుకులము। నిలిపెనంతటఁ జననీ కనిర్వహించె। వేయు నిక్క నేల నాకొఱకై
యనేక। దనుజవీరులఁ దుంచె నీయనిలసుతుఁడు॥ ఉ॥ తమ్ములఁ బంధులం గలసి తల్లుల
నుంగని నేను సీతతోఁ। గ్రమ్మర నీయయోధ్య కధికారము గాంచి సుఖించుటెల్లన। త్య
మ్ము సమీరసూనుని సహాయతఁ గాదె మునీంద్ర యెన్ని జన్మమ్ములకైన నీతని ఋణం
బెడఁబాపుకొనంగ నేర్తునే॥ చ॥ అదియెటులుండె నీయనకు మామహావహుఁ దర్కజా
చెంతనుండి బల్లిదుఁడగు వాలి నేలవిడఁ ద్రెళింపను పేశు యొనర్చె నాత్మశ। క్తి దెలియ
కుండఁగాక యునికిన్ వహించి మహాహరులేటికి। సదమలమానసాబ్జునకు సేవ మొ
నంగి రెఱుంగఁ దెల్పవే॥ మ॥ జననంబాదిగ నీ మహాత్ముని భుజాశౌర్యప్రభావోన్నతుల్।
ల్విన గాంక్షించెదఁ దెల్పుఁడంచు మహానసుద్విరావతంసంబు మా। పునరాత్మీయక
రంబు సోఁకి జగతీపుత్త్రీశు సొభకంవే। డినఁ బల్కె న్మునినాథుఁడద్భుతజటాటీకా

భ్రకంగార్భటికిన్॥ ఉ॥ చండకరాన్వయాంబునిధిచంద్ర రఘూద్వహయోగమి

హనుమంతుని జననము.

రపుత్రుండు మహాత్ముఁడొనెకదతొల్లిటిపుట్టుకనేకపొదరు। ద్రుఁ డితఁడంచుఁ గొం
డఱు బుధుల్ గణించుపుమ సారహాస్యమె। వ్వాండెటుఁ గుంజరాచరభవంబులె
టింగిననీవు దక్కఁగన్॥ శా॥ సాక్షాచ్ఛంభుఁడు గాక యున్నఁ గలవే చర్వింపనీశౌర్య
ధైర్యక్షాంతి ప్రతిభా ప్రభావములు రుద్రాంశంబునం బార్వతీ। పతిసన్వృద్ధివ
హించి పావకునిలోఁ గొన్నాళ్లు వర్తించియా। యతఁ డ్యద్యుతి పిమ్మటం బవనగ
ర్భాంతస్థుఁడై భాసిలెన్॥ చ॥ అనిలువరంబు చేఁబడవనంజనకున్ జనియించి జన్మమె।
త్తినపుడె భానునింబొదివె దేవతలిచ్చు వరంబులొందియుం। డునశిశువొటగర్వివలెఁ
దోఁచిన మౌనులు శాపమిచ్చిరీ। తనికొకరుండు పేర్చియనిఁ జాఁక స్వశక్తియెఱుంగ
కుండఁగన్॥ గీ॥ దానఁడనలొ వెఱుంగఁడు గాననితఁడు। వాలివధియించఁడది గాక వా
లి భాను। సుతులఁ గొన్నాళ్లు సరిగాఁగఁ జూచికొలిచి। యుండెఁ గావునఁ బగఁబూన
నొల్లఁడయ్యె॥ క॥ లేమన్న హనుమకెదురే। తా శారిసుమారుఁడితఁడు ప్రభవించుట
సీ। తాకాంత లెన్నడెలిపెద। నాకర్ణింపుము నిరుపమమ్ము నియమనిరోగా॥ సీ॥ తన
ధైర్యరమ కోడి కనకాచలేంద్రంబు సిగ్గుతోఁ జనభతఱఁ జేసికొనఁగ। దన నఖముఖ
నకు దితంబుగాఁ దనఁ జాఁకిశంబ సాధన సాహసంబు మాలఁ। దనతపోనియమంబు
గనఖరద్వ్యాజాదివాచంయములకు నేవలు జనింప। దన బాహుశాఖలు దైతేయభీ
తామరులకును నిలువ నీడలు ఘటింప। దనరు కేసరియను పేర వనచరేంద్రుఁ। డతని
కంజనయనెడి కన్యకనొసంగె। నతనిమాతులుఁ డురువిక్రమాతులుండు। కుంజరుండ
ను వానరకుంజరుండు॥ క॥ రంజిల్లఁజేసె కేసరి। యాంజననిది వింతయనుచు నందఱు
నఁగన। కుంజరసుతతోనకపి। కుంజరుఁడొకకొన్ని యేండ్లు కూడి సుఖింపన్॥ శా॥
సంసారోత్సవకారణంబగు తనూజాతోదయం బెంచి యా। హంసీగామినితో బహు
ప్రతవరుండై దాన సవ్యానరో। త్తంసుండిష్టముఁ జెందనేరక మరుద్దైవంబు చేదై
న్యవి। ధ్వంసంబౌ సతనిశ్చయింపు మని కాంతారత్నముం బంచినన్॥ క॥ పతియనుమతి
గౌరీ సతి। ప్రతియగు నయ్యాపతి నియమశుభవ్యాహృతి సదా। నతియప సదాగతియని యా।
వ్రతపంబొనరించెఁ బెక్కుకాలమ్మధిపా॥ ఉ॥ ఆయమ సేయు ఘోరతపమంతట మె
చ్చి పదాశివాజ్ఞన। వ్వాయువు స్వోదరస్థితశివస్థిరతేజము దెచ్చి యిచ్చెనం। దోయజ
గంధిగర్భమున తోరపువేడుకనొక్కవత్సరమి। యాయ్యయతతేజుఁ గాంచి కుటీయం
చితమానొక వాసరంబునన్॥ మ॥ అమరుల్ దివ్యసుమావళుల్ గురియ రంభాద్యప్సరః
కాంతలా। డమరు దైవ్వరులగుండియ బ్బెరమింటస్ఫేరికా గోముఖా। ప్రముఖధ్వా

సములుప్పతిల్ల దిశలొప్పంగ నంజరిగర్భవా । సమునందుండి యుదగ్గామించె నితఁ
డంచద్బాలభానుప్రభన్॥ అప్పుడు॥ సీ॥ లలితసౌదామినీతులిత దేహము వానిఁ నరు
ణారుణాంబుజాస్యంబు వాని। రత్నకుండలభాసురకపోలముల వాని। రంగత్పిశంగ నే
త్రముల వాని। నాజానుదీర్ఘబాహాదండముల వాని। ధవళయజ్ఞోపవీతముల వాని।
హారప్రభామనోహరివక్షము వానిఁ గమనీయకరకంకణముల వాని। ముంజారు దివ్యం
జిఁగను హొంబన్నుముంజి వానిఁ। బసిమిఁగను పట్టునుపట్టువంచె వాని। వాసవధ్వ
జనిభ వాలవల్లి వాని। నక్కుమారునిఁ గని తల్లి యాత్మనలరె॥ గీ॥ అలరి చెక్కు నొక్కి
యక్కునఁ జేర్చి ముద్దాడి నీకు ఫలములారగింప। వలసినన్ని దెత్తు వాపోవకుండు నా।
యన్న యనుచుఁ దల్లి యడవికరిగె॥ ఉ॥ అంతట నిట్లొనరింత నీతఁ డుదయాద్రి వయింబొడ
తెంచుపద్మినీ। కాంతుజపాప్రసూనరుచి కాంతుఁ గనుంగొని పండటంచు వి। భ్రాం
తి వహించి యాఁకటి తొరన్న వి పైకెగ సెగ సమీరవా। గాంతక బాణవేగపరిహాసి
సమిద్ధమహాజవోన్నతిన్॥ గీ॥ ఎగసి చనుచున్న యీతని తెగువఁ జూచి । గగనచరులై
న గంధర్వగరుడయక్ష। సిద్ధసాధ్యులు నివ్వెఱఁ జెందియమ్మ। హాహుహూం డెవ్వఁడో
యనునంతలోన॥ గీ॥ భానుకడకేగునప్పిన్నవాని మేని । కెందడాఁ కకయుండ నుద్దం
డవృత్తి। నుడిగి మిన్నేటి తమ్మిపుప్పొడి సమీర। మెసఁగి వలిగాడ్పు వెను వెంటఁ జను
చునుండె॥ సీ॥ పదతాడనములచే బ్రద్దలై పాథోధిపాలికల్ దూలి కాభంగిఁ జెదర। నూ
రుఘట్టనలచే నూర్ధ్వగంధర్వాదినగరముల్ భిన్నభిన్నములుగాఁగ। బాహువేగం
బుచేఁ బఱతెంచు వైమానికుల విమానంబులు కూలిపడఁగ। వాలవిక్షేపంబుచే లాజ
లను బోలి తూలి నక్షత్రముల్ నేలరాల। దేహకాంతులు చక్కఁగాఁ దేఱిచూడ। లేక
ఖచరులు బెగడి చీకాకుఁ జెంద। నేది యాను జూడకీ జగద్ధితచరిత్రుఁ। డట్టి చని బాలభా
నునిఁ బట్టినపుడు॥ సీ॥ ఒద్ద సేవలు సేయుచున్న ఛాయాదేవి భీతిల్లి కరములఁ బిసికికొ
నఁగ। భయనివారణమంత్రపరతంత్రులై వాలఖిల్యాదిమానులు క్రేవ నొదుగ। జ
డుపుతోఁ గైదువుల్ విడిచి మాఠరముఖ్యపారిపార్శ్వగులెల్లఁ బాఱిపోవ। హాతశే
షమందేహులట్టుగావలయుఁ బోయి యాభానునకటంచు నిచ్చనలర। నలరు నావద్మహి
తుఁ బట్టి యాననమునఁ। బెట్టుకొనఁ బెట్టు వేఁడిగా నట్టి విడుచు। నడుచుఁ జేతులు సె
గయైన యది యటంచుఁ। గినిసి యాఁకటికడిమి నయ్యనిలసుతుఁడు॥ చ॥ జగదుపకారి
యీప్లవగచంద్రుఁ డటంచుఁ దలంచి భానుఁడున్। ధగధగమండుచుండు కిరణంబు
ల వేడిమిఁ జూపఁడయ్యె నంత। నగడియ వేగనంతద వనుగ్రహియింపఁగ నాఁడు ప
ర్వమా। టఁగదియ వచ్చె రాహువచటం గలవారరుదందిచూడఁగన్॥ ఉ॥ ఆ గ్రహ
రాజుఁ బట్టిన మహాకుహునీశనిఁ జూచి రాహువ। త్యాగ్రహమొప్ప తిత్తోఁ గహాళమోర్చ

టిఁ జేయుచు డాయ సంతసా । ర్యగ్రహణంబు మానిదు పురాయిదిసల్ల నివంతుప
చ్చెనం। చుగ్రల సాగ్ర నిగ్రహత నెక్కట నాతని మ్రింగఁబోవఁగన్ ॥ చ॥ జడిసివి
ధుం డతఁడు మండితగాఁ జక్కఁగ నుంగొన లేక నయ్యెడన్ । వడిఁ బలువెత్తి యుత్తలఁగు వా
సవుతో నెఱిఁగింప నాతఁడుం। గడు వెఱగంది నీక్రమముఁ గైకొననంతటి వీరుఁ డెవ్వ
డం। చడుగుచు నాల్గుకొమ్ములగు మాకరి నెక్కి శతారహస్తుఁడై ॥ చ॥ నలుకడలన్ని
యచ్చరగణంబులు గొల్వఁగ నేగుదెంచి యు। జ్జలరుహబంధు చెంతఁ బ్రతిచండకరుం
డనదుర్నిరీక్షకాం। తులఁదులకించు నీఘనుఁ గనుంగొని యువ్వఁడొ వీఁడటంచుఁ బే।
రలుకవహించి మత్తకరి నట్టె వయింగ విడించి యార్చుడున్ ॥ క॥ ఖండురుచి మించి
నదియిా। పండు హరింతునని తీవ్రపడి కడు పసిఁ డా। పండగుటఁ దెలియకితఁడు । చం
డాంశుని విడిచి యలగజముపై పటికేన్ ॥ ఇవ్విధంబున ॥ గీ॥ కేసరికిశోరముద్భటక్రీడ
మీఁది। కుఱికినంత భయభ్రాంతులొందుచుండఁ। ఖచరహతిఁ దూలు శారదాభ్రం
బులీల। నభ్రముభిఖుండు దెఱలఁ జంభారి గెరలి ॥ ఉ॥ భద్రగజంబుపైనుఱుకు మావని
నొండొకటాజయింపలే। కద్రులవ్రక్కలించు పలిశాయుధముద్ధతిఁ బూన్చి వైవన।
య్యద్రిచరుండు వాఁ డహను వందున నొచ్చి నమూర్ఛఁ జెంది పూ। ర్వాద్రి వయింబ
డెంగమాకపోర్చుటిఁ జేయుచు రాహువుబ్బఁగన్ ॥ వ॥ పడిన కుమారు నింగని ప్రభంజ
నుఁడాతిఁగాదపించి యింద్రుపై। నడరెడు కినుకతో జగములన్నియు నిండిన యాత్మ
మూతిఁ గాన। య్యెడను వసంహరించెఁ బ్రజలెల్లను జేష్టలుదక్కి మిక్కిలిన్। జడిమవ
హింపఁ బుత్త్రుఁ గొని శైలగుహా కుహరంబు చొచ్చినన్ ॥ సీ॥ యాజకుల్ వహ్నిహవ్య
ములు వ్రేల్వఁగఁ జాఁచుహస్తములు ల్వాఁచినయట్టులుండె। దిజులు ప్రేరేపదివికెగ
రిన దేవయానంబు లెగరినయట్టులనుండె। మునులు నదీతోయములఁ దోఁగముంచిన
యంగము లుంచినయట్టులనుండెఁ। బహుమృగనరముఖప్రాణులుర్విని బెట్టు నడు
గులు పెట్టినయట్టులనుండె। భానుమండలమొక్కచోఁ బాదుకొని యెఁ। గాలగతి ద
ప్పె సత్క్రియల్లడచె వేద। పాఠము డివోయి బాహ్యాభ్యంతరంబు। గాడ్పుబం
ధించి చవినయకాలమునను ॥ ఉ॥ ఆవిపరీతముల్గని భయంపడి కొండలు తాపసోత్త
ముల్। దేవవరేణ్యుఁడాదియగు దేవతలుం బరమేష్ఠి చెంతకుం। బోవఁ దలంచి యు
బ్బు కడుపుల్న డువన్వడి లేని పాదముల్। ల్లావటియున్న మేనులుఁ గలంగిన చిత్తములుం
గనంబడన్ ॥ గీ॥ ఒకవిధంబునఁ జతురాస్యునొద్ద కేగి। కడు ప్రయత్నంబుతో మ్రొ
క్కలిడి ప్రయాస। మునఁ గరంబులు ముకుళించుకొని మొగంబు। లెత్తి దగదొట్టికొ
నవారలిట్టులనిరి ॥ శా॥ వాణీనాథ జరాయుజప్రముఖజీవశ్రేణులందొల్లి ని। మ్మా
ఱంబీవె పనరించి వానికి జగత్ప్రాణుంగ జాసర్వదా। ప్రాణ ప్రాయునిఁ గా సృజిం

చితతఁడీవట్లువిరోధించితి। తావ్రిజితక్రోధమొనర్చనేమిటికో యీబన్నంబువా
రింపవే॥మ॥వనజాతాసనదేహనామునదసద్వారావరోధంబుసే।యునితాంతివ్య
థమాయుసుప్రతతిశుద్ధాంతాంగనాశ్రేణితో। నెనయైవేదనఁజెందెనీయడరునీవె
ట్లయినవారించెదు। య్యానిలుఁడాస్వస్థునిఁజేసిప్రోవఁగదవయ్యాలోకములెల్లవు
డుగ॥చ॥వనరుహసంభవుండనియెవారలతోవినుఁడంజనాబ్జాయయా। వనితకువా
యుతేజమునవానరవీరుఁడొకండుపుట్టెన। య్యాననినసమండలంబుగనియాఁకటిపె
ల్లునఁబక్వమాఫలం। బనికబళింపఁగానపుడెయాడకురాహువువచ్చియుగ్రతన్॥
సీ॥తనపాలిదాయదైతవసనిగ్రహించునాంజనేయునిఁజూచియాగ్రహించి।
వెఱపింపఁబోయితావెఱచిశీఘ్రంబునఁబఱతెంచియాదివస్పతినిఁగాంచి। భాను
నిఁబోదువస్వర్భానువేఱొక్కనినియమింపఁదగవనునేయటంచు। దూఱినన్నా
మీఁదనారాహువిదియేమియద్భుతంబని యింద్రుఁడలుకవొడమి। యపుడెరా
హువుతోవచ్చియుక్కచెంతనున్నకపిబాలుఁగనినిజాయుధమువైవ। హనువుభ
గ్నంబుగానతఁడవశుఁడైనఁబట్టిగనిగాడ్పుశోకంబుఁబట్టలేక॥గీ॥ఈబలారాతిచే
సినయెగ్గువలఁచి। యలిగియాతఁడుపాలించునఖిలజనులఁ। దనమతునిలీలఁజేష్టలు
దక్కఁజేసె। నింకనగ్గాడ్పుఁబ్రార్థింపనేగవలయు॥గీ॥వాయువధికుండుసకల
దేవతలలోన। వాయువాధారమఖిలజీవంబులకును। వాయువెబలంబుప్రాణాది
వాయులీల। వాయువెవరించుచుండునిక్కాయములను॥క॥ఆయనలేకున్నశవప్రా
యంబైయుండుజగమువరతెండికన। వ్వాయువుఁబ్రార్థింపుదముని। తోయజసం
భవుఁడువారితోఁజనుదెంచెన్॥క॥చనుదెంచిమారుతాశ్రితఘనశైలగుహాంత
రంబుకడనిల్చినయు। వ్వనజభవురాకఁగనుఁగొని। యనిలుఁడుగొడుకుఁగొనివచ్చి
యజునకుమ్రొక్కెన్॥గీ॥మ్రొక్కినసమీరుఁగనియేలయిక్కడుండి। వనియొనర్చితి
వత్సనీపట్టియేఁడి। వీఁడెకదయనిపవిధారవివశుఁడైన। యక్కుమారునిఁగనుఁగొని
యాదరమున॥గీ॥వలుకులవెలందిచకుళ్ళుచెక్కులవిచిత్రవత్రములవ్రాయునేర్చి
నపాణినినిల। సుతునినెమ్మేనునివిరినశోవదీరి। వాఁడులేచైరువానచేవలెఁజెలం
గె॥గీ॥మూర్ఛదెలిసినయంజనముద్దుపట్టి। నంకమునఁబెట్టియజుఁడుముద్దాడుచుం
డఁ। గాంచిహర్షించితనవక్రగతియడంచి। గాడ్పుజగములకున్సాహకారియ
య్యె॥చ॥అనిలునకింపొనర్చుమదినంబుజసంభవుఁడెల్లవేల్పులం। గనిసురలారయీ
కపిశిఖామణిలోకహితార్థిమీఁదటన్। ఘనమఁబ్రియంబొనర్చుమదమ్మత్తఁదిశా
టులనుక్కడంచుఁగా। వునతిఁడుగ్రశౌర్యవిభవుండుగమీరువరంబులీఁదగున్॥
గీ॥అనినసురలెల్లమేలనిరపుడువజ్రి। తనశతారంబుచేఁకియుహనువువెలయు। శత

నహనుమంతుఁడను పేరు గాంచు నితఁడు। వజ్రహతి నొవ్వఁడిఁక ననివరము నొసంగె॥
సీ॥ బ్రహ్మదండంబున బ్రహ్మాస్త్రమున హానినందని దీర్ఘాయువజుఁ డొసంగె। శూ
లరౌద్రాస్త్రపాశుపతాదికములచేఁ జెడని ప్రభావంబు శివుఁ డొసంగెఁ। దన
కాలపాశంబు దండంబు మృత్యువీయన నొంచలేవని యముఁడు వలికెఁ। నాత్మతే
జమున శతాంశ మిచ్చితి విద్యలిచ్చెద నిఁక నని యినుఁడు వలికె। బాశమున నీటఁ బ
డఁడని వలికె వరుణుఁ। డగ్ని దనచేత నశియింపఁడనియె ధనదుఁ। డొసఁగెఁ దనగద
నొగులనియునికి యెల్ల। కైదువుల నొవ్వఁడని విశ్వకర్మ వలికె॥ క॥ తక్కిన దేవతలొ
క్కొక వరంబు నొసఁగి రుత్సాహముతో। నక్కపుల గర్భుఁ డనిలుని। ది
క్కుగ నిగణించె నెల్ల దివిజులు వినఁగన్॥ పంచచామరము॥ సమీరణీకుమారుఁడు గ్ర
శౌర్యధైర్యధుర్యుఁడు। ప్రమేయశక్తి రాముకార్యభారమూని రావణా। ద్యమిత్రభీ
కరప్రతాపుఁడై చరించు లేదసా। ధ్యమీజగంబులందు వీనికంచుఁ బల్కి పోయినన్॥
క॥ నంత సమున సంతసభ। స్వాంతుండ కొడుకుఁ గొంచు వచ్చి ప్రచింతా। క్రాంత
యయి వగచు కేసరి। కాంతకొసఁగి యితని మహిమ గణియించ నెనన్॥ గీ॥ రామ
యాపిమ్మటన కాదె యీ మహాత్ముఁ। డంతికాశ్రమములు చొచ్చి యచటి మునుల। వ
ల్కలాజినములు వ్రచ్చి వారి మానసములు గలఁచినఁ గొపించి శాపమిడుట॥ క॥ శా
పము నంగినఁ బశ్చాత్తాపము ప్రాపించి దోః ప్రతాపము డిగియ। త్తాపసులకు సేవ
కుఁడై। యీపవనుజుఁ డుండి పిదప నిజునిఁ జేరెన్॥ ఉ॥ బోనుననున్న యుత్తహరిపో
లికె బ్రాహ్మణశాపయుక్తినెం। తేని యుశాంతిఁ జెందెనితఁ డీతని బాహుబలంబె
ఱింగిన। న్మానము చేయు భానుజుఁడు మంత్రులలోపల నెల్లవాయువై। శ్వానరులట్ల
వీరు రఘునాయక పాయక యుందురెప్పుడున్॥ చ॥ వినుమిఁక మొక్కవింత రఘువీర
యినుండు వరంబులిచ్చె వే। ళనని సమాట నెమ్మదిఁ దలంచి శ్రుతుల్ పఠియింప నెంచి
యీ। యనరమొక నాఁడు భానుకడ కప్పుడు వేగముతోడఁ బోయి ప్రమొక్కినఁ గరుణా
ర్ద్రదృష్టిఁ దిలకించి వనేరుహబంధుఁ డిట్లనున్॥ మ॥ చదువుల్ నేర్చుకొనంగ వ
చ్చితివొ వత్సా త్రోవ నెట్లభ్యసిం। చెదు నాముందట నిల్వఁగూడదు గదా శీఘ్రంబు
నన్బోయిన। న్మది యేకాగ్రతఁ జెంద నేమడువు మన్నన్విని యవ్వీరుడఁ। యుద్యద
యాస్తాద్రుల నిల్పెఁ బాదయుగళం బుత్సేధ దేహాగ్రుఁడై॥ క॥ మును హరి త్రివి
క్రమాకృతిఁ। గనిపించిన యటుల నాడ్వకర్పర మెల్లన్। దనుమయముగ నిండిననీ
హనుమత్కపిఁ జూచి వెఱచె నఖిలజగంబుల్॥ శా॥ భానుండద్భుతమందె నంత నిజ
యానంబూనియు వానరుం। డా నీరేరుహబంధుఁ జేరి కెదురై యాకాశ మార్గంబు
నం। దా నెంతేవడిఁ బోవుచున్ శ్రుతులు శాస్త్రంబుల్ పఠించెం బరి। జ్ఞాన గ్రా
హకత్వా శేషములకుం జండాంశుఁ డుప్పొంగఁగన్

గీ|| కుడిపిపల్లనినీడల్లఁగూరుచుండి|గురువుచెప్పినఁజమువరీఫరవడుసులు|నిరశనుం
డయుచుచునింగిఁగఁఅను | రెండకుసహింపఁబడదివెనీతండుఘనుఁడు||క||ఈశా
ఖామృగశేఖరు|తోరశతధృతికఁపబ్బహాస్పపబుఘృదుభాషా|కౌశలిశ్రుతిముఖవిద్యా
వైశారద్యమునవాటింత్రుతెరిఁగెఁడవా||సీ|| వైరాగ్యమహిమాధికిండుగునివాసంబు
వినయంబునకునీతఁడుణకేతట్టు|కోటదహోన్నతులకేపతుకుఁడాధారంబుదాక్షిణ్య
మునకునీతండుచోటు|సౌశీల్యమునకిక్షేత్రము తిశాలిబిడాయుధరహితక్రియకేప్రస
న్నుఁడికర|విక్రమస్ఫురణకేవీరవర్యుఁడుతావుగాంభీర్యగరిమకీఘనుఁడుప్రాపు|
బ్రహ్మవిద్యకునిమ్మటిపట్టుగొమ్మ|ఘనతపోధనమునకునీ నిధాన|మతులధైర్యం
బునకునీకుమహాత్ముఁడిమ్ము|రాముసీభక్తికిపుణ్యరాశినెలవు||సీ||సురిమీఁజిరోపసీమ
హారమొక్క-టముంవనుప్పొంగుప్రశంసావరేఖాధికంబె|జగములన్నియునొక్క-
సారెభస్మముసేయనడరెదుకల్పాతయాగ్నికంబె|బహుపర్వతారణ్యవటలిఁజూ
ర్ణముసేయఁగడఁగుసంవర్తాశుగంబుకంబె|బ్రహ్మాండభాండంబుఁబట్టిబ్రద్ద
లుసేయఁదివిరెదువిలయభైరవునికంబె|నధికగాంభీర్యమతులితంబగుప్రతావ|
మునధికవేగమద్భుతంబైనరౌద్ర|మింద్యనిలపుత్త్రునకెకలదితనిమ్రోల|వాలిగీ
లియునిలుతురేవసుమతిశ||శ|| ఇనసుతుకడనుండుఁజాన్నఁడునియొరిఁగియొవాలిగొం
తయుపుకుచునుండుఁ|దనకేమియితఁడుగఁబడని|యినసుతుఁడునువెఱవకుండువిం
ద్రసుతునకు||గీ||అనియగస్త్యమహామునిహనుమమహిమ|లద్భుతంబుగఁదెల్పి
నవాలకించి|శుభికులవిలజుఁబదివేలచందములను|బ్రస్తుతింపఁగశ్రీరామభద్రుఁడ
లరె||ఉ|| ఆవిపులప్రభావనిధికంజలిసేసిమునీంద్రవింటిసి|చేవివిధేతిహాసములుశ్రీ
హనుమత్కథలాలకించితిరా|దైవతనాథుఁడుగారవింపఁదంఢ్రియునవ్వినినాఁడ
వాలిసు|గ్రీవులజన్మమెట్టులెటిఁగింపఁగదేయనమానియిట్లనుర||గీ||రామభూపా

వాలిసుగ్రీవులజననము.

లతొల్లినారదమహాషి|రోఁదవంబున్నవనమునకేగుదేర|వాలిసుగ్రీవులేయింతి
తివలనఁబుట్టి| రననతఁడుదెల్పెనవ్విధంబవధరింపు||చ||అమరనివాసమైమణిమ
యాంచితసానువులొందియెల్లలో|కములధరించుపర్వతశిఖామణినాఁదగుకాంచ
నాద్రిమ|ధ్యమశిఖరంబునందువిమానీవ్వొదుఁదై యొకనాఁడుభారతీ|శమలము
ఖిమనోహరుఁడుగాఢసమాధివహించియున్నెడర||ఉ||తారకవోతాగనిశ్చలతఁ
జాల్చినయొప్పరమేష్ఠికన్నులం|జాటమురందబిందువులుసారసపత్త్రవినిగతం
బులో|జారిమదశ్రుబిందువులతండవిహస్తములర్ధరించిన|న్నారవరుండుబుట్టి
తివిరజుండనునందనుఁడయ్యెనంతనర||క||ఆనందనుజ్జనిచ|యానందనుఁజూచి

బ్రహ్మాహైరణ్యధరో । ద్యానమ్ములఁగలఫలములఁ। దేనెటఁదనివోవుకొనుచుఁదిరు
గుచుటన్నర॥ ఉ॥ ఆవిధియాజ్ఞఁబుస్తకమునందుధరించియతండు కాంచన। గ్రావవ
నాంతరంబులనిరంతరముంజరియింపుచుంబ్రసూ। నావళిఁదెచ్చి తెచ్చిసురునర్చన
సేయుచునంపఁగ్రమ్మఱం। బోవుచుఁగందమూలఫలముల్ భుజియించుచునుత్త
మాన్వచర॥ మ॥ ఒకనాఁడుత్తరశృంగముంగదిసియయ్యోర్వరకోశానందపు। త్ర
కుఁడీక్షించెఁబ్రఫుల్లహల్లకసముద్యద్దీపికల్ షట్పద। ప్రకరప్రాంచితధూపధూ
మములుమీఁదనాగ్రజహంసచ్ఛటల్। వికచాంభోరుహసౌధవీధిఁదగరీవింజెందుకా
సారముఁ॥ క ॥ వీక్షించియతఁడులలరఁగ। నతఁడమునఁబయిఁడువిరజుఁడటడిగ్గి తను। ప్ర
క్షాళనవిధిఁదీరిచి। సాక్షాదమృతంబుఁబోలుజలములు గ్రోలెన్॥ గీ॥ క్రోలితననీడ
తేటయూకొలనినీటఁ। గనఁబడినఁజూచియమ్మహావనచరుండు। సహజజడబుద్ధిఁ బ్రతి
వనచరుఁడువీఁడ। బట్టెదనటంచుసరసిలోవలికినుఱికె॥ గీ॥ ఉఱికియందెవ్వరినిగాన
కురకనీటఁ। బడితినని వజ్రఘటితసోపానపఙ్క్తిఁ। జేరినంత సరోవరశ్రీస్వరూప। మి
చ్ఛననెక్కచక్కనియింతియయ్యె॥ సీ॥ తనశోణకములాంఘ్రి తలరుచుల్మగరా
లతెలిమెట్లఁగెంపుమెట్లులనొనర్పఁ। దనసోయఁగవు వాలునునుబెళ్కుచూపులుకొ
లనెల్లఁగలువలై వెలయఁజేయఁ। దనమందనపుమేనితళుకులుతటధరారుహఘనా
వళిఁ గ్రొమ్మెఱుంగునింపఁ। దనగబ్బివలిగుబ్బచనుదోయిచక్రదంపతులసజాతివి
భ్రాంతిముంపఁ। దనపెదవిసాంధ్యరాగంబుదళముకొలువ। దనకచభరంబుతిమిర
సంతతిసృజింపఁ । దననగవువెన్నెలఘటింపఁదరుచరమణి। రమణియైయుండువిహ
రించుసమయమునను ॥ మ॥ కమలజుఁగొల్చియత్తెరువుగాఁజనుచున్నసురాధినా
థుడుం। గమలహితుండునచ్చెలువఁగన్గొనిదర్పకుఁడేయుపద్మకో। శములఁదలంకివా
నిబిగిచన్నులు గానివెడందకన్నులుం। దమివెలయింపనిర్వురునుదత్తరమందుచుఁ
బోకనిల్చినన్॥ చ॥ మరులధికంబుగాఁగశతమన్యునితేజమునిగ్గమించి యు । త్తరు
ణిశిరంబుపైనొలికెఁదత్సమయంబునఁబద్మినీమనో । హరునకునింద్రియస్ఖలనమై
యదిచయ్యనఁబోయితద్గళాం । తరమునవ్రాలెనందువలనంబమకంబులుదీఱె
వారికిన్॥ గీ॥ శిరముమీఁదఁబడినజిష్ణుతేజముజాఱి। వాలమున్నచోటవచ్చినిలిచె। న
ట్టిచోటఁబుట్టినట్టివాసవుపట్టి। వాలినాఁజెలంగెవసుమతీశ॥ క॥ ఉగ్రకరుతేజము
కెఱఁగి। బుగ్రీవగళాంతరమునమున్నొలికెఁగదా। యాగ్రీవనుద్భవించుట। సుగ్రీవుఁ
డనంగనూర్యసుతుఁడుచెలంగెన్॥ చ॥ తనమెడహేమమాలికముదంబునవాలికొ
సంగిపోకళా। సనుఁడరిగెన్దినంబునకుసప్తహయుండనుగూమిఁబుత్రునిం। గని
హానుమత్సఖిత్వముఁధీకద్యుతియొంగనివృద్ధిఁబొందుచుఁ। చనిచరమాబ్ధిఁగ్రుంకఁజ

వైనాత్మజుఁ డుద్భవమాట నోఁచునర్॥ఉ॥ ఆదిన శేష మెల్లఁ దన యుద్వయితో నచట న్వసించి హా । రోత్సదము మైనఁ గాంత యయియుండుట మానివనాట కూటిమై । యిూ స్ఫుశ పౌరుషంబు చెడి యోటికి భామిని నైతి నోఁచుట౦ । చాదిను వానరుండు వెఱఁగందుచు నచ్చోటు వాసి యుచ్యోదర్॥చ॥ తన వలె వానరాకృతులు దాల్చిన పుత్రులు గోల్వఁబడ్డగ । ర్హునికడ కేగి మ్రొక్కుటయుఁ బుత్రయుగాన్వితు నాత్మపుత్రునిం । గని ముదమంది నీవు తెలిగంటి రసంబునఁ గన్న వీరిఁ దో। డ్కొని ధర కేగి యెల్లకపికోటులఁ బ్రోవు మటంచుఁ బల్కెనర్ ॥ గీ ॥ విని హసాదని యాఋభుసు విరజుఁడయ్యె । యాలసరస్సున మునిఁగిన నతివరూప। మేల ప్రాపించె వేగిన నేలయడఁగె। నానతియ్యఁగదే యన్న నజుఁడు వలికె॥ ఉ॥ అచ్చటఁ దొల్లి పార్వతి వయస్యలతో జలకేళి దేల్చఁగాఁ । గుచ్ఛితులై నరకిన్నరులు గొందఱు కాములై జలంబులోఁ। జొచ్చిన నిందుఁ జొచ్చి పురుషుల్ నిజమిట్ల నెయాదురంచు లో। హెచ్చినకినుకన్ నట్లు శపియించి తిరోహితయయ్యె నయ్యెడర్॥గీ॥ అవ్విధము నేను వినియుండి యంతఁ గొంత। కాలమున కమ్మహాదేవిఁ గాంచి వేఁడ। నచట మునిఁగిన మగవానిఁ గాఁడు రూప। మొక్కనాఁ డుండు మఱునాఁటి కుండదనియె॥గీ॥ కావున దినంబు చనినని కామినీత్వ। మడఁగె నిక నేల తామసం బవని కేగి। మించు గహివిశ్వకర్మ నిర్మించె జెలువ। మొందఁ గిష్కింధఁ బాలించుచుండు మనుచు॥క॥ నిష్కర్షఁ జేసి దివ్యపరిష్కరము లొసఁగి వనవఋభువిరజుఁడు। వ్వుష్కరభవు వీడ్కొని చని। కిష్కింధను సుతులతో సుఖించె ప్రభువై॥క॥ జననియయి తా నొకనియె। జనకుండై తానె పిదప సంరక్షించెం। దనయాల వనచరకులనిధి। యనఁగాఁ జను ఋభువిరజుఁడర్కసుతేంద్రా॥గీ॥ వృద్ధుఁడై పిమ్మట ను ఋభువిరజుఁ డింద్ర। సుతునిఁ దన రాజ్యమున కధిపతినిఁ జేసి। భానుసూనుని యువరాజుగా నొనర్చి। చనియె నవ్వలి కథ మీరు వినినయదియ॥గీ॥ అధిప యీపుణ్యకథ యెవ్వరైన భక్తి। వినిన వ్రాసినఁ జదివిన విపులభోగ। భాగ్యములు గల్గి బహుపుత్రపౌత్రయుక్తిఁ। దనరుదురు భూమి దాఁ బరతంపరగుచు॥మ॥ అని వింధ్యారి వచించి వెండియును రామాధీశుతో నిట్లను । న్వినుమః ర్వీశ్వరదైత్యుఁ డట్లు కపిలున్ వీక్షించి విభ్రాంతుఁడై। తనలో నాఘనమూర్తి యే తలఁచు చుర్దైత్యారిగాఁ బోలునీ। యనగాకున్నఁ గలాదె యస్యలకు నీ యంచత్ప్రభావోన్నతుల్॥ అని తలచి వెండియు॥

రావణుఁడు బోధార్థియై సనత్కుమారుని యొద్దకుఁ బోవుట.

మ॥ పగవారైన నగధారితోఁ దొడరి తద్బాహాబలక్షీణులై। తెగి హేమాతుము ఖాసురాగ్రణులు ముక్తిం జెందరే యగ్గతిం। బగ గోవిందుని యందొనర్చి సుగతిం బ్రాపింతు నంచుం గడంగి గురుప్రజ్ఞ సనత్కుమారుకడ కేగె న్వాఁడు బోధార్థియై॥ గీ॥ పగి

చలిగట్టుపై నెక్కి యెడసనత్కుమారు జితమారు బ్రహ్మకుమారుఁ గాంచి । హర్ష
పులకితగాత్రుఁడై యతని కెఱఁగి । హస్తములు మోడ్చి యసుర యిట్లనుచుఁ బలికె॥
మ॥ అఖిలజ్ఞాననిధాన యీజగములం దవ్యక్త నాకారహా । స్యములున్నిక్కుఁ గరస్థలా
మలకముల్ సర్వజ్ఞులౌ మిమ్ము నం । టి మహాత్ముల్మహనైన శిష్యులయి కోటిల్యాత్మమీ
క్షించి నిక్కముగా నాకని నానతిత్తురుగదా కాంక్షానుకూలార్థముల్ ॥ క॥ అన
ఘాయెవ్వఁడనాదిమధ్యలయుఁడై యవ్యక్తుఁడై యుండు నె । వ్వని చేసమ్యోనధీశయు
క్తముగు విశ్వంబెల్ల నెవ్వానిఁ బేర్కొని సర్వబంధవిముక్తి యగు బుధవర్యుల్ బుద్ధినె
వ్వాని వ । తఁ నమూహింపఁగఁ జాలరట్టిఘను నిం దర్థ్యంబు గాఁ జెల్ప వే॥ క॥ నావిని సన
త్కుమారుఁడు । రావణుని సునిమొవిను మురతూడ వరశ్రా । ద్భావముతో నీవడిగిన । దేవుని
మహిమంబు నీకుఁ దెలిపెదఁ దెలియన్ ॥ మ॥ అనఘుండవ్యయుఁ డచ్యుతుండమలుఁడ
వ్యక్తుండనిర్వాచ్యుఁడం । జనహాయుండఖిలేశ్వరుండచలుఁ డత్యంతుండమేయుఁడ
టంచునఁ నాది శ్రుతులుగ్గడింపనుతిగాంచుం బ్రహ్మమా బ్రహ్మమే । వినునారాయ
ణకృష్ణవిష్ణుహరిగోవిందాఖ్యలం జెల్వగున్ ॥ సీ॥ అంతటఁ బరిపూర్ణుఁడై నిండి
యుండియు జలధిలో శేషాహిశయ్యనుండు । నఖిలలోకేశ్వరుఁడను ఖ్యాతిఁ జెందియు
వైకుంఠపతియను వార్తఁ గాంచు । ధవళనీలాది వర్ణనియుక్తి నొందియు నానీలఘనదే
హుఁడనఁగ వెలయు । సకలజీవులయందు సద్బుద్ధి మెలఁగియు ఖలశిక్షసాధురక్షయు
నొనరచు । నభవుఁడయ్యుపనోదార్థమానతరించు । మాయబాసియు మాయ చేమ
హిమఁ గాంచు । బోధకుండయ్యు సగ్రుఁడై పొడవడంచు । నట్టిహరి నెంచ శక్యమే యసు
రనాథ॥ సీ॥ కన్నువిచ్చినయంతఁ గలుగు బ్రహ్మాండముల్ గన్నుమూసిన నవి గాంచు
లయము । మదిఁ దలంచినమాత్ర నొదవు నేక్రియ యైన మదిఁదలంపక యున్న మాయ
యడఁగు । జేపట్టిన ఖలుండు శిష్టుఁడై వెలయుఁ జేపట్టకున్న బుధుండెపామరుఁడగు ।
వలసిన నేరూపములనైన వర్తించు వలవకున్న నభంబువలె వెలుంగు । నాదిమధ్యాం
తరహితుఁడవ్యక్తుఁడఖిల । భువనసృష్టిక్రియాహేతుభూతుఁడతని । సంస్మరించిన
సకలదోషములు వాయు । హరియె సేవింపఁదగు దైవమసురనాథ॥ సీ॥ విధుదర్శనంబు
చే విబుధబోధానందపాథోధి హృదయాభ్రపథము ముంచు । హరిప్రభావంబుచే
నాశ్రితసద్వర్గభద్రదంబౌ వశప్రతతులడఁగు । మాధవప్రాప్తిచే మననశీలాంచిత
ప్రజ్ఞావనంబులు పల్లవించు । జక్రిసమ్ముఖముచే జనస్మృతిక్లేశ మారుతోద్రేకముల్మ
లయిటుడుగు । బాయనాధ్యాత్మికాది తాపత్రయంబు । తలఁగుఁ గలుషాంధకారము
ల్మలఁగునహిత । జాతిదుర్వృత్తి మహాపకమమితగలఁగు । నపయము నింతయుఁ గ్రమము
తోనసురనాథ॥ చ॥ అనవిని రావణుండసమమహాత్మ్యము మందుని చేతసంగరం । బునమా

తులైనశాత్రవులు వెందెడివద్దతియానతియ్యవే। యనహరిచేత నెచ్చినవారారు
లు శ్రీహరిలోకమందియం। దనయమువిష్ణురూపధరులై విహరింతురు రాత్రు సేశ్వ
రా॥ వ॥ అనిపల్కి సనత్కుమారుండు వెండియు నిట్లనియె॥ సీ॥ ప్రణవంబుజపియించుఫ
లము కేశవుఁజేరి యుట్టహోసముఁజేసినంతలోన। భాగీరథీస్నానఫలము శ్రీధరుఁజే
యనస్తోత్రిమునిఁగినయంతలోన। బహుకాలచింతనాఫలము నారాయణు సలుక
మైవీక్షించినంతలోనఁ। బ్రాఁబల్కులనుతించుఫలము నందకపాణిని దలిచితిట్టిన
యంతలోనఁ। దనువుస్పృశియింపశాంతితోఁదవను సేయు। ఫలము బహువత్సరంబు
తోఁబద్మనాభు। వాఁగి మెయి వెంగమారొక్కన్నయంతలోనఁ। గలదు హరితోడి వగ
కం టెఁగలదె మేలు॥ చ॥ చపలత లేనిచూడ్కులను సారెకు శౌరిముఖంబు చూచు
చుఁ। విపులరణోత్సవంబున నువిష్ణుని పేరులు పెట్టిపిల్చుచుం। గుపితమనస్కులై
రొయు అసికొంచు ముకుందుని మ్రోలఁగూలుదై। త్యవతుల భాగ్యమెంత సుకృతాత్మ
లకైనను గల్గనేర్చునే॥ ఉ॥ ఆయుధధారముంచి రుధిరారుణచందనకర్దమంబునం। గా
యమునించి శాతవిశిఖప్రసవావళి పైనిగిడ్చి దై। తేయులు శౌరిచేత నతితీవ్రముగా
ఁగయికొందు ముక్తిపూ। ధ్యాయ తపోముఖక్రియలు దాల్చిన ధన్యుల కంటె ముంద
రక్॥ చ॥ వలుకులు వేయు నేల మధుభంజనుకిన్క తపఃఫలంబు శ। త్రులకని యామ్మహా
మునివరుండు దెల్పఁగించినఁ బక్తికంధరుం। డలరిముకుందుతో సమరమబ్బునె యవ్వి
భుచేతఁజచ్చి నిశ్చలపదమొందఁగాఁ గలనె శాంతినిధీ వివరింపవే యనన్॥ క॥ సనకా
వరజుండిట్లను। గనకాచలధీరపక్తికంధర వినుమా। ఘనకాయునితో సమా। రొక్క
ని కాయము విడువఁగలవు కుందకమదిలోన్॥ గీ॥ అనిన ముదమందిదశకంఠుఁడమ్మహా
ను। భావుఁగని యొన్నినాళ్లకప్పని యొనర్చు। హరియనన తండు వెండియు ననియెఁగృ
తయు। గాంత్యమున మానవేంద్రుఁడై హరిజనించు॥ అత్తెఱంగెఱింగించెద నాకర్ణిం
పుము॥ సీ॥ వేల్పులుగావించు విన్నపంబులువించు హరినిన్నువధియించ నాత్మనెం
చు। రవికులాబ్ధిజనించు రామనామముగాంచుఁదపసిజన్నముఁగాఁచు రిపులనెంచు
శిలఁజెల్వనొనరించు శివునిచాపము ద్రుంచు జానకి వరియించు సంతసించు। జాపద
గ్నిఁగలంచు జనకాజ్ఞఁబాలించు మునివృత్తిధరియించు వనిఁజరించు। నీసహోదరి
ముక్కు ఖండింపఁబంచు। సరగఖరదూషణాదుల సంహరించు। సవనినుత నీవుగొనిపో
వ నాగ్రహించు। నదిని విచిత్తంబున నురాముఁడని వధించు॥ సీ॥ మణికిరీటము వాఁడు మ
కరకుండలకాంతిఁదళుకొత్తు చెక్కుటద్దములవాఁడు। విడుదకన్నులవాఁడు నీలమే
ఘచ్ఛాయఁగర మొప్పుదివ్యవిగ్రహము వాఁడు। కంబుకంఠము వాఁడు కౌస్తుభ శ్రీ
వత్సలక్ష్మీయుతోరస్స్థలంబు వాఁడు। కనకాంబరము వాఁడు ఖడ్గాదిపంచాయుధ

ములమించు చతుర్భుజములవాఁడు । చిలువదిండిహుమాయి పైమెలఁగువాఁడు। లీలఁబెనుబాముపైఁబవ్వళించువాఁడు। నీవు నారథమీఁదేర్చ నిక్కముగను। సంశయింపకుమున్న గాఁతుసవిభుండు॥ గీ॥ అతనిఁబెక్కగతులనుతులొనర్చుచుభక్తి। నతులొనర్చి దేవవతులమతుల। నతులభీమలోదవ నచ్చోటుఁబెడవాసి । చనియె స్వైరవ్యక్తిజనవరేణ్య॥ ఉ॥ రామునృపాలవింటిగదరావణుబుద్ధి నవృద్ధి జానకిం। గామునఁడై హరించెనని కానకవల్కెదు రామెయిందిరా । శ్యామయటంచు నీవు హరివంచు నెఱింగియుయుద్ధభూమునీ। చేశ్ఛ్రుతిఁబొందఁగావలసిసీత నెగింగొనిపోయెలంకమ॥ క॥ అనిపల్కమటి ముఁగలశజ। మునిధూర్జటియనియెఁగమలముకుళననమయా। గ్రనటన్నిటలతటిలో। చనరటదంఘ్రి పుటకటకశటులార్భటులన్॥ మ॥ రవివంశంబున వెన్నుఁడెవ్వఁడవతారంబొనెను మ్మేటితో। ఖవరంబెవ్వఁడుగల్గునో యెవుడుతద్బాణాహతింగూలిదు। ర్భవమున్న్ముత్యువులేనిదివ్యపదముం బ్రాపింతునోయంచునేఁ। దివిరాగస్థితిసంచరించునసుర శ్రేష్ఠుండుసీతాధిపా॥ చ॥ నెఱుకిఁగనమ్మ మారుఁగనినీమహిమంబులువిన్నగాదిగా। నమరవిరోధినీ చెడికినల్క జనింపసురాలినోంచులో। కములనలంచుజన్మములు గాంచినవిఘ్నములాచరించునేం। యముల గలంచుఁబుణ్యసతులన్ గ్రహించుఁజరించు నెవ్వెడన్॥ చ॥ అలయకయిట్లు ద్రిమ్మరుచునద్దశకంధరుఁడూర్ధ్వలోకముల్ । నలుకమ్మఁబెట్ట నెంచి యొకనాఁడుమఁగోరుముపుష్పకద్యుతు। ల్నలుదిశలావరింపఁగఁజనంగ సనంగహారుండనంగవి। ర్మలరుచినుల్లసిల్లు పరమానివరుం డెదురయ్యె నయ్యెడన్॥ క॥ ఎదురైనపోరుదిండికిఁ। బదిశిరములపొలుమదిండి ప్రణతుండై నా । రదయొచటనుండియెటఁజని। యెదవెఱఁగింపుముమివిశేషమేమియటన్నన్॥ చ॥ ఎలనగవంకురింపమునియిట్లనురావణయింక నేమివిం। తెలుపి వివరింతు నీవిజయధాటికిభీతిలియూర్ధ్వలోకము। ల్వలనలుదియ్యపా గెబలవంతుఁడవన్న నునీవెకాక నీ। కిల నెకరుండుసాటిగలఁడేయన బెట్టుగఁగేరినవ్వుచున్॥ మ॥ బలుమీసల్వడిగొల్పు చిబ్బిగువుతోఁ బౌలస్త్యఁ డేమంటివో। వలనల్లీసె నెయూర్ధ్వలోకములు దేవర్షీంద్ర యొక్లైనినం। దులకేగంబనిరోమిశౌర్యమునన న్నెంచాఁకిపోరాడఁగాఁ। గలవాఁడెక్కడనుండు నిక్కముగవక్కాణింపవే నావుడున్॥ ఉ॥ ఆమునిగొంత సేపుహృదయాబ్జమునం దలపోసియామర । గ్రామణిఁజూచి వెక్కసురకంటకకయ్యము సేయ గోరితే । దీమసముప్పతిల్లఁ దెలిదీవికిఁబొమ్ము చతుర్భుజుల్ । తామరసాయతాక్షులుసిత ప్రభులుందురజేయులందరున్॥ శా॥ చందాంశుప్రతిమాన తేజములతో సౌవర్ణభూభృన్నిభా । ఖండాదాత్యున్నతదివ్యదేహములతోఁ గాఢాదకీచక్రకిరా। ద్వంద్వాద్వ్యాయుధపాళి

తోఁదనరు శ్వేతద్వీపకుల్ త్వద్భుజా।కండూచండిమఁ బాపనోపుదురు లంకానా
థ హమ్మంచనన్॥ క॥ ఆరావణుండు క్రమ్మఱ। నారదుఁ గని యేతపంబొనర్చినవారో
వారాశి పొరఁ బుట్టదు। రాకాథజ్ఞాన తెల్పుమనన తఁడనియెన్॥ మ॥ హరిసేవాప
రులచ్యుతాంఘ్రికమలధ్యానాన్వితుల్మాధవ। స్మరణాసక్తులు విష్ణుమంత్రజపిత
ల్ చక్రాయుధార్చారతుల్। గరుడారూఢకథాశ్రుతిప్రియులు రతుః శ్రేష్ఠయుండు
ద్భవిం।తురు నారాయణవక్త్రనిర్దళితగాత్రుల్మింతురద్దీవిలోకా॥ ఉ॥ నావిని పఙ్క్తి

* రావణుఁడు నారదప్రేరితుఁడై శ్వేతద్వీపమునకుఁ బోవుట. *

కంధరుఁడు నారదు వీడ్కొని వేడ్క మీఱన।ద్రివిగనుంగొనందలఁచి తీవ్రముగాఁజ
నుచుండి వార్ధులున్।దీవులుఁ బర్వతంబులు నదీప్రతతుల్ పినాంతరంబులున్। ద్రో
వనుఁ జూచుచుం గడచి దుగ్ధసముద్రముఁ గాంచె ముందటన్॥ గీ॥ కాంచి చెంగటమం
త్రిపుంగవులఁ గాంచి। కాంచి తిరియాడనూపార కాంచికీస। పుంచితక్షీరనిధిహా
రమణి విరచిత। కాంచి రుచిఁ గాంచి చెలువువహించె నెదుట॥ సీ॥ శకులవాలోత్థితజ
లశీకరంబులు మెఱుఁగుముత్యము లేఱుపఱుపరాదు। కలికిరాయంచ ఱెక్కలమిం
చు తెలిచాయ తెరలకేటపూగురు తెలుఁగరాదు। జలబాలికాపాలికాపొక్కిళుల
వర్తులావర్తముల భేదము రయరాదు। తలుచుగాగిరిగొన్న నురుగులకువ్వలసినుకతి
వ్వలనిర్ణయింపరాదు। కనుఁగొనుఁడు దాత్తదాత్మత్వజనితకీర్తి। ముంచుకొనెన
నసహజమైమించుధవళ। కాంతిదిక్కులనెల్లఁ బిక్కటిల వెలయుఁ। బాలమున్నీరు
కన్నులపండువయ్యె॥ సీ॥ వలయుకోరి కెలియ్యఁగలపెయ్యగలిగి ముష్టింపచుప్పరి
తుష్టిఁ జెందు పెల్ల । మెడఁగెంపురాతాళి నిడుకొని వనమాలి లిబ్బిగుబ్బిలఁ బ్రబ్బి
యుబ్బు పెల్ల। వింటితేర్వరిమేటి వెల్లగౌరునునిక్క చెవులనీలని వెక్కిచెలఁగు పెల్లఁ
గటికిచీఁకటికి నగ్గంబైన రేపన్నెలాడి వెన్నెలగీముఁగూడు పెల్లఁ। గూటిచవి వేలుపు
లెటిఁగికొనుటయెల్ల। నమరవనమావి మ్రాఁకులనమరుపెల్ల। హరుఁడు శ్రీకంఠుఁడ
ను పేరనలరు పెల్లఁ। దలఁపనీక్షీరవారాశివలనఁ గాదె॥ మ॥ వలమానాంబుకరీంద్ర
హస్తచలనావర్తాభ్రికుత్తోయదా। వలిమంథానమహీధరభ్రమణభావంబూన
శంఖాబ్జశై। వలకూర్మాదులు పత్తురంగములకేవల్గుల్కఁ జెల్వయ్యెని। క్కలశా
బ్ధింబునరప్సరోజనన శంకాహేతువుల్ చంచలల్॥ చ॥ అనుపమబాడబానలశిఖావ
ళిపైఁగనిపించెనోయనం। దనరెఁ బ్రవాళవల్లికలు దానవులార కనుండటుంచుప।
ణ్ణన మొనరింపుచున్దనుజనాయకుఁడవ్వనరాశి దాఁటి చెం।దినకుతుకంబుతోఁడఁ బె
లిదీవిఁగనుంగొని చేరఁబోవఁగన్॥ చ॥ స్థలమహిమంబు పెంపున నిశాచరనాథ వి
మానరాజము। వ్వలఁజనలేక వాయుహతవారిదమున్వలెఁ గ్రమ్మఱంగమం। త్రులు

భయమందియున్నెలవుదొడ్డదిమేనులుకంపమందెడిన్।నిలిచెదమేముపుష్పకము
నిల్పినచోనసురేంద్రనావుడున్॥చ॥ నగుచుదశాస్యుఁడట్టులయినన్నిలువుండనిపు
ష్పకంబుశీఘ్రగతినిడిగ్గిసాహసముగాభవరాక్రమధైర్యసంపదల్। మగఁటిమి
యుందగఁదమరభిమానముతోఁజెలిదీవిఁజొచ్చిపో। యెగరుడకేతుదర్శనసమిద్ధము
నోరథదుర్నివారుఁడై॥వ॥ ఇత్తెఱంగునదైతేయద్వీపంబుశ్వేతద్వీపంబుప్రవేశిం
చితత్ప్రదేశంబున॥సీ॥ఘనసారసితవాలుకాప్రదేశంబులుశశికాంతవేదికాసము
దయములు। మరకతప్రవిభాసమానసోపానముల్ పద్మరాగోల్లసత్పర్వతతు
లు।సౌవర్ణకమలభాస్వరసరోవరములుహరిచందనాంచితోద్యానవనులు।వివిధ
విద్రుమలతావృతలతాగృహములుబహువర్ణశుకపికభాషణములు।బంధురానేక
విధదివ్యపరిమళములు।మహితవజ్రోపలనిబద్ధమార్గణములు।నిర్మలోదకపరిపూ
ర్ణనిర్ఝరిణులు।గలయెడల్జూచిదనుజుఁడక్కజముఁజెందె॥మ॥ ఒకశృంగారవ
నంబులోసఖులతోనొయ్యారముల్మీఱనౌత్సుకతంగ్రీడయొనర్చుభామినులరయఁగో
భతఁవీక్షించిచెం। తకుఁబోవంజెలిరార్తువట్టియఅచేతంబెట్టియొవ్వాఁడవే।టికి
నిచ్చోటికివచ్చినావనినఁగుంఠీభూతగాంభీర్యుఁడై॥క॥జడిసియుజడియకవిశ్రవు।
కొడుకన్దశముఖుఁడరణముగోరియిచటికిన్నడతెంచితిననుమార్కొని। యెదువీ
రునినొకనిఁగాననేమందుననన్॥ చ ॥ కిలకిలనవ్వియచ్చెలిసఖీజనులంగనియమ్మ
లారవిం।తలుకనుఁగొంటిరేయిదిగొతానఁటయిక్కడనున్నవారితోఁ। గలహమొ
నర్పవచ్చెనఁటకాదనిపట్టినవీఁడుచేతిలో।వలికినివేఁడునేఁడుబహుభంగులఁబ్రేలె
డనంచుఁజూపినన్॥ఉ॥వారలలోనవేఱొకతెవచ్చిరయంబునఁజేతిలోనదా।బీర
ముదక్కియున్నయతిభీతునిరావణుఁబట్టిపాణివం। కేరుహసీమఁబెట్టుకొనిక్రేవల
బొలీనఁబొర్లనీకయా।రౌరవిచిత్రమైనపురుగబ్బెనటంచుఁజెలంగుచున్నెడన్॥
గీ॥ దానిపాణినున్నవానివేఱొకతె।బలిమిఁదిగిచితలలుపదియుఁజేతు।లిరువది
యునుగల్గియీపురుగెంతవిం।తయౌననుచుఁబట్టియాడఁదొడఁగె॥గీ॥ ఒకతెచేత
నతనినుండనీకనుసతు। లొకతెచేతివానినొకతెయొడిచి। బూచిబూచియను
చుఁబోనీకపిడికళ్లఁ।బట్టిపట్టిగాసిఁబెట్టుటయును॥క॥అయిందుముఖులచేఁబడి। రా
యిడిఁబడినలుకుడుపడిరావణుఁడుపడిన్।గాయమునొచ్చినఁదోఁగును। పాయ
ముమఱిలేకయొకతెపాణిఁగఱచినన్॥గీ॥ చేయిగఱచెనమ్మచెల్లనీచెడుపురు।గేడ
నుండివచ్చెనీడకంచు। జడిసికేలనున్నసఖియువైచిన। నదియునతనిఁబట్టియా
గ్రహమున॥క॥ మాచెలినిగఱవవచ్చితి। వేచెడుపురుగయనిమింటికెగసిరయము
నన్।డాచేననున్నరక్కసు।నాచక్కటివార్ధివిసరియదిపడవైచెన్॥క॥ వైచినవ

విధారానిహా।తాచలముంబోలిదైత్యుఁడంబుధిఁబడినన్ । జాఁదిసురమానిగంతు
లు।వై చుచుఁదెలిదీవినున్నవనితలఁబోఁగడెన్॥ ******************
శా॥ శ్వేతద్వీపముకొమ్మలీగతితనుంజీకాకుగావించినన్।దై తేయాగ్రణిభీతివిస్మ
యావరీతప్వాంతుఁడైయుంతయుం।జేతోజాతగురుప్రభావమనుచుంజింతిచుచున్
లేచిల। జ్ఞాతాపంబులు ద్రోచిలంకకరిగెన్ సాహంతఘంఘుంబుతోన్॥వ॥వనితల
చేతగాసివడివచ్చితిపిష్ణునితోడనెట్టుహా। రథాంగకలవాఁడనంచుమాడిఁగొంకఁ
డురావణుఁడెట్టులైనని। న్నని నెదిరించినొంచెదనటంచుగణించువచించువాక్కు
లం।దనకేదురెవ్వరంచవిమదంబునితోఁచునువిన్నవారికిన్॥ఉ॥ కాంచనగర్భదత్త
వరగర్వమునంగడుమించియున్నరా।త్రించరరాజునట్లు తెలిదీవివధూటులచేతగా
సిసే।యించినవాఁడవీవెటుఁగవేయిదియేలయొటుంగనట్టులా।లించెదవబ్జబాంధవ
కులీనతఁజెందిశరోరుహేక్షణా॥వ॥ సబలునకత్తుఁజేయుదువశక్తుబలాఢ్యుఁజే
యుదజ్ఞుని।న్విబుధునొనతుఁదవవ్విబుధునిన్జడుగానొనరింతువెల్లెలుం। గఁబడుభ
వత్ప్రభావముజకంతుహరాదులెఱుంగలేరువే। డబములుగాకనైహికజడత్వము
లున్నవెనీకురాఘవా॥కు॥ధరణీదైవతశాపవాక్యమునసీద్వారస్థులేదేవతా।పరు
లైమూఁడుభవంబులన్నినుఁగనంబ్రార్థించినన్ ఘోణివై। హరివైతొల్లిటిదై
త్యరూపములుసంహారంబుగావించితి।కరణిన్ రావణకుంభకర్ణులయినన్ ఖండించి
తీరూపునన్॥క॥ శాపవశమ్మునసీరిపుఁ।డైపౌలస్త్యుండుకోరినటువలెనీచే। నేవడఁ
గెనుదాపవరమున।నీవరిభవమందిప్రందియెనయావిముక్తిన్॥అనికలశజుండువెం
డియు॥గీ॥రామఁగనుఁగొని శ్రీరఘురామతవన।ధాముసుథాముకారుణ్యధామసృ
వల। లామదశకంధరవిరామనీమహత్త్వ।మెఱిఁగినుతియింపనేర్తునేయించుకైన॥
నిరోష్ఠ్యసీసము॥ జయదశరథరాజజఠరసాగరచంద్ర జయతాటకాకరంజకకరీంద్ర।
జయధరాధికజగజ్జారలతాదత్త జయదయారసనిరంజనకటాక్ష। జయఘనాహ
ల్యాఘలయాదాంఘ్రిసరసిజజయసహస్రాదిత్యసదృశతేజ। జయచంద్రధరశ
రాసనధరాధరశక్ర జయనిరీక్షాసక్తజటిలచక్ర।జయఖరాదినిశాటశిక్షావిధాన
జయకిరాతీకృతార్చనాసన్నిధాన।జయనిశాతశరాఘాతజలనిధాన।జయజనకక
న్యకాధీనజయనిధాన॥చ॥ త్రిదశులచింతజూచెనమరీశతివంతలుదీచెమానిసం।
మదములుమీఱెనీవలనమాతృఁడఁ ద్రుంచిజయంబుగాంచియే। కొదువయాలేని
నన్నుఁగనుఁగొంటిమివేడుకలయ్యెఁబోయివ। చ్చెదమిఁకమమ్ముఁబంపురఘుశేఖ
రనిన్నుశుభంబులొందెదుర॥గీ॥అనినసానందకందళితాంతరంగుఁ।డై రఘుస్వా
మికలశజుండాదిమైన।మునులకుఁగరాంబుజంబులుమొగిచిసూక్తి।వినయముపహిం

వనిటులనివిన్నవించె॥ వ॥ అతులతపోమహత్త్వనిధులారలసత్కరుణాకటాక్షసం
గతులకు నెల్ల సౌఖ్యములు గల్గుట వింతయె మిమ్ముఁగన్నదు। సుకృతములు నిల్చునే
తలఁప నేటికి నిష్కృతులై నమీఁగటం। గ్రతువులు నే నొనర్చు నెడ రావలయుం గృప
మీ కలిందయున్॥ శా॥ వీనుల్ సౌఖ్యముఁ జెందె మీ వచనముల్ విన్నందు నన్నిమ్ముఁ సా। న్మా
నం బొప్పంగఁ జూచి లోచనములానందించె యుష్మత్ప్రజా। ధీనున్నా గృపఁ జూడుఁడం
చని సభక్తిగా మ్రొక్కి దీవించియు। మ్మానుల్ వీడ్కొని పోయి రంత రఘురాము స్వా
మిహృష్టాత్ముఁడై॥ ఉ॥ వారిగురించి కొంత వడి వర్ణన సేయుచునుండి విప్రులం। బౌ
రుల నిష్టబాంధవుల భానుకుమార విభీషణాదులం। గూరిమి తమ్ములన్ సఖులఁ గొల్చి
న భృత్యుల సాదరాంచితో। జారస్పృదూత్తులం బనిచి తాను నులోవలికేగె నయ్యె
డన్॥ చ॥ చరమదిశానురక్తిరవి జాఱెఁగ నుద్వతి మీఱెఁ బద్మినీ। స్ఫురణలు జారెఁ
జక్రముల భోగము దీఱె ద్విజాళి సంధ్యకున్। సరసులఁ జేరె నీడముల చక్కికిఁ బత్తు
లు వాఱె వేఁటకున్। దురుసుగ మారుఁ డస్త్రములు నూఱెఁ దమంబు నుఁజేరె దిక్కు
లన్॥ ఉ॥ అంతట మన్నె రామవసుధాధిపుఁ డంతిపురంబునందు సా। యంతన సత్క్రి
యానిచయమంతయుఁ దీర్చి కేళికాగృహా। భ్యంతరసీమ భూమితనయాకృత సే
వల సొంతమెంతయున్। సంతసమందన మ్మగుచందమునన్ని దరించె నయ్యె
డన్॥ చ॥ పులుగుల నెచ్చరించి తొగపువ్వుల నిద్దురవుచ్చి తమ్ములం। గలకల నవ్వఁ జేసి
నును గాడ్పుల దిక్కులనించి తారకా। విలసన వైభవంబడఁచి వేకువ వేళ రహింప రా
ము మే। ల్కొలుపఁగ వందిమాగధముఖుల్ చనుదెంచియుదంచితోగ్ఘటిన్॥ సీ॥ చో
ఱవై వారాశి దాఁటి చోరునిఁ జేరి మీఱు చారువిహార మేలుకొనుము। మేటి తాఁ జే
టి బూమెలువ్రాలి మంథాన శైల మెత్తిన ధీర మేలుకొనుము। ఘోణివై సంభృతక్షో
ణివై రిపుయుద్ధకేళిఁ గూల్చిన శూర మేలుకొనుము। భక్తుమాటలఁ బట్టి బలుకంబమున
బుట్టి మెఱసిన నరసింహ మేలుకొనుము। లీలనట్టువృత్తిఁ గను ధన్య మేలుకొనుము। మే
దినీశప్రవర్ధన మేలుకొనుము। శూలికోదండఖండన మేలుకొనుము। నీలనీలాం
బుదశ్యామ మేలుకొనుము॥ చ॥ మునుకొని దేవ నీవు కనుమూసిన లోకములస్తమిం
చునీ। కనుఁగవ విచ్చి చూచిన జగత్త్రయి మేల్కను విష్ణుమూర్తియా। నినుఁగొనియాఁ
డఁగాఁ దరమె నిద్దురమాలి జగంబుఁ బ్రోవవే। యనుకులనాథ యంచుఁ బలుమాఱు
ను వారు నుతుల్ ఘటింపఁగన్॥ క॥ విని మేల్కని తనకంటె। న్మును మేల్కని చెలువుఁ
బూని ముందట నిలుచుం। డిన సీత మొగముఁ గనిపతి। వెనుక న్మణిదర్పణంబు వేడుకఁ గ
నుచున్॥ సీ॥ వాడిన విరులతో వాసుధేయీ నేత్ర కజ్జలకలితాలికంబుతోడఁ। జిటులు
మై పూఁతతో సీతాధృష్ఠోరోజ కాశ్మీర చారు వక్షంబుతోడ। జారుకైశికముతో జన

కజ్జాతాంబకాలరసరాగలసితనేత్రములతోడ।బడలునెమ్మొగముతోc బత్త్రిరథ
స్నాపగల్లహారిద్రాంకగళముతోడc। గేళిగృహసీమ వెడలిభగీరథార్య।కన్యకా
దినవితోయకలితకనక। కలశములుసీతఖులూనికాచియున్న।యల్లమజ్జనశాలకు
నధిపుcడరిగి॥చ॥ జలకములాడి క్రొంజిలుగుచల్వలు౦ దాల్చి పుణ్యవేదిపై। నెలకొని
సంధ్యవార్చి జపనిష్ఠలుదీర్చి కృతాగ్నిహోత్రుcడై । వలయాధరామరేంద్రులక
వారిగదానములిచ్చి వందితాహా । తులసినమస్కరించి కులదైవముcగాంచి భజించి పి
మ్మట॥ సీ॥ మణిసహస్రములద్యోతమణిసహస్రంబులడంబు మెచ్చనికిరీటంబుదా
ల్చి । మొగముచంద్రునిcగెల్వ మొనయకీర్తియానంగc దెలివిగాcగపురంపుతిలక
మూని।నిజగుణావలిలీలనిమ్మాల శ్రీమించు కలుకుముత్యాలచౌకట్లునించి । జెలిమిక్కి
వికcబూనుబలుబిరుదములువాcగరములవజ్రాలకటకములిడి । పొసcగcగుంకుమ
గందంపుపూcతరత్న। హారములుగానరాముత్తియంపుటంగి।రహిcదొడగిపెద్దపీ
తాంబరంబు వెలయc।గొలువుసింగారమయ్యె రఘుప్రభుండు॥వ॥ ఇత్తెఱంగునం
గొలువుసింగారంబై యవ్వతంగకులపుంగవుండు నిజాంగన మెఱుంగువాలుచూపు
లతోనివాళించి మేలికపురంపుబాగాలొసంగినం గైకొనిసీతయానుంగు నెచ్చెలి తె
చ్చియుంచినకాంచనపాదుకాయుగళంబు వెట్టుకొనితనగండపెండేరంబు రవళిన
నుసరించుగిలుకుటందెమొలరవళితోవెంటవచ్చి పుడమిపట్టి యిచ్చమడుపులందు
కొనుచుం ద్రిచతుఃకక్ష్యాంతరంబులుగడచి యయ్యంతిపురలలనలనిచినచినముదంబు
న నెదుర్కొనిపవననందనుండొసంగినకైదండcగొనితనయిరుగెలంకులనకలంకము
కురముఖులువట్టుహొంబట్టుజిగిగచ్చుటరిగలనిగనిగలతో నెఱయుమణిమకుట
ప్రభలకునికటంబులగుపద్మరాగమణిద్వారదేహళీవిటంకంబులంబొంకంబై మీరు
హజారంబుcజేరియంతికము న్నెcయిచ్చటికివచ్చియున్న వసిష్ఠాదిముని శ్రేష్ఠుల
కభివందనంబులొనరించితదంచితాశీర్వాద పురస్సరంబుగాc గాంచనమణిరా
జ్యాసనంబున నెలకొనికాంచనగిరిశిఖరంబుపైనిండోలగంబున్న యన్నలుమొగం
బులయన్నవినాశంబు వహించితలంపు రామిన్నగద్దియపై నెలవుకొన్న వేల్పుమ
న్నెవానిచెన్నునన్నుతిగనితిన్నన గునడలుమిన్నగలతోడలుమిన్నునగుకొనలు
పొలుసున్నజిగి మేనులుబెళుకుతెలిగన్నులుcగులుకువలిచన్నులుc దలిరునునుమో
వులునలరుపెనుతావులుcగలయొప్పులాడులు పెనుకప్పుపెన్నెఱులకుజోడుగాకివి
వెలవెలనయ్యెcజూడుండని తెలిపెడువడువున వెలిచామరంబులువైవc జందురున
గుమొగంబులుగలకొండొకమందరదన లుతమ తెలిసగపువెన్నెలలచెలువంబునన
లవడుచలువపావడ్ములువీవఁజిలుకలవలెcబలుకనేర్చినకొండొకసుకులాడు లుత

ముకులముగుబ్బలించు బోలకున్న నీళ్లు మోయించువిరవ జాళువాగిండ్లుపూని కేలంకులం గొలువు సేయఁగా యజ్ఞదీపంబులఁ గొమరగు కొమరుప్రాయంపు ముద్దుగుమ్మలుకొందఱు తమతమ మేనితావులకుఁ జావలంబులగు వట్టివేళ్లసురటులకమ్మనెత్తావులుఁ దాళవృంతానిలంబులు నొలయింపసంపెంగముక్కలం డెక్కలుగల చకోరబొమ్మలు కొందఱు కర్పూరవీటికాపేటికాదులు గైకొని యంతంత నిలిచి తమతమయాడిగంబులకు సమయంబులరయఁ గొరనెలతో నెదురుమదురులుగల చదురాండ్రు గొందఱంబురుహాకరంబులఁ దంబురులు వీణెలు ఢక్కలుఁ బిల్లనగ్రోవులుఁ గిన్నరలుఁ జెంగులు సాంగంబులుఁ దాళంబులు మొదలగు జంత్రంబులు గొని తత్తదుచితలయస్వరతాళమేళనంబులఁ దానంబులు విస్తరించి యనురాగంబుతోఁ గాలోచితరాగంబులు సేయుచు గానంబులలరం బాడుచు సభారంజనంబొనరింప నిలింపపతికొలువు వెలచెలువల చెలువంబులు మెచ్చని మెచ్చులాడులు గొందఱరాళపతాకతామ్రచూడసూచీముఖకటకాముఖత్రిముఖసర్పశీర్షార్ధచంద్రముఖహస్తవిశేషంబులు విలోకనీయంబులుగాఁ గమనీయముఖవిలాసంబులు భాసిల మధ్యమద్రుతవిలంబితంబులు డంబుగులుకసూళాదితాళంబుల మేళంబుల రంగురక్తిలెసంగనభినయింపుచుఁ జదురువదము దేశీయము మొదలగు లాస్యవిధంబులు వినిపింప బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిజనంబులు చితప్రదేశంబుల వసియింపఁ గుకురఘూర్జరసింధుగాంధారసౌవీరకాశ్మీరచేదితుందిరపాండ్యద్రవిడబర్బరచోళపాంచాలమగధమాళవమత్స్యమళయాళనేపాళకెంకణకొంకణయవనబంగాళకళింగప్రముఖవివిధదేశాధినాథులలికస్థలవిన్యస్తహస్తులై భజియింపఁ గోసలరాజకన్యకాగర్భవయఃపారావారపరిపూర్ణచంద్రోదయదాక్షిణ్య కారుణ్యాదిపుణ్యలావణ్యప్రముఖనిఖిలగుణాలంకారరత్నము దశరథకులాధ్యక్షుఁ సితాపీతాంధురంధరధరాకుమారీకామినీరమణీయమనఃకమలకమలాకరవిరాజద్రాజహంసోత్తంసవిహారహారకేయూరకటకమకుటకంకణాంగుళీయకముద్రికాతులాకోటికాదిభూషావిశేషాభిరామజయవిజయీభవయనివందిమాగధబృందంబు బహువారంబులు గైవారంబులు సేయసౌవిదల్లకహాహూనినాదంబు లెసఁగఁ బ్రసంగోచితవచనరచనాపటులగుకవినటగాయకపరిహాసకవిదూషక ప్రముఖులు భజియింపనింపుసొంపులతో నుబ్బుచు డెబ్బదిరెండు నియోగంబులవారు దూరంబుననుండి సేవింప నిండోలగంబుననుండి విదేహరాజముఖ్యులగు బంధుప్రముఖులనుపచరించుచు భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులు వచ్చి సేవించిన నాదరించి యుచితాసనంబులనుండ నియమించుచుఁ గామరూవంబు లుదాల్చిన యంగదాదివానరవీరయోధుల

తోఁ దనవలపటి కెలన నుదగ్రమణిపీఠంబుపైనున్న సుగ్రీవు నప్పటప్పటికి నుచితోక్తు
లనలరించుచు మంత్రిచతుష్టయసమేతంబుగాఁ దనడాపలి పార్శ్వంబున నున్న విభీ
షణుని ప్రేమంబుగా నవలోకించుచు నిజచరణపీఠాసన్నవర్తియగు హనుమత్క
పిచక్రవర్తి యుపమాద్యలంకారకలితానవద్యగద్యపద్యాదులఁ బ్రశంసించి
న నవధరించి సంతసించుచు విశ్వక్ప్రముఖశాస్త్రజ్ఞవిద్యాపరిశ్రమంబు లెఱుంగు
చు హితపురోహితమంత్రి సామంతమిత్రప్రముఖులక హాభంగిఁ బ్రత్యుత్తరం
బులిచ్చుచుఁ బౌరజానపదాదిప్రకృతిజనంబుల విజ్ఞాపనంబుల వధరించుచు దీనానా
థజనంబులు గోరినధనకనకవస్తువాహనాదు లిప్పించుచు నేర్పు మెఱసి పౌరాణికు
లెఱింగించు సముచితపుణ్యపురాణకథాప్రపంచంబు నవీనులకు విందుసేయుచు న
క్షత్రమధ్యంబునం దేజరిల్లు రాకాచంద్రు చందంబున గ్రహనక్షత్రాంతరంబున విల
సిల్లు ప్రభాకరుభావంబునఁ జెలంగె నయ్యెడ॥ శా॥ ఆరాజు క్షితినేత చెల్మి వినయంబౌ
దార్యమైశ్వర్యముం। దారుణ్యంబును జెల్వు మెచ్చి నృపులాత్మప్రాజ్యసామ్రా
జ్యకార్యారంభంబులు మాని దర్శనవిధాయత్తాత్ములై యుండిరి। ప్పౌరుల్జానపదాదు
లొండొకనను ల్పాటింపరెప్పట్టునన్॥ క॥ ధ్యానములమాత్రమునఁ బరమానంద
మొసంగు బ్రహ్మాకారముతోఁ। గానంబడినను జూచిన। మానవులానందవార్ధి
మగ్నులు గారే॥ చ॥ జనకులశేఖరుండిటుల నెల్ల జనంబులు సంతసిల్లఁగా। దినమును
బాకశాసనగతిం గొలువై తన పెద్దకొల్వులోఁ। దనరుచు నొక్కనాఁడు సవిధంబు
నఁ బంగరుగద్దెనున్న యా। జ్జనకనృపాలుఁ జూచి యుపచారపురస్సరభంగి నిట్లనెన్॥ చ॥
జనకుని కైవడిం బ్రజల సంతతము న్దయఁ జూచి ప్రోవఁగా। జనకసమాఖ్య మీకల రె
శాత్రవశిక్షయు నర్చిసీతతో। ననవమసౌఖ్యమేఁ గనిన దంతయు మీకృపఁగాదె
మామగా। రనుటయె కాని మా దశరథావనిభర్తకు మీకు భేదమే॥ ఉ॥ పెక్కుదినంబు
లాయె మముఁ బ్రీతిఁ గనుంగొనవచ్చి యెన్నినా। ళ్లిక్కడ మీరలున్న శుభమేయగు
నైనఁ బ్రజాభిరక్షణ। ల్దక్కి వసింపరాదనిగదా వివరింపెడఁబోయిరందుమా। దిక్క
కటాక్షముంచుఁడని దివ్యశిరోమణియభూపలిచ్చినన్॥ ఉ॥ ఆమిథిలాధినాథమణియ
ల్లుఁడొసంగిన రత్నభూషణ। స్తోమము పాణినందిన్నవసోఁడయి వేటికిమానమాడించు
నన్। బ్రేమబహూకరించుటయె పెక్కుధనంబులు సీతలక్ష్మినీ। వేమఘువైరినీమహి
మ లెంచుచు నూరికిఁ బోయివచ్చెదన్॥ క॥ అని యుచితభంగి వీడ్కొని। జనకమహీభ
ర్తరాముచంద్రు ననుజ్ఞం। దనవెంట భరతుఁడనువం। జను దేరఁగ మిథిలకేఁగె సంత
సమెసఁగన్॥ ఉ॥ అత్తఱి రాఘవుండు వినయంబునఁ గేకయముఖ్యుఁడౌ యుధా। జి
త్తునిఁ జూచి పల్కె నృపశేఖర యీవిభవంబు యుష్మదా। యత్తము మామ మీరెకవ

ఛార్యులుమీరిటఁజొచ్చి సేవించినం। జిత్తమునందు మీగురుఁడు విం చెలుమీరును బోయి
రాఁదగుఁ॥గీ॥ మిమ్ముఁబనుపంగవచ్చు సౌమిత్రి నాకు నిపుడు। సమరత్రాణంబ శ్రీబ
లతనికొసఁగ। బ్రేమనెన్నంచనుజుఁబలుబ్బరించి ... యోధ। ధీరతను విడువంగ ... జ్ఞన
కాలుఁడరిగె॥క॥ శ్రీరామచంద్రుఁడంతట। వారిజగర్భుపనుపునవచ్చిన ...
ము౯। భూరిగుణధాముని జయముఖు। గారవమునఁజూచి ప్రియముగనఁబలికె౯॥
ఉ॥ నీవుగుణాంబురాశివి వినీతుఁడ వెంతయుఁబెద్దవాఁడవున్। బావనమూర్తి వీవాద
రణఁబాయవు నీకెతుట్లైన దాని కాఁ। గావునఁబాయఁజాలననిగద్దియ డిగ్గి కవుంగి
లించి ప్రేమఁ బాసి నేసి వీడ్కొలిపె భానుకులీనుఁడు సభ్యులెంచఁగ౯॥క॥ తరువాతఁ
ద్రిశీలధరణీశ్వరులఁ బ్రియంకరుల రామచంద్రుఁడు వెలిబా। హురదేకులు వెదచ
ల్లి వికరణించినచూపులాలకియఁగనఁ గొనిపలికె౯॥మ॥ ధరణీనాయకులార మీ భు
జబలౌద్ధత్యంబునం బట్టికం। ధరుఁడీల్గె న్విమలుఁడే నా రణమమాత్రం బింతె మీ
లోన నొక్కరుఁడ నావాఁడ నొక్కటను ... మాకుం బొప్పు మీమీధర। ల్పరి ...
లింపఁగనింకఁబొండు ... స్తుతులఁ బల్కె౯॥క॥ అవమానితో ... స్తులనొసఁగి
నాయకులానంద మొందినతరణం। భాయనురఘునాయకుశుభ। నాయకుఁగని
యనిరిముకుళితకరాంబుజులై॥సీ॥ అఖిలభూతమయుండవగుటనీవిజయుండ వజి
జయంబనుటతథ్యంబకాదె। యొకటికినననేలనకలంబునకుహేతువై యుండుడ
దిపుఁదథ్యంబకాదె। యంతరాత్మకుఁడవై యందఱిలో నొక్కరూపుతనునికి త
థ్యంబకాదె। నీయందునెయ్యమువ్వలుపుటనాయ మార్గ మానన్న మాటతథ్యంబకా
దె। విభుఁడవయ్యును మానుషవిగ్రహంబు। దాల్చి వెలుఁగొందు నీయాజ్ఞఁదలల
మోచి। పోయి వచ్చెదము౦చుము ప్రార్ణకరుణ। రాజదేవేంద్ర దశరథరామచంద్ర॥
గీ॥ అవినతించిన వస్త్రమాల్యాను లేప। పీఠికాదులు పెద్ద రావిభులకొసఁగి। వినయ
మునఁబిన్నతమ్ముని వెంటఁబనుపి। వారఘూత్తము వీడ్కొని నారలపుడు॥కు॥ అవనీ
భాగము కంప మొందఁగ ననేకాశౌహిణుల్గొల్వఁగా। జనవాశ్వద్విరదాదిఘో
షములు దిక్చక్రంబు మాఱ్మ్రోయఁగా। ధనులెల్లం జనిరాత్మభూములకు వైత్య ...
దనంబాడిరి। రఘువంశాగ్రణి చేసినట్టి బలు కార్యంబుల్ ప్రకీర్తించుచు౯॥గీ॥ ఇట్టు
లజనకాదిబంధుజనంబులెల్ల నృపులఁ బనుపరామాజ్ఞ నరిగి సుగ్రీవలక్ష్మ। ణాదులాయుధా
న్మ ... లనుపంపినట్టి। ... లతో డవచ్చి రాజపుర ... ॥సీ॥ వట్టివేసవిగాలి
ట్టాశ్వములు హెచ్చుగట్టుల మెచ్చు నిట్టనధనములుఁ। బట్టుచుట్టలు వేర వరియాళువేటి
కలకలాంకరత్నపర్యంతికలును। ధనరాశి ... సిజనుల్మణికిరీటంబులు
మణి నేరము ... లుళ్ళు హానహా ... మాణిక్య ...

పోలుఁ బట్టెపచంబులో నమైనపఱవులు దిశల బొమ్మలను బోలు ముద్దుల గుమ్మలా
దిరైన కాకలు గోలుపున్న బుద్ధి వృద్ధి దక్షమునందిడి కృష్ణ క్రిఁ బ్రణతులైరి॥ క॥
కాపుష్పఁడలరించు మహావనముల లోకో త్తమ విభూషణంబుల గోలాంబునము। త్వేకో విమగ్రీ
వాడిమ। పాలక పుత్రులకు సద్భక్షిణమాసముల కొసఁగెగా గెటి గెఁ ఘుమాడుఁడో కవిరి
మహావిక్షల్లు। కొమ్ముఁగని తాల కరుణ నెక్కి గ్ర జ త్రి నాలుగు సన్మార్గంబు నైనను
ముసలి। కొలనున వ్వాసభ వారణము చ్చాని కరము॥ గి॥ ఉరి మురఁ సహమ౦బులు। కర
ములఁగట కాంగులే యుక్త ప్రమాణములు గాఁ నిరములఁ సిమిపశాయులు। ధరియించి
చెలంగిరఖిలసరు వరముఖ్యుల్॥ గీ॥ వారిలోఁ బవిశేషించి వాలిపుత్రు। నమ్మరుత్పు
త్రుఁ బిలిచి నిజాంకపుఁ బాగి నిలిపికొని జానె తోడవులన్నియును దొడిగి। పరగ్గను
తుఁజూచి పతియిట్టు లానతిచ్చె॥ క॥ నినుఁగొలిచిన కష్టలంబులు। ఘనకార్యధురీణుల
గుచుఁ గడిచిదవనొ త్తె। సినవారు నీకు సాఁదుం। డవిలసాతుఁడుఁ బూజకర్హులనఁ దఁడని
యెంచా॥ సీ॥ శాఖిశాఖల నెక్కు శాఖామృగములకు హేమాసనముల పై నెక్కఁగలిగె
వల్కలకౌపీనవంతులౌ కపులకుఁ బట్టంబరమ్ములు కట్టఁగలిగె। వనధూరజము గప్పికొ
ని మెలంగుచు వ నాటులకుఁ జందనాదులలందఁగలిగె। ఫలమూలములుదిని బ్రదుకుశా
ఖాటులకు పలుగిరంబులు మెక్కఁగలిగె। నొడల పెపోడిమి చేవ పేదనున్న బలిము
ఖులకుఁ గటకాదికములూనుకొనఁగఁగలిగె। నటవి వరులకుఁ బురిఁ దిరుగాడఁగలిగె।
శ్రీరఘూత్తమ నినుఁగొలిచిన గతమున॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
క॥ నీ నెయ్యము గల్గినఁ దృణ। మైనను మేరువగు మేరువైనను దృణమౌ। నీ నెయ్యము ద
ఱిగిననీ। వానరులెంతయును రాజవసుధేశుఁడనుచా॥ క॥ నీవారి నీవు సన్మా। నింపఁ గావింప
వు గాక సహజ గాంభీర్య నిధుల్। నీ వారిందరు రవిమాత। భావింపఁగ వీరి పనులు పరమా
ద్భుతముల్॥ సీ॥ ఘనపయోనిధి పృథ్వీరోగ్రము లెక్క ఘనుల మనీచి విన్నగద్దియ లెక్క
లెంత। బలుకాంతిఁ బరమేశుపలుపలుగ ప్పెడిధనులకీజిలుగులుగట్టు లెంత। తుల
లేని శుభవాహనలమించు ఘనులకీ బలఁతి తావుల గంధములఁదు లెంత। యుష్మ త్కా
శనులవాన్యాయమందిన ఘనులకు నికూడు చవిగొని మెక్కు లెంత। యధిక గుణరత్న
భూషితులైనవీరి। కీవిభూషణ తతులు వహించు లెంత। సఖిల జగములనప్రతిహత
రయమునఁ। దిరుగువీరులకీ ప్రోలఁ దిరుగు లెంత॥ చ॥ వనధులన్నియుంగలఁచి వైచె వ
సుంధరఁ బెల్లగించె నభోవిదిగమ్రింగ ఘోరులయరుద్రు నినై ననవారొంగనం
గనో। సినసమన్వలీ పాక పులుభీతివహించుదు రేమహాత్ము లా। ఘనమునకట్టిరయోజ్ఞ
గలశౌర్యనిధిన్నను నెంచశక్యమే॥ అనిమైత్రిం గొనియాడి హంత్రి పాహితుండో
వ జ్జిక్కం రాముజుస్న భాలింపబలీముఖాగ్రణుల కెంతో వేడ్కబుట్టించి యొక్క

ధి మేషంబనితోఁచఁ బెక్కుదినములాకుపత్త్రరత్నంబుపు । స్నసలం జేలిచెవారు
పుండిరమితానంబాబ్ధి నోలాడుచున్॥క॥శిశిరము రుదెంచెనంతట। నిశలాయతగ
లివహించె నెత్తమ్మి తెగల్ ।మశలతడించెపివంబులు।గృశియించెనడఁకుపుఁ జెనె
ల్లజనములన్॥క॥ అంబరమణిసాంబరుఁడై । యంబలుపిడుఁజరకు గిరికినుర్వంశు
కుఁడు।యుంబవమాన సఖుఁడుపు।చంబుల క్రిందట నెడాసుఁజలియుల్వంబే॥ సీ॥
ముద్దుగుమ్మల మొగంబులు చూడ నే కాని మానసింపరు చందమామఁ జూడ। జవరాం
డ్రపుందవాసములు చెంద నే కాని నిలువరు వందు వెన్నెలల బైట । సతుల కెమ్మోవి
పానకపుం గ్రోల నే కాని కాంక్ష సేయరు పానకములు గ్రోలఁ। జెలువలకుచదుర్గ
ములకుఁ బ్రాఁక నే కాని తలఁపరు కృతక భూధరము లెక్కఁ। జెలువనాభీసరస్సులె
చేరి కాని। మొల్లరు సరస్సులను జేరి యోలలాడ। మానినులకమ్మ యూర్పులె కాని మ
రటి। గాలి రాని యర్థిపులకాలమునను॥ సీ॥ దినముఁ బ్రాతస్స్నానమొనరించు
ద్విజులకునసుకమాలోవయంబుకలెఁ। బ్రాఁతిపను ల్స్నేయు లేచుకోడంద్ర కా
న ట్తలవలనిభయంబు కంటె। గమవులో మూరమోఁగగమన్నచరులకునధిపుచేనెక
వు భయంబు కంటెఁ । గమజాణంబొనరించఁగడఁగు కాపులకొరయుమిఁబైరు చెడున
న్భయంబు కంటెఁ।గడిదియయ్యో సీతుఖగమృగవశునర। ప్రముఖజంతువులకు భావ
ములను।జాలమించె ఘనసంపర్కసౌఖ్యంబు।శిశిరమహిమవినుతి సేయవశమె॥
క ॥ కాచెను సిరికలు పెంచుగ।బూచెం జేమంతివిరులు భూమిక బరువై । తోఁచెఁజ
ణకాదిసస్యము। లేచెన్బలు మంచు జనుల హేమంతమునన్॥ క॥ ఎల్లజనములఁదల
చూవనీక వెలయు।నల్ల హేమంతఋతురాజు యాశముదిశల।నావరించెనొయనఁగ
మంచ గ్గలించె।రోదసినతంద్రచంద్రికారుచిరరుచులు॥గీ॥కొండలెల్లమంచుకొండ
లై కనిపించె।నడవులెల్లఁ బూచినటులమించె। దీవులెల్లఁ దెల్ల దీవులై రహిఁగాంచె।
మాపు రేపు మించు మంచువలన॥శా॥ ప్రాతర్వేళల మంచు చిన్కుగుమి జొంపంబై
న లేవచ్ఛికన్ । శ్వేతశ్రీ దుళకించు టెంతయు రహించెన్సర్వభూతంబులున్ । శీత
క్రాంతి వడంకఁ బూనచలమై చెల్వొందు భూదేవికిన్ । శీత ద్యుప్రభుఁ డిచ్చు వజ్రము
ల రాశిం బోలినల్వంకలన్॥ తత్కాలంబున॥చ॥ వలపులు గ్రమ్మఁగాఁ బొగిచి వండిన
కారపుఁగాయకూరల।వ్వళములుఁ దియ్యచేరొలుపు వప్పురసావళులింపు టోగిరం ।
బులవుడు గాచి తెచ్చు ఘృతముంబలు మాంసములరకు పుత్రము । ఖ్యులు రఘురా
ముబంతిఁ బ్రియ మొప్ప భుజించి రెంతయున్॥ఉ॥అయ్యెడ నొక్కనాఁడినకు
లాగ్రణి భానుజుఁ జూచి నెమ్మది । స్నేహ్యముఁ జేర్చి నాకొఱక నేఁటి విపద్దశలోర్చి
చేయుసౌ।హార్ద్యము చేత నేనిజము మందిరి సన్నుతులేల పెక్కునాళ్లయ్యె నుసీవు

వచ్చియెసఁగభూమిజనారికిఁబోఁ ఖుఁరాఁగదే॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
సీ॥ అంగదునమరోచ్చయాంగదునలరించు హనుమంతు గుణవంతు నాదరింపు॥ జాం బ
బవంతుఁబరాద్రిశంబవంతుధరింపు నలునుపాలాజి కదనానలు నలంపు॥ నీలు నే
నావనాథిలుఁ బాలన సేయుమి శరభులి ... బలి ... ఘటింపు। తారుఁగీతిఁ విరస్తతారుఁ
గటాక్షింపు శరభునాసముఁ సింహాశరభుఁ బ్రోవు। గనగవం..గంధమాదన గ్రథనకు
ముదవసనధూమ్రు సుషేణాదుల బలి ... భె క్రోలి ..దలముకుమ్మగమీనులిచ్చినా
రు॥ వీరి నెల్ల నరక్షింపు వీరవర్య॥ క॥ నిష్కంటకమైయున్నడి। కిష్కింధకుఁ బోయి
యుంకఁగేవలకరునా॥ విశ్వస్పృహతినై వాశు॥ మహాకార్యము లెంచక అంగదునిఁ బ్రో
వఁదగుక॥ క॥ అనిపాసుప్రస్యము గా॥ నినకులపతి వాలిసుతుని నేలెడువనియు॥ యూన
జునకుఁదెల్పియుపగూ॥ హనమొనరించి వెల్లప్రు బలరించి క్రైవశ। గీ॥ ఆపఖీవణుఁ
జూచి ...మాత్మనీవు॥ పుట్టినప్పుడెవెన్నతోఁబెట్టెడిల్లి। వినా.. ధకుల వివేకము ల్యేర
రేల॥ బోధలైననువిను నాదుబుద్ధియొకటి॥ చ॥ కొలిదినవారు రాత్రులు క్రూర
ముమానసమొక్కవైఖరి॥ న్నెలువదు కాలపద్ధతిని నేకవికారములొందునే. దున౦॥
దలఁచక నన్నపై నెన... మున్ముపైఁబ్రి... ముందిలం... నిశ్చలగతిఁ బ్రోవు ధార్మి
కుఁడు శాశ్వతుఁడై వెలయుము న్విభీషణా॥ క॥ .. అవని నీతిఁ నీతులు॥ .. అవనమూమీఁ
దిప్రేమమున కపివరులకు॥ మ అవనినీ..లిదం డ్రుల॥ ...రువకు .. నిరఘుకులాబ్ధి ..శి
దెల్పుటయుక్॥ క॥ ఆరఘుపతివచనాభృత। ధారలఁ బరితుష్టిఁ జెందితరుచరరత్న ।
వీరులిటులనుచుఁబొగడిరి॥ సారెకుబహువాఘర్లాక్క సరి మ్రోయ రహిక్॥ సీ॥
శతబృహస్పతులైననవతు గారొకబృహస్పతీ నీకుసాటియగునె । వేయుంది
యజులైన నేమాత్ర సూ కాని యొకదుజుండీసూక్తిసమయగునె॥ లతు శేషాహి
వల్లభులైననేమొ శాకొక శేషుఁడీ బల్మికుద్దియగునె। కోటిమన్మథులైనదీటుగా
రొకమన్మథుండీచెలువునకుఁ దుల్యుఁడగునె॥ తలఁపశతకోటి మేరుభూధరములైనఁ॥
బోల్పఁదగుఁగాక యొక మేరుభూధరంబు॥ పోల్పనీధైర్యలక్ష్మికిఁబోల్కయగునె॥ రవి
కులాంభోధిచంద్ర శ్రీరామచంద్ర॥ సీ॥ ఎన్నిదోషములున్న నెంచకనించుకగుణము
న్న మెచ్చిచేకొందువనుచు॥ బాటించి ...లికి ..లకు బ్రహ్మవరంబుగాఁ బ్రతిష్ఠకుఁ
దెచ్చుమనుఁడవనుచు। హీనుఁడైన ... శ్రయి ... ము... జూచినచందానఁ
జూతువనుచుఁ । గొలిచినవారికిఁ గూర్మి ... క్రో ... ములొసంగి
బ్రోతువనుచుఁ॥ బహులుస్వజనులనేక ప ... అం ... చుప్రభుఁ
డవనుచు॥ నీగుణంబులెంచ నఖిలలోకంబులు॥ ... ద్ర ... భద్ర॥ వ॥ అ
నికొనియాడుచున్న సభ్యజనంబునకు ... నూతిస్వామికిఁ॥ వినుతులొనర్చిపల్కె-

రఘువీర భవత్పదపంకజయుగళ! ఘనతరభక్తి యెల్లపుడుఁ గల్గఁగ మీకథ యెంత
కాలము! ధ్రాత్రిఁ జనునంత కాలము శరీరము నిల్వ వరంబొసంగ వే॥ ఉ॥ నీకథ లెవ్వఁ డున్వి
నుచు నీపదచింతఁ జనానుచు నెంతయు! నీ కరుణావలోకములు నీవ్యవహారములు నీవిలాస
ముల్! నీకలిత ప్రభావములు నెమ్మది నెంచుచు నన్నఁ గాక యే! లోకపితామహుండెఁ జే
కొనియు లోస్థలిఁ జెందఁ దమ్ము భావమై యున్న హితుల్॥ క॥ శ్రీరామ నీకథామృత! ధారలు క
ర్ణాంజలులను త్రావెడి నన్నుల్! కోరుదు రేఁజని గగ్యము! వారుదు రేజన్మమరణ
ణ బాధలరుజల॥ సీ॥ కొన్నాళ్లే యిచ్చెదీ యుచితఫలాకోస నవాహరంబులేల్లసమాసరం
బుగాదె! చాటకొందక నిన్ను ధ్యానంబు సేయంగ నిత్యమౌనమునివారికి వృషభగాదె!
జానకీరమణనీ సరణంబొనర్చనిప్పుటి కవిహపూర్వాఘపుటి కగాదె! పారోశతనిలయ
యుష్మత్పూజాఫలము వీజామృత్యువునిల్పు గీమగాదె! శ్రీరఘూత్తమ నిన్నుద
ర్శింపకురక! కడచు కాలంబు గాలంబు కరణిగాదె! రామ యేటు గానమి నవారతము
వినట! వలంచుట స్మారత్ప శీలకు బిలంబుగాదె॥ ఉ॥ కావిసి సింహతలసింహ రఘునాథుఁడు
గద్దియ డిగ్గి గ్రక్కున! బావని జేపలంగదిడుఁ బట్టి కవుంగిట నుంచి పల్కె- సన్నీవిపు
డిచ్చియుంచిన విభూతి భవామిగలంత కాలము! బావక కీర్తియున్నిలుచుఁదం ద్రిచ
రింపు చిరాయురున్నతిక॥ ఉ॥ ఆవడఁ బాపి ప్రాపయిన యన్నకుఁ బ్రత్యుపకారమూ
నఁగాఁ! గాపురుషుండు గోరుఁ బ్రతికారము సేయఁ దలంపఁ డార్యుఁడు! యాత్మవద
రాఁదలంచినటు లౌనవిధమ్ముఁడ వైననీ పలే! వా పాలెఁ బతిక్రియ యొకప్పుడుఁ జే
యఁ దలంపఁ బావనీ॥ ఉ॥ వినుఁ బూజించు నతండు నాళీకుండు గున్నలోన నై నెప్పు
డుం! గనిపింతు న్వినిపింతు రచ్చరలు వేడ్కం దివ్యశీఖల్ ఖ్యాతితో! ననుమానించుక
హనుమంతుఁ బల్కె రఘురామస్వామి సుగ్రీవుఁ బావని వైదూర్యపుతాళి గైకొని
తదీయగ్రీవంబున్ జేర్పఁగ॥ క॥ ఆహారములాకైకొని! మోహారము బూనుకొని హ
నుమదంగ సుమనం! దోహార్చిత మాల్యమహా! రాహార్య మొందియును ఁజూపరగ్గింవం
గ॥ వ॥ ఇటువలె రాముఁడా శ్రితుల నెల్లఁ గ్రమంబున బుజ్జగింపుచుం! బటువిభూ
షణావళుల హారము గాదయఁ జేసి వెండియుం! భటసమేతంబుగా ననుపభానుజు
మారవిభీషణాదులే! మెటువలె బాసిపోదు మని నిర్వాహించుచు నున్న యుత్కంఠులై॥ వ॥
వలవలఁ గన్నులందొరుఁగు బాష్పకణంబులతో రఘూత్తముం! బలుమఱుఁ జూచుచు
న్నిలిచి వంపితి వేరఘురామచంద్రమా! స్థలములకంచు మూర్ధలవిధంబున వేఁడుచు
బోయిరెంత యుం! గళవళ మొంటుతోఁ గరుణఁగల్గి నరాజును బాయఁగూడునే॥ ఉ॥ భా
నుకులీనుఁ డీకరణి భానుజముఖ్యులవీడుకొల్పితి! న్వానిజ శౌర్యధైర్యములు మాటికి
నెంచుచు నార్యబంధుమి! త్రానుజనంత్రియుక్తసవరాజ్ఞము జాకసభాంతరం

బునఁ బాగొప్పఁ బరిరంభించి యూఱడఁ జేసె నిజ ప్రజనీజాత శోభితానుఁ డై॥ చ॥ తదవసరంబు
నఁ దదరంధ్ర ప్రియసూనులెక్కడి కేఁగుదురా। తెఱఁగిడి విభీషణుఁ డిట్లనె బాబు దేవకు బేరుని
పుష్పకంబనే। పనిపడి యిగ్గోల్పఁ బడినట్టి కడ్డననాజేకొనుఁడన్న రాఘవుం డిది తగు
నని తెన్నడి బడబిడి కిప్పడె యిందు రావుదు గా॥ గీ॥ అవిమాన రాజము నిరాబ దేవరయాజ్ఞ
యాత్ము ప్రోలి పాలి కరుగ నరుగఁడు। మాగురులు మెచ్చి మీ సేనఁ గా గంఘుచుచుచు
రలఁబని చౌకము నానేద్ర। ఉ॥ ఆనన సంపదున్నతి సుధాకరరంగ రాక సేన కత్తు సే।
నా మొత్తరంగ శరంబు బడిగిన స్వాగ్రహింపుఁ బట్టుటన్నదా నకీ। నాడుఁ కుఁడుత్సహించి
శ్వజనంబులఁ బుష్పక నారఁ బ్రాఁడనల్। సేనఁ గలఁ బరివారమ్ము నయోధ్యఁ జెల్మి యుండదోఁ
పఁగఁ బలెక్కఁ గ్రమ్మఱ గా॥ క॥ ఓ దేవ యూరకున్నఁ। సేనలఁ జెనఁ బుడెరమ్ము నిచ్చ
విలువనం। పాడె నకివ్వుడు వామ్ము న॥ సుద్యుతి సుమంరుడు కుండు నావిన నా చుట
యుగ్ ॥ గీ॥ అలరి సకలలక్షణాఢ్యుఁడౌ వాక్యము। లమ్ముని సనది ప్రదక్షిణంబు। నర్పి ప్రద
క్షిణంబునకు వాతుణంబున। నేగెనీక్షణముల కెలుఁగఁ బడక॥ మ॥ రఘువంశ శాగ్రణి
యుంత నంత సెలి యుత్తరాస్వామి యారౌరవొం। తఘనుం డాత్మ విమానమే యొసఁ
గెను ప్పుబ్యఁబు గాంక్షించి చెలి పుటిగంధ నరాజా జటలుఁబల్మిఁ గల్మి నత్యున్న
తుం। దక్షుమూరుండ నెపల్కఁ బలెక్కఁ గంటిండా వేళ హార్ద్రంబున గా॥ ఉ॥ దేవ భువత్ప్రి
యావహమ్ము దీనిఁ గాక వార్య విరోధకారి యా। రావణుఁ డీల్గెఁ గానఁ ధనరాజు ప్రమోద
ముఁ జెందె మీకు నేం। భావన గావిమానమణిఁ బంపెద శాస్యం భరించు దోషముం। బో
వునె పుష్పకంబునకుఁ బూని మిము న్భజియించకుండిన ౯॥ చ॥ ఉరుజుటి మీగుణంబున
కునొక్క కుబేరుఁడె నేల యెల్లదిగ్గురులును జెల్మి సేయుట కె యింత వహింతురు నై
నభోగము। న్నిరుపమ శక్తి మీరు కరుణించిన నంచు నెరొంతు రెవ్వడే। వరుసను మీకు
వేడ్క నలుపంగల మోడఁ ననుచుందు రాత్మల ౯॥ సీ॥ నిజరాజ్యాధీశుండు నెలమూఁడు
వానలు కోరిన ధర నెల్లఁ గురియు వాగె। జ్వలిత ప్రదక్షిణార్చులతోడ సౌఖ్యంబు నేవే
శ వహ్ని వహింపఁ దొడఁగె। మిక్కిలి ముదుసళ్లఁ దక్కఁ దక్కిన వారిఁ బొలియింపక
యును డుపుఁ గానడయ్యె। వీధి కాగ్రములన వీనయుణుల్ వూని నీరధితటములనిండ నించె
శైత్యసౌరభ్యమాంద్య సంచారియగుచు। గంధవహుఁ డెల్ల ప్రాణుల గాసి మా
న్పె। బడిసి గింజలననలె త్రివం డెధరణి। రఘుకులోత్తం సమీ కేలు రాజ్యమునను॥ సీ॥
సుతులు లేక కలంగు సతు లెక్కడను లేరు సుతవియోగముఁ జెందు సతులు లేరు। పత్తు
లఁ బాసిన కళావతు లెయ్యెడను లేరు పడఁతులఁ బాసిన పతులు లేరు। దారిద్ర్య దుఃఖ
వంత ప్తులెందును లేరు కలిమి గర్వముఁ జెందు ఖలులు లేరు। వ్యాధుల బాధుల వగచు
నారలు లేరు నిబిసలోఁ దిన వారెందు లేరు। లేరు జారులు చోరులు లేరు దుర్భి। క్షారు

లగ్నిరుజాహీనత్వస్థాయుర్ధాత్రిం బాతదుర్భిక్షభయములైనవారు లేరు । రఘుకులో
త్తంసమీరీతి రాజ్యమునను॥ చ॥ క్రతువులు దానముల్ శ్రుతులకల్పవచర్యలు
దండనీతులం । దితకుశుద్ధశుద్ధ్యమున్ కృషిక్రియలున్ ద్విజరాజవైశ్యసం । హితభువనం
బునుం గలిగి నాలుగువర్ణసముల్లసిల్లుటం । గృతయుగమున్న లెంజెలంగెం దేశ్రీర
ఘూత్తముండుండుంచుంబలిక్రనన్॥ క॥ అభరతమహాధురభాసల । చేభావమువల్ల వింపసీ
తాంభోజా । క్షీభవ్రకుండలద్యుతి । శోభిలు చెక్కులస్మితంబుసొంపుగననలరెన్॥

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ ఈభంగి వెలయు రాముని । వైభవకథ చదువుకొనిన వ్రాసిన వినినన్ । శో
భిల్లుదు రాజనులమి । తాభిమతార్థములు గలిగి సుమ్విభుఁ జనున్ ॥ ఉ॥ సారసపత్రనేత్ర
మమోజ్జ్వలసారవిభాసివిభాసితాంగశ్రీ । గారచరాచరాత్మకజగద్భరణా
దరణాదరాత్మక । వారుణధీసుధీవిహరణక్రమసద్గుణభూషణ । స్ఫారధరాధ
రాశనిభారవిరాజపరాజవిభూషణా ॥ క॥ శంబరహరజనకజను । శ్యంబరహృగయాపు
లిందసతతానందా । శంబరనిధిగృహరిపుగిరి । శంబరమాకలితవత్సజలజదళాక్షా ॥
తోటకమునువృత్తము॥ కురువిందనిభోజ్జ్వలకుందరదా । దరదారుణచక్రగదాభర
ణా । భరణాదరకీర్తిమహాస్వరదా । స్వరదాకృతిమాంచితవర్ణముఖా ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతు
ర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానాభిధానభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనాభివర్ణితాతో
దీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధ
రాధిపసభాంతరస్తవనీయనయకళాయుగంధరబంధురమనీషావిశేషమంథానవ
సుంధరాధరశోధితగణితశాస్త్రరత్నాకరవినయాదిగుణరత్నాకరకంకంటివంశ
పయఃపారావారపరిపూర్ణరాకాసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రందననందన
విజ్ఞానవిభవవిజితనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీ
ణతానిధానపాపరాజప్రధానప్రణీతంబయిన. శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మ
హాకావ్యంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము - షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమహితాత్మలలాటత|టీస్పృగపదసారసంఘటితరేఖావీ|థీమకరా యితజాంబవ|తీమానవతీకపోలధీజనలోలా॥గీ॥ అవధరింపుము రామచంద్రావనీ శ|చంద్రుఁడీభంగి విభవనిస్తంద్రుఁడగుచుఁ| బ్రజలనందఱఁ జాఁగన్న ప్రజలకరణి నరయుచును భూమిఁ బాలించు నవసరమున॥ఉ॥ భాసిలెఁ జైత్రమాసమతిభాసుర పల్లవక్లృప్తకోకిల| గ్రాసము లోకజైత్రరతిరాజకరాగ్రవిరాజకింశుక| ప్రాసముకీరవాక్ప్రకితపాంథజనశ్రవణాంతరాంగుళీ| న్యాసము కేసరాదిసుమనస్సముదంచితగంధవాసమై॥క॥ తనకంటె నుగ్రతేజం| బునఁ దనయుఁడు దక్షిణమునఁ బోదలనచట నేఁ|జనదత్యుగ్రత నిలువఁగ| ననినటువలె భానుఁడుత్తరాశఁ జరించెన్॥ సీ॥ తమఁ బ్రోదిసేసిన ధాత్రికిలతకూనలర్పించు వివిధవస్త్రాళులనఁగ| పూలయు కొమ్మలడాసి మలయానిలవిటుండు రహి నీడ్చివైచిన రవికెలనఁగ| వనదేవతాగాత్రమునను జైత్రుఁడునించి కడఁగి రాలిచిన చిక్కసమునంగ| సమయవాసవుఁడగచ్ఛదచయచ్ఛేదనంబొనరింపధరరాలుతునుకలనఁగ| బయనములు వోవుపథికులపాదములకుఁ|బరపుగనిపింపబర వనివరుపులగుచుఁ| బండిశిరుశాఖికలనుండి వడినపండుటాకులు మిన్నిండుకొని యొవ వ్యాంతరముల ॥సీ॥ అలమహైశాఖమహిళలకుఁ జైత్రునియందు రహిఁ జెందు రాగాంకురములగుమిరియొ | ప్రాంచితాగమసమాఖ్యశ్లాఘ్యజటిముఖ్య సమితిధరించు పెంజడలగుంపొ | వనముదవాభిఖ్యవహియించఁగా వునజగయించుకీలికాసముదయంబొ| మధువశంబున బేజుమాల్చేయమరుఁడుంచు సరవిహోప్రారక్తశస్త్రచయమొ| యిట్టులంబుగఁ గొమ్మలుగట్టుకొన్న|బెడఁగుచెంగావిపలిపెఱొవడలాయనఁగ| నలరుబోడులకరచరణాధరముల| తొగరుపొగరులఁజిగిరించి చిగురులలరె॥గీ॥ అతనుశాస్త్రరీతి నతిశయింపఁగఁగల| మేలిగురులదొరసి బాలిమెఱసి | యభ్యసించెఁ గోకిలార్భకప్రకరంబు | శ్రుతిమనోహరైకసూక్తులపుడు॥మ॥ వసుధాజంబులగుంబులొటచట రేవల్గుల్కుర తాన్త ళినాఁ| గినలశ్రేణిరహింపఁగోయిలలుభక్షింపన్వనీలక్ష్మియా | రసమూజన్మరియొండు రత్నములవర్ణంబుంచె నేమోయనం|బసరొందెందలిరాకులన్మరకతప్రత్యగ్రశ్రీప్రద్యుతిన్॥సీ॥ పాదపంబుల పేరిపాథోదముల మీఁదఁ గనిపించునత్తు

త్రగణము సంగ । నవమల్లికావసంతసమాగమంబున జనియించు పులకలచాలసంగ ।
వనమహోక్షనిఁ బుట్టియెనలేని రుచులచేఁ గొమరొందు మొగరాలసుమియ సంగ । వన
రాశిగానఁ బ్రవాళములు మొగల్గినటులఁ దోఁచిన సమ్మత్తిగాలియ సంగ । నలరువనదే
వతలవల్లవాంఘ్రియుగములందుఁ జెలువొందు సితనఖబృందము సంగ । మీఱె సారె
కుఘువకిశోరకములు కోరికలు చెందఁగోరకవారకంబు ॥ క ॥ వదనెఱిఁగి దికిలి చేసి
నాడు దనుని సనమతూపు తెగలు మధుఁడి గురుల పేల్పు దలని డెననఁగ మొగ్గలగొదు
లుతలిరుకొమ్మలందు గుదిగొనె పొదలన్ ॥ సీ ॥ నవ్యపరాగచందనచూర్ణ పేటికల్ మదన
సమ్మోహనమార్గణములు । కోదమ తేఁటులగన్న కొరుకులవంటులు వలిగాడ్పు మె
చ్చు వల్పులకోటారు । లామనిరొద తేనియలకణజంబులు వనలక్ష్మిసౌభాగ్యమునకు
నెడలు । సకలదేవసవర్యలకు హేతువులు విరహివధూజనముల కెదురుచుక్కలు । లకి
లవిషయాగ్రగణ్యంబులనఁగఁదగిన । యలరుగుంపులు గమకంబులై గుబుచ్చె । భావ
మునహించి యెడలేక బటువులొంది । యలరెగొమ్మలకుచములనందములను ॥ చ ॥
రవము ల్సేయుచు భృంగకోకిలకిశోరశ్రేణి శుకాంగన్విరహా । గవతీవారము దూర
దూరముల కేగంగింశు కాదిప్రసూ । నవిశేషాంశుకసంగతిం బరజము నూనంబై ర
హింపంగఁబు । వ్వతీత్వంబు నెందిరారమణికిం బ్రాపించె నయ్యామనిన్ ॥ చ ॥
మమనమయాధిపుం గలసి సొంపెసఁగంగ శిలాటుసంతతిం । గ్రహముసఁగాం చెగర్భ
ములుగైకొనినట్టులమంజరీస్తవా । గ్రమిళితభృంగనీలి సడగం దెలిపుప్పొడి నిండఁ
దెల్లిడా । లమరమరందఘర్మ మొలయన్వలసెన్ లతకూనలయ్యెడన్ ॥ సీ ॥ మరునిక
ర్పింపనామని సమకట్టినపచ్చరాబరిణలబాగు గాంచి । ఫలములాశించి కొమ్మలనా
శ్రయించిన రాచిల్కవల్కులరహిపహించి । ధరణియాత్మజతరూత్కరము నె
క్కటఁజూడ బహురూపములనిల్చు భాతిమించి । లతికాంగనలు వేడ్కలకుఁబట్టువ
చ్చ మేల్పట్టుబంతులగుట్టుబైటనుంచి । యసమసాయకజనకాఖ్యనతిశయించి । పసిమి
హెచ్చినవచ్చికపసనడంచి । మన్మణహారిదశ్వహరికాంతిమహిమనొంచి । పసరుచా
యలకమగాయలెసకమెసఁగె ॥ క ॥ తానుద్యానగుఁడౌటను । భానుఁడుఛాయాని
రూఢిఁబాటించినయు । ద్యానంబున బహురూపము । తైనిలిచెనొయనఁగ ఫలములరు
ణిమ నలరెన్ ॥ శా ॥ సారంగప్రమదామహోన్నతిరహింపంబల్లవశ్రేణికా । రా
రంజల్లతికాతతిద్యుతులు మీఱంగీరచంచూదిత । ద్వారస్ఫారఫలప్రవద్రసవరా
ధారల్దగన్ శ్యామలా । కారశ్రీదళముల్దనర్పఘనరేఖన్మించె సాలౌఘముల్ ॥ చ ॥
లసితరసాలపాలకిసలప్రసనవ్యసనానురాగభా । గ్రసనపికస్వనంబులు దికస్వ
రతన్విని చౌకిక్రియింపునన్ । మసలుచు ముక్తులాణముఘనశ్వరఁబోవక నిల్చి సంధ్య

నగ। శ్వసనుఁడు మందమందగమనంబు వనంబులఁ జెందె నామనిన్॥ వ॥ హాళిహాళిస
వ్వలిచ్చిన క్రియ న్విరితేనియలాను తేఁటులు న్మలయము చుఁబావఁ బెట్టిన క్రమంబునఁ
బంప్లగ్రసించు చిల్కలుం। దలకొని సంతరించిన విధంబునఁ గెంజిగురుల్ గ్రహిం
చు కోయిలలును గల్గి యామనిరహించె మహీజనరంజనాకృతిన్॥ గీ॥ అట్టివాసం
తవేళ రామావనీశ। మాళిమున్నిటి మొలనాలిమగువ చాలి। బాళితోఁగూడి వనమా
లి కేళిసలుప। నుల్లము జనింపఁగ హిమించి యొక్కనాఁడు॥ ❋❋❋❋❋ ❋❋❋❋❋❋

శ్రీరాముఁ డుద్యానవనమునకుఁ బోవుట.

సీ॥ కలితాలికన్యస్త కస్తూరికాతిలకము ముఖలావణ్యకాంతిఁ దెలుప। మనుపాలకా
యమొంటు బునవశ్రీ గెల్చు శ్రవణయుగ్మము కీర్తి నవధరింప। వనమాలికాజైత్రన
తు త్రమాలిక హృదయస్థగుణచాలి నెలుకవలుప। ఘటకీలితవజ్రమణి రుచుల్ జ
నపీతనాళుల మెల్లెలట్లానగొల్పు। మిసిమి బంగారు తళుకుల మేలిదుప్ప। టీచెఱంగు
లులలితాంజనాచలమున। నలరు నరుణాతపచ్ఛాయ నవలఁద్రోయ। రాముఁ డఖిలై
కనయనాభిరాముఁ డయ్యె॥ ఉ॥ పురకాంతామణులాత్మరూపవిభవంబుల్ చూచి
కందర్పగో। చరతంద్రత్రమందమందవవనాంచత్స్యందనారూఢుఁడై। స్మరు
డిందిన్నెఁగూడి చైత్రుఁడిలకించం బోవుచందానఁబు। వ్వరథంబెక్కి నిజావరోధ
సహితుండై యంగము ప్పొంగఁగన్॥ శా॥ ఘ్రాణానందకరాంగసౌరభమురంగ
త్కుంజరాగోవల। శ్రేణీధాగధగస్ఫురద్రదనమద్రిస్పర్ధిభూరిస్ఫుటా। రిణోరో
జమెనంగ మోహనకళారేఖానునోహారమా। గాణిక్యం బిరువంకలంగదిసి శృం
గారంబునన్ గొల్వఁగన్॥ క॥ ఒకచో నటభటపరివా। సకగాయక వైణికాది చతురు
లుసుకవి। ప్రకరంబును గొలువఁగఁది। ప్రకశాన్వయమణి పురోపవనమునకరిగెన్॥
వ॥ ఇవ్విధంబునందనవిలాసంబునకుచితంబైన సమిత పరిజనంబుతో నరిగి పురపరిఘా
యితాయతోత్తుంగతరంగ రవానుషంగ రంగద్భృంగయుగయుగవద్విహారణోచి
తవరాగవిసర కేసరయూధ సరోరుహాభాసురసరయూరోధంబునం బొదలు కదళీ
కరంజక వంజుళ సరళ వకుళ చందన హరిచందన పిచుమంద మందార సింధువారత
మాల తాల సాల హింతాల నారికేళ పనస సఖజూరజంబీర మధూక బంధూక శింశు
పాశోక కదంబ ప్రముఖతరుకదంబచ్ఛాయల సోయగంబై పొగిసోగలగు నేలకతీగల
తోఁగలసి బాగు మెరయు మురియుంపు పొదలతుదలం బొసంగు లవంగలతామతం
గంబులతో ననంగి పెనంగియనుంగుల తెరంగున రంగైనలుంగవల్లికల నల్లుకొనియు
ల్లిబిల్లియగు నాగవల్లికల ప్రోకలఁజేకొని మోకలగు పోకల మ్రాఁకులతీగల బం
ధునఁబొందిన ద్రాక్షవందిళ్లసందునం గ్రందుకొనుద్రాక్షతరువుల నిండికొ

న్నబండిగురిగింజతీగచప్పరంబులనెవ్వానసువ్వరంబునంటుకొప్పరఁపుటనంటిగువ్వ
నంగవ్వ తావులరావుకొనుగుజ్జు లేమావులపజ్జలనుజ్జగించుగొజ్జంగియీరంబులనం
టుగోరంటలతోఁజంటఁబాయనిగెంటెనలయంటునసంటులతోఁగెంటని గేదంగుల
తెగలతోఁభగులుకొనునగలువాసనలడాసివాసిగన్నదాసనమాలయూసన్నసరణి
జెన్నుఁబన్నుసన్నజాజులతోవన్నెకెక్కుపొన్నగిన్నెరుల దొరలునురపొన్న
పుప్పొడిదుమారంపుతిన్నెలచేరువంబాయువన్నిటికాలువలదరుల పొంతవంతమీ
ఱుచేమంతులచెంతలనండగొన్నబొండుమల్లియలంగలసిమొల్లంబులగుమొల్లల
తావులఁగొల్లలాడుభద్రమురదంపతుల యింపుసొంపులుదింపుసంపెంగల సంపద
లకునిరుగుపొరుగులై పొదుకొనువిరవాదుల యాడటఁబ్రోదిగొనుజాదులతోఁ
దులదూగికనువట్టుకలుగొట్టుచెట్టులవట్టుననిట్టలంబుగాఁ బుట్టుమెట్టకెందమ్ములకు
దోఁడుబుట్టువులగుచెంగలునచలువలనెట్టుకొనువట్టివేళ్లకడలమీరు కురువేరు న
రువునగుభాళించుమరువంపువలపులతోఁజెలిమిసలుపుసూదిమల్లెతీగల గాదుకొ
నిపొగడఁదగినపొగడలఁగడలుగొనిఘుమ్మనువాతపోతంబులచేఁగదలుపారిజాతం
బులకొమ్మలవ్రేలుజాళువాతూగుటుయ్యాలలకెరాళ్లఁగీలుకొనురతనంపు మెరు
గులఁదురంగలించుకృతశైలకందరంబులందిరమ్ములగుమందిరమ్ములమెచ్చిచూడ
వేడుకఁజొచ్చిజోడుగూడుకొనివచ్చివైడూర్యగవాక్షంబులుచొచ్చిపోఁగూడకళి
కివెనుకదిక్కుచక్కనయ్యుచక్కరదిండిజేజేలమక్కులనెక్కసక్కంబులాడున
క్కడిసరోజాతరాగధాతురాగంబులనరాగంబులగుచిగురులపొగరుననెగరుకో
యిలలపంచమస్వరంబులఁగరంగునెలరాయరంగులఁదొఱఁగు జలధారాశీకరం
బులంగనుంగొని యంతరంగంబు లుప్పొంగ నటించు నీలకంఠంబుల పింఛంబుల
యొప్పుతప్పకచూచివివ్వగలకప్పుమొగులను దిగులునఁగొలంకుల కెలంకులనిలువఁ
డిలంకిచంచలించురాయంచలగరుడంచలధాళధళ్యంబులనమయిచంచలాలతల
సొంపునంపాదింపనిలింపవనసంపదలబొంపిరివోవునయ్యెల దోఁట డాయంబో
వునవసరంబున॥సీ॥సవిధపంకజవనీవరమాణికలహంసగరుదంచలాంబుపథ్యాం
బుగాఁగ। దనయంతఁబరినరంబునఁదక్షణమురాలుకమ్మక్రొవ్విరిచాలుకొన్న
గాఁగ।నధికుటుంబములరాయడిఁజేరువలజాలునవపరాగంబుగందవడిగాఁగ।గా
డ్పుపోఁకిచలించుకర్పూరకదళికాదళములుతాళవృంతములుగాఁగ।శారికాకీరికా
సమూంచద్రుతంబులై దుపీభూషితోరుస్తవంబుగాఁగ।నమరనారామలక్ష్మియా
రాముఁవిభునిఁబూజగావించుచందానఁబొల్చెనపుడు॥చ॥ ప్రసవరజంబు గందవడి
పైకెగఁజల్లుచుభృంగఝంకృతిం బొసఁగఁ సాతింపుచున్నలజపూగమరందకణావలీ

ముద। ప్రమితితో నెదుర్కొనియె సొంపున గంధవహార్భకుండు డా। రసహితుఁడై
చెలంగు రఘురాముని యుల్లము పల్లవింపఁగన్॥ సీ॥ కలకలఁబలుకు చిలుకలకొలికిఁ గద
మజాతి గాఁబోలు నని చిలుక కదుపు పొదుఁ| జెలికత్తె నెలుఁగెత్తి చీరుతో యియ్యాలి ద
మమలమని కోయిలల్గుంపుఁగూడ| వెడజారుకొప్పుతోఁ గదుమిాఁ బువగలాడిఁ దమవి
య్యమని తేంట్లు ఝూరసిల్ల| నటనతో నడుచు చందనగంధిఁ దమబంధువని యంచబల
గంబు వెనుకొనంగ| శతసహస్ర సఖీజనసహిత జనక| దుహితగణికా సమూహం
బుతోఁ గొలువఁగ| ననచరుల నెల్ల నటనిల్వ నానతిచ్చి| రాముఁ డభ్యంతరవనాంత
రంబు సొచ్చె॥ అప్పుడు॥ సీ॥ కుంభినీసుతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లతోఁ బ్రతియైన గజనిమ్మ
పండ్లు కొన్ని। జనకకన్యపిపాళి జబుకు కన్దోయితో సరియైన మెట్టదామరలు కొన్ని।
సీతాంబుజాక్షి చిరునవ్వు చాయతో సవరైన విరిమల్లె సరులు కొన్ని| కోసలాత్మ
జపెద్దకోడలి నెమ్మేనిజిగిబోలు మేలి సంపెఁగలు కొన్ని। మైథిలీదేవిదంత సంపల
సొంపు| నకు సమంబైన కుందబృందములు కొన్ని। యేర్చి కొని తెచ్చి యినకులాధీశ్వ
రునకు| నెలమి వనపాలకులు కాన్కలిచ్చుటయును॥ గీ॥ అవి కటాక్షించి యాఁడిగంపుట
లరుబోండ్లు| చేకొనిన రాముఁడా వేళ సీతఁ జూచి| వనిత నీయంగములఁ బోలు వస్తున
మితి। చేకొనక మాకు నిల్వ నెచిత్తమనిన॥ చు॥ దరహాసద్యుతిజిల్గు వెన్నెలల చందం
బొంది నెమ్మోము చం। దురు నందుండులకింపఁగాఁ గలికి కాంతుండాడు నమ్మోహ కీర్తి
కిన్| శిరమొక్కించుక వంచి క్రేవలఁ గటాక్షించెం దదీశావరం| వర లేతూపులు గా
మురుండు రఘురామస్వామి నేసెన్వడిన్॥ చ॥ అలికుల వేణి లేనగవు పెయ్యార పుచూ
పులు ముద్దుమోము క్రొం| దళుకుక డానిబంగరపు నక్కల టెక్కులఁ జిక్కు చెక్కు
లుం| బలుచని మోవి కెంజిగురుఁ బల్మరుఁ జూడ నెకానితోఁటలోఁ| గలిగిన వింత లెవ్వి
యును గన్గొనన నెల్లఁడు రాముఁడయ్యెడన్॥ క॥ తరుణీ తరుణాంగుళములు। కరమునఁ
దెమలించి యహిమకరకులజశిఖా। భరణము తనువునఁ బులకలు| దొరయఁగ వనవీ
థిఁ బ్రియముతో విహరించున్॥ వ॥ ఇత్తెఱంగున విహరింపుచు నత్తరణికుల గ్రామణి
జనకకన్యామణితో నిట్లనియె॥ సీ॥ ముదిత నీపదపద్మములఁ బోలని చిగుళ్ల పాళికి త్రె
ణి పాలు చేసి| బాలనీయ పయవశ్రీలతో సరిగాని ప్రసవాలి యళిప త్తికి పాలు చేసి|
పద్మాక్షి నీమోవి వంటితో సరిరాని ఫలరాజి శుకకోకటి పాలు చేసి| వనిత నీతావితో నె
నగాని బహువిధ వరిమళంబులు గాడ్పు పాలు చేసి| యావనశ్రీవధూటి నీ యొప్పిదం
బు| చిలుకపలుకుల నభినుతి సేయ పాగె| నవనిజవు గావ్రు నమునసహజానురాగ| ఈ వని
జాపలిచూపెఁ బల్లవమితమున॥ ము॥ జలుకుఁ గన్నులఁ డెక్కు మున్మధురభావంగీర
తు గ్గ ఖారవముం| గలితభ్రూవిలాసగరీపిలాసము నసింగాణింగ చ శ్రేణి కాం| తులమా

ర్వీవిభవంబుఁ జూఱగొని యుండొ తోడ నీ బోటు లిం|దులఁ గంటే కురుతూపులం జిదు
మను ద్యోగించిర జ్ఞాననా॥చ॥ కనుగొని పల్కయంటి నగి కౌఁగిటఁ జేర్చి మొగంబుఁ
జూపి సూ|ర్యోని వదనుంచి పాడి ముఖగుంభితమారస మొల్క చెట్టుల। న్ననలొంద
వించి నీ చెలులొన చూతప్రసూనవిరాజ మిన్నవిం|గనఁబడనీక నించితివి కామిని యెం
త ప్రవీణురాలవే ॥సీ॥ గోరంట నెదసుంచి కొమ్మ యశోకంబు తన్నితి విదిచేమి త
వ్వాన చెఁ|సఖి గోగుతోడ ముచ్చటలాడి సురపొన్న నవ్వితి విదియే గుణంబు దెప్పఁ|
గలికి ప్రేంఖణము చెంగట బాడి పొగడపైను మిసితి వది యేదురోక్తులాడెఁ|జానమా
మిడి నంటి వంపెఁగకును మోము చక్కఁ జూపవ దేమి తక్కువయ్యెఁ|దిలకభూజంబు
కారుణ్యదృష్టిఁ జూచి|సింధువారంబు చెంగటఁ జేరి యనురు। ఘంటి వదియేమి యువ
రాధమాచరించె|నువిద యీవతు పాతహేతువుగణించు ॥************
సీ॥ ఈ ద్రాక్షఫలముల కెక్కవో నీ మోవి యీపారి చవిఁ జూడనీవె చెలియ| యీ
మంజరులకును నీ డే మొనీ చన్నులింకొకపరి పట్టనీవె సఖియ| యీయనంటులకును
హెచ్చా నెనీ తొడ లీపారి పట్టనీవేల తాంగి|యీ కప్పురపు చెల్వ కెనయొ మిక్కుట
మొనీ పల్కులింకొకసారి పల్కుమతివ|ముదిత యీ లవలీదళంబులకు జోడొ। పెద్ద
రొమ్ము తళుక్కు చెక్కిలి ముద్దులాడ|నీవె యని సమస్తవస్తువీక్షణమున| రాముఁ డవనిజఁ
బల్కు నారామమునను॥చ॥ అరవిరి తేనె పానకములానెడి తేఁటుల దాఁటు రేఁపఁ జె|
చ్చెర నలి రేఁగి ఝంకృతులు సేయుచు డాయుచు మీఁద మూఁగినన్|వెరచి కుంగిలిం
చు ధరణీసుత నక్కననుంచి మోమునం| జిఱునగ వంకురింప రఘుశేఖరుఁ డిష్టఫలా
ప్తిరంజిలున్॥ఉ॥ నాయిక తావకీనశుభనామము నెచ్చెలి పల్కఁగంటివే। కోయిల
పల్కునన్నదని కొంచెపులి పల్కనఁ జాన దానఁ గా|దీయెడ నీ మొలుంగు విని యీఁగతిఁ బ
ల్కఁగ లేని లజ్జన। కోకిలమూకవృత్తిఁ గయికొన్నదనెన్ రఘురాముఁ డొప్పఁ
గన్॥చ॥ భ్రమరసమూహముల్లపుడు పైకొనినన్ హృదయేశ యేయుచో। యమున
ను బాఱఁ దోలితి రటంచు ధరాసుత పల్క రాముఁ డో|రమణి యొయారి మేనిటికి రం
గగు నీ నును ముక్కు చంపక| భ్రమ మదలింపఁగా నవియపో అనటంచని పల్కె వెం
డియున్॥చ॥ పరిసరచంపకప్రసవపఙ్క్తులఁ బుట్టిన వెట్టవాసన|ల్గరళములై పయింబొ
రయఁగా సిలివచ్చు ఘనాలి నీపరం| పరలు భవత్పదాబ్జములపై నెల సెందము నొం
చు చంపకోం| త్కరములనీజి గింగెలిచి కావఁగదే యని మొక్కుకై వడిన్॥గీ॥ తేఁ
టులాను పువ్వు తేనె వాఁగును బక్వ| ఫలరసప్రవంతి పైకగీతి। దొరయు శశిశిలాం
బుధుని యోఁ ద్రివేణిగా|మగువ యిచట నుండు మాధవుండు॥గీ॥ ఇట్టలపు పువ్వు గుత్తు
లనట్ట నడుమఁ|గలికి దుళికించె బాడిమీఁ ఫలయుగంబు| కంటకంబట్టు రవికెఁ బిక్క

టిలియుబ్బు। నీబటువుగబ్బిగుబ్బలనీటుబూని॥ గీ॥ తరుణికడువింత నీముఖదర్పణము
నం। బ్రతిఫలించెను శుకదష్టవక్త్రబింబ'ఫలగానుచు ఘోరాభావగర్భముగఁబల్కి। ము
దితము సిముసినగవుతో మొగము వాంచె॥ వ॥ పోనపోన నప్పొన్నయిన న్నవయుబోంటిరో
మల్లికప్రాంకిమాటికి। నృనవిరితేనెఁ జెందుచుఁ నోహాగ్భ్యగరవంబెంం
గగా। లినెఱయుచుఁ గారతెన్నినువలెం జెలువొందెడినన్న గల్గడల్। గనుచుల తొం
గినవ్వున మొగంబడి మేటిబతి పేరుకంబునన్॥ ఉ॥ ఎక్కపైప్రాలినబాలమైనదిమిపో
నీకంగముప్పొంగఁగా। సుదతీ చిక్కితి వెండుఁబోదువవటంచుం గంచుకంబు స్వేద।
ల్పఁదొడంగన్నికటంబునం జిలుకవల్కంగల్కవల్కంచు జా॥ క్రొ దవంబోవఁగడంగు
సీతనగెరా మోర్వీశ్వరుండయ్యెడన్॥ ఉ॥ కోమలులన్న నోహరులఁగూర్చు జ
నోజుని తేజియయ్యునా। రామశుకంబు విఘ్నకరంబలి కెంగలకంఠిదీనిబిం। కే
మణిముద్రఁజూపి భ్రమియించెదనంచు స్వరత్నముద్రశ్రీ। రాముఁడు చూపబింబ
ఫలనిర్వ్రాలెశుకంబనీజమెచ్చఁగన్॥ ఉ॥ శ్రీరఘువీరశేఖరుఁడు చిత్తమురంజిలఁ
బల్కుచిల్కముం। జేరహియించ సీతఁగని చెల్వరొ నీయధరంబు బింబికా। శ్రీరస
ములర్కు రా చిలుక చేరెడునంచు నొజిల్గునవ్వులన్। వారకమాటు సేసెదవువంచన
సేతురెయాత్రయించినన్॥ మ॥ హరినీలాలకచిల్కనీపలుకుతోడై యుండఁగా ము
ద్దుచ। క్కెరమైనన్ దయసేసివంపఁగదెనీ కెంగేలఁగీలించినీ। సరసాలాపసుధార
సంబయినఁగాఁ దుంగ్రోలఁగా నియ్యవే। తరితీ పేలనటంచు రాఘవుఁడు సీతన్సుంచె
రాగాంబుధిన్॥ ఉ॥ తన తేజిన్ గ్రహియించి వారమనికందర్పప్రభుండల్కతో। ను
నపైనేసినతూపు చాలనఁగఁగొమ్మాయల్లక్రొమ్మావిచా। యునెరా లెన్విరిమోదు
గల్పవనబాలాందోళనక్రీడలం। గనుఁగొం టేయుని తత్సమీపమునకుం గాకుత్స్థుఁ
డేగెన్ బ్రహిన్॥ పగితత్ప్రదేశంబున॥ చ॥ కరమున మెట్టగమ్మవిరి గైకొని రాఘవుఁ
డందు కోవెనుం। దరియనియానఁ జూపెవని తామణియించుకనిక్కి పాణిపం। కరు
హమునాఁచినంబొడవుగా మరియున్న రమెత్తుబాహుమూ। లరుచులుజాలువయ్యో
దచఅంగుఁగుచంబులుఁజూచు వేడుకన్॥ సీ॥ నిగిడినిక్కినజాలునీవిగన్గైను నాసవె
లఁదికందనితీగవిరులఁజూపు। వలువయొత్తినసూరువులుచూచుతమిఁదలోదరికిఁబ
న్నిరేటిబారిఁజూపు। నళినజిక్కకళికికౌఁగిలియిచ్చునను కోరికఁబోలతికివిరివువ్వుఁ
బొదలఁజూపు। బడలిపైనెరుగున న్నాళినాళికిఁగప్పరవుఁదివ్వ నొప్పనరంట్లుచూ
పు। నధరబింబంబుపైఁగాంతునడరుకలికి। చిలుకనదలింపఁజక్కెరచిలుకపలుకు। వి
నుప్రియంబున నెలమావివనులఁజూపు। సీతకవ్వేళ రఘువీరశేఖరుఁడు॥ ఉ॥ ఎలదీ
గన్నుహుకాంతుఁజేరకులకాంగిలీగపున్నేదికిం। దెలియన్ రాదువిభేదహుంచకొలకిం

తీపోక వేఱొకపోఁ గలనీకొంచక వేఱులేదు చిలుకం గైనుంచకే చిల్కవ । ల్కులోనీవ
ల్కులోఁ గాంచలేకను చుఁబల్కెఁ రాముఁడాయామెడన్ ॥ఉ॥ అంటివి వే మెపు
ప్పవతి యాలతకూననకైననంటున । న్నంటకుమున్న సాకననియవ్వలికేఁగినసీతనవ్వు
చున్ । వెంట నెపూపొదగ్గిరికి వేసరిచెమ్మటఁదొప్పఁదోఁగినం । బంటవలంతియుల్లుఁ
డు నృపానిధికొఁగటఁ గ్రుచ్చెనంతటన్ ॥ గీ ॥ అలరుపుప్పొడిమమ్ముకవ్విళుల నెల
యఁ । జెందఁదనుడాసినడకండు సీతఁజూచి । యథిపుఁడా నెరజోదవతివైతివనుచుఁ ।
బలికి విభ్రాంతిఁగనునంతఁ బరిహసించె ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున వివిధవినోదంబులం దగిలి వి
హరించుచు విపులపరిమళ మిళిత ప్రసూనవల్లరులు హరించుచు గమ్మవిరితేనియ
లు గ్రోలుచు రసానుభవోల్లాసంబున సోలుచుఁ జిమ్మచీఁకటులు గ్రమ్ము పువ్వుటి
రంబులలో దూఱుచు గొజ్జంగిపువ్వుసెజ్జలం జేరుచు డోలికాకేళికలం జొక్కుచు గే
ళికాశైలంబు లెక్కుచు నెలమావిక్రేవల నీడల నిల్చుచుఁ గల్కిరాచిల్కలం బిలుచు
చుఁ గిసలయకుసుమఫలసిత తరుశాఖ లూఁపుచు భ్రమరసముదయంబులం జోపుచు
మత్తమయూరంబుల నదలించుచు మరాళదంపతుల బెదరించుచుఁ బన్నీటియేటి కె
లంకుల మెలంగుచుఁ గ్రొన్నెలరాలతిన్నెలపైఁ జెలంగుచుఁ బ్రణయకలహంబులు
పూనుచుఁ దరులతాదులకుఁ బరిణయంబు లాచరించుచు విచ్చలవిడి చరియించుచు
సీతారాములారామకేళిఁ దేలిరయ్యవసరంబున ॥ క ॥ తిలకించుచున్నపతిచూ । పుల
కింపుగ మెలఁగు జనకపుత్త్రిక నెంతో । నలరించుచు నాయకుతోఁ । జెలిగుంపు సుమావ
చయము సేయుచు వేడ్కన్ ॥ రగడ ॥ అతివ పరువశరములకు నళిభటావళి కాపు । ప్రతిలే
వివనసస్యపాళి కాకాని కాపు । పోకముడివీడఁ జెలి పొగడ కేటికి నికఁ । బోకమ్రాఁ
కులమొద్దిపొదచీఁకటికి నిక । గలిగొట్టుచుట్టుబోఁడ గట్టిరదె చెలులక్క । నెలకట్టు గెం
పమ్మె నీ పాదములలక్క । తళుకుబంగరువిరులు దాఁచినావ లెమూల । నళుకేల బాల
రుద్రాక్షతరువులమూల । నలివేణి చెంగట నెయ్యలరి గాచెను నిమ్మ । యాల మొల్లలడు
గవియ్యవె కాని కానిమ్మ । ననలబదులమ్మ నినవ్వులతలసాముంచెఁ । బనిఁబూని చేమం
తిబంతి నది ప్రియముంచె । గలికి కనుతేనెవాఁకల ముంచు నియ్యాలలు । తెలిగంటి మనకి
చటఁదీగ తేయుయ్యాలలు । తరుణి యీ మల్లికకుఁ దగును సహకారంబు । వరలుకుంకెన
విరులె వనికలంకారంబు । కొమ్మ యిక్కడభుసుల్గొని యనేలా లతలు । నెమ్మి విను కల
కంఠి నేర్చు వాచాలతలు । మారేడుబంటి కైతగువకడు గోరేల । చేర రాఁగ దెయి
ప్ప చెంతనది గోరేల । యింతి దివితో నొఅసె నిదిగో హింతాళంబు । వింత విరవాది
విరి కేలకాంతాళంబు । మృగవతులతావిగొనె మందవాతూలంబు । నుదలికంటి వె
వృథా తూలంబు తూలంబు । మగువ వలు గెత్తక వెదురువంపు తావులకు । మృగదపో

దవిశోకములువలయాశావులను। మెట్టకెందొగవిరులమెట్టిక వెలతమూన।పొలఁతి యీడచనపొగెపొనపొన్ననీడలను।జిలుకపలుకులతలుచు చేరినవినీడలను। జెలియ కెంజిగురుకెల్జిగురుసరిగిల్లకుము।తలఁపకురుబాకుగేదగికిరాగిల్లకుము।చెలిదీనికిని దయసేయుమీవదనంబు। నెలఁతపురువేరువేణినిగన్నదవనంబు।ప్రాణిమోదుగలీల బోఁటిగదెవారిజము।నీచరణములచాయనెగడెస్థలవారిజము। హరిణాక్షిజాతె సదెయవతంసకువలంబు। పరికించెదవదేమెవలుహాళుకువలంబు। పలుదయాడ లజడలవరలెజటిజాలములు। పలదువెలగలకుఁగావనితయీజాలములు। లేఁబలు విరులఁబొదలెడిదేవకాంచనము। నీమేనికాంతియింతిరోమించెకాంచనము। మా విమునుజేరితిమిమగువమాదిఫలంబు। కావలసెనేనిఁగొనుకాన్కమాదిఫలంబు। కనకాంగికనుఁగొంటెకర్పూరకదళికలు।పెనుపొందెఁగదలుచునువిప్పలైకదళములు। బెడఁగుకెంజాయఁగనుపించెనుగదంబములు। నడలెసఖినడలకిదెహంసీకదంబములు। తనుమధ్యదగెనారజముననీనఖరములు। ఘనమరఁటకంటకములుచానఖరములు। వెలిదైతొరఁగెఁగురువింతలమరందములు।చెల్లవిరులనెగనిరిచెలులుతమరందములు। హేమాంగినీకందునెమెయీలమువములు।భూమిజమఁజెమరించెఁబోకపోలమువములు।తలచైనవిచటమందరిక్కందరాళములు। కరవీరములకేలగైకొనెదరాళములు। పుప్పొఁడిరేమిటికిఁబోరెదుత్కలికలకు। నవలాయలరెఁగెక్కి నర్తనోత్కలికలఁకుఁ। బాటీరతరులాజసివడగడవెగణికలకు।బోటిమిక్కిలియల తప్పెటఁగదెగణికలకు॥

క॥ అనిసరసోక్తులఁగములా।ననలునసల్పిదిమిబడలినమనెమ్మొగముల్।నునుచెక్కులఁజెమరింపఁగ।జనకజకడన్నిల్చిరట్టిపయీయమునందున్॥

సీ॥ చిగురులన్నియుహరించితిరింతెమీకరశ్రీలచేనైనఁబోషించుఁడనుచుఁ।దతిలేనెలెల్లఁగ్రోలితిరింతెమీవచోమధువైనఁగరుణించిమనుపుఁడనుచు। ఫలములన్నియుఁగొల్లఁబెట్టితిరింతెమీబింబోష్ఠములనైనఁబెనుపుఁడనుచుఁ।గమ్మక్రొవ్విరులెల్లఁగైకొంటిరింతెమీతావులైననొసంగిప్రోవుఁడనుచు। వేఁడుకొనవచ్చుగతిఁవికవితతితేంట్లు।చిలుకగుంపులువలికరువలియుఁగరము।బాధరాంగనుగంధాప్తికనుసరింప।బడలియాడాడబిలిచిరివడఁతులపుడు॥

చ॥ లలనలుబాహులంబుదములన్బిగిచన్నులఁగవ్వకొవ్వులం। బలుకులఁబాటలక్షలతలఁబల్లవసుచ్ఛమిళిందకీరకో।కిలములనెవ్వటల్లకలిగించవనేందిరమించెఁబూవశాభంగి। గులనవనీజయాత్తిమనుకొమ్మలచేవనిసేగిఁజెందునే॥

చ॥ చెదరినముంగురుల్దలుచుచెమ్మటఁదోఁగినతళ్కుచెక్కులు।స్వేదలీనకవ్వగొవ్వవసివాడినమేనొకయింతజాలువ।ద్యొదయసియాడులేగవునునిట్టుటుతొట్రిలువద్దస్త్రఁజోటులఁబే। బోదవెడియాప్రుళుఁగలకలోదరిఁగన్గొనిరాఘవు

డిట్లనుఁ॥ చ॥ అలిగితివిందుబింబముఖి యొక్కటయుంగము చెమ్మరించెను, బ్బులరవికె
లమాన్చకటిభారమిశంగయిదండగొమ్మనె, చ్చెలులును మేము నొక్కనరి సేసెద
మేవనిమైననాడిగం, బులుగణియింపు మన్ననతి మోహపురవందినబోఁటియిట్లనుఁ॥
చ॥ ఘనరసగుంభనంబులె సఁగఁ భువనాధికరాగ మొప్పమీ, రనుపమితాప్పతస్ఫు
రణనాడితిరంబున వేడ్కఁ జెందెనై, ననురువనౌఘపుష్పహరణంబునఁ బుట్టినశ్రాం
తిపాయనెం, చినయది మేఘపుష్పములు సీతరఘూత్తముఁడుంచుఁ దెల్పినన్॥ గీ॥ స్వా
మినగుచుఁ జెలువసరసాలు గాంక్షింపఁ, బలుకనీవె నేత్రజాపద్మనయన, గగనకుసుమము
ధ్యగామింప మేఘపు, ష్పమ్ములరుదెయనుచుఁ బలికికొనుచు॥ క॥ వనితాసహస్రము
బుగొలు, వనితాంతప్రేమ రామ వసుధావతిజ, వ్వనితోనవ్వనిలోపలఁ, జనియొంజ
లిగాడ్పు సెలఁగువల్లని త్రోవన్॥ క॥ చనిముందరఁగనెనిందర, ఘనముందిరములక
ముందకలితమరంబా, శననుంగులై నభృంగుల, స్వనభంగులరంగెనంగు జలజాకర
మున్॥ చ॥ కనుగొనిరాఘవుండువలిగాడ్పనరేఁగినతేఁటిగుంపు సాద్రనఁదమినిద్దు
రల్విడిచితోయజమండలినంచలార్వఁబ, వినతెలితెక్కచాలుజిగివెన్నెలలఁ దుఁ
జలించుచక్రవ, క్త్రినెగులుమాన్ప భానుఁడరుదెంచె ననన్ దరినిల్చె వేడుకన్॥
చ॥ జనకజఁజూచియీసరసి శైవలకేశిని పద్మకోరక, స్తనిబిసబాహుకంబుగళ సై
కతచారునితంబమీనలో, చనయును గాననీసఖియుచాడ్పన శాంతిహరించె రాజ
హం, సనికరమతుచామరజచందనశైత్యము రుత్సరఁ వరన్॥ సీ॥ కలికి జక్కవలు నీవలి
గుబ్బలకు నుబ్బి పతితెంచెఁ బాలు నవ్వట్టెనేమొ, వెలఁదితుమ్మెదలు నీవేనలి నీక్షించి యా
రుదెంచె సురుతెలుకాయనేమొ, చెలువ రాయంచ నీదిన్ని నెన్నడలకై మలసెఁజు
ట్టరికంబుదెలిసెనేమొ, చెలజలేభములునీదికిలితోడల్గూర్చి చెయ్యెత్తెఁ జెలిమి కాం
క్షించెనేమొ, పొలఁతినీబెళ్కువాలుచూపులకు మేని, తళుకులకు నోడి నాను బేడస
లునివాళి, యిచ్చెఁదమజాతి పెద్దలఁ జెలిఁగియేమొ, యువిదశిరులున్న బాంధవ్య
మొదవుటెంత॥ సీ॥ ఈయామ్రలిక మీఁద నీవు వినోదింపఁ బ్రేమడితంబులై యుండ
కున్నె, యీకల్పలికమీఁద నీవు పట్టగలింపవిగళితమధువులై నోగలకున్నె, యీ
యంచలికమీఁదనీవు పట్టఁదలంపఁ దోలఁగి శైవలములఁ దూఁటకున్నె, యీతేఁటులిఁ
కమీఁదనీవు రాయడిసేయ నవిధకుంజములఁ కుజరుగకున్నె, యీరథాంగంబులికమీఁ
దనీవు తలుకు, నెగసికపులవనంబులనీగకున్నె, యీయిమకతివ్వలికమీఁదనీవుకో
లను, సొచ్చినవ్వాడె పెందడిసోఁకకున్నె॥ క॥ శకులములకుదుమికెడులకు, ముకులగరు
కలననలినములపుప్పొడిజా, నకియిచ్చట నెలసెఁదటా, కకమలినీమీఁదఁ జల్లుగం
దవడి మనన్॥ చ॥ సకియుకలంకతోయకణసంగతవద్మపలాశమధ్యహ, ల్లకరుచులో

ప్పడింగోలఁ గులక్కనిసంగని చెల్మి హెచ్చఁగా। మరకతపాత్రలో విమలమౌక్తిక
ముల్లతఁగూర్చి రత్నడీ। వకలననిచ్చు సారశుకభావమునం గనుఁగొంటె యిప్పటన్॥
మ॥ చెలి యబ్జంబు భవన్ముఖాకృతి రహించెం గానఁ జందబ్జుఁడై। యలరెన్ని ముఖవై
ఖరింగువలయంబై తత్కళంకంబు నీ। తళుకుంగన్నులపోల్కి రేవగలు చెందన్ లేక
విన్నందనం। బొలయంగా నవకీర్తి మించె మధువవ్యాహతిం గన్గొంటివే॥ చ॥ అ
నివర్ణింపఁగ నంత జానకివయస్స్థల్ రత్నపున్సొమ్ములు। న్మినుకుస్పంగరుజిల్లు వ్రాఁ
తవసులన్నైలైన వల్వల్నడ। ల్పినునుం జందురుకావిపావడలు బాళింబూని కెల్దమ్ము
ల। న్ననవక్రోరుహపాళి మాటుకొనుచున్ గాపారము న్మెచ్చినన్॥ సీ॥ పద్మాయ
తాక్షుల ప్రవచనంబదలఁ జేకూర్పులకొకవింత కొమరు గలిగెఁ। బడఁతుల తళుకుపెం
దొడల చేజలదంతికరములకొక వింతగరిమ గలిగె। తరుణీమణుల మేలితరుల చేఁద
ఱుచైన తరగలకొక వింతయొప్పుగల్గెఁ। గిసలయాధరుల హొక్కిళ్ల చేవర్తులావర్తా
ళికొక వింతవన్నె కలిగె। గొమలయూరుల నఘులొండెఁ గ్రొత్తసిరులు। సఖుల గుబ్బ
లదుళకించె జక్కవకవ। నతివల ముఖద్యుతులు మించె నంబుజములు। సుదతులు క్రమం
బునఁ గొలంకుఁ జొచ్చునపుడు॥ సీ॥ నీవు కొండొక యీఁదనేర్తువో నేరవో పాలఁతి
లోతటు సంచి పోకుమనుచు। నీఁత నేతుకావటంచు నెఱుఁగమా యీ మీఁద నోలఁబె
ట్టిటు వోరమొందుమనుచు। ఈ నయొద్ది ముద్దుగుమ్మ గొమ్మయిది మించె నెందుఁ
బోయెడినో పోనీకుమనుచు। వలదు రాపు మించి యీలనాటి నాథాటి మెలనాగ
ములువితి వేమెయనుచుఁ। జెంత జేరిన నీవేమి సేయమాన। వాయయీవట్టివగ్గె లేల
మ్మయనుచు। సరసనల్లాపముల కేళి సలిపిరంబు। జాకరంబునఁ బూర్ణచంద్రాస్య
లపుడు॥ సీ॥ మొగములు గానరా నిగిరికామినులీఁదఁ గొలనెల్లఁ జంద్రమండలముల
య్యెఁ। గుచములు గానరా గొమ్మలీఁద సరోవరంబెల్లఁ గకలకోరకములయ్యె। గొ
మ్ముఁదుల్గానరాఁ గొమరెలీఁదఁగఁ దటాకంబెల్ల గాఢాంధకారమయ్యెఁ। బిఱుదులు
గానరా బిసరుహాననలీఁదఁ దీర్ఘికాంతర మెల్ల దీవులయ్యె। బాహువుల్గానరాఁ బద్మ
షాణులీఁద। సరసి యెల్ల మృణాళైకసదనమయ్యె। నఁగములు గానరాఁ గాంచనాం
గులీఁద। సారసాకర మెల్ల బంగారమయ్యె॥ గీ॥ కుచగిరులు నీరిలో రాయఁ గొమ్మయొ
కతె। మునిఁగి లేదిననె వ్యోమము రువు చెందె। శైలమథనంబునను దొల్లి పాలవెల్లి
జనన మొందిన పరిపూర్ణచంద్రుఁ డెగడి॥ చ॥ జవరాలొక్కతె దొల్తఁ దన్ను సేర
సిజాతంబులనొ్నంచిన। ట్టివధూటి న్మరలంబరోజములఁ దాటించంగ నంకించి
యెంబువులం దోఁచు నిజస్తనంబులరుణాంభోజాతకోశంబులఁ। చు వెసం బాణు
లు చావఁ జూచిన గిరచ్చొప్పున్న కన్యామణుల్॥ మ॥ సరసిం దోఁచిన ముద్దరాంద్ర

మొగముల్సత్యంబుగా మించు రా।కురలంచుంబలు వెత్తఁబోయెడుకుదోన్మత్తద్వి
రేఫంబులా। సరసీజాతములవాలుచూపులు సరోజాతాటవిన్ ద్రావిలనం। బరరోలంబ
కదంబకంబులను చుంబనై నెత్తిపోకుండునే॥ క॥ కరియానానాకుఁబులూనుసంకుచిద
ములా కృశ్మీరము సంభావిక। స్తురియు న్గంధము సంగ్రహించి యరిసందోహారుణాం
భోజబం। భరహంసాదుల గాసికోరిచె నరః పద్మాక్ష్యపద్మాక్షియై।ద్ధరనాత్మీయ యథ
నంబు లెంచరు వినూత్న ద్రవ్యవాంఛాపరుల్॥ ఉ॥ ఆవనజేక్షణల్ జలవిహారము మొన
ర్పుచు దర్పమొందియుఁ। దీవరపత్రభంగములు దీర్ఘతఁ జేయఁగ లూటిపోఁలయిఁ।
దీవరపత్రభంగముల నేఁగొన నేరనె యొంచుఁ దత్సరః। శ్రీ విరుతిస్వ దింఢియాల చేఁ
గొనె వారల పత్రభంగముల్॥ తత్సమయంబున॥ ఉ॥ వారివిహారముల్గని యవారిత
వారివిహారవాంఛలోఁ। గూరిన సీత వేడ్క కనుకూలుఁడు గాన మెలుంగుఁబోలున।
వ్వారిజగంధితో మొగులువై ఖరిఁ గేళికి నహార్మైన యహా। కారముతో ధరావరశిఖా
కుణిగడ్డిఁ జడిగ్గెనయ్యెడన్॥ సీ॥ ప్రతిలేని తన మోముపరిపూర్ణ చంద్రబింబ మొ
యించుఁ జక్రదంపతులు గలఁగ। ఘనమైన తన కొప్పు కాదంబిని యొయించు రాజ
హంసకుటుంబ రాజి బెగడఁ। గనరాని తనకాను కంఠీరవ మొయించు జలకరేణుకరీం
ద్రసమితి దెఱలఁ। దులకించు తనతనుద్యుతి శంపె గయొయించుఁ జంచరీకచయం
బు చంచలింపఁ। జరణ కాంతులు సంజకెంజాయలనుచుఁ। బద్మవనలక్ష్మి తల్లడపాటు
జెంద। హేళికుల రాజమౌళి కెంగేలు నట్టి। కలికి తలమిన్న కొలఁకులో వలికిడిగ్గె॥ క॥ డి
గ్గినయగ్గజగామినినగ్గలికస్సరసిలో నికధిపుఁడు తివియన్। బెగ్గడిలి కరయుగమ్ము
న। బిగ్గర మెడ కౌఁగిలించి బెగడఁగ నగుచున్॥ ఉ॥ జానకిఁ జూచి యొక్క కలశంబు భ
రించిన వారలెంతలో। తైసను జొచ్చియుండఁగఁ గృపాక్షియు రోరుహకుంభయు
గ్మమున్। బూనియు నీటికిన్ వెలిచిపోయెదవంచు రఘూద్వహుండనం। గానగి యొన్
లతాంగి పతికాయమునన్ లతమై పెనంగుచున్॥ చ॥ మొగము బిడెంబు నెన్నుదుటి
ముంగురులున్ జలుకొందు చూపులున్। బిగిచను దోయిచెమ్మగిలు చెక్కుల కేటలుము
ద్దుమాటలున్। వెగడును నవ్వుఁ దత్తరము వేడుకలుంగల సీత చెయ్యువాలం। దగిలి వి
భుండులోకుటి చెంద తత్సరసి న్విహరించవచ్చుటల్॥ సీ॥ పతిదీర్ఘబాహువుల్ పరికిం
చుఁ బరికించి జలదంతిహస్తముల్ దలిచి చూచు। విభుని కన్నులతెల్వి వీక్షించు వీక్షించి
తెలిదమ్మిరేకుల తెలివిఁ జూచుఁ। జెలువుని మై చాయ దిలకించుఁ దిలకించి నీలోత్ప
లంబుల నీటుఁ జూచుఁ। బ్రాణేశు గళరేఖ భావించు భావించి శంఖసౌభాగ్యంబు సా
రెఁ జూచు। నధిపు దరహాససంపదలరయు నరసి। శరసిజము రాశ్రయు గగరు చ్ఛాయఁ
జూచు। నతని ... వములకు ... నెకావో। యనుకలంపున గొలని లోన ...

కన్య॥ సీ॥ తొడలబంటి యురమ్ము జడియాకయును యింతనంతలోతున నడయాడ నేర్చెఁ।
జెలులీఁదులాడఁ జూచి తెలియించుఁ జేయిచ్చి యొల్లనల్లనఁ నీఁదులాడ నేర్చె । నలయుం
చఁబట్టి తెమ్మని కోరిక్కి రేఁచి నిబ్బరపుటేఁకలనీటఁ దిరుగ నేర్చెఁ । బాణిఁ బూనిన త
మ్మిబల్మిఁ దాఁ గొనివైచిన నఁబోనీక కంటికొనఁగ నేర్చెఁ। దొలుత నెలనాఁగ దనకర
తోయధారఁ ముంచికర వారిధారల ముంచ నేర్చె । శ్రీరఘుస్వామియుఁ భోగవా
రవేళ। ధరణికన్యక కన్నిచందములు నేర్చె॥ ఉ॥ అంచల నంచఁ బోలికను లాటవినిం
దిరఁ బోలి నాచుకు । బ్బంచుల మించుఁ బోలి తెరలం దెరలోన నివృత్తిఁ బోలియు ।
కాంచనగాత్రి రాఘవుని కన్నులకింపొనరింపుచుఁ జలా। భ్యంచిత కేళిఁ దేలె న
రపాళులు నేన్ముఖమాత్ర యుంపఁగ॥ గీ॥ దశరథాత్మజు కరవారిధారధారు। నీవ
మారికకుటిలపై నెఱసిచెక్కి। లాజసికణలీల మొగమాదిమెఱసె ముఖసు। ధాక
రునిఁ గొల్వ వచ్చిన తారలనఁగ॥ ఉ॥ అలివేణికు ణిసితయాత్మకరశోణాంభఃకణా
పారవ। జ్జుక్కలు కానుంభ రసప్రవాహరుచి నెంతో మించెఁ గాంతల్ హళా। హళి
వెంచంబతిమాళినించ రఘువీరాంచత్కచ శ్రీలన। జ్జలముల్ సైకొనె బాకశానసశి
లాస్పర్థిద్యుతిస్నిగ్ధతల్॥ సీ॥ కొదమజక్కవ గూటఁ గ్రుచ్చిన పద్మకోశము రేఖ
కనుగొంటె సఖియనుచుఁ । బద్మినిపై నెక్కి భ్రమరంబుకుధురసం బానుచం
దముగంటె చానయనుచు । జలదంతియాపత్రసరణి హస్తాగ్రంబుఁ జొనిపినత
మిగంటె సుదతియనుచు । నుత్పలిన్యుచ్ఛ్వసితోర్మి డోలికనంచ నిదురించు వగగం
టె నెలతయనుచు। ధ్వనులెనఁగఁ బల్కుచు సుఖగ ధ్వనులు వినుచు । సీతతోఁ గూడి ర
ఘువీరశేఖరుండు । బాలలు స్వపతుమున సీతపతుమునను । జల్లుపోరాడఁగనుఁ గొం
చు సరసిఁ దేలె॥ ******************************
క॥ తనతెగడుగు వలురఘురాముని తెగ కామినులముంచి మించిన నగున। జ్జనకజన
గవులదీర్ఘికా। యునిమిషదీర్ఘికవిలాసము వ్యోడఁ గాంచెన్॥ ఉ॥ తనకున్దవ్వగుప
ద్మినిన్వలచి సీతాదేవి ప్రార్థించిన। న్మనువంశాగ్రణి యన్యకాంతను స్పృశింప
న్మాకనహాఁ బుగై। కొనుమీ వేనినుఁ దెత్తునా డకనుచుఁ జక్రోణీజబాహాంతరం।
బునఁ బూనెం గమలావధూటి నెదపై మున్నుంచుకొన్నట్టులన్॥ ఉ॥ కామిని కేలు
దమ్మికవకప్రవదాబ్జయుగంబు నోము కేం। దామరనేత్రపద్మములదగ్రకుచాం
బుజకోరకంబులున్। రాజనృపాలశేఖరునురంబున మించెఁ బరాగజమాలికా। శ్రీ
మహిమంగవద్యుతులు చెల్వెనఁగెన్మధుపాళిపోలికన్ ॥ ఉ॥ ఓలలువెట్టి గెల్చినవ
రారుహగంధినిఁ బూనకుండినం। బోలదటంచు నీతిగల భూపతిగావునఁ దానెపూ
నిక్కాఁ। దేబలితాంగి యారఘుకులేశ్వరుఁడంచును సీత నెచ్చెలు । గ్గెలి మొనర్ప రా

ముఁడు సఖీయుతుఁడై విహరించె నప్పుడున్ ॥ చ॥ కమలమరందబిందువుదకంబునఁ జిందియు మందచంద్రికా । క్రమమున మించె నేమియిది కాంతుఁడ యంచు ధరాజ పేడిసన్ । రమణి సరోజలక్ష్మి మగరా చెలికమ్మలు నీకొసంగ వే । గమికొను మంచు రాముఁడనఁగై కొనఁబోవఁగ నవ్వె బెట్టుగన్ ॥ చ॥ చెలియ లలోన నన్నగడు సేసెద వేరఘురాముఁ డించుఁ జెం। గలువవధూటి భర్త యెడఁ గ్రమ్మఁగవై చినఁ బోటులందఱున్వ్వల గొని తమ్మిపూవుల నవారణముంచిరి రాముఁ డందునం । దలఁకిన యట్లు చేరెద సుధాసుత మాటు నకున్ సఖుల్ నగన్ ॥ఉ॥ తప్పగణించి కాదొరలు దండన సేయుదు రొద్దివారివా । తప్పనకల్గి ముందికల జానస టంచును మారుతూపులం । గుప్పితివీవు నీ చెలులఁగూడి భళాయని మోము ద్రిప్పినం । దప్పసహింపుడంచు సతి నవ్వుచుఁ గౌఁగిలియిచ్చె భర్తకున్ ॥ ఉ ॥ కోడెమిటారి గుబ్బకవ గుబ్బెత గ్రుమ్మిన ముస్ను చల్లుబో । రాడిన శ్రాంతిదీఱఁ బులకాంకురముల్ వెలువారఁ గుంజరీ । క్రీడల నుబ్బు హాస్తి వతి కింబ్రతి మైజల కేళిఁ దేలియు । స్వేదము వెల్లిఁ దేలె రఘువీరుఁడు మారుఁడు కేక వేయఁగన్ ॥ అప్పుడు ॥ సీ॥ అమృతనామము యథార్థము గను భరియించె నని మిషాలోకాప్తి నధివసించి । వార్యభిధానంబు వన్నె కెక్కఁగఁ బూనెఁ గరియాన లవిలాసగతులడంచి । క్షీరాహ్వయము సార్థ మైర హించ వహించెఁ జెలుల మందస్మితశ్రీల దోరసి । వనసమాఖ్య ప్రశస్తవాచకంబుగఁ దాల్చెఁ గొమ్మల చిల్కపల్కు లజలంగి । కమలభావంబు నిక్కంబుగా ధరించె । లికుచకుచలకచాళి కరుచిఁ గొని । శరము నేడి వేరునిజమందబెరసి మెఱసె । సఖుల తనువుల నెలసి తత్సరసిజలము ॥ చ ॥ అడరెడి వేడ్క నెండొరులనంటి నయప్పుడు కౌఁగిలించిన । ప్పుడు జనియించు సాత్త్వికము పొల్పు తనూపుల కాంకురంబులం । గడల మెలంగు బోఁటులకుఁ గానఁగనియ్యక నోలలాడి మొక్కుదు రమిభామికన్యయని రఘుప్రభుఁడుం దనివొందిర య్యెడన్ ॥ చ॥ అవనిజ చూపులున్ రవికులాగ్రణిమై జిగినల్లకల్వలుం । గువలయనేత్ర నవ్వు లురఘుప్రభు చూపులుఁ దెల్లగల్వలె । క్కువ యయి నిండె నీట మును కోసిన పువ్వులకంటె రెట్టిగా । నపురవధూవరుల్సరసి కప్పనొ సేసిరనందొలంగుచున్ ॥ చ॥ సకులువ రోరాదముంగడచు చంచలలోయన వెల్వడంగను । ద్వికచవ రోజహల్లకతతిం గొని కేళి యొనర్ప నీళ్లలో । మకరులఁ జేర్చి పోవుదరు మానినులంచు సరోవరేందిరా । ముకురముఖీలలామ వెస మ్రోసెన శ్వాముషఖగస్వనంబునన్ ॥ ఇవ్విధంబున ॥ క ॥ చెలువలు ముందుగ వెల్వడి । చలువలు చెలువలరఁ గట్టి సకలాభరణం । బులు వరుసఁ దొడిగి పిఱులిడి । బలువుగఁ గ్రొమ్ముడులు పూని బాగొందు నెడన్ ॥ సీ॥ స్తనగుళుచ్ఛంబుల స్వస్తికాకృతి హస్తకమ్ర పల్లవములు గప్పికొనఁగ । వనజాక్షాంబుదలీలవహియించుకచ

షాళికటతటస్థిత కేకిపటలిఁ బిలువ। రాగ తేఁటులు రాఁగఁ దాఁగె నానంపాగ్రభాగం
బున నతాస్యపద్మ మొదుగఁ। దడిసిన జిలుగుతోఁ దళుకుతళ్కని మేని మించు లక్ష్మీల
నెల్ల ముంచుకొనఁగఁ। గాను గడగడ వడఁక వ్రేఁకపు పిఱుందు। భారమున నెన్నడలు
తొట్రువడఁ దటాక। మువనికన్యక వెలువడి యధిపుఁ గూడి। దరిని నిల్చిన సఖులంద
ఱును జేరి॥ క॥ కోదండ రఘుకుల భర్తకుఁ। గోదండము మిథిలాధినాథు కూఁతున కత్యా।
నందకరంబుగఁ గైసే। యం దగి రిద్వరుఁ జతుర్విధాలంకృతులన్॥ అప్పుడు॥ చ॥ తొ
లకరి మించు కందొగలతోఁ గలతోయజతారహారకాం। తులఁ దగు నవ్వు గ్రొన్నన
లతో నలతోరపు గుబ్బచన్నులం। దొలఁకెడి కాను చంచలతతోలతతోఁ దగు మేనితావి
కిం। దులయగు కొప్పు గేదఁగులతోఁ గులతోయద వేణి మించిరన్॥ సీ॥ ఒప్పులొల్కెడి
పళ్ళు కొప్పులోఁ దుఱికించు కమ్మగేదఁగి రేకు లెమ్మెగుల్కఁ। వలిపపైఠాణి పావడ
మీఁదఁ దగు నిండు జిగి బురుసా చీర సొగసు మీఱఁ। బోసఁగు చంద్రపు బిళ్ల బొట్టు
పైఁ గనుపట్టు తళుకు కస్తూరి రేఖ సొలపు దెలుప। రవికెఁ బూన్చిన లీలన వరొందు తెరి
గందపుఁ లఁదిన వందంబు నందమయ్యె। రత్నతాటంకములు బవిరలును బాపి। లీలు ము
త్యాల సరములు కీలుకడెములు। లాదియగు సొమ్ము లంగంబు లానియలరె। సవిధుఁడు
సీతసింగారము భినుతించె॥ సీ॥ మొగమున వ్రాలు జానకి వాలుచూపులు కస్తూరి నా
మంబుఁ గడలుకొనఁగఁ। బయికొన్న సీత నెమ్మొయి డాలు కటిబద్ధ కనకాంశుకశ్రీలఁ
గాఁగిలించఁ। దులకించు పులకాంతతళుకు చెక్కుల కాంతులు రముగందపు పూఁత నెర
పికొనఁగఁ। గెలనమించు ధరాజ కెంపు రాబోగడల జిగి చెవి జవ్వాది చెల్మి కలరఁ। గది
సి నిలుచున్న సౌమిత్రి వదినెగారి। జిలుగు నవ్వులు కరాల చకిలి తాళి। నసఁగి పెనఁ
గఁ ద్రిలోక మోహనవిలాస। ధాముఁ డైమించె సీతాభిరాముఁ డపుడు॥ చ॥ ఓ అపువ
హించి జానకియు నున్న చెలుల్గణికా శిరోమణుల్। పరిసర భూమిఁ గొల్వ నరపాల
కుఁ డాసరసీతటంబునన్। గిటికొను గుజ్జుమామిడుల క్రేవ జగా కురువింద తీగచ।ప్ప
రములనీడఁ జంద్రమణిబద్ధవితర్దిఁ వసించి యున్నడన్॥ గీ॥ అంబ కౌసల్య వనువదవా
ససంబు। జనులు మానసములరింపఁ జాలు భక్ష్య। భోజ్య చోష్యాదికములగ వాజ్య ద
ధులు। మెచ్చఁదగు మాంసశాకము ల్దెచ్చుటయును॥ సీ॥ వగవగకూరలు వరుగులప్పడ
ములు నోలుపు వప్పు నమించుటోగిరములు। సద్యోఘృతంబులుఁ జక్కెరలు క్కెర
ల్ వచ్చళ్లు కిచ్చళ్లు పాయసములుఁ। గలవంటకములిడ్డెనలు వడలప్పమ్ములతిరసమ్ము
లు తేనియలు ఫలములు। గారెలు బూరెలు చారులు పోరులుఁ గమ్మనివాంసముల్
ఘుమ్ము మనుచు। వలచు పానీయములు చెలుల్వారసఁ బసిఁడి। పాత్రల ధరించి వడ్డింపఁ
బాత్రులైన। సహచరులఁ బంతి నిడుకొని జానకీల। తాంగితోఁ గూడి కర్ణుపీఠ రాత్ర

గించె॥ క॥ మధురరసగుంఫనములుగల । మధురవచోర్థములచవులమఱిగిరసనల । స్మ
ధురిమ హారతముం బొగడఁగ । నధిపతిసుఖలీలనలరె నశనము వేళన్ ॥ క॥ పాలామిఁ గూడి
యమృతము । గ్రోలెడిసురరాజుఁ బోలి క్షోణీసుతతోఁ । గ్రోలెను ధారసధారలఁ
బొలినమాధ్వీకరసము భూవిభుఁ డెలమిన్ ॥ ఉ॥ అవనీకన్యకఁ గూడియిట్లు చతురా
హారంబులం దృప్తుఁడై । యవనీశాగ్రణి కామినీకరమణివ్యాసంగభృంగారుకాం।
బువులన్ ధౌతకరాననారుణపదాబ్జుండై నభోభూమిపు । త్రివెసంబావడ ముబ్బి పై
టఁ దడిచెయి త్రైస్పర్శన పాదాబ్జముల్ ॥ ఉ॥ అట్టియెడన్నృపాలుఁ డువనాంతరకేళిని
గాగ్రసీమఁ జూపట్టెడు కెంపుటుప్పరిగ బాళిగ నుంగొని చందుచట్టులం । గట్టినమె
ట్టులింతి వదకంజరుచిన్ విడి కెంపుగుంపులం । గట్టినమెట్టులై వెలయఁగా మినికేల్గొని
యెక్కె నక్కడన్ ॥ సీ॥ నిలువుటద్దములతోఁ దళతళల్వొలిఁ గ్రమ్ము ముత్యాలరా
మొత్తముల నెసంగు । బలుగోడలం బొసంగు నులివచ్చపగడంపు బారుదూలంబున
వారమారు । పులుదిండి రాకంబముల డాలు గరిమంబులను మెఱుంగులరంగులును
చుపసిఁడి । ప్రతిమలరూపమేర్పడఁ దోఁచు శశికాంతజగతి పేరిటిగాఁ గర్పూరము దరిక్ష
బచ్చికబెడంగు లిడు మేటివచ్చరాల । చికిలితిన్నెల ముంగిళ్లఁ జెలగు చలువ । చప్పరము
క్రేవ జలయంత్రజలకణంబులాల యింతలుదిలకింపయుత్సహించి ॥ చ॥ విరితొగ
చందువా తెగలవేడుకయానడి యంకణంబులో । బరచి నరత్నకంబళిని బాగగునూ
ర్యపుటంబుగద్దియ । న్వరులు మెఱుంగు బంగరపువన్నెజగాబురుసాతివాసపై । ధర
ణిజతో వసించెఁ బతి తళ్కుతలాడలఁ జేతులూనుచున్ ॥ అప్పుడు॥ సీ॥ నీలవేణి యొక
తుక నిలువుటద్దముఁ జూపెఁ గమలాస్య యొకతె బాగాలొసంగెఁ । గరియాన యొ
క్కతె కాళాంజి ధరియించెఁ గీరవాణి యొకతుక గిండిఁ బూనెఁ । గలువకంటి యొ
కతుక చలువహావడ వైచె సొగసులాడి యొకతుక సురటి విసరెఁ । గలకంఠి యొక్క
తె గైవారమొనరించె జవరాలొకతుక హెచ్చరిక దెలిపె । నతివ యొక్కతె బిరు
దుపద్యములు చదివె । భామిని యొకతుక వడిబరాబరు లొనర్చె । సీతవామాంకమ
ననుండి చెలువుమించి । రవికులస్వామి కొలువున్న యవసరమున ॥ సీ॥ జంటము త్తెపు
కుట్టు జంటరవికెలనంటి బిగిగుబ్బచన్నులు పిక్కటిల్ల । మగరాలచికిలికమ్మలడాలు ని
ద్దంపు చెక్కుటద్దములతోఁ జెలిమి చేయ । ముకుళక్కరాంభోజములు నిటాలములా
నిఘంతలాళిపలంబు గూడికొనఁగ । దరహాసరుచి గాంగర్ఘురిగీలుకొను వాలుగలలీ
లబెళ్కువాల్గన్నులలరఁ । గొదమపాయంపు వెలయాండ్రగుంపు రాగ । చంద్రమ
నసు గొల్వు మొక్కులు సంఘటించి । యఖిలవిద్యాధిపులతోడ నధివసించి । రథపున
సుమతి నహాస్థలాంతరముల ॥ క॥ మృదుపాకంబు రసస్థితి । పదగుంఫన గలస్వక్ష్య

ప్రపదన్యస్తతంబుల్ । వడివిజూపన్లోకించిరి। మొదలగపృథ్వ్యానువంశీముఖ్యానిగుణము
ల్ ॥ కు॥ అధికాశ్లేషకర ప్రభాకరుఠరాజాబ్జోదయాద్యుష్యభాం। బుధిజంఘాలత
రంగఘుంఘురవోద్ఘాతధ్వనిస్యందనమా। గఘులస్వేద్యట ఘోషవక్త్రబిరుదాంక
శ్లాఘ్యప్రచారవలుల్ । బుధులౌరాయని మెచ్చఁగాఁజదివి రాజాఖ్యామిశ్వేతాక్రంబు
నర్ ॥ చ॥ గవిసెసఁడిసి చాలున్నజిగి కాజులు వన్నులు జాఁరఁదంత్రులో ఱక్క వరు
సదీటిమెట్టులోడికంబుగనొత్తి స్వరంబులన్మ్రోయఁగా। నమరువహాంసఁ జాళలయప
ద్ధతిగీతములుం బ్రబంధముల్ । ప్రవణతనొక్కలేమ నరపాలునకున్వినిపించెవీణె
యూఁగా॥ చ॥ స్వరములఁ జారెజేలు శ్రుతిసాగురేఁజూర్ఛ సకంపితంబు జా। వురేఖ
లిరచ్యుడాల్మెబసెఁగో నెఱమీటుకులంబుతామిట। ద్రిరస్ఫురితంబులమ్మయావితే
నియాలోక్క ఁడిజిల్లుపాటతోఁ। దయశివిపంచిమీఁ రెపసుధావతిమెచ్చకో నెవారస
జ్ఞతర్ ॥ ఉ॥ తంబురమీటె వేఱొకతె తాలముతెంపఁ జూపి స్తరించిరా। గంబనురక్తి
రాలుగరుఁగన్బలుమోటుబుపల్లవింపస। య్యంబుజినీప నోహరకులాగ్రణిమీఁ
దివదంబు పాడిసం। గ్రాంబులకల్లనించె సభకున్దలవాంఛిరి వైణికాగ్రణుల్ ॥ చ॥ ద
డముగమర్దళధ్వనులుఁ దాళరవంబులుఁ బిక్కటిల్లన। ర్యోడఁదెలిము త్తియంపుఁజె
అమొత్తళరజ్జుల జాళిఁజాపిక । న్పడుబలుమించుతోఁగవి సెనల్లోలఁగించి విసనించు
మంచిపు। త్తడిజగిబొమ్మలోఁయనఁగఁ బారటిగి వెల్వడిరంబుజాననల్ ॥ ఉ॥ మంజు
తరాంగభూషణనమండితకాంతులురచ్చ నేలమిం। చంజనుకట్టులోవిసువుజక్క వ
గుబ్బలయబ్బుఁ దెల్పఁబ। తక్కంజయుగంబులుర్వి సమతందుళకించవిలాసమెంచఁ
బు। ప్పాంజలులిచ్చి యాడిరి సృగాయతనేత్రులు పెక్కుభంగులన్ ॥ సీ॥ అభినయం
బులు కొప్పులరు వైనతీరుప్పొలయఁగాఁ బదచాళివిధమొకర్తు। లాసమైసిరియఁ
బల్లటియాకత్రిగాపెక్కువిలసిల్లు జక్కిణివిధమొకతుక। బురకడువంకబంగరుబు
ట్టితగుజాతివినికిగాఁగొరవఁజివిధమొకతుక । శిఖిఁజాళములుగ్గడింపుచోఁదిచుక
గొపింతగాఁబేరణివిధమొకతుక। నలతినినుపింపఁబతిమెచ్చనంతనెద్యు। రిరువు
రెనమండ్రుఁబదియారుగురునుమువ్వ। దిద్దఱుబదినలువురు హెచ్చగాఁగ। బం
తులైవంతులూనియయ్యంతులెల్ల ॥ సీ ॥ అన్యోన్యహస్తదండావృతులేసఁగనొం
డొరులసామ్ముఖ్యంబులొందిమొంది। యీవలావలవచ్చియితరేతరముఁదొత్తనిలి
చిననెలవులనిలిచినిలిచి । కంకణమంజీరకాంచికల్లోలియానవ్యాపసవ్యస్ఫూతిఁ
చూపిచూపి। తాళవాద్యరవానుకూలంబుగామందధృతమృదుగతులనాదిరిగితిరిగి॥
యానవమరసోదరంబునవభినవాతి। చిత్రనటనభంగులఁజెలఁగిచెలఁగి॥ విడిబడిన
మన్మథోన్మదద్విరదములన। సఖులుహల్లీసకము సల్పసంతసిల్లి॥ గీ ॥ వారివారిక

శాగారవంబులెల్ల । ధరణిజకుఁ దెల్పుచును హారసమ్మోమెఱఁగి । వలయమణిభూష
ణాములు వారికొసఁగి । కొలువుసాలించి రఘువీరకుంజరుండు ॥ గీ॥ తనియిరుపార్శ్వ
ములనిండ నిరవుకొనెడి । యమిత కరదీపికాద్యుతుల్ తిమిరతతుల । నేలతానన్నపోలి
క హెళిస్ఫురత్కరంజరమ సంధ్యాక్రియలు దీర్చె జనవిభుండు ॥ సీ॥ కుంభస్థలోజ్జృంభితకుం
కుమారుణదీప్తివరసుసంధ్యారాగసామ్యమూన । నింగితో నెఱయను త్తుంగాంగ
కము డాలుబలు చీఁకటుల జోకఁ బరిఢవిల్ల । భూరిపుష్కరసముద్భూతసీకరపాళి
తారాగణశ్రీలఁ జేరఁ బిల్వ । దంతద్వయాత్యంతధవళకాంతిసమృద్ధి వికచకైరవ
ణితో వియ్యమంద । సమదసమ్మదవిశదకూతచిహ్నములఁ బూని । యమరుశత్రుంజ
యంబుతో ననుజమంత్రి । బంధుసామంతులు వవస హాస్రాంతమునకు । నచ్చుటమెఱంగి
శ్రీయుక్తి వనము వెడలి ॥ సీ॥ నలువంకలను నిండి నవనభోమణికాంతి నెడలేక దివ్వటు
లెసక మెసఁగఁ । బటహగోముఖశంఖపణవాదిబహువాద్యరవములు రోదోంతర
ముల నెఱయ । సఖులు గొల్వఁ బచ్చలపల్లకి నెక్కి పాటతో యాలి పట్టి వెంటరాఁ
గ । నెలవంకవలె వంక నోలసివింజామరల్ వేలగొడుగులు వేడ్కనెరప । భద్రకరినె
క్కి శ్రీరామభద్రమూర్తి । కోటిచంద్రులకళలెల్లఁ గొల్లలాడి । తమ్ములార్యులు
భటులు బాంధవులు హితులుఁ । జేరి కొలువంగఁ బురిఁ బ్రవేశించె నపుడు ॥ చ॥ పలుక
లుఁ జూచి యుండియును భానుకులేంద్రుని రూపసంపదల్ । తెలియఁగఁ జూచుచోఁ
దనివిదీరక పౌరవధూటులిండ్ల లోఁ । గలవనులన్నియున్ విడిచి కాంచనసౌధము లెక్కి
తొట్రుచెఁ । గ్రక్కునఁ జిరుచెమ్మటల్ తొరుగఁ గౌరిదికిమీరఁగఁ జూచిరవ్విభున్ ॥ ఉ॥ కోమలి
యొకతె మారునిరిగోలల నేలెడువాలుచూపులన్ । రామునిఁ జూడఁగాఁ బరిసరం
బున నున్నలతాంగి యయ్యెడన్ । యేమె వధూటి నీవు నెసరించక యెంచక వాఁడిచూ
పులం । గోమలదేహుఁడై నరఘుకుంజరుఁ జూతురటే యనన్ సరహిన్ ॥ గీ॥ రాజసము
మీఱఁ జనుదెంచి రాజుఁ జూచి । సాత్వికము నీవు పూనినచంద మేమి । తాపసము సే
యకిది దెల్పు భామ యనుచుఁ బ్రౌఢసఖి యొకతె దనచెలిఁ బరిహసించె ॥ ఉ॥ జా
జీనపువ్వుదండజడఁ జక్కఁగఁ జుట్టక కొంతపాణివం । కేరుహసీమఁ బూనుకొని
శ్రీరఘురామునిఁ జూచె మూర్తెపు । నెవ్వరిగండ్ల నొకతె నినుఁ జూచిననన్ను హ
రుండు నెంచెడ । స్రగ్గిరసుమాంబకంబులిపి గోయని చూపఁగఁ దెచ్చెనో యనన్ ॥
చ॥ ఒకరమణీశిరోమణి కుచోపరిసీమ వెలుంగు కెంపురా । చికిలి మెఱుంగుతాళి రఘు
శేఖరరూపము గానుపించను । త్సుకమతిసారెసుబ్బచను దోయిని జేర్పుచునుండి
యొద్దిబాలికలను చుక్కలగాఁ బ్రతిఫలించిన రామునిఁ జూచె జంకెనన్ ॥ చ॥ చెలువయొ
కర్తు బోఁటి తనసిబ్బెపుగుబ్బలఁ బత్రభంగములు । వ్వలనొగ వ్రాయుచుండి దెవ స్వార్

ఘనోద్వాహుఁడన్న భ్రాంతిమైఁ బలుకుల రాజవాహములె బంతులుగా లిఖియిం
చనగ్గతిఁ । వెలువడెఁ బేరునీడియుఁ గవీథిని భరతుఁడు దెల్పెనో యనఁగ ॥గీ॥ అతివ
యొక్క-తెయుత్తుంగహర్మ్య మెక్కి । రాజచంద్రు నిశ్శృంగారరసమధాత్రు । వా
హమీ కౌవరం వరవలనఁ గ్రోలి । ఇప్పు డీర్ష్యకయుచ్చరయొక్కదాల్చె ॥ఉ॥ అందరు
లీలఁజూడ నెక్కసుంగనత్తా నునువచ్చె రాజసం । క్రందవనానందమంతయును నేగాదిగఁ
గన్గొని చొక్కి-పట్టియుఁ । నందమెయుందయుందెడలు నావలె నేఁడనియీ సుజేం
దెత్తు । నందనికెట్టులుండునిఁక నా ధునినందఱుఁజూచి చొక్కెనన్ ॥ఇవ్విధంబున॥సీ॥
రాకాసుధాకర శ్రీకి గీకుసుమోముకళలుట్టివడ పారెగాంచి కాంచి । యాజానులం
బిబాహార్గళంబులు ప్రేమనిగిడితీగెలు సాఁగఁబొగడిపొగడి । కర్ణాంతదీర్ఘదృ
క్-ంజాతిలోల్యమిచ్చ నిచ్చలు హెచ్చ మెచ్చిమెచ్చి । బలుతల్పు నసునరస్థలముపై
వితివియగా తమినిల్పి ప్రేమ మేమొతలఁచి తలఁచి । మెఱుఁగునీలంపు చాయన మేనిచా
యఁగని విమోహతరంబులో మునిఁగి మునిఁగి । కొమరులు జాతుతో త్ఫుల్ల కుసుమ
రాజి । సేసలోలుకంగ మొగసాల చేరి విభుఁడు ॥క॥ వేదండముడిగి భరతుఁడు । కైదండ
యొసంగె బాపకములంబులకుం । బాదుకలుదోడి గెలత్తుణుఁ । డాదట జలజాక్షుఁ లిచ్చి
రారతములు గగ్ ॥శా॥ శత్రుఘ్నుండతిభక్తిఁ బాద్యమొసఁగెన్ సౌమిత్రి పార్శ్వం
బునన్ । ఛత్రగ్రాహకుఁడై వసింప జగతీజామాత సంప్రీతుఁడై । మిత్రామాత్య
సుహృద్భటాదికుల నెమ్మిన్వీడ్కొనెం బుచ్చి భూ । పుత్రీరత్నవిచిత్రసౌధమునకుం బో
యెన్నహోస్తంబుగన్ ॥గీ॥ పోయియచట వింతయగు నెక భూరిచంద్ర । కాంతగృహమున
సౌందర్యగణమునమర । సఖులు గొలువంగ నొకజాము సరసగోష్ఠి । నెలమి వసియించి
చికిలి వారిని ఇండ్లకనిచి ॥వ॥ అయ్యుదాత్తగుణోత్తరుండు జానకీమత్తహంసగమ
నారిరంసావశాయత్తచిత్తంబునం దత్కాలోచితకృత్యంబులు నివర్తించి కెళికిం
చితవతీసమంచితశరాబ్జరారజల్లాజకవ్యాజసోజ్జ్వాతశీతలవాతలహరీనివారిత
ఘర్మవారి యై యవారితకస్తూరికాసారకర్పూరశకలనముదపోరాదయ భాస్క-
ర ప్రముఖ ప్రశస్త వస్తువులం గ్రమ్ముకొని ఘుమ్మను తమ్మలంపుకమ్మతావులకు సుం
గులసునంగరాగవాసనలడాసిన కైశిక ప్రసవమాలికాపరిమళంబులకు నిండుకొను
గండుతేఁటులదీటులనీటుగను మేటినీలంపు రాలనిగన్నిగల నెగడు చికిలిలో పల క్రే
వల వ్రేలు జాళువా పంజరంబుల చిలుకల పలుకులకు మాఱు పలుకు గోరువంకల వంక
లంజెల రేఁగి కవకవలు గొణుగుచుఁ గెరలుబకదారుల యారజంపు టెలుంగుల నె
ఱుంగనీక జుఱుంగుచేయు మెఱుంగు కెంపు రాసోరణ గంటి చిఱుత తెమ్మెర సోఁకున
ద్దనంత మొరయు పించికల రాన ప్రపంచంబునకు బ్రాణంబులు వచ్చె నోయనమె

ప్పవిప్పాణము త్తియఁబంపుగప్పుటోవరులఁగ్రప్పకొనిమవ్వకెంటులుకీలెఱింగి జంత్రంబులుగదలించినందనకువీచోపులువీచుకుందనంపుకీలుబొమ్మల యొమ్మలకి మ్మగుచుఁజూడఁజూడవేడుకయగుశు నెగడుపైడిమేడయెక్కి యొక్కఁడ।సీ॥రతిఁజొక్కి కేళినీరమణిగుబ్బలమీఁదవ్రాలినవలరాచవానిసొగసు। కినిసికీల్జడనుగొట్టిన రోహిణికిమ్రొక్కుచుమతిఁజూపెడిచందమామవలపు।పౌరుషంబునమించిపాలోమినెదనుంచియలరెడువేల్పురాయనివిలాస। మధురంబుగొ్రలనిమ్మనిరంభచిబుకంబుఁబట్టివేఁడుభనేంద్రుపట్టిసొబయలు। కలయవ్రాసినతళుకుగోడలమెఱుంగు।మేలుముత్యంపుతలుపులుఁబూలచందు।వాతెగలుధారావధూటుంబువలపులుదిరిగిండ్లుమొదలుగఁగలకేళిగృహమునందు॥సీ॥ కడవన్నెబొమ్మచెక్కడపుచొక్కపుకోళ్లువగడంపునికరంపుపట్టెలును।సరిలేనిపంచిగుజ్జరిసేఁతపట్టెయొఁబరపైనరాయంచగఱులపరుపు।నరవిరినిరవాడిపిరులఁబూన్చినపూన్పుపైఁబఱచినవలిపంపువలువ। కొమరొందనేకరంగుమెఱుంగుటలఁగడల్పలితంపుబుదుకకొల్పట్టుబటువు।లమరుమగరాలపనిచప్పరము మెఱుంగు। చాంపబుదుపాతెఅయొరహించఁగమించు।పట్టెమంచంబుపైరాజభర్త్రఁడున్న।యవసరంబునజనకకన్యలలామ॥వ॥ తిలకపురంగుతోనలికడీవుబునెన్నుదుటన్నటింపఁగాఁ। గలవపుఱావినల్లడలఘుమ్మనఁగన్నరిగంచుచల్వాకు। చ్చెలలపరంజిమెట్టెలుఁజేరఁగనందెలు।మ్రోయుసోయగంబొలుపఁగవచ్చెన త్తిజిరఘూత్త్రమునిత్తమాలత్రిభువఁగ॥ క॥వచ్చికపురంపుఁబాగా। లిచ్చిపిదపపదుపులొఁదగిలుంపగుసేజ। మచ్చికినునక్షఁజెలువుం। ఉచ్చెలువంగలసిమెలసింహాసందించె॥ మఱియును॥ సీ॥ బంధచాతుర్యసంబంధముల్పణముగాద్యూతకేళీప్రౌఢిదొరసిదొరసి। కలరవాదులకల్మికనుటమఫలముగాఁగఁడలేనివేడ్కలఁగలసికలసి। యులరుపుక్కిటివిడియంబులుంపువలుగానధరామృతరసంబులానియాని। పరిరంభచుంబనస్ఫురణలేకములుగాసొలపుతోఁగళలంటిచొక్కిచొక్కి। సొగసుచూపులనొండొరుఁజూచిచూచి। మెఱుపులొలయఁగఁజతురిమల్ మెచ్చిమెచ్చి। పులకలెసఁగఁగముకళితముంపునవినివిని।సతియుఁబతియుఁజెలంగిరిస్వైరగతుల॥ చ॥ వలపులరాజు వేఁడబమెవారలయిష్పతమోహాభారమో। తెలియదునిచ్చలుండనివిడీరనిముచ్చటలోఁగరింతరే। కలరెపికాఁగలింతలెడలన్నదివిన్నవితేగిశోనుఁయు। సలకలుఁగాఁగకూటకములుఁగల్గ రమించిరిమించిరిప్యురగ॥సీ॥మదనినిమోహనాత్రముఁ తరయులొండొరుల నొండొరుబువల్కువల్కులెల్ల। నించుమిల్లుఁడుప్రబోధించువాల్తావులుసొలసియొండొరుఁజూచుచూపులెల్ల।నతనుకళాభరణస్త్రఁదమ్ములుసొలసియొండొరులంటుచోటులె

ల్ల । రతిమనోహరుకునోరము ఖేలనములొండొరులు మేకొనితలంచుతలఁపులెల్ల
వారిచొక్కులు పెక్కులు వారివగలు। వారివన్నెలు చిన్నెలు వారి నటలు। వారిహా
వములు మురువులు వారికళలు వారివలపులు సొలపులు వశమె పొగడ॥ ********
వసంతఋతువు॥ సీ॥ వెలసిననుదిటి ముంగురులు వక్కఁగదువ్వి ప్రియముతోఁ గీల్కొ
ప్పుబెట్టునేర్పు। వన్నిట నెమ్మోము ప్రక్షాళనమొనర్చి తెరువాఁదిలకంబుదిద్దుసొగ
సు। చిలుకపెమ్మటలు గ్రమ్మ మెలుఁగులే చెక్కులవలను గాఁ బకరికల్ వ్రాయు
నేర్పులు। సరులు చిక్కులు తీర్చి రాజవర్త్యాదిక స్తూరిపసలు కుసుబ్బలఁబూయు కోడె
తనము। హెచ్చు పచ్చటి మెఱుఁగు చూపు చోనెచ్చె నేమొ। యొత్తుదునెయంచు నంఘ్రిఁ
గేలుంచు నెనరు। వెలఁది కొమ్మనిపుక్కిటివీడెమిచ్చు। బాళి జవరాలిఁగరఁగించి భర్త
యలరె॥ సీ॥ గళరసంబులు నేర్చి కలరవంబులు వల్కఁ సిగ్గుతో నెదమోముఁ జేర్చు
నేర్పులు। చరణలాక్షాముఖాంబుజమునఁగ న్గొనినవ్వు చును మించు టద్దంబుఁ
జూపుసొగసు। కొసరు పాటలను బై కొన్న చిన్నెగణింపఁగినుకతో నుదిరిజంకించువ
గలు। దోడనుంచి యాంఘ్రులొత్తుచుఁ జన్నుదోయిఁ గన్నులఁ జేర్చుకొని బాళినలరు
మమత। తమకమునమించి మోమోము తప్పలాచ। కించితినొయున్నయనుతుమియుం
చుదనుచు। నీవిసముసఁజంద్రముఖి మొక్కెఁ దేఁమభక్తి। నృపతిచిత్తంబుగరఁగిం
చెనిమిషమునను॥ చ॥ చతురరచింత బంధములు సొరెకుఁగల్పన సేయుచుంబునా। ర
తులఁబెనంగుచు రతులరాయడిసోలినఖచ్ఛిదారద। తతములఁ గ్రమ్ము అన్నె
లుపు గాంచుచుఁగంతుఁడు పూనసూత్రపుం। బ్రతిమలఁబోలికందనరరాత్రిత
నంబయి తోఁచె వారికిన్॥ క॥ తొలిలరేలు భూమిజ। నేలుచుఁబగలెల్ల భూమి నేలు
చుధరణి। శ్రీలోలుండై దొక। స్త్రీలోలుండనఁగఁ బతిప్రసిద్ధివహించెన్॥ మతి
యును॥ సీ॥ ఘనసల [illegible] ధూళిఁగదియు తేఁటులకేళిఁదనరు కేళాకూళిదరులయం
దు। శారికాపికకీరశల్లాపములు మీఱు ననలనొప్పు శృంగారవనములందుఁ। దెలగంటి
చెలిపందినెఱచిత్తరులఁ జెందిరహిఁ జెందు [illegible] మందిరములయందుఁ। దవనీయరు
చి బాలలవ [illegible] పులపేలఁజాలులీలా సైలసమిపమునందు। నందనుసుచందురాతి
న్నెలందుఁ జంద్ర। శాలలందున [illegible] లందు। మహితనయమహితయగు
[illegible] ॥ క॥ శ్వశ్రూజ
[illegible] శ్రద్ధలఁబరిజనవృద్ధ శ్రిత
[illegible] ॥ సీ॥ స్నానసంధ్యా [illegible] దికృత్యంబుల
[illegible] సేవనముల సమజూ
[illegible] దేవానుగుణంబుగా

నవధరించి। వ్యసనంబులందుఁ గేవలసక్తిఁ జెందక నవియానుదగురీతిననుసరించి। జాతిచేష్టాగుణంగితరీతులెఱింగి। సీత నేలుచుఁ బ్రజలరక్షించుచును। సోదరులఁ బ్రోచుచును సల్లులుత్సహింప। వసుధఁ బాలించె రఘువంశవల్లభుండు॥ క॥ పదివేల కోట్లపేఁడులు। వదలక ధరరాముఁ డేలనలెసని ప్రజలెల్లఁ దలంపసీరఁగూడుక। పదివేలేసులు సుఖించె బహుసౌఖ్యములన్ ॥ చ॥ జనపతియిట్లు సీతయొలజవ్వనమంతయుఁ గొల్లలాడుచున్। దినములుగొన్ని పాటఁగరతిప్రియుఁడ స్త్రముతూణిపాటగా। ననితరగర్భచిహ్నలచలాత్మజ బాలిచె రాజమౌళితో। ననిశముఁ గూడితొల్లియచలాత్మజగర్భముఁ బూనుకై వడిన్॥ సీ॥ కమ్మలపగరాలకాంతి గ్రమ్మెనె నాఁగఁదళుకుపలేచెక్కులఁ దెలుపుమించెఁ। బూసినకస్తూరిపాలువుమించె నె నాఁగఁ గలికిచూచుకములనలుపుమించె। రతికాంతుఁ గృశమాతెఱంగుదెల్పె నెనాఁగ నలినీలవేణిదేహము కృశించె। వేఁ్రలునీలపుతాళిడాలుముంచె నె నాఁగఁ గరియానమొఁగారుగా ఉకొనియె। జడిమ వ్రాపించెఁ జిట్టములుసంభవించె। దౌహృదము జానకీదేవి దాల్చినపుడు॥ గీ॥ ఇటులగర్భిణియైన పూర్ణేందుబింబ। ముఖియొకానొకనాఁడాత్మసఖులువింత। వగలఁగైసేయునప్సరోవనితఁ బోలి। హెచ్చిరహిఁ గాంతచెంతకు వచ్చుటయును॥ శా॥ ఆలోకించి దరస్మితంబెనయ రామాధీశుఁడుప్పొంగియా। చ్చ్ఛాలాలిం దొడమీఁదనుంచుకొని మించుం జెక్కులే చెమ్మట। ల్వాలింబల్మఱు గౌటమీటుచుఁగుచోపద్యల్ల నత్తారహా। రాళుల్చిక్కులుదీర్చుచుం బలికెఁ గాంతాలోకణిఁకాకాంక్షియై॥ ము॥ దరహాసద్యుతులెప్పుడు న్దొరయుటం దధ్వాంతులింపొందెనో। వరవీటీగత చంద్రఖండరుచిపై వ్యాపించెనో చంద్రకాం। తరసుం గెల్చినకీర్తి నిల్చెనొ యనందళ్కొందెనీచెక్కులం। దరుణీపాండిమ తారహారముకురోదారప్రభల్మీఱఁగన్॥ మ॥ స్తనశృంగారరసంబుచూచుక సముద్యన్నీలిమంగానుపిం। చినపీనంబగుపీతకస్తూరిరుచిం జెల్వొందిపైనిండిజా। తినతద్ధారయొ నాఁగఁ బొర్కొనుమిటారిం జెన్నువదోర్మి రా। జినిరూఢాంగకదీప్తిదోచుఁ జడయాసిద్ధంబనంజూపటల్ ॥క॥ గడుసువలిగబ్బిగుబ్బల। బెడిదపుభారమునజడిసి పేదతనముతో। వడకెఁ డిసీనడుమునకి। య్యెడగర్భనవృద్ధి యభయమిచ్చెఁగడ చెలీ ॥క॥ సోముని గెల్చిననీనగు। మోముధరాదేవి మెచ్చి ముద్దిడుకొనెనో। కామినియదికాదే నియు। నీమొగమునఁ గుంటి తావియేమిటికోదవెన్ ॥చ॥ జడగతిఁ బాదముల్గ నినచాడ్పునవాలుమిటారిచూపులన్। బడలికపుబ్బుపైకొనిన బాగున మోమునఁ బాండురద్యుతుల్ పొడిసినలీలఁ గుంటిచవిచొక్కర సజ్ఞవహించినట్టునీ। యొడదమ రేమియైన యొకయిచ్చ జైనించినఁ దెల్పవే చెలీ॥క॥ వత్నికుఁబురలనంత। వఁత్నియయినది న్నెలెటిగిఁ వా

ఛితమై మో।నూత్నముగ నడిగి మగఁడది। యత్నంబునఁ జేయవలయునని వరోయను
చుఁ గా॥ఉ॥మాటలఁబట కాంతకుఁడు మాటికి దేనియలొల్క నేడినం। బాటలగంధిసి
గ్గన త్రతిభాషితచాతురనద్దగించఁగా। గాటపు కాంతుఁ డున్దరువు కత్తెఱ దిండ్వర సే
యానల్లనఁగా।మీటిన స్త్రోయుపీణవలె మించు నెలుఁగున భర్తతో ననున్ ॥శా॥ సా
రంగీశిశు కోటిడప్పిపులి పేషన్సింహపోత శ్రమం। బౌ జన్దంతి కరాంబువుల్నిగుడఁ
జేయన్నించు భాగీఁధీ।తీరారణ్యములన్వసించు మునివర్తిశ్రేణితో డర్ఫలా।హారం
బుల్గొని యొక్కనాఁడు మెలఁగం బ్రాణేశ వాంఛించె నన్ ॥ఉ॥నావిని సమ్మతించిర
ఘునాయకుఁడా సతినాదరింపుచు। న్నీవుదలంచినట్ల తరుణీమణి రేవటి రేవటంత
లం।బావన గాంగభూములకుఁ బంపెదనంచు మెఱుంగు చెక్కిలిం। పావహిలంగ
ముద్దుకొని యొయ్యనలోవలికన్ని పిమ్మటన్॥సీ॥ అడవంపు చోఁ బవాఁడెడవాయకే
డ నెడ కుడివిన తెల నాకుహాడుపులాసఁగ।జీరాడుమప్పటి చెలఁగు చేపూని వెంబ
డిగిండికొని వచ్చు బుడుతఁడోదుగ। ద్వారపాలకులుత్తరము తోవడి తేచి ముకుళి
తహస్తులై మొక్కిడఁగ।బసులసందడి నెమవడిన దాసీ దాసజనములు జడిసి
పార్శ్వములకొదుఁగఁ।గటికవారు నుదసునూడిగలము వార।లవసరంబునని తొల్గొ
గులాడ నాడఁ।బొడగనియథోచితాకృతుల్యోగసికోలుకు। ఉద్యాశద్యాంతరము చే
రి మనుజవిభుఁడు॥గీ॥లలితనవరత్నపీఠము నలంకరించి।మంత్రి బంధుహితాప్తపామం
తవరులు।భద్రకుధమత్తకాశ్యపప్రముఖనఖుల। సఖులు గొలువంగఁ గొలువుండి
యంత సమున।సీ॥శ్రుతులు శాస్త్రంబులు స్మృతులావరించి విద్వజ్జనుల్సేయు వాద
ములు వినుచుఁ।బ్రౌఢోక్తులలరఁ బౌరాణికుల్వినుపించు వివిధపురాణార్థవితతి వి
నుచు।నవరసాలంకారనైపుణంబుల మహాకథకులు గణియించు కథలు వినుచు। జాతీ
యుమేర్పడ సరసభంగులఁ బరిహాసకుల్దెలుపు హాస్యములు వినుచుఁ।గొంత ప్రొద్దు
బుచ్చుకొని కొలిచినవారి।నెల్ల బనిచి వలయు హితులు గొల్వఁ। దగినరీతిఁ గొంతదడ
వుండి హితగోష్ఠి।భద్రుఁ జూచి రామభద్రుఁడనియె॥ఉ॥ వింతలు భూమి నేమయిన
వింటివె పౌరులు నన్నుఁ గూర్చి నిం। దింతురొ యెంతురో తెలిసి తేజననీ గురు సోదరా
దులే। కాంత మునందు నేమనుచు నాడుదురో వినకుందువో టు పి। న్నంతయు నీవు దా
చకయథార్థము గా వివరింపు నావుడున్ ॥మ॥కరముల్మోడ్చి వినీతి భద్రుఁ డనియెం
గాకుత్స్థవంశేంద్ర నీ। చరితంబుల్పది వేల నోళ్లఁ బ్రజ లెంచన్విందు నేనెందుల। న్దు
రు సాజ్ఞన్వని సంచరించి లవణాకూపారముం గట్టియా। సురులం గొట్టిన చర్య లెంచ
కివి మెచ్చో వైననిందింతురే ॥చ॥ నరులకు శక్యమే యనిమొనన్ ఖర దూషణముఖ్య
రాత్రిచ రేశ్వరుల జయింప వాలి సడఁ వంగపి వర్యుల చేఁ బనుల్గొనం। బరమశరాగ్ర

బింబముగఁబల్కెడలిన్నఁటియుంపనీకఁడా। హరియొహరుఁడో యంచుజనులాడఁగ
విందునరేంద్ర సార్వభౌమ! యేవిధఁగతఁపతింజక్కఁగఁజేయుఁడు గ్రమ్మఱంబల్కె భద్రు
నీపలుకదినిక్క మానవయినఁబౌరులుహృష్టమానసుల్ శుభాశుభో। క్తులుపచరించు
చోటననుఁగూరి విజ్ఞానకీఁగూర్చి నిందలం। బలుకక పోవర తైలఁగబద్ధ సుమలాడఁదె
ల్పుమీయనఁగా॥శా॥అభ్రమ్రుంగుదు వినమ్రుఁడై పలికె దేవా నీవు కల్యాణున। స్నిగ్ధాం
గిన్నిజమేమి దెల్పుఁడని నన్ హాసాత్ర్మ సల్పుల్కెద। ప్రేక్షాప్యంబవి విన్నవింతునది
మీకేలా విన్నన్నాగ్రహలై। మేఘాభాలుర మెచ్చరీనరులువి చేపాటి చాటింపఁగా॥సీ॥
కరుణగల్గి నరాజకంఠీరవునిఁగన్న మెత్తనివాఁడంచు మెచ్చరతని। దుర్దుదంఁడసల
తోధరయేలుదొరఁగన్న హింసాపరుండని దూఁచరతని। ధైర్యసంపన్నుఁడో ధరణీ
శ్వరునిఁగన్నఁ గఠినచిత్తుండని కదియరతని। సుజనులఁబ్రోచు మహాభుజునిఁగన్న సబల
పాలియుంచలఁతిఁగాఁజూచురతని। నేవివేకవంతు నె మెయుంగుదురట్టి। దొలుక లేని
జనులనరకు సేసి। మొరపవలుసవి నెడికొ అకు మెకొనఁగదే। సరకుఁడను నేయూఁజీవ
రమహార॥క॥ఐనజనులాడుకొనియెడి। నానా క్షులుప్రసఁగలం చినన్నడిగినమీ।
యానవ వెఱచి గణించెద। భానుకులాధీశ వినుము పౌరులపలుకుల్॥సీ॥ఏకళంకము
లేనియిక్ష్వాకుకులమున సంభవించినయా రామచంద్రుఁడకట। తొడమీఁదనిడుకొనిదో
షాచరాగ్రణియెత్తుకచనిలంకనేఁడుసాల। యుంచిన యిల్లాలినించుకకొంచకమరల
డాఁగొనివచ్చి మరలు హెచ్చి। యెబ్బెటకపు లేకరోలుచునున్నాఁడు చెఱనువిల్లా
నికిఁజిక్కినాఁడు। పగఱు లేకాంతలను చరల్పట్టికొనినఁ। బలిమి విడిపించుకొని తెచ్చి
కలియవచ్చుఁ। బ్రజసురాజాను మతమార్గంబు గాదె। యనినచుగుమిగూడి పలికె
దరపవిజనులు॥చ॥ వినివిని నేను వేసరితి వీధుల వీధుల నిట్టిమాటలే। యనుకొనువార
లూరఁదలవజ్ఞుల నోరులుమూయవచ్చునే। యినకులనాథ వారినిఁక నేమనఁగూ
డునటంచుఁ దెల్పినన్। వినిశితశూలములచ్చవుల వ్రేసినలాగయిజాలిఁజెందుచున్॥
గీ॥అధిపుఁడొద్దనున్నయా పుత్రులఁగనుఁగొని। యీవిధంబుమీరు నెఱఁగినారుగడు। దు
రెయటన్న వారు శిరములు వంచుచు। స్వామియేమి దెలుపువారమనిరి॥చ॥ఎడదగ
లంగరాముఁడొక్కయించుక సేపుమతేమి మాటయు। న్నొడువక మానమూని వెత
నూల్కొనని వ్వెఱగందియంతన। కడఁగలయా పుత్రులం బనిచి కంచుక నొక్కనిఁ
జేరఁబిల్చియు। కడకు ముదీయసోదరుల గ్రక్కునఁదోడ్కొనిరమ్ము పొమ్మనన్॥గీ॥
వాఁడునతిశీఘ్రచారియై వారివారి। గృహములకుఁబోయి రామభూమీశ్వరాజ్ఞ।
దెలుక చేసి సభరతాదులిపుడు పిల్చు। టే మొయనియాతుణంబున నేగుదెంచి॥సీ॥
ఉన్ననినిగిడించునార్పులబలు వేఁడినించి కెమ్మోవి వాడించువాని। నడఁగకయొడ

రెడునశ్రుధారలనడ్డగించి తెప్పలనప్పళించువాని। యాశ్చర్యరసమగ్నమగు మాన
సంబుతోనలుకచేష్టలుదక్కియున్నవాని। వెలవెలనై లేనివెడనవ్వు వహియించి
మురిపెంబుదలగిన మోమువాని। దైన్యమాకారమైనచందమునున్న। వానిఁదమ
యన్నఁగనుఁగొనివారు వెఱగు। వడిభయంపడి తొట్రుపడి కటకట। వడిదిగుల్పడి
వడఁకుచు భక్తిఁజేరి॥ఉ॥ ఏమిటికింతవంతవహియించినవాఁడొ నృపాలుఁడీవిధం।
బేమియొ యెవ్వరేమిగణియించిరొ యీవెతయెట్లుదీరునో। స్వామికటంచుఁజిం
తిలుచుసాగిలిమ్రొక్కినకూర్మితమ్ములన్। రాముఁడు ప్రేమమీఱఁగఁ గరంబులఁ
ద్రుచ్చికవుంగిలించుచున్॥గీ॥ చెంతనందఱనిడుకొని చేరఁదీసి। కన్నులనశ్రుమ్ముక
న్నీరుకరతలమున। నప్పళించుచు గాద్గద్యమడఁచియుప్ప। తెలుసునూఱ్పులువారలకి
ట్లులనియె॥మ॥ అనుజత్వోచితవృత్తిఁబూనియనునాయర్థంబుఁబ్రాణంబునా। యా
నుఁగుఁజుట్టములాప్తులున్సఖులుమీరై రాజ్యధౌరేయుఁగా। ననుమీరే యొనరించి
కొల్తురటు గానంబూనఁబో నెద్దియై। ననుమీతోననకీప్వఁడజ్జులనునింకా వాక్యము
ల్వింటిరే॥క॥ అనిననిదియేమినిందయొ। యనుకులపతియెన్నఁడిట్టిమాటాడఁడు తెం।
పుననియొండొరుమొగములు। గనుచుందిగులొందివినఁగఁగోరుచుండనున్॥చ॥ చె
అగొనిపోయి యాత్మపురిఁజేర్చిదశాననుఁడాసరేఁగి గీ। ద్వజిచినసీతఁదెచ్చుకొని
భావజుత్రిక్కులకోర్కి యొగ్గుసి। గ్గెఱుఁగకఁగూడినాఁడినకులేశ్వరుఁడక్కటతత్త్రి
ధము నామ్మ। మ్రతిచెనోయంచునన్నుఁబ్రజమాటికిదూఱెడినేమి దెల్పుదున్॥చ॥ ప
రుఁడిపుడేవధూటిఁజెఱఁబట్టినవానివధించి పొందియీ। తరుణియటంచుఁజేకొను
టధర్మమువుగావగదెంచె రాఘవేశ్వరుఁడికనేలశంకయని తన్నొజనులాడెడి మాట
లమ్మలై। యారువడిగుండెలో మెఱుమఁచున్నవి సోదరులారయిద్యొడన్॥వ॥ అని
తన్నునుద్దేశించి బుద్ధిలేనిజనులాడుకొనుసుద్దులుగొన్నితద్దయువగపుతో నెఱ్ఱను
న్నతమ్ములకెఱింగించియద్దశరథునిపెద్దకొడుకుతుందుడుకు మెండుకొనవెండియు
లక్ష్మణుంగనుంగొనియిట్లనియె॥మ॥ అవుఁగా లక్ష్మణ మున్నెఱుంగవెనమస్త్రాదిత్యు
లుగారుద్రులున్వ్వవనీరేజభవాదులున్మునులుదిక్పాలుల్విలోకింపఁగా। నవనీకన్యక
నేనునొల్లకమహోగ్రాగ్నింబ్రవేశింపుమ। న్నవిధంబున్సలివహ్నిఁజొచ్చుట
రహించె ద్రైలోక్యము న్మెచ్చుటల్॥ఉ॥ అప్పుడువచ్చివహ్నితనయాకృతితో ధరణీ
జఁదెచ్చియీ। యొప్పులకుప్పపొద్వినుగుణోన్నతనేసకలాంతరాత్మనై। యొప్పడు
గాంతునొచ్చ మొకయంతయులేదని యప్పగింపఁడే। యప్పలుకుల్నిజంబులనియా
డరెయచ్చటివేల్పులండఱున్॥చ॥ అనిమొనఁబత్తికంతుదనుమాడిన మేలుదలం
చియుప్పకం। బునకుధరాజపుంబిదనిబొంకిరొ వేల్పులు సీతభావమేఁ। గనియును

మూర్ఖులిట్టులనఁగాఁ గలరంచుఁ దలఁచి కాదె యీయనలముఁ దూఁడఁ జేసి చూరు మం
ట్రిని జానకిని దవ్వరైరిగా॥ ఉ॥ పామరులాడుమాట నొకపాటిగ నెంచి వితాకుఁ జెం
దఁగా । నేమిటికంచు మీరు వచియించిన నేజను లైనఁ దిట్టఁగా । భూమిని నిందఁ జెంది
ప్రాంతఁ బొందిన యయ్యవకీర్తి భాజనుం । డామిహిఁ బెంచు ఘోరము గనాపదఁ బొం
దును రౌరవాదులన్॥ క॥ వివృతస్వర్గద్వారం । బవరజపుంగులార పుణ్యయశముం
దులకై । సువివేకులుత్సహింపుదు । రవివేకులు గాంతు సేతురవయశమునకున్॥ క॥
క్షితి మీఁదఁ బ్రతికియుండియు । మృతిఁ బొందినవారు నిందలెనసినవారల్ । మృతిఁ
బొందియుఁ బ్రదికిన ఘను । లతినిర్మలకీర్తి జేహులవరజులారా॥ క॥ కావున నడికో
డి ప్రాణములైనను బ్రాణములకెల్లఁ బ్రాణములగు మి । మ్మైనను ద్యజింతుననఁ
గా । జానకి నెడవాయుటెంత చర్చింపంగన్॥ ఉ॥ దీనతపాయ నెల్ల నడిదీజఁగ నేనిఁక
జానకీసతిఁ । గానలఁ ద్రోయఁ బంచుట సుఖంబని యెంచితి మంచిదైనఁ గీ । డైనను
మంచిదంచు వినుఁ డడ్డములాడితిరేని మీకు నా । యానసుడీ యటంచు భుఁ డాడినఁ
గొందల మందిరంద ఱున్॥ క॥ జనపతి భుఁడంత లక్ష్మణుఁ । గనుఁగొని మీ వదిన నన్ను గాం
గతటతపో । వనులుగన వేడ్కపుట్టెడి । నని వేఁడిన దట్టుగా ననదియె నెవముగన్॥ శా॥ వ
ల్మాటల్లల పెట్టక రుక్కఁదుదయింపన్ రేపెయీలోకనిఁ । దల్మానంగసుమంత్రచో
దితరథాధ్యాసీనఁ గావించి వ । న్యల్మోదంబునఁ జూడరమ్మనుచుఁ గాంతన్నీవు గొం
పోయియా । వాల్మీకుల్వసియించు నాశ్రమము చేర్పన్ డించిరమ్మా వెసన్॥ గీ॥ ఇంతి
సైనింత మూర్ఖత్వ మేల యొసఁగు । నవనిజకు నాకుఁ దీరె ఋణానుబంధ । మదియుఁ గా
దేని జనులిట్టులాడుకొందు । రయ్యయిఁక నేలపలుమాటలాడుకొనఁగ॥ క॥ అనియా
నతిదృఢభరతా । గ్రనుజులగృహములకుఁ బనుప గానతముఖులై । కనుఁగవలనశ్రులొ
లుకఁగఁ । జనిరధిపుఁడు విన్ననగుచు సదనముఁ జేరెన్॥ గీ॥ చేరియావ్వారియగు బాష్ప
వారిధార । లురుణరుఁ దిగన్నుఁ బామరలాని నిదుర । మాన్పరేయెల్ల వెతఁజెందె మను
జనాథుఁ । డలతనటుల నె వేగించిరనుజులెల్ల॥ క॥ లోకాపవాదమున నా । త్మైకన్యఁ
ద్యజింపనెంచఁగా నోయేమో । యాకొంత చనినరాతిరి । కాకుత్స్థునకొక్క బ్రి
హ్మకల్పంబయ్యెన్॥ ఉ॥ జానకినింతఁ జేసిన ప్రజన్బలు కాఁకఁ ముంపరోపర । క్రాన
నాఁడై వెలిం గెనననబ్జ సఖుండరుణారుణాంశుసం । తానముతోఁ గనంబడినఁ దత్స
మయోచితకృత్యముల్వసం । దానొనరించి లక్ష్మణుఁడు ధైర్యముఁ బూని సుమంత్రు
తోననున్॥ ఉ॥ శ్రీరఘువంశవారినిధిశీతలధాముఁడు రాముఁడంపఁగాఁ । గౌరిక
గాంగతీరవనకౌతుకులు జానకిచూడఁబోయెడిం । దేరు సుమంత్ర శీఘ్రమునఁ దెమ్ము
నివల్క రథంబతండు సిం । గారము సేసి యశ్వములఁ గట్టి రయంబునఁ దెచ్చి నిల్పినన్॥

శా॥ ఆసౌమిత్రి దృఢాత్ముఁ డౌటవగదైన్యంబున్ మనశ్శల్యంబున । న్వేషం బంతయుఁ
దోఁపనీక తెరువన్వే వచ్చి సద్భక్తిసే। తాసీతాంబినికిన్వినమ్రుఁ డయి మాతా! గాంగ
తీరాశ్రమే। త్వాసత్తి నిన్ను నునందుఁ దోడుకొని పొమ్మంచున్ విభుండంపెనన్॥క॥ వచ్చి
తిరథంబు దెచ్చితి। విచ్చేయుమటన్న సీత వేడుకపడుచున్। బొచ్చెంబు లేనిక్రొవ్వెస లె।
విచ్చె నెవతి జనసమూహ పాదపేశనములకున్॥గీ॥ అనఁగ నేఁడు నామెఱుఁగ దిక్కటయి రామ
గ్ధ। యనదఁ జేసినాఁటి నడపిఁ ద్రోఁచి। పోటులవఱ్ఱఁ గనుచు నేడుకడిల్లఁ డవడె। అలన
దొఱఁగపడ లక్ష్మణుండు॥ ఉ॥ అంబుజగంధి యయ్యెడను హాహూలవత్తున్నలంకరిం
చుఁగొన్ని హీ। మాంబరరత్నభూషణచయంబులు గైకొని యున్న యుందియు। న్వెం
బడి నెక్కఁగా రథము వేడుక నెక్కెఁ బిరత్నరత్నపీ। ఠంబునముందె వాజులహూంటా
హుంటిఁ దోలె సుమంత్రుఁ డంతటన్॥క॥ రామాజ్ఞకు వెఱఁగందుచు। సౌమిత్రి భయా
తిఁ దైన్యసంవృతమతియై। యేమియు ననఁ జేకఁగఁ దో। త్రోముహిజకుఁ ద్రోవనయ్యె
దుశ్శకునంబుల్॥క॥ ఆదుర్నిమిత్తములుగని। భూదేవి తనూరిభీతిఁ బొందిజనన్నా
మ్మోదంబుడిందనుడినెం। తోదైన్యము ముంచ లక్ష్మణుని తోననియెన్॥సీ॥ నరియుఁడు
దెరువాఁ గెఁ గరుడియుఁ బాలఁ నెడకనుండియు వచ్చి కుడినికలిచె। జెవ్వులపో తెచు
రయ్యెఁ జదురుఁడా దెసఁ జూపెఁ బలుమారు నిదెవిచెఁ బైడికంటె। సుడిగాడ్పు తేరి
నల్చుట్టుఁ జుట్టులు వెట్టెఁ గడిఁది కూంటలు వెల్లఁ గ్రక్కెనక్క। యడ్డమై కాలాహి
యదె పుట్టతుద కెక్కెఁ గనుఁగొంటె ధ్వజము పైఁ గ్రద్దలాడెఁ। గావిరి దిగంతములనె
ల్లఁ గ్రమ్ముకొనియె। ధరణి దిరదిరఁ దిరుగుచందమునఁ దోఁచె। గగనమణి మాసెఁ బ
గలె ఘూకములు మ్రోసె। నన్న లక్ష్మణ యిది యేమి యాగడంబొ॥చ॥ మునుకొని
యిట్లు దుశ్శకునముల్ కనిపించుటకున్నెఱుంగువె। ట్టినగతి నాదునంబునఁ గడింది భ
యంబు జనించె దక్షిణాం। గనికరముల్ చలించె ధృతి గాసిలె మేన వశత్వమొందె నే।
మనివివరించుదానజగమంతయుఁ బాడయి తోఁచెఁ జూడ్కికిన్॥ఉ॥ శ్రీరఘునాథు నా
నోహరుని నా ప్రభు నారఘురాము దేవునిన్। బాసి వనాళినున్న మునిపత్నులఁ జూ
చెదనంచు నేల పే। రాసఁ గణించి వచ్చితి హితాహిత చింతలు లేనివారుగా। రేసతు
లంచు మాన్పకతఁ డేమిటికిన్వరమిచ్చె లక్ష్మణా॥చ॥ సనుమది కోరికల్ దెల్పుమని నా
థుఁడనంబడు వాలు గేండ్లుచూ। చినవనులింతె కాయని విశేషము వే తెలికటిచ్చగిం
పకే। మునివనిఁ జూడఁ గోరితిహహా యిటులన్విపరీతకాంక్ష పొ। త్తునఁ జను పాపజా
తికి నిదుశ్శకునంబులు గాకయుండునే॥ చ॥ కుమతి వినాశకాలమున కున్విపరీతపుబు
ద్ధిఁ బూని యు। క్రమము లెకొంత చేసి చెడుఁ గావునఁ దానునఁ గోరరానిది। ప్రమని
తలంచి దుర్దశఁ బడంబడ తెంచితి మీఁద ముదంగ । గమికి కీర్తి నిమిత్తములె పోకిరి

గావెన్నపాలనం బనా ॥ చ ॥ ధవునెడ వాసివచ్చి తెగుదారికి నాకిఁక వంతయేల యీ
య్యవశకునంబు లంబోడము నావడలన్నియు మాన్చి రామభూ। ధవునకు నీకు నత్తల
కుఁ దక్కిన బాంధవ పౌర కోటికిన్ ।వివిధ శుభంబులీవలయు వేల్పులఁ టంచు నమస్క
రించినన్ ॥ ఉ॥ ఆయమ చిత్తశుద్ధికి నయంబున కన్వెఱఁగంది లక్ష్మణుం । డీయఖిలైక
మాతవతి నెప్పుడుఁ గూడి సుఖించునట్లుగాఁ। జేయక పాయఁజేసె విధి చేష్టకు దాయ
నినింద సేయునే। పోయెనఁ బోవు మానవగను స్మరనుం దలవంచు నయ్యెడన్ ॥ క ॥
అన్నవలా మిన్నయునతఁ।డున్న తెఱఁగు దుశ్శకునములుడుగ కననా।చున్న తెఱం
గు గనియును।మిన్నకచనె దైవగతిఁ గ్రమింపఁగఁ దరమే॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సీతాలక్ష్మ
ణులడవులు గడచి యేఱులు దాఁటి పర్వతంబులు క్రమించి వనాదుల తిక్రమించి
చనిచని ముందట ॥ క ॥ గోమతి నమృతరసోపమ। గోమతిఁ దరువుంజముం జూపుం జో
రుతటీ। గోమతి నుతికలిత వ్రతి। గోమతిఁ బ్రాపించి ప్రొద్దు గ్రుంకినయంతన్ ॥ క ॥
పరిదంతి కాశ్రమంబునఁ। దిరముగ నాఁడుండి వేగఁ దేరెక్కి మహా। ధురగతి మ
ధ్యాహ్నములో। సరిగిరి భాగీరథీతటాంతరమునకున్ ॥ ఉత్సాహ॥ చెంగటం గనెన్
లతాంగి శీతలానిలాహతో।త్తుంగ భంగ ధీర సంగతుంగ నాగరంగ నా।రంగరంగదం
బుజాతరంగ సత్త్వచంగ సా।రంగ గంగ నంగమంతరంగ హంతహంగఁ గాన్ ॥ శా ॥
ఈ చందంబున గంగఁ జూచి తనలో నింపొంది కీర్తించు సీ। తాచంద్రాస్య నులక్ష్మ
ణుండు గని యాత్మస్వామి యాజ్ఞావనం। బాచింతాభర మాయవ్రథ యునింతైన
న్విన్ లేమి నెం।తో చెల్వొందెడి నీమె కావిసవువ లెక్కలాఁగికం దెల్పుదున్ ॥ క ॥ అ
వినిలువరాని వగపునఁ। గనుఁగవఁ గన్నీరు నించి కత్తిఁ బడెడియా। యనఁగని వెతయు
డిగుల్పఁబెనఁ। గొనఁగా నజ్జనకరాజు కూఁతురు వల్కెన్ ॥ ఉ॥ విన్నదనంబు మించె బు
రి వెల్వడినప్పటినుంచి నీ మొగం। బున్న తెఱంగుఁ గాంచి దిగులొందుచునుంటిని దే
మొయించుమీ। యన్నకుఁ దత్సహోదరుల కాప్తులకున్ శుభమే కదన్న నీ। కన్నుల
నేల నశ్రువులు గ్రమ్మెడిఁ దెల్పఁగదన్న లక్ష్మణా॥ చ॥ అడవికిఁ దొల్లి శ్రీ దొరఁగి యా
న్ననుఁ గొల్చుచు వచ్చునప్పుడున్। గడు సరి యింద్రజిత్తుని ముఖాముఖిఁ గయ్యము సే
యునప్పుడు। న్నడుఁ దగు రావణాసురుని శక్తి యురంబున నాటినప్పుడుం। బోడముదు
కంటనీరిపుడు పుట్టిన జేటికొ తండ్రి దెల్పవే॥ ఉ॥ మానసికవ్యథల్ రుజలు మాన్పఁగ
నోపిన పుణ్యరాశిగం। గానదిఁ జేరియుండియు మగస్తివడం దగునయ్య వేడ్కతో। నీ
నదిదాఁటి తాపసులయింతులఁ గ్రన్గొని భూషణావళుల్। కానుక లిచ్చి దీవనలు గైకొ
ని వత్తము రమ్ము చెచ్చెరన్ ॥ వ॥ అనిపలికి లక్ష్మణుని దైన్యంబు గనితలంకి మరల నిట్లని
యె ॥ క ॥ కనరాని దుశ్శకునములు। గనినప్పటినుంచి మానసుగలఁ గెడునాకున్। వను లేల

మరలిపోదమె।నినుఁజూచిననినుబెడించెనెవ్వఁగలనినన్॥ ***************
ఉ॥ కన్నులనీరుగ్రుక్కుకొనిగ్రక్కునలక్ష్మణదేవుఁడన్నము।న్నన్నదినెమ్మదిందఁ
లఁచియార్తిఁ బాయొకించుకడించితల్లిరో। నిన్నటిదుర్నిమిత్తములె నెవ్వగఁ గూర్చెఁ గన
రూఢ్యకేలమీ। రెన్నినలీలనవ్వలికి నేగుదమంచువచించిధీరతన్॥చ॥ అరదముడి
గ్గి యచ్చటుఁ దచ్చటసారథినుంచి నావడపై।ధరణిజ నెక్కఁబెంచి వెత దార్కొనఁ
డాసును నెక్కితత్సరి। త్తరణమొనర్చి వేగఁదట ధారుణిఁ జేరియుశోకవార్ధిలోఁ।ద
రళమనస్కుఁడై మునిఁగిధారగఁగన్నులనశ్రులొల్కఁగన్॥చ॥జనకజ మోముదీన
తమొసంగఁగనుంగొనియీరెలుంగుతో।జననిరొ వాయదీహృదయశల్యముశోకద
వాగ్నిఁ గ్రాఁగుకం। బెనుమరణంబు మేలుజననిందితకృత్యముఁ బూనివచ్చితిన్న
నుశపియించుమంచుఁ జరణంబులచెంగట వ్రాలియేడ్వఁగన్॥క॥ఎదపడి పెదవులు
దడఁపుచు। నదవదయెద తాల్మి వదలనంగము గదలం। దుదమొదలు లేనిదీనత।గదు
రఁగజనకసుతయాతనిఁగనుఁగొనియనియెన్ ॥ ఉ॥అన్నయనేకదీనదశలానినవేళల
నైననీవుము। న్నెన్నఁడునింతవంతవహియింపవు ధైర్యముడింపనేల నేఁ।డిన్నెగు
లొందిమందెదవహీనగుణాంబుధివంచునీగుణం।బెన్నదురంద ఱవ్వారికి నెగ్గదలం
చితివుగ్గడింపవే॥చ॥పరసతులెల్లఁదల్లులుగభావనసేయుదువెల్లవేళలన్। బరధన
మన్నహాలహాలభంగిగఁజూతువుబొంకవెన్నఁడుం। బరుషములాడవెవ్వరిని బ్రా
హ్మణభక్తియు రామసేవయుం। దిరముగునీకుఁదం డ్రిజననిందితకృత్యము లెవ్వియు
న్యోడన్॥క॥మున్ననదొలంగిని నుమీ।యన్నని రాకరణచేసియాడెనె నీ కా।యన్న
పయిభక్తిదొలఁగెనొ।కన్నాయమనేమియైనఁగాతించితివో॥ క॥ గురునిందయా
చరించితొ।పరదూషణచేసితివొ కృపారహితుఁడవై। శరణన్నవారిఁ ద్రోచితొ।
యరులకు వెన్నిచ్చి వేగయరుదెంచితివో॥క॥ రాజాజ్ఞ లేకయేనను।దీమసమున నిందు
దోడితెచ్చితొ నాపై। స్వామిమతియెడసియున్నదొ।యేమిటికడలెదవు తండ్రి యో
ర్చఁగింపఁగదే॥ శా॥సౌమిత్రీ భయమయ్యెడిన్నదువు మాత్మా దేవిజామాతయా।
శ్రీమత్పద్మదళాక్షుఁడా రఘుకులక్షీరాబ్ధిపూర్ణేందుఁడా। హేమత్మాధరధీరుఁడా
యసురమత్తేభేంద్రహర్యక్షుఁడా।శ్యామాంగ ప్రభుఁడామహా ప్రభుఁడు తెస్సై
యున్నవాఁడేపురిన్॥క॥మనుమార్గనిరతుఁడనఁగా। మనుమానవపతిదయాబ్ధి మా
నచ్యుతుఁడై।నినుమానె నెననుమానె నెను। యనుమానముమానితెల్పుమనమానిని
తోన్॥క॥ తెలుపుటకుఁగొంత చింతిలి। తెలుపకపో రాదటంచుదృఢనిశ్చయతం। దలఁ
చుచుపడి లేచికృతాం।జలియై యతఁడశ్రులొలుక జనకజకనియెన్॥ఉ॥ఇంతకుఁబూ
నివచ్చి వచియింపక పోదునె విన్నుతల్లిదు। శ్చింతలు దైత్యుచేఁబడినసీతను గ్రమ్మఱ

నేలుచున్నవాఁ|డెంతవిమోహిరాముఁడనియొగ్గులుపల్కనవాలకించిరా|కాంతుఁ
డునిందఁజెందినినుఁగానలలోవలడించిరమ్మ నేఁ॥క॥యుల్లకజనప్తుపచో। భల్లక
దంబములహృదయపద్మనుగలభూ। పల్లభుఁడోరిచెభవా। యుల్లకభరమేమివిని
యెవమ్మరోయిఁకఁ॥చ॥మునులునుహాతపోనిధులమోఘముదయాంబుధులాశ్రయిం
చుకా|ననములుచేరినీకిఁకదినమ్ములుత్రోయఁగదమ్మయంచునీ|యునికికినహాసమై
నవెడలొప్పగణింపఁగనొగ్గినాల్కనీ| యనదతనంబుసైఁచెనుదియమ్మరోయెంత
టికైతిఁజూడుమా॥చ॥ జనపతిలోకనిందఁబడఁజాలకనివ్వనిఁద్రోయుచున్నచో|
వినిసహియించికానలనువేగమునంగొనితెచ్చినిల్పఁగాఁ| జనునెడలున్గణించిధృతి
సంవదఁబొంపిరివోవుచున్నవాఁ| డనునను వంటిమూర్ఖునకటావిధియేగతిసృష్టిసే
సెనో॥ఉ॥అంచితవాటులూరుజవనాంతరభూములనిన్నుడించిరా|మ్మంచురఘూ
ద్వహుండనిచెనక్కటయెక్కడనిల్చియెట్లువే। గించెదవమ్మయెవ్వరుసఖీజనుల
య్యెదరమ్మయేమియా|హించిదినంబులింకఁగ్రమియించెదవమ్మపతివ్రతామణీ॥
ఉ॥నీవిమలప్రభావముసునీవినయాదికసద్గుణంబులు। న్దైవుఁడెఱింగియుండియును
నిందలకుంబుయిలోడిరేరాజగ। త్పావననీవుగోరిననెపంబునలిచ్చటికంపినాఁడు
గా|కీవిరహాబ్ధినేకరణినీఁదగలాఁడతఁడింకమీఁదట॥ఉ॥దాయలకైననిట్టివెతజా
రొక్కనేగతిఁజూడవచ్చుని। న్నీయటవీస్థలిన్విడిచియేనెటుతేఁగుదునన్నునేలభూ|
నాయకుఁడిట్టిబెట్టిదమొనర్పఁగఁబొమ్మనెనెద్దియైనచోఁ| జేయఁగనోడఁడీకఠినచి
త్తుఁడటంచునెఱింగివంచెనో॥సీ॥మితిలేనియీమిడిమేలంపుమెకములుసఖియలబ
లగమేజననినీకుఁ|బరికింపరానియీబలుపులల్ నవరత్నయుచంద్రశాలలేమాత
నీకు। గడుభీతియొంచునీగహనముల్ విహరింపఁదగినపూఁదోఁటలేతల్లినీకు। ఘోరవ
క్రభుజంగకోటితోమలయునీహ్రదములుకోలకులేయంబనీకు । బంధురములైన
యీమహాప్రస్తరంబు|లిందుమణివేదికలెజనయిత్రినీకు। గటకటాయెంటినిచ్చో
టనెటులనిలిచె। దమ్మనీయాక్కకేమందునమ్మనేను॥మ॥జననీనీవుమహాపతివ్రతవు
నీసౌశీల్యమిల్లాంద్రకెల్లనుమేల్బంతిరఘూద్వహాంఘ్రియుగళీలగ్నాత్మవైయుం
డుమీ|యనినేనెవ్వఁడవిన్నవింపబతిబాయంజేసినిన్నొంటిడిం|చినపాపాత్ముఁడనా
రికేనుమనుచున్ సెల్విచ్చ దేవావుడున్॥క॥ఆలలనయాతనివచనము| లెల్లన్విని మొ
దలునరుకనించుకవడిలోఁ| ద్రెళ్లైడికదలికవలెవా| తల్లియనిబెట్టుసౌరిగిధరపైబడి
యెన్॥వ॥వడిచేట్పడిబడిబడింబొడముబడలికనొడలెరుంగకరెండుగడియలుండికొం
డొకడెలిసివెండియానలసియవశయైదీనదశంబొరసియాక్రోశింగికురలఁగన్నుదా
మరలువిచ్చివిచ్చలవిడివెడలెడిబాష్పజలధారాప్రవాహంబులుచెక్కిటద్దంబుల

పైఁజాలు వారఁ జాఱు వా మెఱుంగు పయ్యెద చెఱంగు మీఁదికిఁ దిగజాఱి యుత్తుంగతర స్తనకనకకలశంబులు నిండుకొన మెండుకొను కట్టూర్పు సెగలం దగిలి దిగురు వాతె అతుకతుక నుడుకనుడుకగణంబుల బెడంగు నడఁగఁ ద్రొక్కు చెర్చెక్కు దెఱలం దరళ తరచికురనికరంబు లలికఫలకంబునం జెరలాడం దొఱఁగిన విరుల సరులతో నొఱలి కొ ప్పుపై నెన్నెలుల సభాగంబునం బొరలి పడ జడుపు చెమ్మటలం గ్రమ్ముకొని నెమ్మను గడగడ వడంక గడంకడక్కి చిన్ని మొగంబు విన్నదనంబునకిమ్ముఁ జూపఁ బరితాపదవా నలంబునఁ బడి పురపురఁ బొక్కుచుఁ దాల్మి దూలి స్రుక్కుచు లేచి కూర్చుండి శోక రసంబాకారంబు దాల్చిన చందంబునఁ జిత్రరూపంబు గాత్రంబు గైకొన్న చెన్నున సాధ్వసంబు సాధ్వియైన కరణిం గరుణంబు కరణంబు లొందిన తెఱంగున నురక వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచు నేడుపు విడిచి మౌనంబు పూనుచు మౌనంబు మాని తనలోఁ దానగు చు నగపుడిగి తలయూఁచుచుఁ దలయూఁచుట విడిచి ముక్కుపై వ్రేలు గీలుకొలుపుచు జాలిఁగొని హాహాకారంబు సలుపుచుఁ దలఁపని తలఁపులివి గోచూచితే లక్ష్మణా య నియత నిదిక్కు చూడ్కులు నిగిడించి యిట్లనియె॥ చ॥ అడలకుమన్న నీకు వసుధాధిపు ఘానతి దాఁట వచ్చునే! యిడుములఁ జెందుటంచు విధి యీధర నన్ను సృజించియుండఁ గాఁ। గడవఁగ నెవ్వరోపుదురు కానలకేగిన వాఁడె యూవడల్। గడచితనంచు నెంటి నెఱుఁగందు దినిట్లగునంచు వాదిఁగా॥ క॥ ఆమునికామి త్తముల ఫల|మీదుఃఖము సేయ కున్నె యీదుఃఖములా| పాదింప విధితలంచి యొ|కా దేయీకొఱ్కి నాకుఁ గలిగించు టయూ॥ చ॥ ఎడపక పూర్వజన్మముల నేమిథునంబులఁ బాయఁ జేసి వా|రడలఁగఁ జవ్వ చుండితినొ యయాయము మారకపోనె నాఁడు కా|అడవుల రాజు పాదజల జాప్తి వసిం చితి నేఁడు నాథుపాఁ దెడసియు నాథనైయి చట నేగతి మేనభరింతుఁ బ్రాణముల్॥ గీ॥ పను సాధ్వి యనుచు నెల్లవారలు నన్ను। సన్నుతింతురనుచు సంతసింతుఁ। గాని నడు మునిట్టికట్టికి వింతలు పుట్టి| యడవిఁ ద్రోచు రాముఁ డనుచు నెఱుఁగ॥ చ॥ కటకట తమ్మ ణాపిడుగుకంటెను బెట్టిదమైన మాట నే।డిటు విని యుండియుం బగులదింతలు నింతలు గాదు గుండెయౌ । వ్వటివలె నున్నదీకటిక భావముతోనసువుల్ భరించియు।యాటవి నెయింక నే వగల జావదలొందఁగఁ నున్న దాననో॥ చ॥ కళవళమంది తెల్పితి వెకాకవ రాకు నఁదప్పవింటివో|కలనయినన్ రఘూద్వహుఁడు కానలలోనను ద్రోయఁ బం చునే| తెలిసి గణింపు లక్ష్మణ కుబుద్ధి భ్రమమైన దొహాసహింపుమి। వ్వలుకు లెఱుంగ కింటి వెతఁ బాటి లేనికొక భ్రాంతి యున్నదే॥ ఉ॥ ఎన్నటికిన్ రఘూద్వహుని నేను నునన్నిఁక రామచంద్రుఁడుం। గన్నులఁ జూడఁగల్గ దొకొ కల్గకయుండినఁ బ్రాణ మేలపో।దన్నరఘుప్రవీరు చెవులారఁగ నింతయు దెల్పు నాదు మేఁ।నున్నది చెంతగం

గమడుగున్నదియైనటుల యొవ్వేడుందుమదిన్॥ చ॥ పలిమతి నెంచి నే మొతనుఁబాసి యా శోకవనంబులోపలన్। బ్రతుకదె పెక్కు వాళ్లనుచుఁ గ్రమ్మఱందాఁజను దెందిశత్రు విన్। హతునిఁగఁజేయ నేలునను తాసగదా బ్రతికించె నాఁటికా। కతినిఁక నేమి యా నగొని కాయము నిల్పుదుఁదెల్పుమిన్నియున్॥ చ॥ ఎఱుఁగని మాధులాడుకొను నె గ్గులకున్ భయమందియప్పుడే। కఱకు నంబు శోవిభుఁడు కాననసీమకుఁబంచెఁగా కన। తెఱఁగొక పారినగ్బిలిచి తెల్పిమనో వ్యథతీర్చి నిన్నునే। మఱననివంపఁడయ్యొన ఖిమానముఁగూర్మి నాయ నెందుఁబోయనో॥ క॥ ఆకరుణయా ప్రసన్నత। మాకూరిమి యా ప్రియోరా క్తియా గారవము। గాకుత్థ్సుఁడు మఱిఁచెఁగదా। యాకస్మికము గజ నించునపవాదమునన్॥ శా॥ ఆకర్ణాయత నేత్ర మైమణిమయోరా వృత్తుకుండలద్వం ద్వశో। భాకీర్ణాంచితగల్ల మైసురదనం బై సుందర భ్రూయుతం। బై క్రమ్ర స్మితచం ద్రికావిలసితంబై యొప్పు శ్రీరాము మో। మీ కాయంబునఁజూచు భాగ్యమిఁక లేదే మోసుమి త్రాత్మజా॥ సీ॥ అవనిన యోరా నిజ నై పుట్టిమిథిలేంద్రు వీట నేఁబుట్టిన విధము వినరో। యంగ రాగము లిచ్చి యనసూయ మొదలైన సతులెంచుకొన్నది జాల వినరో। యాలంక లోఁదొల్లి త్రైలోక్యమును తింవవహ్ని నేఁజొచ్చిన వార్త వినరో। యా సీతనిదోషమయేలుకొమ్మని రాము బ్రహ్మాదులపుడన్న పలుకు వినరో। వినియుఁగని యుఁబ్రజలు ననునింద సేసిన। యంతమాత్రమున కెయ్యది పుడులికి। యింత తెగువ సే యనిచ్చగించుట నాయ। భాగ్యమింతె యొకరిఁబల్క నేల॥ చ॥ వనముల కేలవచ్చితివి వల్లభునింబెడవాసి యొంటిగా। ననిమునివత్ను లెల్ల నుమిర్యైయడుగన్ ధృతిమాలి వారికే। నునివివరింతు నింత విపదంబుధి నేకరణిందరింతు నే। యనుపున నీ ప్రతిత్రుణము పోయెడుగముల్ గ్రమియింతు లక్ష్మణా॥ వ॥ అని పెక్కువగల నమ్మగువ పొగిలిమగని తెగు వకుఁబరితపించి యునించుకతగవుదలంచి తెగువ వహించి బహిర్లిఖితచిత్రంబు కొమముంది యున్న యమ్మ అందితోమఱి యునిట్లనియె॥ చ॥ వగపునఁదోఁచిన న్నియు నవారణఁబల్కితిఁగాక భర్తకున్। జగదపవాదముంగడువశక్యమె నేనువిరోహగ మగ్నతం। దెగువకుఁజొచ్చి రామజననిందితుఁజేయుదు నేరదాజ్ఞ యెల్లగతులఁ బూనికొనల మెలంగెద మేనుగలంత కాలమున్॥ సీ॥ అన్న లక్ష్మణయింక నాలస్యమే టికిఁజనుము యోరా ధ్యాపురంబునకునీవు। ముప్పూర త్తలకును మ్రొక్కితినని తెల్పుము చటిబంధుల నెల్లనడిగితిననుము। మఱికృపాళునకు రామావనీంద్రునకునా మ్రొక్కుగా నతిభక్తి మ్రొక్కుమీవు। తనయాజ్ఞదలఁదాల్చి జననిందతనుఁజెందనీక కానలఁజరి యింతుననుము। భూజనుల బాంధవుల లెస్స ప్రోవుమనుము। తలఁపనా కేడుగడయౌ ను దా నె యనుము। భావమెప్పుడుఁదనమూర్తిఁబాయదనుము। నెమ్మి యొకయింత

నామీఁద నిల్పి కనుము॥గీ॥ పోయి రమ్ము శుభంబులు పొందు నిన్ను। నన్ను గాచువ
కయుండుమా యన్న జనకుఁ। గన్నుఁగవ నశ్రుధారలు గ్రమ్ముకొనఁగ।నన్నెలం
తుకదీనయై యడలుచున్న॥క॥ జనకుఁ గాళ్లు రాకపనకిఁకఁ। జనదధి ధేనువును బాయని
జాలని వత్సం। బును బోలి బాలికొనిరహో। జననీజననాధుఁగొలువఁ జనుదు నెయ్యను
చున్॥ ఉ॥ అల్లన మ్రొక్కి కాళ్లుపడ కాడఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి మే। నెల్లఁ జలింప
చూరు పని యేడ్చుచుఁ బెద్దవెంబుంను తోడ మా। తల్లి విడించి పోయెదనుఁ జావస
కామినులార కూర్మిసం।ధిల్లఁగఁ బ్రోవరే యనుచు దీనత లక్ష్మణుఁ డేగనయ్యెడన్॥గీ॥ప
గి నావ యెక్కి మొదట తల్లడపడఁ। జెరిగి కెరిగి సీత దిక్కుగనుచు। దిక్కు గలిగినీవుదిక్కు
లే దావెఁగా। తల్లి యనుచు నపలికటముఁ జేరి॥క॥ తీరనిత గనం దుండెడి। తేరెక్కి
సుమంత్రయెంత దీనత వచ్చెన్। శ్రీరామలీల మీతెడి। శ్రీరామవధూటికను చుఁ
జింతిలికొనుచున్॥క॥ వనుచుం డెనిచట సీతా। వనజాక్షియనతఁడు మరలి వచ్చునె
యనియా। యనచనిన త్రోవవలుకు ఊఁ। గనుచున్ విధి దూఱుకొనుచుఁ గటకటయ
నుచున్॥గీ॥ రమణి మఱికొంతవడి దాశరథముఁ జూచు। దరుణి మఱికొంత సేపు కేత
నముఁ జూచుఁ। గాంత మఱి మీఁద రథవరాంగంబుఁ జూచుఁ। బడఁతి మఱియుఁ దెటనుప
ట్టిబయలు చూచు॥ సీ॥ చూచి చూచి చొక్కి సొక్కి వాలి మిడుక్కి। వగలఁ బొగిలి
యూర్పు సెగల నొగిలి। దిగులు దగులఁ గుంది వగఁ జెంది బెగడొంది। యలసి సొలసి మూ
ర్ఛ లోలసి దెలసి॥ వ॥ అచ్చెలువ తన్నున్ను ముచ్చటల డుగునవ్వాడ వ్వాడమి యెఁ
డు చేసిన చెయ్వులు దలంచుకొని॥సీ॥ ఒడిమీఁద నిడుకొని యూరము పైఁ జేర్చుటచే
రిక కదిక డపారియే మొ। చెక్కు చెమ్మట చేల చెరఁగున దుడుచుట చెలిమికి నదితుదిచి
టియే మొ। పుక్కిటి తావికర్పూరవీడె మిచ్చుట యనురాగమున కదియవధియే మొ।
కోరిన పనికియ్యకొనుట దికరుణాప్రబంధమ్మునకు ఫలగ్రంథమే మొ। మోము
మోమునఁ గదియించి ముద్దుగొనుట। యదియె మోహంపువనికిఁ దీరుదలయే మొ।
యెలనగవు దేరఁ జూపులోవలికనుచుట। మేలు చిన్నెలకదిపొలిమేరయే మొ॥ వ॥ అని
దుఃఖించు నవప్రథందెలుపకా వాహో భూవిభుండింత వంచనగా వించు నెయ్యంచు విన్నన
సు వేచందంబున నందెల్పి పొ। మ్మనె హా హా డకనంచు నెంచుఁ బతిఁ బాయఁ జేసి తే దై
వమా। యనునింకెవ్వరు దిక్కు నాం దొలఁగవీ ప్రాణంబులో రాయనున్॥క॥ అమ్మాయన
నుఁ బలుకవు నా। యమ్మా యనుమా హామ్మా వీదయానిధినన్ఁ జే। కొమ్మాయనఁగల కాం
బుధి। కొమ్మాయను ఖగమ్మృగములు సుమిగొని యడలన్॥సీ॥ వనవిహారమున భూవరుఁ
డాడు నవ్వుల్ మనతఁ దలంచి కంపము వహించు। జలకేళిఁ దేలు చోఁ జెలువుం
డు గావించు పరిహాసకములెంచుఁ బరితపించు। భోజనాదుల వేళ రాజేంద్రుఁ డొనరిం
చు బహుమానములాహించు భ్రాంతి మించు। ద్యూతాదికములందు దొరయొనరింగ

నియట్లకళలంటుటగణించి కళవళించి। మేకశయ్యా విహారంబు లెంచియెంచి। ప్రాణ
యకలహాంతములవగల్ వలికివలికి। వలపుముచ్చట లెడఁజేర్చి వనరివనరి। యింతి విల
పించెఁ గలకఁతు లెల్లఁ గదియ॥ క॥ కాంతారత్నంబిటు ల। క్కాంతారమునందు వగవ
కాఫలములకచ్చెంతఁ జరియించు మునిసుతు। లంతయు విని వచ్చి చూచి యరుదందివె
నన్॥ శా॥ ఆ వాల్మీకుల చెంత కేగినతులై యయ్యా విముక్తాబ్జయా। శ్రీ వామాక్షి యొ
ధాత్రి క్రిందిగిన జేజేరాజు దేవేరియో। నా వెల్గొందుల తాంగి రోదనవనిలోన స్థిన
మై బెట్టువా। పోవంగన్గొని తెల్పవచ్చితిమి యప్పావు బోఁడిం గావందగున్॥ చ॥ అనిము
నిబాలకుల్ దెలుపఁ నమ్ముని యాదరదృష్టి నంతయుం। గని రఘురాము దేవి జనకక్షితి
పాత్మజయంచు బల్కగ్రక్కున వటుల త్యాగపాత్రగొనికొల్చుచు వెంబడి నేగుదే
రఁబా। యనిదయ నెమ్మనంబు మొనయంజని గాంగతటంబు చెంగటన్॥ చ॥ ఉడుగక
శేరుచున్న దెనమూనవిచూచ్చు లుఁగన్గొని లంకుల। నీడువక పారు నశ్రువుల వెల్లువ
లూటలేని యూర్పులుం। గడయిడరాని వంత యెడ గాంచని చెక్కిలి కేలు ధూళిబ్రుం।
గుడువడు మేనునుం గలిగి కుందెడి జానకిఁ గాంచె మౌనిమిన్॥ శా॥ చేరంబోయిన వప్పు
డింత విని యా సీతాంబుజాతాక్షియు। కారుణ్యాంబుధిన త్తపోధనమణిం గన్నీరు
లేదెక్కులన్। జాఅన్ ఔవ్వలోకింతయత్తిక వివిశ్వాసంబు నిశ్వాసము। స్నీఅన్నె
ట్టుగ నేడ్చుచుం జరణపాదద్వయంబున వ్రాలినన్॥ మ॥ యతిమూర్ధన్యుఁడు బుజ్జ
గించి వగ పేలా పుత్రి నీశోకమున్। న్నకినీభళిర యెటేఁగియుం బ్రజలనిందల్దాల్మిగుం
దింపఁగా। ధృతినీ తెంపొనరించెనింతయు మనోదృష్టిన్విచారించి వచ్చితినన్నన్నిధి
లాధినాధువలెనీ చిత్తంబులో నెంచుమా॥ చ॥ అఅహ అయోల నేవిలుచునా శ్రమదే
శమునీదె కాదెనీ। కెఅపటికంబు లేకనీకనిచ్చటనున్నతపస్వికాంతలం। దలునుది
తోపచారములొనర్పఁగలారువివేకశాలిన। ల్లుటు రెతెల్పి దైవగతిమాన్పఁగ
నెవ్వరికైనశక్యమే॥ చ॥ జనకుఁడు తండ్రి సద్గుణవిశాలుఁడు వక్ష్రరధుండు మామ
మ। జనభుజగర్వవైభవవిరాముఁడు రాముఁడు భర్త నీకునీ। వచువమధమనాను
మనిధివజ్ఞతఁ జెందకు నాధునాజ్ఞఁ జే। కొనిచరియింపు మేల వెతగుందెదవత్యాగ
ముగొమ్ము మానినీ॥ క॥ అమ్మాయారక వగవక। లెమ్మా నావనము నీకు లీలావనమా। ర
మ్మాయి వెజలములు చే। కొమ్మా నీముఖము గడిగికొమ్మా యనుచున్॥ గీ॥ అనునయించి
యత్యాగమాయమకిప్పించి। మానిమణినిజాశ్రమంబునకును। గూమితోడఁదోడు
కొనిపోయె నిర్వ్యాజ। బంధుజనులు గారె బ్రహ్మమునులు॥ క॥ సీతాపతితోనిటులఁ
బ్ర। చేతసునిహతుండు వనము చేరితననుసం। ప్రీతి మెయి నతులొనచుని। హాతా
వసనతుల(జాదిణజతలక్ష్మతిగనున్॥ ఉ॥ రాక్షసులాభిరాముఁడగు రాముసదేవిపదే

మహాధారుణి। రాజకుమారి దశరథరాజకుమారుని పెద్దకోడలి। రాజముఖిలలా
యాలరాజవసోదరిం బోలుసీ మెకుం। బూజలు సేయంగాం దగుం దపోధనకాంతలు
మీరలందఱుం॥ చ॥ చెడుగులు రావణాసురుని చే జెడబోయిన కాంతం దెచ్చియే। లెడ
సవితన్నుం బల్కినంజలించి రఘూద్వహుండీ మెచ్చఁగఁ। బెడద నెఱిఁగియున్నడిస
హించవె కానలకంపినాఁడు మీ। రెడవకయీ మెఁ బ్రోవుఁడని యింతి నివారలకప్ప
గించినఁ॥ ఉ॥ వారు మహాప్రసాదమని వామవిలోచన గారవించి యం। తారహిఁ బె
ణ్ణాశాలలకుం దోడ్కొనిపోయి యథోచితంబుగా। పారెకు వంతులూనియుపచార
ము సేయుచునుండి రంతన। క్కారుణిపండు చెందెనతికౌతుకమూరడిలెన్వధూటి
యొం॥ సీ॥ రంగారు బంగారు చెంగావులు ధరించు శృంగారవతి నారచీరలూనె। భూ
జనంబులు మెచ్చు భోజనంబులొనర్చు కమలాక్షి కందమూలములు నమలె। చంద్ర
కాంతవిశాల చంద్రశాలలనుండు జవ్వని మునిం బర్ణశాలనుండె। కురులతో శ్రీరా
ము నురముపైఁ బవళించు బాలికామణి యొంటి పవ్వళించెఁ। గన్నుసన్నలను దాంత
కాంతలాచరించు సేవలు మెచ్చని కాంచనాంగి। యొగ్గమునిముగ్ధకాంతాకృతోప
చార। విధికి నెంచ నసాధ్యంబు విధికిఁగలదె॥ ఉ॥ అక్కడ లక్ష్మణుండు నటు లాతురుఁడై
చనుచుండి త్రోవలో। న్రుక్కుచు సద్వినీతుఁడసుసూతునిఁ జూచి సుమంత్ర చూచితే।
యక్కడ నిర్మలోత్తమ ధరాత్మజ కెంతయు పార్థివచ్చెఁదా। నెక్కటినైతినంచు వె
త నెక్కడఁ బ్రాణము వీడు నొక్క దేశి॥ చ॥ అడవులఁ బెక్కు నాళ్లిడుములందివిభుం బె
డవాసి దైత్యుచేఁ। బడియొట నెవ్వరుం బడని పాట్లకులోనయి ప్రశ్రయార్థనమై। యా
డ రెడు దిచ్చఁ జొచ్చియతియత్నమున న్సుఖమింత చెందినం। గడపట జానకీపతిక్రిఁ
గా పురముం గడతేర దాయెంగా॥ మ॥ శివుకోదండము ద్రుంచె వాలి నడచెన్ జేవ
ట్రైసుగ్రీవునిం। బ్లవగశ్రేణుల నేలె త్రౌఁ అజలధిన్బంధించెఁ బౌలస్త్యునా। హవభూ
మిన్దైగటార్చె నీవనిత కైయరాక స్వయస్వామి। యట్టివధూటిం బెడవాసి నిల్వఁగఁ
గలాడే తాల్మిచిత్తంబునన్॥ క॥ జనులందఱాడుకొనియెద। రవిశదపతి సీతవిడిచె నవ
విజతావంబుననను పావముజనులదో। జనవాధునిదోగణింపు సారథియనుచున్॥ చ॥
వగచుచుం బల్కు లక్ష్మణుని వాక్కులు సారథియాలకించి కే। ల్మోగిచి వదించె నేలవె
త మోదము ఖేదముం గాలవద్ధతిం। దగులుచునుండు నెవ్వరికి దైవము ముందరఁ బౌరు
షంబు పెం। వగుసె నెపమహాత్ములెల్ల బుధులాడినమాటలు విన్మ తెల్పెదన్॥ గీ॥ ధర్మని
ధియైన మిత్రులండ్రి దశరథావనీశుఁ డొకనాఁడు నిజపురోహితునిఁ జూడఁ। దేఁచి రథ
మెక్కి సూతకృత్యంబు నేను। బూనఁగ వసిష్ఠమునివనంబునకుఁ బోయి॥ శా॥ ఆసత్రం
బున కేకవాషికమఖవ్యాసక్తిమై వచ్చిదు। ర్వాసుండుర్గుగురు చెంతనుబ్జిగనిడ్

వ్యద్వహ్నిభానద్యుతుల్ । భాసిల్లందగు వారిఁ జేరఁ జని సద్భక్తి న్నుతుల్సేసి తత్
సాన్నిధ్యంబునఁ బుచ్చుచుం గొలిచి భూపాలుండు వతీఱల్లఁగన్॥గీ॥అతిథివైతివి మా
యింటికతిథివయ్యెనచు। కందమూలాదికములు వేడ్క-లనొసంగి । తాము సంభుజించి
యమ్మునుల్ తగినమాటలాడుచు వసింపన వసరంబరసి విభుఁడు॥క॥ అలదుర్వాసో
మునికిం జలి చేసి మహాత్మ రామచంద్రుం డెన్నాళ్లిలయేలుఁ గొడుకు లెందఱు।గలి
గెదరాయన ప్రమాణగతి యెయ్యది కోనా॥గీ॥అతనితమ్ములబ్రతుకెట్టిదకటావంశ।ము
వని నెంజాకవర్తించునన్నఘచరిత। యూనతీఁదగు నింతయు ననినఁ గరుణ।పొడమి మీఁ
తండ్రి కయ్యత్రిపుత్రుఁ డనియె॥క॥ అనఘా నీతనయాగ్రణి।వినుమీ ధరఁ బదునొకం
డు వేలేండ్లేలున్। మును లెంచఁ బెక్కు-యాగము। లొనరించుం బిదపఁ బుత్రయుగ్మ
మ్ముఁ గాంచున్॥క॥అందగ్రసుతున యోధ్యకుఁ । బొందుగఁ బతిఁ జేయనాప్తబుధ
మంత్రిసహా।వృందముతో నానందముఁ। బొందుచుఁ దుది బ్రహ్మలోకమునకుం
బోవున్॥ గీ॥ కొదువము గురుపుత్రకులకిర్వురికి పురు।పుత్రులొదవి యన్యభూము
లేలఁ।గలరు పెద్దకాలమిలనిల్చు నిత్కోవ। వంశమింక నెక్కు-వాత్లవినుము॥మ॥ధ
రణీజం బెడ వాసి రాము వనభూధ్యటుం డుపెక్కేండ్లుత । ద్విరహంబొందెడికార
ణంబుగలదా వృత్తాంతమేమంటివా।పరిపాటిన్వినిపింతు విన్ము దివిజుల్ భంగించినం
దైత్యులాతురులై మునాభృగుపత్నిం జుబ్బుఁ జొర నెంతో మామిఁ నకాంతయున్॥
గీ॥ వారికభయమిచ్చి వైరుల వారింప । నసురవైరి చేరి యప్పురంధ్రి।శిరము చక్ర
ధారఁ ఛేదించి దైత్యుల। సంహరింప భృగువు చాలఁ గినిసి॥ఉ॥ దేవుఁడవంచు నిన్ను విను
తింపుదు రందఱు నింత క్రూరత। స్త్రీవధ యెట్లు చేసితివి శ్రీధర యీకొలచెందకుం
డినం । బోవు నెమానవత్వమున భూమి నినీవిఁకఁ బుట్టియాత్మపా।త్నీ విరహార్తి నొందు
రుమ నేకదినంబు లటంచుఁ దిట్టినన్॥క॥ హరికిచ్చినయా శాపము । పొర సెనతవిమర
లఋషుల బోధలన తఁడా।హరిఁ బొగడి మాన్పె శాపము। హరికథలెట్లైన మేలెయ
దియేలన్నృపా॥క॥ఆభృగుశాపము వారిజ।నాభుఁడు వహియించి నీకు నందనుఁడయ్యె।
నీభాగ్యమెంచఁదగు నెవ్వ। రాభూవర రాముఁ డొందుఁదత్ఫలమింకన్॥క॥హరికై
నహరున కైనం। బరమేష్ఠికినైన విప్రభావలుతోఁ ప్రియం।దరమగు నేయని లీలా । హ
రుఁడమ్ముని దెలుపన్నృపతియద్భుతమందెన్॥గీ॥ఈరహస్యంబు పురిఁ జేరు నెడ నృపా
లుఁ। డానతిచ్చిన నేవింటిన ంతెకాని। యెవ్వరు నెఱుంగరీ వార్త నిపుడు సౌఖుల నన
ఘ దెల్పితివి దినిల్పు మాత్మయందు॥ చ॥ కతిపయవర్షముల్ చనినఁ గార్యములన్ని
యుఁ దీర్చి రామభూ। పతి మిము మున్న గాఁ బనిచి బ్రహ్మపదంబున కేగు సీతకై । వెత
వని లేవనర్ ధృతిమావే సుకయ్యాన్వహియించి లక్ష్మణుం।డతని నుకింపుచుం జనిరయం

బున గోడు డెందఁ జేరె నాఁటికిన్ ॥ ❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁❁

క॥ మఱునాఁ డరుణోదయమున। నరదము సూతుండు దెచ్చె నతఁ డెక్కి మహోత్క్వర
మధ్యాహ్నములోపల। నురువిపినాభ్యంతరమునకు రథ్యము నరిగెన్ ॥ వ॥ చని
దీవాసమం దైపురద్వారంబు సొచ్చి యచ్చట నెవ్వరిం జూడక తలవంచికొని రాజ
మార్గంబునఁ జనుచున్న శోకదైన్యంబు సకల జనులానన శూన్యంబైన రథంబునుం గనుంగొని
పురజనులు గుంపులు గూడుకొని యిదియేమి యేకాకిని యున్న దిదియేమి యసంబై తోఁచుచు
న్నది చూడుండని గుసగుసలం బోవువారు నింతలేసి సంచారచ్ఛేదంబులు మన
యారి పుణ్యాత్ముల వలన నేకదా యయ్యె నింక నెన్నోరు వెట్టుకొని మాటలాడుదము
ను వారు నింతమాత్రంబునకే రాజు భూకాంతుం డింత సాహసంబు సేయవచ్చునే
యను వారు నిట్టి సాహసంబు చేయుటకున్న నిమ్మహాపవాదంబు భూపాలుం డేవగిదిం
బాపుకొనఁ జాలునను వారు నట్టిరట్టు వినినప్పుడె చెట్టుపడి పుట్టిన కోపంబు పట్టఁజా
లక పాపపుణ్యంబులు కట్టడి ప్రజమీఁదం బెట్టి వట్టి భ్రముండిట్టి బెట్టిదంపు పని సేసెన
తని నిట్టట్టనఁ గూడ దేమను వారును నెఱుకమాలి మొఱకుతనంబుతో నట్టి వరమపతి
వ్రతం బలికిన వారు చల్లగా బ్రతికెదరను వారును వీరి బ్రతుకు బంగారమయ్యె ని
వ్వడు బంగారువంటి కాపురంబు విడిచి యాశ్చర్యంగారవతి కాఁ జడవులం బడి బడలిక
తో నడలుచున్నది గదా యను వారును బూవిన తంగేడువలె సింగారించిన రథంబువ
లెఁ గన్నుల పండువగు నిండుచూలాలి నడవుల పాలు చేసి తాళవచ్చునే మనజనపా
లుం డేలాగు తాల్మి బాల్చి నిల్చినవాఁడో యను వారును నిందు వేపురుగలిగి దిక్కు లే
ని దానివలెఁ గానలం బడి తల్లి యెంత సంతాపించెదవో యని సీతాకాంతం దలంచు
కొని దుఃఖించు వారును నై పమాయి యిటువంటి యుగచాట్లు వగవారికై నందగవు మమీ
యని కన్నీరు నించు వారును నై పలుచందంబులం బలుక నాలకింపుచు నేనుంగు మొగ
సాలకడ రథంబు డిగ్గి సుమంత్రుఁ డిసగౌరవంబుగా నింటికేంబని నీ నట్టడవులలో మీ
పట్టంపు దేవిని విడిచి పెట్టి వచ్చితినని యీగొట్టు మాట దిట్టతనంబుతో సభ వెలిం జేరి
యింక నెట్లు విన్నవంబు సేయుదు దైన్యరసంబునకు సదనంబగు శ్రీరామదేవుని వద
నంబుఁ జూచి యేచందంబునఁ జాలుదునను తహతహతో విన్నయై కొన్ని కక్ష్యాంత
రంబులు గడచి రాయంచ లేని కొలంకువలె పల్లంబు లేని పెట్టెయవలెఁ బద్మంబు లేని
కొలంకువలెఁ జంద్రకళ లేని గగనంబువలె సరస్వతి లేని ముఖంబువలె రామభక్తి లే
ని చిత్తంబువలె సుప్రకృతి లేని నంపుటవలెఁ గీర్తి లేని బ్రతుకువలె వార్త లేని కవిత్వం
బువలెఁ గాంతి లేని యద్దంబువలె శాంతి లేని తపంబువలె శాఖ లేని చెట్టువలె రేఖ లే
ని బొమ్మదివలె నేక విభవంబులు గలిగియు జనకనందన లేనందునఁ జిన్నవోయి జిగి వి

న్న నైయున్న యన్నగరు ప్రవేశించి తదీయగృహాభ్యంతరంబున॥సీ॥ ఏకతంబునఁ
దొల్లి యింతి వల్కిన కూర్మి వల్కులు వాత్రుచ్చి పవనిపినవి। ప్రజలమిథ్యానిందఁ
బాటించి వడి నెంత తెగువ సేసితి నంచుఁ బొగిలి పొగిలి। యీమాట సౌమిత్రి యెఱిఁ
గింప సతి యేమి యయ్యెనో వని నంచు నడరి యడరి। ప్రాణేశ్వరినిఁ బాసి ప్రాణం
బులెఁక మేన నిలుచునే యని భీతిఁ గలఁగి కలఁగి। యేసుఖము నింక నేల నియెంచి యెంచి।
నేత్రముల శోకబాష్పములు నించి నించి। సొరిగి వలుమాఱుఁ బాన్పుపై నొఱగి యొ
ఱగి। యలయు విభుఁ జూచి లక్ష్మణుం డాతుఁ డగుచు ॥క॥ చేరి తమ యన్న పా
దాం।భోరుహముల వ్రాలి యశ్రుపూరము లెత్తై।వా అనడలంగ ధృతిసెడి। యా
రఘువరుఁడ తని మస్తము శ్రులముంచెన్॥ ఉ॥ ఆయెడ లక్ష్మణుండు హృదయంబున
ధైర్యము వెంచి చూచి భూ।నాయకచంద్రు దీనవదనంబున సాశ్రు నిరీక్షణావళుల్।
డాయఁగఁ జేసి దేవర యలంఘ్యత రాజ్ఞ వహించి సీతఁ గొం।పోయి సురావగాతట
తపోవనభూములఁ డించి వచ్చితిన్॥ఉ॥ ఆవెత లెన్ని యైనఁ గల వర్కకులాధిప దాఁటవ
చ్చునే।దైవగతుల్ శరీరికి సదా కల దే సుఖమాత్రిఁ జెందినం।బోవునె వచ్చు నావద
లు పుట్టి లయించుట కూడి పాయుటల్।జీవులకున్ స్వభావములు చిన్మయమూర్తి వి
నీ వెఱుంగవే॥ చ॥ వగచుట పాడిగాదు మిము వంటి మహాత్ములకాత్మతత్త్వమున్।ద
గిలి తలంచి చూచినఁ బృథగ్విధమెయ్యది సచ్చిదాత్మకం।బగు పరమాత్మ వీవు జగము
త్తయు నీవు దలంపనయ్యొ నా।దిగురుఁడవై ననీకు నుపదేశము నే నొనరించు వాఁడనే॥
చ॥ అవనిజలాగ్నివాయుగగనాత్మకమైన ప్రపంచమంతయు। న్వివిధచరాచరా
వళులు నీవయి నిండి వెలుంగుచుండఁగా। నవనిజ యెందుఁ బోయిన దియయ్యె భవ
ద్వ్యతిరిక్తమైనవ।స్తువు ప్రకటియన్న దేమియుపు చూపునఁ జూచి తలంక నేటికిన్॥ చ॥
అతులత మిమ్మెఱింగిన మహాత్ములె పుత్రకళత్రమిత్రవ।ర్గములయి మోహమం
శక విరక్తి వహింపఁగ మీకుఁ జెల్లునే। భ్రమగొని వందురందరుఁ బాసి ధరావరి
పాలనంబు సే।యుమటచె రాముఁడంచు ననరా ప్రజలాశ్రితరక్షణోత్సుకా॥మ॥అ
నిబోధింపఁగ లంక దేరి రఘువంశాంభోధిచంద్రుం డుత।మ్ముని నెమ్మోము ప్రసన్న
దృష్టిగని సమ్మోదంబు వాటిల్లనీ। యనవద్యోక్తిహజారమున్ దొరసియున్నా నా
ల్గునాళ్ల య్యొభూ।జనసంరక్షణ మెల్లికైన ఘటియించం బోదగు న్వేడుకన్॥వ॥ అ
నియానతిచ్చి యచ్చండాంశువంశమండనుండు వేఁడియు ననుంగుతమ్మునింగనుం
గొని యిట్లనియె॥ మ॥ సుజనానీకముఁ బ్రోచుచుం గుజనులన్ శోధించి దండింపుచుం।
బ్రజలాయామెడఁ దెల్పు విన్నపములొప్పవ్వించు భూపాలనం। బుజనాధీశుఁడొ
నర్చి కీర్తి గన్న యదమూనొప్పగ ప్రమత్తాత్ముఁడై।నజన్నుల్విట్టు దురీక్ష్పటన్నిరయసంత ప్రాం

గుఁడౌ నచ్చటన్॥ క॥ ఇలఁ దేఁడుసుకృతి నడచును। బలుపఁ బులోవలి నెయ్యెుఁడి ప్రజ
విన్నపము౦। దెలియవినఁ డేనిఁ గీడగుఁ। గలదీ యర్థమున కొక్క కథ వినుమనఘా॥
చ॥ నృగుఁడను రాజు తొల్లి యతినిర్మలకీర్తియు బ్రాహ్మణప్రియుఁ। డగణితవిక్ర
మోన్నతుఁడ హంకృతిహీనుఁడు సత్యవాదినాఁ। బొగడఁగ కెక్కె రత్నచయభూ
షణభూషితలై సవత్సలై। తగుబహుధేనులన్ దినము దానము సేయు మహీసురా
ళికిన్॥ వ॥ అతఁడొక పుణ్యకాలమున నప్పుదసంఖ్యల మించునై చికి। ప్రతిసదక్షిణా
కముగ బ్రాహ్మణకోటుల కిచ్చుచోట వ। ప్రతుఁడగు నొక్కవిప్రుని సవత్సక ధేను
వనేక ధేనువులం గలిసినట రానెఱుంగ కొక త్ర్యాసురుఁ బిల్చి నృపాలుఁ డిచ్చినన్॥ క॥ దా
నము గొని యతఁ డేగిన। ధేనువు గలవిప్రుఁ డాత్మ ధేనువు నెంచన్। గానక బహుది
వసంబులు దీనుండై వెదకె నెల్ల దేశములందున్॥ గీ॥ గోత్రఁ గలగోత్రలం జెల్ల
గోవు వెదకి। గాత్రములయం గనఁ డంతఁ గనకలాఖ్య। దేశమున కేగి యందొక్క
ద్విజుని యింట। మూడతో నున్నతన ద్రోణదుఘను గాంచె॥ క॥ కాంచి హర్షించి శబ
లీ। యెంచుం బిలుచుటయు నొడయఁడు రుదెంచినవాఁ। డంచు నదిమూడతోఁ జను। దెం
చితనువు మాఱొక్కనం గద్విజుఁ డింపొదవన్॥ క॥ తన ధేనువు తనుఁ జేరను। బనివేమె
వ్వారికి నను చుంబడవడి వెంటఁ। జను దెంచు నావు దోకొని। చన దానము వట్టినట్టి త్ర్యా
సురుఁడులుకన్॥ మ॥ తను నేనాయిలు సొచ్చి నా మొదవు నుద్దండంబుతోఁ గొంచుఁ బో
అఁగఁ జోరత్వము గాక యిత్తెఱఁగు ధీరత్వంబె యెంచ ద్ధతి। న్నిగవీడ న్వేను చక్కఁ పిం
జపదలం జేవట్లకు న్వచ్చిన। న్నగి యావిప్రుఁడు వెఱ్ఱి యన్యథనమై సన్నేను గైకొం
దునే॥ క॥ నా మొదవిది నిక్కవముగ। నేమందలఁ గలసి తప్పి యిటఁ జేరినదో। యీ
మొదవుఁ గానక యొయియా। సీమంత యుఁ దిరిగి యలతఁ జెందితి నని నన్॥ ఉ॥ ఇచ్చిన యా
ట్టి దాతనృగుఁడీ మొదవుం గయికొన్నవాఁడ నే। నిచ్చట నేవచించెదవె యీయన్య
తోక్తులు రాజు చెంతకుం। జెచ్చెర రమ్ము చూతమని చేకొని నాతఁడు వల్కఁ గాదనన్।
వచ్చు నెయట్టులైనన నివచ్చెనతండును గోసమేతుఁడై॥ గీ॥ వచ్చి పెక్కువాళ్లు వ
సుధేశువాకిలి। గాచియతని సమ్ముఖంబు లేమి। రోసి ద్విజులు నృగుని మూసర వెల్లినై।
పుట్టుమనుచుఁ దిట్టి పోయిరనఘ॥ శా॥ ఆశాపం బున్నృగావనీశునకు బాహ్యద్వారగు
ల్ దెల్పనెం। శోకించి నిజాశ్రితా ప్తహితమంత్రి శ్రేణికవ్య గ్రసం। శాశఁ బొద్వి
జశాపము న్నొడివి వేగంబుట్టు సర్వత్రమా। ధీశుం జేసినయానయాఁబులు హితో
క్తిం దెల్పి ధైర్యంబునన్॥ చ॥ వలియను నుంచు నెండయును వానయు గాలియుఁ జేర
నీనిబ। ల్కలుగటు చేయఁబంచి యదికన్పడకుండఁగఁ బుట్టలుం బొద। ల్బలువుగ సం
ఘటింపుఁడని శల్కని జాత్కృకి డింపడి చొప్పియెం। దలయుచునున్న వాఁడిపుడు [illegible]

గుండూసరవెల్లి రూపునన్ ॥౨౫॥ కావున మత్తుండ సుస్వరుఁ| దాశిథమున దానిఁ జెంప
ననఘా నిమిత్తా! భూవరుఁడును గురుశాపము| చేవ నరుటను త్తర్వృత్తిఁ జెందియుఁ గా
ద్యేక॥ ఆకథ యెట్టులన్న వినుమాదియుగంబున సూర్యవంశజుం| డై కొమరొందు
చుండు నిమియన్జనవాథ వసుంధరాత్రుశి| ఆకుశలుండ తండురహిఁ గౌతమమౌని వ
నంబు చెంతలో| కైకము సోహరంబగు మహాపురి యొండొనరించి దానికిన్॥ గీ॥ వ
ల్లు సౌధవిజిత వైజయంతముగాన| వైజయంతమనెడి వరసమాఖ్య| యమరఁ జేసి
యచట నమరనాథునిఁ బోలి| యవని నేలుచుండి యాఘనుండు॥ క॥ గురునిభుఁ డనఁ
దగు తనకుల| గురు నింగని యొక్కనాఁడు గురుమతి నేన| ధ్వర మొకటి సేయఁ బూని
తిఁ| గరుణన్మీరది వహించి కడ తేర్పుఁడనన్॥ ఉ॥ ఆర్యశిఖావతంస నను తెఁడాతని కిట్లను
నన్నము న్నెయయ| ధ్వర్యతకున్ వరించె మఖవంతుఁడు రన్నఁ మైన ఘామిఖ్య| ద్వర్య
భవన్మఖంబునకు వచ్చెదఁ బాలుమటంచుఁ బోయినం| గ్రౌర్యముతో న్నపాలకుఁడు
గౌతమమౌని వరించి చెచ్చెరన్॥ శా॥ భృగ్వత్రిచ్యవనాదులైన ఋషులం బిల్పిం
చి ప్రార్థించి ఋత్విగ్వర్గంబుగ వారి జేకొని తజాదేశా ప్రిశీలాచల| ప్రాగ్వి
శ్వంభర యజ్ఞశాలద గళుంభత్సంపదం దందరా| ఘస్వంశాగ్రణి దీక్షఁ సత్త్రము
జగంబుల్మెచ్చఁ జేసెన్ రహిన్॥ గీ॥ అయిదు వేలయేఁడు లడిగినవారికి| లేదనాక వర
మణిమయాల| భూషణాన్నదానములఁ దృప్తిగావించె| నతని కలిమిఁ బొగడ నలవియ
గునె॥ ఉ॥ అంతము న్నెయిం ప్రమఖమైనఁ దదర్పితుఁడై యరుంధతీ| కాంతుఁడు
వచ్చి యంతయును గన్గొని నన్ను గురున్ త్యజించి దు| శ్చింతను నొక్కవిప్రునిఁ జేసి
కొనెన్ని మివీని కండక్రొ| వ్వంతయు నేఁడడంతు నని యల్కను వాకిటఁ గాచి యు
న్నెడన్॥ గీ॥ బడలి వగలు వాకవవలించి నిమియంత| పురమునందు నిదుర వోవుచుండె|
నెఱుఁగఁ డవ్వసిష్ఠుఁడే తెంచి కాచుట| యిలఁ బ్రమత్తజనుల కెఱుక గలదె॥ వ॥ ఇ
ట్లు మహాత్మా మాత్రకువసిష్ఠముని వాకిలి గాచి రాకయుం| దుటకు సహింపక కా
యజతనూజుఁడు గాయజు మేనడంచు ధూ| ర్జటివలె మండిన ద్విజన్ముఁడు చేసి
యుఁ జెంతఁ జేరఁడే| కుటిలుఁడు వీఁడనంగుఁడయి క్రమ్మరుఁ గాకని శాపమిచ్చినన్॥
ఉ॥ ఆయన శాపమెట్టిదొ నృపాగ్రణి కాయము వీడెనప్పుడే| కాయము కంటె ముం
దుకడ గాఁజనె నిద్రయు నవ్విధంబు భూ| నాయకుఁ డాత్మలోఁ దెలిసి నన్న వృథా శ
పియించి నాతఁడుం| గాయము బాసి గాసివడుగాక నిక్రమ్మఱ శాపమిచ్చినన్॥ క॥ ఇ
త రేతర శాపోక్తుల| యతియును నృపతియును విదేహులై రవ్వడుదుః| ఖితుఁడై వసిష్ఠ
ముని శత|ధృతికడకుం బోయి తన్ను దెలిపికొని యనన్॥ సు॥ ఇమి శాపంబున స్థూల
దేహము డఁగె న్నే మాత్మ దేహంబుతో| నమరారాధ్య భవత్పదాబ్జములు డాయ

స్వచ్ఛితికాస్థూలదేహముఁ బ్రాపించును పాయ మేమియుఁ గనెం జావిచ్ఛవింతు దగా
యా! సముఖత్వంబున నా సతియ్యుఁ దగు నంచు నాదీనుఁడై వేఁడినన్॥ క॥ వర షిష్టివ
లి కెమిత్రా! వరుణుల తేజంబు సొచ్చి వారలవలనన్ ధరనీవ రౌరా నిజుఁడవై। ధరి
యింపుము దేహము నుచుఁ బనిచిన నలఁదుర్॥ ఉ॥ ఆవిధి యానతిచ్చిన క్రియ న్వరుణాల
యమొందెనందమి! త్రావరుణుల్పరాధిగటధారుణిఁ గ్రమ్మరుచుండి యొక్కఁ-
లీలావనవీధినూర్వశి మెలంగుటఁ గన్గొనిరందమిత్రుపై। నావగలాడి చూపులాల
యసందమి నాతఁడు మన్మథార్తుఁడై॥ గీ॥ చానఁ గదిసినంతఁ జలికుధాతువు జాఱినది
గ్రహించి ఘటమునందుడించి! వరుణు చెంత మెలఁగ వరుణుఁడు కామించి! సంభ్రమిం
చికదియు సకియుపలికె॥ క॥ మిత్రుఁడు వరించెఁ దొలుతఁ గ! శత్రము గా నింక నీరుల
క్షింపుటకుం! బాత్రము గనే నిమాటుక! గాత్రము దిలకించి సుఖముగాఁ గొనుఁడనినన్॥
గీ॥ దానితిన్న నినను వల్కు దానిఁ బల్కు। దాని యొయ్యారమును మెచ్చి తాల్మి నిలు
వ లేక వరుణుండుఁ గూడ స్ఖలించె దేజ! మదియు మును వటిఘటమునం దెయిత్తివయుం
చె॥ ఉ॥ అందులకల్గి మిత్రుఁడతివాననుముందరఁ జెందియుండియు। న్నిందకు దాల్చి
యవ్వరుణునింగదియం జననీ కథమగా మే! యిందునభూమియం దెవసియించి పురూ
రవు భార్యవై సడిం। బొందుమటంచుఁ దిట్టె ఘటిఁ బుట్టిరగస్త్య వసిష్ఠులిర్వురున్॥
క॥ చనియెనగస్త్యుఁడు తపమున! కినవంశాంభోధి చంద్రుఁ డిక్ష్వాకుఁడు దో! కొని వ
చ్చె నవ్వసిష్ఠునిఁ! దన కెవ్వటివలెం బురోహితత్వ మొనర్పన్॥ వ॥ ఇదివసిష్ఠజన్మ ప్రకా
రంబింక నిమి రాజవృత్తాంతంబు దెల్పెద వినుమని రామభూకాంతుం దూమిశా
కాంతునకిట్లనియె॥ మ॥ నిమిదేహంబు మణీమయాభరణవస్త్రస్రఙ్మాల్యాను
లేపములన్ మానుల లంకరించి దయతో నయ్యాగశేషంబు పూ! ణముగావింపని
జాంశముల్గొనుట నానందించి బృందారకుల్। సుమియై పల్కిరి ముక్తదేహుఁడగు
నాతఁ డోణీశ మూర్ధన్యుతోన్॥ మ॥ నిమిరాజేంద్ర నిరంతరాయదశఁ జెందన్నీ సుఖం
బాత్మభాగములందు ప్తులమైతి మిందఱ మునింకం గోరుమే కోర్కియైన్! నమదం
బొందఁగ నీకొసంగెదమటన్నం బ్రాణిసంఘంబు నే!త్రములన్ నిచ్చలు నిల్వ నిండ
నియె నాతండిచ్చిరద్దేవతల్॥ క॥ నిమిని ల్చుటఁగ మి తెప్పలు। నిమిషములన్ ఖ్యాతిఁ
జెందె నిమి దేహమునం! యముల మరల్మథియింపఁగ! నమితగుణాకరుఁడు జనకుఁ డచ్చ
టఁ బొడమెన్॥ గీ॥ వీతదేహ ముద్భవించిన నెలవాటఁ! నతఁడు దగు విదేహుఁడనెడు
పేర! మథన జాతుఁడగుట మిథియనవఁ జెల్లెనతని ప్రోలు మిథిలయనఁగఁ దనరె॥ మ॥
అనినన్ లక్ష్మణుఁడద్భుతంబొదవ రామాధీశునీక్షించి దే!వనిమిత్మావతి సత్యధర్మా
కరుణావర్ధిష్ణుఁడ య్యెన్నసి। పూనపుం గ్రమ్మఱ శాపము చ్చెతనమయె చొచ్చెఁగన్నుఁ

బొంకెదఁ జే। తనకుం గోపము చెల్లునె యనిన సీతానాయకు డిట్లనున్॥ ఉ॥ అంతర
వైరిగాదె యనమా పెనుకోపము తద్వముక్తుఁడై। శాంతి వహింప నెక్కనికి శక్యమె
తొల్లి యయాతి ధారుణీ। కాంతునకింత చెల్లినది ఖ్యాతి వహించిన యమ్మహాత్మువృ।
త్తాంతము కొంత దెల్పెదఁ బ్రియంబున నయ్య వినుమంచు నిట్లనున్॥ ఉ॥ ఆతతనీతి మిం
చు నహుషాధిపసూతి ప్రభాకరప్రభ। జ్యోతి కృతాధ్వర త్రిదశహూతి వరీతి గుణా
తిమానిత। ఖ్యాతి ధరాభరక్షణ చణాంచిత హేతి మహావిభూతి స। ద్వ్రాత వినీతి బం
ధుశివజాతి యయాతి జితాభియాతియై॥ క॥ వృషపర్వాభిధ దివిజ। ద్విషదగ్రణి పు
త్రి దైత్యదేశికపుత్రిన్। వృషభార్యతులితుఁ డతఁ డలిత। వృషపర్వుఁ డతండు రాఁ బరి
ణయమయ్యెన్॥ గీ॥ మేదినీభర్త తొలుత శర్మిష్ఠవలనఁ। బూరు సితకీర్తిఁ గంగాం
బుపూరుఁ గనియె। యానకలహంసియగు దేవయానవలన। నవ్వెనుక శత్రుభయ
దుని యదునిఁ గనియె॥ చ॥ దయ వృషపర్వపుత్రి యెడఁ దద్దయు నుంచి యయాతి భార్గ
వి। ప్రియసుత నాదరింపక చరింపఁ జూడుండదిచూచి తల్లికిం। తయు నెగపోసి రోసమె
డఁదారొక్కనఁ జేసిన నా మెకుండబు। ద్ధియయి గురుం దలంప నరుదెంచె భృగూద్వ
హుఁ డుజ్జ్వలద్యుతిన్॥ క॥ అరుదెంచి యతఁడు సుతదన। చరణాంబురుహంబులశ్రుజ
లములఁ గడుగన్। వెరగందిపోలఁ దల్లీ। వరితాపనుఁ జెందెదనుచుఁ బలుమఱు నడుగన్॥
ఉ॥ కన్నులనీరు చెక్కులను గాల్వలు గట్టఁగ బుత్రి వెక్కెనా। యన్నకు యేమి తె
ల్పెద యయాతి సహా వృషపర్వు కూఁతురిన్। న్నన్నసేయఁగా నియొక నాఁడును న
న్నుఁ దలంపఁ డింతయు। స్వన్నపమాచరించి నిను వీడ్కొని మేను ద్యజింప నెంచితిన్॥
వతి సవతిఁ గూడుకొనియుఁ। కతి సేసిన బ్రతుకు కంటె మగువకు మేలౌ। మతిఁ దలవజ
లవిషానల। గతులన్ మృతిఁ జెందు మనుచుఁ గాంచుట లనినన్॥ మ॥ తనపుత్రిం గరుణించి
మానుమికఁ శంతాపంబు మాతల్లి యో। వనగర్వంబున నిన్నుఁ గైకొనని భూపబ్రా
యోధుఁ డింతటం। గనుఁ గాకెంత యువృద్ధభావమును చుం గావ్యుండు శాపించి పో।
యినజీర్ణాంచియు వాఁడు పైన లుకఁ డయ్యెన్ రాజుసామాన్యుఁడే॥ మ॥ జరతత్వం బి
టులన్ వహించి శివంశ స్వామి భోగస్పృహా। పరుఁడై జవ్వనము గ్ర పుత్రుఁ డొసఁ
గం బ్రాపించి పెక్కేఁడులి। ద్దరు దేవేరులతో సుఖించి ప్రజలన్ ధర్మస్థితిం బ్రోచి
య। ధ్వరముల్ సేసి ధనార్థులన్ మనిచి యంతం దృప్తి వాటిల్లినన్॥ క॥ తనముదిమి తా
ను గొని జ। వ్వనము కుమారునకొసంగి వానిన్ జనపా। లన ఖేలన లోలునిఁ గాఁ। బొనరిచి
యానుకృతి చనెఁ దపోవనమునకున్॥ గీ॥ యదుఁడు తండ్రిమాట కెదురాడి యతనిశా।
పమున రాజ్యభరణ విముఖుఁ డయ్యెఁ। గ్రూర సంతతులకు గురుఁ డయ్యెఁ బితృనింద।
చేయువాఁడు కీడుఁ జెందఁ డటరదె॥ క॥ పూరుఁడు గురుభక్తిఁ జేకొని। ధీరుండై కీర్తిఁ గని

ప్రతిష్ఠానపురీ। ధారుండై యుండఁ గులో। ద్ధారుండై భూమిఁ జేలెదండ్రి తెలుఁగు
నఁ॥ ఉ॥ గాత్రము బాయుమంచు గురుఁ గ్రమ్మఱఁ దిట్టితిఁ దుశ్చ్యవవ్యథా। పాత్రము సన
మ్మఁడఁ దమ్యోనిమి భాగ్యపుఁ గ్రమ్మఱఁ దిట్ట నోపియుం। పుత్రి యథఁ బ్రమాదిగ
ణశాలి యయాతి శమించెఁ గ్రమ్మఱం। ధాత్రి యనేలె సౌఖ్యమయాతన్వీలసిల్లెను
తింపఁ జెల్ల దే॥ క॥ అని యివి మొదలయిన పురా। కనపుణ్యశ్లోకకథలు తనతమ్మునికిం। వి
నిపించుచు దినశేషం। బును రాత్రియుఁ గడపె రామభూవరుఁ డెలమిన్॥ ******

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ॥ విద్యోతితశవంశనలినీవినరాజనరాజయాస్పృహా। ద్విద్యవమచ్ఛటాన
లదుర్దీనవిలోకవిలోకభూపరి। ప్రాద్యశుద్ధబుద్ధిగృహవతీసభోగనభోగధా
రుణీ। రుద్ధృతకేళికావనగురుక్రమసారమసారవిగ్రహా॥ క॥ కాళిందీహ్రదలోలువ।
కాళియఫణిరంగనటనఘననావేళా। వేలాతిగమద్భుజంగమ। బాలాగంస్తవనలో
లపావనశీలా॥ మత్తకోకిల॥ నారదాదిమునీంద్రచాతకవారదాభశరీరసం। సార
పారసగర్వనిర్వాతిసారపారసకాంతిబృం। దారకాహితబోధయాధవిదార
కాశుగవారనీ। హారపారదశారదాహారహారమాండుయశోవిధీ॥ *********

గద్య ✽ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచ
తుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనా
భివర్ణితోదీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీ
విలాసధురంధరధరాధిపసభాంతరస్తవనీయనయకళాయౌగంధరబం
ధురమనీషావిశేషమంథానవసుంధరాధరశోధితగణితశాస్త్రర
త్నాకరవినయాదిగుణరత్నాకర కంకంటివంశపయఃపారా
వారపరిపూర్ణరాకాసుధాకరాప్పయామాత్యసంక్రం
దననందనవిజ్ఞానవిభవవిజితసనందనవిష్ణుమాయావి
లాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణతాని
ధానపాపరాజప్రధానప్రణీతంబయినశ్రీ
మదుత్తరరామాయణంబనుమహాకా
వ్యంబునందుషష్ఠాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము - సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీలలితమిత్రవిందా। బాలాక్ష్యదళోరునిహితపదపంకజభ్రా లోల
లోచనాకచ।కేలితనవహేమదామకితపవిరామా॥ గీ॥ అవధరింపుము రామచంద్రా
వనీంద్ర। పర్యుఁడీరీతినవ్విభావరిఁ గ్రమించి। కాల్యమున లేచి సంధ్యాదికములు దీర్చి॥
కొలువుసింగారమైనభాస్థలికిఁ బోయి॥ సీ॥ భరతాదిసోదరుల్ ప్రణతులైయటఁ గొల్చి
కనుసన్నఁబనిచినవనులానర్పఁ। బ్రేమమీఱ వసిష్ఠవామదేవాదికుల్ మొనసి యా
శీర్వాదములు ఘటింప। స్వామి వరామహేచ్ఛరిక హెచ్చరికంచు సారెఁ గంచుకులు
హెచ్చరిక దెలుప। మంత్రిలాశ్రితులు సామంతాగ్రిమ లెడనెడ నెలమితోఁ బొడఁగ
నికొలువు సేయఁగ ముఖుకొనిమన్నె దొరలు ఆడిగములు సలుప। హైమసింహాసనం
బుపైన నధివసించి। యుదయగిరినిల్చు హొద్దుతో నుద్దియగుచుఁ। బెద్దకొలువుండె దశర
థు పెద్దకొడుకు॥ గీ॥ ఇవ్విధంబునఁ గొలువుండి యినకులుండు। మ్రోలనిలుచున్నలక్ష్మ
ణుమోముఁ జూచి। యీవు మొగసాలకేగి యందెవ్వరేని। యనవిగలదన్నఁ దోడితెమ్మ
నుచుఁ బలుక॥ చ॥ అతఁడు మహాప్రసాదమని యప్పుడె వాకిటికేగు దెంచి యం
దతినిబిడంబుగా నిలిచినట్టి ప్రజం గని రామధారుణీ। పతి యవుడానతిచ్చిన సుభా
షితముం దయతోఁడ దెల్పినన్। క్షితిజను లెల్ల నాయనకుఁ జేతులు మోడ్చి వచించి
రింపుగన్॥ గీ॥ చంద్రుఁబోలిన శ్రీరామచంద్రు మోము। గన్నులను జూడఁ గోరు
టొక్కటి యకాక। యనఘ పరిపూర్ణకాములమైన మేము। విన్నవము చేయుమ
నవి యేమున్న దిప్పుడు॥ సీ॥ భద్రేభములయందె పాయనిమదవృత్తి మధుకరా
వలియందె మలినగుణము। చంచలాలతయందె చంచలభావంబు చెలులనెన్నడలం
దె యలసగరిమ। మిథునసంగతులందె మించుబంధము లెల్ల నలయర్ధచంద్రు
నియందె కొంకత। కడిఁది పుట్టలయందె ఘనతరాహిభయంబు లవరపక్షపు రాత్రు
లందె తమము। ప్రతివాదులయందె తేరని ప్రదోష। మాత్మవిదుల సమాధులయం
దె మఱుపు। గాని మఱియెందు వెదకియుఁ గానమయ్య। రఘుకులస్వామి పాలించు
రాజ్యమునను॥ సీ॥ కాననంబులయందె కాదుగా సుమసౌవిలాససంపదవ్రజ
లకును గలదు। గంధసారమునందె కాదుగా సంతతామోదంబు భూజనముకుఁ గ
లదు। గగనాంతరమునందె కాదుగా ఘనలక్ష్మి యలుచుగాఁ బౌరసంతతికిఁ గలదు।

కనకాంబరములందె కామగామసుగుణ సందోహ ప్రజానుమలకుఁ గలదు । కలిత
విక్రమధామమక్క శరములందె । కామగాఢభూమిల నెల్లఁ గలదు రాము । చం
ద్రుఁ డెవ్వఁడుఁ బరిపూర్ణచంద్రు లీల । రాజ్యమొనరింప నేమిగొఱంతయు నిన॥ క॥
అలింపుచున్న చటికిఁ గాలేయక మొకటి వచ్చి కడువడి నెత్తిఁ గీలాలధారదొఱుఁ
గన్ద్రాలుచ మొఱ సేయ లక్ష్మణుఁడు గని కరుణ॥ గీ॥ చేరఁ జని రోలనీ నడిశిర ముపగి
లె । నిచట మొఱ సేయుటకు నేమి హేతువనిన । నగతికుల కెల్ల గతియైన యధిపు తోడఁ
గాని నేఁ జెప్పనని భవకంబు పలుక॥ గీ॥ మంచిదని స్వామికడకు లక్ష్మణుఁడు పోయి । వి
నయమునఁ దోర్త్తఁ బ్రజమాట వినికి సేసి । వెనుక శునకంబు తెఱఁగును దెలియఁ జె
ప్పి । మనుజపతి దానిఁ దెమ్మన్న మురల నేగి॥ వ॥ పతిదోడ్తెమ్మ నెపిన్నరమ్మని సఁగఁ వం
బూని భూదేవతల్ । యతులున్నిల్పు సభాస్థలంబునకు రప్పించున్న నుంబిల్ప కేఁ ।
చతురత్వంబని పారమేయమునినక్ సౌమిత్రి యమ్మాటయు । క్షితిరాణ్మౌళికిఁ దె
ల్పఁ జానె యరుదెంచెఁ రాముఁడచ్చోటికిన్॥ క॥ అరుదెంచి నెత్తినెత్తుటి వఱదలు
జొత్తిల్ల నగరివాకిట వెతతో । నిరవుకొని యున్న శునకము । బరికించి వచింపు మేలప
రతెంచితనన్॥ ఉ॥ ఆప్పుగదంశకంబనియె నర్కకులేంద్ర యలర్క మేమియుం । దేమి
టికేగుదెంచినది యేటికిఁ గొట్టుము నాక లీలనేఁ । డీము నులీన్ప పాలకుఁ ఖులిందఱుఁ
గొల్వఁగ నిందువచ్చినా । వేమనినీ దయాదికసమిద్ధగుణంబులు సన్నుతింపుమన్॥ సీ॥
జలధిబంధనవేళ బలవత్కపులకన్నమింపఁగాను ముతలాలింపలేదె । శుకవాహుదే
వాపులకు సమానముఁ జేసి యొలమిఁ బక్షికి మోక్షమియ్యలేదె । హనుమంతు చేత్తే
మమరయు చోరభరతుక న్నసము న్నెగుహు వేఁడఁబనుప లేదె । శబరియిచ్చిన వండ్లు
చవిభరద్వాజులవిందొక్క రీతి భావింపలేదె । దొడ్డకొంచెంబులున్న వేదొరవునీ
క । టాతుమున కెవ్వఁడైన చోనాశ్రయింపఁ । గదిసి రక్షించుటయె నీకుఁ గలగుణంబు ।
రఘుకులక్షీరనిధిచంద్ర రామచంద్ర॥ చ॥ హరిహయవహ్నిదండిదనుజాధిపవా
యుకుబేరశంభుభా । స్కరరజనీచరప్రముఖసర్వసుపర్వులుఁ బావకాంశజుల్ । హ
రివిపరాత్పరుండవుఁ గృపాకృతి దుర్జనశిక్ష సేయని । ర్ధరనవతారమొందితివి ధన్య
తఁ జెందితి నిన్నుఁ జూచుటన్॥ వ॥ నృపతికి సాధురక్షణ వహించుట ధర్మువు గానవా
దువిన్నవమిఁక నాలకింపు జన నాయక యొవ్వరి కెగ్గుసేయ కే । నెపుడుఁ జరింతు నీపు
రిని దేమియొ నేఁడొకభిక్షుకుండు న । న్నపిత మాత్రే శిరంబవియఁ గొట్టెఁ బరామరి
శింపవే యనన్॥ ఉ॥ అక్కరుణాబ్ధి రాముఁ డభుఁడప్పుడె భిక్షుకుఁ బిల్వ బంచియు । న్నక్క
క్కకు నీకు నేమి పగ గోపముతోఁ దల వ్రయ్యఁ గొట్టినా । వక్కట విప్రవంశజుఁడవ
య్యుధరా గ్రహశత్రుఁ గెల్వ లే । వెక్కడి భిక్షుకత్వమిది యేటికి నిర్దయఁ తంచు

నూఁజెనన్॥గీ॥ అతఁడు కరములు మొగిచి యిట్లనుచుఁ బలికె। దేవ భిక్షార్థమింటింటఁ దిరిగి తిరిగి। యలసి నే రాఁగ నిది వీథి నడ్డగుచుఁ। గలఁగకున్న నుఁ గొట్టితిఁ దప్పుగలదు॥ క॥ దండింపఁదగుదు నేనుర। దండింపుము నన్ను నీవు దండించినచో। దండింపఁడింక మీఁదట। దండియనిన విభుఁడు పగిన దండనయరయన్॥క॥ కాలేయుఁ కమిట్లనియెను। గాలాంజనమున నెడిగిరినిఁగల దేవళముం। బాలింపనితనిఁ బనుపుము। చాలునది యదండమునినిజనపతిని నగుచున్॥గీ॥ అతనికపుడేత దాధిపత్యంబొసంగి। ప్రభుతకభిషేకమొనరించి భద్రగజము। మీఁద నెక్కించి పంచిన మేదినీంద్రుఁ। గాంచి మంత్రులు వల్కి రక్కజముఁగాఁగ॥ఉ॥ తప్పొనరించి విప్రుఁడు ముదంబున దుర్గవిభుత్వమొందెనం। చిప్పరినున్న విప్రజను లెల్లను జేయుదురింక నిట్టులం। దప్పులె యెంచుచుఁ బల్కఁబతినవ్వుచు నిప్పనికీడొసంచిదో। చెప్పెడిఁ గుక్కఁరంబని వచించిన భైరవు తేజియిట్లనున్॥ఉ॥ ఎంచఁగ నింతకంటెఁగల దే యవమానము దేవతొల్లి నే। నంచిత విప్రవంశజుఁడనై యల దేవగృహాధిపత్యముం। గాంచితదన్న భుక్తిగొని కాదవహించితినిట్టిజన్మముం। గొంచమె దేవతార్థ హృతి సక్కఁ సంబొసరించకుండునే॥క॥ జనవర దేవ బ్రాహ్మణ। ధనహరణమువోవు చావదహనము వంశం। బనువంకఁ బటిఁగాల్పక। వను నేయెవ్వరికి గానిఁ జనునె యొసర్పన్॥ఉ॥ కావెల పారువత్తేమున సంబనిఁ బూనిచు నేను సాధు సం। సేవయు దీనపోషణముఁ జేసితిఁ గావున నీభవంబునన్। భూవరజాతి సంస్మరణమున్వహియించితిఁ గ్రూరుఁడిద్ధరా। దేవుఁడు సత్క్రియాప్తిఁ గడతేరఁగలాఁడెతలంచి చూడినన్॥క॥ అవిజాతిస్మృతిగలయా। శునకము రఘురాముఁబొగడుచున్వలగొనివీ। డ్కొని కాశికేగి యటసిర। శనతంగ్య్ర శయించి పిదప సద్గతిఁజెందెన్॥వ॥ అవనిపుఁడంత నెప్పటి క్రియన్సభకేగివసించునంతలోఁ। జ్యవనమరీచి కశ్యపదళాదపులస్త్యరుచీకముఖ్యమౌ। నివరులు వచ్చి వాకిటను నిల్చినఁ జూచి సుమంత్రుఁ డెంతయున్। జవమునఁ బోయి యయ్యమరశత్రునికంజలి జేసి యిట్లనున్॥గీ॥ స్వామి యము నాతటారణ్యవాసులైన। చ్యవనరుచికాది సంయమీశ్వరులువచ్చి। వాకిటను నిల్చి వారన్నవడిగ లేచి। వినయము భయంబు భక్తియుఁ బెనఁగొనంగ॥క॥ జడదారి యొడయ లకున। న్వడయెదురుగఁ బోయి పాదములకు వినతుఁడై। తోడి తెచ్చి యుచితపీఠము। లిడి పూజలొనర్ప వారలెల్లను వేడ్కన్॥గీ॥ తాము తెచ్చిన పుణ్యతీర్థములపావ। నోదకంబులు పక్వఫలోత్కరములుఁ। జిత్తములరంగనిచ్చియాశీర్వదింప। నెంతయు వినీతుఁడై రాముఁడిట్టులనియె॥శా॥ ఆధుల్దివాగనోపు మీ చరణతోయంబుల్ శిరంబానెనా। నాథున్యంబు పులింకనేల మిము సందర్శించనౌ సత్ఫలం। బేధన్యాత్ముని జేసెఁగా వలయు నేమి యొందుల లైనచో। సాధూత్తం

సేములారమీరుకరుణించఁగాదనన్వచ్చునే॥ శా॥ నా సామంతచయంబు నా యశము
జనంతానంబు నా దేహము। న్నానసర్వస్వము మీ కాధీనముగ్ జేసెన్నన్నంగటాక్షిం
చినే। బాసేయాత్వముతో నానన్పుడసత్యకార్యంబుల్ ప్రబోధింపుఁడీ। పాప్యంపూర్ణ
వబుద్ధిపల్కుము నుపత్తానందపుగాన్నెప్పులై। ఉ॥ పన్నవులై చనిరి జనీనివసరోత్త
లుపల్కనేతురా రే। మానసమున్న నైభరి నెకూటలవాడెసవాక్యపోషకుల్ । భా
నుకులీనులందఱున బ్రాహ్మణభక్తియుదుష్టశిక్షణయుంబూని ... కా దెన్నివిచటంబు
ట్టుటరామయటంచు నెంచఁగన్॥ చ॥ చ్యవనుఁడు పల్కెరాజ్యమృపచంద్ర కృతంబున
దైత్యవంశసం। భవుఁడు మధుండు నాఁడొకఁడు ఘాసిలు నాతఁడు ధర్మశాలియై।
యువనిసురల్ సురల్సుగుణుఁడంచు నుతించ నుదంచితప్రభన్ । భువిఁ జెలువొంది
పెక్కుదినముల్ శివుఁగూర్చి తపంబొనర్చెన॥ ఉ॥ ఆతపమిచ్చ మెచ్చి శివుఁ డాత్మజ
టాద్యుతిసాంధ్యరాగము। ద్యోతితశాలకంఠరుచితోరపుచీఁకటి దెహకాంతిచం।
ద్రాతపముల్ స్ఫురించ జగదద్భుతభంగి ప్రశంసనమ్మధుం। డాతతభక్తియుక్తిసతుఁ
డై నుతియించె నెకరీతుల॥ ఉ॥ సోమకళాధరుండు తనశూలము చేపటియొండు
శూలమెఁ। తీసుహాసుఁ సృజించి యది దివ్యశ్శుభశూల మధుచేతికిచ్చి సం। గ్రామము
నశారివుం గెలిచి క్రమ్మఱ నిల్పెడిచేరు నేకదా। నీ గదిధర్మమో ... జిననిక్కముగాన
నఁ జేసెనావుమున్॥ చ॥ మధుఁడది సమ్మతించి స్మరమర్దికిఁ గ్రమ్మఱ మ్రొక్కి మ
తుల్కలం। బుధరఁగలంత కాలమును మున్మనకై దువనిల్ప వేదయా। విధియనినీసుతుం
డొకఁడు నీ వెనుకన్ ధరియించి దీనిచే। నధికతఁ జెందు శూలధరుఁడైనపుఁడాతఁడ జే
యుఁడౌ జులన్॥ క॥ శూలంబు చేఁటిచె నేనియు। వాలాయము వైరిచేత వాఁడు హతుఁ
డగున్। శూలం బెప్పటివలెమా। శూలములోఁ గలయునను చు శూలి చనుటయున్॥
ఉ॥ ఆనరభోజి యంతట దశాననుకూరిమిచెల్లెలైన కుం। భీనసలంక జొచ్చి బలిమింగొ
ని తెచ్చి హితోక్తిఁ బెండ్లియై। యానలినాక్షి యందుల వనాసురుఁడన్ గుటిలాత్మ
కాంచెనం। భోనిధి కాలకూటవిషముం దొలి కాంచినలీల రాఘవా॥ చ॥ కొడుకుదు
రాత్ముఁడౌట కుజుగుప్స వహించి మధుండు వానికిన్। జృదు నివరంబు దెల్పియిచ్చి
చ్చినశూలము సంగిధర్మమో। ప్పడు విడమన్న పొందిన ప్రోలికిఁ బట్టము గట్టి నెమ్మ
దిం। బొడమిన తాపమంతయును బోవఁగ వారిధిఁ జొచ్చెన త్తఱిన్॥ క॥ అది మొదల
మ్మధుపుత్త్రుఁడు। మదమత్తుండగుచుఁ గలఁచు మాదృశమునులన్। మొదలఁగని య్యాఁ
డు మనుజులఁ। ద్రిదశుల బాధించు నేమి దెలుపుదు మధిపా॥ మ॥ హరుశూలంబు వహిం
చి వాఁడనినదైర్యంబెదియే ధారుణీ। శ్వరులున్వాని నెదుర్కొనన్వె అతురసప్రద్రవ
కాళకంబుగా। ధగమీరుఁడఁగ నెవ్వరేమిటికి నేటి కార్యము న్నెఁడు దే । వరకుం

తెల్పఁగవచ్చి రీ మునులు ప్రోవఁ జెల్లు నావన్నులన్ ॥ వ॥ లవణవధార్థికట్టి సబలప్రబ
లానుజపుత్రమిత్రబాంధవముగ రావణాసురవధంబొనరించి నమితాపలక్ష్యమే। ల
వణుఁడు వీనిఁ ద్రుంచి వికలత్వముఁ జెందిన మానసంబులు । త్సవజలరాశిఁ దేలెడివి
ధంబొనరింపఁగ దయ్యె నావుడున్ ॥ ఉ॥ ఆరఘువీరవర్యుఁ డుగ్రకృతాంజలియైన మునులా
రవానికా। హారము లెవ్వియొక్కఁడవి హారము సల్పుచునుండు నెట్టియా। చారము నం
జరించునది సర్వముఁ దెల్పుఁడు వానిఁబట్టి సం। హారము సేయు టెంతపని యన్న మ
హాఘులు వల్కి రందటుల్ ॥ ఉ॥ నాలుమజావళంబులిగు నాలుహరుల్పది వేలు
దున్నలా। ర్నాలుపళుల్ సహస్రచటురుల్కిటిలక్షయు నెక్కపూటకా। హార
ము వానికిన్మ భువనాంతర మే విహరించు తానవహా। చారము గ్రూరమౌంచిత విచార
ముదారమటంచుఁ దెల్పినన్ ॥ క॥ లవణుని శౌర్యము రఘుపతి। లవమునకుం గొనక మహా
నులం గనియుంకన్ । లవణువధింతు నవశ్యము। భవదాశీమహారింతు ననుచుఁ బల్కి ప్రి
యము నన్ ॥ క॥ భరతునినలశత్రుఘ్నుఁ । గరుణాకలితేక్షణములఁ గనుఁగొని మీ
యిద్దఱిలో నెవ్వఁడు లవణునిఁ। బరిమార్పఁ గలరటన్న భరతుఁడు వల్కెన్ ॥ శా॥ ధా
త్రీనాయక నన్నుఁ బంపుము మహాదైత్యుం ద్రుఁగుంభీనసా। పుత్రు న్నే వధియించి
వచ్చెద యతుల్ భూదేవతుల్ దేవతల్ । స్వస్త్రాస్థితులింకఁ జెందరనిన న్వే లేచి భూ
భర్తకున్ । శత్రుఘ్నుండును రాజ్ఞమ్రోల్గి గిచిచంచద్భక్తితో నిట్లనున్ ॥ మ॥ ఆనవం
శాధిపమిమ్ముఁ బాసి పదునాల్గేండ్లు న్వే శంసూరలే। తిని నారల్ధరియించి మైబడలనం
దిగ్రాసు వాసంబు సేసినవాఁడీభరతుం డు మీ చరణసంసేవా ప్రీతిం దుండనిం ।
డనిలో నేలవణున్వధింపఁగలనన్నంపింపుఁ డంచన్ క్రృపన్ ॥ క॥ తలఁచెద మీ పదపద్మ
ము। నిలిచెద మధుపురము చెంత నిమిషములోనన్ । గెలిచెద లవణుని మీకృపఁ। బొలి
చెద నన నను జుమెచ్చి భూవరుఁ డనియెన్ ॥ చ॥ ఆవిరళధైర్యశాలి విక్రమాస్త్రిఁ డవా
హాహవకోవిదుఁడవీ। వవుటనిజంబె కాదెలిసియుం పెదవైరివధింబ భూరివై । భవ
ము లనీవుఁ దత్పురముఁ బాలనసేయుము ధాత్రిఁ బ్రోచు ధ।ముఁ పునసపాటిలేదనిరి
మున్నటి పెద్దలు రాజనీతులన్ ॥ ఉ॥ ఆలములో రిపుం గెలిచి యారిపు రాజ్యము ధ
ర్మసంగతిం। బాలనసేయకున్న నగుఁ బాపము పూర్వజునాజ్ఞ యెయ్యెడన్ । బా
లురకున్ గ్రహింపఁ దగుఁ బల్కకుమేమి యనూశతు ప్రీట్టణ। శ్రీలకు నీవె రాజవభిషేక
మహోత్సవమందుమంచనన్ ॥ చ॥ అటుకుచు లక్ష్మణావరజుఁ డగ్రజుఁ డుండఁగ
రాజ్యవైభవం। బులునహాయింపఁ జిన్నలకుఁ బోలునెయం చనఁ బోయి క్రమ్మఱం ।
బలుకక కృక్కినన్ ధరణిపాలుఁడు తేనగవం హరింపఁగా। లలితమనస్కులౌ భరతల
క్ష్మణులుం గని వల్కె నత్తఱిన్ ॥ చ॥ తగునభిషేకవస్తువులు ధారుణిఁ దేఁదగువారిఁ బిం

పుఁడా। ర్యగుకుపురోహితా_త్తశరివామలంఁబిల్వుఁడుపిన్నతమ్ముని॥ బగతునిపట్టి
ణంబునకుఁబట్టముగట్టెడుహాటవీటిలో। నెగడఁగఁజాటఁబంపుఁడనవిల్వక వారలు
తత్క్షణంబునన్॥ గీ॥ అథపుఁడానతిచ్చె సన్నియోజితగూర్చి। గురుపురోహితాదికుల
నుబిలిచి। సకలకార్యములను సంఘటించితిమని। విన్నవించె రామవిభుఁడు దనరి॥ సీ॥
శ్రీరస్తురిపుజయశ్రీరస్తు కీయనిక్షితిసురశ్రేష్ఠులాశీర్వదింపఁ। బటహ గోముఖ
శంఖపణవాద్యబహుతూర్యరవములురోదోంతరముల నెరయ। హృద్యవాగనవద్య
గద్యపద్యస్ఫూర్తిఁగనుపించి వందిమాగధులుపొగడ। నటనశాస్త్రనిపుణ్యంబు నా
గణికాంబుజాస్యలు సరసలాస్యంబు సలుపఁ। దల్లులందఱుఁగన్నులుచల్లఁగాఁగఁ।
జూడికడునంతసిలవసిష్ఠుండు మునుంగ। శాభిషేకంబు గావించ వనజనిటల।పట్టికనువ
ర్ణపట్టంబుకట్టెవిభుఁడు॥ చ॥ భరతనుజన్మ నేఁడు రఘుపట్టణభర్త నొనర్చి దప్ప దే।అ
వణుఁడుపోరిలోబడి మొలత్తు నపూర్వజమీరు నెమ్మదిం। దవిలిపలంచినట్టివవితప్పనె
సిద్ధముగాకయోంచు నా। వ్యధనుఁడుమున్న నాఁగలను హర్షులు రాముని నెంచిర
య్యెడన్॥ చ॥ అనవమరత్నభూషణమహాప్రభ బాలదివాకరుండొనాఁ। దనరుచు
జేరవచ్చి ప్రమదంబున నానతుఁడై నపిన్నత। మ్మునిదయమీఱ నెత్తుకొని మూర్ధ
ముమూర్కొని చక్కఁజేర్చి గ్రక్కునఁదోడపీఁచనుంచుకొని కౌఁగిట హృద
యేశుఁడిట్లనున్॥ మ॥ అతిరజేష్ఠుండుతొల్లి యొక్కఁడు హనీయాస్త్రంబు నిర్మించి
చెడెం। దమునందావుధుకైటభాసురులు నానంగూలిరయ్యస్త్రరాజము ఫాకున్
లభియించెలోకములకన్నం త్రాణమాదత్పరిరాగముచేనంచదిదేయ నెవ్వరి
వయింగై కొమ్మునీకిచ్చెదన్॥ మ॥ అనుజానీకిదిగల్గి నాలవణసంహారంబు దుస్సా
ధ్యమే। యనిశత్రుఘ్నునకుం బ్రదానగముప సంహారంబు మంత్రక్రమం। బును
పాంగంబుగ నానతిచ్చి పిశితాంబుంగూమిఁతో నిచ్చి రా। మున్పాలా గ్రణిక్రమ్మఱం
బలికె శంఖత్పరిధవాగ్గుంభనన్॥ ఉ॥ ఆసిటలాసుగ_త్తచటులాయతశూలము శే
లంబూనినన్। దానవునిజయింపఁబురదానవభేదికినైన శక్యమే। వానిగృహంబు
నందిడి తుముధావ్యథఁగాసల సంచరించుచో। వానినెదిర్చినన్ జయము వశ్యము నీ
కగులత్తునానుజా॥ ఉ॥ ఆలమునేయు వచ్చెరిపుఁడందొకయుంచుక వాఁడెటెంగినన్।
శూలము కేలనేమఱుఁడుమమ్మది నెమ్మదినుంచి దవ్వులం। బాలెముడుంచి యొక్కఁడ
పుబాణకృపాణధనుర్ధరుండవై। యాలవణుఁడు ప్రోల్వెడలినప్పుడె కప్పము గొ
ప్పతూపులన్॥ ఉ॥ ఘోరశరాహతిన్నొగిలి కుత్సితుఁడై పురిదూఱఁబోయినన్।
దూఱఁగనీకయయ్యసురతోసనిసల్పుము నిల్పుకప్పర। ద్వారము చక్కఁగన్నెఱిం
గివాఁడు గృహంబునకేగనేనియున్। ఘోరుననెచ్చనిచ్చులు సబాజల్లోనర్ప్పా

సూహాగ్రహాలములన్॥క॥అనిమిషమానసహాలం। బనఁదగుహాలంబులేనియాష
హరమునశ।త్రుని౯ గెలువుమనుచుఁబలుకఁ బు। ననుజామొ జేగించి నాఁడనదిష అ
షకుమీ॥సీ॥ తుణములోవలన ద్రిఁజౌకలిఁచుజవంబుననుమించుహయములు నాల్గు
వేలు। సుణి హేమరుచులరోహిణ మేరువులుమీజెదండియారథములు రెండువేలు।
నింగితోనొఅరాచునుత్తుంగాంగకస్ఫూర్తి౯ సరి లేనిమదసామజములు వేయి।విలసిదరు
ద్రుని నైన వెఱపింపఁగాఁజాలువీరభటుల్ పదివేలకుంది। గొలువకవినటగాయక
కోటి వంది । మాగధసమూహమూరవ్యమణులుదండు । వెంటరాలతువరహా
లువెచ్చమునకుఁ।గొనిరఘునిపట్టణమునకుఁజనుమునీవు॥ క॥ సేనాధీశులభటులఁ
బ్ర। ధానులబాంధవులహితులఁదగురీతులవ।న్మానింపు మేటిఱకతటి।మైనవసల్గొ
నము సముచితాదరణములన్॥క॥వడిగలవారనిభటులను।బడలింపకుమనఘనిడుద
వయనంబులనుం। డెడు వే సవిని న్విడిసిన । రొడలం బ్రజడప్పి నెవ్వ లెఱుఁగుముక
రుణన్॥మ॥ధనలోభంబునఁ బ్రోవకుండెదుసుమీదం డ్రీభట శ్రేణులన్। ధనము
న్రాజ్యముదుగణముల్ భటులచేతంగాదెసంరక్ష జెం।దున్నృపాలుండుభటేతరుం
డయినశత్రుల్పీరికింగొందురే। జనులు న్మెత్తురెహత్తునే విజయముల్ సంగ్రామ
రంగంబునన్॥ఉ॥ఆతపతప్తులైనసుభటాశ్వకహాస్తిపదాదికుల్ ప్రమో। దాతిశ
యంబుగాంచనముదంచితజహ్నుసుతాతటావనీ। జాతలతాగృహాంతములచా
యలనిల్చిననీ శ్రమంబుత।చ్ఛీతలవాతపోతములచేనిఁకమీఁదటఁబాయకుండునే॥
మ॥గగనోర్ధ్వప్రిఁదవాగ్నికీలికలస్రుక్కంబాఱివారిప్పృహన్। మృగతృష్ణల్గని
పోయిపోయిమృగముల్మేనుల్వడంకన్దగన్।జగతిన్ వ్రాలెడిజాలిగన్గొనుచుభీష్మగ్రీ
ష్మసంతాపమింక।కఁగడం ద్రోయఁగలారునీభటులుగంగాతీరవాస్యస్థితిన్॥మ॥భ
వదీయధ్వజినీ ప్రజోదితరజోబాహుళ్యఘోగ్రేసర।చ్యవనాది ప్రతిరాజి కేంజడల
తోసంధింపఁగాఁబోయిజా।హ్నవియున్ వేగఁగ్రమించియద్దరిని సేనన్ డించికాళిం
దిచే।సువనెక్కండవెహొంచియుండిలవణున్ రోధించిసాధింపుమా॥క॥ఎప్పుడులవ
ణునిఁగూల్చితి। వప్పుడెనీవిజయలేఖలనువుమిచటికి।వప్పనికిఁ దామసించినఁ। జెప్పె
డిదేమంగకములజీవములున్నే॥క॥అనిపలికివయనమునకున్।దినమునునిశ్చయమొ
నర్చి తెలిపిననతఁడు।పునఁబతియానతియిచ్చిన। యనువునసైన్యములఁగూర్చియా
దివసమునన్॥చ॥మునుకొనియవ్వసిష్ఠునకుమ్రొక్కియతండురిపుఘ్నుఁడాస్తుతే।
యనమువమందితల్లులకునందఱకున్నతిసేసివారిదీ। వనలుగ్రహించిస్వామికభి
వందనముల్ ఘటియించిభక్తిపీ।డొక్కనిజాతియుద్దరగ్రజులపంబ్రణమిల్లియథోచి
తంబుగన్॥ఉ॥విఘ్నము లేకగెల్వుమరివీరునినీవనివారలుంగృపా।నిఘ్నతసనూ

లై వసుప నెట్టన బ్రాహ్మణపూజ సేసిశ। త్రుఘ్నుఁడు పౌర కాంతలు పిరుల్పయిఁజ
ల్లఁగ విద్యుత్ప్రభల్సరో। జభ్రము సూర్యజ్వలస్ఫుట కదంబముతోఁ గదలెన్ హాటకాహ
టక్ ॥ లయవిభాతి॥ కదలి త్రిదశేంద్రు పనికపెలికలవంచు కొనుకదలికలహ స్తములు
చదలఁ బొదలఁగా। మదకరులు ముంపరుగఁ జూడి నెదుగు వేగములుగ దురహయములన్
డలయుదటుగ నిపించన్ । జవరములు సలుగడలఁ బొడిశకొనఁ దేరుగములు నిరిషుల
లోయనఁగఁ జెవరకరు దేర। న్నదులు నిధులున్వనులు మొనలుగఁగనుఁ గొనుచుఁ ద్రి
దినములలోన పురనరుని దినతఁడు చేరెన్ ॥ అంబురుహము॥ చేరి దరత్సరసీజలస ద్రస
శీకర తుందిల శీత పునో। హారసమీర విహారములన్ శ్రమ మాఱఁగ నన్నది యవ్వలి
కిన్ । భూరిరయంబున బోయి తదంతిక భూమిఁ జతురాచయముల్ విడిసెన్ । భోరున
బుట్టను బుట్టిన వానితపోవనమాయన చేరి రహిన్ ॥ మాలిని॥ పరిహితపుతిలోలుల్ బ్ర
హ్మవిద్యావిశాలుం । బరమమునివరేణ్యున్ భారతీశాభిగణ్యున్ । నరసకవనదక్షు
న్సత్కృపాంచత్కటాక్షు। న్సురుచిర గుణజాతుం జూచె వల్మీకజాతున్ ॥ వ॥ తత్రకో
కిల॥ చూచి లక్ష్మణసోదరుండు విశుద్ధబుద్ధి వినమ్రుఁడై । యాచతుర్ముఖతుల్యుఁగ
న్గొని యయ్యనేల వణాసురున్ । ఖేచరాంతకు రాము నాజ్ఞను గెల్వవచ్చితి వేకువన్ ।
లేచి పోయెద నేఁటికిచ్చట నిల్తు నేయని వేఁడినన్ ॥ తరల॥ నగుచు నమ్ముని పల్కె సూన
రసాధనంబన నాయమే। బెగడుచుం బెలవాని పోలిక భేద వాక్యములాడఁగాఁ । దగ
దె నీగృహసీమ నీవు ముదంబుతో వసియింపనం। వగణిత ధృతి సేమ మారసి యర్ఘ్యమీ
యిచ్చి కృతార్థుఁ జేసెన్ ॥ మ॥ ఫలమూలాదులఁ సంగతిత్ప్రుత్తియొనరింపం బణాకాలాంత
ర। స్థలి నాత్మశ్రమమా అనిల్చి పిదపన్ శత్రుఘ్నుఁడమ్మానికం। జలగావించి మునీం
ద్రయీ వనములోఁ జాలొందియూపాళుల। గ్గలమై యున్నవి యెవ్వరిందు మఖము
ల్ గావించిరో నావుడున్ ॥ ఉత్సాహ॥ ఆమునీంద్రుఁ డానతిచ్చె నయ్యతొల్లి సూర్య
వం। శాబ్ధిపూర్ణచంద్రుఁడై తగున్సుదాసుఁడన్ । భూమిభర్త యొక్కఁ
డవ్విభుండు పుత్త్రకాంక్ష నెం। లేపుదిన్ వహించి చేసె నెల్ల ధర్మకోటులన్ ॥ క॥
మిత్రసఖుఁడనఁగ నంతటఁ। బుత్త్రుం డొకఁ డుద్భవించెఁ బుణ్యవశమునన్ । ధాత్రీశుఁ
డసక్కమారుని। ధాత్రికిఁ బతిఁ జేసి తానుదవమున కేగెన్ ॥ క ॥ ఆమిత్రసఖుఁడు శౌ
ర్యజి। తామిత్రసఖుండనంగ నలరుచు మృగయా। ప్రేమను నొక నాడు కాననసీమన్ వి
హరింపఁ బోలము చెంచులు గొలువన్ ॥ మఱియును॥ లయవిభాతి॥ హరుల హరియిం
చుచును గరుల విరియించుచును గిరుల ముఱియించుచును రురులఁ బోరిగొంచున్ । ధడ
ఱివరుఁ డెల్లెడలఁ దిరుగు నెడ బెబ్బులుల తెఱఁగున నసాదైత్యవరులిరువుర లకానన్ । బ
ఱచు మృగయాధములనఱుగదిగ ముంగుచును బలుగులిడఁ జూచి పొటకరి గెదరటం

చ॥ ద్రోణికినిసివింటనొకశరముఁదొడిఁయొక్క పులిశిరము ద్రెగనేసెఁబాలవరులుసత్తి యుంచఁగ॥ వ॥ హతశేషుండు నిజాశ్రమంబున్నిలిచి రాజానినిఁ మిత్రంబునా। హతునిం జంపితివేకదా యటు నేయిప్పార్థ్యమంచుండిరో। హితుఁడైనన్వో యగంధి క్రమ్మఱి యతండిచ్చో వసిష్ఠోక్తి సత్రక్రతుశాలల్ ఘటియించి చేసెహరిమేధంబుల్ప్రభుత్వ చ్చఁగన్॥ క॥ ఆసమయంబునఁదొల్లిటి। యాసురుఁడు వసిష్ఠరూపమొచ్చువడఁగఁ సౌ। దాసుఁగని పామిషాశన। మోసమ్యోడిఁగలుఁగఁజేయుమని యడుగుటయున్॥ ఉ॥ నిశ్చయముమాంసయంచు ధరణీపతి నెమ్మది నెంచి పాచకున్। గ్రక్కునఁబిల్వనప్పు నెడఁగన్గొని పాచకవేషధారియై। యక్కటిలుండవచ్చి యతఁడప్పని దెల్పమనుష్యమాంసముఁ। దక్కక వండి తెచ్చి జననాథుని ముందటఁ బెట్టిపోయినన్॥ వ॥ మనుజాధీశుండు భార్యచేత ముని కమ్మాంసంబుతో సన్నమిం। పునఁబెట్టింప వసిష్ఠుఁడల్గి తగునే భూమీశ యిప్పట్కృత్యమా। మనుజక్రవ్యముఁబెట్టినీ దికిరప్యంబైనయీమాంసమే। తినుచుం గ్రమ్మరుమన్న రాజు మదయింతీయుక్తుఁడై దీనతన్॥ చ॥ కులగురుఁ జూచి మీరెమునఁగోరినఁబాచకుఁబిల్చి యప్పురమా। వలలమువండి తెమ్మనుచుఁబంచితి వాఁడది యెట్లు వండెనో। తెలియదు లెస్సచూడక యతిట్టులు యప్పుడ్మె యున్న నాతఁడుం। డెలిపెన దంతయుం బొలసు దించెయొనర్చిన మాయగామదిన్॥ క॥ తెలిసి వసిష్ఠుఁడు భూవర। తలకకు నీ దుమరకనమున్వా దశవర్షంబులు వనఁదొలఁగెడిననుత। డలిగిసరుమ్మరలఁ బెట్టసంజపులుగొనన్॥ వ॥ మదయింతీ సతియుఁ డ్డమైవిడువు సౌత్ర్మ మండలాధీశచెల్లదు కొంపఁబు వసిష్ఠమౌనిపయి నైపాయింత మాఖ్యానంబనఁ। బద భాగంబునడించె కౌవజలముం బాదంబుల్వఁడివిం। గది సెంగబున్ నర భావమందు నదగెన్ గల్మాషపాదుండనన్॥ క॥ ఆసౌదాసుఁడు యాగము। సేసిన చోటిది యటంచుఁ జెప్పినజటిలా। గ్రేసరుని తెఁజేసెను మి। త్రా సతితడగొట్టుకొడుకుదత్సమయమునన్॥ మ॥ ధరణీపుత్రి యనాఁటిరాతిరిశుభస్థానంబులన్సద్గ్రీవారా। త్క్రమముల్ నిల్వఁగవంశదీపకులఁబుత్ర శ్రేష్ఠులంగాంచెని। ర్వారఁదత్సంభవ వేళఁబాలుగురిసెన్ బ్రౌసెఁ దివిన్ దుందుభు। ల్దార సెన్ జల్లని గాత్పుసల్లడల సంతోషించి రచ్చో ఋషుల్॥ క॥ మునిసుతులు వచ్చి రయమున। వినవంశుని దేవిసీత యిద్దరుసుతులం। గనియెనని విన్నవించిన। విని వల్మీకోద్భవుండు వేడుకతోడన్॥ సీ॥ యశముద్వైద్యయు భాగ్యముస్బలము దీర్ఘాయుష్యముం గాంతురీ। శిశువుల్ పుట్టిన వేళ మంచిద సుముహూర్తంబుగాఁబోయిత తుక్కల శోధనంబుగనమ్మునీశ్వరుఁడు రక్షా నాశమంత్రస్ఫర। కుశసంఘంబులవంబునిం బిజరక్షాస్తోమంబుతో నిట్లనున్॥ క॥ యీ కుశలవముల శాజనా। మాకొమరులకావరింపుఁడు మనరక్షో। నీకాదికభయమడ

గను| జేకురుశుభమునినను టులఁ జేసిరి వారల్ ||

క|| కుశమార్జితుఁడగు హుకునకుఁ | గుశవాహములం జలజములఁ గుశలి మయనయా
శిశువునకుల వశమహాశ్యముఁ| బ్రశమానసిద్ధిఁ బడోచిత్తాఁ బ్రభాసమున గన్|| క||
చంద్రార్కులగతినింద్రో|పేంద్రులవలెనశ్విసులరహింగుశలవులా|సాంద్రత
పోధనశాలిపు| మంత్రాంశములేల వెలసిరి ఋత్విజ్ఞులై ||క|| పుత్రోదయాముధరి
త్రీ|పుత్రీత్వము మంబున త్తపోసిద్ధి దెలుపఁగ|శత్రుఘ్నుఁడు విజయారా| శ్రోత్రము
లుఫలించెసనుచు సొంపు సహించెన్||మ|| హరిహయాదిగ్వధూమణియు నంతవిభాక
రుఁగాంచెలప్మ్ణ|సరజుఁడు నిత్యకృత్యములవారితనిష్ఠనొనర్చియమ్మునీ| శ్వరునన
కమ్రొక్కియాయనయొ ఎంగెడిదీవనలొందివచ్చి కం|జరమాదివాభిముఖ్యవిలస
త్పదవింజనిరొక్ జయహాధిరాజ్యై||చ||వనివసియేడు నాళ్లకురపాసతిగట్టెడు నీలిపు
ట్టమో|యనహరినీలశైవలశశాంకకళంకమురంగనాభికా| భినవవిభాప్రభావము
సఁబెంపగుభానుజఁజేరియున్నది|మునిఁగిక్రతాధురంధరఁడై చ్యవనముఖ్యులనర్కఁడ
గాంచి వేడుకన్||క|| వారికి మ్రొక్కి ప్రియంబున| వారిచ్చుఫలాదికములవారని
యుత్తుక| వారిండి కతశ్రమఁడై |యూరాతిరిచ్యవనుతోడ నతఁడిట్లనియెన్ ||మ||
అసమా [illegible] లవణుండను పేటి [illegible] నీ రావాఁడు [illegible] స్వామితో| ననఁగా నేనునువిం
టినై నశివదత్తాభీలశూలంబుచే| ననిలో నెవ్వరినైన వీఁడఁడఁ జెనే యాచండమల్
గల్గిన [illegible] పింపఁ దగునన్న నా చ్యవనమౌని శ్రేష్ఠుఁడిట్లంచనున్||క|| అన్నాయఁ హాల
వణాసురు| సన్నాహముతోడఁగదియఁజని శూలముచే| మున్నాజిఁబడినరాజుల|నె
న్నంగాశక్యమె ఘణీంద్రునకైనన్||క|| వచ్చిన నృపులీతనిచేఁ|జచ్చిన నృపులెందఱో
యాసఖ్యుల దేలా| మచ్చరమున లవణునిచే | నొచ్చె న్మాంధాత యనువినుము వివరిం
తున్ ||మ||యువనాశ్వుండను రాజునందనుఁడు దైర్యోదాత్తహేమాద్రికా| త్రవ
శితూరుమవిక్రమక్రముఁడు మాంధాతృక్షితీశుండుమ్ము| న్నవనీనాధుల నెల్ల గెల్చి
సురలోకాధ్యక్షుని జించియు| ద్దివమ్ముం జేకొన నెంచి దండువెడలెన్ దివ్యత్ప్రతా
పంబునన్ ||క|| వెడలిన దపన్నిసుబ్బలి| గడచిదివికి మించి రాఁగఁగాంచి మొసుత్ర|
త్రడిసెూ పతనిజయించుటకే డుత్తరదుఁ యెుఁగివచ్చి కపటము తీననున్||ఉ|| ఇమ్మల
భూమిగోత్రపుల నెల్లజయించితి [illegible] ధరాత్రి| న్నమ్ము జయింపరావలయు మానవ
నాయకనీక జేయుఁడై | యమ్మధుపుత్రకుఁడు లవణాసురుఁడుండఁగ నెట్లు వచ్చునా|
పిమ్మెయి వానిగెల్వకదయింపమ్రనిపైనరాజుసిగ్గునన్||గీ|| వానిఁబోఁకిపిదవవచ్చె
దనివీటికనిసనటులఁ జేయుమనుచు నింద్రుఁ| డరిగెనాకమునకు నవనీంద్రుఁడలుక
తో| మధువనంబు కడకు మఱిగం బోగి ||చ|| ఉపవనవీధిదండుదిగి యుద్ధతతో నెకదూత

నంపినం| గుపితమనస్కుఁడై లవణుకొల్వునకుం జని వాఁడు వానిచే | నపహృతకా
యుఁడయ్యె న్నృపుఁడంతటనంతకుఁ గూడికిఁ బేర్చినాఁడు | చ్యవనునిఁ జేరఁబోయి దను
జాతపులాధమపోరరమ్మనన్ ||శా|| గంధేభంబు నెదుర్చు కేసరివలెన్ దర్పించుచున్నా
డుగ్రాంధత్వంబున శూలముద్దలిడి వ్రేయందచ్ఛిఖల్గప్పినన్ | బంధువ్రాతము
లోనఁగా త్యతనుజాక్షత్రశ్రేణితో సేనతో| మాంధాతృక్షితినాయకుండపుడె భస్మం
బయ్యె నెక్కుమ్మదిన్ ||ఉ|| కావున వాఁడుము మ్మొనలకైదువఁ బూనిన వేళఁ బోరికిం
బోవకుమీన్న కాలపుతము న్నెసమస్తముఁ దెల్పినాఁడు రా| మావనిభర్త దెల్పవలె
నాయిక మేమును రేపవశ్యము| నీవు జయింతు వాలవణునిన్నదురింపుము నేఁడునా
వుడున్ ||క|| ఆశత్రుఘ్నుఁడు చ్యవనుని| పేశలభావలముదంబు పెరయుచు నిద్రా| వే
శముఁ జెందెడునంతఁగు| శేశయహితుఁడుదయశిఖరిశిఖరముఁ జేరెన్ ||ఉ|| అంతకు
మున్నె లేచి యతఁడాహ్నికకృత్యము లెల్లఁదీర్చియు| త్యంతదయాప్రసన్నులగు
నప్పటిమౌనులకెల్ల మ్రొక్కి వా| రెంతయు వేడ్కశత్రు నిజయింపు మటంచనుపన్
శరాసనద్గ్రాంతకృపాణతూణములు దాల్చి కళిందజ దాఁటి చెచ్చెరన్ ||క|| మాధ
వుదేశికి నిరవగు| మాధవపుర మెదుటఁ జూఁచి మది ధైర్యంబుం| గ్రోధముఁ బెనఁగొన
నుపవని| యోధాగ్రణి యతఁడు వేచియుండెడి వేళన్ ||స్రగ్ధర|| రవిపూర్వగ్రావ
ముం జేరక యెమునుపు సారంగసింహాశ్వవిద్వి|డ్గవయక్రోడాదిజంతుగ్రసనవిల
సనాకాంతఁ గేహంబువాసె| న్వివిధారణ్యాళిడాసెన్ వెలయమెకములన్ వేన వే
లన్ హరింపన్ |లవణక్రవ్యాది శాంతిన్మసలక మరలన్ వచ్చెమధ్యాహ్నమైనన్ ||సీ||
సందిళ్ల నిఱికిన సదేభ శార్దూలఘోణులఁ బలుమాఱుఁ గౌఁటికొనుచు| బలువచ్చి
పొలనుండి నెలవులదిగజాఱునల్ల నాలుక చాఁచి నాకికొనుచు| కులమత్తదిత్తుఁడై వ
దపుట్టనలచేతఁ జెట్టులఁబడఁ బెట్టి మెట్టుకొనుచు | దేవతల్ దయ్యంగ దిక్కులు వ్ర
య్యంగ నప్పటప్పటికిఁ గిలార్చుకొనుచు| నెదురు లేకయూరి కేతెంచు మధుపుత్రు|
ఘనతనూనిరుద్ధకకులమిత్రునతిక రాళవక్త్రు నగ్నిజ్వాలనేత్రుఁ| జూచి లక్ష్మణా
నుజుండు గినిసి||మహాస్రగ్ధర|| డాచేతన్మించు కోదండమున గుణరవాడంబరం బొం
దఁజేయన్ నీచుండా దైత్యుఁడల్క న్నెగడు శిఖిశిఖల్ నేత్రకోణంబులానం| జూ
చెం బ్రోద్దీర్ఘబాహుల్ శత్రివధగతచతుఃపరోజుల్ శిఖావ| ద్వోత్రిదిస్తుల్యా
స్త్రప్రపూర్ణోద్ధురశరధి నిశత్రుఘ్ను శత్రుఘ్ను నంతన్ ||మ|| చూచి కరాళవక్త్రు
డగుచుం గడు బెట్టుగ నవ్వి తోత్రువలో| వేచి కరంబునందు నొకవిల్లును మాపులుఁ బూని
యున్నని| న్జూచిన వాజికిం దొడరి శూరతఁ జూవఁగ వచ్చినట్టులం| దోఁచెభవాదృ
శుఁడొకొ యెదురొక్కనినన్ను జయించువాఁడనిన్ ||ఉ|| ఈపెడబుద్ధి నీకెజనియించె

నాయేజమ్మఁడై నఁడెల్పెనో। వాఁడిదిదో ప్రియనీకువశమా లవణాసురుఁ బారిఁబడ్డవా
రీవరకెవ్వరైనమునిరేయుఁగనూఱ్వురు బ్రహ్మలాఁగినం। జావకపోదువోటుకొన
పాగునెనీవిలువిద్యలిచ్చటన్॥ క॥ దినమున మెకములయెలుచిం। దినినయారుచివాఁడు
నేఁడు దినఁగలిగెఁగదా। మనుజాధమ నీమాంసం। బనిపలికెడు లవణుఁడాఁచియాడు
గలచుచున్॥ క॥ కటకటములదరఁగన్నులఁ। జిటచిటనిప్పుకలు చెదరఁ జిలువచిలువచె
మ్మటలాడలఁగడలుకొనన। మిక్కుటిలునకు సుమిత్రపిన్నకొడుకిట్లనియెన్॥ ఉ॥ నీవృక
పోటుబంటువలె నెన్నిమరోక్తులు వ్రేలెదోరి మా। భావము దించిమున్నటి నృపాలుర
యట్లనెనన్ దలంచితో। రావణుఁబుత్రమిత్రనికరంబులతోనఁ గ్రుంచినట్టి రా।
మావనినాథు తమ్ముఁడఁ గృతాంతుఁడనీ కెటు వోయెదింకిటన్॥ శా॥ శత్రుఘ్నోక్త
యథార్థమై రహివహింప న్దేవభూదేవత। ల్విత్రాసస్థితిఁ జెందనింక సురారోర్వి
న్నేఁడు ఖండించినీ। గాత్రంబిచ్చటి కంకగృధ్రములపాల్గావింతుఁగుంభీనసా।
పుత్రా దుష్టచరిత్ర నిల్వుమనినన్ ఘోరక్రుధావేశుఁడై॥ శా॥ ఆరక్షోవిభుఁడాప్పు
చున్ భళిరలంకాధీశు మన్నాకులుం। బోరంగూల్చిన రాము సోదరుఁడ వేహామ్మైన వా
కోర్కియి। డేరెన్నిస్వవశ గ్రజాత్త్రహిత కోట్రింగూడ నేఁడంతకుం। జేరంబంచె
దనిల్వుమంచుఁ బురికిన్ శత్రుఘ్ను బునర్ బోవఁగన్॥ ఉ॥ అలుకన్ లక్ష్మణుతమ్ముఁడడ్డ
మయియారా రావోరిదోషాటమా। అప్పలుకుల్వలిక్రుణంగిపోయెదవు రారా నిన్ను
శత్రుఘ్నుఁడే। కన్నులనంగూల్పక యేలపోవిడుచు బింకంబాడి భీరుండవై। కలగన్న
వ్వారెలోకులంచుఁ దెగడన్ దర్పించి వాఁడుద్ధతిన్॥ చ॥ వలికినవల్కులోరిజనపాల
కులాధమ యాత్మనిల్పరా। కలిగెడిఁదత్ఫలంబనుచు గ్రక్కునబాహువులప్పళింపు
చుం। గిలకిలనాచునాచుం జెలఁగి కేరుచునొక్కవిశాలసాలము। గ్గలముగుబల్మితోఁ బె
ఱికికైకొనివత్తుముచూచివైచినన్॥ క॥ అదరక శత్రుఘ్నుండది। వదితునియలొనర్చ
బంచబల్లప్రహతిన్। మదమెత్తినటులవాఁడును। వదలనిరోషమున వృక్షవర్షము
గురిసెన్॥ ఉ॥ కురిసెడువృక్షవర్షమున కన్వసుతీయ కథానువంశజుం। డురుతర
సాయకత్రయమునొక్కొ మొగిన్నిగిడించియార్చినం। గురిసెడినారసీవిశిఖకోటులు
పాలములంచునశ్మముల్। గురిసె విరోధివజ్రశరకోటినడంచెనతండు గ్రమ్మఱన్॥
క॥ తేనాఘోరము ద్రుంచం। గానీఘోరమునినిట్లుకంటకుఁడువడి। న్నానాతరువులు
వైచిన। మానక యతఁడడఁచెనిమిషమాత్రములోనన్॥ క॥ తుమురైనశిలలఁ బొల్లున
గుమిగొనితుత్తునియలైనకుజశకలంబుల్। సమరోర్వివిండికొనఁదది। త్సమయంబు
ననమసెనవటిసాలములెల్లన్॥ ఉ॥ చేరువచెట్టులెల్ల సరిసేసినిశాటుఁడు ఖాన
శాసరి। త్తీరసహీరుహావళులు దెచ్చుఁబయింబడవైచు గ్రమ్మఱం। దూరము

వోవు నేఁడు బురిమూరు నెమీఁడని యక్కఁజారుఁడుగా । సారెకు రాముఁడ ప్రస్తుమన
హాయము సేయఁదలంచుచుండఁగాఁ ॥ ఉ ॥ అంతట నేలఁబిలవణాసురుఁడొక్క
కుటంబు దెచ్చెను । బాణంబర యుంబునకై రాము బాకఁగ ప్రేయనతఁడు నొచ్చె
వి। శ్రాంతివహించి మూర్ఛిలె సురల్మునులుగా బెగడొందిరప్పరః । కాంతలుజాలిఁ
జెందిరి జగంబులు కంపముఁబొందెనయ్యెడన్ ॥ చ ॥ అదిమృతిగాఁదలంచిరిపుఁ
డార్చు మనేటికి శూలమింకన । న్నెదిరినవైరి సచ్చెనని యెల్లమృగంబుల భూరి
మాంసముల్ । ముదమున మెక్కుచున్న యెడమూర్ఛఁ దొలంగినఁగన్నువిచ్చి వే।
రుమటున లేచె లక్ష్మణసహోదరుఁడుత్సవమందె లోకముల్ ॥ వ ॥ ఇట్లు లేచి యనుఁ
నమూర్ఛ దేరి యింద్రజిద్వీరారి శూరిమితోఁ బుట్టువు దనక ట్టెదుట బలుచట్టులు
జెట్టులుఁబట్టుకొని వగ ఘట్టనల నిలాతలంబిట్టట్టు వడఁ బలుతేఁచుచున్న ఘనదైత్యవి
ట్టభద్రు పట్టిఁగనుంగొని వీరరౌద్రరసంబుతో నంగమంతంతకు ముప్పొంగఁ బ్రళ
య కాలాంతకుతెఱంగునం గనిపించి నిటలకటంబున బికటతరంబు గాఁగుటిలభ్రూ
కుటి ఘటిల్లఁదటిల్లతా పటలపటు బద్ధుఁడగు దండజము కోదండంబు సారించి ని
మిషమాత్రంబున సైరింపక వైరింపనసహాయ చంచద్గరుదంచలచంచలా విభావిభా
ప్రపంచవంచనాచుంచు ప్రాంచిత కాంచన సంఘటిత పుంఖప్రభాధురీణంబున రీ
తిశేజోవిభవాధిక మధుకైటభ ప్రముఖనిఖిల బహిర్ముఖ కంటక కంఠలుంఠన
క్రియాచతుర క్రియాభిమన్యకైటభసంపత్ప్రభాణంబును సకలభువన గ్రసనస్వ
సనాత్మకాంతలీలావిలోలకాలమృత్యుకరాళవక్త్రాభిలదంష్ట్రాంకురప్రమాణం
బును బ్రమాణప్రభావవైభవాధఃకృత చక్ర శూలాదినానాదేవతాస్త్రశస్త్రా
కృపాణంబునునగు నారాయణాంతక ప్రసాదాసాదితనవ్యబాణంబు మాణంబు చెవి
లందిగిచి లవణాసుర ప్రాణంబుల వహరించుగుణంబునగుణంబునఁగూర్చి నళ రకో
టిమార్తాండమండలోద్దండతరకిరణస్ఫురణలశ్రేణి సేయాత దఖండితరుద్మండ
లంబు దిఙ్మండలంబు నిండికొని చూడఁగూడక చూపులకుమిఱుమిట్లుగొలుపుటయునన
ల్పకల్పతుయాంతద్యుత రాశుశుక్షణిజ్వాలికామాలికలో యనిభీతులైగరుడగంధ
ర్వసిద్ధవిద్యాధరాదిదేవతలు దేవతాజ్యేష్ఠుఁడగు పరమేష్ఠికడకుం జని వినతులై యి
ట్లనివిన్నవించిరి॥ గీ॥ జగముల్మ్రిగెడి రుద్రతేజమొకొ యుగప్రళయఘోరాగ్నిబెలా
జగదుద్భావనభాస్కర ప్రభయొ నాశక్రుఘ్నబాణాగ్రమురజ్జగముల్ గాల్చుతె
అంగునన్వెలిఁగెడిన్నర్వేశయింక నేవిధం। బగునో లోకములుద్ధరింపఁగద వేయున్ననివ్వి
ధాత్రుండనుగా॥ క॥ భయమేలా సురలార తొల్లి హరియాబాణంబుచేదైత్యరా। జ
యముల్ పెక్కువహించెననిఖిల మేళతున్ముఁడుం బూనిదు। జయాయలీలగ లత్రై

ఖున్నథింపనీకమీ సంతాపముల్ మాన్పెదఁ|ద్దయుసౌఖ్యంబు వహించుననన్నఁ జని
యుత్సాహంబుతో దేవతల్ ॥వ॥అలశత్రుఘ్నుఁడు నివ్విధంబునను దివ్యాస్త్రంబు
సంధించి పే|రలుకన్ దైత్యుని ఱొమ్ము లక్ష్యముగ నేయ జ్వాలికల్ దిక్కుల। న్వ్రేల
యున్ శత్రుని ఱొమ్ము మూఁటియిలయున్ భేదించి పాతాళవా। సులకున్ భీతి యొనర్చి
క్రమ్మరి పొదిం జొచ్చె సురల్ మెచ్చఁగన్ ॥క॥ బాణము వెడలిన యప్పుడె। ప్రాణం
బులు వెడలె దనుజపతి పవనహతి।క్షోణీధ్రము వలెఁ గూలెన్।క్షోణీస్థలి జగము లెల్లఁ
జోద్యముఁ జెందన్ ॥తోటకము॥ ఇల పైలవణాసురుఁ డిట్లొఱుఁగన్। గలకాలము వాని
యగారమునన్।వలనొప్పెడు మమ్మునివాలుశివు చేనలు వెంబెడు కాలమునం గ
లసెన్॥ క్రౌంచపదము॥ తావులు మీఱం బూవులు వానల్ దురుచుఁ గురియఁ గఁదల ఘ
నభ వేల్।గ్రేవల మ్రోయంగ వలగీత క్రియలు వనితలు గిరికొనియాడన్। దేవత
లెల్లన్ శ్రీవిభుటిల్లన్ స్థిరమతిఁ గొలువఁగ దివిజవిభుండుం। బావకముఖ్యాశావిభుయు
క్తిన్ బగతుని నడఁచిన ప్రభుఁ గనవచ్చెన్ ॥గీ॥ అవుడు బ్రహ్మర్షి దేవర్షులాదిరైన
మునులు శత్రుఘ్నుఁ దీవించి కౌతుకమున। రావణుని సంహరించిన రాముఁ బొగడిన
ట్టులఁ బొగడిరి దేవేంద్రుఁ డతని కనియె॥వనవృత్తము॥ తీఱెన్మానుల దిగులి వ్వేళం
జేరెన్మానుజర సౌఖ్యంబుల్।దేఱెన్ లోకులదినగండంబుల్।మీఱెన్ని బలిమిం
జేయంబై ॥క॥ నచ్చితిమి నీ ప్రతాపము। హెచ్చితిమి భవద్దయాసమృద్ధిని నిన్నన్। మె
చ్చితి మొక వరమియ్యగ। వచ్చితి మనఘాత్మ యడుగవలయు ననటన్నన్॥ మ॥అల శత్రు
ఘ్నుఁడు శక్రముఖ్యులకు సాష్టాంగంబు లర్పించి యం। జలి గావించి మహాత్ములార భ
వదంపత్పావముల్లొల్యఁగాఁ।గలిగెం జాలదె యైననిమ్మ ఘుని ప్రోల్ల ద్గోస్నఁ దొల్లిం
టికం। తెలసత్సంవద మీఱంజేయుత మిపుడ్టెంగల్గ నిండ్టట్టులన్॥ ఘ॥ అనిన సన్నిపుద
లంచినట్టులతిరమ్యంబై ధరాస్వర్గమో। యనవింపొందెడు నిప్పురంబనుచు వారం
తర్థిఁ జెందన్ముదంబున శత్రుఘ్నుఁడు శత్రుసంహరణమహాప్రోద్దే రఘుస్వామికిన్।
న్వినిపించంతగు వారిబంచి హితమంత్రిశ్రేష్ఠులే తెంచినన్ ॥గీ॥ వారి నాదరించి వచ్చి
న సేనలఁ।గలయు విజయసూచకంబులైన। పటహగోముఖాదిబహుళవాద్యా
లు।భోరుకొలుగ మధునిపురము సొచ్చె॥గీ॥చొచ్చి యచ్చోటి ప్రజలకు సొంపెసంగ।
నిజగానంబైన మధుని మందిరముఁ జేరి।ధనముఁ గనువనవాక వస్తువాహనము లె।జేకొ
ని మనీతి రాజ్యంబు సేయుచుండె॥అప్పుడు॥సీ॥ దివసప్రభుశత ప్రభిత ప్రచండది
ప్రకనకప్రచుర వప్రగణము గలిగి। ఘనయాదవవధరోధకలనా ధరిత్రీధరసుధాధ
వళసౌధరాజి గలిగి। నరఖేచరవిలోచనము దాచరణసూచక చయకృత్రాచల
ములు గలిగి।నవచేలి ఫలాళి శుకశారిసముదాళి ఘనకేళిక లికలును గలిగి। రం

గదు త్తుంగలవగోపురములుగలిగి। కలితగృహావగాదిమః త్తమాంగములుగలిగి। విక
చకల్హారవారదీర్ఘికలుగలిగి। పొలిచెశత్రుఘ్ను పలనసప్పురవరంబు॥ క॥ బేహారు
లుఖిత సత్వు। వ్యాపారులు వచ్చి వినివిలసినవ స్తు। వ్యూహములు నించిరప్పురి। నా
హారిదశ్వ స్వవాయునాదృతిసదనక్॥ మ॥ దనప్రోల్ స్వర్గమెయుంచునందఱును
నందశ్శాంతధర్మస్థితి। స్జనులం బ్రోచుచు లేమియుం దేవులువ్యాత్సంతాపముం
బావమొ। వ్వనియందు మంగనిపించ కేల్ల ప్రజలున్వర్ధిల్లం బెంద్రెందువా। యనసుల్
రాజ్యము సేసి రాఘవ సవిసా కాంతిన్ రెండుంటటన్॥ మ॥ మగ కాంభోషులమంత్రి
పుంగవులసచ్చోసుం చియుంచసృతిం। దగువారిం దన వెంటఁబెట్టుకొని రత్నాస్యాంద
నారూఢుండై। నగరావాసులనెల్ల వీడ్కొని ప్రయాణవ్యాప్తిం గొన్నాళ్లకు। న్నిగు
లన్వేడుకఁజేరె శత్రుఘ్నుఁడు వాల్మీకాశ్రమస్థానమున్॥ చేరి వాల్మీకులకు నతుల్ సే
సియాంత। డంది తాశీర్వచనమ్ము [illegible] వాదరించి। యిచ్చు నర్ఘ్యాదికములు వహించి
శ్రాంతి। దొరఁగి పరిజనయుక్త శత్రుఘ్నుఁడలరె॥ ఉ॥ అమ్ముని చంద్రుఁ డంతదయను
[illegible] తనిఁగన్గొని సర్వమెల్లలో। కమ్ములయందు [illegible] ముల్లయినకంటపు నింద్య [illegible]
[illegible] బాహుమ్మునఁగూలకేసి [illegible] సంతభుజాబలశాలి వెంచఁగా। నిమ్మహి నీదు సాటిగ
లరే శరకౌశలి తన్మహానుజా॥ ఉ॥ ఇంకొకనాఁటికిం గలవణుఁడీల్లు నెలోకుల బాధది
రునే। శంకదొరంగి వీని నిజం పెడిమారుఁడుగాఁ బుట్టినే। [illegible] కిలి లేకయుం
[illegible] మదరె [illegible] లంపు [illegible] లంపు నీ [illegible] ఫలించె నేఁడు బుధ [illegible] సలనిన్నునుతిం
[illegible] మోదు॥ [illegible] క్రమించు నాఁడు రఘురామున [illegible] త్రపుత్తము। ల్గా
[illegible] సొద్దానను [illegible] పాదతుఁడై [illegible] సేసలగా [illegible] రులకా హరించినరిపు
న్నిమిషంబునఁ గ్రమించెనంచున। దేవసభ [illegible] కూరెం త్రుఁడెను [illegible] వింటిమినీ ప్ర
భావముల్॥ చ॥ లవణునితోడ నీవ వికలస్థితిఁ బోరెడు వేళ మేము వా। నవుకడ నుండి
చూచితిమి సర్వము నీధృతి యంత యొప్పనే। [illegible] వునవునీ కె చెల్లున నియ్యకు [illegible] నఁ జేర్చి
శిరంబు మూర్కొనె। [illegible] విజుల చిత్తుడ [illegible] త్తవసివ [illegible] మువాంత మమ్ము నిగా॥
[illegible] టుప లెనాదరించి జటి లేశ్వరుఁడా [illegible] బలాధిభూమహ్య। [illegible] ఫ్యటయుండుఁడై న
[illegible] కనికిఁబక్వ ఫలాదులఁదృప్తి చేసి చెం। గటిపాటుజంబు నన్నిలువఁగా సెలవిచ్చి
నన [illegible] మారుడ। చ్చట వసియించె భృత్యులనచారకులకా శ్రవముల్ హరింపగా॥
అంగ్య [illegible] గంబున॥ సీ॥ ఉరు సుధారస ధారలొలికెడు చందాన స్వరవ స్వరమ్ముతో
[illegible] సంపుటిల్ల [illegible] నాఁడా వివ్రాదె నెపోనలు [illegible] మించు విధమునఁ జాగముల్ విస్తరిల్ల
గండచ కేరల [illegible] నకమ్ములు ప్రవహించు రహి [illegible] నరాసముల్ రక్తి గుల్క। విరివి
[illegible] మొలక [illegible] వా తేడి క్రమమున నాలాపగతులు వెల్లయఁ। గవలుకవపీనా

యాని త్రాత్రయోఘల్లోపమానసనిత వాల్మీకిమానసరవిరోచాయరామాయణశ్లో క్షే
లాతిగాన। లీలఁబరియించవశీసు గ్రీష్మునఁ జాలకించిరి॥క॥ ఆపఘనబోధనావిసుంభన। లాష్యా
నువతోఁ నువృత్తులావడకొండ। బాఁ నిరతోఁలి మూనా। వ్యాక్రమాణిక్ మెంచిమ
లఁడుపరవశుఁడయ్యె॥క॥ పరవశుఁడైనుఁడెలిమేఁ గ। వ్యరనితలయామునింత
మాత్రమునీ తా। వరపుష్పలి త్రహోనిధి। కరుణింప్ప నిగదనునాచుఁ గానుకఁ మొం
దెక్॥చ॥ అని నివా ప్రలక్ష్మ్యతరపొబ్ధిమునింగిని జంటో హృర్మ్మెపి। క్షితిపిటువంటి
గానములు సేయఁగవింటి మెపిరవెన్వరో। యతివరుఁ జేరిపేఁడఁ బసునయ్యెయానంబర
మాద్భుతంబులి। న్నాతిపరుహాలనున్న యువిమారమునెంతటిపార ుంచనగ॥క॥
రతుగ్రీష్ముఁడిటుబనీతా। నుతుగ్రీలగానమునవేళఁ బోందినానునా। రాత్రిగడపె
నర్ధమనిమాత్రము గానంత భానుహంతుఁడు ప్రొడివెగ॥ వ॥ దినముఖోచితక్రియ
యదీర్చి సునీంద్రుఁ డనుజ్ఞ యియ్యఁగా। సరఃపాత్రవీడుకొని సైన్యముతోఁ జని
లక్ష్మణానుజం। డవిరళవేగలీలరవివంశంబరయ ధ్వమునఁ జేయునంతకుగ। రవికులనాథుఁ
డేలెడిపురంబుగనెన్నయమహోత్సవంబుగ॥ గీ॥ త్రైరంగుసంగముంగొని మాభంగ
పొడపరంగిపొంతరంగంబునంబురలక్ష్మికిఁ గబ్బంబులుమునుమిలించిరిమఁది
రత్నతోరణంబునం బ్రవేశించెన్॥సీ॥ పొడుచకటంపుబస్సం నారపుంత్రో నెడనెడన
మంతపులెమరుకొనగ। ధూపాలంకృత పద్మవ్యాజాదములతోఁ వఁదివాగంధులకై వా
రముల యఁ। గమనీయభూషణ శశాంకశాశ్వతానలై చెలులు మేడలనుండి సేసలాలు
క। నబ్జముండల పాండురాతపత్రములతో ముంగరబలు మెకేఁ ములురహింపఁ। బా
యలాడాడఁ బోడగని ప్రస్తుతింపఁ। బటహాబహు వాద్యరవముతోఁ బ్రజలయులివు।
మీఱ మొగసాలముందఱఁ దేరుడిగ్గి। శిరముపైనంజలిఘటించి సరగన ఁడు॥చ॥ కొలు
వునకేగి కాంచనపకుంజరు హాదయాగంబుల ప్రతకం। బోలుచఁగ మ్రొక్కె శతుఘ్ను
రినుండియుఁ దెబ్బనదివ్యరత్నగా। ములఁ బసుకాన్కసేసి పరిశుద్ధమతిగరముల్మో
గిడ్చి చూపులుఘలియింప స్వామి మొగముఁ గనుఁ గొంచుటవిల్చియుట్లనన్॥ఉ॥ దేవ
యాజ్ఞ శతుఘ్ని వధించితదీయపురంబు డంచిత। శ్రీవిలసిల్లఁ జేసిపది రెండు శరత్తులు
వాసయుండితిం। గావుసమీపహాజ్జములు గ్గొనవచ్చితిఁ దాళశక్యమె। యావును బా
యక్రేపువ లెననచ్చట నొంటిగనిల్చి నావుడున్॥సీ॥ నగుచుఁ దమ్ముని జేరఁ దిగిచి
కౌఁగిటఁ జేర్చి వను ధేశుఁ డను నేలవగపువత్స। యరిశిక్షయానుధరావరిరక్షయును జే
యకూరకుండఁగ క్షత్రియానకుఁ బసునె। యుచితకృత్యముమాన్పనోడియుండుట గా
కనినుఁ బాసి మే మైననిలువఁగలమె। వలసినయపుడిందువచ్చి తల్లులయమ్మఁ జుట్టుల
మిత్రులఁ జూడరాదె। తామసింపక సప్తరాత్రములుమాత్ర।మిచటవసియించిపురి

కేసుమింతదడవు। రాజు లేనన్న రాజ్యము రాజకము గు। ననినఁ బతియాజ్ఞ శిరమునన
తఁడువూని॥ మ॥ భరతుని లక్ష్మణుం గదిసి భక్తినతుల్ ఘటియించి వారియా। దరణ
ము గాంచి ప్రేమమునఁ దల్లుల కెల్లనమస్కరించి తత్। పురజనహితోత్తములం దనరిబంధు
లనాప్తుల మంత్రుల న్ధరా। మరుల యథోచితక్రియల మన్ననఁ జేసి యనంతరంబు
నన్॥ చ॥ అనఘులుఁ డానతిచ్చినటు లేడుదినంబులు నిల్చి యవ్విభుం। డనుమతి సేయఁ
గాఁ బయనమై జననీ బుధబంధు కోటి వీ। డ్కొనభరతుండు లక్ష్మణుఁడుఁ గూర్మి ని
వెంబడివచ్చి పంపఁగ। య్యానన తఁడయ్యెడ న్సబలుఁడై చనియె న్నిజరాజధానికిన్॥ క॥
యీశత్రుఘ్నుని కథయే। ధీశాలులు వినిన హితమతిం జదివిన శత్రుకౌశలి వ్రాసిన
శత్రువినాశనము గు రాజ్యము సుధనమ్ములుఁ గలుగన్॥ ఉ॥ అల్లవశారి యిట్లు జని యా
త్మపురీజనులుల్లసిల్ల సం।ఫుల్లమనస్కతన్ధరణిఁ బ్రోచు చు మిత్రు శతకీర్తియుక్తి
రా।గిల్లియు నహాభంగి శ్రుతకీర్తి మనోరథపూర్తి సేయుచున్।యుల్లకులార్తి
బెంచు భయజార్తి వడంప గెధమార్తిమార్తియై॥ ఉ॥ అక్కడ నక్కడానిమలయంత
టిధైర్యముఁ బూని రామభూ। భుక్షులచక్రవర్తి గ్రతుభుక్సర్వసదృక్కులక్
సుమ। ప్రక్కలసాధువాక్కులఁ బ్రసన్నతతో నిగిడించి సత్క్రియా। భాక్కలు
గాధరాజనులఁ బాలచేన సెసదృక్కులౌనన్॥ సీ॥ శ్రుతిమమకాము వెలింగి సుస్థి
రాంతర్యాగవిమలులై బ్రహ్మభావము నమించి। యధిగతధర్ములై యరినాశ మొన
రించి యాశలు గెలిచి బ్రాహ్మణుల గొలిచి పరమార్థవంతులై సుమచిరాష్ట్రాంగసం
గతి గాంచి రాజభోగము వహించి। తగు శాస్త్రములు నేర్చి ద్వంద్వసహిష్ణులై తెలి
సిము హార్య్య సేవలు ఘటించి। బ్రాహ్మణక్షత్రియోదార వ్యాభటులు భోగి।జనులవ లె
మించ జగతి ప్రశస్తనవ్య।వతియయి ఫలింప నెలమూడు వాన లెచ్చ। రాజ్య మొనరిం
పుచుండె శ్రీరామవిభుఁడు॥ చ॥ కతిపయమాసముల్చనను కానొకనాఁడు సకృద్వి
లాపవిస్మితజనమ శ్రువారిపరిషిక్తకపోలము రువ్యథాభరా।నత మొకవృద్ధవిప్రుమి
ఘనంబుమృతుండగు పిన్నవాని।న్వితమతి కొంచువచ్చి రఘువీరుని వాకిట వైచి దీన
తన్॥ క॥ హా సుకుమార కుమారక। హా సుగుణనిధాన నీకు నహాంబట రా। గాసిప
డఁ జేసి మమ్ముం।బాసిచనఁగ నేమి తప్పు పాటిలె చెపుమా॥ ✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽
మ॥ మతిగలనిన్నువంటి సుకుమారశిరోమణి మమ్ము వంటిదు। ర్మతులకు నేలదక్క
బహుమాత్రసపర్యలొనర్చి యెల్ల దే।వతలను గొల్చి నిన్నుఁ గని వంశము నిల్చెనటం
చు నేమనమ్మితి మెదనిన్న కాలము నమృత్యువు మ్రింగుటెటుంగ మోనుతా॥ ఉ॥
ఎక్కడఁ జొత్తు మేది తెరువెవ్వరు దిక్కు సువారలింకనో। చక్కని తండ్రి పాదజల
జంబుగ గజ్జలు మ్రోయ మాముందుమా। చక్కనటించు విప్పడొకసారియు జాడవు మా

టలాడవా। యిక్కవ యెందుఁబోయెదు నిమాత్రములో నెటకేగితివొ యొడక్ ॥ఉ॥ అక్కట యైదువర్షముల యర్భకుఁ డెక్కడ మృత్యు వెక్కడే। దిక్కన విట్టివింతగలదే తలిదండ్రులకోర్వఁగరాదె హీకం। బెక్కడఁ బుత్రులుండి ఘటియింపుదు రాత్మజశోకవహ్నిచేఁ। బొక్కుచుఁ దండ్రి సేయునను కొన్పుత్రు సకర్మదహనాదికృత్యముల్ ॥క॥ శిష్టసనాతధర్మనిధిజన। తుష్టికరుఁడు రాముఁ డచ్యుతునకే నయెం త్రా। దృష్టాంతము పుత్రక నీ। దిష్టాంతము వలనఁ దెలిసితి మిమ్మృతియనుచున్ ॥మ॥ ధరవర్ణాశ్రమధర్మరక్షణము వేదప్రోక్తమార్గంబున। న్ధరణీనాథుఁ డొనర్పఁడేని యతఁడా ధర్మచ్యుతిం బుట్టుఁ। దుర్భర పాపంబుల కెల్ల నెల్లయగు నెచ్చో రాజదోషంబునన్। దారయుర్ భూజనకోటి కెట్టులవ మృత్యువ్యాధిబాధావళుల్ ॥ వ॥ అని సతీయుఁడై వరాసుండగు సుతునిమీఁదం బడి ధరామరుండు విలపించి ఖరాసురాంతకు నుద్దేశించి మఱియు నిట్లనియె ॥ ఉ ॥ అసురభీకరుం డినకులాగ్రణి రాముఁడు రాజ్యమేలఁగా। భూసురబాలకుండు మృతిబొందె నటంచును మాటవాసితో। నీ సహజన్ములాశ్రితులు నిన్ను భజింపఁ జిరాయురున్నత। శ్రీ సుఖయుక్తి రాజ్యమొనరింపుము సొంపున రామభూవరా ॥క॥ ఇక్ష్వాకువంశజులు శౌ। ర్యత్త్వ వగ్రీవు లవని నరయఁగ శిశుమృత్యుత్స్వోళ వినర మోఘు। ప్రత్స్వోళ సనీతరమునఁ బాటిలె నదియుగా ॥ఉ॥ సత్యము ధర్మమున్ సడియాత్మావళి దాల్చిన నిట్లు బాలురన్। మృత్యువు చెందనేయిఁక నదేటికి బాలునికగ్నికృత్యమా। నిత్యమె మేము సేయుట త్యజించెద మీ వెతదీఱ ప్రాణముల్। హత్యలు మూఁడునుం బొరసి యయ్య సుఖింపు మటంచు నాడఁగన్ ॥క॥ ఆవలుకులు వినిభయుపరి। తావవరితాత్ముఁడగుచు దాశరథి కృపా। కూపారుండా పౌరుని। పావని బ్రతికించుటమి సభకు వచ్చి వెసన్ ॥క॥ హితులఁ బురోహితుల మహీ। పతులను మాఘతుల స్మృతుల భ్రాతృను మ్వ్రాత్సం। తతుల గుణాన్వితుల నిజా। శ్రితులం బిలిపించి చింత చేయుచునున్నన్ ॥సీ॥ సంవర్తజలరాశి జానుదఘ్నంబుగా మునిసమార్కండేయ మునివరుండు। ఫాలలోచనునితోఁ బ్రతిఘటించి పదాంబుజమునఁ గన్నైన్న గాతమ తపస్వి। నిస్సంశయజ్ఞాననిధులలోఁ దొలుతఁ గీర్తింపఁగాదగు వాఁడు దేవమానిభక్తిప్రవృత్తినంపత్తి యోగాసనై శారద్యము నుగన్న నారదుండు। మఱియు జాబాలి కాశ్యప మాండవ్యాల। కణ్వ కాత్యాయ నాత్రి మౌద్గల్య భృగువ। సిష్ఠముఖ్యులు శిష్య ప్రశిష్యసహితు। లగుచు వచ్చిరి రఘురాము నాత్మ నెఱిఁగి ॥ క॥ సభయుఁలయి తేచిరప్పుడు। సభఁగలవారెల్ల రామచంద్రుండును దు। త్రభస్మ నిరాట్పదముల। కభివందన మాచరించి యానందమునన్ ॥క॥ ఉచితాసనములను నిచిస। ముచితార్చావిధులొసంగి యుచితజ్ఞుండై। రుచిరాసనశశిబింబ। ప్రచురతర సుధాయమాన భావల

ననియెఁ గా॥ వ॥ అరుదుగఁ గోచరింపని పదార్థములైన మనఃప్రబోధవిస్ఫురణలమి
రెఱుంగుదురు పుణ్యతపోనిధులార యీధరా। ... రు నిరుపమ రుఁ డేమిటికిఁ ద్రుంచెదన
ధనాను లెట్లు చెందెని। ద్ధరజనసవ్యథాతథసుధా ధురంధరోత్తముల మీరదుండ నన్॥
సు॥ అవనీదేవత లెల్ల నంచితతపస్స్వాసక్తియోగానత్వమా। త్మవివేకంబు వహింపఁ
గాఁ గ్లానమునఁ ... చూపి ... చుఁ జెరా। యువు రారోగ్యము లెవ్వఁడుం గలిగి భూ
జనాధిపత్యంబునకు ... సై। ... క్రింద బ్రజయొప్పగ ... గమున ... బాహ్యకృతో
ర్త్తినుతా॥ సీ॥ అ... నసము ... జుప్పాద చారియై ధర్మంబు నసవరిక్యా। త్రే
తసర్వవసంబు పెగినడ త్రే... సత్త్రియాల తపంబవు ... । ...
పోటు హిమధరణి జపలఁ బ్రో... రారోగ్యభాగ్యములు గలుగు। నన్ను ...
ల్పలుక్—దువ వృట దృటజనుల్బుధులు మాత్రము బోంప ... రెండు। ద్వాపరం
బున నగబాలు ధ... హాగు। నందు ద్విజరాజశుశ్రూషలాచరించి। వైశ్యులు శపం
బొన రురవార్యనిష్ఠ। నదిపక్షా సమైతోఁ జపయుక్తముగ ... కలియుగఁ బాదత్ర
యు। తలగసుమర్థసకలాంబు హాద్రదనములు తటుచొఁ। గలవెన్ని యైన విపులు। తలఁప
ననహారంబులాశు ధర్మములధికు॥ శా॥ ఆలాగిప్పుడు శూద్రుఁ డొక్కఁడు దపో
వ్యాసక్తి మీ భూమిలోఁ। జాలనిష్ఠ వహించె నందువలన రాజచ్ఛాధరాదేవతా।
బాలుండాకుటిలాత్మజుఁ పిశివుం బ్రాణాన్వితుం జేయుఁ ... కేలా కాలవిడం
బమిాతుని మెలెమ్మి ... కుపింక్రా గ్ర... క॥ ... లదండింపని। ప్రోవతికా...
వమున నువద్భాగము ...। ప్రాపించుఁ గాన ధరలోఁ। ... లేకుండ నరపి ప్రజఁ
బ్రోవఁదగున్॥ ఉ॥ ఈ యెడ రాజనీతివదియించితి నింతిదియొక్కఁ పొరిరా। మాయా
నినిన్నుఁ జేర్కొనినయంతనవంతమునైన పాపముల్। పోయెఁక నీవుఁ జేసు ...
వములీ ద్విజపుత్రుజీవితుం। జేయుట యెంతతొల్లి కపిసేననరిన్ బ్రతికింప వేకృపన్॥
వ॥ అనిపల్కు వారదు నిపల్కులాకర్ణించి యాకర్ణాంతలోచనుండగు నయ్యాహా
ల్యాశాపవిమోచనుండు మనంబున నప్పని యొప్పికొని తన చెంగట నున్న లక్ష్మణు
నవలక్షించి నీవు వోయి యీతనిం బత్రో ... భంబు నివారించి తత్పు
త్రదేహంబు సుగంధతైలకటాహంబున నిక్షేపించి సురక్షితంబుగా నిడుమనిది
యానిడి యొరాగింది కిం ... మాలి సనయమున్ డై హృదయమునఁ బుష్పకం
బు దలంచినంతనంత సంతసాంతిప్రభారమణీయపద్మరాగమణిచ్ఛవిచ్ఛటాచ్ఛా
దితదశదిశావకాశంబై గగనతారకాయమాన ప్రసూనకాయమాన ఘుమఘుమా
యమానంబగు సద్విమానంబు సాక్షాత్కరించినం గటాక్షించి ప్రహర్షించి మహా
హీనజనంబులకుఁ ... రించి పరిణద్ధములగు వారియా వారిరాశీర్యాద ఏచన నై

భూతంబు నొందెడి దూరాంతరంబుగా వించి పురి కేశుబలుంబులు భరగలత్స్ను లుదిమానాందిపరించిబిశరశ్రీక్రౌంచిపర్వతాన్ని [illegible] చికీర్షాదుగాధమహాఘోరశైలంబు ధరించి కవచంబున [illegible] కనదోనలు బిగియించి ఖడ్గంబు సంగ్రహించి [illegible] క్రోత్తము త్రెంపు పెకలించి [illegible] శక్తులు [illegible] బున హత్తుకొని సముత్తుంగ [illegible] బాణంబు పుణ్యాం [illegible] త్రి జనపదంబు గాన వరోపాంత [illegible] పావమానంజనాచల గర్భ గంగ నదింజపాం జనాభిధ కుంజరేంద్ర సాంద్ర మద ధారా ధోరణీరణ త్కృ [illegible] ఘుంకార రవాభోగంబగు పశ్చిమ దిగ్భాగంబు పరిశోధించి సురావరోధవధూనివహ విహరణోచిత రచితాఖిల్వ పార్శ్వభాగ మాల్యాఖండ గండకముల [illegible] త్ర వేదండ పఘనితోద్దండ గండోపలప్రకాండ [illegible] పార్శ్వభాగ [illegible] హైమప్రభా మండల పిచండిలంబగు నుదగ్ధరా మండలంబు దొరసి యుజ్జ్వలనక్కడ వెల్ల సరసి దిక్పాలము ద్ర [illegible] ముల్లోల కల్లోలమాలికా కీర్ణ గళల [illegible] వక్రేపవర్ణవర్ణితైరావణ దంతావళ చటుల [illegible] ంత కాంత సమాక్రాంతంబగు శచీకాంత దిగంతంబు దాసి [illegible] పదిచిన్నాడి [illegible] ష్టుటవివర్ణ సతతశ్చర్యాధురవ్యంబోడ [illegible] త్రిశక్రాంత [illegible] వీణారవంబులాలింపుచు నిజవిమాన రాజవి రాజమాన రాజమణి ఘృణికులల్లికా వల్లిక లెల్ల కడలనల్లికొనన బ్బల్లిదుండు సర్వంకష కేసపీ ధురీణ సరోజ [illegible] గీర్వాణ సర్వ [illegible] కల్పిత నదీస్నాన [illegible] సుస్నానవిస్తార తపోనిష్ఠాగరిష్ఠతా శ్రేష్ఠతరాశ్వత్థ తరు ప్రకాశ [illegible] దక్షిణంబున మలయ వెంబిగిరి ప్రాంతంబులు పరికించి గిరి తటంబులు పిల్ల [illegible] రోవరంబులు పరిశీలించి [illegible] ంబులవలోకించి తపోవనంబుల న్వెపించి జనపదంబులు దలక్షించి ఘనవనంబులు నిరీక్షించి గోకులంబులు దిలకించి కోనలు వెదకి పక్కణంబులు నేక్షించి [illegible] లు చూచి పర్వతంబులరయించి [illegible] లు పరిశీలించి గ్రామారంబులు గనుంగొని యున్న దేశంబులం బోడగని [illegible] నందంద మెలంగుచు నమందసింధూర చారుశోణ ప్రభా స్తోమ ధురీణ [illegible] సింధూరంబుడంబున బంధురంబై కన్నులపండువగు నిండు జేసురుచాయల దండివి మెండుకొను నోక్ష కోండ దండంబుండరీకషండ రోచిః కాండ పాండురతరంగ మాలికా డోలికా విహార మాణ మరాళికా పాళికా కేళికాసారంబగు కాసారంబొకటి గనుంగొని తన్మధ్య ప్రదేశంబున శ్రీలకు మట్టినాయుక గ్రోణి నిరీక్షించె గృశాంగు సున్నిరా ! హా

రుక్శోణజటాచ్ఛటాధరుఁడు హేమాద్రిప్రభాచారునేత్రాగ్రతా। హారీణాత్మసధోము
ఖుణాభసితశుంభత్పాండురశ్రీనిధిన్। ధీరత్వాకరుఁ జీరధారుఁడు నెకనిన్ దివ్యోత్తవ
ప్యాన్వితున్॥ క॥ వీక్షించి నివ్వెఱఁగుపడి। యూష్టితికిన్ డిగ్గి వానికపరోత్కగతిన్। శూ
ద్రోత్కరించెపాతకా। దత్తరతత్త్వంబు మూర్ధ్రుఁడల్పుఁడెఱలవన్॥ చ॥ ఇటువలెన
త్తపోధికుని దృష్టివథంబున నిల్చి రాముఁడో। పటునియమాఢ్యయే శుభము పాటెఁ
జేసెదనీ తపంబుదు। ఘూటమిది నీవు విప్రుఁడవొ రాజవొ వైశ్యుఁడవో వివేకవి। స్ఫు
టము తిమించి శూద్రుఁడవొ బొంకక తెల్పుము కల్గినంతయున్॥ క॥ నా పేరు రాముఁ
డందురు। భూపాలుఁడ దశరథేంద్రపుత్త్రకుఁడను నీ। తాపసనిష్ఠగనుంగొన। నీపాలి
కివచ్చినాఁడ నిను దెల్పుమనన్॥ చ॥ కరము వినీతివాఁడనఁ ననగణ్యగుణాబ్ధి వినీవు పేఁడఁ
గా। హరిహరి యెట్లు బొంకుదు యథార్థము శూద్రుఁడ శంబుకాఖ్యుఁడ। స్వరపర
బొందితో నెసుర నాయక లోకముఁ జెందుకాంక్షతో। నక్రవసగునిట్టిబల్తపము గై
కొని చేసెదనంచుఁ దెల్పినన్॥ క॥ విని యింత వినయవంతుని। జను నేహింసింప రాజ
జన్మము నింద్యం। బనిరోసి వెన్కభూసుర। తనయు మృతిదలంచి కినుకదయఁ బెడబా
పన్॥ చ॥ కలకలనవ్వుచున్నృపశిఖామణి పొలుపున్న గసీబులోనియు। ట్టలపు మెఱుం
గుచాయల బెడంగు కటారి ఝుళీనదూసి యం। తులుగన శూద్రుమస్తము కరుక్క
నఁద్రుంచెఁ దదీయరక్తము। జ్జలజవనంబుమించెదివి జృంభపవర్షము భూమిమీఁ
చఁగన్॥ చ॥ అమరేంద్రాగ్నియమాది దిక్పతులు సిద్ధాదిత్యగంధర్వసా। ధ్యమరు
త్కింపురుషుల్ ఋషుల్ రఘుకులాధ్యక్షాగ్రభాగంబునం। బ్రమదంబొప్పఁగ
వచ్చి నిల్చి పటువాక్ప్రౌఢిం బ్రశంసించిరం। తమరుద్వంతుఁడనన్ బురాహ్వాతసు
ధాధారానుసారోక్తులన్॥ ఉ॥ విప్లవముల్ హరించి పృథివీభరమీవు భరింపశోక
పా। రిప్లవవృత్తి వాఁడదెకనుంగొను మయ్యాదశాననాంతకా॥ ఉ॥ ఖుల్లకులన్వధిం
చి విశుద్ధుల నేలెదు మిమ్ము మెచ్చి నేఁ। డెల్లసురల్ వరంబొకటి యిచ్చెదమంచుఁ దలం
చి వచ్చినా। రుల్లమునందుఁ గావలసియున్న యభీష్టము దెల్పుఁడన్న భూ। వల్లభుఁడు
ల్సహించి సురవర్యులకంజలి చేసి యిట్లనున్॥ చ॥ కరుణ వరంబొసంగుడు దిగల్గిన దేవ
తలార యిద్ధరా। మరసుతు ప్రాణమిందుమహిమంబలరన్ బ్రతికింతునంచు నే। భ
రవడి మున్నవల్కితి సభాస్థలి బాలకుఁడట్టు లోటనా। యురయమిఁ జేసికాదె యను
నాయనతో నని రెల్ల వేల్పులున్॥ చ॥ శిఖకడు చల్లనైననుడు శేఖరుఁడుష్ణగుణంబుఁ
బొందిన। న్నిఖిలశరణ్యమీర నెడు నిశ్చయవాక్కుల బొంకుఁ జెందునే। స్వఖరకరా
సిశంబు మునిఁ జంపిన యప్పుడె ప్రాణవంతుఁడై। సుఖముననున్నవాఁడు ద్విజసూ
నుఁడనూనమడుగా కభూవరా॥ ఉ॥ ఊహాకలంగఁ జింతిలక యూఁబడు మప్పని రాత్రి

తావనో। స్నాహజలాశియైకలశజన్ముఁడుద్వాదశవర్షయాగదీక్షాహితనిష్ఠనుం డెఁగడసాంగముగా నెఱవేర్చి నేఁడుపూర్ణాహుతి సేయఁబూనె మునిపుంగవు మ్మునిఁజూడఁబోఁదగుఁగా॥క॥ క్రతుకర్తవు క్రతుభోక్తవు। క్రతుఫలదుఁడవీవునీవు గలగుణముగదా। క్రతువవలోకించుటమాని। క్రతుభోక్తలుకలుకయుటులఁగానిం డనుచున్॥తే॥కుంభిసంభవుఁగాంచువాంఛఁదగఁగాకుత్స్థాన్వయస్వామియును। జంభారిప్రముఖామరేశ్వరులుపజ్జంబువ్వ కారూఢులై। యంభోజాప్తనిజప్రభావిభవమారానాఁగసాగెనదటి। న్యంభోజాకరపట్టణోపవనశైలారణ్యముల్ చూచుచున్॥సీ॥ ప్రాగద్రితటభాగభాగపారపరాగరాగధూతఘనాఘనాగకులము। శారితాభ్రశతారతారదంష్ట్రోగ్రనారదారయుగచ్ఛదారదారకంబు। మాలూరహింతాలతాలతమాలరసాలసాలకేసరసాలసాంఘియుతము। శబరదాహప్రచండచండరుక్ఖలకాండకాండఖండితగండగండకంబు। పిండితాఖండగండభేరుండవినద। సంశ్రవణమాత్రవిత్రస్తశరభసరభ। సాగఁబునదర్శనోద్భ్రాంతహరివరేణ్య। మౌవుఘోరారణ్యమొకటి రాఘవుఁడుగనియె॥క॥కనియయ్యరణ్యపథమున। ఘనయానమువిూఁదరత్నముఖప్రముఖులతో।జనపతిసంభాషింపుచుఁ। జనునప్పుడుగృధ్రమొకటివనుదెంచి వెసన్॥గీ॥మ్రొక్కిపలికెనంతనెుక్కఁడులూకంబు। వచ్చిబహువిధరామస్వామియనుచు।వినుతియాచరించి వెఱఁగందెఁ ఘనము।దంచుగృధ్రపలికె ముందుగాఁగ॥క॥శిక్షింతువుదుర్మార్గుల। రక్షింతువు దేవతలను బ్రాహ్మణులఁ గృపన్।వీక్షింతువార్తజనులను।సాక్షాద్విష్ణుఁడవునిన్నుశక్యమెపొగడన్॥సీ॥వరగుణవిద్యాప్రౌఢి బ్రహ్మదేవునికంటె రౌద్రసంపన్నత రుద్రుకంటె। గాంభీర్యధుర్యతఁగలశాంబునిధికంటె దిరమైన తాల్మి భూదేవికంటె। మతిచమత్కృతిసమున్నతిబృహస్పతికంటె నధికధైర్యమున హిమాద్రికంటె। ననుపమానవితీర్ణధననాయకునికంటె ధర్మవైఖరిదండధరునికంటెఁ। దేజమున భాస్కరునికంటె దీప్తకీర్తి।శశధరునికంటె ఘనుఁడవు సకలభూత।సంభవస్థితికరుఁడవు సర్వసాక్షి। యఖిలరక్షకయొకవాక్యమవధరింపు॥క॥ఈకౌశికంబు నాయిలు। చేకొని నాగృహముఁగటంచుఁజేరఁగనీదా।వాకిలినిడుకొనిపోరెడి।నోకౌశికయాఁగరక్షణోత్సుకమెపుడున్॥క॥నాయనదతనముమాన్పిమ। లాయముపిడిపింపుమెుర్బలస్యబలంబా। నాయనువాక్యమునికృమ।సేయఁగ దేయుండినఁగూబపక్షిపతికనియెన్॥సీ॥ఇంద్రునంశంబుననెల్లభోగములందినవహ్న్యంశమునఁబావనతఁజెంది।యమునియంశమునధర్మాభిరతియొనర్చినిర్బతియంశమునదుర్నీతిమాన్చి।వరుణాంశమునఁబ్రజావళికిసేదములిచ్చిపవనునంశమునఁబౌబలిమిహెచ్చి।ధననాయకునియంశమునవితీర్ణనవహిం

చిరిపున నంశమున భూపుల ధరించి। భాస్కరుని యంశమునఁ బ్రతాపంబుఁ బూని। చం
ద్రు నంశంబున సముహోత్సాహ్యమూని। యఖిలకళ్యాణగుణరాశి వైననిన్నుఁ। బ్రస్తు
తియొనర్ప శక్యమే బ్రహ్మకైన॥సీ॥ లక్ష్మీవిహారాబ్జలక్షణేక్షణముఁ గరుణయు రో
షంబుఁ గడలుకొనఁగ। నెల్లధర్మమునకు నెల్లయాసనమున శాంతిదౌర్లభ్యము
ల్ ప్రకటించ సుచిత్రవైచిత్రిఁ బెంపొందిన మాటలవినయపౌరుష్యముల్ విస్తరిల్ల।
దరహాసచంద్రికాస్ఫురితాస్యమున నాభిముఖ్యంబువై ముఖ్యము సురక్షింప। శిష్ట
జనరక్షణము దుష్టశిక్షణంబు। నాచరింపుదువో కట్టనఖిలభూమి। నముఁడవయ్యును
ధర్మసంస్థాపనార్థ। మిన్నిగుణములు వహియించియీశ్వరేశ॥ఉ॥ అద్దమరేయి
భూమినరనాథ ము గ్రమ్మరి తెల్లవారిన। న్నిద్దురఁ జెందవచ్చునని నేను బ్రయత్న
ము సేసి కట్టితిం। దద్దయు వేడ్క నిల్లొకటి తద్గృహసీమ వసింపనియ్యదీ। గద్దరి గ్రద్ద చే
రికలకాలము పోరెడి పోరు మాన్పవే॥క॥ ధర్మగతి కామపవగ। తిర్యగ్యోనియైకఁ
ముఖస్థితిని బ్రతికెద నే। నిర్మించిన యానదనము। కూర్మిన్విడిపింపవే రఘుప్రవర
యానగా॥సీ॥ విలసితాంతరవైరివిజయుఁడౌ విజయుని నతులరూపజయంతుఁడగు జ
యంతు। సకలైకధర్మపాలకు ధర్మపాలకు నధిప స్తుత సుమంత్రుఁడగు సుమం
త్రు। నరిరాష్ట్రసాధకుఁడగు రాష్ట్రసాధకుఁ గితవకార్యత మోర్కట్టు దృష్టి దృష్టి।
యాచకసిద్ధార్థుఁడనఁ జను సిద్ధార్థు ననవరత మశోకుఁడగు నశోకుఁ। గాంచి వింటి
రెగృధ్ర ఘూకముల వాక్కుల వివాదంబుడిగి రాముఁడచట నిలిచి। పులుగులను బి
ల్పించి పక్షితో లుఁకగట్టి। నీగృహము దెల్పుఁడన గృధ్ర మిట్టులనియె॥క॥ ఎనాఁడు
బ్రహ్మ పుట్టెనొ। యేనాఁడు ప్రజాసమృద్ధి యిద్ధరగనెనో। యానాఁడె నిలువనీడని।
యీనీడము గట్టితి నన్నరేశ్వర యనినన్॥క॥ పేచకము నెఘునమూచక। మేచక మీ చెంత
వెలితృశలాడంగా। భూచక్రంబున సజ చే। నీచె ప్పైన పుడమి యెవ్వనీయిలు నా
చేక॥చ॥ అనవిని మంత్రిపుంగవుల సందడిఁ గన్గొని రాజచంద్రుఁడో। యనితరధర్మ
శాస్త్రనిధులార వివాదము భూజముల్ జనిం। చినపుడెగూడు తానిచటఁ జేసితినం
చనెగృధ్ర ముర్విపుట్టినపుడె నివాసము ఘటించితినంచనె నిక్క మెద్దియో॥క॥
ప్రత్యక్షంబును బరిపక్షంబులుం దలఁచి కుళాయపక్షము లెనగా। నీక్షించి తగవుదీ
ర్చు వివక్షులకు విహగముల సౌఖ్యము గల్గన్॥చ॥ తగవును బథ్యముల్ హితవుఁ జె
ప్పక ధర్మము పేమిరా నిన్నవా। రి సురుని సంతసింపక్య వహారము లొప్పఁగఁ దీర్చిన స
జ్జనుల్। జగతిఁ బ్రసిద్ధికెక్కుదురు సత్యము ధర్మమెఱింగియుండియున్। దగమొ
గమోడియున్న జనబిందితులొందుదురంద దోగతుల్॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
॥ఉ॥ ఊరకరాజపోని పెదజూ క్షులుగొన్ని నిరించె నాన్కు । తాన్కరము

చూపిరచ్చలసుధఘటముదీర్పనిమర్చి చారుఁడ! వ్యాధుఁణతా-శబద్ధుఁడయుఁ బంచమరుఁ
గావునమీరు గృధ్రకా ! కాటలవాడుదీర్పుఁడు యథార్థము గానవియాసతిచ్చి
నకా! ఉ॥ ఆమొసఁబుం ద్రుగ్రుంత్రులుదమాగ్గవహించిము మాత్ర మే! కాయు
నకొప్రనక్తకులైలైలగోసినస్తేం మ్రుఁజూచిపూ! వాఁడుకగూబిగెల్చెఁ కదసఁబు
న్నైకెట్టునలావె గృద్ధ! త్రిమ ముకొండనకఁడుఁ దెల్పి
నకా॥ సీ॥ అటుకఘూర్ణ నానన్న ! దలిపితిరి మ్మ
లూకముగణించిని దేవ ర్వ్వత గలుగ మ్మైయాశ్రమ! సంచున
బద్ధమిక్కడ! స్పలికెడి గృధ్ర మచ్చెదు బట్టివధించక నూనవచ్చునే॥ కు॥ వినుఁడే కా
ర్ణవమైన కాలమున సీటు చిన సద్దైవు క్షైవివి జే స్తూం
డుడఱుక్కుష్టి వాఁ! కాటుల్వాసియుంచి న గా పిడైయు డకా!
జనియించె గాగనకారవిందముద రాంచ న్నాభి కాదర్శికా॥ శా॥ ఆనాళీకవ్యాళా
నాళగతిఁబద్మాగ్రంబుఁ బ్రాపించు ఘా! మా నాథున్మధుకైటభాఖ్యులదలించ నిన్నింద్ర
మేలొక్కఁచిదెం ! సంగోవముమించ నుగ్రుఁడగుచు న్నాభీసరోజుండుదు! ర్మా
మోహగ్రులవారిఁద్రుంచెనతిశీఘ్ర ప్రావృత్తచక్రాహతిక్॥ క॥ ఆదానవమూర్ధ
మ్ముల! మేదఃపంకమున నవ్యో మేదినియువుమ! బ్బాదించె శైలతరున! బ్యాదులనజుఁ
డుందు వెన్కసఖిలముఁగలిగెక్॥ ఉ॥ కావునఁ గౌశికంబుఁ సరికట్టిన గృద్రసుబట్టి గట్టిగా
నేవధియింతు నేఁడనుచు హీతిధరింపనభస్సరస్వతీ! దేవివచించె నో నృపవధింపకుమ
ప్పెను గృద్ధతొల్లి ధా! త్రీవరుఁడాశరీరము తిగృధ్రతఁజెందుట విన్మ తెల్పెదక్॥ ఉ॥
పూర్వము బ్రహ్మదత్తుఁడను భూవరుఁడై యితఁడొప్పు సత్యము! న్సర్వవిరోధిజైత్ర
భుజశౌర్యము ధైర్యముఁగల్గి కీర్తులు! ప్పర్వముదాఁటి వెన్నెలల బాగులదిక్కుల నె
ల్లఁబర్వఁగా! నుర్వరఁ దేలుచుండుబుధయూధచకోరములుత్సహింపఁగక్॥ క॥ ఈ
తనికడకొకదినమున! గౌతమమునివచ్చియన్న కాంతుననతిథిని! చేతెంచితిఁబెట్టిదె
యనని నాతిథ్యమొనర్చి యాతఁడడిగిన భంగిక్॥ క॥ ఇష్టపదార్థంబులతోఁ బుష్టిక
రంబుగను నాఁడుభోజనమిడియా! ముష్టింప చునకునటువలె ! నిష్టాన్నముమాటయి
రువదేనేండ్లిడగక్॥ వ॥ ఇటువలెఁబెక్కాఁళ్లు భుజియింపఁగబెట్టిన యాతనిఁ టన
జ్జటివసియించి యొక్కదివసంబున నన్నములోనఁగండ్యొ! క్కటిగని మాటిలోఁబ
లలఖండముఁ బెట్టితిగానదీనని! వటువినిగృధ్రమై మెలఁగుమంచు శపించె దయావి
హీనుఁడై॥ క॥ శపియించినభయపడియా ! నృపతియతనికెఱఁగి వెఱుంగనిదిదపై ప
నం! గృపశాపముడుప వేయని! కృపణతఁ బ్రార్థింప మురల బుషియిట్లనియెక్॥ సీ॥ వె
డఁదకన్నులవాఁడు విగ్రహోద్యూతకోటివిగ్రహోద్యుత కాంతి వెలుఁగువాఁడు ! రామ

నామము వాఁడు శ్యామలాంభోదదృశ్యామలాంగకలీలనఁ బరువాఁడు। మనుకులపా
లిటివాఁడు వనజాప్తహితకులావనజాతహితకేతనుఁ డనఁదగువాఁడు। పఙ్క్తిబాంకని
వాఁడు పఙ్క్తికంధరశిరఃపఙ్క్తికంధరహరుఁ డట్టివాఁడు। దశరథసుతుఁ బోలునొక్క
రాజు దశరథునికిఁ దనయుండై పుట్టఁగలఁ డాహితనయుఁ డెలమి। మిందిని దేహముఁ
హస్తముంచినపుడె। యతివిభుఁడనౌదువని యేగె యతివిభుఁడు॥ క॥ ఆశాపము డఁగఁ జే
యుము। కౌశికహత కాంత నేల గ్రద్దము జంపక। శైశవమున నొగరింపవె। కౌశికహిత
కార్యమునిగగనవాణి మునికి॥ ఉ॥ ఆరఘువీరమౌళి చతురంబుధి వేష్టితవిశ్వధారుణీ।
దారుణభారనిర్వహణదక్షిణదక్షిణపాణిపద్మము౦। గారుణికత్వ మేర్పడఁగ గ్రద్దశి
రంబున నుంచె శాపసం। హారమొనర్ప నంచభయహస్తమొసంగుతో నఱుగదోఁ
పఁగన్॥ వ॥ ఇత్తెఱంగున నన్నరణికులపుంగవుఁడు బంగరుమించు టుంగరముల మె
ఱుంగులుంగరంబు మెఱయుతన కరంబు విహంగమోత్తమాంగంబున నంగదియుంచిన॥
సీ॥ మార్తాండఘృణి నేలు మణికిరీటము డాలు మొనసి దిక్కులఁ గీలుకొని వెలుంగ।
మణిజాలముల లీల బెడఁగొందు మకరాలకరుల పొందునఁ జాలనురము మెఱయ।
జగములన్నియు గెల్చు తెగువ నెమ్మదిఁ దాల్చు వలరాజు వలెఁ బోల్చు చెలువు గులుక।
మించిపున్నమచందమామ వెన్నెలచండి మొందు కప్పురగంధ మొలపు నెఱప। మఱి
యాఁదగు భూషణంబులు సుహితచిత్ర। వస్త్రకాల్యాదులు రహింప వాసవాదు। ల
పురయుద్భుతము నిరోంచ నాత్మనముసం। గ్రద్దయొకపుణ్యపురుషుఁడై గానుపించె॥ ఇ
వ్విధంబున॥ గీ॥ పురుషుఁడై నిల్చి యమ్మహాపురుషు పాద। పద్మయుగళంబున నవీనప
ద్మరాగ। ముకుటరుచులావరింపన మస్కరించి। హస్తములు మోడ్చి యిట్లని యభిను
తించె॥ సీ॥ జ్ఞానమార్గవిహారాయ శరణాగతహృచ్ఛ్రాయ జ్ఞానమార్గవిహారాయ తేన
మోస్తు। దీనజీవనదాయ ఫేనభంగాంచన్న దీనజీవనదాయ తేన మోస్తు। మానస
త్త్వపరాయ మానవాశివిభాసమాన సత్త్వపరాయ తేన మోస్తు। దానవారిధరా
య ధైర్యసంపద్ధూత దానవారిధరాయ తేన మోస్తు। భానుజాదిక సేవ్యాయ తేన
మోస్తు। భానుగోత్రపవిత్రాయ తేన మోస్తు। మానితదయాసముద్రాయ తేన
మోస్తు। జానకీప్రాణనాథాయ తేన మోస్తు॥ ఉ॥ చరణాంభోజరజంబు సోఁకి శిల
యా మాత్వంబు మున్నాంచెమి। కరపంకేజము సోఁకఁ బక్షి నరుఁడై కాన్పించుటాశ్చ
ర్యమే। దురితంబుల్ దొలఁగెన్ శుభంబు గలిగెన్ దొల్లింటి వందానవా। పురికింబోవె
దె సెల్వొసంగుమిఁక నో భూరిప్రభావోదయా॥ ***************
వ॥ అనియెంచి బ్రహ్మదత్తుఁడు। మనువంశనృపాలమౌళిమణిసముచితభంగిని గా
రవించవని చినఁ। దనదేశంబునకుఁ జనియె నొద్దయు వేడ్కన్॥ చ॥ అసురులుకొ ...

ల్గురిసిరంతట రాముఁడు పాకశాసన। ప్రముఖులు పెక్కుచందములఁ బ్రస్తుతిసే
యవిమానమెక్కి యుం।త్రిజటుఁగూడి సుంభభవునింగన నేఁగ వేరకన్య।కాకను
లరజోధురంధరసుగంధసమీరము సేవదీర్పఁగన్॥మ॥ శతమన్యుండటు లేగురా
ఘవునివజ్జంబోవుచు నారాఘవా చూ।దిపెయి బ్రొకిడఘాంబు నేఁడయినయీచిత్రం
బు సామాన్యమ।ర్త్యులమునె గానము రావకీనమూలదైర్యస్ఫూర్తి చేగాసియై।క్షితిలో
జొచ్చియుడెంగె నాగకులకన్నె రాఁగడుఁ ండిట్లను॥ఉ॥సర్వసువర్ణమాలి మణిసం
గతదివ్యపటంబుసర్వతో।గర్వితవర్ణ త ప్రకరఖండనచండకృపాణిమించఁగా। జే
ర్వకుమీరు రాఁగని జపించక యిప్పటికొండలెల్లనీ। యుర్వినడంగెనన్నఁదగు నో
ప్పనెయీగతి వానలోకన॥వ॥ నగసుబలారి వల్కె రఘునాయక చెంగటఁగంటివే
యభం।గ గురుతర ప్రభావ ఈశకణీకవాఁడ సుతామ్రపణికం।బొగడత కెక్కు
క్రొత్తవెలిము త్తెపుచిప్పలు సేతుబంధనా। ద్యగణితతావకీనచరితాజితకీర్తి
రుచి న్వెలింగెడిన్॥క॥ మలయముఁ గనుమలయజతరు। నిలయము బాదాగ్రభరితని
ర్ఝరఘణభృ।ద్వలయముఁగృతవరికక్రాం। తిలయము నగభావధృతమణిరసలయా
ముగ॥ఉ॥అదె కుంభభవ వాశ్రముంబదె సేమద్యక్త్వహీకశోలోత్కరం।బదె పాథో
ధరయూధవృద్ధికరదివ్యద్రోజు ధూమవ్రజం। బదెశాలాగత మంత్రతంత్రవర
పాఠాత్రధ్వర్యుఋత్విగ్గణం।బదెయాపప్రముఖాహసాధనచయంబుచున్న
రేంద్రుండనన్ ॥క॥ విని యతఁడు దెల్పినన్నియుఁ।గని రఘువీరుండు పుష్పకముడిగ్గి
ముదం।బునఁ దత్త్యతతపోధన।జనములకును వినతుఁడగుచుఁ జనుదెంచె వెసన్॥చ॥
అజరులు దెల్పఁగా విని నిజాగమనంబున కుల్లసిల్లుచుం।భజుని వదాంబుజాతములు ఫా
లము సోఁకనమస్కరించి భూ। భుజుఁ డతఁ డిచ్చు నర్ఘబహుపూజలఁ దృప్తివహిం
చెనంతయా।గజనితహవ్యభాగములు కైకొని యేగిరి వేల్పులందఱున్॥చ॥ ఘముచి
తభంగి యాగవిధిసర్వముఁ దీర్చి యగస్త్యమౌని భూ।రమణుని నాఁటిరాత్రి నిలరప్పృ
నివాన ముపర్చి కందమూ।లములను దేనెలం దగు ఫలంబులఁ దృప్తి యొనర్చి తత్ప్రస।
న్నముఖసరోరుహంబున ననై జదృగాళులఁ జేర్చి యిట్లనున్ ॥ఉ॥ నా దెసనెయ్య
ముంచి రఘునాయక మీరరుదెంచినందునం। గాదె చెలంగె నున్ముఖముగల్గెతవఃఫల
మాత్మయు నమ్మహా।హ్లాదముఁ జెందె విప్రతనయార్థము శూద్రుని సంహరించి।యిం
ద్రాదులకింపొనర్పుట సమస్తము వింటిము వారు దెల్పఁగన్ ॥క॥ ఐపంయుగి వెన్నవ
తుల।కీటాక్షిణ్య ప్రసక్తియు కరుణయు నీ।యౌదార్యశౌర్యగాంభీ। ర్యాదులు గల
వే నుతింపనలవియె నిన్నున్ ॥వ॥ నిను ఘనుఁడంచు మెచ్చి ధరణీవర యేమియొసంగు
వాఁడనై।నని దెవిచిత్రరత్నమయసవ్యవిభూషణ మొక్కటిచ్చెదం।గొనుము నినన్

రఘూద్వహుఁడుసుంభోజనమునకుఁ బ్రతిగ్రహింపవి। చ్చునె ద్విజరాజధరామములు
చూచితిమొ సంగుడునా నతండనుఁడు॥ చ॥ ఎలమిఁ గుబేరుసంశమున నిమ్ముగఁ బుచ్చు
కొనంగ వచ్చురా। జులకది యొట్టులన్న మును యోజిజనంబులు రాజశూన్యతం। ద
లఁకబలాదినిజాకారగణంబుల నేలెడు లీలఁ దమ్మునే। ర్పడఁగఁ బ్రోచు రాజుఁ బడ
యంగఁ దలంచి విధాతపాలికిన్॥ చ॥ అరిగి నమస్కరించి చతురాననరాజ యోకరుండు
లేకయిలా। ధరణి వసింప లేము ఖలధర్మపథంబుల సంచరింపదు। మ్మారమయి యున్న
దొండొరులం గైకొనకుండెడి చెయ్వు పుట్టెడిం। దిరముగఁ జింతచేసి యొక ధీరుని
కర్తృ సృజియింప నేయనన్। వ॥ నలువ సురేంద్ర దండిజలనాథకుబేరులఁ బిల్చి వల్కె
మీ। బలముల నాలుగింటనొక పాలొకఁ గుండు దుర్వ్యడంశజాతుఁడై। యిలఁ ధరియిం
వనొక్క నృపు నేను సృజించెదనన్న నిచ్చిరి। చ్చెలువు సవారలందున సృజించె విభాజి
తభుజక్షుపుంక్షపున్॥ కు॥ తపుఁడీ కై వడిఁ బుట్టి బ్రహ్మవసువర్గ యోగిధరాధ్యక్షుఁ
డై యపుడైశ్వర్యము దృప్తి చాతృతయుని ప్రాంభోధిపాశంబునన్। రిపునాశం
బుకృతాంతునంశమున దారిద్ర్యార్తిసంహారము। ర్థపరత్వంబు ధనేశునంశము
ననిత్యంబూని ప్రోచెం బ్రజన్॥ చ॥ కావున నెవ్వరిచ్చినను గైకొనవచ్చు నృపాల
మౌళికిన్। న్నిపున్నృపాలమాత్రుఁడవె నిర్మలకీర్తి విశిష్టమూర్తి వి। ప్పావసథానమణం
బిఁకఁ గృపంగొనుమంచు నగస్త్యుఁడిచ్చినన్। భూవనకానసుండు ప్రియపూర్వము
గా గ్రహియించి వేడుకన్ ॥చ॥ అడిధరియించి మౌనిగని యవ్వాసమస్తరహస్య
ధర్మసం। వదలఁ బో సంగు మీరు ప్రతిభాషలు పల్కన నేరముక్తుమిం। పదగుదురం
చు నేమిటికిఁ బల్మరు వేఁడఁగ నైచి నారె కా। యిది హృదయంగమంబయిన దెక్కడ
దీనణిభూషదెల్పవే॥ సీ॥ అవివర్ణమాళి వింధ్యనగంబు మీరుడా యివివర్ణగతి బూ
నదా మొదట నే। యహితాతిభయమడౌనహుపావనీఖర్తయహితాప్తినీకినక్కసడ
విఁబడఁజె। ధర్మాశ్రయమున నెంతయు వార్తకెక్కె యుధర్మాశ్రయందు దెనంత శమును
నరె। దానవద్విపవనముద్ధతివృద్ధి వహియించి దానవద్విపుగుక్షిలోన డఁపరె। యల
సముద్రంబు ప్రాగభివ్యక్తసత్త్వ। మైన శింపఁగఁ గొనరె యనాపోశనంబు। మిమ్మె
తింగియు నెటులనీ సౌమ్ము గలిగె। న నటయ సుచితమిది యొరార్చి యానతిండు॥ క॥ అని
ననగస్త్యుఁడిటులను। ఘనమాత్మక తెలియవలసి యడిగినఁ దప్పా। వినుమీయాభరణ
ము వ। చ్చినవిధమాద్యంత మెఱుకసేసెద నీకున్॥ ఉ॥ ప్రథమయుగాంతరంబునఁ ద
పంబొనరింపఁగ నేవలంవియిలా। పృథివిని వానసాగ్యవన మెక్కడ గల్గు నెయిఁ
చునైకది। శ్వథపథికుండనై నపుధి కత్వరఁ ద్రిమ్మరి యొక్కదిక్కున। బ్రథితబహు
ప్రకుంజనికరప్సరతాటవిఁ గంటి రాఘవా॥ వ॥ అలశతయోజనాయతవిమాపాటవి

యీగతిఁగాంచి చొచ్చియ । న్నెలవు విహంగమాన్యమును నిజాననముఁ గన్యగఁ జర్జి
తంబునై। యళుకొనరింపఁ జాలుటకు సచ్చెరువొందుచుఁ బోయిపోయి చెం। తలన
జనోత్సవస్ఫురణదారొంగన నొక్కకొలంకుఁ జూచితిన్॥సీ॥ అంబుజవ్యాలలూగు
చలరేఁడియంచలు నంచలశకునలగ్నాంబుకణములు। బకములు హారించు భంగిపార
సములు పారసములు చేరి జక్కవకపులకవకపఁ బలికెడి పరిణివారపమోఁచమించి సం
దుననిద్రడించెఁగాన। గానము ల్సేయు భృంగముల వేడ్కనంగసంగవాడ్కకొం
తినబరుతొ గలఁగలహనోహరవాసనల్గలయు నాచు। నాఁచు జలదంతికరముల పాతి
శయమున। యమునరహఁ గాంచు నత్తోయజాకరముఁ గరమునరుమొప్పఁదీర్చితిఁ
గాల్యవిధులు॥క॥ యోజనయావత్కొలనొక। రోజనవిస్తారమొందిమెరపైసవిపుం।
జేజవుదిఁగాననద్దరి। భూజావలిమించునొకవనోపవనిఁగంటిన్॥గీ॥ కవియఁ రూయిట్టి
వనమేమి కారణమున। నార్యమునిమాన్యమయ్యెనో యని తలంచి। కందమూలాదిక
ములనాఁకలియడంచి। సేవసించితి నాఁటిరేయెల్లనచట॥క॥ మఱునాఁడరుణోదయ
మున। సరసికి స్నానంబు సేయఁజనుచున్ జగతీశ్వర నేఁ డెరువునఁ జూచితిఁ। బరిపూ
ర్ణాంగంబునొక్క ప్రాయపుశవమున్॥ఉ॥ చూచి మనోహరాంగమగుచుం జెలు
వొందు శరీరమిచ్చటన్। వైచి శరీరి యిస్సుడు దివంబున కేగెనొ యీశరీరముం। దే
చెదలైననంటి నశియింపక మించుట కేమి హేతువో। యీచతురంగభూమిఁగననిట్టి
విచిత్రమటంచు నెంచుచున్॥చ॥ అంత నొకింత సేపటికి నంబరవీథిని నేను గంటి దు।
ర్దాంతమణీధగద్ధగితరమ్యసువర్ణసువర్ణఘంటికా। క్రాంతము చంద్రచంద
నశరచ్ఛరదాంకురదంతికాంతిసాం। ద్రంతసితచ్ఛదైకలసమానము నొక్కమహావి
మానమున్॥చ॥ అందొకదివ్యుఁ డుజ్జ్వలతరాభరణద్యుతులుల్లసిల్లఁగా। జందనలి
ప్తదివ్యతనుసౌరభముల్దిశలావరింపఁగా। నందురుకాంతియుం గుసుమసాయకు గే
రడిసోయగంబునం। ద్రందనుభోగముం గలిగి కన్నులపండువు గాఁగనంబడెన్॥
అప్పుడు॥సీ॥ వింజామరలు వైచు వెల్పుపూఁబోఁడుల కంకణక్రేంకారకలనకంటె।
వివిధగీతావళుల్వినిపించు గంధర్వవనితల వీణారవములకంటె। నటియించు నప్సరః
కుటిలాలకల పాదకటకఝుళంఝుళధ్వానములకంటె। సౌవర్ణవేత్రభృత్సార్థ
కన్యాసముత్కలితసాహోహానినాదములకంటె। సరససంగీతవాద్యఘోషము
లకంటె। నావహావ్యాకుదాళసాహస్రవత్సు। ఝుంకృతులుమించ వెలయు నాస్వర్గి
దివ్య। యానమున డిగ్గి వనభూమికరుగుదెంచె॥క॥ అరుదెంచి యుల్లశవము। గరిమ
ర్థిని దాపికొసికళుడలు బిని త। స్సరసీజలపానంబునఁ। బరితుష్టిం బొందియతఁడు పటు
వేగమునన్॥ వకొ క్షస్త్ర అనల్పమానసకౌతుకమొప్పఁగ నెక్కె నెక్కెపలం। గొమ్మలు

గొల్వ నేఁగఁగ జుగుప్స జనించిన మారసుండ కే! నిమ్మహానీ శవమూర్తిఁ గని యిక్కటది
వ్వఁడవయ్య యరోత లే! కిమ్మనుజామిషంబు దిన నేమిటి కెవ్వఁడ వీవు దెల్పుమా॥ క॥ హే
మనుజ ... నుజమాంసము [illegible] మహాత్మక
యిప్పని సేయఁగ నీకు నేయని ... సగ్గుననిటు ... ॥ చ॥ శిరమొక యింత వంచి ను
త సేసి ... బులు మోడ్చి ... యి। బరఁగు విని తిఁ జూడుఁ డుకలిడి పల్కె మునీంద్ర వి
దర్భ ధారుణి। శ్వేతుఁడను దేవుఁడ నన్నృపతివర్యుఁడు దొల్లి ... త్ర్యాయంబునం।
దరు నముఁబూని శ్వేత సురభాఖ్యుల నిర్వురఁ గాంచెఁ బుత్రులన్॥ గీ॥ వారిలో
శ్వేతుఁ డనియెడువాఁడ నేను। సజ్జనకుఁ డార్యమాను తర ధరా ప్రసక్తి। జగతిఁ బా
లించెఁ దత్పరోక్షమున నన్నుఁ। గడఁగి వింత్రపులు పట్టంబు గట్టిరనఘ॥ ఉ॥ పట్ట
ము నేను గట్టుకొని బాహుజనీతి యొప్పట్ట శత్రులం। గొట్టి ... నేక కాలము ననుభవి
నంతయు నేలి యంతఁ దోఁ। బుట్టినయట్టి యా సురధుఖావరుఁ గా నొనరించి నెమ్మ
దిం। బుట్టిన శాంతి నీ ఘనతపోవన భూమికి వచ్చి యిచ్చటన్॥ క॥ తానరసి తటసీ
మ నే। వేసరక వసించి మూఁడు వేలేండ్లు తపం। బేసల్పి పిదపఁ గాయముఁ। బాసి త
పోమహిమ దేవభావముఁ గంటిన్॥ శా॥ దేవత్వంబు వహించి యీ ఘనమహాదివ్యద్వి
మానంబుపై। నీ వేల్పుం జవరాండ్రతో మెలఁగఁగా నింతంతనన్ రానియా। త్తైశేళ
న్నను గాసిసేయనిదినన్నేలాగు ప్రాపించెనీ। దేవావాసముఁ జెందువారలకు
క్షుత్తృష్ణావ్యథ లెందు నే॥ మ॥ ఇదియే మాయని చింతఁ జేసి యొకవాఁ డేఁ బద్మ
జుం జేరి తత్పదముల్ ఫాలము సోఁక మ్రొక్కి కరుణాపాథోధి వాగ్భారతీ। హృద
యాధీశ్వర నన్నుఁ జేరియును నేనీలాగు క్షుద్బాధఁ జిక్కి దినంబుం దపియించుచు టె
మియనఁ బల్కె ధాత నాతోఁ గృపన్॥ మ॥ నృపభావంబున రాజ్యమేలునపుడున్నీవ
న్నదానంబు దా। నవరత్వంబునఁ జేయవంబుకణమైనం దప్పి గొన్నట్టి వా। రివయిం
కొటవిదిర్పవొక్కరుఁడు పూర్ణనాథసాధుస్థితిం। దవముల్సల్పుచుఁ బ్రోవవే యతి
థి దానక్షుత్తుని న్నే చెడిన్॥ క॥ అఁకొన్నవారి రమ్మని। తెమవ నన్నమిడువాఁడె దే
వుఁడు దేవ। త్యాకాంతఁ జేయు తపములు। ప్రాకటముగ నన్నదానఫలమున కెన
యే॥ చ॥ అలసి శ్రమంబుతో నతిథి యాత్మగృహంబున కేగుదెంచినం। గలిగినమాత్ర
మన్నముదకంబును సంగక సేదదీర్పకా। యిలుసొరనీక యేమిటికి నీడకు వచ్చితివం
చుఁ గ్రూరుఁడై। చలమునఁ బల్కు దుష్టగృహి చచ్చిన నేమగు నున్న నేమగున్॥ మ॥
వలసినయన్న ... లక వారణఁ బెట్టెడి పాటెనెవద। లలిగియుఁ బెట్టవైతివటుగా
పున ... వహించెదీ క్షుధ। న్నిలువక యేగి మున్న ధరణీస్థలి వీడిన మేని మాంస
మాఁ। కలిసెడ మెక్కి తత్సరసిఁ గ్రగ్గిన తోయము ద్రావి ... మ్మికన్॥ చ॥ దినము ను మాం

సమీపుదినిన్ప్రీతి వహించెను మానసమ్మునన్ తనమ్మునను నిరూపించి చెప్పెటివిధంబునఁ బూర్ణ
తఁజెందుఁ జెక్కడో । యసములనోర్చఁగ సుంభ జటాహోమునిరాఁగలఁడా దశమ్ము
బిం|గనుఁగొని మాటలాడి సనగస్త్రశేవామిక భక్తిడి రెడిక్క ॥ తానొనరించిన ంతి
యుండ నానను మూతి వహించకుండిసం| బో నెతపెంచ నేమిటికిఁబొమ్మని బ్రహ్మవచిం
పనిగ్గతిం । బీనుఁగుమాంసముండిమచుఁ జెక్కడనంబులనుండిపూ నెదక।హీనత
వాతెలంగిదిమునీశ్వరయొవ్వరుమీరుదెల్పరే॥చ ॥ కమలజుఁడానతిచ్చినయగ
స్త్యులెకావరె నాకయన్నని । సమధికచిత్తశుద్ధియును శాంతియుదాంతియుఖూ
మినన్యనం| యములకుఁగల్గ నేచుర నెక్కతా థకాతఁ జెందితిమిమ్ముఁ జూచి రెరా।విమ
లతపఃప్రభావవిధిఁ చిన్నవమొక్కటియాలకింపవే॥ఉ ॥ పాత్రులకుజలాన్నము
లుభక్తి నొసంగమిఁ జేసి కాదెమ। గాత్రము మేసికోసితిన గావల సెన్నసుఁబ్రో
వుఁడీమణీ । చిత్రవిభూషణంబయినఁ జేకొనియుంచుమొసంగుసంతలోఁ| జిత్రము
గానగోచరతఁ జెందెదెవఁ బతఁదుత్సహింపఁగ॥ శా॥ శ్వేతుండంతటసచ్చరత్
గొలువఁగా శీఘ్రంబునన్వచ్చెనం । ప్రీతిన్మ్రొక్కుచునమస్కరించికరుణాబ్ధీమీకటా
క్షంబునన్।ఖ్యాతిం జెందితిదుర్దశల్గడచితింగైకొంటిసౌఖ్యంబుశం। కాతంకంబు
లుదీరెనంచరిగెనేనంచక్కరఘుగ్రామణీ॥ఉ॥ ఈతవనీయభూషధరణీశ్వరమీరుధ
రించిసందునకా।శ్వేతుఁడు పారశాఖ్యములఁ జేకొనిశాశ్వతదాత్మలోకమం!స్థాత్వ
తఁ జెందునంచుఁగలశప్రభవుండెఱుఁగింపజానకీ। నేతమహోద్భుతాంబుధిమునింగి
యగస్త్యునిఁ జూచిక్రమ్మఱకా।చ॥ ఓమునిసార్వభౌమకతయోజనవిస్తృతిగన్న
యీవనం|దేమికతంబునన్ఖగమృగేతరమై జల్పరింపఁగా।నీమునిమార్గ
లేకశపించెవఁడింపుఁడటన్న నమ్ముని । గ్రామణిపల్కెఁదామరసగర్భపధూవ
దనాపురాధరాటికి॥క॥మనవంశరాజశేఖర। మనువనుదొరతొల్లి గగనమణికుల
మణియై|మనునదనికినిక్ష్వాకుఁడు।మనుజస్తుతుఁడుద్భవించె మహనీయరుచిగా॥ఉ॥
అయిక్ష్వాకుఁడుశైశవంబున సమస్తామ్నాయశాస్త్రార్థధా। రేయుండై శ్రుత
లన్నియుంగవిధనువిద్యాదిమార్గ్యత్కళా। వైయాత్యంబునుబూనిశౌర్యమహి
మన్వర్ధిల్లి సామ్రాజ్యగ। రాయత్తాత్మునిఁ జేసితండ్రి మిగులన్ హర్షంబుతోసి
ల్లనుకా॥చ॥ చదివితివెల్ల వేదములుశాస్త్రములుం గాస్త్రతులభ్యసించితి। భ్యాదయ
కరంబులై జగతినొప్పినయాగములొంతించితే।కడతొలిధర్మమార్తముగాఁగ
మకుటముధ్యమంబుగా । మదినిఁదలంపుకామమధమంబుగఁ జూడుమపుత్త్ర
యొప్పవరా॥క॥అదినేమిఁటంటివేనియు।మొదటనుధర్మంబులేక మొనయదర్త్త
త్వం|బదిలేక కాముఁడుగలిగిన|మదిగావున నేనధర్మమధికంబఁటికా॥ఉ॥ధర్మమ

నంబ్రజాహితము జారోక్రిన వేల్పులు మెత్తురార్యులుం । గామీ వహింతురధర్మ
మును గావున కెపుడు యాభివృద్ధిఁబొందదు । వక్రమార్గులు భీతిఁజెందుదురు శత్రులడం
సుదురిష్టసిద్ధియా । నిమార్గులకీర్తియున్ ధరణినిల్చు దివంబునొగల్గు పుత్రకా ॥ చ॥ పర
హితము నాచరించుట మొకవ్రతవంబని రాదిసంయమును । బ్బరులకుఁగీడు సేయుటొక
పాపమటంచు పఠింప నేలయి । బ్బరమహితోక్తిఁబట్టి పరబాధగదాయని మానరాదు
భూ । పరులకుఁబాపకర్ములగువారల దండన సేయఁగాఁదగున్ ॥ క॥ దండింపఁదగని
సుజనుల । దండించిన దండమునకుఁదగుదుర్జనులన్ । దండింపకున్న ధరణీ । శుఁడలవ
తినరకమావహిల్లుఁడు గాఁడే ॥ చ॥ ఎడపక దండనీతి వహియించిన మెకీర్తియు స్వర్గ
మున్నృపు । ల్వడయుదు రాదిరాజనయవర్ధకులట్టి నిగా వెయగ్గతి । న్నడుపుము సౌ
ఖ్యమొందెదవు నంతనయంచు ననేకనీతుల । కొడుకున కానతిచ్చి నయకోవిదుఁ
డాయనయేగెఁగానకున్ ॥ మ॥ మనుపుత్రుఁడుం దదుక్తంబగు మార్గమున నంబ్రజ నె
ల్లఁ బ్రోచుచుం । దనమతిపుత్రకాంతలకుఁదావలమాటయు దానధర్మముల్ । గను
కొని యాచరించి సుఖముల్ సతతంబును సంఘటించియుం । దునగనియొంగుమారకుల
నూడ్గురబాంధవులుత్సహింపఁగన్ ॥ గీ॥ వారికెల్లను గడగొట్టువాఁడు దండుఁ । డనెడు
దుర్మార్గుఁడన్నలయట్టులఁగాక । శ్రుతులు చదువక సాధుసంగతులు మనక ।
హితుల మాటలు వినక యిచ్ఛమెలఁగు ॥ మఱియును ॥ సీ॥ వీథిలోఁబోడగన్న వృద్ధ
లఁ జరికట్టి వెకిలివై వలువూడ్చి వెక్కిరించు । వాడఁబోయిన చోటఁదోడి బాలురఁబట్టి
మూర్ఖుఁడై యంగముల్ముటియఁగొట్టుఁ । జదువరాయలదౌర్జన్యమూనెదవన్నక
న్నతల్లినిఁబెట్టుకడఁగితిట్టు । నూరివారిండ్లలో నున్నవస్తువులెత్తి బలియుఁడై యెం
దైనఁబాఱవైచు । నార్యులు పురోహితులు నన్నలరుగు దేర । నూరకయె బిట్టబిగుసు
క కూరుచుండు । సహజధౌర్త్యముఁబూని శైశవమునందె । తండ్రి వెతఁజెందదండుఁ
డుద్దండుఁడగుచు ॥ ఉ॥ బాలకుఁడెంత లేదనుచుఁబత్తము తోసెకకొన్నినాళ్లు భూ ।
పాలకుఁడోర్చి వానియొల ప్రాయమునందలిచిన్నెలుంబర । స్త్రీలకుఁగామెలం
గుటలు శిష్టుల నెంచకనింద సేయుదు । శ్శీలములుంగనుంగొని యిసీయనిరోసెను నం
బులోవలన్ ॥ ఉ॥ రోసి ప్రధానులున్ బుధవరుల్ దనధర్మము నీవ మెచ్చఁగా । నా
సుతుని సుతో నిసకులాధిపుఁడాతఁడు పిల్చి వింధ్యనం । వాసము నీకు మేలచట వర్తిలు
మొమ్మని దూరదేశగుం । జేసెఁగుమారుఁడంచు నృపశేఖరులార్య్వరు మేరమీఱినన్ ॥
చ॥ మధుమత్తుండగు దండుఁడిట్లు గురుఁడంపన్వింధ్యశైలంబున । న్మధుమంతంబను
పట్టణంబొకటినిర్మాణంబు గావించియుం । దధికైశ్వర్యసమేధమానుఁడయి శు
క్రాచార్యులాచార్యవృ । త్తిధరింపన్ధరయేలె నశ్మకతముల్ దేవాహితుల్లోడుగన్ ॥

చ॥ అతఁడొకచైత్రమాసమునహర్షముతోఁజనిభార్గవాశ్రమ । క్షితినొకచోఁగ
నుంగొనియెఁజిత్రజనూత్నరాజ్యలక్ష్మిఁ । బ్రతిమసుదానిఁదేగొనురుపాయము
నంజెలువొందుదానినే । కతమునసున్నదానినొకకామినిఁజిత్రసరోజగామినిన్ ॥ చ
కనుఁగొనిమావిలేజిగురుకైదువజోదువకైదుమారుఁడేసిననువాఁడితూపులె
దఁజిక్కినప్రక్కియాతఁడుసేరిబాలా । వనితరొయొంటినుంటికిటువచ్చితివెవ్వరిదా
న వేమిసీ । యునువమనామమేమిశరణాగతుఁడన్వినిపింపవేఁడెనన్ ॥ చ॥ కరముభ
యంబుఁబొందియులకన్నియయిట్లనునోయిరాజసీ । గురుఁడనమించుశుక్రుతోలి
కూఁతురనయ్యనఘుండుకామిఁదానన్నరజమ్మటంచుఁబిల్చునలెఁడంచఁగదావసనిత్య
నివ్వావాం । శరమునసున్నదానఁదగుధర్మముచెప్పఁదలంపనేటికిన్ ॥ చ॥ అనవినిదం
డుఁడిట్లనియెనంగనభాగ్యవిభూతివైననెమినీ । ఘనకటిసీమనీయసదుగానునుసీబిగిచ
న్నదోయినీ । కనుఁగవబెళ్కులుంగనినఁగామునఁడుబాళఁగనీఁడుకాఁగిలి । మ్మనచుఁ
బయంటఁబట్టిసభయంబడియమ్మదిరాక్షిక్రమ్మఱన్ ॥ ఉ॥ అక్కటధర్మమేగురు
నియాత్మజఁబట్టిరమింపనెంచనీ । కెక్కుడుఁబుల్లైనీమమతయివ్వనిశుక్రుఁడువిన్న
నైఁచునే । నిక్కముపొసఁగున్ననతనింగనివేఁడివరిగ్రహింపుమీ । కక్కసవుంద
నంబుకోఅగాదనిపాలెసబుద్ధిచెప్పినన్ ॥ చ॥ వినకఁడుతండుగిన్కనిఁకవెన్కభృగూ
ద్వహుఁడేమిసల్కినన్ । న్వినియెదఁగాకయివ్వడలివేఁశిరొమాఱుదిబారికొర్వరా ।
దనుచుబలాత్కృతింగదిసియగ్గురుపుత్రినిఁబట్టికూడెనే । మనివినిపించువాఁడమద
నాతురలుమీఁదటివానియొంతురే ॥ క॥ ఆక్రోశింపఁగనిటువలె । శుక్రాత్మజబలిమిఁ
బట్టిసురతవిలాసో । పక్రమముఁజూపియాపాపక్రీడావరుఁడుసనియెఁబట్టణమున
కున్ ॥ చ॥ అరజయునానతాస్యయయియశ్రుజలావృతనేత్రయైకుచో । పరిపరిపి
క్తఘుమఘుణాయయిశోణిసనిరుద్ధకపోలయైనభ్రాం । సురప్నుదితాంగియైనిటలకుంచితకుం
తలయైమనోవ్యథం । గరముదలంకుచున్నయెడఁగావ్యుఁడువచ్చినవిస్మయాత్ముఁడై ॥
ఉ॥ కూఁతురఁటేలయింతవెతఁగుందెదివెవ్వరునిన్నుఁదిట్టిరీ । లేఁతశరీరమిట్లుబడ
లింపుదరేయనఁదండ్రిపాదముల్ । వాఁతెనిజాశ్రులంగడిగినాయభిమానమువీటఁ
బుచ్చియా । రోఁతలుసేసెదండుఁడనిరోదనమాతురయైయొనర్చఁగన్ ॥ ఉ॥ ఉడుగ
కయెల్లలోకములునొక్కటమ్రింగెడు రుద్రుపోలికన్ । బడిబడికోపముప్పతిలఁ
బండులుదీటుచుశుక్రుఁడుగ్రుఁడై । యిడిముడిపాటుతోనెదుటిశిష్యులఁగన్గొనివిం
టిరేభయం । బడకయుదీయపుత్రిఁగనిబల్మిరమించినక్రించుచైదముల్ ॥ చ॥ మంట
కుఁజేరికామిడుతమాడ్కినశింపఁగముక్కుమారిమే । నంటియనింటికేగిచదలంటి
నదుర్మతిసేనతోడఁగ్రించు । దంటఁగఱంటివానగురియంగలదేఁడుదినంబులింకనే ।

గుంటినో యజ్ఞమునేఁ జేసిలవదప్పదెవ్వరికి నేలపోలుగ నేఁడు। మునికోటులకు నాడు యుక్తి
మధుమంతము నాలుగుదిక్కులండినా। జాను దినుచున్న మనుంటయుచు నిజాస
మానటంచున। యాగ్యుమి వరుఁడు నక్కనడిచూడఁగ నెడుపినంబురింపు రఁడా। సీతను
నుమంటి వానసురి నెన్నశియుంచెనుదండుఁడంటే టక్॥గీ॥ అవ్వారి యుం పోన్నస్టీన
ష్టగియాడవి। యసుటనదిదండకారణ్యమనఁగఁబరఁగెఁ। గావ్యునిమకారా గ్రసా
వంబుకతననాఁటు। నుండియును బ్రాణభూన్యమైయుండునధిప॥ఉ॥ తానుగురూ క్తి
సంయ్యరజదారుణమైనతపంబొనచేసిన। కాననమధ్యసీమను సుగల్గరజొనమయిదు
వృష్టి కొరొర్వక। ప్మానినిఁ జేరిరల్లఘము ఠంతముపొటులు దానిచేజని। స్థానమునంగన
న్నెలవుధాత్రిఁ బ్రసిద్ధివహించె రాఘవా॥వ॥ అరజా సంగత రాజనామితసరః
ప్రాంతంబుఁ బ్రాపించువా। దురజోవృష్టికిఁ దప్పిపోఁడురనె నక్రుండాడటం గొం
దజా। సరసీతీరము కానలక్ బ్రదికి స్వేచ్ఛంబొయిరంచుఁగాఘ రా।సురసిద్వంసికగ
స్త్యమానిదెలిపెఁ శోత్రంబులింపొందఁగన్॥క॥ తెలిపినకథవినిరఘుపతి। కలశజు
నింబెక్కగతులగణియించుచుసొం। పలరఁదభూవిధభావణ।ములనన్నిశిగడపెనం
తఁ బ్రొద్దుదయించెన్॥గీ॥ ప్రొద్దువుట్టినవుడెవుడమితేఁడతిభక్తి। నవ్వుడాచరింప
నహర్షమైన। కృత్యమెల్లఁదీర్చి యేతెంచియమ్మహా।ఋషికినతిఁ బొనరిచియిట్టు
లనియె॥చ॥ ధరగలతీర్థకోటులకుఁదానకమైవిలసిల్లుమీపదాం।బురుహములాశ్ర
యించితిమిమంగని కొల్చితిమాటలాడితిం। బొరసితిమీయనుగ్రహముపుణ్యుఁడ
నైతిననుజ్ఞయిచ్చినం। బురికిఁ కఁబోయివచ్చెదఁదపోధనశేఖరయంచుబల్కి నన్॥
మ॥ పరితోషించిడుగస్త్యుఁడిట్లనియెనో భక్తానవాంభోజభా। స్కరసాధారణధా
రుణీంద్రుపలెనజ్ఞత్వంబుపైఁబూనియి।క్కరణిన్నన్నుసుతింపనేమిటికినా తత్త్వా
రకంబైనయా।పురతత్వంబవునీవునిన్నుఁ దెలియంగాశక్తులేమాదృశుల్॥సీ॥ మొద
టనెవ్వనిపాదమునబుట్టినదులలోఘనకీర్తిఁ గాంచెగంగాప్రవంతి। మునిముఖ్యులె
వ్వానిమూర్తిగానఁగలేకతపియింపుదురుమహోత్సవముఁ బూని। యెవ్వానివాక్యం
బులేదుజగములశిక్షించుగౌరవశ్రీవహించి। మహిమనెవ్వనియనుగ్రహముకిం
చిజ్ఞులసర్వజ్ఞులుగఁ జేసినవధరించు। నట్టిహరివైననీమనఘ్యాంబొసంగి। కన్నులల
రఁగఁజూచితిఁగాంక్ష దీరఁ।బలుకులునువింటిమీకృపఁబడయఁగంటి।నద్యధన్యోస్మి
యనుకొంటినాత్మయందు॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
సీ॥ నియతిరామాయంచునీనామమునుజపించుభాగ్యశాలికివేదపాఠమేల। నినునొ
క్కవరిమైనఁగనుఁగొన్నసుజ్ఞాననిధికిబ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠలేల।నీభక్తిఁబొనరించునిపు
ణుఁజేరిభజించుస్థిరబుద్ధికిఁద్రవంబునేయనేల। నీకటాక్షముదారినినిమిషమాత్రము

శోకచెలంగని మేటికిఁదీర్థవాసేవలేల।నీపసతి సేయుమవానికినిక్కవముగఁ। జింత సే
యంగ నణిమాదిసిద్ధులేల।జానకీనాథవిమలపాదజలముగ్రోలు। ఘనగుణాబ్ధికి దేవ
దారు ముద్రమేల।శ్రీరఘుశ్రేష్ఠపదయుగముఁ దేవుఁ డౌదలఁ దాల్చువారు ముక్తులైనఁ బవిత్రులౌట। శిష్టులు చే
రు తావ్రు నను జేర్చు సిద్ధివారిని సత్ప్రజాళి। యిష్టిరపత్ని నేను ఘటియించు నవర్య
లు మెచ్చ ముఖ్పుసి। వశిష్టాదులు మౌనులు శిష్టులైరఘూత్తముఁ హాపోయిరమ్మఁ నన్॥ కు॥
జవిగంభీరవచోరంగసంభవనల వంఘ్రి దారిత గేహంబులుం। చిననచోఁ ఘటితవప్చిచం
ద్రసుతుకాశీర్వాదములౌ లంబివీ। దానికోబేరవిమానమెక్కెనవిపులలోల్వంగము
ద్వంద్వినంబునకుఁ రాముఁడ యోధ్యఁ జేరజనియెం బూణాసు రాగంబునన్॥గీ॥ చే
రఁజనిడిండిమధ్వానములెల్లఁగ నెద్ద।నగరి మొగసాలకడవిమానంబుడిగ్గి। దానిపీఁకొ
ను నంతలోఁ దమ్ములెల్లఁగి।యేసుదెంచివదంబులకెఱఁగిరంటయును॥ చ॥ ఇట్టుపురలే
ఐనెత్తి ప్రియపూర్వడఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి రాఘవేశ్వరుఁడనుజన్ములారవిముపంటిసు
గాథ్యులుగల్గఁ గాఁజుమీ। భూరణమువాని బ్రాహ్మణకుమారుఁడు ప్రాణములొం
దెనా వెత।ల్గారఁగెనటంచు వారలనుదోకొనిలోపలికేగియచ్చటన్॥చ॥ జననులఁ
గాంచి మ్రొక్కియురసంబున వారలాశంగుదీవన। ల్గొనిసమరాచితంబగుటఁ
గోరికమీఱఁగ జస్త్రసంబుభో। జనము నొనర్చి యొక్కమణిసౌధతలంబున విశ్రమిం
చిన।జ్జనపతి చెంతనున్నయనుజన్ములనిర్వురఁ జూచియిట్లనున్॥చ॥ వదలక మీ సహా
యత బ్రవలిగాలిబల్మి సహించియజ్ఞన। య్యేదనను వాంఛవుట్టెనము రేంద్రుఁడు
చంద్రుఁడుమున్నగామిత। త్రదమని రాజసూయముఖరాజమొనర్చిరితన్మఖంబు
సే।యుదునోతదన్యమైనముఖమొక్కటి సేయుదునో గణింపుఁడా॥క॥ మీరెయ్య
ది దెలిపిననది।గౌరవమున నాచరింపఁగలవాఁడ హిత। ప్రారంభులాకయనురఘు।
వీరునకు భరతుఁడని యొవిన యుంబెనయన్॥ మ॥ ధరయాధారము నర్వభూతము
లకున్ ధాత్రీశ యీభూమికా। దరువైయుండెడువారుమీరుసురసంతానంబువా
రీదునో।హారు చేరక్షీతమాగతిన్ జనసమూహంబెల్ల యామ్మతక్రియా। స్ఫురణ
స్వధికాలునట్టి ప్రాణులు శుభంబుల్వాయ రేయందునన్॥సీ॥ అసురనాథుఁడుతొ
ల్లి యాయాగ మొనరింపనుగ్ర దేవాసురయుద్ధమయ్యె।మునహరిశ్చంద్రుఁడా ముఖ
మునున్న ఘటింపరణములోఁ బొలిసిరి రాజులెల్లఁ। గలువల రాయఁడా క్రతువు
పూర్వమునందు నవరింపనత్తు త్ర సమర మొదవె।నభీంద్రుఁడాదినయ్యజ్ఞంబుగా
వింపభూరియాదః పాలిపోరి జడిసె। నాహవకరంబుగావున నాహవంబు। తలుచు
గాఁ జేము రెవ్వరు ధరణినాథ।యింతయును మీరెఱుంగ రేయిష్టగోష్ఠి। కిపుడుము
ముఁజూపింపడిసిత్తిరింతెకాక॥ఉ॥ అంచిత ధర్మతత్త్వముల కాస్పదమై చెలువొం

మమిమ్ము బోధించఁగ నేర్తురే యొరులు దేవర యానతియిచ్చినట్లుగా। వింత నొకిం
త నేర్తుఁ గను విన్నపము ర్విభిరాజసూనుమీ। వెంచినయట్టిగొనని మహీపతి తమ్ముని
మెచ్చె నెమ్మదిన్॥ క॥ సౌమిత్రియు పుడు రాముఁ। ప్రేమికి హస్తములు మొగిచి జన వర
నవస। ప్రేమము జనించె నేనియు। మామది నిడ రాదె యశ్వమేధ మొనర్పన్॥ వ॥ స
కలాభీష్టఫలైకసాధనము దుష్టబ్రహ్మహత్యాదిపా। తకవిధ్వంసనకారణంబు హ
యమేధంబమ్మఖంబాచరిం। చిక జాయింద్రుఁడు బ్రహ్మహత్యయెడవాసెం దొల్లి
తత్పూర్వవృ। త్యకథానంశ్రవణంబు సేయఁదగునంచాలక్ష్మణుండిట్లనున్॥ ఉ॥ వృ
త్రుఁడు భాస్కరోపమసమిద్ధమహామహతవిద్విషన్మహో। వృత్రుఁడు బ్రహ్మవ
ర్చసపవిత్రుఁడు నాఁదగునొక్కదేవతా। పుత్రుఁడు రాజనాయితసముద్ధతఁగా
త్రుఁడతండు మున్ బహు। శ్శత్రులతోడ నాత్మగతశత్రుల గెల్చి జగంబు లేలఁగన్॥
చ॥ వలుపఁ బుభూమి దున్నక యె పండునభస్థలి భూజనావళుల్। వ్వలసిన వస్తువుల్గు
రియు వారిధియామణులరత్నమాలికా। వళిగొని బైటవైచు నవవర్షములన్నెల
మూఁడు వానలు। న్వెలయఁగ నెల్ల చోఁదనరు వృత్రునిధర్మము లెంచ శక్యమే॥ ఉ॥
లోకము లెల్ల గెల్చి యతిలోకుఁడనంగ నతండు మించియుం। బాక విరోధికిన్ స్వయము
పాటిల శంబరుఁడన్గ మారునిన్। స్వీకృతరాజ్యలక్ష్మికభిషిక్తునిఁ జేసి తపంబొనర్చ ర
త్నాకరతీరధారుణిను దించిత వైష్ణవభక్తిమీఱఁగన్॥ ఉ॥ వానితపోవిజృంభణము
వాసవముఖ్యులు చూచి భీతులై। దానవవైరిఁ జేరఁజని తత్పదకంజములాత్మమౌళి
సం। దానితరత్నదీధితులు దార్కొనవందనముల్ ఘటించి రో। దీనశరణ్య వృత్రు
వగ దీర్చి జగంబుల వంతమాన్పవే॥ మ॥ తపమున నమ్ము జగంబులకుఁ జా నెయధీశుఁడనై
ముదాంధులఁ। గృపణులఁ జేసి దాసులుగ నేలెదనంచుఁదలంచినాఁడు ద। త్తపముఫలిం
చెనేని యరుదాయది యట్టులు గాక ముందరం। దపము భవన్మహోతపమున న్నిహారి
యించి విరోధి ద్రుంపవే॥ ఉ॥ నా వినిపద్మనాభుఁ డెలనవ్వుల వెల్వలఁ జూచి పల్కె నో।
దేవతలార వృత్రుని వధింపఁగ వాకుచితంబు గాదు నే। నేవరమిచ్చితిం దొలుత నింద్ర
శతారధరిత్రి యందుమ। త్పావనతేజముం జెదవివక్షుని పైఁ జనుఁడంచుఁబంచినన్॥
మ॥ అమరుల్ జిష్ణునిఁ గూడి శత్రువుని డాయంబోవఁగా నంతలోఁ। గమలానాభు
ని తేజముం గనెఁద్రిభాగ సూత్రిఁ నందాద్యభా। గము శక్రున్ సగభాగ వింగొదువ
భాగంబుర్విఁ బ్రాపించిన। న్నము చిధ్వంసి వధించె దైత్యనిహంతాంత శ్శత్రుపన్ వృ
త్రునిన్॥ ఉ॥ వృత్రునిఁ జంపినప్పుడె సురేంద్రుని పైకొనె బ్రహ్మహత్యత। ద్గాత్రము
కంపమొందె మదిగాడ్పడి యెన్సురలా తిఁ జేబహి। ష్చిత్రము లట్టులై రివెతఁ జెందిరి
విప్రులు వర్ణహీనత। న్ధాత్రి ప్రశస్తసస్యఫలదాత్రి యొనందగ దమ్యొనమ్యొ

దగా॥ క॥ ఆహవ్యవలనఁగలఁగిన। ధావారప్యామివిగతయశుఁడై తొలఁగెగా। స్వా
హాధిపముఖదివిజులు। హాహాకారములతోడ హరిఁ జేరి వెసన్॥ ఉ॥ ఓహరి దుగ్ధపా
జలధి సోహావర మీశ్వర మీరెవంచఁగా। నాహరివృత్రుఁ జంపఁగ నెహత్యఘటిల్లెఁ
దొలంగె నాతఁడున్। గేహముఁ బాసి లోకములు కిల్బిషవృత్తిఁ గలంగెనింక మా। శే
హితమానతిచ్చెదొక దేయన నాయన వల్కె వారికిన్॥ తు॥ హయమేధంబు సుదర్ప
ణంబుగను రాధ్యత్రయుండు గావించెనే। నియనాశఁబగు బ్రహ్మహత్యయనినన్నిః ఖే
దులై వేల్పులా। క్రియదే దేవేంద్రునిఁ గానఁబోయి ఘవైరివ్యాహృతుఁ దేల్పనిశ్చ
యబుద్ధిన్మునికోటిఁ గూడియతఁడా జన్నంబొనర్చెన్ దగన్॥ క॥ సవనంబు సేసి
వాసవుఁ। డవభృథ మొనరించునంతనలహత్యయ ఘో।రవికారాకారముతో। దివి
జేంద్రునిఁ దనువుదొరఁగి దివిజులకనియెన్॥ గీ॥ ఈబిడౌజునితనువున నెవ్వటివలె। వి
శ్రమింపఁగఁగూడదు వేల్పులార। యెందువసియింతునింక నాకిరవుఁజూపుఁ। డనిన
నాదిత్యులా బ్రహ్మహత్యఁజూచి॥ క॥ పాపముల కెల్లబలువగు। పాపంబవు నీవునిన్ను
భరియింపనొకం। డోపునె నాలుగుచోటులఁ। బ్రాపింపు మటంచు వారువనిచిరిదా
నిన్॥ చ॥ జలముల ఫేనరూపమున పాలము లస్బలుబంకచందమై। చెలులయెడన్ రజో
మహిమఁజేకొని వతిలె హత్యయారజ। స్వలలరమించు దుష్టజనసంతతిఁ జెందు
టకుర్వి నెక్కుపా। ల్నెలకొనియెన్నరేంద్రుఁడును నెమ్మి దివంబున కేగిరంజిలెన్॥
ఉ॥ కావున నశ్వమేధమధికంబు మఖంబులలోన వశ్యమున్। దేవరయాచరింపుఁడ
ది దేవహితంబని లక్ష్మణుండనన్। క్ష్మావరుఁడుత్సహించి గుణభూషణ యీయితిహాస
మింపుగా। నీవలనన్వినంగలిగె నేఁడని ప్రస్తుతిఁజేసి వెండియున్॥ చ॥ అనఘతురంగ
మేధమఖిలాఘవినాశనమిష్టసౌఖ్యదం। బనియిపుడీవు దెల్పితి యథార్థము తొల్లి
యిలాభిధానుఁడౌ। జనవరుఁడమ్మఖంబు పురుషత్వముఁ గ్రమ్మఱఁజెందు కాంతుఁడై।
నొనరిఁచి కామినీత్వమటి యుర్వరయేలెనటంచుఁ బల్కినన్॥ క॥ ఆమాటకు వెఱఁగం
దుచు। రామునిఁగని తమ్ములనిరి రాజేంద్ర యిలుం। డేమిటికిఁ గతనము చెడి। ధామి
నియైయుండెఁ దెలియఁబల్కుఁడటన్నన్॥ క॥ అంభోజబంధుకులకల। శాంభోనిధి
చంద్రుఁడా దయాంబుధి వలికెన్। శంభుజటోజ్జృంభిసరిత్సంభృతగంభీరఘోష
సంగతఫణితిన్॥ క॥ అనుజన్ములార యిలుఁడను। జననాథుని కథ పురాణసంహితలం
దున్। వినఁబడున త్తెఱఁగంతయు। వినిపించెద వినుఁడు చెవులు వేడుకఁబొరయన్॥ గీ॥
కర్దముఁడు దివ్యతేజః ప్రకృష్టికాఘు। కర్దముఁడు నాఁగమున్నొక ఘనతపస్వి। వె
లయునతనికి బలజితాని లుఁడు వితర। ణైలబిలుఁడొప్పనిలుఁడను నాత్మజుండు॥ క॥ ఆ
యిలుఁడఖిలక్ష్మాధా। రేయుండై చారురూపరేఖాజితరా। మేయుండై శతృజనా

జేయుండై భూమిలోఁ బ్రసిద్ధిఁ బొందెనెక ॥తే॥ ఆతండు నుతిసేసి పరమధర్మానుష్ఠిఁ బా
టించుఁ గావున నెల్లలోకములను బాటి సంచరించు। సార్వభౌమాస్థానముర్వీభార
ముఁ బూనెఁ గావున ఘనదానశీలుఁడై సకలలోకంబుల నింపవిద్యాశాలిగావున నాభో
గభోగానుప్రసిద్ధిఁ జేయిండి।జిష్ణుడై భూమిఁ బెంపెలుచుఁ గావునంబరగోత్ర సంపదల్ప
రిహరించి।గరుడగంధర్వసంపద్బోధ సనరాధి। వతులుకినవిక్రమమున శుభయుపూ
నొంది। యాగలక్షుల సంచున శ్రాంతమాశ్రయింపఁ। బ్రాజ్యసామ్రాజ్యమేలెన
పృథివిం వుండు ॥క॥ ఉపలిల గాజ్యపాలన। లోలుండై వెలసియయ్యెలుండాక్ర ప్రాం
తః।కాలమున నిత్యవిధులు పూ।శీలంబునఁదీర్చి కొల్వుసింగారంబై ॥సీ॥ అరినేత్ర దర
చిత్రకర వేత్రకర కోటిబలసిముందరబరాబరులొనర్ప। శరదంబుధరకంబుకర
భంబులహసించుజిగిబించు చామరల్వెలుఁగులుబీవ।గరలోలనరచాలవరఫాలములఁ
గప్పురములీలఁబదనఖప్రభలు నిగుడ। స్థిరగాంగరఘురరంగదురుభంగరవభంగి వెల
యుమాగధ వాలి వినుతిసేయ।సప్తస్వరలచెల్వు మెప్పవిష చ్చొకటు।లచ్చెరువు హ
చ్చదండలాస్యములు సలుప।సప్తగంధర్వయువతిగానములు వినుచు। నిండుకొలు
వుండెనిలధరాఖండలుండు॥ అప్పుడు॥ఉ॥ తడుంగ్లుంగటి మేనులుంబికిలి పూదండ
ల్మిటారించు పెన్నిడెమ జ్జెగురునామముల్బ్రదికల్పెంపొందు లేదీగలుం। గడియం
బుల్పులితోలు వల్లడములుంగా సెల్వి నాలింపఁగాం।మడుములొడుక వచ్చి చెంచు
లున రేంప్రంగాంచ పాలించెంబుసి ... తమరులను త్తరపు మల్పెలలవిండ్లు జపా
డిపుసొంగు వట్టుముల్ ।పెద పెదవంత మట్లునుఁగసిపిల్లులుజల్లులు జంటి తేనిండు। ల్బ
దనికచాలుఁగా తెనుము చాలునసఁటులసఁటుక ప్రము। ల్మొదలగు కానికల్ నృపతి
ముందటనుంచి జోహారొనర్చుచుగా ॥గీ॥ వలికిరో నేలదొంకిమిలకొలకు సామి। చేత
సుత్తులు గల పెద్దచెంచువాని।యింటి చెంచెత చెలిమించు సుంటి కెలని। పొలములోన
లఁజెలఁగు చెంచులము మేము॥ సీ॥ తొలిపండబలు చందములు చెండునస ధాకొనెర
యూపందుల లెక్కపెట్టరాదు। కడిదగౌరులమూఁకకసిరునం గెడిపీకసెనఁగుసిం
గపుజాలి నెంచరాదు।జంటనల్లజ బల్లటిమెకమ్ములబలగంబుమితియేరుపఱుపరా
దు।బాలములో లేఁడిదూడల నేడనున సిసిపులుల సంఖ్య లెక్కింగి పలుకరాదు। కటికిరే
దుల వెలుఁగులఁగా తెనుములఁ।కత్తిపేరి మెకంబుల గణనసేయ। రామహామయన్న
కౌన నూరాజులయ్య।సోదెకాడు సామి వేఁటాడి జూడరాదె ॥గీ॥ పానకంపువనములల
పై వ్రాలుమెకులు। చాలునరికట్టిఁజొన్పించు పచ్చనులకు।నిబ్బరపుతూపు తడవిం
టబ్బఁబ్బఁజేసి।కబ్బసైఁబొఱుమెకమును గబ్బు కెంత॥సీ॥ డాసిరేనుఁగులతొండం
బు పిండిసుండి యూదొన్నెలలోఁ బొట్టి కిబ్బిరియురకవాండు। లేనిగఁబులికెఁగ నేమిఁ బె

ట్టివయ్యాళిఁ బోలుఁగా నడవినీదుండగుఁ గేఁడు। కరిఁజంపి పోవు సింగము వేఁటఁ జని గొల్ల
ముత్యముల్దెచ్చు నీసుగుడశిశువు। గండభేరుండంబు రెండుఁ గాల్ రెండు చేతులఁ జం
చునీ దివ్విన వాఁడు। పేఁసుకలఁ జేరి మేలు పులుల పిల్లలఁ దన్ను। నడవిపందుల కొఱలీడుచు
వాఁడు। తమ్ముఁ గలుగుల గెలుగుల లెక్కసేఁయు। నేటికిఁ నీ వెచూచెద వేఁటలందు॥
క॥ తలఁకక షెలఁగెడి మెకములనలుగుల పాల్సేసి వ్యాఘ్రయుగ సునని పొగడఁ। బులు
గుల వేఁటలుగని మెకములు సులుకఁగ నురలుఁ దమచుబోయలు దెలుపన్॥ చ॥ మృగ
యాక్రీడన లిట్లు సల్పుముసధాత్రీనాయకుండక్కరా। తగణంబుల్బహుమానరీతి
ముదమందం జేసి యా వేఁటమా। టగరిం బ్రాభటి రాలు వెల్ల వినఁ జాటంబుఁ జిచాలిం
చి రామా। లగమౌభ్యుంతరకమొందెయాహార విధులెల్లందీర్చి శీఘ్రంబునన్॥ సీ॥ సగబా
లుకపుర వాసన లలముచు సరంగనాభిఁ దీర్చిన గీరునామము మీఁద। విరిసరుల్ పైపైన
మెఱయఁగట్టిన బురుసా డుమాల్చెరఁగులం జెమునఁ బొరలఁ। జావిపంకపుఁ బుగం
దపుఁ బూఁతదగు పేరురంబున రత్నహారములు వెలయ। సనసాలకాయయాంటుల
నంటు తెలిచాఱలాలసి చెక్కులను వెన్నెలలుగాయ। జిలుగు చెంగావి ధట్టి పైఁ జెక్కు
కొన్న। వంకి దులకించు సిడిమవ్వలు వల్లె। వాటు నెఱనీటు గిలకజోళ్ళాలు మెట్టి।
రాజదేవేంద్రుఁ డంతఃపురంబు వెడలె॥ అప్పుడు॥ సీ॥ విప్ర కెంపున డాఁగింపును కెం
పు వల్లంబు దీపించు వచ్చ రాదృష్టి దండ। లేఁబున నీలంపుసింగంపుఁ బతలాడంబు దండి పై
డూర్యంబు నిండు వాగె। నిగరంపు వగడంపు జిగి దొట్టు మొగముట్టు రంగారు నుదిరి
టి సింగిణీలు। గోమేధికంబులఁ గొమరొందు కల్లెంబు వజ్రాల మేలంకవన్నియలును।
గ్రొత్తముత్తెంపు తెఱలందళ్కొత్తు జాన। మురుపు రక తాళి మెఱుఁగొందు తరకస
ములు। బసిడి తెరటుసుగలిగి సొంపెసఁగ మెసఁగు। నుత్తమాశ్వంబుఁ గొనితెచ్చె నొ
క్కసారి॥ క॥ తెచ్చిన తేజికి వలగొని। వచ్చి తగన్ మ్రొక్కి యెక్కె వాగె గొనియ
సూఁడా। యెచ్చటికి సొమిక్కుసరవ। మెచ్చఁగఁ గంచుకులు వెంటనే తేరంగన్॥ క॥
జోడనలు నిబ్బరంబులు। వేడెంబులు మెఱయ రాజు వేడుకతోడన్। ఘోడాపమికిలిం
వఁగజత। గూడిరి దొరలెల్ల భటులగుమి వెనుకొనియెన్॥ ఉ॥ పొట్టిగుళాయలుబ్బిగు
వు మాటలుఁ గుంకుమా తావిగందవుం। బట్టెలుఁ జల్లడంబులును బంగరు కాసెలకొరా
రఁజెక్కికొ। న్నట్టిబెడంగు చాయపిడెమంబులుఁ దళ్కులదువ్వటుల్దగం। జుట్టపు రా
హుమారకులు సొంపున నేగిరి రాజు ముందరన్॥ ఉ॥ గాటపుబోనలు న్జిగురుగం డెలుసి
వ్వఁగ బండ్లు వాగురా। కోటులుఁ జిక్కముల్దెఱలుఁ గుంతములుం దడవిండ్లుఁ దూపు
లున్। మీఁటగు దీపముల్మణులు మేలిమి మూలికలీఁ బెల్లూనియా। ఖేటకులాస్ఫు పాళె
కులి క్రేవల నేగిరి కేవలత్వరన్॥ గీ॥ కణుజు సాళువములు జలక బైళ్ళగుడు। జాలిడేగ

యము మొదలైన మేలిడేగ। తెగలదగ నేర్పరించియుత్తమములను. వ॥ కదలె నృపుఁ డెంబ
డిన యాఁడిగములగములు॥ ఉ॥ చోరులగుండెలదిగులు వనుల్కిటికోటుల పాలి మృత్యు
వుల్। ఘోరమృగోత్తమాంగములఁ గూలెడి పెబ్బిడుగుల్ రుధిరభాం। కారని నాదము
ల్మృగీజనకాలసదృశ్యమృగయాప్రదానముల్। భైరవవాహముల్ భటులవజ్జల నేగె
మదుజ్జలోద్ధతిన్॥ సీ॥ ఎదిరించు సింగంబు బెదరించి వడిఁబంచి శటలను యాళ్లలూఁగు
భటుఁడ నేను। గవిసున్న పులిఁ గన్నఁ గదిసి గద్దించి గొబ్బున నీడ్చి తెచ్చు మోపు బంట నేను।
గజమూర్ధి పైఁ జిపుక నెక్కి కరికుంభము ల గలించు వరమసాహసుఁడ నేను। శరభం
బు కాళ్లు కొంచకపట్టి నేలతోఁ గొట్టఁ జాలిన మహా శూరుఁడను నేను। కడిఁది కిటి
కోటి పాలిటి పిడుగు నేను। సకలమృగములనడఁచునంతకుఁడ నేను। దేవ యిఁక యమ్ము
దెలిసె దవీవ ముసఁచు। వేఁటకాండ్రాడు మాటలు వేడ్క వినుచు॥ వ॥ చనిచని॥ స్రగ్ధర॥
కనియెన్ భూపాలలోకాగ్రణి తనయెదురన్నాథవల్మీకనిర్యద్దనమాద్యద్భల్లహస్త
స్థలగతఘనరత్నస్ఫురత్పన్నగాలోకనజాతాలాతశంకాకలితగహనభాగ్గంధకుం
భిచ్ఛటాధావనభీతక్షుద్రనానాధ్వగమృగనినదవ్యాకులంబైన కానన్॥ వ॥ కని
యాకాననదేశమున్ భటసంఘాతంబుతోఁ జొచ్చియ। ల్లననానామృగసంఘ
ముల్మెలఁగు వట్లం బోసు వారించిచుట్టు నధానుష్కులు గుంతధారులకు బంటుల్పిన్నల్వ
నేమించి శంఖనినాదంబులు దుందుభిస్వనము ఢక్కానాదముల్మించఁగన్॥ గీ॥ కల
యఁజొపుడు వెట్టించఁ గరియఁ గిరియఁ। గాఁకరముఁ గేసరియు దుప్పి కడిది యెలుఁ
గుఁ। బులియు మొదలగు మెకములు గలఁక దోలుక। చెదరి సలుదిక్కులకుఁ బాఱె నదరి
బెదరి॥ మఱియును॥ సీ॥ అగ్నియంత్రములు పెల్లాకాశమున విని యుంవభయమంది నేల
వులఁ బాయువినయుఁ। బటహశంఖధ్వనుల్ బ్రహ్మాండము గలంప నులికి నల్దిక్కులకు
ఉఱికినవియు। భటులకోలాహలార్భటులన్ని కడలాన బెదరి జంటలు వాసి చెదరునవి
యు। ధానుష్కశింజినీధ్వానముల్ చెవిఁబాఱ నులికి పాటున నిద్రలుడుగునవియు।
నసుచుఁబడు చుమృగంబులనాఁగి మూఁగి। యదరి వెన్నాడి మున్నాడి యాక్రమిం
చి। విక్రమించిరి ముంచిరి విశిఖవృష్టి। విభుఁడు గదియించఁ బెక్కండ్రు వేఁటకాండ్రు॥
వ॥ విలయము హాతనంబులటవీస్థలి డిగ్గనెయ్యంధకారమున డిలజనియించి క్రమ్మ
ననేకశరీరములత్తెనోవిషానలము మహేశ్వరుండుమిసినంబలు రూపులఁ జెం
దెనోయన। న్వెలసిన మాకరప్రతతి వెల్వడె దిక్కులనిల్వనిండఁగన్॥ ఉ॥ అవ్వా
డు చెంచులున్ భటులడ్డము వోయిలకోరికోలలుం। గవ్వఁగ నంతకం బెనుము నుగల్గఁబ
ఱుంబడెఁ జాగిలంబులుం। జెప్పెడిదేమి కోలములు చేకొని శస్త్రచయంబులీఁ బె
లుం। గువ్వలు గాఁ బడన్ విఱచుఁ గోరలఁ జిమ్ముచు జాగిలంబులన్॥ ఉ॥ సారెకుఁబా

లచేరుబలుజాగిలముల్గ బిలించియార్వఁగా। నీరసమొప్పఁ గారసిలియార్చెలవీర
భటాళినొంచఁగాఁ।జారకకొప్పరింపుచును దంష్ట్రలనివ్వకలుప్పతిల్లఁగాఁ।బోరు
కడిఁదివందినొకబోయపడెంబునఁ గ్రుమ్మెఁ గూలఁగన్॥ ఉ॥ అరవులువాసి తారసి
లు నిన్నిటికిందల మేగియొక్కరో। క్రూరమొకవందిఁ జంపిదొడగైకొనువారము
సామిచూడుమా।చ్చరికచూటఁచుఁ బల్కఁ జరుదధ్వని నొంటరిగాండ్రనేసమా।కర
ములఁగుప్పదెప్పవానఁ గాఁబడఁ గ్రుమ్మరి కుంతపఙ్క్తులన్॥చ॥ తెలివగవెండిగుండ్ల
వలెఁ దేజము మీఱిసబైగవాశ్వప। ఙ్క్తులు వదియైమలొక్కమొగి మాటిసఁ గోర
లఁ జీల్పవైచుచుం।బెళపెళబల్లెముల్విఱిచి భిల్లులు తల్లడమందసుద్ధతిస్వాలలను దెం
చి తేజిసయియవచ్చు కిరీటదొంగనొంచెఁ దూపునన్॥ చ॥ గిరిగుహనుండి యొక్కహరి
క్రేవలరాజు హయంబుమించినన్। హరియను పేరఁ జేసుజలువందఁగి నీవును బూని
నావెనా।స్థిరమగు పేరటన్నవగఁ జేవలెఁ బైకరుదేరభర్తయా। స్వరమొక టేయఁ
ద్రెళ్లక వెసన్నిసుడన్నటికేఁగటారునన్॥చ॥ అలయిక లేఁడిదూడగుమినాఁగెడు
కోల్పులులన్వధించుచం। తుల వెఱపించుసింగములఁ ద్రుంచుఁ దఱత్రికరోగ్రశౌ
ర్యముల్గలశరభాళి నొంచుగపుకంబున వానిఁ గలంచు జంటపెంపులలకడిందిజంతు
వులధరాదరతిఁ బతిసించు నొక్కటన్॥క॥ కిరికరిహరిశరభాదుల। హరియింపుచును
భటులలరనట్టివనములకుం।జోరవేఁపిఱికిమావ్యాలు। చరియింతురుశశకములకుజం
బుకములకున్॥క॥ ఒకతూపునఁ బలుమెకముల। నొకమెకముననేకసాయకోత్క
రములను। కొక్కెకచోనడుచుచు రాజ। న్యకులాగ్రణి జూపెఁ దువేఁటలాడెడుఛే
చ్ఛన్॥క॥ కదువడిఁ బఱచెడుమెకమును। జెడుమెకముం బడుమెకంబుఁ జేడ్పడుమె
కముల్న్బడలు మెకమాడలు మెకమును। నెడయాడ మెకంబు రయ్యెనటవినిలు నిభటులచేన్॥
చ॥ కండలు గుండెలున్మెదడు నాటవుప్రేవులు నెత్తురేకమై।నిండెనరణ్యమంతన్నృ
గనిహారణోద్ధతి మానియొండియుం।వెండియు ఖూవరుండను పవేఁటకు మీటగుడే
గవేఁటయాం। గొండొకసేపు చూడికసు కోరికలిచ్చెఁ బులిందకోటికిన్॥ వ॥ అవ్వి
ధంబున మృగయావినోదంబునం దనివిఁజెంది వందిసందోహులుకంఠదఘ్నంబుగం బుమొద
లగుమెకంబులవలలంబు వంచి కొనుటకు నుడుతలోఁ దవుకరువలుచందంబుల నంద
డింబొందుపులిందబృందంబులం దిలకించి కించిద్దరహాసకందళితవదనారవిందుండై
యున్నరేంద్రసంక్రందనుండు కొండొకవిశ్రమించుతలంపున నపరిమిత చమూస
మూహసమన్వితంగా నక్కాఱడవిగడచి యొక్కడను జక్కని యుత్తరపుదిక్కునఁ
బెక్కునిండుచందురులవండు వెన్నెల లొక్కట మెండుకొన్న చెన్నునఁ గన్నుల
పండువైయుండు వెండికొండ పండనుంబోయి కొండలఁ జెండుమన్నీని చేతి చికిలి

ఖండా బాణముల గ్రాశ సేయఁ శరవణంబు విలోకించి త్రిలోక మోహనంబగు నవ్వనం
బు వరియించఁ జొచ్చి యచ్చట॥ సీ॥ తనకీర్తిఁ బిలసనత్వముఁ జేనగవునందుఁ దనచంద్ర
సౌమ్యత యాననమునందుఁ దనశబ్దవిభవమంచియలంగులందుఁ దనప్రవాళము
నధరమునందుఁ । దనకువలయహితత్వము నేత్రములయందుఁ దనగబ్బితన
మూరస్థలమునందుఁ దనధర్మసూరుచిరత్వము కన్నుబొమలందుఁ దన కాంచనసమృ
ద్ధి తనువునందుఁ దనగభీరత నాభిహ్రదంబునందుఁ । దనఘనోవిస్తృతి నితంబతల
మునందు వెలయ నిలుపంతలోఁ దుంటఁ గలుగు చెలువు భంగి దుళకించు నొక మోహ
నాంగి యయ్యె॥ ఇత్తెఱంగున॥ ఉ॥ కోడె మిటారి గుబ్బచనుఁగుబ్బలను బ్బెడు నిందు
సూయపుం జేడియమైయుతొండరుదుఁ జెంపయు మాత్యసుభ్యశ్చటాదులఁ జూడఁగ
నందముం దనకు జోడుగఁ గైకొని రాదు ఘోఁడుము గ్గోడిగ చండ మొందె నల ఘోట
కరత్నము దక్షిణంబున కా॥ క॥ అన్నుతనంబు వహించిన । దన్నుం దన వారిఁ జూచి తద్ద
యు వగతో నున్నం తనటకుఁ గొంపలు గన్నిలు లే తెంచి కరముకనికరము పురక౯॥ గీ॥
వలికిరో వెట్టియిఁక నేల పరితపింప గిరిజతోఁ గూడి శివుఁ డీడఁ గ్రీడ సేయ । వచ్చినాఁ
డింతలో నిందుఁ జొచ్చు పురుషుఁ డింతియగుఁ గాక యని శాపమిచ్చినాఁడు॥ చ॥ నగజ
కుఁ బ్రీతిగా నిజగణంబులతోఁ దరుణేందుమౌళి యిమ్ముగు వతనంబుఁ బూనుకొని నాఁ
డటు గావునఁ జూడుమి వ్వని౯ । ఖగమృగవన్నగంబులు నగంబులు నున్న గ స్త్రీల
వై ఖరిం దగిన వియోగ్య రాజ్ఞ జవబాఁటఁగ నెవ్వరికైన శక్యమే॥ ఉ॥ సర్వేశ్వరు
నాజ్ఞయా దలల బ్రహ్మేంద్రాదివమ్ముల్వాని కొం । డ్రా సర్వేశ్వరుఁ డాకుమారగు
రుఁ డాయధేశంబు కోటీరుఁడు । ల్లాసంబొప్పవసించి నాఁడదిగొ బాలా మాళీభృ
చ్ఛాపురవ్యానంగానిలలోలకుంతలచయాండై పోము ప్రార్థింపఁగ౯॥ క॥ అని
రుద్రకన్య లెటిఁగిం । చినవడఁ బుకమైన రాజశేఖరుఁ డెమిం । దనవారుఁ బానుగ్ర
హుఁడనీ జని గిరిజా సహితుఁడై నశంభునిఁ గాంచె౯॥ గీ॥ కాంచి బిగి చన్నులిల మో
వఁగాంచ నాద్రి దనుపు పాదాబ్జములకు వందన మొనర్చి । యంజలి ఘటించి యభిను
తులాచరించి వినయమె నయంగ నిట్లని విన్నవించె॥ ఉ॥ వరకరుణా నిధాన శివ వశ్యల
లాట నహస్రకోటి భా స్కరనిభ తేజ మీరిడి నిశ్శావము లుంగ కవచ్చియీ వనాఁ । త
రమున సేనతోడ వనితాత్వముఁ జెందితి నివ్వికారము౯ । భరణము సేయఁ జాలనిఁకఁ
బౌరుషముం గృప సేయ వేయన౯॥ చ॥ కలకలనవ్వి శంభుఁడను కర్దమసంభవ యాఁడు
పందము । వలఁగఁగఁ జేయుటొక్కటియ తక్క మఱొకటి వరంబొసంగెద స్వలపినదే
మి చెల్పుమనిన నంబరమేశ్వరయన్న కాంపయు స్వలయ నెయించు నయ్యిలశివా సతి
చెంగటికేగి దీన త౯॥ చ॥ కలుష మెఱుంగు చెకుర్లను గాటుక కన్నులనీరు జాఱఁగా।

సంతతజనించునార్పు సెగలానిముఖాబ్జము వాడుదేరఁగా । వలుదపిఱుఁదుభారము
నవారణిలోఁ గటకటఁబడుటకుమీరఁగా । విలపయిపాగి మైమఱచియలయి యాశ్వాసించి నిట్లనియెం
జనీ ౧౫౦ ॥ దండకము. శ్రీమద్గణాధ్యక్ష మాతంగయానా ... మేముఖ్యానానామర
గ్రామణీశాబినీకల్పితానల్పకల్పప్రసూనాదిపూజాతిరాజత్పదాంభోజ దీవ్య
న్మణిశ్రేణికాహాటకప్రచండ రాజత్కిరీటప్రభాసి ... భక్తప్రియా శ్రేణి నేత్రోత్స
లామండితాశ్వతద్విష్టవిద్యాసవాసా ... మిత్రఫాలనేత్రా గ్రిమోహా త్రా
స్యానేత్ర త్రయాలోకలోకైకనిర్మాణ ... సంచారిణి చాతుర్యధారిణి
ఖేలావతీ చారులావణ్యలీలావతీ దేవతోద్యజ్ఞముఖ్యాదిక ప్రాణి బాహ్యాంతరవ్యా
ప్తిసుప్రాశ్రయద్వైతస్థాతిగజ్ఞప్తిరూపా సురూపక్రియాకారణాకారరేఖావిలోకాత్మలో
కప్రమోహాబ్ధివిభ్రమగ్నఫాలేతసాపద్మగర్భాండకోట్యబ్జరాయత్త సంరక్ష
ణాసూక్ష్మవిజ్ఞాతితేజోవరాశీణస్ఫూర్తిగ్రంధినిగ్రంథనాత్మానుసంధాన సంబంధ
భృత్స్థూలబంధానుభూతప్రభూతాత్మసౌఖ్యాత్మకశ్లాఘ్యనిష్ఠైకసంధాయినీ బంధు
రాష్టాంగయోగాంచితధ్యాయినీ కామజాఖర్వగర్వాపహారప్రతాపా చారచంచ
త్తపఃకమలసంచారిణీ బాలచంద్రైకరేఖాసముద్ధారిణీ ధారుణీతోయతేజోమరు
ద్వ్యోమసంహితనాత్మప్రతత్త్వాద్యశేష ప్రాణవానేంద్రియస్థానషట్చక్రనాడీ విశేషాకృతి
హృద్యవీణానువాద్యాదివిద్యాకృతి ప్రాకృతుల్ నిన్ను సర్వేశ్వరిస్థూలశక్తింబ
రంజ్యోతివాద్యంతశూన్యంద్రయీరూపిణింగాంచి భావించఁగాలేక జాతూయ
ణీదేవి వంచుకఁ హైజుల్లోణిభృత్పుత్రి వంచున్విలోకించు నస్మాదృశాజ్ఞత్వమాత్మక్
షమించంగ మించంగ భేదంబుమాన్పంగ నీకే తగుం దంద్రికంటెం బ్రజాకోటికిం బెద
ల్లికింగూడ బాహుళ్యమై తల్లి నేఁ దొల్లి మేస్వానమే జానమే యోగమెచ్చో
టఁ జూపించి నా నోగినుం జూడఁగాఁగల్గెఁ బ్రహ్మేశ రేంద్రాది బృందారకేంద్రప్ప్రస్ఫు
రత్పుష్కకోటీరకోటీతటీరత్నవిభ్రాజమానప్రభారాజినీరాజితంబైన నీయం
ఘ్రియుగ్మంబు సేవించితింబూర్వజన్మార్జితానేకదోషంబు నీనష్టటామంబునం
బాసె నేనిప్పు నీకింతటం గేయి హాంకారిణంగా సున్నదైన నన్మానశ్చంచలత్వంబు న
న్నేఁ గెవల్ప్రకృతిసందోహనీదైన ... యూవంబు బ్రాపించియున్మత్త
... ప్ర ... మ్రా ... బ్రాసినసిల్లఁగా మోవ ... పూర్వరూపంబు
... శ్రేణి ... జింతిచి
... శంపంబునీ చేకదీ చేతనాచేతనవ్రాత మేలాగు గావింపనూహిం
చి ... సాధ్యంబు లేకున్నవో పన్నగవ్యూహసమ్రాట్టులాకోటిభృ
... నీసౌఖ్యసాఖోధి ... దంతరానంతరత్నాంతరీవస్థిరాషాఢ్య

మాద్యత్కదంబాటవీవాటిఖేటమ్రకూలస్థలీదివ్యచింతామణీభద్రపీఠాగ్ర సం
వాసినీవాసవాద్యష్టదిక్పాలకాదిత్యగంధర్వరుద్రాదిలవ్యాళవస్వప్సరస్సిద్ధ సా
ధ్యాదిదివ్యస్తవాకర్ణనానారోధకణోత్పలామోదలోభభ్రమద్భృంగఝంఝారవోజ్జృంభి
తశ్రీసుఖత్వాశ్వనాభాస్వదవ్యాహతస్వానసంచారసద్రావితజ్ఞానవిజ్ఞానధూత నీలా
లకస్నిగ్ధముగ్ధేందులీలాలసత్ఫాలకస్తూరికాచిత్రకోలాద్భాసినీ సంతతోల్లాసినీ గౌ
రి హే మాహేశ్వరీ శాశ్వతైశ్వర్యలక్ష్మీకరీ శాంకరీ కాళికంకాళి బాలీక ధారావళీభీకభ
గాత్రి త్రిస్రోతసీ సుతపోరుహాంత్రి శ్రీభృద్గునగాధుగాధాహదేవి దేవీ మతల్లి త్రితా
రిణీ చ్ఛటాఝల్లఝిల్లీ నమున్ గన్నతల్లీ నమత్కల్పవల్లీ నమస్తే నమస్తే నమః ॥క॥ అదికొ
నియాడి సగిరిజా । వనజానన సంతసించి వల్లభు మదిలో। నెనరొలయఁ దెలిపి యయ్యె
లఁ। గనుఁగొని యిట్లని యెఁగ రుణ గడలు కొనంగన్ ॥క॥ నగబాలు శంకరుండును । నగ
బాలే నగుటనీవు నగమియ్యెదనన్ । తగువడు యి కొన్నినాళ్లన్ । మగతనమున నఁగొ
న్నినాళ్లు మనుమిఁక మీఁదన్ ॥ అనివలికి యీశ్వర మేశ్వరి యిట్లని యె ॥ఉ॥ ఏన్నిదినంబు
లింతి తనమీవు వహించి చరింతు వుర్విలో । నన్నిదినంబులుండు మున్నటు త్కృతి నెవ్వటి
పౌరుషంబుతో । నన్నపుడింతినా తెలుఁగకుండుము కామిని వైన వేళము । న్నున్నన్న
పత్వము న్మఱచియుండుము తేఁటను సౌఖ్యమబ్బెడిన్ ॥చ॥ వలదు విచారమున్ననభ
వానికి నయ్యెడ మ్రొక్కి కమ్మఱన్ । బలికె మహోగ్ర పాదమున తాయదయానధి నీదు
నుజ్ఞచే । నలయుక యొక్కమాసము స్త్రీత్వముఁ జెందుచు నొక్కమాసమి । చ్చెలితన
మొందుచుం గ్రమణసేసెదఁ గాలము పంపవే యనన్ ॥క॥ మంచిది యటువలెనౌఁ
బో । మ్మంచును బొమ్మంచు మొవి హసనాంకురముల్ । మించఁగ గిరిసుత వంచినఁ । జం
చల లోచన లుగొల్వఁజనె నిలయమునకున్ ॥పంచచామరము॥ ఇలాసుతాధినాథుఁడా
నతిచ్చినన్న విస్మయా । త్తుమైన సోదరుల్ నరేంద్రతో నటి రూపు వాసియు । య్యె
లుండు కాంతయైన యొక్కడొక్కడన్నలంగనే స్థలంబునం జెలంగెఁ దద్విధంబు దె
ల్ప వేయునన్ ॥ఉ॥ తమ్ములఁ జూచి రామవసుధాపతి యిట్లను నట్లు గారిచే । సమ్మతిమై
వరంబుగొని సర్వసుహృద్భట మంత్రి పుంగవు । ల్గొమ్మల పోఁడుముల్దొరసి కొల్వఁగ
వాహన కోటి నొక్కపా । ళ్వమ్మున డించి యయ్యిల ప్రసన్నమతి విహరించెఁగా
నలన్ ॥సీ॥ తిరుగు నొక్కొక్కచోటఁ జరణాబ్జములు సోఁకి మహి యెల్ల మెట్టదామరలు
గాఁగఁ । బలుకు నొక్కొక్కచోటఁ బలుకు చక్కెరలకై చేరికీరాలి లుకలబలగమొల
యఁ । జూచు నొక్కొక్కచోటఁ జూపులు పొదలపై నెలసి తేఁటుల బాటులిను మడింప । న
వ్వు నొక్కొక్కచోట నవ్వు వెన్నెలల చేవనములో నెల్లఁ గ్రొన్ననలు మించఁ । జొక్క
ముగఁ బాటఁ బాడు నొక్కొక్కచోట । గడరు కోయిల లెల్లఁ జుట్టరికమరయ । పొలసి

యొకొక్కచోటునిల్చుసొగసుమేని।కమ్మతావులుదిశలెల్లఁగమ్ముకొనఁగ॥వ॥ఇవ్వి
ధంబునఁ బ్రథమమాసంబుననభోమాసవిలాసంబులమించుచునిమ్మించుచుబోఁడి త్రిలో
కకామినీకామనీయకంబులకు నాస్పదంబై సానుమత్సానుభాగంబుల పొసఁగఁదీపిన
మానికంబువలెడంబుగనిఘనతరవనౌఘమేఘమాలికయుఁ జులదుళకించుతొలుక
లేమించుమించులవహించఁబిహితనికుంజపుంజమ్ము చేరువఁజారువల్లికామతల్లి
కొనమల్లాసంబులెల్లఁగొల్లలాడికలంపతేఁకొలంకులకెలంకులఁబంకజప్రభువు
నివారువంబుగారవంబుననౌరువడసిఁగలిచినచోటనిలుపక చూచినచోటఁ జూడక
కోడెపాయంబులతోడి చేడియలంగూడుకొని వేడుకతోఁబెక్కుజాడలఁ గ్రీడిం
పుచు నెక్కడఁజూడ నొక్కపుకొండకుఁ జక్కని దక్షిణంబునఁ జుక్కలరాజుచక్క
నికొడుకుతవంబు సేయ పెక్కుతరులతాదులంబెం పెక్కనెక్కుచుక్కజపువ
నంబునకడరిమందజొవ్విమచ్చటికి॥విహారింపుచుపరివారలు।విహారింపుచుగాడ్పు
మెలఁగవిలసిల్లుచున్మహింశౌడు శీఘ్రహాచరిబహు। మహీశటులంగూడిగహనమ
ధ్యమునందుఁ॥వ॥గగనముతోడరాయనొకగట్టుఁగనుంగొనిపొలుపున్నచాయల।
న్నగునొకదివ్యచంపకవనంబునఁగాంకణవర్త్మరేఖలఁ।దగికమలాకరత్వముయథాత
థభావమునంబొసంగఁజె।న్నగులుకునెక్కుదీర్ఘకనుంగొనితజ్జలమధ్యమంబునన్
క॥మరునిన్వేలుపురాచకొ।గారునిన్నగుసొగసుమించవహిమరహింపఁ।మరునల
ప్రమానితగుచం।మరునుతుబుధుఁజూచియాదిజనోజాతురమై॥వ॥ఎగుభుజముల్వ్రే
లందయురమించునిగిందునిమించనీరినె।మ్మొగమువరంజిడాత్తలిరుమోవియఁజేర
లమీరుకన్నులు।జిగిగలపెందొడల్గలిగిచెల్వువహించినయీశఁడీడబెట్టగుతపమా
నివాఁడు చెలులార కనుంగొనుఁడంచుఁ దెల్పుచున్॥క॥వికచారవిందబృందప్రకటత
రామోదభరితపాటీరమరు।న్నికరచలాచలనీలా।లకలుసఖులుగొల్వ నక్కాలఁగను
సేరివెసన్।గీ॥కలికిరాయంచవలెసోయగంపునడలు।గులుకనక్కల్కిచెంగావికో
కవదలి। చలువపావడతోఁజొచ్చెఁగొలకునెలత। మారుపైమారుఁడనుచుకటారు
బోలి॥అప్పుడు॥చ॥హాళహళిసేయుచున్జలరుహంబులుగోయుచుమీఁదవేయు
చు।న్నిలుమనిహెచ్చరించుచునునీళ్లనుముంచుచునుత్సహించుచుం।బులుగులఁ
దోలుచుంగలువపువ్వుల వ్రాలుచుఁ దేనెఁ గ్రోలుచు। న్వేలఁదుకలాంబొరుల్గా
లనవేడుకఁగూడుక క్రీడసేయఁగన్॥శా॥ తత్కాంతాకుచశైలఘట్టనసముద్య
త్తుంగత్వంగైకరం। గత్కాంజాతసమంజసంభ్రీకరఝుంకారానుకారిస్ఫుర।
త్స్ఫాత్కారాన్వితవారివారణకరాధూతారికోయష్టికా।ద్యత్కాంతాళటవీ
ములంబడినసైంతోసామ్యుఁడుభ్రాంతుడై॥గీ॥తపముసాలించివారిలోఁదలఁకు

వాలు। గన్నులను వాలుగన్నులచెన్ను వెలయు। నన్నెలంతదిన్ని కొంగొప్పు విన్నెతె ల్లని। జొద్యపడి రెప్ప వేయక చూచునంత॥ గీ॥ మొకటను నైదుకూపుల పాదుసా హు। తమ్మిదోమమ్మి కొంది దెందమ్ము గ్రమ్మి। క్రమ్మకొనిదొమ్మి నేసిన హమ్మసిల్లి। యమ్మహా చహుండిట్లను నెమ్మనమున॥ చ॥ ఎక్కడఁ గంటి యిట్టివో కోమలి పొలుపా నిముద్దుగుమ్మ రౌరా। యెక్కడి సోయగంబిది సుధాంశు నికోలుఁ మెరుంగుబోండ్లకే। చక్కదనంబులున్న వెవి శస్త్రమ పట్టు భావుండువింతగా। నిక్కలకంఠకంఠి స్త్రీ జయింపఁగ నెట్టితపంబొనర్చెనో॥ చ॥ చిగురాకు నిగ్గిగ నేలు కేలు కప్పడా ల్పెండమ్మి చం దంబునఁ। సొగసా మస్నిగమిందు కాంతరు చిమించున్నించు చెక్కుల్జగా। వగ డంబుంబగడంబుగ న్పెదవి మెల్పొలిం డ్లు చాలు గ్గిండ్లనం। దసరాయి భృంగరా జమధ్య సరిచానం గాననే నెక్కడన్॥ చ॥ చిలుకఁ బలుంగప్పు పెన్నెలుబాలఁగొ ల్వఁగవచ్చునప్పువు। దెలిజిగి చెక్కుటద్దములనీడలు సూడఁగవచ్చుఁ గొంచనా। చ లయుగిగల్గినంగలికి చన్నవతో ఫరితూఁగవచ్చునే। చ్పెలిసడుమేయలం బిసరిసింగ ముగొల్వఁగవచ్చు బావురే॥ డ॥ కొంకక సుబ్బ చన్నలను కుంకుమపంకములందిచె క్కులు। న్నంకుమదంబుఁ బూసి నెఱజాణతనంబున జాతికస్తురిం। బొంకము మీఱఁగా నుదుటి బొట్టిడి పువ్వుల శయ్యఁ జేర్చి మా। వాంఛనికేళి నేలిజవరాలికి బాళి ఘటింతు నెన్నఁడో॥ ఉ॥ పలతవంబులు ప్రితములీలలి తాంగినిఁ గూడియుండినం। జాలదె యంచు నక్కలికుఁ జయ్యన వెల్వడి వణ్ణెకాలకు। న్బాళి నిలిపి నేఁగి మునిబాలుర చే బుధుఁ డయ్యిలాఖ్యనీ। లాలకయాళులన్నలుగు రైదు సురింబిలిపించి యిట్లనున్॥ చ॥ అలికుల వేణులార యిపుడబ్జవనంబునఁ దమ్మి తూపులన్। వ్వెలఁదిని వ్రేయుచున్నల చెవిన్ ధరియించిన నల్వగల్వ పై। నెలసిన తేఁటి ఝంకృతులకుల్కుచుఁ గుల్కుచుఁ గేళి సల్పు వా। నలిన దళాక్షి కెవ్వఁడ పి వాధుఁడదెవ్వ తె దెల్ప రేయన న్॥ క॥ నెలతన యూని వదములక। న్నెలఁ తెలునతులాచరించి నిలిచియనఘుయ। చ్పెలిమా కెల్ల నధీశ్వ రి। యళిచేరని పువ్వువంటిగని తెల్పుటయున్॥ క॥ తనయొగదృష్టిఁ గద్దజు। తనయొ దంతంబు తుద మొదలు నేర్పడఁగ। న్గొని నేర్పడరఁగ బుధుఁడు। వ్వనితల వీక్షించి చివ లి కెవారనికరుణన్॥ చ॥ సరసిజనేత్రలార శివశాపవనంబున మీరు స్త్రీత్వముఁ। బొ రసితిరింక మీ జననముల్ ఫలియింపఁగ నాయనుజ్ఞఁ గిం। పురుషుల భార్యలై సుఖముఁ బొందుఁడు వారల నేసృజించియి। ద్ధరమును నిల్పి నాఁడనని తత్క్షణమంద అవీడుకొ ల్పెన॥ క॥ ఇల యొక్కతె దక్కఁగ నిల। చెలులందఱు నతని యాజ్ఞ చేఁగింపురుషా। వ లిఁగలసి వెలసి రొంటిగ। నిలిచిన యిలఁ జేరి బుధుఁడనియెనను రక్తిన్॥ చ॥ సరసపు రాళ్ళ సంగతిఁ బొసంగని వజ్రమునిఁ బోలికో వెల। త్పరణము లేని మామిడినిఁ బోలి మనస్థ్రితమ

శాఖిపైనాగముం। బోరయనిపువ్వుమంజరినిఁబోలి వృథాభ్యసియింపనేలన। స్వైరునిగ
నింకఁజేకొని భవంబుఫలింపసుఖింపవే చెలీ॥ ఉ॥ ఎవ్వఁడొ వీఁడటంచు ననునిప్పుడలం
పసమింపుప్రత్రుఁడవా। జవ్వని నేబుధుండనినుఁజక్కఁగ మాఁగొనినంత నుండియుం।
బువ్విలు కాఁడు నా హృదయము న్నొగిలింపుచు నున్నవాఁడు సీ। నవ్వు మొగంబు నా
మొగమునం గదియింప వెయాదరింపవే॥ చ॥ ఇగురులవంటి నీయడుగులిక్కడి కర్క
శభూమి సోఁకిన। న్నొగిలెనె యంచు నా మనసు నొప్పి వహించిన దింతమక్కువం। ద
గిలిన నన్నుఁ బాసి చనదమ్మఁగ వుగాదిఁక లేక్సెచూడవే। మగువ యటంచు నాతఁడను
మాటకు మోమకరవంచి సిస్తురక్॥ చ॥ ఎలనగు వంకురింపన లయిందునిభాననవల్క
స్వామినీ। వలుకొనరించు టెంతయును భాగ్యము గాదె సుఖింపుఁడిప్పుడు। న్వలసిన
యట్టులేమిటికి నన్నడుగంబతివీవు భార్యనే। నెలమినొనర్చె మన్మథుఁడెయిద్దఱకుం
దగులాటమియ్యెడన్॥ క॥ అనుమాటలు చెవి సోఁకిన। ననుమానము మాని సౌమ్యుఁడల
రుచనపుడు। య్యనుమానసమ్ము ధ్యఁజేకొనెం। మొనుమానసభవునివంత మిడేరంగన్॥
వ॥ ఈవిధంబున నలభావజునిభావహావంబుల నయ్యలరుబోఁడిం బరిగ్రహించి మిం
చువ్రావుతావులగుబాళించు తనవణాశాలప్రవేశించె నప్పుడు॥ గీ॥ అయ్యలరుబోఁ
డి సిగ్గరియయ్యనిచ్చ। బచ్చ వింటిమనేశరి హెచ్చరింపఁ। బతికి పిడెమిచ్చి యాడుగు
లుబత్తి నొత్తి। బాలవలపించితమి హెచ్చఁ బలికె బుధుఁడు॥ సీ॥ కలికి కవ్వరపుబాగా
లాసంగినయట్ల వేడుకతో ముచ్చటాడితేని। మగువయీ తెలియాకు మడుపులిచ్చిన
యట్ల రొలమిఁ జెక్కిలిచీరనిచ్చితేని। చెలి పాదములఁ గేలు చిగురులుంచినయట్ల చిగు
రువాతెఅదయసేసితేని। కొమ్మ వీజనము చేకొనివిసరినయట్ల కమ్మయూర్పొలయఁ
బైఁ గ్రమ్మితేని। వెలఁదితగు సేవనీవు గావించినటులఁ। గోర్కి మీఱ అంగననన్నేలు
కొంటి వేని। నేలవాల స్వామీ పేళఁ బాశనీఁడు। పిరులవిల్కాఁడు కాఁగిలి వేల తాంగి। క
రుణ జేకొని కావవే కలికి నన్ను॥ చ॥ అనిహృదములోరులందిడిని జాంఘ్రి సరోజము లా
త్తుచున్న చ। కన్ని చెలిమీఁదికిందిగి చిగ్రక్కున నక్కనమంచినంతఁ బ। కన్నదన
యంతవీడె సతికంచుకమిర్వ్వర గాత్రసీమల। న్నునుకొని మొన్నరుండిడినమల్లు లో
నాఁబులకాంకురావళుల్॥ చ॥ చనుఁగవ పేరి హేమకలశద్వయి దాఁచినచోవడంతు
చు। న్మినుకుక డాని చెక్కులను మీటఁగఁబూనెడు చోఁజేమాచుకాచు। న్మొనసి కటీసువ
ర్ణాధరముట్టినచోఁ బులకల్వహింపుచు। న్వనజదళాక్షిఁ గూడు నెడవల్లభు కేల్దగెంద
నక్రాకృతిన్॥ ✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻
ఉ॥ అంటినఁ గందునో యనక యంగము నిద్దఁయవ్వత్తి మీఁ అఁగొఁ। గింటికిఁజాచిన
నుజ్జగుసనొ కెంజిగురట్టిదినాక సొక్కఁబల్గంటు లొనర్చి చన్గవ నల్లుర్గసునొ నాకనఖా

లించెవిభావా। క్రొంజెరిమించెవాథుఁడుస్వకార్యపరుల్మగవారలెంచఁగన్॥సీ॥సుమ
చెమ్మటలఁగరంగిసయుంగరాగకుంకుమరక్తియొఱమట్టికొండురుగాఁగ। నిదధాయా
శ్లేషసంనిహితాంగములఁజెలంగుటభుజాభుజింబెనంగుటలుగాఁగ। సన్నొత్రస్వేదం
తాంపలాక్రాంతరవముభోద్ధతులౌడుగజయవంపములుగాఁగ। గల్లస్థలవవేట
గాఢపటుఘట్టనాదలుముష్టిప్రహారములుగాఁగ। జంకెనలువాఁడిచూపులుబింక
ములుగ। ఖౌతరవములుఁబైకొనుసలపులుల్ల। ఘమలుసఖులుఁదెగువలుసహము
గాఁగ। మల్లయుద్ధంబుఁబోలెవంపపొలఁతమ॥ వల్పటువలెనయ్యిలంగలసియుంను
దమారుఁడువందకాంతఁగ। పటికంపుంబ్వెపడినకలగ్రావమహాకుహారంబుల
స్సరి। త్తలములఁజల్వచప్పరపుచాయలఁసొంపులఁబువ్వుఁదోఁటలం। బటుతరముఁజా
పుంజగృహభాగములన్విహరింపుచున్నెడన్॥క॥కళలుగలవానికొడుకుం। గలసెస
యుఖ్యలకునొకఁడుకళ్లయైచనెని। న్నెలయతఁడుగళ్వలింపఁగ। బోఁటితనముమా
నియంతబుదుఁడనాఁగా॥చ॥ ఇలుఁడిటుభిన్నజాకృతివహించినపేశ్వరుఁడాజ్ఞ
బోఁటియై। మెలఁగుటసప్పటస్సుధుఁడంచుటమానమతిక్రమించుట। డ్రైలికాక ము
న్నువేఁటదనుదెంచుటలెంచుమునేననవ్వన। స్థలివెదకందొడంగెగిరిజాపతిమాట
కుఁదవ్వగల్గునే॥క॥ వనమెల్లవెదకియొచ్చటఁ। దననేనంగానకతఁడుతహతహతో
డం। జనుదెంచిసరసిబుధ్యం। బుననుగ్రతపంబొసర్చుబుధుఁబొడగాంచెన్॥చ॥ హా
దగనియమ్మహాముహూనిపొంతకుఁబోయిసమస్కరించిరాయా। యుడువతిపుత్త్రబా
హ్లిాయనసెప్పెదుప్రోలికినేనురాజని। య్యొడవికివేఁటవచ్చితిభటాదులఁగూడుక
వారలెల్లనె। కడఁజనిరొసనున్విడిచికాననన్॥బుధుఁడిట్లనుంగృపన్॥చ॥ వసుధా
ధీశ్వరనీభటుల్పటుశిలావర్షంబుచేఁగొండలు। గ్రనమిరొద్ధతిఁగొండదయున్నడి
సిరింకన్వారికైకుందిపో। లసునింబొలకుకందమూలఫలముల్ భక్షించియిాయా
శ్రమంబుననుస్థాతిహారంబునిల్వుమిచటన్మోదంబుతోనావుడున్॥శా॥ ఆబా
హ్లీకుఁడుపమ్మతించియనుసంయాతసంత్రిసామంతవా। గ్బంధుప్రకరంబులెల్లవ
విలోకనంద్రెక్క నేకాకినై। నేఁటోనొల్లపురంబుఁజేసనిచటన్నిమాదముల్గొల్చుచు।
స్త్రీబోధల్వినుచుంగ్రమించుదినమిల్మిర్సందన్నెట్టిదన్॥క॥విశ్వనమశోత్పృతనిధి
కిన్। శశిబిందువుగాఁగఁజెలఁగునత్సుతుఁడిపుడా। శశిబింబముఖాభరణసుదృశ
గతిభరియించుగాకయికననిపలుకన్॥క॥అలరాజతనయుఁడంచుచు। నిలరాజయమై
నయుంచి చేఁచాదిచటః న్నిలువుమునీకుశుభంబులు। గలిగెడినని తెలుపఁడుగైకొ
నినిలిచెన్॥క॥అన్నెలగడచినఁగ్రమ్మఱ। గ్రొన్నెలనగునాదురుగలుగుకొమలిమి
య్యెద। వెన్నెలఖ్యామమహారుఁడు। గన్నులలర్చఁజావిదానిఁగలసెన్నెయ్యంచెన్॥క॥న

సపదయు బసలచి యుండు మన్మథవాఁడై కొలిచియుండు [illegible] దనుజారాతి జగద్వనమ
జగద్వనమును జగతీనాయకుఁడు దనకు సఫలతఁ జెందఁగా [illegible] వైయున్న నె
లవొల్ల ముపులఁ జూచి ఛాలన సురక్తుఁడై యుండుఁ జంద్ర [illegible] గరసముగన్న
నెలయొల్ల మానసమూచి [illegible] క్తుఁడై ఘోరతరము [illegible]
న్పకోనఁజను [illegible] బ్రాసి [illegible]
దరసాంబు [illegible]
యొక నెలయా పురలలిలుఁడై నెలఁడుఁ [illegible] దోషి [illegible] నెలయు
సనఁబు కూరవుం గని యొనదిపుంగ॥ గీ॥ అపుడు కొపుఁబోషి పుడఁనచు గాత్ర్యగు
రునకొప్పించెబుధుఁడా నఁడురుపథార। సంబు త్రావించి పెంచెవాత్సల్యముంచి।
యుంచితక శాస్త్రపంచజ్ఞుఁడయ్యె శివుఁ। కటిలం టునించితియా టుడిగి యయ్యెలుఁడె
స్పటిలీలఁ గొల్వఁగా। నెంతయుఁ గూరిమి ప్రుట్టిబుధుఁడేఁ నిమడ శవమూ స్తుతిస్వడం!
చాంతరమై రిమాఁ కొలసున త్రిభ్రృసుచ్చ్వవ గాడి మానసల। న్వంపులఁ బిల్వఁగాఁ బనిచి
చారు సవర్ణలొనర్పి యుల్లసలగా॥ క॥ ఈయెలు విడుంగ వాత్స్యముఁ। బాయంగాఁ జే
యటకును [illegible] బెమో [illegible] నాలోచన! నెడుం పగుసనిన వారు చింతిం
చు నెడఁ॥ చ॥ క్ర [illegible] వ్రునరాజెయు క్తుఁడ [illegible] ముఁడచ్చటికేగ దెంచి నా! ప్యాత్రు
లును సామ్యుఁడున్నలుపునవా సబన్ముదముం దివు త్రు [illegible] । నతుఁ గనియా దరించి కిరు
ణానిధియా శివుఁ గూర్చి విశ్వవ। శ్రీ తమున సశ్వమేధ మొనరించక యిద్ధరవస్థ దీరు
నే॥ క॥ మటు మాయయాఁ డుతన మొ। క్కటినడఁచు టవనియ దెంత గలదతనికిఁ తం। డె
టువ లెవలసిన నటువలె। ఘటియింవంగలఁడటంచుఁ గడఁ మఁడనినన్॥ గీ॥ అ..డబు
సా సమ్మతించి శివార్పణముగ । నశ్వమేధంబు సేయించిరతనిచేత । యూగవరిప్రా
ణ కాలంబునందు మునుల। కిం మథరుఁడు ప్రసన్నుఁడై యిట్టులనియె॥ ఉ॥ మీరొన
రించినట్టి హయమేధము మెచ్చితి మాను లాకమీ । కోరినయట్ల యియ్యలునకుంబు
రుషత్వము శాశ్వతంబుగాఁ గూరిమి నిచ్చితిన్మతి యుఁ గోరికలున్న వె తెల్పుఁడన్న
న। కారుణికాగ్రగణ్యునకుఁ గర్దుమముఖ్యులు మ్రొక్కి-వేడుకన్॥ క॥ వేదాంతము
లకుఁ దోఁపని। మీదివ్యపదాంబుజములు మేమిప్పుడు సా। మీ దర్శించితి మింతియ।
కా దేమా మనసులందుఁ గల కోరికయున్॥ క॥ నారీత్వము లేకెప్పటి। పౌరుషమున బ్ర
దుకుచునుచుఁ బలికితిరి గజా । యీ రాజు నదియె యుండఁ జే। కోరికయ సొగడ శివుఁడ
గొచరుఁడయ్యెన్॥ క॥ మునులరిగిరంత నిలుఁడు బుధుని వీడ్కొ-నియా తని పుత్త్రుఁ డో
డ్కొ-నిజనకుం। డనుమతి సేయఁ బ్రతిష్ఠా । ననగరమున నిలిచి భూజనంబులఁ బ్రో
చెన్॥ గీ॥ అతని వెనుకఁ బురూరవుం డప్పురమున। కధిపుఁడయ్యెనటు గాన నశ్వమేధ

యాగము లఖిలార్థసాధకంబనుజులార । రమునిరఘుస్వామిమఱియునిట్లనెను(బలి
కె॥క॥భూనుతమైనయిలోకా। ఖ్యానంబిదివినినజనులకఘువినాశనమా। నానార్థం
బులుఁజేకురు। మానితమగునశ్వమేధమహఫలమొసఁగున్॥

ఉ॥సారసగేహినీహృద్ధతసారసనప్రవిమోక్షణక్రియా। సారసముజ్జ్వలస్మి
తరసారసవన్మధురాధరాఙ్ఘ్రితా। సారసయానురాగమునసారసనా శివకారసార
కా। సారసభర్మశో ప్రజవిసారకదృగ్జ్ఞలకవాసనోహరా॥క॥ అజ్ఞారిబంధునయా
నజ। యాజ్ఞారిగజసిద్ధమరుదగ్రజయాజ్ఞా। కుజ్ఞానమశీకరణక। సుజ్ఞాతగజేంద్ర
మారికుంభీంద్రహరీ॥క॥విరాజవిరాజితము ఘనతరకారణకల్మషకారణకాయఁవి
కారణకర్ణవరా। సనకసనందనకీర్తిజనందనసాధ్విభినందనసక్తమనా। జనివవ
నోదనకీర్త్యవనోదనచారువినోదనసర్వహరా। వినతసుదర్శనవిస్తృతదర్శ
నవిస్ఫుటదర్శనవేద్యపదా॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృపాలలిత కటాక్షవీక్షాసమాసాదితచ
తుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యావధావాధునాతనభోజరాజ సకలవిద్వజ్జనా
భివర్ణితోదీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరోగపాసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలా
సధురంధరధరాధిపసభాంతరస్తవనీయనయకళాయుగంధరబంధుర
మనీషావిశేషధుంధాన వసుంధరాధరశోధితగణితశాస్త్రరత్నా
కర వినయాదిగుణరత్నాకర కంకంటివంశవయఃపారావా
రవరిపూర్ణరాకాసుధాకరాప్పయామాత్యనందనసనందన
నందనవిజ్ఞానవిభవవిజితసనందనవిష్ణుమాయావిలా
సాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణతానిధాన
పాపరాజప్రధానప్రణీతంబయిన శ్రీమదు
త్తరరామాయణంబనుమహాకావ్యంబు
నందు సప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

ఉత్తరరామాయణము అష్టమాశ్వాసము.

శ్రీకాంతాభాసురదం। లోకాంతాప్రమదవనలోద్యత్కువల। వ్యాకీర్ణాతి
శ్యామల। శాకలిజనుజాకలతగుణాఢ్యాభిరామా॥ గీ॥ అవధరింపుము రామచంద్రా
వనీంద్ర। చంద్రమౌళి యింకఁ జెప్పెఁ గథవిని। యనుజజనులిర్వురమృతాయత్తచి
త్తు। లగుచు నానంద మొందిరి యవ్వసరమున॥ చ॥ మనుకులరాజశేఖరుఁ డమం
దగుణాంబుధి రాముఁ డెంతయున్। మనహయమేధయాగకుతుకంబు మనంబున నిం
చ లక్ష్మణుం। గనుఁగొని వత్స నీవు చని కశ్యపకుత్సవసిష్ఠకణ్వముఖ్యనిఖిలసంయమీ
శ్వరుల గ్రక్కునఁ దోడ్కొని రమ్ము నావుడున్॥ ఉ॥ ఆలవణారి యున్నతి యానతి
యాదలఁ దాల్చి చెచ్చెరన్। గాలవకౌశికాత్రిభృగుకణ్వపరాశరవామదేవజా। బా
లివసిష్ఠకశ్యపవిభాండకముఖ్యుల వేదశాస్త్రము। ల్చాలనెఱుంగు బ్రహ్మమునులం
దోడి తెచ్చె వినీతి హెచ్చఁగన్॥ ఉ॥ అంతకుమున్నె పిండుకొలువై భరతాదులుగొ
ల్వనున్న యా। కాంతుఁడు వారిరాక విని కాంచనపీఠి డిగ్గి నిర్మల। ప్రాంతముతోనె
దుర్కొని మణికిరీటరుచుల్ దీయ చాప। జాతిక భూమి ముంచుకొని నందనకముం బ్రి
ణమిల్లి వేడుకన్॥ గీ॥ వినయమునఁ దోడి తెచ్చి వేత్త్వర సముచి। తాసనంబుల నునిచి
హస్తాంబుజములు। మొగిచి తనచూపు తేఁటులమ్మునులవదన। పద్మములయందు నిగి
డించి పలికె విభుఁడు॥ చ॥ అనితరపుణ్యులార భవనాంచితమౌ హయమేధ మేను మీ।
యనుమతిఁ జేయువాఁడనని యాత్మఁ దలంచితి మీరలమ్మఖం। బునకు ననుజ్ఞ యిండని
నభోరుననమ్మును లెల్లఁ బల్కిరో। జనవరముజ్జగంబులకు సమ్మతమా క్రతువాచరిం
పవే॥ గీ॥ అన్యథాభావ మొందు నే యధిప నీదు। మోఘసంకల్పమునకన్న ముదముఁ జెం
ది। మ్రోలనిలుచున్న లక్ష్మణు మోముఁ జూచి। పలికె నమ్మేటి గంభీరభావణమున॥ చ॥
హావనముఁ జూడఁ గోరవిను తాంగదవాయుజనీలజాంబవ। ద్గవయగవాక్షధూమ్ర
నలతారసుషేణసువేగవేగద। కేసరివినుతగంధమాదనదరీముఖమైందసుబాహుకే
సరిద్వివిదగజప్రజంఘముఖవీరకపీంద్రులఁ బిల్వనంపుమా॥ మ॥ అనలాద్యన్వితు న
వ్విభీషణు నిలంకాధ్యక్షు రప్పింపుచ। య్యనఁ బిల్పింపుము కేకయాధిపవిదేహాత్మా
ధినాథప్రవాధనముఖ్య ప్రియబంధులన్ హితసుహృత్సందోహముం గూడి రమ్మను
చున్ లేఖలు వంపుమీ యఖిల దేశాధీశరింఛోళికిన్॥ శా॥ నానాదేశనివాసులై

సద్విజాలన్నానానదీతీరవ । న్యానిర్యాత్రయులో మహామహాలసమహిత ప్రియు
పవిత్రమూాల । శ్రైవాదేవధరస్థలాంతరముల న్నల్వోయు దేవమూాల । వా
నాదికర్ణలసున్న బ్రహ్మఋషులఁ దెప్పింపు మాగ్రకర్ణన౯ ॥గీ॥ బ్రహ్మవిష్ణుగిరి
శస్త్రై బ్రహ్మఘోషలు। బ్రహ్మవచనసమింపాం బ్రహ్మపరత । బ్రహ్మలోకంబునను
సించు బ్రాహ్మణులనెల్ల ప్రార్థించి పిలిపింపు యాగానకు౯॥క॥ కవిగాయక వ
రిహాసక|వివిధ స్తుతిపాఠకులను పేరావాద్య|ప్రవణులనర్తకవాంశిక| ఐవిహామునఁ
ప్పింపు మాజ్ఞనిలయంబునకు౯॥సీ॥నైమిశారణ్యప్రాంతమై తవ్యమానమించు గోమతీన
దీతీరభూమి ననందు| పొల్పు వెడల్పు నుశాస్త్రరీతి నెలుంగు చతురశిల్పాచార్యజ
నులచేర । శుభకాంటకంబు నిమూాణంబు సేయింపు మూపట శాలకుసన్నిధానగల|
బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రముఖులు నిల్వఁ దగు రచ్చకొట్టములను । బో
కర్ణనపుటిండ్లను గ్రామముల నెలవులుఁ। బాకశాలలు సుతముల నేకభోజ। నాహార
శాలలుఁ బటశాలజావణములుఁ। గరిరథతురంగశాలలుఁ గట్టఁబనుపు॥గీ॥ పలువవప్ర
రములుఁ జలివెందరులు నెడ। నెడలఁ గలుగఁ జేయు మెప్పటికిని| వివిధపేఘలందు వివిధ
వస్తువులమ్మ|కొనఁడ టంచు వైశ్యజనుల కనుము॥సీ॥ సనిగలు గోధుమల్మినుములు
దిలలు ముద్గములుమున్నగఁ గల కాయధాన్య। ములు పర్వతాకారములుగాఁగఁ బో
యింపు తండులఁ రాసులఁ దలుచుగూర్పు |దధిఘృతతైలముల్మధుగుడశర్కరల్కద
ళీఫలాములుఁ గందమూల। ముల తెగద్రెప్పింపు పలుశాయమూలులు నాలనిప్పటినుండి
సంగ్రహింపు|మనఘ మఖసాధనములైన యఖిలవస్తు। సమితిమును గల్గ మేటియిం
పుశతసహస్ర। సంఖ్యలరహించు గోవుల సర్వరత్న। భారకోటులజతగూర్పవను
పుమటకు॥క॥వివిధోక్తుల నేఁ దెలిపిన। యవియాను నేఁ దెలుపమరిచినవియు సుజనగా|
త్పవలయునని లక్ష్మణునితో|రవికులపతి దెలిపి మిజిభరతుతో ననియెన్॥ఉ॥ పౌరులని
ష్టబాంధవులఁ। బ్రాజ్ఞుల నంతిపురంబు కాంతల౯|వారవులన్బటాదికులఁ దల్లుల బా
శ్రితుల౯ ధరాసుతా|కారమణాపుత్రికను గ్రక్కునవధ్వరశాలఁ జేర్పుమీ। చేరిన
వస్తువాహనవిశేషము లేప అకుంఠము నుచ్చట౯॥క॥యాగమునకు శత్రుఘ్నుని। వే
గంబునఁ బిల్వఁ బనుపు విమవక ముఖశా|లాగతుల గుయతులకున। భ్యాగతులకుఁ బూ
జ సేయుమన్వహము చట౯॥క॥అనినిదేశించినఁ దన। యనుమతి నేకాగ్రచిత్తులై వి
మవకయావ్వను లెల్ల సంఘటించిన। మనుజన్ముల మెచ్చి రాముఁ డనురాగమున౯॥క॥
సంపూర్ణాంగముల తుణ|సంపన్నము దీణకృష్ణపారంబగుచుం|బెంపొందు హాయ
ము వెంబడి|బంపెన్ లక్ష్మణు ననేకబలసహితముగన్॥ఉ॥అతఁడు ననేకసైనిక స
న్వితుఁడై బహుఋత్విగావళీ। యాతుఁడయి శత్రుభీకరబలోద్ధతుఁడై చతురంత
ధారుణిం। గ్రతుతురగంబుఁ ద్రిప్పె భుజగర్వము దప్పి సహస్తధారుణీ। పతులును

ఘీషలై తనకుఁ బాయసమల్లఁ గని చ్చి కొల్వఁగన్॥ ఉ॥ రాజకులాభిరాముఁడగు రాముని
తమ్ముఁడు లక్ష్మణుం డెయి త్రైజకిరఘకుం డుధరక్షీరులుం గ్లి నంతుష్టుఁడౌచున వ్యాజల
బాటకట్టంబున ప్రాపి ప్రాగ్దిశం జేరె॥ జులుభమహైర్ఘి పురంబుల చెం
తల సంచరించగ॥ సీ॥ దక్షిణకులితపో ద్వద్వో ప్రద్యాన సంత రాంపకమాన నికర
మొలసి పశ్చిమ రౌమ్యాధనట్టణ ప్రాకారనికలస్ఫటికాభ నీడఁ బాచి యుత్తరో
ర్వీశబాహు ర్యాక్త నకూపహ న్వా యూంచరము లపి ప్రాంతిఁ జేంది ప్రాగ్ధరా
ధీశ్వర ప్రశస్త్ర గ్రేళి కానికజాకరమునీద ప్రాపి పఁజయుఁ దక్షిణధాండఁ డ
లములు స్వైరవృత్తి నట ప్రచుజానకీయ। నోహహాధ్వరమనిముక్తవాహులరె॥
శత్రుజిద్వైరిక వేజమగ్ర లేక॥ ఉ॥ అంతపము న్నారాయణనభాధిపుఁడా త్రిక బం
ధుమంత్రి హా పుంత సభా త్తమిత్ర భటపంచలిగొల్వఁగ గోమతీనది। ప్రాంతముఁ
జేరి యంపర తామల సత్వర సాధన క్రియా యంతులఁ గామిఁ జూచి తగు నైఋతి
నంపరనాపచింపుచును॥ శా॥ నానాభూములనుండి వచ్చిన నరేంద్ర శ్రేణులకా బంధు
లకా ధానప్రోత్సవులు న్విధిజ్ఞులు నిఁ దన్ప్రోత్సాంస్థలం బ్రాంచి యస్థానాభ్యంతర
సీమాలంకృదిడియుంచి చెరత్ప్రఘ్నా నిక త్రైంచారవ్యాసులుఁ జట్లు విడియించె
నా ప్రౌరి నమ్మేటిదిక్ట జాతిదిడుయు॥ సీ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియ ప్రముఖులఁ బూజించు
చట్ల నేమరకుండు భరతుఁడనుచుఁ। గెలఁపుల నుండి కోవలయుం గాహావ స్త్రవు
లందియిమ్ము శత్రుఘ్నుఁడనుచుఁ। నడుగువారలకు లేదనక యిష్టపదార్థరాసులి
మ్మాగపి రాజయనుచుఁ। గ్రతువిఘ్నకరులఁ శిక్ష యొనర్చి క్రతువు రక్షణ యొనర్చు
ముపిభీషణయటంచుఁ। గొమువడిన వివేవేగఁ గొంచువచ్చి। నిరతి నెరవేర్చు భారం
బు నీదినమ్ము వాయునందనయనుచు భూపుఁడనువారి। హారినియమించె నుచిత ప్ర
తీతనముల॥ ఉ॥ మించిన వేడ్కఁ నిట్లు నియమించి నృపాలుఁడు కాంచ నేర్చి కొండరంచిత
భూస్థలంబు ఘదిరాదికయూపయుతంబు రుక్మ పాళౌంచలవష్టి రాజచయ నాథ్యము
నౌము ఖవాటముం బ్రవేశించెఁ బులస్త్యకశ్యపవసిష్ఠభృగు ప్రముఖార్యసమ్మతిన్॥
గీ॥ ఇవ్విధమునఁ బ్రవేశించి యల్లజగము లెల్ల రక్షింపదీక్షవహించినట్టి యూగదీక్షా
వివక్షుఁడు పుడు యజ్ఞదీక్ష వహియించె సకలదిద్యత్ములలర॥ సీ॥ స్థండిలస్థితయూ
పనాగ్యక్షపట ప్రోక్షణా క్షీణతంత్రయాగ్యాజకంబు। హోతృహస్తధవిత్రజాత
పాత ప్రజ్వలితకీలికీలికా వృతనభంబు। పరమాన్నవృషదాజ్యచరువహాసితాది
హోమాయజస్వాహాకవోల్లసితముఁ। దత్తత్క్రియాహ్వానతరసభాస్తారలోకము
హుముహుర్మస్తకకంపనంబుఁ। జంచదుద్గాతృసామగానాంచితంబు। విప్రశాధ్వ
ర్యుభ్రుగ్యజుర్వేదమంత్ర। నివరమకలకలమహావికస్వర వివిధరత్న। సార్త్విక రాజ్ఞముగు

చు నాజన్మమున్మరే॥ వ॥ భరతుని చేత రాజులుం బార్థివముఖ్యులు నన్నుతోనవి। స్ఫురద
ణులం గృతపుత్రులై ముదముం బొందిరి బ్రహ్మఋషుల్ విభీషణా। చరిత సువర్ణలంగడుం బ్ర
సన్నుతం జెందిరి వానచరుల్ విభా। కరసుతుండిచ్చు నర్థములం గాంచులుదీరి సుఖించి చిర
య్యెడన్॥ చ॥ ఎడపక పోదు కాలమిటు లేగ లక్ష్మణుండంత లోననీ। త్తడిం గొని తె
ప్పినన్ వ్రతనిర్ద్వయ వేదుకయాగకృత్యముల్। నడుపుచునుండె విప్రులు దినంబు
ను భోజనదక్షిణాదులం। గడుముదమంది అందరును గాంచిరి ముల్లనిరమ్మఖంబు
నన్॥ చ॥ వలసిన వారికిన్నలయవస్తువులన్నియు నిత్తురేకడా। నలినసహోత్తమ్మజాదిక
పినాయకులోల్లక యున్న వారికిన్। బలిమి నిచ్చిపిల్చి భోజ్యములు భక్ష్యములున్ధనరత్న
భూషణా। వళులును గంధమాల్యముల వారిగనిత్తురు సార్వకాలముల్॥ చ॥ వలసిన భో
జనాభరణవస్త్రధనాదులం జెందితృప్తులై। వలువఁ బుంజాలుం జాలు ననివ లెక్కడు
వారలె కాని మాకుం గా। వలయ నెసంగుమంచ నెడు వారలమందు కైన గానమా।
స్థలమున దానకీర్తి భువి జన్నము వైభవ మెంచ శక్యమే॥ గీ॥ అర్థులెల్ల కృతార్థులై
రందువలన। వ్యర్థులైరన్న దాతలు వసుధలోన। లేమి కెచ్చోట వసియింప గీము లేక।
తజ్జనుల నామములయుండె తావుకోని యె॥ వ॥ కులినులు లేరు లేరు కృశమానశరీరులు
లేరు పేదలె। న్నెలవుననున్న యందరు మణీమయ భూషణభూషితుల్ సము। జ్జ్వలకన
కాంబరుల్ మలయజస్రగవారితగంధగంధిలా। ఖిలదిశులంచి తార్థజితకిన్నరనాయ
కులెంచి చూడంగన్॥ ఉ॥ ఆ సుఖవైభవంబు సతతస్ఫురదుందిమహర్షులెంచి రో రా
మును బ్రహ్మ చేసిన మహాధ్వరమున్మఘవంతు యజ్ఞముల్। సోముని యాగముం దవన
సూనుమహంబు దధీశు మాఖము మీ। రాముని యశ్వమేధమఖ రాజముతోం బ్రతి సే
య వచ్చునే॥ సీ॥ ఖర్వమహాఖర్వకైలాసములు సువ్వ వేసిన చోనింత వెండియగునె।
శతకోటి కాంచనాచలములబం గారుగూడబెట్టినయింత పైడియగునె। యబ్జ
దాయుత రోహణాద్రి మణులొప్పఁ గొనర్చిననిన్ని రత్నంబులగునె। సుమితకల్పమహీ
రుహములొక్కదిక్కున నిలిచి తెచ్చిన నిన్ని వలువలగునె। నూటులక్షలుకోటుల ధేను
వులుగూడి। యన్నియును బోటికోసంగిన నిన్ని గోముది। కాంచితవదార్థ నిచయంబు
లవునె నవన। మిట్టులోనరించి రేతొల్లి యెవ్వరైన॥ గీ॥ అవనిజా మాతృతా పేర్మిమన
ర్క్షకులని। కాత్మగత బీజనిచయంబులన్నియును। ఘార్థకాంపీంచం దోడం గెనో
యనం గొనఁతు। యంబునైన వివిధధాన్యంబులిచట॥ క॥ ధనసామగ్రియునాహా। జనసా
మగ్రియును రాజుజనవిభునకుం గల్గి నకతన నీమఖోత్సవ। మొనరించెం గాక లే
క యొరులకు వశమె॥ వ॥ అని సభ్యుల్గొనియాడంగా రఘుపులాధ్యక్షుండు సంవత్స
రంబును బూర్ణంబుగ సాంగదక్షిణల చేం బొల్పొందయాగంబు నే। యు నెడ దన్న

ఖవైభవంబుగనఁగానూహించి వాల్మీకికి । శిష్యనికాయంబుఁ బ్రశిష్యసంఘము భజిం
పన్వచ్చెనచ్చోటికిన్ ॥ క॥ వచ్చినయమ్మునిచంద్రుని । హెచ్చినరహి నెదురుకొనఁగ న
రేశ్వరుఁడర్ఘ్యం । బిచ్చినవర్యలనాతని । నిచ్చయలరఁగుశలమడిగియిట్లనియెన్ ॥
చ॥ వరమునిచంద్రమీరిటకు వచ్చుటనామఘము న్ఫలించెమీ । చరణయుగంబు సోకి క్ర
తుశాలపవిత్రతఁ జెందెమామకా । ధ్వరవిధిపూర్ణమాదనుక వచ్చినయిమ్మునులట్ల
మీరుదిం । దిరవుగనిల్చుఁడంచు విడియించెఁ దదగ్రగృహాంతరంబునన్ ॥ చ॥ ప్రశ
మనశీలుఁడమ్మునియుభక్తి మెయిందను వేఁడుకొన్నయా । దశరథరాముమాటజవదా
టక తత్క్రతుదర్శనక్రియా । వశుఁడయియందునిల్చి వటువైణికతాత్త్వ్యల నాత్మశి
ష్యులం । గుశలవులన్మనోజనలకూబరతుల్యులఁ జూచియిట్లనున్ ॥ వ॥ ప్రవణతమీఱ
మీరుకవపాయక రాఘవకథాప్రపంచమి । యవనిపుకొల్వుకూటమున నధ్వరశాల
లమానులున్నచో । టవిపణివీథులన్ సమములన్ బహురాజసభాంతరంబులం । గవిజనస
న్నిధింజముపఁగావలయున్ సమలందఱున్ వినన్ ॥ చ॥ స్వరములుఁదాళముల్లయలు సా
రపుమీటుకోలంబులేర్పడం । జిరముగమీకు నారదుఁడు సేసినశిక్ష ఫలింపనింకమీ ।
రిరువురు వీణెలూనిజనమిర్వదిసర్గలలెక్కరాఘవే । శ్వరుసభఁబాడుఁడవ్విభుని
చారుచరిత్రము సజ్జ్యలౌననన్ ॥ మ॥ ఫలమూలాశనులై ధనేచ్ఛవహియించవంబో
కరామాయణం । బెలమిన్ రేపటనుండియున్ దొరకొనుండెవ్వారుమీరంచుఁగే । వ
లమైత్రిన్ రఘుభర్తమిమ్ముడిగిన న్వాల్మీకిమౌనీంద్రుశి । ష్యులమంచున్ వచియింపుఁ
[illegible]ఁదలంపుండాత్మలోఁదంత్రిగన్ ॥ గీ॥ పలనంటి రేవినిలతేని బ్రజలెల్లఁ । దం
త్రీగాఁదలంపఁదగవుగాన । దెలిపినాఁడసటులఁదలపుఁడవ్విభునంచు । నానతిచ్చెన
మ్మహర్షి విభుఁడు ॥ ఉ॥ ఆయతియానతిచ్చినక్రియన్ జగతీపతిముద్దుపన్మలా । రేయి గ్ర
మించి వేగుటయు రేపటికృత్యములెల్లఁ దీర్చివీ । ణాయతపాణులై మునిగణంబులస
న్నిధి రాజులొద్దదే । వాయతనంబులన్ విపణులందునుఁ గావ్యము పాడుచున్ రహిన్ ॥
చ॥ సమయముఁజూచి యొక్కదివసంబునరాముని యజ్ఞశాలక । క్కొమరులువోయియం
దుఁగవఁగూడి వివంచికలూనితానమా । నములను రాగముల్ సవినంజెలువై చెవులా
ననందఱుం । బ్రమదపయోధిలోమునుఁగఁబాడిరి రామచరిత్రమింపునన్ ॥ గీ॥ శ్రు
తులుబెరయుట స్వరములచొప్పుపిడక । చాలశుద్ధతఁగనుటదోషములఁబాసి । ఘనకథ
ము గానవడ్డంబుఁగలసి మెలసి । యక్కవలవారి గానంబుసొక్కఁజేసె ॥ చ॥ పాడఁగ
నవారిఁగానమహిమంబది యెట్టిదొ వార్ధులెల్లనొ । క్కదెసనెనిల్చినట్లులిపుఁగాం
చినయట్టిసభాస్థలంబునం । బెదవిఁగదల్చవల్కఁడొక పెద్దయుఁదద్దయు నద్దుమాన్పు
చున్న దలకచిత్రరూపములకై వడినుండిరి పాటసొక్కునన్ ॥ చ॥ కొలువుననున్న

రాజవరకోటులు దివ్యమణీవిభూషణా। ళులు గరంగి నీరయి ప్రవాహగతిన్ స్రవి
హించెనన్నచో। సలలితజానకీతనయసారసుధారసచారుగానభం। గులకుఁ గరం
గ నెంతయతికోమలసభ్యజనాంతరంగముల్॥ మ॥ వదనందర్భములర్థకల్పనలు శ
బ్దస్ఫూర్తులు శ్లేషరీతులు లిం। పుదలిర్పన్ మునియాచరించిన జగత్పావిత్ర్యాదికావ్యంబు
లో। మొదటం జెప్పినకొన్నిశ్లోకములు సమ్మోదంబుతో నాలకిం। చినరేంద్రాన్వయ
భర్తయుఁ గొమరులం జేసన్న వారింపుచున్॥ మ॥ సహజామర్త్యాంబగు సూర్యవంశ్య
త్వమురువిస్మయదీప్తిరమ్యప్రదే। శమునం గొల్వయి మీరుచుండె మునులాచార్యుల్మ
హాశ్రోత్రలా। గమతంత్రజ్ఞులు శాస్త్రవేత్తలు గవుల్గాణల్పురాణజ్ఞులా। స్తమహాబు
ల్మంత్రులు దమ్ములాశ్రితులు భూపాలుల్హితుల్గొల్వఁగన్॥ క॥ కొలువుండి యమ్మ
హారులఁ। బిలిపించి సమీపభూమిఁ బ్రీతివసింపఁగ। సెలవిచ్చెఁ బ్రతిబింబయుగళ
మున్నవె నన్నవారిఁ గనుఁగొని సభికుల్॥ ఉ॥ ఈముఖకాంతులీ నగవులీ నుడిమర
లీమెలుఁగులీ। చాతుర్యలీ నుగభుజంబులపొంకములీ యురంబులీ। కోమలమూ
ర్తులీ వచనగుంభనలున్న గనుఁగొన్న గట్టిగా। రామునిలీలమించి రతిరామశరీరులు వీర
లెవ్వరో॥ ఉ॥ హారకిరీటకుండలభుజాంగదవస్త్రసుగంధమాల్యము। ల్వీరు ధరింపకీజ
టిలవేషము లేటికిఁ దాల్చిరో శుభా। కారవిలాససంపదలఁ గంతుజయంతులధిక్క
రించినా। రీఋషిపుత్రులో ఋషులకెక్కడివీ మహనీయరూపముల్॥ చ॥ అనిత
మలోనఁ బౌరప్రజలాడెడుముద్దుల సద్దులాకృఁ బెట్టనెగసెనంత లక్ష్మణుఁ డడంచె
గరాంబుజసంజ్ఞ నప్పుడు। జ్జనకతనూజకాత్మజులు సారెలు చక్కఁగఁ బట్టి మేళవిం। చి
నకవవీణియల్ మ్రోయఁ జేయుచుఁ బాడిరి రంగురక్తితోన్॥ క॥ నారదనిగదితసంతతో।
పారూఢప్రథమసర్గయాదిగ వాఁడిం। పారఁగ నిరువదిసర్గలు। వారలు వినిపించిరచ
టివారలు మెచ్చన్॥ చ॥ స్వరముల యారె మేలు శ్రుతి చాగురె మూర్ఛనకంపితంబు
బా।పురె భళిరయ్య డాల్నెఱసెబో నెఱనీటుపలంబు తాయియా। ద్దిరస్ఫురితంబుల
మ్మయని తేనియలూరెడు వారిపాటలా। దరణమమీఱఁగా విని ముదంబొదవన్బతి
మెచ్చె నెమ్మదిన్॥ క॥ ఈలీల మెచ్చి పతితపది। వేలవరాలిమ్ము భరతవీటికిఁ జేయన్।
లోలత నడిగినవన్నియు। వాలాయము సంగుమవినవారలు నగుచున్॥ చ॥ కరములు
మోడ్చి యానృపశేఖరామణికానలఁ బావనస్థితిం। బరఁగుచుఁ గందమూలములు భక్షు
ణ సేయుచునుండు మాకు దే। వర విపు డానతిచ్చిన సువర్ణము లేమిటి కేలనన్నవ। స్తు
రతియటన్న లేనగవుతోఁ బతివారలఁ జూచి క్రమ్మఱన్॥ చ॥ అనియెను బాధ్యులార ని
జమౌనదియాకృతియెవ్వరావరిం। చినయదియే ప్రమాణమునఁ జెల్వగు నెవ్వని దీచ
రిత్రమిం। పలుకభిధానమే మెలమితో నిదియెవ్వరివంక నేర్చినా। రనినఁ నీతులైకుశ

లవాహ్వయులిట్లనిరమ్మహాత్ముతోన్। సీ॥ క్షత్రవంశశేఖరయీకావ్యమునీవినిపిం
చినసుకవివాల్మీకిమౌని। రామాయణంబగునామంబుదీనికిఁగావించెనదిభవత్కథ
యునమ్ము। వినుమిరువదినాల్గువేలగ్రంథంబిదియేనూఱుసర్గలనిండుగలుగుఁ। ప
ట్టాభిషేచనపర్యంతకథలారుకాండంబులుగరచించెనడవటీకథ। నవలనుత్తరకాండం
బునందమర్చె। నమ్మహామహానిమౌనిదయానిరూఢి। వేమునేర్చితిమిదిపిన్నచిన్నగర్తై।
నేనివినఁజసుదినమనునివ్విధమున॥ క॥ ఇమ్మునిసత్తులుదీర్చినపిమ్మటనొకకొంతసే
పుప్రియమునవినఁగ। న్నమ్మునినవలయయాగి। తమ్ములుసాఫల్యమొందదరిశోభిం
నన్॥ గీ॥ సమ్మతించిరామజనపతిబహుమతి। వెలయవారిఁబనిచిద్విజపురోహి। తా
ర్యబంధుసహితుఁడై యాగమంటపా। భ్యంతరమునసుండె సహావిభుఁడు॥ చ॥ దినది
నమిట్లువచ్చిజగతీపతిజన్ములుపువ్వుదేనెవం। చినగతిఁగప్రవుకరజమువిందినకైవ
డిజాజిపొట్లములుమనకొనిపిప్పినట్టులతిమోహనగానకళానిరూఢిన। య్యనకులు
మ్రోలసచ్చరితమింపెసఁగన్వదిపింపుచున్నెడన్॥ చ॥ జనవరుఁడంతనొక్కదివ
సంబునవారితనూవిలాసము। ల్గనుఁగొనిజానకీరమణికైవడినున్నవిపీరిరూపుల।
వ్వనజదళాక్షికిన్నునుగవల్లనియుండిరటంచువింటిని। త్తనయులెయీశుభాకృతులు
తక్కనవీచెలువంబులుండునే। చ॥ జడలుధరించికృష్ణమృగచర్మములుంబలునార
చీరలుం। గొడుగులుదాసగట్టుకొనికూరలఁగాయలఁదుంపమాన్పుచున్। గుదిగొను
వంతరేబగలుగుందుచునెంతగలంగియున్నదో। యడవులలోనసీతయకటాయిఁకఁ
జూడకయెట్లుతాళుదున్॥ ఉ॥ క్ష్మాసుతఁబాసినేనుబహుకాలముతాల్చితిధైర్యశా
లినై। యాసతిఁబిల్వనంపిప్రజలందఱునమ్మికఁజెందనీసభన్। బాసయొనర్పఁజం
చియుఁకఁబావనియాలెంకఁగింపకుండిన। న్నామతులెంచువీరిఁబ్రజనమ్మనెయుంచు
దలంచిచెప్పెరన్॥ గీ॥ చెంతనిలుచున్నశత్రుఘ్నుఁజేరఁబిలిచి। పలికెనిట్లనిరాజీ
వత్సవవనసుతవిభీషణసుషేణులను వెంటఁబెట్టుకొనియు। కల్మషుండైనవాల్మీకిగా
సంబోయి॥ చ॥ జనకజధర్మచారిణియుసాధ్వియునౌటయెఱింగియుండియు। న్ననలా
సరించునిందఁబడఁజాలకవీడినమాత్రమింతెయి। జ్జనులకుఁబ్రత్యయంబొదవన
భ్యులలోశపథంబుఁబల్కన। వ్వనజదళాక్షిఁదోడుకొనివచ్చుటమేలనుమమ్మునీం
ద్రుతోన్॥ క॥ ఈమాటకమ్మహాముని। యేమనిప్రతిభాషలానతిచ్చునొసీతా। భా
మినిహృదయస్థితిగని। యేమనునోయదియుఁదెలిసిరమ్మీతెండనినన్॥ ఉ॥ స్వామిమహా
ప్రసాదమనివారలునల్వురునమ్మహాముని। గ్రామణియున్నచోటికధికత్వర
నేగినమస్కరించిశ్రీ। రామనృపాలుమాటలతెఱంగెఱిఁగింపనతండువల్కెఁదా॥
నేమిదలంచెనట్లగుటయింపుధరాసుతశంకదీఱఁటికిన్॥ క॥ పతిదేవతాశిరోమణి। క్షి

తిసుతశపథంబు సేయసిద్ధము రేపు | క్షితిపతికిఁ దెల్పుఁడిది యని | యతఁడనిచిన వా
రువచ్చి యధిపతితోడన్ ॥ ఉ॥ అమ్ముని మాటలెల్ల విన నమ్మునఁ దెల్పిన రాముఁ డెంత
యున్ | సమ్మదమందియందుఁ గల సభ్యులనందఱఁ జూచి యెల్లలో | కమ్ములు మెచ్చ
రేపు జనకప్రభుకన్యక యీ సభన్యథా | ర్థమ్ముగఁ బూని పల్కు శపథంబు వినందగు
మీరలింకయున్ ॥ చ॥ శపథము సేయఁ బోనయిన జానకి సత్యమెఱుంగుఁడీ యనం | బవ
సుధారుణీపతులుఁ దక్కిన జాతులవారు బాంధవు | ల్గవులు నిశాచరుల్ప్లవగులుఁ గౌతు
కవిస్మయభీతిమగ్నులై | రపుడు నృపాలుఁ డా జనులనందఱ నిండ్లకుఁ బంచె నాటికిన్ ॥
వ ॥ ఇవ్విధంబున సభాసదులనందఱ నిజమందిరములకుం బనిచి వినని చిముదంబున నత్తపసవి
భావరిష్టుండవ్విభావరిం గ్రమించి మఱునాఁ డరుణోదయంబున గోమతీజలంబు
లం బ్రాతఃకరణీయంబు లొనర్చి యర్చిష్మదాది దేవతార్చనంబు లాచరించి సముం
చితప్రకారంబున బహిర్మంటపంబు ప్రవేశించి భరతాది సోదరులును సుగ్రీవాది
వానరులును విభీషణాది రాక్షసులును విదేహరాజ కేకయరాజ ప్రముఖ బాంధవులు
ను బ్రవర్ధనాది మిత్త్రులును సుమంత్త్రాది మంత్త్రిజనంబులును మధుమద్విజయభ
ద్రాది నర్మసఖులును బరివేష్టించి కొలువ నిండుకొలువుండి పృథివీసుతాకథితావి
తథశపథవచోవిధాశ్రవణకుతూహలంబునం బరతెంచిన వసిష్ఠవామదేవపులహపు
లస్త్యకశ్యపాగస్త్యవిశ్వామిత్త్రరుచికాగ్నిమిత్త్రమైత్త్రేయభృగుచ్యవనపరా
శరాత్త్రేయవాత్స్యాయనగౌతమశ్వేతశాతాతపసుతపోవరతంతుభరద్వాజవా
లఖిల్యమౌద్గల్యమాండవ్యవిభాండకమార్కండేయకౌండిన్యకణ్వప్రస్కణ్వదేవ
శ్రవసఋష్యశృంగమతంగమంకణాంగిరసశతానందమందపాలజాబాలిగాలవ
పైలపౌలస్త్యదుర్వాసఃపర్వతనారదదళౌదపిప్పలాదప్రముఖమహామునులకుఁ
బ్రత్యుత్థానాదులొనరించి యుచితాసనంబుల నుండ నియమించి పాంచాలమాళ
వగౌళచోళమళయాళమగధమత్స్యమద్రద్రవిడవిదర్భశకసింధుగాంధారసౌ
వీరకేరళకాశ్మీరచేదిప్రముఖనిఖిలదేశాధినాథుల సపరివారంబుగాఁ దగుచోట్లం
గూర్చుండ నియోగించి బ్రహ్మక్షత్త్రియవైశ్యశూద్రులుఁ దక్కిన పౌరజానపదా
దిప్రకృతిజనంబులు నానాదిగంతరాళాగతవిద్వత్కవినటగాయకపరిహాసకము
ఖయాచకనివహంబులు నలుదిక్కులుం గిక్కిఱిసి నివసింప నిలింపవిభు వైభవంబు
నం బొంపిరివోవుచుఁ బ్రాచేతసాగమనంబుఁ బ్రతీక్షింపుచున్న యెడ నక్కడ వా
ల్మీకిమౌనీంద్రుఁడు దొలునాఁడె నిజాశ్రమంబుననున్న జనకనందనం దానువిడిసి
నగోమతీతటాశ్రమంబునకుఁ బిలిపించినవాఁడు గావున నద్దేవి నవలోకించి తల్లీ భవ
ద్వల్లభుఁడగు రఘువంశవల్లభుండు నీ యుల్లంబు తెల్లంబుగాఁ దెలిసియుఁ బ్రల్లదంబు

లుపలికినక్షుల్లకజనంబులువిశ్వసింప విశ్వవణీతబ్రహ్మర్షీశ్వరసభామధ్యం
బున నీచేత శపథంబులాడింపఁదలంచి నిన్నువెంటఁబెట్టుకొనిరమ్మని నన్నుంబనిచిన
వాఁడతని వచనంబులంఘనీయంబది గాక నిన్నువంటి పతివ్రతలకుఁబతియనుమతిం
బ్రవర్తించుట స్వభావసిద్ధంబుగదాయని తెలిపిన నప్పల్లవపాణి ప్రా శేశ్వరసం
దర్శనంబు నేఁటికైననీ నెపంబునంగలిగెఁగదాయను మోదంబునుదనపట్టంపుదేవిపై
నిట్టిపట్టిసంశయంబులుపుట్టిననప్పట్టభద్రుండురచ్చంబెట్ట నెట్టుదలంచెనో యను
ఖేదంబును మనంబునంబెనంగొనంగను. గొనలంబాటిల్లుకాటుకకన్నీరు రెప్పలతు
దనప్పళింపుచు నప్పగసుతపస్వి పెక్కుచూడ్కులునిగుడించి మహాత్మా యెట్టిపుట్టు
పుఁబుట్టిన నెంతవానిఁ జెట్టఁబట్టిన నెట్టియిల్లు మెట్టిన నాఁడినోములు నోచిన న
నువంటికష్టకంటికిఁదత్ఫలంబనుభవింపక పోవవచ్చునే రచ్చలోకి వచ్చి బాసయి
చ్చిపోన్నని పుడమితేఁడు నెడివినమాట దాఁటఁగూడునే మంచిది శాపసింప నేలవి
జయంచేయుండని తెగువదోఁపంబలికి కమలసంభవుని వెనుకొనుకమలామహాదే
విచందంబున డెందంబునం బాయని శోకాంధకారంబు వెనుకవేసికొనెననవరభా
గంబునఁగనుపట్టుకీలుకంటుతో భుజపత్త్రవల్కలోత్తరీయంబున నాచ్ఛాదించినఘ
నస్తనకనకకలశయుగళంబుతోఁ బ్రపదంబులపై దిగఁజాఱంగట్టిన వలిపెంపునార
చీరతో బహుకాలపరిగతరఘువల్లభాయల్లకభరంబునం గృశియించిన మోహనాం
గంబుతో నిటలతటంబున నెఱసిన చికురనికరంబుతోఁ గపోలముకురంబులపై దిగ
జాఱు నయనఖంజనాంజనసమంజసాశ్రుజలధారాప్రవాహంబుతో నప్పటప్పటి
కినిగిడించు నిట్టూర్పు సెగలం బొగిలిన చిగురుమోవితోఁ జిన్నఁబోయిన చిన్నారిము
ద్దుమొగంబుతో నాద్యంతంబులఁ దానుబడినయాలజడి తలంపునఁబుట్టు నివ్వెఱపా
టునం జేడ్పడుచిత్తంబుతో మహాసభామధ్యంబున నెట్టుకొనినిలిచి నిర్లజ్జనై యె
ట్టుమాటలాడుదు ననుభయంబునం బొడము స్వేదకంపంబులతో విన్నయగవాట్లకు
లోనయ్యుఁబనవలెఁ బ్రాణంబులపై నాసం బూనినమానవతులుగలరే యనుతలం
పునం బాదుకొను దీనభావంబుతో గడగడవడంకు నెన్నడుముతో నెడనెడం దడఁబ
డునడుగుదామరలతోఁ దల్లీనీకడుపునంబుట్టితి యిట్టియట్టునకొడిగట్టితింగదాయనుని
ట్టలంపు వగపునం బుడమిపై నెలకొల్పు చూడ్కులతో దైవంబు నలువురిలోఁ దన్ను
దలవంచికొనం జేసెఁగదాయను విన్నఁదనంబున వంచినశిరంబుతోఁ గరకమలంబు
లుముకుళించుకొని యివ్వాలుగంటి మిన్నవంటవలంతియుల్లుఁదుగొలువున్న బహి
మాంటపంబునకు వాల్మీకి వెంటనరుగుదెంచునప్పుడయ్యొప్పులకుప్పం దప్పకచూచి
కన్నులఁజిప్పిలు శోకబాష్పధారతో నయ్యిరౌరాశల్లీ రామభద్రునంతటి పట్టభద్రు

ఖిం జెట్టఁబట్టిన నిన్నువంటి సౌభాగ్యవతికి నట్టడవుల నెట్టుకొని నారచీరలుగట్టుకొని యిట్టి జగచాట్లకులోఁబడవలసెఁగా యనువారును నీయుత్తమురాలి గుణవిశేషంబు లెఱింగియుఁబతంగకులపుంగవుండంతరంగంబున నరుణదొలంగియుడవులం ద్రోచియెంతసాహసంబు చేసెఁ జావితిరేయనువారును ననవీవిభుండు లోకాపవాద భయంబునఁగళత్రాభిమానంబు విడుచుటదొడ్డగాద తనిమాట జవదాఁటక యిప్పరమపావనితపోవనంబులు దాసినాసికోర్చి ప్రాణంబులు ధరించుట దొడ్డను వారును నవులుడిగి వసుమతిపతిఁ బ్రజాపరంపరలచేత మాటలం బెట్టుట పాటిగా దని నాకలేకున్న నీలోకమాత కాకుత్స్థు నెడవాసి ప్రాణంబులాశించునే యనువారును నేకపత్నీవ్రతుండగు రఘునాథుని ధైర్యస్థైర్యంబులు సీతాసతిపాతివ్రత్యంబునింతయొప్పునే యనువారునునై బహువిధంబులం బలుకు నానాజనంబుల కోలాహలంబులు నలుదిక్కులం బిక్కటిల్లి చతుస్సముద్రఘోషంబు లొక్కదిక్కునఁ గ్రిక్కిరిసినట్లు పెక్కు సంకులాక్రాంతమైన తెఱంగున బహుళకోలాహలంబుల క్రొక్కిలుపునఁగలిగియుండె నప్పుడు సీతాశపథసంశ్రవణతత్పరత్వంబునఁ బితామహుండు మహేంద్రశమనవరుణకుబేరాదిలోకపాలక వసురుద్రాదిత్యమరుత్తుషితాసురగరుడగంధర్వసిద్ధసాధ్యయక్షకిన్నరకింపురుషనభశ్చర భాస్వరమహోరాజిక ప్రముఖనిఖిలబహిర్ముఖసమన్వితుండై వచ్చి దివ్యమణిరమణీయ విమానకోటులతోఁ జదలెల్ల నలంకరింపనయ్యెడ బృందారకబృందకుంభారవాలికాగంధసంబంధబంధగంధవహుండప్పరిషత్తుపైనోలసె నీలాగున భూలోకంబునం గలిగిన సకలజనసమూహంబులు దిగువనుండి కనుంగొన దేవలోకంబునం గలిగిన సకల దేవతాగణంబులు దివినుండి కనుంగొన సీతాంగనాసహితంబుగా నమ్మహాసభామంటపంబు దరియం జొచ్చి రఘువీరునిపుణ్యభాగంబున నిలిచి వాల్మీకిమహర్షిశేఖరుండచ్చటి ప్రజలకలకలంబులు చేసన్ననివారించి యాసన్నులై దివినున్న దేవతలును సభనున్న సమస్తజనంబులును నాకర్ణింపఁ బ్రావృడంభోదగంభీరఘోషంబున నిట్లనియె ॥ మ॥ దినవాథాన్వయయాధరాతనయపాతివ్రత్యమున్సత్యముం। గనియున్ని ప్రజ నాపవాదగతశంక న్నిండుచూలాలిఁగా। ననసీమన్ దిగఁ ద్రోయఁ బంచుటయుఁ దైన్యంబొందియున్ మద్వనం। బున మున్వచ్చి కుశాలవుం గనియె నీపుణ్యాల్ఛవత్పుత్రకుల్ ॥ చ॥ విలసితధర్మచారిణి వివేకవతీమణిసీతసుస్వభా। వులుయుమశౌర్యకుల్ కుశలవుల్ గ్రహియింపుము వీరిముప్పురన్వలదనుమానమొందనిటు వంటి మహాసభఁ జేరికల్లలేఁ। బలుకుదునయ్య బొంకినఁ దపంబు ఫలించునటయ్యమానికిన్ ॥ చ॥ బుధనుతుఁడౌ ప్రచేతసుని పుత్రుఁడనై శ్రుతులెల్లనేర్చి నే నధికతపో

విభూతిఁ జెలువందియు నసత్యములాడ నేర్తునే। యధిపను నోవవక్రియలనన్యమె
ఱుంగమసీతతక్షీరవా।రిధిసుతకర్ణహిమాచలవర్ణ్యాజకుంబ్రతిసద్గుణోన్నతిన్ ॥
ఉ॥ చారుపతివ్రతాత్వమున జానకి పెద్దతమాసమున్నతిన్। ధారుణి పెద్దధైర్యస
ముదగ్రత మేరువు పెద్దతక్కులే। నారసి నన్ఁడసీకత్యాపయంబువిమాన్మరుదగ్నితో
యాము।ల్వారసవైరిభాస్కరులు సర్వసువర్ణులు సాక్షిగా న్నృపా॥ ఉ॥ భూమిపుత్రికో
నమేఁగనకబొంకితి నేనియుఁబెద్దకాలముల్। జేసిన నాతపంబు కపిఁజెందక విష్ఫల
మాజనంబు వి। శ్వాసము నొందఁజేయుటకు స్వాంతముగల్గిన మీరు కోరిన। ట్లీస
భవారలెల్ల విననియ్యెడ యుక్తశపథంబు వల్కెడిన్॥ వ॥ అని వాల్మీకిమహామునీం
ద్రుఁడప్పుడయ్యాస్థానమెల్లంగలం। గనికాంతస్థిరబుద్ధినిట్లు పలుకం గాకుత్స్థరా
ణ్మౌళి వ।ద్ధ్యానబద్ధాంజలియై వచించె ననఘాత్మా సీత లోకైకపా।వనియంచున్మను
లంకలోనఁ దెలిపె న్వహ్నిప్రవేశంబునన్॥ చ॥ తెలిసియులోకులాడు సడిదర్పఁగఁ
గూడకయింత చేసితిం। గలడపరాధమోర్పుఁడలు గన్నులదిక్కవలన్మదీయపు। త్రు
లసుమరీపెపొద్ద్వయగుణ ఖిగనింకొకసారిసీతయుఁ। దలిప్రజలోననంగశపథంబొ
నరించినఁజాలమేలగున్॥ అనియిటులిట్లని యె॥ గీ॥ అనఘుమీరు పలుకు నంతకఁ జెం
నుసీత। యూడు శపథమెంతనైన నిచట। ప్రజలకొప్పె పలుకుపలుకుసఁగా నిప్ర। త్య
యముపుట్టదనుచు నధిపుఁడనిన॥ ఉ॥ ఆరఘుపీరు మాటలకు నద్భుతమందిరి తత్సభా
సదు।ల్వారిజసంభవాదిసురవర్యులు మేలని మెచ్చి రచ్చటన్। సౌరసుమావళుల్గురి
సెఁజల్లనివాసనలుల్లసిల్లఁగా। సారెకు గంధసారగిరి సారసమీరము వీచెఁ బైవ
యిన్॥ ఉ॥ అప్పుడు సీత రామునిపదాంబుజముల్ హృదయాంబుజంబునం। దప్పక ని
ల్పి ధీరత నుదఙ్ముఖియై తలవాంచి ధాత్రిపై। నెప్పుడు జావలోకనము లుంచి కరాంబు
జముల్మోగిడ్చి తా। నెప్పలులుంగుతో సభికులెల్ల నువిస్మయమందనిట్లనున్ ॥ శా॥
రామస్వామి పదాంబుజంబులెదనారాధింతు నేనిన్న బా। రామాజ్ఞన్ జరియింతు నే
నిఁటనుజా గ్రత్స్వప్నసుప్త్యాదులం। రాముం దప్పనితాననౌటయుయథార్థం బే
నినాతల్లి రూ। భూమీయీయెడ ద్రోవఁజూపినసుఁగొంపోవమ్మ నీలోనికిన్ ॥
వ॥ అనిన తానందపురందరాదిబృందారకసందోహంబునకు నానందంబును సనక
సనందనాదికమహాందిబ్బృందారకులకుం బరమాద్భుతంబును నరవానరనిశాచర ప్ర
ముఖనిఖిలజనంబులకు శోకదైన్యంబులునుప్పతిలంబలికిన యొచ్చిలుకలకొలికి పలుకు
లతోడనె శతకోటిశతకోటి ఘోషంబు ననుకరించి సంవర్తసమయసముదితజల
ధరసంఘసంఘర్షణోజ్జాతనిర్ఘాతజాతస్ఫీతనినాదంబునను సరించి ప్రళయ
వేళాభయంకరఫణీశ్వరాభ్రంకషదంష్ట్రాంకురఘోరముఖ స్సహస్రమా మ

శ్యమానవిస్ఫురత్కీలికీలి కీలాజాలస్ఫులింగస్ఫుటాభీలరవానుకూలవిశాలఘూత్కా
రవిరావంబునధిగమించియనల్పకల్పాంతకాలకంఠేకాలదిక్కూలముద్రజఢక్కా
ఢమఢమత్కారంబునకుసహకారంబై బ్రహ్మాండకరండఖండనోద్దండతా ఖండ
తరావరణవరుణాలయోత్తుంగజంఘాలతరంగసంఘాతఘుమఘుమారభటిం బ్ర
తిఘటించితత్సభామధ్యరత్నగర్భాగర్భంబుననుండి యొక్కదీర్ఘనిర్ఘోషం
బావిర్భవించెనప్పుడంహస్సదనహిరణ్యరథుస్సంహారరంహనమారంభవిజృంభ
మాణవీరనృసింహసంభవావసరవిస్ఫుటత్సభాస్తంభగంభీరనిస్వనంబులకుం దోఁ
బుట్టువులగుపటపటారభటులు సంఘటిల్లనిలిచినతటిల్లతవలెనిలుచున్న పుడమివ
ట్టికట్టిమట్టుఁబుడమిబిట్టువిసివటిల్లునం బగిలిననప్పట్టునమహాభీలంబగునొక్క మహా
బిలంబుగనుపట్టెనట్టిబిలంబులోనుండికుండలిమండలేశ్వరకుటిలదంష్ట్రావటల చ
టులప్రభలకై వడిభోగవతీసరిత్తరంగమాలికలవలెన త్తటినీతటనికటస్థితహాటకే
శ్వరకఠోరకంఠకాలకూటకాంతులవలెఁ దత్సహచరపారిషదచ్ఛటా జటారుణరు
చులవలెఁ బహిర్గతాంతరవరాహాధిబాడబజ్వాలికలవలెఁ గోమలశ్యామలదూర్వాద
ళాఖర్వరోచులవలెవజ్రముక్తికనీలప్రవాళపద్మరాగమరకతప్రముఖనిఖిలమ
ణిగణమసృణఘృణివిసరంబులువెల్లివిరిసియచ్చటి వారికన్నులకు మిఱుమిట్లు
గావించెనంతననంతవాసుకితక్షకకర్కోటక జనమేజయ ప్రముఖమహాభుజంగ
పుంగవులఖంగతరాభోగభోగచిరత్నరత్నఖచితకిరీటకుండలహారకేయూరకంక
ణాదివివిధభూషణభూషితులై కాంచనవేత్రధారులగు నపరిమితనాగకుమారుల
తోఁగానుపించియద్దేవికిం బ్రణమిల్లి యనేకరీతులం బూజించి రయ్యుదంచితాకృ
తులదివ్యవస్త్రమాల్యానులేపనోల్లాసితవాసనావిశేషంబులాగుబ్బగానమ్మం
టపంబెల్లఘుమ్మనం గ్రమ్ముకొనెనయ్యెడవినుకెంపునుం గెంపుసొంపులతో నె
మరువడగలవిడికెంపులఁ జెలువగు చిలువరాచకొడుకులచేత నొక్కరత్నసింహాస
నంబుఁబట్టించుకొనిభూదేవినాగకన్యకాకమ్ర కరాంభోజరాజద్ధవళ చామరము
రుచ్ఛలాచలనీలాలకజాలకంబులలికఫలకస్థలవిస్తులకస్తూరికాతిలకంబుతోఁ జెలి
కారంబు సలుపఁజలువవెన్నెలలసొలపుఁ దెలుపుమవ్వంపుచిరునవ్వులతెలుపురద
నకుందకోరకబృందంబులతోఁ బొందొనవరతిదర్పకమణీదర్పణప్రభలనెక్క
సక్కెంబులాడుచొక్కపుచెక్కులపైఁదళుకొత్తుక్రొత్తముత్యాలకమ్మడాలువి
ద్దెంబు నూపవిద్యాధరకుమారికాపరిమితగద్య పద్యాభికణజా ఘ్రాణరోధకర్ణోత్ప
లామోద సమ్మోదసంచరచ్చంచరీకచంచత్తారఝంకారంబులుమీర మేరుమం
దర శిఖరోపరిస్ఫురితతారకావారకంబునం బొదలుచుఁ గుచోపరిదేశంబునహార

హారంబులు వెలుఁగ మెఱుఁగుతీఁగలనొప్పుగుబ్బలకుఁ గప్పు మొగులు తెఱంగునందు
రంగలించు బంగరు విరులసరుల సిరులతోఁ గొప్పకీల్గొప్ప మిటారించు మిన్నుజిగిఁదు
లకించు పుండిబురుపాఁచీర సరిగంచు కిలుకించు కుచ్చ మించు కళుకుఁ బొలుంగిలుకు మె
ట్టియలరవళిన పలంబించు పదకంజరంజత్కుంజరాగమణిపుంజపింజరిత మంజీరసం
జాతశింజాధ్వనులు నిజాగమనంబు సఖ్యులకెఱింగింపఁగించిదవలగ్నలగ్నకాంచ
నకాంచికాసంకలితమణిసంకీర్ణ కింకిణీరణనంబులు పాణికంకణ క్రేంకారంబుల
కలంకేఁబాటు పాటించ సాటిలేని శృంగారవిలాస చాతురితోఁ గూఁతురికి పాత్రా
త్కరించి చేరవచ్చి మచ్చిక హెచ్చుగ్రుచ్చి కౌఁగిలించి సేమంబడిగి కన్నీరుమున్నీరు
గా వగచుచున్న యప్పుత్రినమానయించుచుఁ దల్లి యేలచింతిల్లెదవెవ్వారికి దైవగతి
ద్దప్పింపవచ్చునే యూరడిల్లుమని యానిమిషకన్యాకరకీలితకనకకలశవిలసితభోగ
వతీసలిలంబుల మఖప్రక్షాళనంబుఁ గావించి కస్తూరిబొట్టు వెట్టి కొప్పు చక్కసవ
రించి మందారకుసుమమాలికలు దుఱిమి దివ్యాంబరాభరణాదుల నలంకరించి ఘన
సారగంధసారకాశ్మీరకస్తూరికాదిపరిమళంబులలఁది సిద్ధభామినీసమర్పితకర్పూ
రనీరాజనాదుల విరాజమానయగు నమ్మానవతిని సముజ్జ్వలమణిపీఠంబుపైనుంచుకొని
నలుగడల ముంచుకొని గంధర్వచారణయక్షకిన్నరపన్నగబాలికలు డవంబు నురటిగిం
డికాళాంజి మొదలయిన విధరియింపఁ బియ్యాడిగంబులు ఘటించ నచ్చరలు నటించ నిం
ద్రాదిదేవతలు మందారకుసుమంబులుఁ గురియించ శంఖమృదంగవీణావేణుగోముఖఢ
క్కాహుడుక్కాదివాద్యఘోషంబులు మించ భుజంగపుంగవులు బంగరుబెత్తం
బులూని బరాబరులొనరించ రసాతలంబునకుం గొంపోయె నమ్మహాప్రభావంబున
కునద్భుతంబు నొందుచు బ్రహ్మాదిదేవతలందఱుం దమలోఁ దమరుజగతీనందనపా
తివ్రత్యసత్యధర్మంబుల నభినందించు నెలుంగులునంతరంగంబులుఁ గలంగి సీతాంగ
నఁ గూర్చి విలపించు సభాసదుల యాక్రందనధ్వనులు నేకీభవించి భూనభోంతరం
బులావరించె నమ్మహాకలకలంబున నేలంబడి పొరలి పొరలి యేడ్చువారు నయ్యో
హా శ్రీరామభద్రుని యర్ధాంగలక్ష్మి నేటితో మా స్వామి నెడవాసిపోయె తేయని
బిట్టుగాఁ బ్రలాపించువారు నేమియుననలేక శోకవ్యాకులితేంద్రియులై మూర్ఛ
లమునుంగువారును స్త్రీలోకాపవాదంబింతచే నెంగఁ బాయనువారును నిట్టిమహా
త్మురాలినట్టులాడిన యీలోకులకొక సత్యంబున్నదే యనువారును నక్కటా తల్లి
లేని బిడ్డలయితిరే యన్నలారా యని కుశలవులం జూచి వగచువారును నవనీకన్యక వ
చ్చి నిలిచిన చోటుఁ గాంచి పలికిన పలుకులు వర్ణించి పోయిన పోకఁ దలంచి పలికిన దేవ
లుమచుఁ బలుమాఱుఁ బరితపించువారును నిదిగో కన్నులఁ గట్టినట్లున్నదని యుజ్జగ

న్నాఁడేరీతి జరుపవచ్చునను వారును నందఱచేమాటలంబడిపించి వేసరియా
సరసిజాక్షి లోకనిందఁబాపికొని కారణజన్ములౌఁగావున మహనీయవర్తంబు
నహింపనియెఁ దప్పుభావం బెవ్వరికైనం దెలియశక్యంబే యనువారును నింత
యద్భుతం బెక్కడగనివిని యెఱుంగమనువారును నాదలలువంచి యవిచ్ఛిన్నా
శ్రుజలధారాపూరితనేత్రులై వెక్కసంబుగా వెక్కివెక్కి యేడ్చు భరతలక్ష్మ
ణశత్రుఘ్నసుగ్రీవాంగదహనుమత్సుషేణనలనీలజాంబవద్విభీషణవిదేహ
కేకయరాజప్రముఖులంజూచి వగపులుక్రొత్తలైచిత్తంబులుత్తలంబులొందనం
దందఁదల్లడించువారునునధోముఖులై చేష్టలుదక్కి చేష్టడియున్నయన్నరేంద్ర
చంద్రునింజూచి పురపురంబొక్కువారును నంతస్తాపంబున స్రుక్కువారును జాలి
మిదుక్కువారునునై పెక్కుచందంబులనందఱు దురటిల్లనయ్యాస్థానంబు శోకదై
న్యనిధానంబై యుండెనయ్యవసరంబున॥ మ॥ జనకక్ష్మావరకన్యయిట్లరుగ విశ్వం
బంతయుఁశూన్యమై। తనకుందోఁచినదీనభావము దరద్ధైర్యంబుపోవాడియో। చన
వంకేజములశ్రుధారమునఁగఁగా క్ష్మాధరేణ్యాహోజానకీ। యనుచున్మూర్ఛిలి క్రమ్మ
అందెలిసిశోకాక్రాంతుఁడై యిట్లనుఁ॥ మ॥ జనవిందంబడలేకనిన్నుఁగఠినస్వాం
తంబుతోఁగాననంబునఁద్రోయించితిఁదప్పుచాలక జగంబుల్మానిశోకింపఁగ్రించు
నిచందంబునరచ్చబెట్టితినటంచుఁదాగిపోనేలసొం। పున వేఁడింకొకసారినీనగు
మొగంబుంజూపవేజానకీ॥ ఉ॥ అకటా నీవు పతివ్రతామణివి నాయందెంతయుంగూ
ర్మిఁగదా। యేకపతివ్రతంబుపటంచునమ్మితిఁగ జేయుహాఁ బెనీవున్నచో। టికినన్నుఁగా
గొనిపోకనిజనాయక సొంటిఁజిడించిపోవందలం। వక నా నేరములిందువచ్చినిలువే
మాటాడవేకోమలీ॥ మ॥ సదనంబుం బెడవాసినీవు బహువర్షంబుల్వనక్షోణిఁ జెం।
దిదురంతవ్యథలొందనిన్నసురక్తింగూడివర్తింపవఁగా। నిదిమేలైనయుపాయ
మంచు శపథంబేఁగోరితింగావునీ। హృదయంబించుకకెలంగినందలఁతునేయీమాట
ప్రాణేశ్వరీ॥ చ॥ అడరెడువిచ్చుఁజొచ్చుతెరివాదటనూఁకచూచు వాఁటిని। లక్కడ
యమ్మగాన ద్రోచిచిరకాలము వాళినబెట్టితింబునా। యెడఁగనివంతలన్వెసివియా
తని కెక్కడి మోహముంచుచు। నవ్వడమిసడంగినూయవుయి పోయితివేమెవతివ్రతా
మణీ॥ ఉ॥ కన్నులసారెకుందొలుఁగు కజ్జలసమ్మిళితాశ్రుధారతో। విన్నఁదనంబు
తోమిసుల వెచ్చనియూర్పులవాడు మేనితోఁ। జిన్నిమొగంబువంచిబలుసిగ్గునఁగేల్గ
వమోడ్చియుందువిల్వున్ననినుందలంచుకొననూహగలంగెగదేవధూమణీ॥ చ॥ అని
తరవామలూరుజవనాంతరవాసముఁజెందినావునీ। వెనసినప్రేమనన్నదిసెఢెవ్వటి
ప్రేమన్నుఁగూడియుండుదువం। చును సెకయూనఁబట్టుకొన్నిపుక్కిళ్ళ పెక్కుదినంబు

లోఁబ్రతి। నన్నుసుదిగనాఁడియిట్లు చనని స్వామి నెట్లు ధరింతు ప్రాణముల్॥ ఉ॥ ఎక్క
డకిప్పుడేగితివొ యెక్కడ దీనతఁ బాసి నిల్చి వా। వెక్కడఁ బోయె నాఁటి మగటెంత కృ
పారహితాత్మ కాలవై। తెక్కడఁ జొత్తు నేఁడి తెరు వెక్క రణాగ్రములందు కాల
ము౦ దెక్కడ నున్న దానవని యే వెదకింపుముఁ బంకజాననా॥ సీ॥ దర్పించి విపర మేరుధ
న్వంబు చెఱుచుట నీనిమిత్తమె కదె నీలవేణి। యింటిమితోఁ నటిరాజు నెరిఁ బోటించు
టనీకోసమె కదె నీరజాక్షి। విబుధేంద్రుఁ బడఁ బొంచి ప్రేసి నిర్జించుట నీకొరకె కదే
వి విమలాంగి। క్రోధించి సాగరక్షోభంబు సేయుట నీకని కేక దేవ పుత్రం(త్రి)। బ్ర
హ్మకులజుఁ బౌలస్త్యవరుఁ గెలుచుట। విన్నఁగైకొంట కేక దేవన్నెలాడి। యొకటయి
యెల్లనెంచక నొకటి రెండు। తప్పులకు నన్ను నెడవాయఁదగునె నీకు॥ సీ॥ పడఁతి నీకటి
సీమ యడుగుఁ బట్టుటఁ జేసి నేలగ్రుంగినయట్లు నేఁడు దోఁచె। జెలువ నీ వేగౌను బిల
ముదూఱుటఁ జేసి నింగి గూలినభంగి నేఁడు దోఁచె। నతి నీ ముఖచంద్రుఁ డస్తమించు
టఁ జేసి నిఖిలంబు తిమిరమై నేఁడు దోఁచె। శశిముఖి నీ కాంచనాంగక మడఁగుటఁ జేసి
నిబిడదారిద్ర్యంబు నేఁడు దోఁచె। భామినీమణి నీపొందు లేమిఁ జేసి। యలత జన్మ
మిఁక వ్యర్థమనుచుఁ దోఁచె। జలజముఖి నీవు వెడవాసి చనుటఁ జేసి। యిదిగో మున్న
యొగొమపలై యిపుడు దోఁచె॥ క॥ నీ గౌరవంబు నీయొను। రాగము నీ మైత్రి నీ సరస
భావంబు। న్నిఁ గరువతసము నీ దయ। నీ గుణములు మఱువవచ్చునే యొన్నఁటికిన్॥ ఉ॥ నామ
నసౌరమొంతకరినంబొ తలోదరి నీవు నేత్యభా। మామహిమోన్నతిన్మహిమొనంగి
నత్రోవనహీంద్రకన్యకా। చామరచంచలచ్ఛిమరజాలకవై చనఁ జూచి వ్రస్సితో।
దేమియుఁ గాదు రాతివలె నే చెలువెందెడఁ జూడుమియ్యెడన్॥ వ॥ అని సీతా సతి
నాత్మనుంచి తొలి మోహంబెంచి శోకించి యు। య్యానవంశాగ్రణి భూమి వచ్చి విభ
వంబే పారనయ్యింతిఁ దో। డ్కొని పోశాళ బిలంబుఁ జొచ్చిన తెరంగున్ బుద్ధి మోహిం
చిమిం। చిన క్రోధంబున సభ్యులంగని వచించె న్వాపీశాబ్దధ్వనిన్॥ ఉ॥ కంటిరె సభ్యు
లార జనకప్రభుకన్యక వేఁడుకొన్నచోఁ। బంటవలెం దివచ్చి ప్రియభావముతో వెతదీ
ర్చిపోకతా। కంటున నన్నెకింతయును గైకొనక ల్పునిఁ గాఁదలంచి వా। ల్గంటి నలంక
రించుకొని గ్రక్కునఁ దోకొనిచన్న చందముల్॥ ఉ॥ బాలిశలీల నేమ వెతపాలయి
దీనత గాసిలంగనా। కాలిటిభాగ్యలక్ష్మి ననుఁ బాయని జానకిఁ గొంచపోయె ని। న్నేల
వడంతిదుండగము నీతియఁ జూచితి రేకరాయికం। దాళిమిఁ బూనియుత్తయనిదండన
సేయక తాళవచ్చునే॥ చ॥ లవణవరణాధిక్షేయమసులంక మఁబోయిదశాస్యముఖ్యు
ల। స్వవరములోఁ జయించిమున భామను దెచ్చిన వాక సాధ్యమే। తివిరి ధరిత్రిఁ గొన్న
మ గతిన్మరలించుట చూడుఁడిండటుల్। భువనములెల్ల భీతిలఁగ భూరిశరాహతి భూ

మిత్రచ్ఛేదక॥ వ॥ మఱియుగనాఁడింగినుకదోఁవకముందరసీతఁజెప్పియు। ధరణి యొసంగినక్ బ్రదుకఁదక్కనమాటకచాపముక్తనిస్ఫురవిశిఖప్రతానములఁజూర్ణముఁజేసియజాండమెల్లనావరణపయోధిలోఁగలపవై చెదనొకక్షణంబులోన లక్॥ వ॥ అనిహిరణ్యగర్భస్వయంభూవనాదినాథప్రముఖహవిర్భుజులకుగర్భనిర్భేదంబుగాఁబలికినతనపలుకులకభయములేకనిరాకులస్థితిం బ్రవర్తిల్లుధాత్రిమీఁదఁబుట్టినబెట్టిదంపురోషంబునఁబెదవులదరనిడుదకన్నుఁగ్రేవలబెడిదంపుమిడుఁగురులుచెదరఁదటతటంగటతటంబులు చెలింపముకుపుటంబులఁబ్రకటతరోచ్ఛ్వాసనంబువిజృంభింపనిటలతటంబుననతివికటభ్రుకుటిఘటిల్లరదనపటలంబునం బటపటాభర్తటులువ్వతిల్లఁబరుషారుణరసోన్ముఖంబై ముఖంబుజేవురింపనెమ్మేనంజెలు చెమ్మటలతెమ్మెలావరింపఁబంచభూతవిలయసమయసముద్దండతాండవక్రీడాప్రచండచండీశ్వరవిశ్వభయంకరకరణహారదృశ్యశశ్వద్వీరరసోల్లాసంబునమహావానంబొసంగివాసవాదిపురప్రౌఢవిలాసనిరాసక్రియాసమేల్ల సత్పురత్రయహరణకారణరణారంభశుంభచ్ఛుంభకరశరాసనవినిర్ముక్తముక్తాశ్రయశిఖానివార్యక్రౌర్యంబుతోసాహచర్యంబునాటించియుశౌర్యధైర్యధుర్యతాదక్ష దక్షమఘవిఘాతప్రభూతసముద్రేకతాటోపరౌద్రనిర్నిద్రవీరభద్రప్రభావంబావహించిభావభవాఖర్వగర్వసర్వతోమ్మూలనఖేలనఫాలనయనవిశాలఫాలస్థలకీలికీలికాభీలప్రళయకాలప్రద్యోతమానద్వాదశద్వాదశాత్మప్రతీపప్రతాపరీతిఁబ్రదీపించియపారపారావారవారిపూరావహారక్రీడాఘోకమాన బడబానలశిఖాప్రకరదీప్రతరౌష్ణ్యంబునధిగమించియనవధికసకలభువనాక్రమణప్రవర్తనాతివర్తులావర్తసంవర్తసమయాంభోనిధానగాంభీర్యంబునం బోలుపుమీఱధరారివిశ్వంభరాభారభరణప్రవణఫణిపతీశ్వరముఖసాహస్రజంఝన్యమానవమానసఖసముజ్జాతసంకర్షణమూర్తిబింకంబునభయంకరుండై సకలప్రపంచంబునొక్కటనుక్కడంచిదిగమ్రింగినవ్వలించువిలయకాలమృత్యువుపహాద్ధత్యంబునబొంపిరివోవుచునఖిలజగములంగ్రమ్ముకొనిదుమ్ముసేయనుద్యోగించుప్రళయకాలఝంఝామారుతంబుతీరునబలిమింజెలువారి యెవ్వారికిం జేరిచూడరాక కోపంబురూపంబుగైకొన్నకోపుననహంకరించిహుంకారంబు నివ్వటిల్లనవీరాదివీరుండు క్రూరవీక్షణంబులనిప్పులుముప్పులువడనప్పుడమినట్టియవలోకించికించిజ్జవైజడమతినన్నుంగొంచెగానింగాఁదలంచిసీతంజూడఁబోవఁదెరువైననోసంగవైతిపిగజాపంబిడియీక్షణంబుననిన్నునిర్భేదించినీగర్భంబున నున్నయాశలవితలాదిసప్తపాతాళలోకంబులుచీకాకుగావించినీవుధరించినసరిత్సము

ద్రగిరిపురగ్రామభువనకానననామలతోడ నీయందుఁ గల నిఖిలజంతువుల నిర్మూలించి నిన్నుభరించిన కులపర్వత దిగ్గజ భుజగ వరాహ కూర్మాదుల నింతలింతలు తునకలుగా నొనరించి నేఁటితో నీ పేరు లోకంబులు నీఱుగావించెదం గాక యని చెంతనున్న లక్ష్మణుచేతి శరాసనంబు నొడిసి పుచ్చుకొని మచ్చరంబు హెచ్చ నచ్చాపంబు మిక్కుటంపుటుక్కున నెక్కువెట్టి బెట్టుగా నారి సారించిన సైరింపరాని తద్ధ్వని ఘోషంబున బీటులు వారి దిక్కులు వ్రక్కలయ్యెఁ జుక్కలు నేలపాలయ్యె సముద్రంబులు పంకిలంబులయ్యెఁ బర్వతంబు లొడ్డగెడపులయ్యె నాదిశేషుం డవశుండయ్యె నజాండభాండంబు పగిలినట్లయ్యె దిక్పాలురు దిగులుఁ జెందిరి దేవతలు నెగులుఁ బొందిరి కిన్నరులు ఖిన్నత వహించిరి కింపురుషులు కంపించిరి సిద్ధులు చేడ్పాటు నొందిరి విద్యాధరులు వికలతం గుందిరి గరుడులు గాందిశీకత వహించిరి గంధర్వులు కళవళించిరి ఋషీశులు దుఃఖించిరి భాస్వరులు పరితపించిరి యక్షులు దొలంగిరి రాక్షసులు కలంగిరి నరులు మూర్ఛిల్లిరి వానరులు తల్లడిల్లిరి పసువు లడలిరి మృగరాజికలు బడలిర విలులు చెదరి రాదిత్యులు బెదరి యూర్ధ్వలోకంబుల నంధకారంబులు నిండుకొనియె నురగలోకంబున నుత్పాతంబులు మెండుకొనియె నట్టి సమయంబునఁ బ్రత్యాలీఢపాదుండై కాకుత్స్థుండు చండకోదండంబునఁ గాండప్రకాండంబులు దొడిగి భూమండలంబున నేయుం దొడంగు కడంక యెఱింగి యుత్సాహంబు దొరంగి గడగడ వడంకుచు వెడ వెడం గొంకుచుఁ బంకజాసనుం డరుగుదెంచి యయ్యారగుణాఢ్యుని హస్తంబులు పట్టుకొని యఖిల దేవర్షి బ్రహ్మర్షిగణసమన్వితుండై యిట్లని యభినుతింపఁ దొడంగె॥ చ॥ జయజయ సాధురక్షణవిచారవిచక్షణ సారసేక్షణా। జయజయ సర్వకారణ నిశాచర దారణ కృష్ణవారణా। జయజయ సత్యభావనమజన్యమభావనలోకపావనా। జయజయ మంజుభాషణ లసత్కులభూషణ వార్ధిశోషణా॥ సీ॥ తనవిల్లు విఱిచినట్ల నెరథంబు నుక్రుంచఁగడఁగెఁ గాయనుచు శంకరుఁడు వలికెఁ। దను మేఘులా లీలఁ బొల్పు భామారత్నమడఁగుచున్న దియంచు నబ్ధిగలఁగె। నిజధరాధరసంజ్ఞ నేఁటితో నష్టమయ్యెడి నొయంచుఁ జలించెఁ బుడమి దాల్పు। లిఁక నేమి గావింతు మెందు జొత్తు నటంచు ఫణి ఘోణిఘూర్ణములు పరితపించె। నాకధరాచేవితోఁ బోనె సకలలోకములు సంజేసుకాల మొదవెనంచు లుకుఁ జెంది। రెల్ల లోకాలు నీచేతవిల్లుపూని। ధాత్రిఁ గనుఁ గొన్న మాత్ర సీతాకళత్ర॥ ఉ॥ భూజలవహ్ని వాయునభములు హాయుదులు స్పృష్టిఁ జేసి నీ। వేజగమంత రాత్మవయి యుంత మహాఢ్యతఁ జెంది నాభిపః। కేజమునఁ దమన్నుఁ గలిగించితి పెంచితి వీప్రపంచముగా। రాజవు నీవు పద్మభవ రాజపుగా త్రిలోకవందితా॥ ఉ॥ కారణయుక్తి నీ ఫలనఁగ

ల్గినలోకమునీవె త్రుంచవె। వ్వారవుఁగాదటంచ నెడువారిదియెవ్వరిదిట్టిధాత్రి
పై। మేరయెయింత కోపముశమింపుము గాంచుము యోగిమానసా। గారవిభాసిదీ
పరుచిగాంచివెలింగెడినీస్వభావముల్॥ శా॥ సత్తామాత్రుఁడవై ప్రపంచకలనా
సాక్షిత్వధుర్యుండవై। చిత్తాదీంద్రియబోధరూపకుఁడవై చిచ్ఛక్తియుక్తుండవై।
తత్తాదృక్త్రిగుణాత్మకత్వమున నేతత్సృష్టిరక్షాత్యయా। యత్తానంతవిలాసము
ల్గనిననిన్నాత్మన్విలోకింపవే॥ అనిపలికిషట్పదియునిట్లనియె॥సీ॥కల్పక్షయమున నే
కంబైనజలధిపైఁబవళించిజగదిచ్ఛయవధరించి।హృదయాబ్జముననన్నుసృజియిం
చినిగమించుటకుఁబొందమ్మిపొక్కటఘటించి। బయలుదేరినచోఁదవంబు సేయ
మటంచునాకాశమూర్తివై యపుడువల్కి।తపమునిష్ఠకుమెచ్చితగనంచవై వచ్చి
తెలియనంతయనుపదేశమిచ్చి।వెనుక వైకుంఠమనుపేరవినుతికెక్కి। భువనరా
జంబులోశేషభోగితల్పశాయివైతోఁచిననుజగత్సర్గమునకు।నియ్యకొలిపిననా
తండ్రినీవెకావె॥ము॥శిఖివిద్యాబలశౌర్యవణ్యకృషిసంసేవాదులంగూడినీ। ముఖ
బాహూరుపదంబులంగ్రమమునంబుట్టెంజతుర్వర్ణముల్। నిఖిలాశల్గనియించె
నీచెవులనీనేత్రంబులంగల్గిరిం। దుఖరాంశుల్గదంతరాత్ముఁడవునిన్నోర్వశక్యమే
యెంచఁగ॥ము॥జనముల్విభ్రమమొందఁబ్రాకృతునిరాజన్యుండవైన్యశోకక్రుధ
ల్గను నేయిట్లువహింపఁజాలువిడుమిచ్చావంబుభూదేవిచే। సినతప్పేమిత్వదాజ్ఞఁ
గాదె తెరువిచ్చెన్సీతనిత్యానపా। యినినిన్నుంబెడవాసియెందరిగెఁడంద్రీబుద్ధి
నూహింపుమా॥ ఉ॥ నీకథలాదినుండియును నేర్పలరకారచియించినాఁడువా।ల్మీకి
మహర్షియకొకటిమవలెన్సవినందగునందునన్న మో। వ్యాకులతాస్థితుల్దొలఁగు
నంతియకాదుభవివ్యదథము। న్నీకెఱుఁగంగవచ్చునది నేనునువింటిమునీంద్రకో
టితోఁ॥శా॥పారప్రజ్ఞఘటించుశ్రోతలకభీష్టంబుల్ ప్రసాదించుభా। గీరథ్యావ
గఁబోలివంకమఁడచున్నీర్భామినీపాదమం।జీరప్యారవృద్ధ్వనింజెవులకుంజేకూ
ర్చునుల్లాసమిా। శ్రీరామాయణమాదికావ్యముమిాసీతాయమోవల్లభా॥క॥ఉ
త్తరమొందకయుత్తతి।నుత్తరకాండంబువిన్నను త్తలమఁడఁగుం। జిత్తముప్రసన్న
మగునవి।యుత్తామరచూలివలుకనాఁగాకనుచున్॥గీ॥ కోపమువసంహరించికాకు
త్స్థమౌళి।యనుజుచేతికిశరశరాసనములొసఁగె। నలరియవ్విభుపీఠ్కొడియజుఁ
డుసురలు।మనులుఁగొలువంగఁదనలోకమునకుఁజనియె॥క॥ఆసమయంబునఁగాం
స్యము।గీసినగతినతులవల్లకీతతులాకసై। మ్రోసినగతి నెలుఁగడఁక। న్భాసతికడ
నుండియొక్కనుడివినఁబడియెన్॥ శా॥ రామాధీశ్వరచింతయేమిటికిశ్రీరామాశి
రోరత్నమే।భూమిన్సీతయనన్జనించిహరివైపొల్పొందునిన్గూడినీ। వైముఖ్యంబు

తుదిన్నహింపక బుధుల్ గణింప నాత్మీయమహా। ధామంబుఁ దాం జెందె నాగమున
మాత్మం గోరుచుం ద్రెమ్ముడిఁ గా॥ చ॥ క్రియ యమమేధయుఁ ధృతియుఁ గీర్తియుఁ జ
క్రియు హ్రీయు శాంతియుఁ బ్రమాణము పుష్టియు తుష్టియు నుదఖ్యము సీతయై యమ్ము
లన్మనో। మయుఁడవై నసీ వెవరనై పమ పర్యఁరుమిరుఁ బిల్లిదం। డ్రిమానయి లోకర
క్షయొనరింపు మనుఁడుదు రెల్ల కాలముఁ॥ శా॥ ఏసీమంతిని పాదశోణరుచి దేవేం
ద్రాదిదిక్పాలకాం। తాసీమంతము లందుఁ జెందిరము చందంబొందు నేదేవి। తా
సమ్యద్వ్యుత్పత్తిలేశమథిజనదాగణాల్యంబు మాయించు నా। శ్రీసీతాసతి లీలనిన్ని భజి
యించెఁ రాజుకొన్నాళ్లిలన్॥ ఉ॥ సీతఁ దలంచియింక వెతఁ జెందకు శ్రీరఘురామ
యామెపై। వాతతమైనసీకరుణయంతయు నిక్కవలందు నిల్పుము। జ్ఞాతభవోవది
ష్టముసువర్థతి నుత్తరకాండ మంతయున్। బ్రీతిదలిర్ప నీకు వినుపించ రహిన్వినుమం
చుఁ దెల్పినన్॥ ఉ॥ ఆపలుకుల్వినంబడిన యంత నొకించుక ధైర్యమూని మా। త్మావతి
వాకులూరు భవుఁ గన్గొని మీ నుదువుల్వినంగ నీ। త్రావసులీన్నపాలకులుఁ దద్దయుఁ గో
రుచున్నవారికి। న్రేపటనుండియుం బ్రియము నివ్వటిలం జదివింపుఁ డవ్వలన్॥
క॥ అనిపలికి సకలజనముల। ననిచిన నెయ్యమున సనిచి సందనవలందో। డొక్కనిముఖశాల
కుఁ జనియొన్న సుకులమణి శయంతగగనమణియును గ్రుంకెన్॥ ఉ॥ ఆనిశియెల్ల జానకి
గుణాతిశయంబులె చింత సేయుచు। న్నానవభతాని ద్రయనుమాట యెఱుంగక శ
యించి వేగినన్। స్నానము సంధ్యయుం జపముజన్నపు నేమములున్ ఘటించియా।
స్థానము జేరి బ్రహ్మఋషి సంఘముతో వసియించి యచ్చటన్॥ గీ॥ సుతులఁ గనుఁ గొ
న్నవల్లకీ శ్రుతులు బెరయ। శ్రుతుల కింపని యతులు భూపతులు మెచ్చఁ। గతివయోది
నంబులుత్తరకాండకథలు। వారు తుదముట్టఁ జదివి రధ్వరమునయ్యె॥ ఉ॥ ఆతజిఋ
త్విగావలికి నంచితదక్షిణ లిచ్చి యతిథీనం। ఘాతము కోరినట్లుకుతుకంబున నీవులొ
సంగి ధారుణీ। నేతల జానపేంద్ర రజనీచరముఖ్యుల భూషణాదులం। బ్రీతులఁ జేసి
వీడుకొలిపెం బతియుం దజనహారితులన్॥ గీ॥ ఇటులఁ గృతకృత్యుఁడై రాఘవేశ్వ
రుండు। ధరణి కశ్యామరోఁగాగ్నితప్తహృదయుఁ। డగుచు మనుజులుఁ దనుజులు వా
నరులు లాశ్రితులుఁ గొల్వఁ గన కొఁ ద్యకరగియుఁ జట॥ మ॥ నయమార్గంబున
రాజ్యమేలె నవనీనాథుండు దేవద్విజ। ప్రియకార్యంబులొనర్చుచు న్జగతిపైఁ బెక్కు
గ్రహారంబులు। వృత్తిసంపన్నతఁ గల్గఁ జేయుచు దురాచారస్థులం బాపుచున్। ద
యనథార్థుఁ గోర్కులిచ్చుచు నవాథ శ్రేణి రక్షింపుచున్॥ మఱియును॥ సీ॥ అమి
తదక్షిణలతో నయుతాశ్వమేధముల్ గానకొని యొనరించెఁ గొన్నినాళ్లు। శిష్టులౌన
సంగసన్నిష్టోమ యజ్ఞముల్ గున్నిత్య నొనరించెఁ గొన్నినాళ్లు। భూరిదానమ్ములొసఁ త్రి

లశ్వ ప్తిగన నేక గోమేధములొనర్చె గొన్నివాళ్లు । జేజేలలరం బెక్క వాజి పేంచు
ములుమిక్కటపుకల్మి నొనర్చెం గొన్నివాళ్లు । లెడ తెగనియాగము తలను వహిం
కినజిత । యడర సత్రశాస్త్ర పౌండరీకాదియాగ । కోటులుఘటించెం బటుబుద్ధిం
గొన్నివాళ్లు హా జనసీ తా సమేతుండై యినకులుండు॥
చ॥ పొలువరిసీత వంటి సతిపోయినపిమ్మటనింక నొక్క తె । న్వలయనె పెండ్లి
యాడనని వారని నెంజలి నెవ్వరెన్నిభం । గులవివరించినన్విన కథోజ్జంబోలినపై
డిబొమ్మని।శ్చలమతిం జెంతనుంచుకొని త్యావతి సేసెననేకయాగముల్ ॥ తత్కా
లంబున॥సీ॥ అవనివసుంధరాఖ్యకుం దగ నెడలేని హాయిరాసులకాంతి నెసక మెసం
గి।వసధరత్నాకరత్వము యథార్థముం జేసెబలుతరంగలరత్నపఙ్క్తులూని । యు
ర్వ్రానామమున్యాపమనురూపముగం జాల్చె జనులు గోరినవస్తుసమితిసురిసి । ధ
రాభిధానముంతకుండునిక్క మొనర్చెముదుసల్లనైననుగదియంబోక।వలసినవు
డెల్లవానలుగలిగియుండెం। బ్రబలి రంధులుం బాడియుబంట లెనసి । నెట్టుకొనికొ
ల్చిపోకముంబుట్టెడమ్మె।శ్రీరఘుస్వామిరాజ్యంబు సేయునపుడు॥క॥ తఱణిపులాధీ
శ్వరునకు।భరియింపంగనపుడు రెండుభారములాదవె ।ధరణీభారముసీతా।శరు
ణీవిరవిరహాభూరితరభారంబుగా॥చ॥ తులువంగ నేర్చు లోకులధర్మస్థితిం బలిక నయ
ట్టినిందలున్మఱువంగ నేర్చు నాశ్రితులు హాటికిం జేసినయన్నితప్పులు । న్మఱచినను
జ్పురాకమదినాటి నసీతవియోగదుఃఖము । న్మఱువంగ నేరండయ్యెనుజమండితం
డారఘువీరుండయ్యెడన్॥సీ॥విద్యావయోరూపవినయశౌర్యాములం బ్రబలులై కొ
డుకులు భక్తి సలుప । హృదయానుగుణముగా నేమరకే వేళననుజన్ములఖిలకార్య
ములునడుప । సకలదేశాధినాయకులు గింకరులైపదాబ్జములెప్పుడనుసరిం
ప।హితమంత్రిగురుపురోహితబంధుసామంతముఖులు మనఃపూర్వముగనుతింప ।
భూమిజిరకాలమేలుమా స్వామియనుచుం।బ్రజలు జేపెట్టంగలిమియుబలిమిగలిగి।
యొప్పియుండియు సీత లేకున్నకతన । నన్నియుంగొఱంతలై తోంచెనవనిపతికి॥ గీ॥
పకతంబుననున్నచో నినకులుండు। భామినీమణి నూహించి వరితపించుం । గొలువు
లోనున్నయప్పుడుకొడుకులం గని।సీతరూపంబు భావించి చింతనొందు॥ సీ ॥ రాజ్యం
బు సేయు శ్రీరామునివిభవంబు కన్నులు చల్లగాం గాంచియలరి । యమితదక్షిణల
తో నాతండొనర్చిన యాగకోటులు గని హర్షమొంది। యవ్వయంచునవర్యలాచ
రించుకుశాదిపౌత్రులంగనుగొని బాళి జెంది । సీతపోయినచింతం జెందనీకభజించు
మామిణాళాదులం జూచియాఱడిల్లి।యెల్లబంధులం బోషించియిహసుఖంబు। లెల్లం
గనియెల్ల సవతులయాల్లములం।నడిచి నడిసన్నకౌసల్య నాథుండున్న। లోకమున కే

గెనుతు లెల్ల శోక మొందఁ॥ అప్పుడు॥ క॥ తల్లి పాధ్వలోకఁ దల్లిఁ దమముఁ బాసిపోవఁద
గునే యనుచుఁ। దల్లడ మందుచు రఘుపతి। తల్లికిఁ బరలోక విధులు తగ నొనరించెన్ ॥
చ॥ పతిఁ దగ రామచంద్రు డొకపట్టము గోపల నేగఁగేఁ ... । క్షితిపతిపుత్త్రి యాసన్న
భుని చెల్మికి నంతటిలోఁ గ్రమంబునఁ। గతివయోవా పరంబులకుఁ గాంతునిఁ జేరెను
మిత్త్రయున్న యు। ప్రతలయి సన్నపత్నులు పరస్పర సౌఖ్యములోర్వ రెయ్యెడన్॥ అ
ప్పుడు॥ క॥ ఆమాతలఁ గూర్చి రఘు। గ్రామణి మహీసురులకొసఁగె రత్నాభరణ। స్తో
మంబులు హేమంబులు। గ్రామంబులుఁ బారలౌకిక క్రియలయెడన్॥ చ॥ అతులవి
భూతి మీఱఁ బితృయజ్ఞములిట్టులొనర్చి రామభూ। పతియొసు బిత్వముం దొరఁగి బం
ధుపురోహితమంత్రి సోదరా। న్వితుఁడయి యొక్క నాఁడు మహనీయసభం గొలు
వున్నఁ గేకయ। క్షితివరు మాతవచ్చు నతిఁ జేసి కరంబులు మోడ్చి యిట్లనెన్॥ గీ॥ స్వా
మి వారికడకు మీమామ పురపురో। హితునిఁ బంపె నాతఁ డిదిగొ వచ్చు। చున్నవాఁ
డు నేను మున్న గాఁ దెలుపవ। చ్చితిన టన్న నృపతి శేఖరుండు॥ చ॥ అలరుచుఁ గేకయా
ధిపతి యంపిన గార్గ్యునికి న్వినీతి మై। చ్చలనెదు రేగి వందనముఁ జేసిన ధీరతనిచ్చి
యాతఁడు। న్వలసిత లీల మించు పది వేల హయంబుల రత్న భూషణా। వళుల ధనం
బులన్ వివిధ వస్త్రచయంబు లొసంగఁ గాన్కగన్॥ గీ॥ అవి పరిగ్రహించి యివి
యేల దెచ్చితి। రింత పంత చేతు రేమటంచు। నతనిఁ దోడి తెచ్చి యర్ఘ్యాదులిచ్చి
య। హేమాసనమున నుంచి యధిపుఁ డనియె॥ చ॥ లలితగుణాబ్ధి మీకుఁ గుశలం బె కదా
ఘనుఁ డస్మదీయ మా। తులుఁడు సుఖించు నే వినయదోహలుఁ డాయన తండ్రి వైభ
వోజ్జ్వలుఁడయి యున్నవాఁడె శుభవంతులె పుత్త్రులు గూమి మామ వయిం। గలదె
త్వదాగమంబునకుఁ గారణ మేమి గణింప వేయునన్॥ మ॥ మృదు వాక్యోచితుఁ డమ్ము
నీంద్రుఁ డనియె న్మీ మాతులుండయ్యుధా। జిదిలాధీశ్వరు డార్యబంధు యుతుఁడై
క్షేమాననున్నాఁడు ప్రే। మదలిర్పన్ శుభశీలురన్ని ముఁబరామర్శించ నన్బంపె
నాఁ। డది గాకింకొక వార్త దెల్పుమని నాఁ డాలింపు మూర్వీశ్వరా॥ శా॥ గంధర్వ ప్ర
తిమానవిగ్రహులు మదగ్రన్యంద నుల్బాహులుగ। ర్వాంధుల్ సింధుతటోభయాశ్రితు
లు నానాయుద్ధబద్ధాశయు। ల్గంధర్వుల్ శరచాపధారులు ప్రజన్గాజింపుచున్నా
రుదు। స్సంధుల్వారలఁ బట్టి చంపి బుధులన్ సంరక్ష సేయందగున్॥ ఉ॥ ధారుణికిం భ
రంబయిన దారుణచిత్తుల సంహరించిన। న్వారియశంబు పుణ్యమును బొందెడి నేరద
గల్గు రాజ్యము। ల్వారలమించు మీ సుతులలో వలనెవ్వరి నైన నిర్వుర। న్వారకయు
చ్చుటన్నిలుపవచ్చుఁ బ్రజావళి మెచ్చునందునన్॥ గీ॥ అనియు మీమామ పనిచినాఁ
డనిన రాముఁ। డెవ్వనిమ నూరుల వీరు లెందఱుగల। రనిన వారెల్ల మూఁడు కోట్లకతి

నాథ!ఖలులునై లూవసూతులంచు గార్గ్యుఁడనిన॥ చ॥ విని కడు సమ్మతిం దిరఘుపి
రుఁడు గార్గ్యునిఁ జూచి పల్కె నో।మునివర యుద్ధశాస్త్రముల నెంతయు శౌర్యమున
క్షుఁడు ధీశౌ।ర్యనిధులఁ దత్పుష్కరుల నాత్మతనూజుల నందు నిల్పి నా। ఘనుజల
లాము లిన్ఫురతున౦పెద రేపు బలాన్వితంబుగన్॥గీ॥ విభవముల మించు గంధర్వవిష
యములఁ|బట్టములు గట్టఁబని చెద భరతసుతుల।నీక్షణంబున నవి వారికిర్వురకును।
జెలఁగి పట్టాభిషేకము ల్సేసి భుఁడు॥ఉ॥ ఇట్టులఁ దత్పుష్కరులకిర్వురకున్ రఘు
భర్త పట్టము।ల్గట్టి పనీతుఁడౌ భరతుఁ గన్గొని గార్గ్యులఁ గొల్చి రే పెపా।మిట్టలమై
నబల్మిఁ బోలియింపుము వైరులఁ గట్టు కోశ్చటం। బట్టణయుగ్మముం దులఁ గుమారుల
నిల్పుము రమ్ము నావుడున్॥చ॥ సవినయబుద్ధి నాతఁడు మహాపాజనియమ్మరునాఁటివే
కువ|న్దివసముఖోచితక్రియలు దీర్చి కుమారులతోడ వచ్చి రా। ఘవునకు మ్రొక్కి దీ
వనలు గైకొని వీడ్కొని యంగిరస్తనూ।భవునిఁ బురస్కరించుకొని పోరువ మొప్పఁ
జనెన్ జయార్థియై॥ అప్పుడు॥సీ॥ అతిఘోరఘీంకారకృతవైరి మదవారణము
లై నమదవారణములు గదలె।ఘనఖురోద్ధరజోంధకారాంధహరి సైంధవములై నబ
హు సైంధవములు నడిచెఁ। జటుల కేతన కాండ చలితతారామండలములై నరథ
మండలములు దరలె।వీతిభాగభియాతివిదళనోద్ధత హేతి కోటియైన పదాతికోటి
వెడలె। నందు భేరీధణంధణల్ గ్రందుకొనియె। శంఖభుంభుంనినాదముల్ సందు
కొనియె।నమిత హాహాకలకలము మిన్నందుకొనియె॥ శా॥ ఈలీలన్ బహుసేనఁ గూడి
భరతుం డేగంగ నా త్రోవఁ। గాలగ్రీవుఁడికండుసుమ్ము ఘనగన్ధర్వమాం
సాదులం।గీలాలంబులఁ దృప్తిచేయు ననుచుం గీర్తించుచున్ భూతభే।తాళక్రూర
పిశాచ కోటినడిచెన్ దండుమ్పవలె న్వెంబడిన్॥క॥ ఆలోగ నను సరించెన్। గాల
వృకవ్యాఘ్రముఖమృగంబులు ఖగముల్।నేలయు నింగియు నెల నెవి। శాలమహా
కలకలము పిశాచాగ్భటులున్॥ఇవ్విధంబున॥ఉ॥ నెలమీఁదంబడి పోను వార్లు కుసు
మానీకంబుతో వాన్మమా।తులు ప్రోల్సేరియు తండ నిల్పరహి నందు న్నాఁటికిన్నెల్పి
పెం।వలరంగా మఱునాఁడె కేకయులు సాహాయ్యంబు రాఁ శత్రువు।ల్గలఁగన్ రా
మసహోదరుండు చనియె గంధర్వదేశంబుపై॥ఉ॥ పటహధ్వానములన్ భటా
భటులదభ్రక్రోధరవాంధచ్ఛటా। ఘటితేషాస్వనగుణధ్వనుల్ నిజవధూగర్భైక
కనిర్భేదనో।త్కటలీలన్ని గుడంపదాగమన వార్తల్విన్న వారొట నె। కృటగంధ
ర్వులు వచ్చి తాఁకిరలు కంగా పట్న సేనావలిన్॥క॥ కడలింగడలి యెదుర్కొను।కడి
మిన్ భరతేంద్ర సేన గంధర్వులపై।వడివిసుజజెడిద్దము గదల। వడిపోరెడు నవుడు
పోరుభయదంబయ్యెన్॥క॥నిలుకొలు పొన నెలుఁగులుశిల। తలమానియెడు నెలుఁగుల

పటితతాఁకెడి నెలుంగుల్ కిలకిలారవ్వ నెలుంగులు భళిభళి యను నెలుంగులును న
భంబు వియ్యంబగిలె॥ సీ॥ నడుచు వక్త్ర మొకఁడా సిపాడుచు వక్త్రమొకఁడు గేక వ్రేయు వక్త్ర
దొమ్మి సేయు వక్త్ర। మాఁగు వక్త్రమొకఁడె లకేఁగు వక్త్రమొకఁడు కాలాడు వక్త్రము
మాఁక పిరిఁబోవు వక్త్ర। దెవరించు వక్త్రంబు జెవరించు వక్త్రమొక్క [illegible]
చు వక్త్ర। పలికించు వక్త్రము విలపించు వక్త్రముఁ బిలుచు వక్త్రముఁ బొంకొలు [illegible]
దుభ [illegible] సేనలీ సరణిఁ దివిరి [illegible] [illegible] నుజము
దలుపై లావరనుజ [illegible] తేట [illegible] శత్రువులు పోరిరి రసమున॥ [illegible]
సీ॥ చరటాహతులఁ భూమి జనియించు [illegible] చేతిఖలదిక్కుల [illegible] నించి [illegible]
లిపించు [illegible] ల్లడు [illegible] మించు [illegible] జనుండు [illegible]
పించుజం [illegible] బొమ్మలట్లుఁ జెందక క్రమ్మ [illegible] డియాడి। [illegible]
కొలుదు [illegible] గ్రొ [illegible] త్తనెత్తుటి [illegible] దొమ్మ దోగి తోగి। చెయ్వులు [illegible]
లఁ జెందిచెంది। యుద్ధకలిమి నొకింత లోఁ దెలిసి తెలిసి। సింహములలీల గర్జనల్ సే
సి చేసి। యుభయ యోధులుం బోరాడి రొక్క మొగిని॥ అప్పుడు॥ గీ॥ ఓజలు [illegible] రు
యిర్వై పైఁ బోరలు హారులు। [illegible] తేరులు బలమైదిమొులు సుభటులు। వ్రాలుకవ
గలు నెత్తుటఁ దేలుగొడుగు। లలబలములందు రెంటను గలిగియుండె॥ సీ॥ పొలసు [illegible] శా
రి ప్రేగులు [illegible] డియున్న ప్రేత వ్రాతములబీ [illegible] తనము [illegible] సెం। బ్రహ్మ [illegible] లకస్థిహా
రములియ్యఁ గోరిన ఢాకినీ తతియభీష్టములు గ్రైఁ। గీలాలనదులలోఁ గేళి సల్పఁదలం
చు శాకినీ సమితి ముచ్చటలు దీరె। బచ్చి పీనుఁగులకై బహుదేశములు దెంచి నట్టిభే
తాళులయాత్మలలరె। గ్రొవ్వు [illegible] మెదడు నుగూర్చి బ్రహ్మ। రాక్షస శ్రేణు
లకు సమారాధనంబు సేయ నెంచిన దయ్యంపు చెలులమొన్ని। కలుసు ఫలియించె న
మ్మహాకదనమునను॥ శా॥ ఆలోనం బగవారిఁ గన్మొఱఁగి మాయాయుద్ధలీలారతా
శైలూషాత్మజులం బరస్థలయి మజ్జామాంసచమావ్యస్థులుగా। శైలాదుల్గరియించి
సేన నెగిలించంగాంచి కల్పత్కుయు। ద్యోలగ్రీవునికై వడిం భరతుఁడక్షీణక్రుద్ధా
క్రాంతుఁడై॥ శా॥ సంవర్తారుణమండలస్ఫురితతీక్ష్ణజ్యోతిరుజ్జృంభియా। సం
వర్తాస్త్రము వింటఁ బూన్చి జగముల్ కంపించఁగా నేసినన్। సంవర్తాశుగవేగమొ
ప్పనదియుం జ్వాలాస్ఫులింగోగ్రమై। సంవర్తాగ్నివలెన్ దహించెనపుడా శైలూ
షజశ్రేణులన్॥ క॥ ఈరీతి కూఁడు కోట్లను। వారధిగతులక్షణములోన నడఁగించిన
యా। ఘోరాస్త్రరాజము వసం। హారముగావించె భరతుఁడక్కురులువొగడన్॥
వ॥ భరతుండీగతి నగ్రశాత్రవతతిం భంజించి తద్దేశముల్ పరశప్రౌఢిమ నాక్ర
మించి ప్రజలెంచన్ సింధుభూమిన్ సుఖ। గ్రరమావైఖరిమించ నొక్క పురమున్

గాంధారధాత్రి స్వభా।కరశోభిల్ సుతునకుం బనొక్కపురముం గల్పించియా రెంటి
కిన్॥గీ॥పొసంగ దక్షశిలయుం బుష్కరావతియు నా। సంజ్ఞలాచరించి స్వాగ్రభం
గిఁ దనరు తక్షశిలను దక్షునిం బుష్కరా।వతిని బుష్కరాఖ్యసుతు నిలిపె॥వ॥పుర
ములరెంటనిక్కరణిం బుత్రకులకొసిరులొందనిల్పి యా। భరతుఁడు నాఁడు పెఁటి
కలపట్టణముల్ ధనధాన్యసస్యభా। స్వరములుగా ద్విజాతినృప వైశ్య భటాదికజ
నాద్య వైభవా।కరములుగా రథేభతురగస్ఫురితంబులుగా నొనర్చెనన్॥ సీ ॥ రాజత
జ్యోతిఃప్రరాజత ధారాగార రాజిత ప్రాకారరాజిఁ దనరి। చంద్రమండలతుంగ
చంద్రమండితశృంగ చంద్రశాలాచంగశాలలఁ దగి।రమణీయతర వాసరమణిప్ర
భాపిశాసారమణిస్ఫురిత గోపురముల నెంసి।రాజరాజధనోత్కరాజ ప్రశంసా
సరాజమార్గములచే రహి వహించి। కేళికాసారవాపికా శ్రేణి పూవ। కృత్రిమకుధ
రోపవన దేవగేహముంద। రాధ్యజవిచిత్ర కుడ్యతోరణవిశేష।భాసురశ్రీల నొప్పె న
వ్వట్టణములు॥క॥అలకామరావతుల క్రియ। నలరెడు నవ్వట్టణముల నైదేండ్లలమి।
న్నిలిచి కుమారుల వీడ్కొని।జలువేడుక రాముకడకు భరతుఁడు వచ్చెన్॥గీ॥ వచ్చి ప
రమేష్ఠినర్చించు వాసవుండు।పోలె నతఁడన్న పాదాబ్జములకు మ్రొక్కె। యతులమ
తిఁ బూజలొనరించి యారివధంబు।మున్నుగాఁగల కార్యముల్ విన్నవించె॥గీ॥ విన్నవిం
చిన రఘురామవిభుఁడు సంత।సించి తమ్ములనిరువురఁ గాంచి యనఘు।లార మనయా
మిత్రేయులకై సపురము।లెవ్వి యొసఁగ నై కయీపుత్రుఁడిట్టులనియె ॥ ఉ ॥ అంగధ
రాంగణ మౌక్తికసంగదమై తనసంగదీయమి।వ్యాంగదుఁ జేలునుత్తరదిశాభరణం
బనఁ జంద్రకాంతసం। జ్ఞంగర మొప్పు ప్రోల్లదను జన్ముఁడు గైకొనునట్లు జేయుఁడ।
న్నంగదుసంతసిల్లి రఘునాయకుఁడంచిత వాసరంబునన్॥గీ॥ అట్టివారికిఁ బట్టము
గట్టి వచ్చె।హిమునసంగదుని లుపలక్ష్మణుఁ బనిచెఁ। జంద్రకేతుని మల్ల దేశమున ను
నుపఁ।బనిచె భరతుని సహాయముగా బలములొసఁగి॥ చ॥ పనిచిన వారునవ్విభుఁడు పం
చినకై వడి నందునందున।త్తనయులనుంచి వారికిహితంబు పదేశ మొసంగి రాజ్యము।
ల్పనుపడ నొక్క వత్సరము పాయక తాము వసించి తత్తదా।ర్యనుతుల వారి వీడ్కొ
నినిజాగ్రజుఁ గొల్వఁగ వచ్చి రయ్యెడన్॥ ********************
గీ॥వచ్చి కొలుచున నుజవరులతో రఘుభర్త।దనరె గార్హపత్యదక్షిణాగ్ను।లనుస
రింప వెలయు నాహవనీయాగ్ని।పగిది విభూష కాంశువులు వెలుంగ॥గీ॥ఇవ్విధమున
రాముఁ డేకాదశసహస్ర।వత్సరములు పరమవైభవమున। నేల నాల్గుచెరఁగుల లేలెఁ
ద్రేతాయుగం। బాదియుగము లీలనతిశయిల్ల॥క॥ఘనముఖులు భరతలక్ష్మణు। లన
వరతము రాము సేవ నాసక్తమతిం। దనరుచుఁ గాలము చేరువ। యనిమొతెఁగి యుఁగ

లఁగకుండి రానిమయమునన్॥ సీ॥ తనశోణతారకాంతిరకాంతిచంచలచంచలాంచ
జ్జటాచ్ఛటలనించి। తనచతుర్దంష్ట్రికాతళతళత్పరిశుద్ధసితాంగరాగనంవదల
నూంచి। తనకేలిదండంపుపండితనంబెల్లహస్తస్ఫురద్బ్రహ్మయష్టినిలిపి। తననిండు
వేనికం దెనచాయకట్టిబద్ధనవ్యకృష్ణమృగాజినమునఁబూన్చి। శాంతభావంబుదరు
కా ప్రసన్నముఖము। నిర్మలోదకపూర్ణకుండికయుఁదనర। జటిలవేషంబుధరి
యించిజముఁడు వెలిసె। జారమననేసు దెంచిలక్ష్మణునికనియె॥ ఉ॥ ఇచ్చటికొక్క
తాపసకుఁ వేశ్వరుఁడంపగ నేను దూతనై। వచ్చితిఁ బ్రహ్మబంధుకులవర్యునిఁగన్గొనిమా
టలాడగా। నచ్చుతురామ్మతోఁ దెలుపుమయ్యమదాగమనంబువావుడుం। జెచ్చెర
లక్ష్మణుండునృపుఁజేరికరంబులు మోడ్చియిట్లనున్॥ చ॥ దినకరతీక్ష్ణతేజమునఁ ద్రిష్టి
కి వ్రేఁగొనరించుచున్నవాఁ। డనితరధర్మమూర్తియొకయార్యునిదూతతపస్వి
దేవరం। గనుఁగొనిమాటలాడుటకుఁగా మొగసాలకువచ్చినిల్చివాఁ। డనవినిరా
ముఁడాతనిరయంబునఁదోడ్కొనిరమ్మనావుడున్॥ చ॥ అతఁడునుశీఘ్రయానము
ననమ్మునిఁ దోకొనివచ్చునంతలోఁ। బతి యెదు రేగి నమ్రుఁడయి పాద్యము మున్నగఁ
బూజలిచ్చియు। న్నతకనకాసనస్థితుఁ నొనర్చి ప్రసన్నతమించఁబల్కెనో। యతులవి
వేకయొవ్వరిటకుంవఁగ వచ్చితిరానతియ్యవే॥ వ॥ మిముఁ గనుఁగొన్నయంతనలమిత్రు
నిఁ జూచినయట్లమానసాబ్జములరెనాడు మేము తెలుపంగదెయున్న నతండనున్ రహ
స్యముగవచింతునిజ్జనులనందఱఁ బంపుము రామ నీవెకా। కమటెవరుల్వినంగనధికా
రులుగారు మదీయవాక్యముల్॥ క॥ అదిగాకయిర్వురము నసహ్యాతయులమై మా
టలాడు నెడనిచటికిని। తిదొరంగివచ్చినాతని। విదళించెద వేనిఁగార్యవిధమెఱిఁగిం
తున్॥ చ॥ అనవిని కొంత సేపుహృదయాబ్జమునందలపోసిమంచిదే। యనిసభనున్న
యందఱఁ బ్రియంబునఁ బంచి విభుండు లక్ష్మణుం। గనుఁగొని నీవు వాకిటనె కాచుక
యుండుమి యొవ్వరైన వ। చ్చిననిది వేళగాదనివచింపుము పొమ్మనిపల్కె నయ్యెడన్॥
క॥ ఆమహామునిశేఖరుఁ। డేకతమున నున్న రాఘవేశ్వరుఁగనిసీ। తాకాంత బ్రహ్మ
వనువఁగ। నీకడకేతెంచినాఁడ నేనంతకుఁడన్॥ ఉ॥ ఈవున్నపాలమాత్రుఁడవెయీ
సచరాచరభూతకోటికిన్। దేవుఁడవైనవిష్ణుఁడవు దేవకిరీటచిరత్నరత్నశో। భావృ
తపాదపద్ముఁడవనాదివనంతుఁడవబ్జగర్భుఁడ। య్యావిని పింపుమన్న విధమంతయు
నూఁకొనుముఁగ్గడించెదన్॥ సీ॥ ఆదికాలమునక్షీరాబ్ధిలోఁ జిలువమన్నీని పైఁబవళిం
చి నిదురఁజెంది। కొన్ని కల్పములరుగుటయు మేల్కొనిభవన్నాభిఁబుట్టినతమ్మిననుసృ
జించి। నీవీనులందె జన్మించినమధుకైటభాఖ్యులఁ ద్రుంచితదస్థితతుల। ధరముల మెద
డునధాత్రియుఁగల్పించి లోకాధిపత్యంబు నాకొసంగి। బాధలిడు దైత్యులవధింప

ప్రతినఁబూని। వెనుక రావణుచే నొచ్చి వేఁడుకొన్న।సురలరక్షింపదశరథసుతుఁడ
పగుచు।నవతరించితివని నెంచితసురవరుని॥గీ॥ మొదటఁబలికినచందానఁబడునో
కండు। వేలమంద్లుర్వి నేలితి వేలయుఁక। యాగము సేయుచు సర్వమర్త్యభావమున
ను। నిలుము రాజ్యేచ్ఛఁగలిగిన నేలనధిప॥ వ॥అనినరఘుశ్రేష్ఠుఁ దెల్పుడు. నెనంచుఁబరేత
విభుండు పల్కె-న।న్నిని చిఱునవ్వునవ్వి రఘువీరుఁడు వారిజసంభవుండు పల్కెనదె
హితోక్తిఁగావలయుకృత్యములన్నియు నెన్నియుద్దండంబునులిక లేవువచ్చెదఁబ్ర
భావనిధీ యనిపిల్కుచున్నెడన్॥సీ॥ఘనసామగస్ఫశక్తి నిహూవుఁగనదము మహర్షి
ముకాగ్రగణ్యతపసాంచె। సత్రిస...మునిశోభా త్రిదహామునకేతితివరేణ్యుఁ
డుఘలాకృతిఁబసించె।నిం ద్రరాజ్యవిభూతినేమానిశోపాక్ష రావలివాయువైయు
బ్ధిఁగలిపెరుద్ర నిజుత్యుగ్రరోషాగ్ని దుముసీశ్వరునిఛందమునగోచరతఁజెందె।
సత్ర్రిము ర్వాసుఁడవ్వేళ నరుగుఁదెంచి। మోసలపసించు రాముతమ్మునిఁగనుఁగొని।
యధిపుతోఁదెల్పుమా రాకయనిననతఁడు। నెంతయువినీతుఁడై మ్రొక్కియిట్లులని
యె॥మ॥జటిలాగ్రేసర వేళఁగాదురఘువంశస్వామియేకాంతలం।పటుచేతోగతినొ
న్నవాఁడుతుమియింపం జెల్లునొక్కింత సే। పటకున్నాకునుఁబోవరాదనినరోషా
గ్నిజ్వాలజ్వాలికా।చటులక్రూరకటాక్షుఁడై యతఁడనన్స్వామిత్రితోఁగ్రమ్మఱన్॥
చ॥ననునిలువన్బ్రతాపమహజనార్దనశమ్ములకైనశక్తిలేఁ। దనఁగనొకండుశక్తుఁ
డెన్నపాగ్రణికీవుమపాగమంబుఁదెల్పుని పనినిక్కమేనిహితబాంధవమంత్రులతో
ధనంబుతోఁ।దనయులతో మిముంగినిసిదగ్ధముగాశపియింతు నావుడున్॥గీ॥గడగడ
వడంకి పెక్కంద్రమాడియాకంపె।నరయనొక్కనిచావు మేలనితలంచి। రాఘవు
నిఁజేరి మ్రొక్కి దూర్వాసుఁడిపుడు।దేవయరుదెంచివాఁడంచు దెల్పుటయును॥ఉ॥
వాసరరాజవంశమణి వాసరరాట్సుతువీడుకొల్పెడు। ర్వాసునిఁజేరఁబోయి యభి
వందనముల్ ఘటియించి యేలవిచ్చేసితిరేమి పూజనలు సేయుదునావుడు వేయి
యేండ్లు నేఁ।జేసినబత్తవంబునఁగృశించితి ఖాఁకలిదీర్పవేయనన్॥చ॥వడియములా
ల్పుపప్పుకలవంటకముల్వరుగుల్పలాదులుం।బడిదములప్పముల్వడలుపాయసము
లక్కలమాన్నమాజ్యము।ల్పడములుఁగూరలుంబెరుగుఁబచ్చడులాదిగనించిభోజనం
బిడిననతండు మెచ్చుచు యథేష్టముగా భుజియించిపోయినన్॥ క॥కీనాశునిసమ్ముఖ
మునఁ। దానాడినప్రతినడలఁ దశరథనూనుం।డానసము వంచిధైర్యవిహీనుండై
దీనవృత్తినిట్లనినిగచెన్॥ చ॥కటకటయేలయిచ్చటికిఁగాలుఁడువచ్చెమహాప్రతిజ్ఞ
యే।మిటికినొనర్చితిన్సృజనమిత్రునిసాహజున్మఁబాసినే। నెటువలెనిల్తునెట్లువచి
యింపుదునివ్వెడమాటమెవ్వరుం। గటికినునంబుతోడనవకార్యములిట్టినియాచ

రింతు రే ॥ సీ ॥ ప్రస్ఫురద్వనాంగనా సౌఖ్యములు వర్జించి నాతోడఁ దొల్లి కానలకు వచ్చె।
నెవఁడు పదునా లుగేండ్లు నిద్రాహారములు మాని నాకు సేవలు ఘటించె। సీతఁ బాసి
నవియోగంపఁ జెందని యప్పుడు ధైర్య మొసఁగ మాటాడి నన్నుపచరించె। రణరంగమున దర్ప
మ్ముగా నతికాయ శక్రజిత్ప్రముఖుల సంహరించె। హృదయము మెఱఁగి ప్రవర్తించె
నిన్నాళ్లు నిట్టి హితు నిట్టి విశ్వాసనిష్ఠుఁ బాపు। నెట్టి తమ్ముని బ్రతుకునకై యెట్టు నెం
తు। నేమి సేయుదుఁ దుది దైవ మెంత చేసె ॥ వ ॥ అనశోకబాష్పాకులితనేత్రుండై యు
గ్దశరథపుత్రుండు పెక్కుభంగులం బలవించి వగచి కన్నీరు కరతలంబునం దుడుచుకొని
యొట్టకేలకు నెప్పటియొలుంగున నాల్గొల్పి చెంగటనున్న యనుంగు తమ్మునిం గనుం
గొని యిట్లనియె ॥ చ ॥ అలుక వహించి యత్రికొడు కాఁకటి పెల్లున రేఁగి యుండ నం
బోలిఁ గడ్డిపోయిన ననుబోదుము నెమ్మది నాత్మహానికిం। దలఁకక యేల వచ్చితివి
నా యెడ పన్నిడి కూర్చి నిన్ను నీ। చాలు నెడవాసి నెంటనిఁకఁ బ్రాణము లెట్లు ధరిం
తుఁ దమ్ముఁడా ॥ క ॥ ప్రతిన యొనర్చిన నెవమున। ప్రతిబొందం జేయుననుచు నే వా
యినను। సతతంబు నమ్మి కొలిచితి। వఱు లసుకాభరణ లక్ష్మణా యని వగవ ॥ ఉ ॥ అ
రఘువీరుఁ జూచి వినయమ్మున లక్ష్మణుఁ డిట్లనున్ను। గూరిచి చింత సేయకుము కో
విదులా వదలం గలం గరె। వారికిఁ గాలముం గడువవచ్చునె మీరు ప్రతిజ్ఞఁ దప్పినన్।
ధారుణి గ్రుంగదె స్వకులధర్మము మానదు రే నరాధిపుల్ ॥ చ ॥ ఎలమి వహించిన
న్నుఁ ద్యజియింపక యుండితి రేని బల్కులం। గలయు నసత్యమందు లకుఁ గారణమే గ
నన్నుఁ జెందుఁ ద। త్ఫలము టుగాక యుండ నరపాలక నన్నుఁ దొలంగి సత్యము। న్వి
లసితకీర్తి యున్నిలువ వేయన రాముఁడు ఖేదమందుచున్ ॥ క ॥ కులగురుఁడైన వసిష్ఠు
ని। నలఘుమతుల మంత్రివరుల నార్యుల హితులం। బిలిపించి జము నిరాకనొ। పలుకొ
ని సకలంబుఁ దెలిపెఁ గత్సభికులకున్ ॥ చ ॥ తెలిపి వినీశుఁ సోదరుఁ బ్రతిజ్ఞ యటంచుఁ ద్య
జింపఁగూడునే। తలఁకెడిఁ జిత్తమెయ్యది హితం బెఱిఁగింపుఁడు మీగలిం బుం। గల
ఘుత్వన్నతొ డొరు మొగంబులు చూచుచుఁ దేర్చి యొద్దియుం। బలుకఁగ నేర కూరక స
భాసదులున్న వసిష్ఠుఁ డిట్లనున్ ॥ చ ॥ ప్రతిన యటంచు లక్ష్మణునిఁ బాయుట యెట్లన నే
ల రాజసీ। ప్రతిసదొలంగినం బలుకఁ బద్ధమునం బడునయ్యసత్యతన్। హతమగు ధర్మ
మా సుకృతమంతము గా జగముల్ నశించు లో। కతతులు పెక్కు నాశముగు కంటె న
చూడాదరుఁడొక్కఁడె పెక్కఁడే ॥ వ ॥ సకలకు నిత్యమెప్పటికి సత్యము నిత్యము సత్య
సంధులై। ప్రకటయశోవిభూతిమయ నరాము నరాజుల సత్యమాడ నో। వక కదనిన్నుఁ
న్నానలకుఁ బంచె భవజ్జనకుండె యుంగ వే। యుకుటిల సత్యసంపద జనాధిప కీర్తి వహిం
పు నావుడున్ ॥ క ॥ అనమాటలు విని సభికు। స్తోత్రము విధి వట్టడ నెమదూ ఱఁగ రాజు।

స్వామి కడు తెగువ చేకొని । సౌమిత్రిం జూచి ధైర్యసంపదననియెన్ ॥ చ॥ ఎడపక రాము౦
తత ప్పఘటియించిన చోనినువంటి తమ్ముని౦ । గడఁగి వధింపఁజాలనధిక ప్రతిభాన్వి
తులైనవారికి । నిష్టుచుట చంపుటొ క్క సరి నిన్నుఁ ద్యజించితి నీకు నిచ్చయా । నెడ
కిఁక నేఁగుచున్న నకఁ డెంతయు శోక విషాదమూర్తియై ॥ చ॥ అడలుచు నన్న పాదము
లకప్పుడు సాగిలి మ్రొక్కి యార్యుల । కడిజనములు ఘొండు వసఁగ నైనియ శ్రు
లు నించఁగ నొల్ల వెల్వడి నరయూతరంగిణికవార్యధృతిం జని క్రుంకి యోగము । య్యె
డ ధరియించి యాత్మఁదన యొప్పటి రూపు దలంచు నంతలోన్ ॥ చ॥ ఎలమి బ్రసూనవృ
ష్టి గురియించుచు నింద్రుఁడు వచ్చి శంఖకా । హళములు మ్రోయ రంభ మొదలైన చె
లులు నటియింప నమ్మహా । జ్వలనిధి మేనితోడఁ ద్రిదివంబునకుం గొనిపోయె వేడ్క
నం । దలి బుధులౌర వచ్చె హరి నా లవపాలని ప్రస్తుతింపఁగన్ ॥ గీ॥ దివమునకు నిట్లు ల
క్ష్మణ దేవుఁడరిగి । యచటి దివిజుల చేఁ బూజలందికోటి । భానుబింబ ప్రభా భాసమా
నుఁడగుచు । నిత్యముక్తాశ్రయంబైన నెలవుఁ జేరె ॥ ఉ॥ అంతవసిష్ఠ ముఖ్యులగు నార్యు
లఁగనుంగొని రాముఁడిట్లను । న్వింతగఁదోఁచుచున్న యది విశ్వము లక్ష్మణుఁ బాసి నిల్వ
లే । నింతటనుండి యూన భరతుని వ్వర మేలెడునట్లు సేసి లో । కాంతరగామి నయ్యెద భర
తానుజు నిందిలకింప నేగెదన్ ॥ చ॥ అనవిని భీతుఁడై భరతుఁ డన్నకు సాగిలి మ్రొక్కి
వల్కెనో । యినకుల నాథ యీ ధరణియేటికి నింద్రపదాధిపత్యమి । చ్చిన మిముఁ బాసి
నేక్షణము సేవయి నన్వసియింపఁజాలమీ । కనిశము సేవఁ జేయుటయె యంచిత రా
జ్యము వేయు నేటికిన్ ॥ క॥ నరవర కోసల దేశము । పరిపాలన సేయఁగుశునిఁ బట్టముగ
ట్టుం । డురు కృప నుత్తర కోసల । ధరణికిఁ బతిఁ జేయుఁడ లవుని తమ్ముని ననగన్ ॥ చ॥ అని
మొ వసిష్ఠుఁడో రఘుకులాధిప మీ పలుకాలకించియీ । జను లెడవాయలేని వెతఁ జాలిప
హించిరి వీరిఁ జేర్పఁగాఁ । జనునన రామచంద్రుఁడు ప్రసన్నత నా ప్రజఁ జూచి మీరు
కోరిన వని యేమి దెల్పుఁడొనరించెద నెట్టిదియైన నావుడున్ ॥ ఉ॥ పౌరులు మంత్రు
లు గాథకులు బంధులుఁ బ్రాంజలులూని నిల్చి రా । కారుణికాగ్రగణ్యకల కాలము
బ్రోచితి ముందు త్యజించి పో । మేర యొ పుత్ర పౌత్ర సఖి మిత్ర సహోదర గేహినీస
హా । ద్వారముతో మిముం గొలిచి వచ్చెద మొక్కఁడ జన్న నావుడున్ ॥ క॥ ఎలనగవుల
యరఘూద్వహుఁ । డలమనుజుల మనవి విని కృతాంతు నివలుకు । ల్దలఁచుకొని మంచిద
ని యెం । గల వెన మధురాలకసాధ్య కార్యము లెందున్ ॥ క॥ కోసలకన్యాసుతుఁ డిటు ।
లాసించిన యట్టి ప్రజల నలరించి కృపం । గోసల దేశమునకుఁ బతిఁ । జేసెఁ గుశుని వివిధ క
రటిశిక్షాంకుశునిన్ ॥ క॥ లవు నంఘ్రి ద్యుతిజితప । ల్లవు నంగ విలాస విభవ లజ్జిత రతిప ।
ల్లవు నుత్తర కోసల మున । కవనీశ్వరుఁడ ధవుఁ జేసె నార్యులు మెచ్చన్ ॥ గీ॥ ఆటుల దొ

రలఁజేసియుద్ధమునఁ దులకుఁ బ్రేమునిచ్చినట్టిభూములందుఁ గావనాహితుఁడుపశా
ంతియునఁ బ్రోలు| శ్రావితాఖ్యపురంబు ఘటించె| ఉత్సాహ॥ దేవతాసరిత్సరో
వదేదివమ్మహాశనఁ| భావితాభ్రవిభ్రమాభ్రమత్కృతస్ఫురేశ్వర| గ్రావబద్ధగో
పురప్రకాశవల్క్యశౌవతి| శ్రావితాభిధానపత్తనంబులొప్పె నంతయుఁ॥ చ॥ పు
రయుగళంబిట్లొనర్చి సుతులంబుత్రులంబంపెడువేళ రాఘవుం డిరువురకున్న మానముగ
నిచ్చె రథేభభటాశ్వవస్తువుల| గరుణఁగనుంగొనెన్ జనకకన్యఁదలంచి కవుంగిలించి తా
చ్ఛిరములు మూర్కొనెన్ననుపి శేషము లెల్ల దలంచి ప్రేముడిన్॥ చ॥ ఇనకులభర్త
వేదనయులిట్లువలాలితులైరసంఘ్రిమూ| గ్మనఖవిభత్స్వఘాటఫలకప్రలసద్ఘనసా
రరేఖలం| జెనకఁగమ్రొక్కి దీవనలు సేకొని వీడ్కొని బావపూర్ణలో| చనులయి పో
యిరవ్విభుఁడొసంగినచోట్లకు సైన్యసంగతిన్॥ గీ॥ అంతశత్రుఘ్నుఁ దోడితెమ్మనినృపా
లుఁడాప్తుఁడగు దూత నెక్కనిపనుపవేగ| రమునఁజని వాఁడు మధురాపురాంత్రము
లకు| నధికసౌభాగ్యమధురయౌ మధురఁజేరి॥ ఉ॥ అలశత్రుఘ్నునిఁ గాంచి లక్ష్మణు
నినిర్యాణంబు పౌరాశ్రితా| మలుఁ జాముంబతిఁగొల్చిపోవుటకు నుద్యోగించుటా
త్మీయపుత్రులకున్ గోసలభూములిచ్చి జననాథుం డూర్ధ్వలోకోన్ముఖా| కలితప్ర
జ్ఞ వహించియుండి మొదలౌకార్యస్థితుల్దెల్పెనన్॥ క॥ వినికలఁగియుఁ గలఁగక య| జ్జ
ననాథసుతుండు ధైర్యసంపన్నతగాం| చనుఁడను పురోహితునిఁ బుర| జనములఁ బి
లిపించి ప్రియమెసఁగ నిట్లనియెన్॥ గీ॥ అన్న వెడవాసి లక్ష్మణుండమరపురికి| నేగెనఁ
టయొల్ల ప్రజలతో నింక విభుఁడు| వెడలనున్నాఁడటయయోధ్యవిజనమయ్యె| నఁట
విలోకించితిరె కాలమెటులవచ్చె॥ ఉ॥ రామవిభుండు లేనియమరావతినైన తృణంబు
గల్తునే| యీమధురాపురంబునకు నింక సుబాహుఁ డుదగ్రవృత్తుఁడి| స్వామిగఁ జేసి
యున్నవిదిశాపురరాజ్యము శత్రుఘాతికిం| బ్రేమ నొసంగి పోయెదను మీరలనుజ్ఞ
నొసంగుఁడి యొవ్వడన్॥ క॥ అనివలికి వారియనుమతిఁ| గొని యాయాపురములకును
గొడుకులనభిషేచన మొనరించి చెలిసగముగ| ఘనబలములఁబంచి యొసఁగి గమ
నోన్ముఖుఁడై॥ క॥ మతఁడారాదులవీడ్కొని| యతఁడతిధైర్యమున నొంటి యరదము
తోత్తమ| వతి నంప్రేషితదూతాన్వితుఁడై సాకేతమునకు నేతెంచె వెసన్॥ శా॥ సం
దర్శించె మహాసభాంతరమునన్ శత్రుఘ్నుఁ డుద్యత్సుధా| సందోహభూరికుశాసన
స్థితుమునీంద్రశ్రేణిసంభావితు| స్సందీప్తానలతేజు శాంతనిరతున్ సౌమాంబరో
ద్ధారుస్వ| చ్ఛందుం జంద్రనిభాననుం ఘనసదృత్తున్ స్వామినిన్ రామునిన్॥ క॥ సంద
ర్శించి ప్రియంబున| వందన మొనరించి స్వామి వారియనుజ్ఞ| న్నందనులఁదగినభూ
ములు| యందు నిలిపి వచ్చినాఁడ నకలంకమతిన్॥ చ॥ వలుకులు వేయు నేలమిముఁ బా

సియుఁ గర్ణభూషణమైననట్టి భూ|స్థలమున నిల్వఁ జాలని దినత్వము నేనును గొల్చి వచ్చెద|
స్వలదని యానతిం దయ్యకుఁడు తా ద్విదృశులెయ్యెడ నమ్మియున్న వా|రలవిడరంచు వేడు
కొనె రమ్మనె నాతని రాముఁడాదృతిన్॥ తత్కాలంబున॥ వ॥ నరపతి యూర్ధ్వలో
కగమనంబు చరుల్విని పించ ఋక్షవా। నరులుని కొ చరుల్విని స్వనాథులఁ గూడి యా
యోధ్యకేసు దెం|చిరి దినయంబు మించ రఘుశేఖరుఁ గాంచి ప్రణామముల్ ఘటిం|
చి కరములు మొగిడ్చి రివ చించిరి యిట్లని యంద తెలుకక్కటన్॥ క॥ ధరణీనాయక మే మిం|
దఱ మున్ మిముఁ గొల్చి వచ్చు తలఁపున నిటకుం| బఱతెంచితి మెడవకమము| గురుకృప
నిఁక వెంటఁ బెట్టుకొని పోవఁదగున్॥ చ॥ అనునెడ భానుసూతి వినయంబున రాముని
జేరి మ్రొక్కి యెం|ఇనకులనాథ దేవ విభుమన్నని వానరరాజ్యపట్టభ|ద్రునిఁ గనొ
నర్చి మీ చరణతోయరుహంబులు గొల్వ వచ్చితి| న్ననువిడనాడి పోవకుఁడ నంబతి స
మ్మదము ౦దె నెమ్మదిన్॥ క॥ ఫాలన్యస్తాంజలియై| యానలొ విభీషణుండును నండ రాఁ
గా| నాలోకించి రఘూద్వహుఁ|డేలా యీ తలఁపు రాక్షసేశ్వర నీకున్॥ చ॥ ధరణి
చరాచరావళులు దాలిచి యుండెడునంత కాలము౦। బరఁగ విభీషణ లంక వరి పాలన సే
యుమి దేలయంచును| త్తరములు వల్క రాము సహచరి యిఁపు మధమధ్వపద్ధతి।
న్నిరతిశయ ప్రభావమున నెయ్యము మ్మ్వ కుమించుఁ బల్కినన్॥ క॥ రామాజ్ఞకు వెఱ
చి యతం| డేమియు నన నేరకుండెనినకులుఁ డంతన్| పామీరి మోముఁ జూచిను| ధా
మధురవచోవిహాశితగ నిట్లని యోగాశా॥ పతన్మాత్రుఁడ జేవిశాళ రక్షపావీతు స
మాపాదిత| శౌర్యాతిస్మాతిశర రహస్యరాశి విభవవిద్యాధాతన ధ్యాత్మవి| ద్యాతాత్పర్యవి
రూఢబుద్ధి విశుద్ధబ్రహ్మచర్యవ్రతో। ద్ధూతాంఘశ్వర కేతనుండ వఖిల స్తుత్యప్ర
భావోదయా॥ క॥ మత్కీర్తి చంద్రికలు యూ।వత్కాలముకు వలయము నవవిన్నాయఁ
గనుఁడా| వత్కాలముఁ గపిచంద్రభ। వత్కాయంబు కృతగతి ధ్రువంబుగ విల్చున్॥
క॥ నా మాటలు నిక్కవము గు| నీమది కోర్కెయు ఫలించు నిత్యుఁడవగు మిం| కేమియుఁ
బలుకకుమనిరఘు| రాముఁడు పామీరికనికరంబు నరక్తిన్॥ గీ॥ బ్రహ్మసుతుఋక్షకు
లసార్వభౌముఁ జూచి| నీవు చిరకాలజీవివి నిర్మలుఁడవు। కలఁగకేప్పటివలె భూమిని
బుపుమనివ|చించి మైందద్వివిదులవీక్షించి విభుఁడు॥ చ॥ కలువను వేడ్క మీరమృత
పానముఁ జేసినవారుగావునం। గలుగదు మీకు హాని చిరకాలము వర్తిలుఁడుర్వి నెం
చుఁ బెం। వలరఁగఁ బల్కి శక్తి నవనాటుల నాబడి నేగుదెండుచిం| తిలక తలంచినట్లు
యని కేటవడన్వివరించె నయ్యెడన్॥ క॥ ఆరఘురాముని మాటలఁ। బౌరులు బాంధవు
లుఁగవులు బహుజానపదు|ల్గొరికఁ బెండ్లికిఁ బోయెడు। వారివలెం జెలఁగి రుత్సవం
బులు వెలయన్॥ సీ॥ చూడవచ్చిన మహీసురులమఁదఋక్షయుండ్లు వేడ్కతోఁ జారలువి

డుచువారు। దిక్కులనుండియేతెంచినయర్థులకెల్ల వాంఛితార్థంబులిచ్చువారు। ధర
ణిదాపుట మానుషధర్మంబుచు ధనంబు చెలఁగ నిత్యోత్సవము ల్సేయువారు। కళ్యాణమిం
కనింతకంటె నెట్టిదియని సకలోత్సవంబులు సలుపువారు। బంధములందీ రెవ్వనరవ
ఫలములొందవె। నెవ్వఁడికనేసుఁబతి వేఁట నెపుడు వోఁడు। పంచునలకేయి యాగము
గానెంచువారు। నైరిసాకేతమునన్న యఖిలజనులు। కీ॥ ఱు నాఁడంత వసిష్ఠుఁ
జూచి రఘురామస్వామి వల్కె నిమ్మని। శ్వరనేఁ డేవరమేష్టివీడు దిలకింపవె ద్ద వా
టిల్లెడిం। బరిపాటి నన్నింటవేర్పఁడంచిత మహాప్రస్థానకార్యంబు ముం। దరసాగింపుఁ
డు యాగవహ్నులన వాతఁడట్లకావించినన్॥ సీ॥ వందువెన్నెలడాలు బైట వేయఁ
గఁజాలు ప్రవిమలక్షౌమాంబరములు గట్టి। గరుడపచ్చలయేపు వరిహసింపఁగ నొప్పు
దర్భాంకురములుహస్తములఁ దాల్చి। హరినీలములరంగు నవహసింపఁ దొడంగు
ఘనకేశబంధమ్ము వెనుకఁ దార్చి। తమ్మిరేకులఁ జోకతలఁగఁ జేయు విలోకనములు న్వ
నాసికాగ్రమునను చి। శాంతలక్ష్మి వసించు కంజాతమునఁగ। మొగముదళుకించఁ
బటుమానము భ్రమించ। నేనికారంబులేక యయ్యినకులేంద్రుఁ। డల్లనల్లన నాత్మగృ
హంబు వెడలెవ॥ అప్పుడప్పరమకృపాళుని డాపలి భాగంబునంగరపద్మంబులును
కుళించుకొని పురలక్ష్మియనుసరించె దక్షిణభాగంబున హ్రీయను భోయజాక్షి
యాకారంబుధరియించి దాక్షిణ్యకారుణ్యధైర్యగాంభీర్య స్థైర్యచాతుర్యాదివివి
ధగుణంబులతోననుగమించె ముందర విజయవినయధర్మ సత్యతమాశమదమౌ
దార్య వివేకవిశేషంబులతో నుద్యోగంబు గమనించె వెనుక ననేకశస్త్రాస్త్రనివ
హంబులు పురుషవిగ్రహంబులు ధరియించి తనుం గొలువఁ బురుషాకారంబుతోఁ గా
ముకాకంబనుసరించె ఋగ్యజురాది వేదంబులు బ్రాహ్మణరూపంబులతోనగ్రభా
గంబుననరుగుచుండెఁ దన్మధ్యంబున సావిత్రి మహాదేవి స్త్రీరూపధారిణియై సప్త
వ్యాహృతులతోఁ బ్రణవంబుతో ఛందోన్యాసదేవతాబీజశక్తికీలకప్రముఖ మం
త్రాంగకంబులతో నమితమంత్రతంత్రయంత్రసమూహంబుతో ద్వాత్రింశదు
పనిషత్సమేతయైనడిచెన ద్దేవిపిఱుంద స్మృతిశాస్త్రపురాణేతిహాసంబులు పౌరుష
విలాసంబులువహియించి యనుగమించె నసమంచిత స్నేహంబునం జనురఘురాముని
వలోకింపుచు దేవఋషి బ్రహ్మఋషి రాజర్షి శేఖరులప్సరస్సిద్ధసాధ్యవిద్యాధ
ర ప్రముఖనిఖిలదేవవర్యులు నలుదిక్కులం గ్రిక్కిఱిసి సమ్మదంబుగాఁ బఱతెంచి
రి దాసీదాసజనంబులతోఁ బుత్రమిత్రకళత్రంబులతో నాప్తసఖిబంధుసోదరము
ఖ్యులతో నయోధ్యలోఁ గల సకలజనంబులుఁ జుట్టుపట్లపల్లెపట్టులఁ గల ప్రజలుగాన
పశువులు మొదలుగా నొక్కండును సంజిక్కక యొక్కమొత్తంబై నడతెంచిరి. సాగ్ని

-మాత్రులై నానాగ్రహారవిశిష్టాగ్రవర్ణులుపటుఁ బసిఁడిన్నితంబుగా సవత్స
కంబులగు గోధనంబుల మున్నిడుకొని వెంబడింజనిరి. సుగ్రీవసుషేణ గంధమాదన
పనసగజగవయగవాక్షశతబలినలనీలపనసకేసరిగ్రథనదధిముఖధూమ్రవేగవ వే
గతారకసుముదప్రజంఘప్రముఖమహాబలీముఖులు ఋక్ష వానరసేనాసమేతులై
పరమహర్షంబునం గదలిరి వాంశికవైణికమార్దంగికమౌరజికఢాక్కికవైతా
ళికవందిమాగధప్రముఖులు కవినటగాయకులు భద్రమాగధసూతకాశ్యపప్రముఖస
మాగసఖులు గణికాబ్జముఖులు నిఖిలకరణంబులు దిగంద్రోచినిష్కల్మషభావం
బున రామగుణకీర్తనంబులు సేయుచు నతని వెనుకొనిరి విద్వత్పురోహిత వేదాంతి
కతార్కికవైయాకరణప్రముఖులు జన్మబంధంబులుదీరె ననిసంబంధులై సింధు
బంధనస్నేహానుబంధంబున వెంబడిం గొలిచిపోయిరదృశ్యభూతంబులు నదృశ్య నగ
రవాసులు నతిసూక్ష్మశరీరులు నతిస్థూలశరీరులు నరుదెంచిరి పశుపక్షిమృగక్రిమికీట
కాదులు శైలవృక్షలతాగుల్మాదులు మాధిరమాతపదాభిలాషంబున సంన్యాసశోవ
ణు బాత్రయించెనివ్విధంబున నఖిలచరాచరంబులొక్కదిక్కై నడుచు సవ్వడి మ
హాఘోషంబు ప్రళయసముద్రఘోషంబు ననుకరించె భేరీపణవశంఖాదివాద్య
ఘోషంబుల బ్రహ్మాండకర్పరభేదనం బాచరించెనించుకయుఁ జలించక కొంచక విహా
సుఖంబులు వలంచక దుఃఖించక యేకచిత్తులై యజ్ఞనులందఱుఁ బెండ్లికిం బోవు చం
దంబున రఘునందనుపదారవిందంబులు సేవించుచుఁ బోయిరవ్వింత చూడవచ్చి వివిధ
రాష్ట్రనివాసులు తమకు నిదియె త్రోవగాఁగ యింతకంటె నేమివిశేషంబులున్న వియ
వికృతనిశ్చయులై వెంబడించిరిట్లు రఘువీరుండామడదూరంబు పొందగమనంబున
నతిక్రమించి పశ్చిమవాహినియైన సరయూనదీతీరంబు చేరంబోయె నయ్యవసరం
బున॥ ఉ॥ అన్నదికిన్ మహార్ణవమునన్ జగభర్తయు లోకపాలకుల్ । కిన్నరయ
క్షకింపురుషఖేచరులున్ సురచక్రసంఘముల్ పన్నగులాది దేవులును బ్రహ్మముఖు
ల్ గొలువన్మహాప్రభా। చ్ఛన్నవిమానకోటులదిశల్వెలుఁగంజనుదెంచె నవ్వే
ళ॥ శా॥ ధింధింధిమ్మని మ్రోయుచు ద్దైవశలతో దేవాదిరాడ్భేరికా। ధంధంధాంకృతము
లాకసంబోరసెనంతం దాళవంశారావనం। బంధంబు ద్దైగనాడిరచ్చరలు సంస్కార్గీత
ముల్పాడిరి। గంధర్వుల్దివబెట్టుగురిసెం గల్పప్రసూనచ్ఛటల్ ॥ క॥ సగసీజా
క్షుఁడు రాముఁడు। సరయూనదిఁ జొచ్చెనపుడు సహజన్ములతోఁ। జరణాంభోజము
లచ్చటి। యరుణాంభోజములు విచ్యోపుందుచునలరన్॥ ✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱
ఉ॥ ఆరఘువీరశేఖరుముఖాబ్జమునందు నిజావలోకనం। దారవిలిందబృందము
లు హార్యొనర్జేసి విధాతభారతీ। చారుముఖీవదాంబురుహాసంగతహాసవాసు

పారిగాం|జేరఁ ద్రుళ్ళిఁ ద్రుళ్ళిధ్వనివి శేషముతో దివినుండి యిట్లనుర్॥ క॥ శ్రీరామచం
ద్ర జగదాధారా దివ్యావతార దాశరథ్యా! కారుణ్యపార రవికుల! హేరా భవ్య
ప్రచారదాఖిలస్తవ్యా॥ ఉ॥ ఈయఖిలప్రపంచమునకీవు విభుండవు నీయవాచ్య
యౌ|మాయ యెఱుంగమాతరమె మానుష వేషము మానియాదినా|రాయణమూ
ర్తివై యనుచరావలి గొల్వఖగేంద్రు నెక్కి వి|చ్చేయుము కాలయాపనము సేయఁ
గనేల మహాత్మ యిచ్చటన్॥ ఉ॥ అవ్యయ మప్రతర్క్య మఖిలాశ్రయ మచ్యుత మా
ద్యమార్యసం|స్తవ్యము సందనర్చ్యపరతత్త్వము నీవయి సృష్టిసాధన| ద్రవ్యగుణా
త్మకత్వమునఁ జాలుతు చేతనువైనఁ జూపుమా| దివ్యశరీరమందలకు దేవకనుంగొన
వేడ్క యయ్యెడిన్॥ క॥ శ్రీరామ సీతయు సనజను| శ్రీరామ భవత్పదంబుఁ జేగిమును
వుగా|నీరాక గోరుచున్నది| కోరిక యొసఁగూర్పఁ బయ్య గొబ్బుననను చున్॥ క॥ వన
జాసనుండు దెలిపిన | విని రాముఁడు సంతసించి విశ్వజగన్మో| హనలీలా విలసిత
మగు|ఘనదివ్యశరీరమాత్మఁ దలంచినయంతన్॥ సీ॥ శతకోటిభాస్కరద్యుతులమిటా
రించుమనకిరీటము మౌళిఁ గానుపించె| శేషభోగీశ్వర శ్రీల రాజిల్లు వాజానులంబి
చతుర్భుజములు వోఁచె| నమరుచు కుహరత్వ మెసఁగించు శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గ
ములక్కడు దహించెఁ| గౌస్తుభ శ్రీవత్సకమనీయమై జయంతికలతో వక్షంబు తేజరి
ల్లె| ధాతఁ గాంచిన పొక్కిటితమ్మి వెలసెఁ| గటికటంబున దులకించెఁ గనకపటము| పా
లిచెనఖిలాంగముల దివ్యభూషణంబు| లఖిలలోకంబుల వ్వేళ నరుదు జెందె॥ సీ॥ మ
కరకుండల వజ్రమహనీయ ధళధళల్ చెక్కిలి లేనగవుతోఁ జెలిమిసలుప| మకుటవంకజ
రాగమణిరుచుల్ వినువీథిఁ గవట సంధ్యారాగకాంతిఁ బెనుప | శారీరగారుడాశ్మ
చ్ఛాయ లెదరన్రేలువై జయంతికతోడ వాదులాడఁ | గరలగ్నశంఖచక్ర శ్రీలు శత
కోటిచంద్రసూర్యుల జోకఁ జౌకసేయఁ | గటితటాబద్ధకనకాంశుకము మెఱుం
గు|లసమయ తటిల్లతల సొంపు దెలనింప| గరుడవాహన మెక్కి లోకములు పొగు
డ| రాముఁడవ్వేళ వైకుంఠధాముఁడయ్యె॥ సీ॥ మొసలివాయొంట్లకెంపుల కేఁపు
దృక్కోణ సంసక్తరుచులతో సంధిసేయ | లలితాలకస్థలాకలితాలక శ్రీలు మకు
టనీలములతో ముచ్చటాడఁ| గిరీటతేజముల్ జిక్కనచంద్రరవులట్ల శంఖచక్రము
లుహస్తముల వెలయ | వక్షస్థ్సలేందిరావక్షోజకస్తూరి చెలువున శ్రీవత్సచిహ్న
మమరఁ|గోటిదహకోటిశతకోటికోటికోటి | భానుబింబములాకారమూనిన
ట్లు|దుర్నిరీక్ష్యప్రకాశుండై దోఁచెనిదిగో|విష్ణుఁడని యెంచిరచ్చోటివిబుధవరులు॥
మ॥ అపుడబ్జాసనలోకపాలవసురుద్రాదిత్యులయ్యిందిరా| ధిపులోకైకమనో
హరాంచితమహాదివ్యాంగసౌభాగ్యము| ప్పవులభక్తిం దిలకింపుచుం బహుసమస్తా

రంబు లర్పించి ఫాలవరీతాంజలులై నుతించిరనరాళప్రౌఢవాగ్వైఖరిన్॥గీ॥ ఎడ
తెగక మ్రోసె సురభేరులేకధారఁ గాఁ గురిసె దివ్యసుమములాకస మొగిఁ బాడి।
రఖిలగంధర్వులుడుగక యాడిరప్స।రోజనములా ఖగేంద్రాధిరూఢు నెదుట॥గీ॥ భ
రతశత్రుఘ్నులవ్వేళ బ్రహ్మమొదలు।గాఁగల సమస్తదేవతల్గనుఁగొనంగ। నద్భు
తాఖండతేజోమయాత్ములగుచుఁ।గలసిరద్దేవుదివ్యవిగ్రహమునందు॥గీ॥ అమల
సరయూజలముల దేహంబు విడిచి।భానునందనుఁ డర్కబింబమునఁ గలసె। ననలుఁ
బ్రాపించె నీలుండు నవ్విధమున।నసురవరశిల్పిలో నలుఁ డైక్యమొందె॥క॥ పవను వే
ల్పులయంశము। లేయే కపులూనిపుట్టిరి లలోవలము। న్నాయా వేల్పులఁ గలసిరి।
యాయా కపియూథనాథులా హరియాజ్ఞన్॥గీ॥ యక్షకిన్నరగరుడగుహ్యకవిద్యా
ధ్వ।రాదిదేవాంశములఁ బుట్టినట్టియుత్తు।వానరనిశాచరాదులవ్వారినంగ।కము
లువజించి వారిలోఁ గలసిరపుడు॥మ॥ గరుడారోహకుఁడైన విష్ణు నెదుటం గన్గొం
చు నానాజను।ల్సరయూతోయములన్విముక్తతనులై సాక్షాద్రవిజ్యోతిరు।ద్ధురు
లై దివ్యవిమానరాజములయందుం బుత్రపౌత్రాప్తసో।దరకాంతాదులతో వసిం
చితగిరంతన్ దేవతామూర్తులై॥క॥ పక్షిపశుక్రిమికీటక।వృక్షలతాగుల్మశైలవిత
తులు సరయూ।విక్షిప్తమూర్తులై యావు।డక్షయదేవత్వమెనసి యలరెహరికృ
పన్॥మ॥ సరసీజాసనుఁ డంత బ్రహ్మఁ గదిభాషావాక్యయా ప్రాణులం। దరుభూ
లోకముఁ బాసి నిత్యపదచింతం జేసినా వెంటవ।చ్చిరివీరెల్లను మాకుఁ బ్రాణములు
గాఁ జింతించి సౌఖ్యప్రదో।పరిలోకంబుల నిల్పుమంచుఁ గరుణాపారీణుఁడై పల్క
నన్॥మ॥ అనుర జ్యేష్ఠుఁడు తత్పశుప్రముఖతిర్యగ్జంతుసంఘంబుతో। నమరత్వంబు
వహించియున్నజనులన్ హవ్యంబు నన్సత్యలో।కము చెంతన్ బహుభోగభాగ్యము
లచేఁ గన్పట్టు సంతానలో।కములన్నిల్పె ముకుందు కూర్మిన్ కిశిరఃకంపంబు గావిం
పుచున్॥క॥ పవనసుతాంగదమైంద।ద్వివిదవిభీషణులు బుత్తు విభుఁడున్ భువిలో।
నివసించిరి తక్కిన వా।రవనీశ్వరుఁ గొలిచి చనిరి హర్షముతోడన్॥గీ॥ నృపుఁడు సర
యువున వచ్చునపుడు బుత్తు।వానరులలీల వచ్చినవారలెల్ల।నవ్విభుఁడు విష్ణుమూ
ర్తియై యయోధ్యపురికి।నరుగ నెడ వేల్పులై పోయిరద్భుతముగ॥చ॥ ఇటువలె నమ్మి
యున్న ప్రజకెల్లను సద్గతులిచ్చి బ్రహ్మధూ।ర్జటిబలభిత్కృశానుయమరాక్ష
సపాశిమరుద్ధనేశులా।క్కటనిరువంకలం గొలువ గారుడవర్ణసువర్ణదీధితి।చ్ఛ
టలఖిలాశలన్ దొరయఁ జక్రిస్వధామపదానువర్తియై॥వ॥ వేంచేయు నప్పుడప్స
రంభోజయా చప్పుడులతో నెడయూక సందర్శించుతలంపులఁ బై పైఁబడి క్రందు
సేయు బృందారకాదుల సందడి జడియఁ గనకమణివిచిత్రవేత్రపాణియైనమాత్రప

శ్రీకళత్రుండుమందరబరాబరులానర్చనెడ నుప్పతిల్లుహుంకృతుల నలంకరించు చరిసరస్థలానుచరచామరకరామరకన్యకానన్యరత్నసంకలితకంకణక్రేంకృతులకుశ్రుతులగురుతదీయకబరీభరనిబిడీకృతసుమమాలికావాసనాస్మకముఖర భ్రమరపాళికారఝుంకృతులకుఘనమహేంద్రపురశక్రైరావణదంతావళరాజంబుఘీంకృతులనావరించు సౌరభేరీభూరిభాంకృతులనవ్వళించుసువర్ణవర్ణఘూంకృతుల ననుసరించునందసునందకుముదకుముదాక్షపుష్పదంత చండప్రచండప్రముఖపార్శ్వచరహుంకృతులునిఖిలదిగ్భాగంబులాక్రమించె నివ్విధంబునవిహంగవాహనుండుభువర్లోకనివాసులయాశీస్సులుదీరదర్శనంబొసంగుచుసువర్లోకసుందరుల యభివందనంబులంగీకరింపుచు మహర్లోకలోకుల నమోనారాయణాయేతివాక్యంబులాకర్ణింపుచుజనర్లోకపూజనంబులనలరుచుం దపోలోకతపోధనులసేవాంజలులుగ్రహించుచుసత్యలోకసంచారులొన్నమోనారాయణాయేతిమంత్రోచ్చారణపూర్వకంబుగాసమర్పించు నర్ఘ్యపాద్యాదులం జేకొనుచు నంతానలోకజనులుగురియించుసంతానకుసుమవర్షంబుల హర్షంబునొందుచుగోలోకప్రచారులునివేదించుకానికలంగీకరింపుచుధ్రువాదివరభాగవతజేగీయమానుండును దేవర్షిబ్రహ్మర్షిసహాగస్త్యమానుండునునఖండశతకోటిమార్తాండమండల ద్యోతమానుండును నై యాదక్షపథంబునంజనిచని శరచ్చంద్రచంద్రికాస్నిగ్ధజలధిసమావేష్టనశ్వేత ద్యుతి ప్రద్యోతిత శ్వేతాంతరీపప్రదీపితజ్వలనజ్వాలికాపమానభానమానహిరణ్యధరణ్యంతరంబుదరియంజొచ్చి తన్మధ్యంబునంబునజననకారణలింగశరీరనికారణనిదానంబునుస్నాతకజనజరామరణద్రుమచ్ఛిన్నాసాద్యకాథివిరామప్రభావంబున నమృతభావంబును సదాసదాశ్రయతాతిశయంబునంబుక్రాహ్వయంబునుయథార్థంబుగావించు సుధామధుర శిశిర లఘుతర సలలితసలిలంబులడంబుగని సకలసత్త్వమహనీయంబుయుస్యందవనీయసౌగంధికగంధసంబంధబంధుర పుష్పంధయసగరుత్ప్రచయతనూపరిచయంబుగలిగియభంగతరతరంగరంగత్కూలకుడుంగ సంగచక్రాంగచక్రవళతువతువిక్షేపణోజ్జాతవాతవేగసమంతతఃపరిపాతిత రజోవిశానంబునందనరియా విరజానామంబునం బ్రకాశించునదీలలామంబుచే నావృతంబై యూర్ధ్వముఖానంతఫణాక్రాంతబహిర్దిశాంతరానంతధవళవపుర్విభావిశేష సూచకనిష్కలుష పురుషోపలఫలకప్రకరప్రకల్పిత శిల్పకల్పనానల్పవిశాలపాలజాలాచ్ఛతరచ్ఛవిచ్ఛటాతిపాండరితబ్రహ్మాండకరండంబును నభోమండలాభోగవశైలాయమానశక్రనీలశిలాశకలసంఘసంఘటితోత్తుంగ గోపురకాన్తిలతాశిర థాని

మహాయతాత్త మహావ్యావృతతదగ్రసంస్థాపితశాతకుంభకుంభాభినవదివాకరబింబ
వికరావలోకావలోకనపటిష్ఠ . మహావేశకారణంబును పార్శ్వకాలపల్లవితపుష్పి
తఫలితఫలలితవివిధవిద్రుమకుంజపుంజమంజులవనభవనోపవనచారణసంత
తాత్మనారాయణనామస్మరణక్రీడానరాయణకలకంఠనీలకంఠశుకముఖనిఖిల
ఖగజాతచేతనానూతనప్రవాళదళవ్యూహవారివాహబింబికాఫలమోహకారి
విద్రుమద్రుములతాసితపట్టాంబరవితానపద్మరాగకపోతపాలికాభిరామంబును
గోమేధకదూర్వాదళశ్యామలప్రకాశకలగారుత్మతరత్నయూధనము స్నేధసౌ
ధశిఖరాభ్రంకషగరుడకేతనదోధూయమానశ్వేతపటపటలద్యుతివ్యంజితత్రిభువనా
క్రమణోపక్రమవిక్రమత్రివిక్రమోర్ధ్వప్రసారితచరణాంగుష్ఠనఖశిఖాముఖ
నిర్గళితావరణవరవాహినీధారాప్రవాహంబును గేళికాచకోరపాళికాజ్యో
త్స్నాయమానమానిత జ్యోతిరుత్కటస్ఫటికదృషత్ప్రకటితప్రతిపద్యభాగచి
త్రితనిజదశావతారకథాసూత్రచిత్రసందర్శనానందపరమలోకలోకమిథస్సం
భాషణవిధాధికవీధికాశతసహస్రసంగానితమంజారమాలికాకలితవనమాలికా
ఘుమఘుమాయమానంబును నవరత్నకిరీటఘటితమకరకుండలాంగదకంకణాంగు
ళీయకకౌస్తుభహార శ్రీవత్స వైజయంతీవనమాలికాకనకకౌశేయచతుర్భుజశంఖ
చక్రకౌమోదకీశార్ఙ్గనందకాద్యక్షీణలక్షణలక్షితసురూపసరూపధారావరారో
హణాహర్షరోహణాడలలసమానవిమానకోటిసంకీర్ణకింకిణీకింకిణీకారవాపూ
రితసకలదిశావకాశంబును వైడూర్యవిరచితక్రీడాచలాధిత్యకాచరన్నీలకచామ
ణీముఖచంద్రసేవాసమాగతతారకాహారకభ్రమాకరముక్తాఫలవిలసితోపకా
రికానికాయప్రకాశమానప్రసూనసరధ్వజచ్ఛత్రచామరచిత్రాంబరముకురా
ద్యలంకారదరీదృశ్యమానంబును గోమేధికరత్నఖచితానేకమంటపాంగణమహా
నీయమాణిక్యమయరంగవల్లికామతల్లికాంశువల్లికావేల్లితంబును పద్మరాగమ
ణివిభాసురప్రాసాదసమాపాదితజాతరూపవాతాయనరంధ్రాంతికనిస్తం
ద్రచంద్రకాంతకాంతవేదికాంతరకాంతావిలోచనేందీవరకైరవదళార్చితపద
గతాగతభాగవతపదాంబుజంబును ఘనసారగంధసారకాశ్మీరకస్తూరికాదిపరిమ
ళనిత్యనివాసంబును నై కర్బురాలోకదూరంబుగాకుండియుఁ గర్బురాలోకదూ
రంబై బహువిధరత్నకర్బురకాంతులం దేజరిల్లి చిత్రభానుసంభాసితంబుగాకుం
డియుఁ జిత్రభానుసంభాసితంబై యనంతమణివిలాసాస్పదంబుగాకుండియు న
నంతమణివిలాసాస్పదంబై స్వస్ఫురితప్రకాశాన్వితంబుగాకుండియు స్వస్ఫురిత
ప్రకాశాన్వితంబై చంద్రవిభవాశ్రయంబుగాకుండియుఁ జంద్రవిభవాశ్రయం

బై ప్రకృతిగోచరంబు గాకుండియుఁ బ్రకృతిగోచరంబై కరంబు రాణించు శ్రీవైకుంఠనగరంబు చేరంబోయి త్రయస్త్రింశత్కోటిపుర ద్వారపాలకులు సాలోక్యసామీప్యసారూప్యవంతులగు పరమభాగవతులు నఖిల ప్రపంచ మోహన శృంగారవతులగు యువతులు ననేకవిమాన కాంతులు దిక్కులం బిక్కటిల్ల దివ్యగంధమాల్యాంబరాభరణవిభాసమానమూర్తులై యాడుచుం బాడుచు నపరిమితవాద్యవిశేషంబులు భోరుకొలుగ నెదుర్కొని పుష్పాంజలు లిచ్చువారును నానందనర్తనంబులొనర్చువారును నారాయణవిష్ణుకృష్ణగోవింద ముకుందాది దివ్యనామంబులుగ్గడించి సంకీర్తనంబు సలుపువారును గోటికందర్పసౌందర్య సుధారసంబు నేత్రాంబుజంబులఁ బానంబుఁ జేసి రోమాంచకంచుకితాంగులగువారును నాలవట్టంబులు భయవింజామరంబులు ముత్యాలగొడుగులు గరుడటెక్కెంబులుఁ గనకవేత్రంబులు బంగారు సురటులు సౌవర్ణతాళవృంతంబులు నమృతపూర్ణ హైమకలశంబులు మొదలైనవి ధరియించి వివిధకైంకర్యపరాయణత్వంబున నగ్రభాగంబున నడుచువారును నై సందడించు వైకుంఠనివాసులతో ముప్పది మూఁడుకోట్లు దేవతలతో బ్రహ్మరుద్రాదిలోకాధికారులతోఁ బురప్రవేశంబు గావించి యెడనెడ వైష్ణవీరత్నంబులు కర్పూరనీరాజనంబులు ముత్యాలసేసలు సమర్పింపఁ గోటలు గోపురంబులుఁ గొలువుకూటంబులు రత్నమంటపంబులుఁ జలువ చప్పరంబులు రాజమార్గంబులుఁ గృతకాచలంబులుఁ గనకసౌధంబులుఁ దోరణస్తంభంబులుం జూచుచు సకలవిశేషంబుల మెచ్చు నప్పురంబు నట్టనడుమ నిట్టలంపు పులుదిండిచట్టులం గట్టిన యభ్యంతరవప్రగోపురద్వారంబున గట్టికుండనంపు చెట్టువలం గనుపట్టు పిట్టహుమాయి తేజి డిగ్గె నయ్యవసరంబున॥ సీ॥ వలపటనుండి తావంచ మోములదు నేదారి నెయ్యమునఁ గైదండయొసఁగెఁ । గలుకువజ్రంపు చెక్కడపు మేల్పావలై ఫణిలోకవిభుఁడు శ్రీపదములూనెఁ । జారుముక్తామయచ్ఛత్రంబు ధరియించి యెడవాయక సునందుఁడనుసరించెఁ । గడవన్నె తళుకుబంగరు వీజనముఁ బూని విసరుచు ఖగరాజు వెంబడించెఁ । గమ్మబాగాలొసఁగు నూడిగము వహించెఁ । బువ్వుదంతుండు సేనానిభూరి వేత్రపాణియై యగ్రమున బరాబరులొనర్చె । హరి నిజాభ్యంతరముఁ జేరు నవసరమున॥ సీ॥ బలుశేల్పు రాప్రతిమలచెక్కడపు గండపెండెంబు డాకాలఁ బెరిమఁ జూపఁ । గటిబద్ధకనకాంశుకంబుపై మణుల యడ్డిగల యొడ్డాణంబు జిగిదలిర్పఁ । దళుకుకుంకుమపు గండపు ఫ్రాంత నెఱపుచు నురమున గౌస్తుభంబొప్పా గులుక । నాజానులంబి బాహాచతుష్టయమునఁ బంచాయుధస్ఫూర్తి పరిఢవిల్లె । మకరకుండలవజ్రసంపదలతోడ । ముకురతులితకపోలములు మెచ్చఁబాడ । స్వర్ణకోటీర

రుచిరత్నవలభులోలయి। నవ్విభుఁడు సేరె మొదటికక్ష్యాంతరంబు ॥సీ॥ ఫలముల
గొంతునిల్పకనిరాంబ్రులుగొల్చి తపములు సేసినధన్యమతులు। వారాయణసము
ర్పణంబుచువివిధయజ్ఞంబులొనర్చినశాంతికఘులు। గోవిందస్మృహారేముంతపదమా
ధవమొంచుఁదనుసంస్మరించినదాంతియుతులుఁ । దీర్ఘయాత్రలుపోయిదివ్యదే
శంబులఁదనువులువిడిచినధైర్యవరులు। వేయితులసీదళము లెంచి వేయి పేళ్ల। దినము
సువ్వకీమపూజనల్పినకృతార్థు। లచటనుండిక్రియాసక్తినసురించి । యెదురు
కొనియర్చలిచ్చినవిచ్చనలరి ॥మ॥ ధవునిశ్రీపద్మభజించుపోల్కిఁదనరుఁ బాసత్వ
ముంజెందిభ। క్తివిశేషంబునఁగొల్చుసాత్త్వికులు వర్ణింపంగరావైనరెం। డవక
క్ష్యాంతరముఁ గరమాధిపుఁడు చేరఁ గాంచాసితద్భక్తపుం। గవులిచ్ఛాపూర్ణయశక్తి
తోనొసఁగుసత్కారంబులం బ్రీతుఁడై ॥మ॥ వనజాక్షుండఖిలాత్మకత్వమునసర్వ
వ్యాప్తుఁడైయుండనా । యనగాకున్నదొకండుభేదనువిశిష్టాద్వైతసంఘంబు
వా। యనియుమ్మోఁడవకక్ష్యఁజేరికమలాక్షుండువిచ్ఛక్తితోఁ। దనరున్వారునవ
వర్యలివ్వఁగొనిమోదంబొప్పఁగా నావలన్ ॥మ॥ చనిపూర్వంబవధూతచర్యలయ
దృచ్ఛాలాభసంతుష్టులై। తనురక్షాదికకృత్యముల్దొరఁగిశాంతాద్రవ్యకాంతా
వివర్జనులౌనిత్యవిరక్తులున్నచతురంచద్వారముంజేరియా। వ్వినయాధ్యుల్విమ
లాభియుక్తిఁదనసేవింపంబ్రహర్షింపుచున్ ॥చ॥ ఇరువదినాల్గుతత్త్వములనేర్ప
డఁగన్గొనివానికవ్వలం। బరఁగెడిపంచవింశకునిభావనసేయుచుఁజిద్వివేకవి। స్ఫు
రణలమించుసాంఖ్యులకుఁజోటగునైదవవాకిటన్దయా। కరుఁడతఁడొందెప్రి
యనెడికామినిచేవివిధోపచారముల్ ॥మ॥ సరసీజాక్షునిఁగాజతుభుజునిఁగా
సౌవర్ణాశాశేషుఁగాఁ। బరమానందునిఁగాఁ బ్రసన్నముఖుఁగాఁ బ్రాదేశమా
త్రాంగుగా। నిరతంబుందనుఁజింతచేసినసుధీనిర్ధోషరత్నాళికా । కరమానాఱవ
చోటఁదుష్టివలనంగాంచెన్విభుండచ్చనల్ ॥సీ॥ నానావిధానూననాడికాశోధ
నాభ్యంతరాంగకశుద్ధులాచరించి। దేశికాకలితోపదేశవర్ధితయమనియమాది
యోగాతిశయము లెనసి । వరఁగుప్రాణాయామబాహుళ్యమునసుషుమ్నాయ
గర్భముననుప్రాణములుసేర్చి। కుండలిమేల్కొల్పిమండుజాఠరశిఖిజ్వాలనుధా
ధారఁజల్లచేసి। యూర్ధ్వముఖపద్మయోగజనాళ్లో పరిపూ। ర్భాసురసహస్రదళప
ద్మవాసిహంస। సంగతిరహించుహఠయోగిజనులుపుష్టిఁ। గలసిసేవింపసత్తమస్థల
ముదాటి ॥క॥ ఆనందకకరుఁడార్యజ। నానందకరుండువారిజాక్షుఁడుబ్రహ్మా। నా
నాకరేంద్రవిద్య। క్సేనాదులఁగూడియుపలికింజనవేళన్ ॥సీ॥ కొల్లాటమండలో
ల్లాసచంద్రికలలోవిహరింపనేర్చినవిమలమతులు। రవిశశాంకాగ్రగ్రతారకజ్యో

తులొక్కటి గాఁ దలఁకింపనోపు ధన్యు। లానందజానాహతామానగానంబు చవిమొ
రింగిన మహాసౌఖ్యనిధులు। శాంభవీముద్రాశ్వసంరూఢులైనట్టి బయలు ప్రాఁక
గఁ జాలు బ్రహ్మాదులు। జననమరణార్తి ముఖసమిత్సమితిఁ జను భ। వాగ్ని వ్రేల్చి
నఘనయజ్వలనఁ దనరుఁ। రాజయోగాహ్వయ ప్రాజ్యరాజ్యకర్త। లష్టమహా
రగతులొంట హరిఁ గాంచి॥ క॥ సనకసనందనముఖులగు। సనఘులతో నెదురుకొని ప్రి
యంబునఁ బూజిం। చిన నలరుచు శ్రీధరుఁడ। జ్జనముల వీడుకొని యవలఁ జను సమయ
మునన్॥ సీ॥ గిలుకు మెట్టెల మ్రోఁతలకు నతికాంగుళీభూషణార్భటి ప్రియంబులు
గణింప। మంజీరఝంజాత శింజారవములకు రాయంచరవళి వరాకు దెలుపఁ। గాంచి
ఘంటాఘణంఘణలకుఁ గరలవత్కంకణధ్వనులు కైదండయొనఁగఁ। గణోత్ప
లాళిఝంకారంబునకుఁ గ చోద్దేశి కేకిరుతంబు తెరవుజూప। సూత్రవతియాదిగాఁ
గల వేత్రవతులు। నలుగడల నిందుసందడి దొలఁగఁ ద్రోయ। నిరుగడల ధారుణీనీళ లే
గు దేర। నిందిరాదేవి గోవిందు నెదురుకొనియె॥ చ॥ ఎదురుగ వచ్చి యచ్చెలువ యింప
గు వాలు మెఱుంగుచూపులన్ మొదట నివాళి యిచ్చి ప్రియముచ్ఛయముద్వినయంబు
నెమ్మదిన్। సుదిగొన బిమ్మటన్ యువతికోటులతోఁ దపనీయపాత్రికా। సదమలరత్న
దీపికల శౌరికి వారతులెత్తి వేడుకన్॥ ఉ॥ ఆరతులెత్తు వేళ జవరాలి ముఖాబ్జము తేట
జూచునో। యారాకపుచూపుఁ జూచి బిగియారు చనుంగవఁ జూచు మెచ్చి సిం। గారము
జూచుఁ జెక్కుల ప్రకాశముఁ జూచు ముకుందుఁ డెంతయున్। గౌరవమొప్ప నెన్నఁ
డును గానని వస్తువు గన్నకైవడిన్॥ శా॥ ఆలో భూమిధరించెవీ జనము నీళాబ్జాక్షిక
ర్పూరతాంబూలం బర్పణ సేయ నూడిగములం బొల్పొందె శ్రీదేవియుం। గై లాగి
చ్చిన నేకవాహినీ కవిరొంగ ప్రాజ్యబింతాభర। వ్యాలోలత్వముఁ బాసి కేశవుఁ
డు హాసాంబోధి నోలాడఁగన్॥ మ॥ కమలాకామిని పాణిపంకజము సోఁకన్ మై
గగుర్పారన। క్కమలాక్షుండవిశంబు సాత్త్వికమునం గన్నట్టియున్నద్విలా। సమున
సాత్త్వికమూనెఁ బత్తివరవిష్వక్సేన శేషాదికు। ల్దమశృంగారకళావిశేషములు నంద
శింబిహాసింపఁగన్॥ శా॥ ఈలాగిం దరఁగూడి సుందరధరుం డిర్వంకలన్ వైష్ణవీ
జాలంబుల్ విధివోపచారములొనర్పం జొచ్చె జంఘద్వివ। న్నీలాంభోరుహ రాజవ
ప్రముఖమాణిక్యోరుశిల్పాంచిత। స్థూలస్తంభకవాటకోటి జెలునొ శుంభన్ని
జాస్థానమున్॥ వ॥ మఱియు ననంతదివ్యరత్నసమాజ తేజఃపురంబునకాస్పదంబై
యపరిమితవిచిత్రచిత్రాంబర సువర్ణవర్ణ పట్టాంశుకప్రతానంబులం గట్టిన మేలుక
ట్లచెన్నునం గన్నులకు మిరుమిట్లు గొల్పుచు నలుదిక్కులం బిక్కటిల్లు హరిచందనమం
దారకల్పక సంతాన పారిజాత ప్రసూనవాసనలకాస్పదంబై నయత్యున్నతస్ఫటి

కమయమహాస్తంభకోటుల నీటులదీటులేక యనేకబ్రహ్మాండసహస్రంబులంగల ప్రాణులెల్ల నెక్కపారివరలెంచినిల్చిన నెక్కయంకణంబునకుంజాలదనంజాలుచాలుపుగలిగియగణేయద్యగంబుజంబులు గలనిజనాథునివలె నలఘుతరవజ్రజాలకరచితజాలకరంధ్రనికాయంబులనవలోకనీయంబై కమనీయమౌక్తికమయ ప్రాలంబమాలికాపరంపరలపెంపుననింపానర్చుదర్పణంబులపెక్కనందఘుమ్మనమెరయుకాంతిమచ్చంద్రకాంతకాంత కుడ్యాంతరంబులనెంతయువింతయైచింతామణిగణనిబద్ధవిశాలవితర్దికానికరంబులం గరంబురాణించికెంపుటిట్టికలంగట్టినయిట్టరంపుమెట్టులంగనుపట్టిసుషమాధిక గోమేధికతోరణ ప్రాంచితపుష్యరాగవిటంకభాగభాగవరభాగపభాగవరభాగతతులనతులంబై స్వయంప్రకాశంబై నిత్యముక్తాశ్రయంబై త్రైకాలికసత్యంబై స్వతస్సిద్ధంబై ముముక్షుజనాపేక్షణీయంబై శుద్ధసత్త్వానందకరంబుగావుననానందమణిమంటపంబునఁబ్రసిద్ధంబైనసభామంటపంబుఁబ్రవేశించియందుశేషాత్మకంబై చెలువొందునశేషరత్నచిత్రితభద్రాసనంబుపైవసియించిశ్రీదేవినురంబుననుంచుకొనిభూనీళలవిరుపార్శ్వంబులనిడికొనియనంతగరుడవిష్వక్సేనాదినిత్యులతో శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గనందకాభిరాములువిగతమోహులునాజానులంబిచతుర్బాహులుగాస్తుభహారకేయూరమకరకుండలాదిదివ్యభూషణభూషితులుఁగనకాంబరధారులువైజయంతీవనమాలికావక్షులుఁబుండరీకాక్షులుగుడాకేశులునభంగురప్రకాశులునగుసారూప్యధారులుదామజూపినవిశ్వరూపంబువలెఁ గణియింపనలవిగాకడావలిపార్శ్వంబుననిల్చిసేవాంజలులుజాలిచిగొలువుసేయఁబాంచజన్యంబుబోలుకంఠంబులుఁజక్రంబుఁబోలు కటిమండలంబులుశార్ఙ్గంబుఁబోలుకనుబొమలునందకంబుఁబోలు కీలుజడలుఁగౌస్తుభంబుఁబోలు కెమ్మోవులుశ్రీవత్సరుచులంబోలుముంగురులునాభిపద్మంబుఁబోలుముద్దుమొగంబులుఁగనకాంబరద్యుతులంబోలునెమ్మేనిచాయలునీలాభిరామంబులగు సూఁగారుమీనాగారంబులగుచెఱకువాలుచూపులుఁగమఠరూపసరూపంబులగుప్రపదంబులుంగలవన్నెలాడులుచిన్నారికెంగేలిచిగురులంగనకకలశంబులుఁగాలాంజికలుఁగుంచెలుమరటులునాలవట్టంబులునుభయవింజామరంబులుమణిముకురంబులుఁబరిమళకరండంబులుజిలుగుపావడలుఁగర్పూరతాంబూలపేటికలుఁగమ్మపూబంతులుఁ గాంచనవేత్రంబులుమున్నైనవిధరియించిపెక్కవగలనూడిగంబులొనరింపసనకసనందనాదులుబాల్యంబువహియించిలౌల్యంబులేనిభక్తియోగంబునఁజెంతనుండికన్నులముదశ్రుపూరంబులొలుకనానందనాట్యంబొనరింపశతానందుండుపులస్త్యపుల

హా ప్రముఖనవబ్రహ్మలతో వలవంక నిలిచి సేవింప నేకాదశరుద్రులుం బ్రమథగణం
బులుగణేశ్వరగుహచండీశ్వరాదులుం బన్నుంబరి వేష్టింపనష్టమూర్తి రోమాంచ
కంచుకితమూర్తులై సహజస్నేహంబునననువర్తింప నిలింపపాలకుండఖిలలో
కపాలకులతో ముప్పదిమూఁడు కోట్ల దేవతలొక్కచక్కంబిక్కటిల్ల నిటలఘటి
తాంజలియై భజియింపఁ జిత్రరథహాహాహూహూప్రముఖగంధర్వులతోఁ దుం
బురునారదాదులుపరివాదినులు మొరయింపుచు నింపుగా నిజబిరుదాంకిత గీతంబు
లువినిపింపననుకంపాయత కటాక్షంబులభిలషించి నలువదివాలుగుకోట్ల మహర్షు
లువనివత్సరంపరలుగ్గడింపుచు నొక్కదిక్కున నెలకొని యభినందింప రంభోర్వశీ
మేనకాదిచతుష్షష్టి కోట్ల్యప్సరః పాటలాధరులాటలం బాటలం బాటవంబు నెఱపు
చుమ్ముండ టనటింపనభంగురప్రభావంబుననీడుజోడు లేకశతకోటి మార్తాండ
మండలప్రకాశంబులొక్కరాశియై నట్లు ప్రచండ తేజోవిశేషంబున దుర్నిరీక్ష
ణుండై కోటిపుండ్రేక్షు కోదండులచక్కదనంబులొక్కటియై నట్లు సకలలో
కాశ్చర్యకరసౌందర్యలీలావిలాసవిభ్రమావిర్భావహేతుదివ్య మంగళవిగ్రహం
బుచేనభీక్ష్ణణీయుండై సప్తవ్యాహృతిసాముత్రియాసుగాయత్రీసీమంత వదాంత
ముక్తామణికాంతుల నిజపాదనఖచంద్రికలోలయుం జేయుచుండఁబురుషాకారం
బులువహించికొలిచియున్న ఋగ్యజురాదుల నాదరింపుచు సరూపంబులై కొలు
చుస్మృతిశాస్త్రపురాణేతిహాసప్రముఖవిద్యల సప్రేమంబుగా నవలోకింపుచు
మేనులూనినయజ్ఞాదిక్రియాకలాపంబుల సత్యజ్ఞానవైరాగ్యంబులం దగుకీర్తిగా
రవింపుచు సర్వనియంతృత్వ సర్వభోక్తృత్వ సర్వకర్తృత్వ సర్వపాలకత్వ సర్వ
జ్ఞత్వాదిసర్వశక్తియుక్తుండై యఖండితప్రభావంబున నిండుకొలువుండె నయ్య
వసరంబున॥ ✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽✽

శా॥ శుక్సంభేదకతత్సభాస్థితబుధస్తోమంబు క్రందెల్ల విస్వక్సేనుండు గరాబ్జసం
జ్ఞలనుమాన్పఁ శౌరి నెమ్మోమునన్। దృక్సంఘంబిడి హస్తముల్మోగిచి గాఢభక్తి
వల్కెఁ గాశిరో। భాక్సౌవర్ణ్యధునీఘుమంఘుమరవప్రత్యగ్రవాగ్డంభనన్॥ శా॥ శ్రీ
మంతంబు సనాతనంబు దితిభూజిత్పాణబాణాసనోద్దామంబాశ్రితరక్షణక్షమ
మసీతాలక్ష్మణోపేతమా। ర్యాపాదప్రదమాంజనేయహితముద్యత్తారకంబా
భవ। ద్రామాకారము నాదుసోమంబుజమునన్ ధ్యానింతు నశ్రాంతమున్॥ శా॥ వి
శ్వాసంబున జాతిమాన్పుఁడనియా వేల్పుల్మిము న్వేఁడిన। న్విశ్వామిత్రవిలుంఠ
నంబునకునావిర్భావముం జెందియా। విశ్వామిత్రహితంబు ముందుగ నెరవింజేసి చె
ల్వొందుమీ। శ్వేచ్ఛిత్ర చరిత్రముల్దలంతున శ్రాంతంబు స్వాంతంబునన్॥ శా॥ అది

త్త్యాందుమహాశనప్రముఖదివ్యకాంతిమచ్ఛ్రీశకు। చ్ఛేదింపంగఁ దరంబుగాక
దరముం జేయకాల్పనగ్రాతను। స్త్రీరోషాంధతమిస్రముకాతుణములో ఛేదించి వె
ల్గొందుమీ। వాఙ్నాంభోజనఖాంశువుల్ నిటలముం బ్రాపింపఁగా మ్రొక్కెదన్॥
శా॥ ధర్మారంభనిరూఢులై జనపతుల్ ధారొక్కొందురెం దేనియున్। శతృఘ్నంబుల్ధర
ణీమతాపరిణయేచ్ఛన్ సీరుమున్నర్థిన్। ధనుశ్ఛేదనమాచరించినవిచిత్రంబెంత
వర్ణింతు చెప్పన్। ధర్మాధ్యక్షుఁ దిగీశరక్షణమహాకారుణ్యప్రభావోదయా॥ మ॥ వి
తతప్రాక్శిఖిజాతు దగ్నిఁ గదివా వేశించి మస్తత్కృపా। పతులందరక్కక పెక్కుమాల్ల
డఁచి భూభారంబు వారించితి। ద్గత తేజంబుల్ శరాసనంబుగొను వీఁక్షం గ్రమ్మఱంగా
న్నమీ। యతిగాంభీర్యపరాక్రమాదిగుణమాహాత్మ్యంబులూహించెదన్॥ క॥ గు
రువులకు నాదికారణ। గురుఁడని ప్రఖ్యాతిగనియు గురువాజ్ఞ వహిం। తరమునఁ గాం
చానంగతిఁ జరియించినమీ చరిత్రశక్యమె పొగడన్॥ సీ॥ అఖిలలోకములకునభ
యప్రదాతవై యలరియు మునులకునభయ మొసఁగి। పుణ్యజనప్రీతిఁ బొరసియు ఖర
దూషణాది పుణ్యజనుల హతులఁ జేసి। యమృతంబుగొను పక్షి నాదినేలియుఁగాన న
మృతంబుగొను పక్షి నాదరించి। యాదిత్యజాత కార్యముఁ బూనియుండియు నాదిత్య
జాతకార్యము వహించి। వాలిననినొంచి వనచరావళులఁ బ్రోచి। వసధిబంధించి దాన
వేశ్వరుఁ జయించి। సీతఁ బ్రాపించి పురిఁ బ్రవేశించి మించి। ధరణి యేలినమిమ్ముఁ గొ
ల్తుఁ బరమపురుష॥ క॥ అనికొనియాడిన శంభునిఁ। గనుఁగొని దరహాసవదనకమలుం
డై యావ్యనజదళేక్షణుఁ డిట్టులను। ఘనవర్షాంభోదనాదగంభీరోక్తిన్॥ మ॥ గిరి
జాధీశ్వర నీవు నీ యజుఁడు నీగీర్వాణరాజాదిది। క్పరులీకిన్నరయక్షఖేచరసురద్వం
ద్వమ్ముఖ్యుల్ల్వనే। చరరూపంబులు దాల్చి శత్రుహతికిన్ సాహాయ్యముం జేందు
టన్। సురవిద్వేషుఁడు ద్గేఁడావశము నాశ్రోభంబు దీరెన్ ఫలిన్॥ గీ॥ శిష్టజనరక్షణము
దుష్టశిక్షణంబు। నవనినొనరించుకొఱకు నేనవతరించి। మత్కథాగాంగలహరిఁ గా
ముహీమజనుల। పాపజంబాలమండఁగింతు పాలనయన॥ శా॥ శ్రీరామాయణముఖ్య
నానాక కథాశ్రేణుల్ ప్రసంగింపుచుం। బారీణత్వము మీ రలంగా జదువుచుం బా
టించియాలింపుచున్। సారప్రజ్ఞ రహించు మానవులు మన్నవ్యగణముల్తారుఁ జే।
కూరంగోరికలారు షోరదురితాస్తులెల్ల నైశ్వర్యముల్॥ గీ॥ అని ప్రియంబున
హరునితో నానతిచ్చి। యబ్జగర్భాదిదివిజుల నాదరించి। కొంత వడికందఱనువీడుకొని
కళత్రముఖముసురుగొల్వ హరి యంతిపురము సొచ్చె॥ ఉ॥ చొచ్చి మెఱుంగు కెంపు
నునుసోరణగండ్లకడాలి లోపలం। బచ్చలతల్పులన్ స్ఫటికబంధురకుడ్యములన్ శ
శాంకర। తో నెచ్ఛ్రీ వేదులున్నెలవు నెక్కుడు జ్జ్వలసౌధమెక్కెదాం।

దప్పుపుప్పు చప్పరపుటందెములం గుసుంభరంబునఁ గా॥ గీ॥ కుందనపుఁ గుప్పఁ చప్ప
రమోళ్లు పలుక। మేలి ముకి నెలకుంచఁ బుసుంగనీ। వ్రాకిప్రాపుల జిగిమించు గాం
జు శేష। రయ్యెఁ గూర్పుఁ డెహరి రమా సహితుఁడగుచు॥ గీ॥ అపుడు భూనీళలను రం
గపతి శయిల్ల। సురటి మాడవంబు గొనకొల్పఁ జూచి వెన్నుఁ డింత డెంగం బెజెఁగిన
విధ్యయిరు కరములఁ బట్టి వారలఁ గూర్పుండఁ బెట్టుకొనియె॥ గీ॥ రాజకీరంబులక్ష్మీశ
రాజవేషధారియై మున్ను గా నున్న మేర లెన్న। సంతగతయైన శ్రీదేవి నాదరించె। క
పుడు గోవిందుఁడొక లేనిఁ బలుకఁ బూనెఁ॥ అవునవునంచి నా నవతి వానిను నేమ
నవచ్చనొంటిగా। నవనిన సుదృగ్జిఁ చిరాధ యుండ పుడిద్దర త్రోవయిప్పఁగా। నపవు
తి జేసి వచ్చితివి యార్క ముకుంద నమాత్మనెంచిన। న్నిరిరి కనుంగొనం దగు నెనీ మొగవిం
కఁదలో దరీమణీ॥ గీ॥ అనుచు శ్రీలక్ష్మితోఁ బలికె యవనిదిక్కు। మాఱు మొగమైన నే
నేమి నేరఁ జూచ। రించితి నెయంచు ధరణి ప్రార్థితం వనీవె। కావెతో ద్రైద్భిని చక్ర
ధరుఁడు పలికె॥ అప్పుడు॥ మ॥ కరపద్మంబులు మోడ్చి పద్మయును నొకంజాతు మీఁ
ద నే। తిరుగందప్పగణించి మీఱ దినవాదింపంగ నే నేతునే। నదులే మోయి। నింద
బెట్టిరని కాంతారంబున ద్రోయఁ బం। పరె వేయేండ్లడవాసి గాసిల నెమో పాదం
బులూహింపుచుఁ గా॥ ననుమునులు గలుగనిచటికి। బను చతలం పుననుఁ గా దె వ్ర
త్యయమిమ్ము। వనుటమిమఁ గా సకుండఁ। గోని తెచ్చె నెధరణిదే లకోపింపంగ॥
చ॥ గతజల సేతుబంధములికం బనిరోమనియెన్ని కార్యము। ల్మతిని సహించియున్నన
నుమాటికి నిచ్చట నేర మెన్న వచ్చితి రెయటంచు మోము వలఁ జేసిన ప్రేయసిఁ జూచి
శౌరి స। విస్మితి శమియింప వేయనుచు వేమఱుఁ గౌగిటఁ గ్రుచ్చెఁ జూచ్చిక॥ చ॥ ఉరమున
నిట్లు శ్రీరమణి నుంచుక భూవనితాం సవీధి శ్రీ। కరమిడి నీళ పెందొడలగ మ్రుక రాబ్జ
ము సాచి కేళినీ। శ్వరశతకోటి రూపవిభవం బెసఁగం ఫణిరాట్ఫణాళిపై। నొఱిగి ప్ర
హర్షమొందె హరియుజ్జ్వల సౌఖ్యరసైక లోలుఁడై॥ గీ॥ ఇటువలెని సర్గ వైభ
వంబెనక మెసఁగ। శ్రీధరానీళలనుగూడి శేషగరుడ। ముఖ్యదాసులఁ బ్రోచుచు ము
దముఁ జెందె। నఖిలరక్షణుండు నారాయణుండు॥ గీ॥ ఈ మహాకావ్య మతిభక్తి నె
వ్వఁడు వినున। తఁడిహంబున సకల సౌఖ్యములఁ జెందె। తనివిగని యంతఁ బునరాగమ
నవిరహిత। శాశ్వత బ్రహ్మలోకనివాస మొందు॥ సీ॥ ఇది త్రిలోక ప్రశస్త్యమిది బుధ
శ్రావ్యమిది దివ్యమిది భవ్యమిది యఘవ్య। పహరమం భావ్యమాది కావ్యంబిది ద్వి
జుఁడు పఠింప వాగ్మి యగునఁదగు। క్షత్రియుండు పఠింప సర్వంసహా భర్తయగు వై
శ్యుఁడు పఠింప నమిత పుణ్య। ఫలశాలి యగు శూద్రకులజుఁడు పఠియింప వంశంబులో
వాసిగాంచు। నఖిల వేదంబులు పఠింపనగు ఫలంబు। నఖిల దానంబులొనరింప

నగుఫలంబుఁ గనఁ గలితేతరంబులను గ్రొంకనసుఫలంబు! నొదవునిక్క మెక్కింత చది
వినంత॥ క॥ ప్రత్యక్షరమున నాంహశ్శ్యాలు నశియించుఁ గరతలామలకగతిం| బ్రత్య
క్షంబగు మోక్షము! సత్యంబీ రామచరిత వదువుజనులకున్ ॥ క॥ ఎందాకఁ జెలఁగుఁ వే
దము! లెందాక న్ద్విజరింతురిందుఁడుసూర్యుం | డెందాకఁ గులగిరులు వసు! నందా
కఁబొసంగుఁ గతజనానందంబై ॥ శా॥ వైదర్భీముచవక్త్రభంగరచనా వైయాత్యస
త్యారతా| హ్లాదాజాంబవతీకపోలముకుర ప్రాంచన్మృగా మిత్రవిం| దాదంతచ్ఛద
చుంబనాభిరత భద్రాద్యాత్తలోలాసుదం| తాదృగ్జ్యోహనభానుజాంకతలసుప్తా
లక్షణాశ్లేషణా॥ క॥ శ్రీవత్స గోత్ర శుభకర! శ్రీవత్స శ్రీతలోదరీ కౌస్తుభసు! శ్రీవ
త్సరవిసహస్ర! శ్రీశ్రీవత్స ప్రముఖదనుజశిఖరిబలారీ॥ మాలిని॥ సరసిజదళనేత్రా
చారుసౌవర్ణనేత్రా | గరుడజవనపత్రా కాలభిత్కంకపత్రా | చరణవినతమి
త్రా శాత్రవధ్వాంతమిత్రా | కరధృతఘనగోత్రా కంజవిద్వేషగోత్రా ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదనగోపాల కృపాకలితకటాక్ష వీక్షాసమాసాదితచ
తుర్విధానవద్యకవిత్వవిశ్వావధానాధునాతనభోజరాజసకల విద్వజ్జ
నవర్ణితోదీర్ణవైభవాధఃకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవి
లాసాధురంధరధరాధిపసభాంతరస్తవనీయమానయశస్క యౌగంధరబంధు
రమనీషావిశేషమంథానవసుంధరాధరశోధితగణితశాస్త్ర రత్నాకరపిన
యాదిసుగుణరత్నాకరకంకంటివంశపయఃపారావారపరిపూర్ణ రా
సుధాకరాప్పయామాత్య సంక్రందనందనవిజ్ఞానవిభవవిజిత సనందన
విష్ణుమాయావిలాసాభిధాన యక్షగాననిర్మాణప్రవీణతానిధాన పా
పరాజప్రధానప్రణీతంబయిన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మహాకా
వ్యంబునందు సర్వంబునష్టమాశ్వాసము.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత

శ్రీ రామచంద్రస్వామినే నమః.

ఉత్తరరామాయణము-

సమాప్తమాయెను.

RESEARCH
421.
.TF3